TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE
ANABİLİM DALI

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİV BELGELERİNE GÖRE BAKTERİYOLOJİHÂNE-İ ŞÂHÂNE

Doktora Tezi

EMRE KARACAOĞLU

Ankara-2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE
ANABİLİM DALI

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİV BELGELERİNE GÖRE BAKTERİYOLOJİHÂNE-İ ŞÂHÂNE

Doktora Tezi

EMRE KARACAOĞLU

Tez Danışmanı
PROF. DR. REMZİ DEMİR

Ankara-2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE
ANABİLİM DALI

EMRE KARACAOĞLU

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİV BELGELERİNE GÖRE BAKTERİYOLOJİHÂNE-İ ŞÂHÂNE

Doktora Tezi

Tez Danışmanı : PROF. DR. REMZİ DEMİR

Tez Jürisi Üyeleri

Adı Soayadı	İmzası
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....

Tez Sınavı Tarihi ....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(……/……/2…..…)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

……………………………………………

İmzası

……………………………………………

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Mikrobiyoloji ve bilhassa onun XIX. yüzyılın son çeyreğinde oldukça sivrilen bir dalı olan bakteriyoloji alanında ülkemizdeki bilimsel faaliyetlere ve çalışmalara ev sahipliği yapması hasebiyle Bakteriyolojihâne-i Şâhâne önemli bir konumdadır. Eğitim, araştırma ve döneminde ciddi sağlık sorunlarına yol açan hastalıklara dair tahlil ve tetkikler yapmak suretiyle sağlık hizmeti sunma gibi faaliyetleri uzun süre devam ettirerek Osmanlı Devleti bünyesinde Batı tarzında bir enstitü vasfında varlığını sürdürmüştür.

Bakteriyolojihâne ile ilgili şimdiye kadar çeşitli hatıratlarda, dönemin basın yayın organlarında muhtelif, küçük çaplı bilgi kırıntıları yer almış ve bazı yönleriyle de bir takım araştırmalara kısmen konu edilmiştir. Elbette bu araştırma ve bilgi kaynakları Bakteriyolojihâne-i Şâhâne ile ilgili sonraki araştırmacılara yol gösterici olmak ve ilham vermek bakımından önemli bir değere sahiptir. Ancak söz konusu kurumun tüm yönleriyle ve Osmanlı arşiv belgeleri gibi kuşku götürmez bilgi kaynakları ile ele alınarak tıp ve bilim tarihimizdeki değerinin ve bilimsel, siyasi, sosyal açılardan vasıflarının ortaya konulması gereklidir.

Araştırmamızda, bu düşünce ile hareket ederek, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nda mevcut arşiv belgeleri taranmış ve Bakteriyolojihâne-i Şâhâne ile ilgili tüm belgelere ulaşılmaya çalışılmıştır. Belgeler tek tek translitere edilmiş ve konuları bakımından tasnif edilerek Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin arşiv belgelerinde saklı hikayesi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Arşiv taramalarında konumuzla ilgisi bakımından çok sayıda muhtelif anahtar kelime kullanılmıştır. Araştırma konusuyla doğrudan ilişkili olan belgelerin transliterasyonu yapılarak tamamına yakını çalışmanın sonundaki "Ekler" kısmında alfabetik sırayla verilmiştir.

Arşiv katalog kayıtlarında hicrî takvim kullanıldığından belge transliterasyonunda genel olarak bu takvim esas alınmış ve miladî takvime çevrim yapılmıştır. Orijinali Fransızca olan belgelerin çevirisi yapılmamıştır. Bazı arşiv dosyaları içerisinde dosyadaki belgeleri birer cümleyle özetleyen "melfûfât cedveli" isimli belgeler bulunmuş, dosya içerisindeki belgeler zaten translitere edildiğinden bu cetvellerin transliterasyonu yapılmamıştır. Ayrıca içerisinde çok sayıda belge olan bazı dosyalarda konumuzla alakalı olmayan belgeler translitere edilmemiştir. Bazı belgelerde silinmiş

veya mürekkep lekesi ile okunmaz hale gelmiş kısımlar [...silinmiş...] kaydı ile, okunamayan kelimer (......) ile metin içerisinde gösterilmiştir. Bazı yabancı özel isimler ile okunuşundan emin olunamayan bazı kelimelerin sonuna soru işareti (?) eklenmiştir. Şûrâ-yı Devlet mazbatalarının alt kısmında çoğunluğu silik halde ve okunaklı olmayan mühürler görülmüş ve bunlar bu haliyle okunamadığından bu kısım [imzâlar] kaydı ile gösterilmiştir. Belgelerde yer alan özel isimler, şayet orijinali biliniyorsa orijinal haliyle, bilinmediği takdirde ise okunduğu gibi yazılmıştır. Dr. Nicolle'ün adı ise arşiv kataloglarında ve tüm belgelerde kullanıldığı gibi "Nikol" olarak yazılmıştır. Transliterasyonda genel olarak "olup, olmuştur, etmiştir" gibi bugünkü imlâ tercih edilmiş, ancak bunlar dışındaki kelimeler çoğunlukla değiştirilmemiştir.

Birkaç yüz sayfa tutarındaki arşiv belgelerinin okumasında ve Latin harflerine aktarılmasında -elbette ki dikkatsizlik gibi nedenlerle- bazı yazım yanlışlarının veya okuma hatalarının hiç olmadığını iddia etmek safdilliğini göstermeyeceğim. Ancak –varsa bile- bu ufak tefek teknik hataların konuyu ana çizgisinden saptırarak bambaşka bir tarihi anlatım oluşturmayacağını cesaretle savunabilirim.

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne gibi çok yönlü bir kurumun tarihi hakkında buradakiler dışında daha söylenecek çok söz olduğunu kabul etmek gerekir. Zira, çok sayıda insan ve konuyla doğrudan veya dolaylı olarak irtibatlıdır. Bakteriyolojihâne'nin diğer çalışanları ve onunla bir şekilde –kısa süreli de olsa- temasa geçen herkesin bilgi ve hikayesini aktarmak çok daha kapsamlı ve ayrı araştırmaların konusudur.

Bu çalışmanın hazırlanması sırasında rehberliğinden istifade ettiğim danışmanım sayın Prof. Dr. Remzi DEMİR'e, yardımlarını gördüğüm değerli arkadaşlarım Arş. Gör. Tarık Tuna GÖZÜTOK'a ve Arş. Gör. Serpil KAYGIN'a teşekkürlerimi sunarım. Elbette, uzun ve zaman zaman yıpratıcı olan bu süreçte sabrını ve desteğini sergilemekten geri durmayan sevgili eşime çok müteşekkirim.

Emre KARACAOĞLU
Yahşihan, 2018

KISALTMALAR

A.MKT.MHM	Sadâret, Mektûbî Mühimme Kalemi
Bkz.	Bakınız
BEO	Bâb-ı Âlî Evrak Odası
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Çev.	çeviren
DH.MKT	Dâhiliye Nezâreti Mektûbî Kalemi
DH.MUİ	Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı Umûmiye İdâresi
ed.	editör
H	Hicrî
Hazırlayan	Haz.
Hn	Hazırlayanın notu
İ.AS	İrâde Askerî
İ.DH	İrâde Dâhiliye
İ.HUS	İrâde Husûsî
İ.ML	İrâde Mâliye
İ.MLU	İrâde Meclis-i Umûmî
İ.OM	İrâde Ormân ve Maâdin
İ.SH	İrâde Sıhhiye
İ.TAL	İrâde Taltifât
M.	Miladî
MV	Meclis-i Vükelâ Mazbataları

OTBLT	Osmanlı Tıbbi Bilimler Literatürü Tarihi
s.	sayfa
ŞD	Şûrâ-yı Devlet
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
vs.	ve saire
YYOA	Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi
Y.A-HUS	Yıldız Husûsî Marûzât
Y.A-RES	Yıldız Resmî Marûzât
Y.EE	Yıldız Esas Evrakı
Y.EE-KP	Yıldız Kâmil Paşa Evrakı
Y.MTV	Yıldız Mütenevvi Marûzât
Y.PRK.ASK	Yıldız Perakende Askerî Marûzât
Y.PRK.AZJ	Yıldız Perakende Arzuhal ve Jurnal
Y.PRK.BŞK	Yıldız Perakende Başkitâbet Dâiresi Marûzâtı
Y.PRK.OMZ	Yıldız Perakende Ormân ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti Marûzâtı
Y.PRK.SH	Yıldız Perakende Sıhhiye Nezâreti Marûzâtı
Y.PRK.ŞH	Yıldız Perakende Şehremâneti Marûzâtı
Y.PRK.TKM	Yıldız Perakende Tahrirât-ı Ecnebiye ve Mâbeyn Mütercimliği
Y.PRK.ZB	Yıldız Perakende Zabtiye Nezâreti Marûzâtı

GİRİŞ

Osmanlı Devleti tarihinde en büyük siyasal çalkantıların ve devlet olarak hayatta kalma mücadelesinin verildiği Tanzimat ve sonraki dönem, aynı zamanda askerlik, adalet, sağlık ve ilmiye başta olmak üzere hemen her alanda yeni kurumların ihdas edildiği ve çağdaş olanı yakalama gayretiyle yoğun çabaların harcandığı bir zaman dilimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Elbette, bu kurumlardan bazıları ihtiyacı karşılamakta yetersiz kaldığı, eskinin karşı konulmaz muhalefetine yenik düştüğü veyahut varlık sebebi ortadan kalktığı için lağv edilmiş; bazıları ise ya ad ve şekil değiştirerek daha başka kurumlara dönüşmüş ya da yalnızca kabuk değiştirerek işlevini sürdürmeye devam etmiştir.

Bugünkü kurumsal yapıların ortaya çıkış ve varlık serüvenlerinin anlaşılması ve doğru bir değerlendirme ile ele alınabilmesi için tarihsel sürecin dikkat ve titizlikle incelenmesi, tarih içerisindeki değişim ve gelişmelerin takip edilmesi gerekir. Bu incelemeler aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin son dönem faaliyetlerine ışık tutmakta ve bazı kurumsal yapıların bir takım yabancı ehl-i ilm ve erbab-ı tababet eliyle çekidüzene girdiği düşünülürse, dışarıyla olan iletişimi ve dışarının –kısmî de olsa- nüfuzunu da yansıtmaktadır.

Bu çalışmada, Osmanlı Devleti'nin son döneminde tesis edilerek sağlık ve tıp bilimi alanındaki önemli bir açığı kapatan ve uzantısı ile günümüze kadar ulaşan bir sağlık kurumunun, Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin kurumsal tarihi ele alınmıştır.

Bakteriyolojihâne'nin kuruluşu, on dokuzuncu yüzyılda tıbbın yeni ve müstakil bir dalı olarak ortaya çıkan mikrobiyoloji ve bunun bir şubesi olan bakteriyoloji bilimlerinin insan ve hayvan sağlığının bulaşıcı hastalıklardan korunmasında dikkate değer bir rol oynadıklarının gösterilmesiyle meydana gelen bir takım olaylar silsilesinin sonucunda mümkün olabilmiştir. Aşılama, serum üretimi ve hayvan hastalıklarının önlenmesi gibi başarılar bilimsel çalışmaların sürdürülebileceği kurumların tesisini gerektirmiş ve bu minvalde özellikle Louis Pasteur'ün[1] çalışmaları ziyadesiyle etkili olmuştur. Onun 1885 yılında insanlarda kuduz aşısını başarıyla uygulayabildiğini göstermesinin ardından adına Paris'te kurulan enstitü anılmaya değerdir. Bu kurum uzun bir süre mikrobiyolojideki yeni keşif ve bulguların doğum yeri olmuş, bununla yetinmeyerek pek çok ülkede şubeler kurarak bulunduğu bölgelerde bakteriyolojik

[1] Louis Pasteur (1822-1895), Fransız kimyacı ve mikrobiyolog. [Hn]

araştırma ve eğitim faaliyetlerini büyük bir ciddiyet ve özveriyle yürütmüştür. İstanbul'da kurulan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne de, kuruluşundan itibaren Pasteur Enstitüsü'nün büyük bir bilimsel desteğini aldığından Paris nezdinde Pasteur Enstitüsü'nün –gayr-i resmi- bir şubesi olarak görülmüştür.[2]

A. Bakteriyolojihâne'nin Kuruluşuna Kadar Avrupa'da ve Osmanlı Devleti'nde Bakteriyoloji Çalışmalarına Kısa Bir Bakış

Modern anlamda bakteri biliminin ortaya çıkışı on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında mümkün olabilmiştir. Ancak, belli bir disiplin ve sistematik altında olmadan mikroorganizmalarla ilgili ilk buluş ve çalışmalar biraz daha eskiye kadar gidebilmektedir. Bu anlamda ilk gözlemler, Hollandalı bir kumaş tacirinin yanında çalışan Antonie van Leeuwenhoek'in (1632-1723) mikroskobun icadıyla birlikte ilk bakteri çizimlerini yaparak 1683'te bunları *Philosophical Transactions'*da yayınlatması ile başlatılabilir.[3] Mikroorganizmaların yapıları ve yaşam şekillerine göre sınıflandırılarak adlandırılması ise ilk kez Danimarkalı doğa bilimci Otto Frederik Müller'in (1730-1784) 1773'teki "*Vermium Terrestrium et Fluviatilium, seu Animalium Infusoriorum, Helminthecorum, et Testaceorum non Marinorum, Succincta Historia*" adlı kitabıyla gösterilmiştir.[4] Bakteri (bacterium) adına da ilk kez Alman doğa bilimci Christian Gottfried Ehrenberg'in (1795-1876) 1838 tarihli "*Die Infusionsthierchen als Vollkommene Organismen*" adlı kitabında rastlanmaktadır.[5]

Bu sıralarda bakteriyolojinin adı henüz anılmazken, bazı aşı uygulamalarının bilindiği anlaşılmaktadır. Avrupaî tarzda tıp eğitimi veren Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne 1839 yılında tesis edildiğinde Avrupa'da ve Osmanlı Devleti'nde çiçek aşısı gayet iyi bilinmekte ve öğretilmektedir.[6]

Bu tarihten sonra, tasnif ve tanımlamalar yerini modern anlamda deneysel çalışmalara bırakmış, çürüme ile mikroorganizmalar arasındaki ilişki gösterilmiş ve

---

[2] Paris'te Pasteur Enstitüsü'nün kurulmasının ardından dünyanın pek çok yerinde enstitüler kurulmuş ve "Institut Pasteur de Tunis, Institut Pasteur de Madagascar, Institut Pasteur de Hanol, Institut Pasteur de Dakar, Institut Pasteur de Saint-Pétersbourg" vb. şeklinde adlandırılmışlardır. Bakteriyolojihâne-i Şâhâne ise "Institut Impérial de Bactériologie de Constantinople" adı ile anılmıştır. Ayrıca kurumun bir dönem müdürlüğünü yapan Dr. Paul-Louis Simond bazı yazışmalarda "L'Institut Pasteur de Constantinople"' ve "L'Institut Pasteur Ottoman à Constantinople" adını kullanmıştır. Bkz. Şeref Etker, "Paul-Louis Simond ve Bakteriyolojihâne-i Osmani'nin Çemberlitaş'ta Açılışı (21 Eylül 1911)", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Cilt 10, Sayı 2, 2009, s.13-33.

[3] Victor Robinson, *The Story of Medicine,* New York 1943, s.310.

[4] Walter Libby, *The History of Medicine in its Salient Features*, Boston and New York 1922, s.317.

[5] Christian Gottfried Ehrenberg, *Die Infusionsthierchen als Vollkommene Organismen*, Leipzig 1838, s.XIV.

[6] Ekrem Kadri Unat, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bakteriyoloji ve Viroloji,* İstanbul 1970a, s.10.

Louis Pasteur, Claude Bernard (1813-1878) ile birlikte 1862'de pastörizasyon olarak anılan işlemi keşfetmiştir. Bu sayede artık süt gibi sıvı gıda maddelerini ısıtma-soğutma işlemleriyle mikroplardan arındırmak mümkün olabilmiştir.[7] İlk çalışmalarını kimya alanında gerçekleştiren Pasteur'ün en büyük ve çığır açıcı başarıları tıp ve bilhassa mikrobiyoloji sahasındadır. Özellikle hayvan hastalıklarına karşı mücadelesi ve aşılama konusunda yaptığı keşifler dikkat çekicidir. Bu bağlamda, ipek böcekçiliğini tehdit eden mikrobik hastalıklarla mücadelesi ve 1879'da tavuk kolerasına, 1882'de kuduz hastalığına karşı hayvanlarda kullanılmak üzere aşılar üretmesi örnek verilebilir. Adına enstitü kurulmasını sağlayan başarısı ise 1885 yılında keşf ettiği kuduz aşısını insanlarda başarı ile uygulayabilmesi olmuştur.[8]

Bu ana kadar, Osmanlı Devleti'nde derli toplu bir tarzda ve Avrupa biliminden istifade ile yeni bilgiler ışığında bakterilerden ilk bahseden Macarlı Dr. Abdullah Bey (1799-1874) olmuştur. *Fenn-i Hayvânât-ı Tıbbiye* adıyla Dr. Ali Raşit Bey tarafından Fransızca'dan tercüme edilip 1876 tarihnde basılan kitapta 16 sayfalık bir kısım mikroskop ve mikroorganizmalara ayrılmıştır.[9] İlerleyen yıllarda özellikle tercüme yoluyla mikrobiyolojiye dair veya içerisinde bir mikrobiyoloji faslı ihtiva eden ders kitaplarının yayınlandığı görülmektedir. Bu bağlamda, Tırnovalı Abdurrahman Nafiz Paşa'nın (1839-1929) Fransız hekim François Henri Hallopeau'dan (1842-1919) tercüme ederek tıp literatürüne kazandırdığı *Mikrob, Emrâz-ı Umûmiyeden Emrâz-ı İntâniye Kısmı* (1301/1884) isimli, zamanına kadarki temel ve klinik mikrobiyolojik bilgileri serimleyen kitabı örnek gösterilebilir.[10]

Pasteur'ün 1885'te kuduz aşısındaki başarısı üzerine Rusya, İngiltere ve diğer ülkelerden bilim heyetlerinin Paris'e akın ettikleri gibi, Osmanlı Devleti'nin de bu bilimsel gelişmeyi yakından takip ettiği ve hemen bir heyet-i fenniyeyi Paris'e gönderdiği bilinmektedir. Mekteb-i Tıbbiye hocalarından Dr. Alexander Zoeros Paşa (1842-1917), Dr. Miralay Hüseyin Remzi Bey (1839-1896) ve Baytar Kaimmakam Hüseyin Hüsnü Bey'den (ö.1904) oluşan üç kişilik heyet altı ay süreyle gözlemlerde bulunmak üzere yola çıkmış ve 8 Haziran 1886'da Paris'e ulaşmıştır.[11] Heyet altı ay sonra yurda dönmüş ve

---

[7] Agnes Ullmann, "Pasteur-Koch: Distinctive Ways of Thinking About Infectious Diseases", *Microbe,* Cilt 2, Sayı 8, 2007, s.383-387.

[8] Robinson, 1943, s.413 ; Rene Valory-Radot, *Pasteur'ün Hayatı*, Çev. Galip Ataç, İstanbul 1935, s.487-490.

[9] Ekrem Kadri Unat, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Tıp Zoolojisi ve Parazitoloji,* İstanbul 1970c, s.16-17.

[10] Henri Hallopeau, *Mikrob, Emrâz-ı Umûmiyeden Emrâz-ı İntâniye Kısmı,* Çev. Dr. Miralay Nafiz bin Hakkı, İstanbul 1301 (M.1884), 157s.

[11] Dr. Miralay Hüseyin Remzi, *Kuduz İlleti ve Tedâvisi*, İstanbul 1306 (M.1888), s.126-130.

kazanımları sayesinde mikrobiyoloji alanında çalışmalara önayak olmuştur. Zoeros Paşa'nın idaresinde bir Daü'l-kelb Tedâvihânesi/Ameliyathânesi (1887) kurulmuş, Dr. Hüseyin Remzi Bey ve Baytar Hüseyin Hüsnü Bey Paris'teki gözlemlerini de ilave ederek *Mikrob, Emrâz-ı Sârîye ve Şarboniyenin Vesâil-i Sirâyeti ve Usûl-i Telkîhiyesi* (1887) adıyla kısmen telif ve kısmen tercüme bir kitap hazırlamışlar, ayrıca Dr. Hüseyin Remzi Bey çiçek aşısı üretiminin ülkemizde uygun koşullarda yapılabilmesi için bir aşı merkezi kurulmasını teklif etmiş ve 1892'de Telkihhâne-i Şâhâne kurulmuştur.[12] Böylece, mikrobiyoloji sahasında çok önemli bir gelişme vakit kaybetmeksizin takip edilerek öğrenilmiş, Pasteur Enstitüsü ile bir bağ kurulmuş ve bu bağ ilerleyen yıllarda daha da güçlenmiştir. Nitekim, bu iletişim sayesinde Bakteriyolojihâne'nin kuruluşuna vesile olan 1893 kolera salgınında, Pasteur Enstitüsü bilimsel desteğini vermekten çekinmemiştir.

B. Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'ye Dair Yapılan Çalışmalar ve Karanlıkta Kalan Noktalar

Ülkemizdeki sağlık ve tıp tarihi araştırmaları incelendiğinde doğrudan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'yi konu edinen araştırmaların çok fazla olmadığı görülmektedir. Basit bir laboratuvar olmanın ötesinde eğitim ve bilime katkı sunacak derecede araştırma faaliyetlerinin de yürütüldüğü bir enstitü niteliğindeki Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin tarihi, aynı zamanda mikrobiyoloji, bakteriyoloji ve daha genel anlamda tıp tarihi ile de yakından ilişkili olduğundan, çalışmaların çoğunda ancak bir yardımcı unsur olarak Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'den bahsedilmektedir. Bu meyanda Dr. Ekrem Kadri Unat'ın doyurucu ve kapsamlı bilgiler ihtiva eden *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bakteriyoloji ve Viroloji* (1970) adlı yapıtı ile Osman Nuri Ergin'in *İstanbul Tıb Mektepleri, Enstitüleri ve Cemiyetleri* (1940) adlı kitapçığı anılmaya değerdir.

Genel olarak İstanbul'daki tıp, dişçilik ve veteriner hekimlik sahasındaki okul, enstitü, kurum ve kuruluşları kronolojik sıra ile kısa ve öz anlatımlarla serimleyen Osman Ergin, Bakteriyolojihâne için kitabında dört sayfa ayırmıştır. Gayet özet bilgiler ve sade bir anlatımla Bakteriyolojihâne tarihindeki ana hatları vurgulayarak ayrıntıya

---

[12] Esin Kâhya, Ayşegül D.Erdemir, *Bilimin Işığında Osmanlıdan Cumhuriyete Tıp ve Sağlık Kurumları,* Ankara 2000, s.246. ; Dr. Kaimmakam Hüseyin Remzi ve Baytar Kaimmakam Hüseyin Hüsnü, *Mikrob, Emrâz-ı Sârîye ve Şarboniyenin Vesâil-i Sirâyeti ve Usûl-i Telkîhiyesi,* İstanbul 1304 (M.1887), 106s. ; Unat, 1970c, s.23.

girmemiştir.[13]

On dokuzuncu yüzyıl başlarından Osmanlı'nın son zamanlarına kadar genel olarak bakteriyoloji ve viroloji çalışmalarını özetleyen Dr. Unat, kitabında Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'ye de ayrı bir bölüm tahsis etmiştir. Bu bölümde, 1893 kolera salgını üzerine Dr. André Chantemesse'in İstanbul'a gelişi, faaliyetleri, Dr. Maurice Nicolle'ün idaresinde Bakteriyolojihâne'nin kuruluşu, kolerayla mücadele çalışmaları, Dr. Nicolle'ün muavinleri, difteri serumu üretilmesi, Bakteriyolojihâne'nin nakli vb. konularda yer yer kapsamlı olmakla birlikte genel olarak muhtasar ve çoğunlukla dönemin basın yayın organları ile hatırat ve raporlarına istinad eden bilgiler vermiştir. Doğrudan Bakteriyolojihâne'ye mahsus bir yapıt olmamasına rağmen, Bakteriyolojihâne'nin kronolojik seyri kolayca takip edilebilmektedir. Bununla birlikte, konuyla alakalı herhangi bir Osmanlı arşiv belgesine atıf yapılmamış ve bu bakımdan uzun yıllar faaliyet gösteren kurum ve çalışanlarının arşiv belgelerinde saklı olan tarihi bilgileri eksik kalmıştır.[14] Mikrobiyoloji tarihine dair çok sayıda çalışması bulunan Unat'ın bahsi geçen kitabı dışında benzer mahiyette "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mikrobiyoloji Tarihçesi Üzerine Bir Deneme" adlı makalesini de anmak gerekir.[15]

Bakteriyolojihâne'nin bir dönemini ve faaliyetini ele almak bakımından kıymetli bilgiler içeren bazı makale ve bildirilere de rastlanmaktadır. Bunlar içerisinde Dr. Nuran Yıldırım'ın "Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de Veteriner Bakteriyoloji (1893-1901)" adlı bildirisi önemli bir yere sahiptir. Bildiride kurumun 1893'te kuruluşundan Dr. Nicolle'ün 1901'deki ayrılışına kadar sığır vebâsı ve şarbon ile veteriner bakteriyoloji sahasına giren çalışmaları bazı arşiv belgeleri ve yayınlar ışığında ele alınarak bilgiler verilmiştir. Bildiri kapsamında özlü ve doyurucu bilgiler bulunmakla birlikte, adından da anlaşılacağı üzere yalnızca bu hastalıklara ait faaliyetler incelenmiş ve konuyla alakalı tüm arşiv belgeleri kullanılmamıştır.[16]

Bu çalışmalar dışında konusu gereği Bakteriyolojihâne'ye değinen araştırmalar nispeten sayıca önemli bir yekun tutmaktadır. Bu bağlamda, Dr. Yıldırım'ın "Su ile Gelen Ölüm: Kolera ve İstanbul Suları" ve "VIII. Uluslararası Hijyen ve Demografi

---

[13] Osman Ergin, *İstanbul Tıb Mektepleri, Enstitüleri ve Cemiyetleri*, İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü, İstanbul 1940, s.66-70.
[14] Unat, 1970a, s.37-49.
[15] Ekrem Kadri Unat, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mikrobiyoloji Tarihçesi Üzerine Bir Deneme", *Mikrobiyoloji Bülteni,* Cilt 4, Sayı 3, 1970b, s.159-175.
[16] Nuran Yıldırım, "Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de Veteriner Bakteriyoloji (1893-1901)", içinde Nuran Yıldırım, *14. Yüzyıldan Cumhuriyete Hastalıklar, Hastaneler, Kurumlar, Sağlık Tarihi Yazıları I*, 2014, s.403-418.

Kongresi'nin (1894) Tıp Tarihimizdeki Yeri", Dr. İnci Hot'un "Tanzimat Sonrası Osmanlı'da Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele", Mesut Ayar'ın *Osmanlı Devleti'nde Kolera: İstanbul Örneği (1892-1895)* başlıklı araştırmaları örnek olarak gösterilebilir. Bu araştırmalarda, esas konu kolera ve salgın hastalıklar olduğundan söz konusu hastalıkla mücadele kapsamında yapılan faaliyetlere değinilmiş, ancak Bakteriyolojihâne tarihi hakkında mufassal bir bilgi verilmemiştir.[17]

İlave olarak, Bakteriyolojihâne çalışanlarına dair bazı monografiler ile kitap bölümlerine de raslanmaktadır. Bu bağlamda, Dr. Maurice Nicolle, Baytar Mustafa Adil, Dr. Hasan Zühtü Nazif ve Dr. Paul-Louis Simond hakkındaki orijinal bilgiler içeren küçük hacimli araştırmalar bulunmaktadır.[18]

Yukarıda sayılanlar dışında Bakteriyolojihâne ve çalışanlarına –kısa bir paragrafla da olsa- temas eden pek çok makale ve araştırma bulunmakla birlikte, bunların ekserisinin daha önceden yapılmış yayınlara istinaden derleme tarzında ve çoğunlukla konumuzla alakalı katkısı olmayan çalışmalardan ibaret olduğu görülmüştür.[19] Bunların yanı sıra, dönemin bazı süreli yayınlarında ve *Nevsâl-i Afiyet* gibi yıllıklarda da Bakteriyolojihâne hakkında çok kısa bilgiler yer almaktadır.[20]

Nihayet, konumuzla alakalı olarak bir yüksek lisans tezi yapılmıştır. Sinan Çakır tarafından Marmara Üniversitesi'nde yapılan "Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri" başlıklı bu çalışma da bir takım arşiv belgelerine dayanması bakımından orijinal ve kıymetli bir araştırmadır. Genel bakteriyoloji tarihi ile giriş yapılmış ve ardından Bakteriyolojihâne'nin kuruluş dönemi, kolera salgını ve kurumun ilk müdürü Dr. Nicolle ile bazı faaliyetleri kronolojik sıra ile anlatılarak bunlara ait kısa değerlendirmeler

---

[17] Nuran Yıldırım, "Su ile Gelen Ölüm: Kolera ve İstanbul Suları", *Toplumsal Tarih*, Sayı 145, Ocak 2006, s.18-29 ; Nuran Yıldırım, Suzan Bozkurt, "VIII. Uluslararası Hijyen ve Demografi Kongresi'nin (1894) Tıp Tarihimizdeki Yeri", III. Türk Tıp Tarihi Kongresi, İstanbul 20-23 Eylül 1993, *Kongreye Sunulan Bildiriler*, Ankara 1999, s.77-89 ; İnci Hot, "Tanzimat Sonrası Osmanlı'da Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele", içinde *Osmanlı'da Salgın Hastalıkla Mücadele*, İ. Başağaoğlu, A. Uçar, O. Doğan (ed.), 2015, s.113-146 ; Mesut Ayar, *Osmanlı Devleti'nde Kolera: İstanbul Örneği (1892-1895)*, 2007, s.245-265.

[18] Emre Karacaoğlu "Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin İlk Müdürü Dr. Maurice Nicolle'e (1862-1932) Dâir Bazı Arşiv Belgeleri", *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, Cilt 23, Sayı 2, 2015, s.41-53 ; A. Kazancıgil, "Bilime Katkı ve Veteriner Bakteriyolog Mustafa Adil (1871-1904)", içinde *Bilim Tarihi ve Kültür Yazıları*, A. Kazancıgil, H. Hatemi, A. Vergili (ed.), 2013, s.278-293 ; Türel Özkul, R. Tamay Başağaç Gül, "The Colloboration of Maurice Nicolle et Adil Mustafa, The discovery of Rinderpest Agent", *Revue Méd. Vét*., Cilt 159, Sayı 4, 2008, s.243-246 ; Kahya, Erdemir, 2000, s.295 ; Etker, 2009, s.13-33.

[19] Esin Karlıkaya, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Uygulanan Aşı ve Serumlar ile Bunların Üretildiği Kuruluşlar", *Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Cilt 16, Sayı 3, 1999, s.167-178 ; Nil Sarı, "Turkey and its International Relations in the History of Medicine", *Vesalius*, Cilt 7, Sayı 2, 2001, s.86-93 ; Tanıl Kocagöz, "Türkiye'de Mikrobiyoloji Alanında Bilime Dayalı Üretim", *ANKEM Derg*, Cilt 28, Sayı Ek 2, 2014, s.115-119.

[20] Besim Ömer, *Nevsâl-i Afiyet*, İstanbul 1315 (M.1899), s.96.

yapılmıştır. Ayrıca yer yer kurum çalışanlarının isimleri zikredilmiştir.[21]

Adından da anlaşılacağı üzere söz konusu çalışmanın esas noktası Bakteriyolojihâne'nin kuruluşu ve ilk yılları olduğundan, kurumun ilk müdürü Dr. Nicolle dönemi nispeten daha ayrıntılı ve arşiv belgelerine atıflar ile kaleme alınmış, sonrası ise ikinci elden kaynaklar ve bazı hatırat eserlerinden istifade ile özet şeklinde yazılmıştır. Dr. Nicolle dönemi faaliyetlerinin önemli bir kısmı da kuş palazı serumu üretilmesi sürecine ve kolera salgını ile mücadeleye ayrılmış, sığır vebâsı serumuna dair çalışmalardan yeteri kadar bahsedilmemiştir. Ayrıca, uzun bir süreci kapsayan kuş palazı serumu üretimi sırasında ve akabinde Dr. Nicolle'ün çocuk ölümlerden sorumlu tutulması gibi yaşanan bazı ciddi sıkıntılardan, belediye tabiblerine hastalığın teşhisi ile serumla tedavi metodunu öğretmesi ve ihtiyaç duyulan mahallere serum gönderilmesi gibi çeşitli konulardan söz edilmemiş, bu anlamda Bakteriyolojihâne'ye ilişkin bu dönem için dahi tüm arşiv belgeleri kullanılmamıştır.

İlaveten, Dr. Nicolle'ün istifa sürecinin teferruatına ve bazı özel talep ve şikayetlerini içeren dilekçeleri ile bunlara ait konulara yer verilmemiştir. Örnek olarak bir süre Dr. Nicolle'ün muavinliğini yapan Dr. Aristidi ile arasındaki anlaşmazlık çok uzun süre devam etmiş ve bir nevi düşmanlık halini almıştır. Ayrıca, İstanbul'daki çalışma hayatı boyunca Dr. Nicolle defaatle istifa ederek memleketine döneceğini, kurumu kapatacağını, hatta serum üretiminde kullanılmak üzere laboratuvara alınmış hayvanları satacağını dahi bildirmiş ve bir keresinde de anahtarları teslim etmiştir. Dr. Nicolle özellikle mali konularda talepleri yerine getirilmediğinde ısrarla dilekçeler kaleme almıştır. Bu konulardaki çoğu belgeye çalışmada yer verilmediğinden Dr. Nicolle'ün sorunları ve talepleri, bu taleplere verilen cevaplar ve sorunun çözümünde Osmanlı Devleti'nin yaklaşımına dair yapılan yorumlar bir yönüyle eksik kalmaktadır.

Bir başka husus da, bazı belgelerin değerlendirilmesinde bir takım noktaların karanlıkta bırakılmasıdır. Örnek olarak, Dr. Nicolle gelir gelmez salgınla mücadele için vazifesine başlamış ve bu sırada bir taraftan da mukavele şartları görüşülmüştür. Arşivde mukaveleyle ilgili olarak Ekim 1894 tarihinde imzalanan bir suret tespit edilebilmiştir. Diğer belgeler ile birlikte bu suret değerlendirildiğinde anlaşılmaktadır ki; Dr. Nicolle ilk kontratını beş yıl süre ile ve bazı şartları kabul ederek imzalamış, aradan bir yıl geçtikten sonra Ekim 1894 sıralarında mukavele şartlarında bazı değişiklikler talep ederek bu defa

---

[21] Sinan Çakır, *Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

dört yıl süre ile yeni bir mukavele imzalamıştır. Oysa çalışmada, bu suretin Dr. Nicolle'ün ilk imzaladığı mukavele olduğuna işaret eden bir anlatım sergilendiği görülmektedir ki bu durumda Dr. Nicolle ilk bir yıl mukavelesiz ve şartsız çalıştırılmış olacaktır.

Bakteriyolojihâne tarihinde Dr. Nicolle dönemi, Osmanlı Devleti'nde böyle bir kurumsal yapının tesisi ve kurumun ilk dönem faaliyetleri bakımından gayet dikkat çekici ve önemli bir yer işgal etmektedir. Ancak, Dr. Nicolle'ün ardından kurumun müdürlüğünü dokuz yıl yürüten Dr. Remlinger'nin dönemi de en az kuruluş yılları kadar kayda değer ve ilgi çekicidir. Bilimsel faaliyetlerin yanı sıra, özellikle yaşanan sıkıntılı durumlar, Remlinger'nin görevden alınma kararı ve maaşının düşürülmesi, buna karşı Fransa hükümetinin tepkisi, Osmanlı Devleti'nin yabancı bilim adamlarına karşı tutumu ve kurum üzerindeki Fransız-Alman mücadelesini yansıtması bakımından önem arz etmektedir. Ne var ki, çalışmada –tezin başlığı ile uyumlu olarak- bu dönem üzerinde durulmamış, bu dönem ve sonrasına ait arşiv belgeleri kullanılmamıştır.

Bu çalışma ile ilgili son olarak, metin içerisinde bol miktarda arşiv belgesine atıf yapıldığı halde, ekler kısmında ve metin içerisinde bazı bölümlerde yalnızca birkaç adet belgenin transliterasyonuna yer verildiği göze çarpmaktadır. Elbette, bu tertip ve yöntem araştırmacının tasarrufundadır ve eksiklik olarak addedilemez. Bununla birlikte, atıf yapılan arşiv belgelerinin transliterasyonunun yapılarak belli bir düzen içerisinde okuyucu ve diğer araştırmacıların istifadesine sunulmasının tıp tarihi literatürüne eşsiz bir katkı sağlayacağı izahtan varestedir.

Zikredilen tüm bu yayınların Bakteriyolojihâne tarihine kayda değer şekilde ışık tuttuğu görülmektedir. Ancak, Bakteriyolojihâne ve uzun dönemde her türlü faaliyetine ait tüm arşiv belgelerinin değerlendirildiği, böylelikle kurumun çalışma koşullarının, yapılan bilimsel faaliyetlerin, kişisel çekişme ve anlaşmazlıkların, kurumun fiziki donanımı ile bunlardaki eksiklik ve aksaklıkların, Fransa ve bilhassa Pasteur Enstitüsü ile kurulan bağın, Osmanlı bilimsel kurumlarındaki Fransız-Alman rekabetinin, Osmanlı Devleti'nin bilimsel çalışma ve faaliyetleri -Bakteriyolojihâne bağlamında- ne derece desteklediğinin, bir Osmanlı Devleti kurumunda çalışmak durumunda kalan Avrupalı bir bilim insanına gösterilen yaklaşımın ve bu bağlamda bilime gösterilen hürmetin hakikate en yakın şekilde ele alındığı, derli toplu bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu maksatla araştırmamızda, Dr. Nicolle'ün müdür olarak atandığı 5 Kasım 1893 tarihinden, Dr. Remlinger'nin 10 Haziran 1910 tarihindeki ayrılışına kadar insan ve hayvan hastalıklarına karşı faaliyetlerini "Bakteriyolojihâne-i Şâhâne" adıyla sürdüren kurumun

tarihi yazılmaya çalışılmıştır. Bu tarihten itibaren hayvan hastalıkları ve insan hastalıkları laboratuvarları ayrılarak Bakteriyolojihâne-i Baytarî ve Bakteriyolojihâne-i Osmânî kurumları tesis edilmiştir ki bundan sonrası araştırma konumuzun dışında tutulmuştur. Çalışmamız uzun dönemde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'ye ait –tespit edebildiğimiz kadarıyla- tüm arşiv belgelerini kapsadığı gibi, bunların konumuzla ilişkili olanlarının tamamının transliterasyonunu da içererek konuyla ilgili diğer araştırmacıların kullanımına sunmakta ve bu yönüyle de ayrıcalıklı bir konumda yer almaktadır.

Gerek bilim ve gerekse de tıp tarihimizde sergilediği bilimsel araştırma ve faaliyetler ile önemli bir yer işgal eden Bakteriyolojihâne-i Şâhâne kurumuyla ilgili elbette yukarıda sayılanlar dışında adı burada zikredilmeyen hatırat, makale, gazete yazısı, bildiri ve kitap bölümü olarak yayınlanmış yayınlar bulunmaktadır ve bunlara çalışmamızda yeri geldikçe gerekli atıflar yapılarak arşiv belgeleri muhtelif bilgilerle desteklenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BAKTERİYOLOJİHÂNE-İ ŞÂHÂNE’NİN KURULUŞUNU HAZIRLAYAN ETKENLER

A. 1893-4 İstanbul Kolera Salgını

XIX. yüzyılda birkaç kez kolera salgını atlatan Osmanlı payitahtı, yüzyılın sonlarında aynı imtihanı tekrar vermek durumunda kalmıştır. İran üzerinden Mayıs 1892'de Rusya'ya sirayet eden salgın, buradan Avrupa'ya sıçramış ve aralarında Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya-Macaristan ile Fransa'nın da bulunduğu geniş bir coğrafyada yayılma imkanı bulmuştur.[22] Osmanlı Devleti'nin sınırları dışındaki bu salgının ülke topraklarına girmemesi için limanlardaki karantina istasyonlarına etüvler yerleştirilmiş, gemiler ve kargolar çeşitli dezenfeksiyon işlemlerine tabi tutulmuştur.[23] Ancak buna rağmen, 3 Ağustos 1893 tarihinde İzmir'de ve hemen ardından Tekirdağ'da kolera vakaları baş göstermiş ve bir dönem koleranın İstanbul'a buradan geçtiği düşünülmüşse de, İstanbul Şehremâneti'nin araştırmalarında Batum'dan gelen bir İngiliz gemisinin tayfaları, Rusya'dan gelerek Galata'ya yerleşen yahudi göçmenler ve Romanya'dan getirilerek Üsküdar Bimarhanesi'nde takip edilen bir akıl hastası salgından sorumlu tutulmuştur.[24]

İstanbul’da ilk kolera vakasının 24 Ağustos 1893 (12 Agustos 1309) tarihinde Hasköy’de görüldüğü bildirilmektedir. Buna göre; Habibe Hanım adlı hasta önce (iltihâb-ı mi^{c}de ve em^{c}a-i fevkalâde) gastroenterit teşhisi almış, bununla birlikte 6. Belediye Dairesi doktorlarından Ayvazyan Efendi hastalığın kolera olduğunu iddia etmiştir. Kısa süre sonra, Habibe Hanım’ın 28 Ağustos 1893’te vefatıyla birlikte hastalığın kesin teşhisi yapılamamıştır. Bu arada, hastalığın kolera olabileceği ihtimali üzerine ev kordon altına alınmış, İstanbullulara kaynatılmış su içmeleri, evlerini badana etmeleri ve dezenfektan maddeleriyle temizlemeleri konusunda tavsiyeler yapılmıştır. Aynı günlerde, Kuleli Askeri İdadisi’nde kusma ve ishal şikâyetleri ortaya çıkan bir öğrencinin de bir günlük süre zarfında ölmesi, Bimarhane ve Hapishane-i Umûmî’de ölümler görülmesi ile akıllardaki kolera şüphesi kuvvetlenmiş, fakat hastalığın kesin tanısı henüz konulamamıştır. Bir yandan, olası salgının önüne geçmek için alınan

---

[22] Frank Clemow, *The Cholera Epidemic of 1892 in Russian Empire*, 1893, s.1-9.

[23] Nuran Yıldırım, “Gedikpaşa, Tophane ve Üsküdar Tebhirhaneleri”, içinde Nuran Yıldırım, *14. Yüzyıldan Cumhuriyete Hastalıklar, Hastaneler, Kurumlar, Sağlık Tarihi Yazıları I*, 2014, s.419-436.

[24] Nuran Yıldırım, “1893 İstanbul Kolera Salgını İstatistikleri”, *Tarih ve Toplum*, Sayı 150, Haziran 1996, s.53-54.

tedbirler halk indinde koleranın ortaya çıktığı zannını uyandırmakta ve hastalığın kolera olduğunu iddia eden Ayvazyan Efendi gibi doktorlar da bunu desteklemekte iken; diğer yandan, ilk ölüm vakasının üzerinden 3 hafta civarında bir süre geçmiş olmasına rağmen hâlâ tanı konulamamakta, padişah dahil çoğu yetkili asayişin bozulmasından ve halkın endişeye kapılmasından çekinerek sıhhat-i umûmiyenin berkemâl olduğunu duyurmaktadır. Ancak durumun daha kötüye gittiğini ve şüphenin giderilmesini isteyen padişah derhal hastalığa tanı konulması konusunda irade buyurmuştur. Bu amaçla Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ve İstanbul Şehremâneti çalışmalara başlamıştır. Mekteb-i Tıbbiye bünyesinde teşekkül olunan Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umûmiye, hastalarda ciltte morarma, gözlerde çukura çekilme, nabzın zayıflaması, kusma, ishal, kısa sürede ölüme neden olma gibi bulgular oluşması nedeniyle hastalığın kolera olduğuna karar vermiştir. Üsküdar Bimarhanesi'nde görülen şüpheli ölümleri araştıran Kolağası Rıfat Hüsameddin ile Üsküdar'da kurulan ve kolera ölümlerini araştıran hastanede görevli Kolağası Hasan Zühdü Nazif Beyler de mikroskobik incelemeler sonucunda bu karara kesinlik katmışlardır.[25]

B. Dersaadet'te Geçici Bir Bakteriyoloji Tahlilhânesi Kurulması Teklifi

Tıptaki son gelişmeleri ve bu meyanda bakteriyoloji fennini tahsiline gidip gelmiş olan emrâz-ı umûmiye (genel patoloji) muallim muâvini Kolağası Hasan Zühdü[26] ve teşrîh-i maraz (patolojik anatomi) muallim muâvini Yüzbaşı Rifat Hüsâmeddin[27] Efendiler 1 Mayıs 1893 tarihinde müştereken hazırlayarak imza ettikleri bir dilekçelerini mektep nezâretine arz etmişlerdir. Dilekçelerinde, Avrupa'da en fazla dikkat çeken şeyin tifo, karahumma ve ishal gibi hastalıkların gerçek sebeplerinin ortaya konulması için yapılan su tahlilleri ile yiyecek ve içecek maddelerinin tahlil edilerek zararlı olanlarının gösterilmesi olduğuna dikkat çekilmiş; mektep dahilinde şimdilik geçici olarak bir yerin tahlilhâne yapılmasına izin verilerek, özellikle İstanbul ve etrafındaki akarsuların –gerçi daha önce kimyasal analizleri yapılmış ise de yeterli olmaması nedeniyle- birer birer tahlillerinin yapılması sayesinde zararlı olanlarının tespit edilmesi ve bunun için yedi bin kuruş ödenek ile aylık belli bir miktarın ayrılması gerektiği belirtilmiştir. İlgili nezâretler

25 Nuran Yıldırım, 2014, s.419-436.

26 Dr. Hasan Zühdü Nazif Bey (1861-1897), Bakteriyolojihâne-i Şâhâne açıldığında Dr. Maurice Nicolle'e muavin tayin edilmiş, 1896 yılında Dr. Hüseyin Remzi Bey'in ölümü üzerine Telkihhâne-i Şâhâne'nin müdürlüğüne getirilmiştir. Bkz. Rıza Tahsin, *Tıp Fakültesi Tarihçesi*, Cilt 1-2, Eklerle Yayınlayan: Aykut Kazancıgil, Cilt 2, İstanbul 1991, s.15; "Hasan Zühdi", *OTBLT*, Haz.: E. İhsanoğlu vd., Cilt 2, İstanbul 2008, s.662-664; Unat, 1970a, s.24.

27 Rifat Hüsameddin Paşa (1863-1922), 1897 yılında Dr. Hasan Zühdü Bey'in ölümü üzerine Telkihhâne-i Şâhâne müdürlüğüne getirilmiştir. Bkz. Rıza Tahsin, 1991, Cilt 2, s.31; "Rıfat Hüsameddin Paşa", *OTBLT*, Haz.: E. İhsanoğlu vd., Cilt 2, İstanbul 2008, s.886, Unat, 1970a, 24-26.

arasında yapılan yazışmalar ve son olarak Şûrâ-yı Devlet'te 21 Ağustos 1893 tarihinde yapılan görüşme neticesinde talep edilen şekilde Mekteb-i Tıbbiye'de münasip bir yerin geçici olarak bakteriyoloji tahlilhanesi yapılması uygun bulunmuş, 22 Ağustos 1893 tarihinde de gereğinin yapılması için irade buyurulmuştur.[28]

Pasteur Enstitüsü'nde mikrobiyoloji tahsili yaparak yurda dönen bu iki hekimden Kolağası Rifat Hüsameddin Efendi'nin bimarhanede ve Kolağası Hasan Zühdü Efendi'nin de Şehremâneti'nde oluşturulan Tedâbîr-i Sıhhiye Komisyonu'nda vazifelendirilmeleri konusunda 6 Eylül 1893 tarihinde irade buyurulduğu görülmektedir.[29] Şehremâneti bünyesinde oluşturulan bu komisyon muntazaman toplantılar yapmakta ve bu toplantıda görüşülen hususlar ile bunlara ilişkin alınan kararlar hakkında bir özet rapor ile üst makamlara bilgi verilmektedir.[30] Çalışmalarına başlayan bakteriyolog Rifat Hüsameddin ve Hasan Zühdü Efendiler daha sonra Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de mikroskobik incelemelerde bulunmak üzere izin istemişlerdir. Gerekli alet edevat temin edilmekle birlikte, bulaşıcı olabilecek örneklerin mektep içine getirilmesinin doğuracağı tehlike, ayrıca mikrobun mikroskop ile gösterilmesinin hastalığın teşhisinde mutlak bir ölçüt olmadığı düşüncesi, tüm koleralılarda mikrop görülmediği gibi sağlam bireylerde de kolera mikrobunun görülebileceğinin halen tıp aleminde tartışıldığına dikkat çekilmesi ile bu "vakit kaybından başka bir şey olmayan mikroskobik incelemeye" izin verilmeyerek, diğer gerekli tedbir ve korunma yollarına çalışılması konusunda Mektep Nezâreti'nin dileği üzerine 14 Eylül 1893 tarihinde irade buyurulmuştur. Böylelikle Mekteb-i Tıbbiye'de yapılması talep edilen mikroskobik incelemelere izin verilmemiştir.[31]

C. Dr. André Chantemesse (1851-1919)

Fransa'nın Le Puy en Velay şehrinde 1851 yılında doğan Dr. André Chantemesse, 1884 yılında "Etude sur la méningite tuberculeuse de l'adulte, les formes anormales en particulier"[32] (Yetişkinin tüberküloz menenjiti üzerine araştırma, anormal ve özel formlar) başlıklı doktora tezini bitirerek mezun olmuş ve ertesi yıl Berlin'e giderek Dr. Robert Koch'un[33] laboratuvarında bakteriyoloji çalışmıştır. Paris'e döndüğü 1886

---

[28] BOA, ŞD 632/22 ; BOA, DH.MKT 44/18 ; BOA, BEO 266/19899 ; BOA, İ.DH 1306/56 ; BOA, DH.MKT 124/49.

[29] BOA, İ.HUS 15/169.

[30] BOA, Y.MTV 83/69.

[31] BOA, Y.MTV 83/13 ; BOA, İ.HUS 16/15.

[32] André Chantemesse, *Etude Sur la Méningite Tuberculeuse de l'Adulte, les Formes Anormales en Particulier*, Paris 1884.

[33] Dr. Robert Koch (1843-1910), ilk kez şarbon basilini (Bacillus anthracis) kültürde üreterek izole etmeyi

yılında Dr. Widal[34] ile birlikte çalışmalarını sürdürmüştür. Dizanteri basilinin kültürde üretilmesi, muhtelif hastalıklara ait aşı ve serum üretilmesi gibi başarılara sahiptir. 1893 yılında İstanbul'a gelerek kolera salgınında alınması gereken tedbirlere dair bilgilerini paylaşmış ve bir bakteriyoloji laboratuvarı açılmasını salık vermiştir. Paris Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde patoloji hocalığı yapmış ve 1919 yılında ölmüştür.[35] Dr. Podwyssotsky[36] ile müşterek hazırladığı *Pathologie Générale et Expérimentale, Les Processus Généraux* (1901) (Deneysel ve Genel Patoloji, Genel Usuller)[37] adlı bir kitabı vardır.

I. Pasteur Enstitüsü'nden Görüş İstenmesi ve Dr. Chantemesse'in İstanbul'a Gönderilme Kararı

İzmir'de 3 Ağustos 1893 tarihinde ve hemen ardından Tekirdağ'da kolera vakalarının görülmeye başlanmasıyla birlikte, yetkililerce yurt genelinde ve İstanbul'da yayılacak olası bir salgının derhal engellenmesi düşünülerek bir an evvel alınacak tedbirler ve yapılacak işlemler hakkında Paris'te bulunan Pasteur'den 5 Ağustos 1893 tarihli telgraf ile görüş istenmiştir. Bunun üzerine, Pasteur Enstitüsü'nde görevli Dr. Emile Roux[38] ve Dr. André Chantemesse tarafından çekilen 7 Ağustos 1893 tarihli telgrafta, ishal olan hastaların hemen tecrit edilmesi, dezenfeksiyon uygulanması, kaynamış su içilmesi, çiğ sebze ve meyve tüketiminden kaçınılması gibi hastalığın hastane dışına taşınmasının önlenmesi hususunda yapılması gerekenler madde madde sıralanmıştır.[39] Ayrıca, 8 Eylül 1893 tarihli telgrafta, salgın hastalığın şiddetlenmesi halinde şayet arzu edilir ise, Pasteur'ün kendi enstitüsü'nde yetişmiş Fransa Sağlık Kurumları Müfettiş Yardımcısı Dr. Chantemesse'i İstanbul'a gönderebileceğini bildirmesi üzerine, bu teklif kemal-i memnuniyetle kabul edilerek, derhal hazırlıklara başlanmış ve Dr. Chantemesse'in İstanbul'a geldiğinde Şehremâneti Celilesi'nde kurulmuş olan sıhhiye komisyonuna üyeliği gelişinden önce kararlaştırılmıştır.[40] Bu arada, sebebi açıklanmamış olsa da, muhtemelen kolera salgını ile mücadelede görev

---

başarmış ve tüberkülini bulmuş Alman hekimdir. [Hn]

[34] Dr. Georges-Fernand Widal (1862-1929), anatomo-patoloji ve bakteriyoloji alanlarında çalışmaları olan Fransız hekimdir. [Hn]

[35] L. F. Haas, "André Chantemesse", *J Neurol Neurosurg Psychiatry*, Cilt 69, Sayı 6, 2000, s.786.

[36] Dr. Vladimir Valerianovich Podwyssotsky (1857-1913), Odesa İmparatorluk Tıp Fakültesi Dekanlığı da yapmış patoloji profesörüdür. [Hn]

[37] A. Chantemesse ve W.W. Podwyssotsky, *Pathologie Générale et Expérimentale, Les Processus Généraux*, 1-2 Cilt, Paris 1901-5.

[38] Dr. Pierre Paul Emile Roux (1853-1933); Fransız bakteriyolog ve immunolog, uzun süre Pasteur Enstitüsü'nün müdürlüğünü yapmış ve anti-difteri serumunu keşfetmiştir. [Hn]

[39] BOA, İ.HUS 15/158.

[40] BOA, İ.HUS 15/155 ; BOA, İ.HUS 15/158 ; BOA, İ.HUS 16/19.

almaları için olsa gerek, Pasteur Enstitüsü'ne eğitim almaları için daha önce gönderilmiş olan hekimlerden hazır durumda bulunanların İstanbul'a dönmeleri konusunda irade buyurulmuştur.[41]

Pasteur Enstitüsü'nün yardım teklifi derhal sevinçle kabul edilmiştir. Çünkü, Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji muallimi binbaşı Dr. Hamdi Bey'in[42] de dahil olduğu bazı hekimlerin hastalığın kolera olmadığı konusundaki beyanları, hem kamuoyu ve hem de yönetenler nezdinde konuya açıklık getirilmesini zarurî kılmış ve Dr. Chantemesse'ten İstanbul'a geldiğinde ilk olarak hastalığın kolera olup olmadığını kesinleştirmesi talep edilmiştir.[43]

11 Eylül 1893 tarihinde kendisinin gelişini çok geciktirmemesi ve beraberinde Paris'te hal-i hazırda kolera tedavisi için kullanılmakta olan ilaç ve malzemeleri de –İstanbul'da bulunmamak ihtimaline binâen- sandıklarla getirmesi hususunda Paris Sefâreti'ne bilgi verilmiştir.[44] Nitekim Dr. Chantemesse beraberinde dört sandık ilaç ve malzeme getirmiş ve bunlar gümrük vergisinden muaf tutulmuşlardır.[45] Bu arada, İstanbul'da bir çok sağlık komisyonları oluşturularak yurt dışında kolera salgını ile mücadele konusunda ne gibi önlemler alındığı, tedavide ne tür uygulamalara yer verildiği hususlarında bu komisyonların ortak toplantılar akd ederek ülkemizde uygulanması mümkün olanlarını bir taslak haline getirmeleri istenmiştir. Komisyonlar üçer askeri hekim, birer sivil hekim ve birer eczacıdan müteşekkildir. Daha sonra bu taslağın Meclis-i Sıhhiye tarafından tayin edilen dört yabancı hekim tarafından gözden geçirilmesiyle kaleme alınan muhtıra Sıhhiye Nezâreti'ne takdim etilmiştir. Ancak son halini alan muhtıranın Şehremânet-i Celilesi bünyesinde oluşturulan Sıhhiye Komisyonu'nda müzakere edilerek uygulamaya konulması için, üyeliği kararlaştırılan Dr. Chantemesse'in gelişi ve komisyonda hazır bulunması beklenmişir.[46]

II. Dr. Chantemesse'in İstanbul'daki Faaliyetleri

İstanbul'a 26 Eylül 1893 tarihinde gelmiş olan Dr. Chantemesse, Mabeyn-i Hümâyûn'a uğramış, kendisine salgın hakkındaki gelişmeler bildirilmiş, refakatine

[41] BOA, BEO 271/20301.
[42] Dr. Hamdi Paşa bin Aziz (1863-1911), Paris'te bakteriyoloji tahsili yaptıktan sonra uzun yıllar Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye ve Mülkiye'de bakteriyoloji dersleri vermiştir. Bkz. Bkz. Rıza Tahsin, 1991, Cilt 2, s.28-29; "Hamdi Paşa b. Aziz", *OTBLT*, Haz.: E. İhsanoğlu vd., Cilt 2, İstanbul 2008, s.753-759; Unat, 1970a, s.66-68.
[43] BOA, İ.HUS 16/95 ; BOA, İ.HUS 16/100.
[44] BOA, İ.HUS 15/167.
[45] BOA, A.MKT.MHM 592/13-5
[46] BOA, İ.HUS 16/76.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji muallimi Binbaşı Dr. Hamdi Bey ve daha evvel Pasteur Enstitüsü'nde çalışarak İstanbul'a dönen Osmanlı hekimleri verilmiştir.[47] Ayrıca, vakit geçirmeden tetkik ve tahlillere başlaması istenen Dr. Chantemesse'e gerek duyulması halinde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne laboratuvarlarını kullanma izni verilmiş ve şayet laboratuvarlarda eksik bir malzeme var ise bunun derhal temini yolunda Paris Sefâreti ile görüşülerek ekspres katarıyla İstanbul'a getirilmesine karar verilmiştir.[48]

Gelir gelmez muayene ve tetkiklere başlayan Dr. Chantemesse'ten, koleradan korunma konusunda yazılmış bir risaleyi de basım öncesi gözden geçirmesi istenmiştir. Risale Dr. Celâleddin Muhtar'ın[49] kolera salgını üzerine kaleme aldığı *Koleraya Karşı Tedâbîr-i Tahaffuziye* adlı raporudur.[50] Dr. Muhtar Bey, Mâbeyn-i Hümâyûn hekimlerinden olmakla beraber, Dr. Chantemesse'e incelemeleri esnasında refakat etmiş ve salgınla ilgili kararların Sıhhiye Komisyonu'nda ikisinin de hazır bulunduğu toplantılarda alınması yönünde bir irade buyurulmuştur.[51]

27 Eylül 1893'te Haydar Paşa Hastanesi'nde incelemelerde bulunan Dr. Chantemesse, tespitlerini ve yapılması gerekenleri hazırladığı bir raporla takdim etmiştir. Raporunda, Selimiye Kışlası'ndan hastaneye sevk edilen hastalarda ilk zamanlarda hastalığa ait belirtilerin koleraya benzetilemeyecek kadar çok hafif seyrettiğini ve ancak birkaç gün geçtikten sonra tanınabildiğini, bu durumun hastalığın teşhisini zorlaştırdığını vurgulamıştır. Bu nedenledir ki başlangıçta hastalığın tanınarak gereken önlemlerin alınması ve salgının yayılmasının önüne geçilmesi mümkün olmamıştır. Dr. Chantemesse, muayenelerin azami dikkat ile ve lâyıkıyla icra edilmesi hususunda hekimleri ikaz etmektedir. Akabinde, tecrit ve tuvaletler konusuna dikkat çekerek, koleralıların ayrı koğuşlarda tutulması, koleralıların hizmetine bakan görevlilerin diğer hastalarla meşgul olmaması ve çok fena vaziyette olan hastane tuvaletleri yerine yenilerinin yapılmasına değinmiştir. Zira hastaneye sevk edilen koleralı hastalar genel koğuşlarda tutulduğundan, tuvaletler ortak kullanıma açık olduğundan ve hastabakıcılar hem koleralı ve hem de diğer hastalarla ilgilendiğinden salgın hastane içinde yayılma

---

47 BOA, İ.HUS 16/95 ; BOA, İ.HUS 16/100.
48 BOA, İ.HUS 16/100.
49 Dr. Celâleddin Muhtar Özden (1865-1947), Mekteb-i Tıbbiye'den mezun olduktan sonra Dâü'l-kelb Tedavihânesi müdür muavinliğine getirilmiş, 1889'da paris'e giderek dermatoloji tahsili yapmış ve yurda döndüğünde emraz-ı cildiye ve efrenciye derslerini vermiştir. Bkz. Bkz. Rıza Tahsin, 1991, Cilt 2, s.33; "Celaleddin Muhtar Özden", *OTBLT*, Haz.: E. İhsanoğlu vd., Cilt 2, İstanbul 2008, s.1298-1301; Unat, 1970a, s.33-34.
50 BOA, İ.HUS 16/73 ; BOA, İ.HUS 16/101 ; "Celaleddin Muhtar Özden", *OTBLT*, Haz.: E. İhsanoğlu vd., Cilt 2, İstanbul 2008, s.1299.
51 BOA, İ.HUS 16/118.

olanağı bulmuştur. Dr. Chantemesse hastanelerde etüv makinesi bulunması gerektiğini belirttiğinden Avrupa'dan sipariş edilmesi, Haydar Paşa Hastanesi'ne bir etüv ve bir de transfüzyon cihazı konulması kararlaştırılmıştır. Raporun devamında, İstanbul'a koleranın ne suretle geldiği ve içme sularının ne durumda olduğunun araştırılacağından bahsedilmektedir.[52] Örnekler üzerinde gerekli bakteriyoloji tahlillerini icra edebilmek amacıyla Dr. Chantemesse 28 Eylül 1893'te laboratuvarını kurmuş ve tahllillere başlamıştır. Kendisinden Gümüşsuyu ve Yıldız Hastaneleri'nde de incelemeler yapması istenmiştir.[53] Dr. Chantemesse de hastanelerde yatmakta olan hastaları muayene etmiş ve muhafazalı şişelere hastalardan bazı örnekler toplayarak 30 Eylül 1893'te Pasteur Enstitüsü Laboratuvarı'nda tahlil ettirmek üzere Paris'e gönderme kararı almıştır.[54] 5 Ekim 1893 tarihinde Selimiye Kışlası'nda kolera vakalarının arttığına dikkat çekerek, gerek içme ve gerekse abdest suyu olarak dahi kaynamış su dışında askerlere su verilmemesi, hasta olanların derhal hastaneye götürülmesi, koğuşların dezenfekte edilmesi gibi tavsiyelerini yetkili makamlara bildirmiştir.[55]

Dr. Chantemesse 6 Ekim 1893 tarihli layihasında da gözlemlerine dayanarak alınması gereken tedbirleri öncelik sırasına göre değerlendirerek takdim etmiştir. Buna göre; salgın hastalıkla mücadele konusunda işlerin aksamadan yürütülmesini sağlayacak daimî bir sıhhiye komisyonu teşkil edilmeli, Şehremâneti'nde bir sıhhiye merkez kalemi teşkiliyle salgına maruz kalanlar, ölenler, iyileşenler dikkatlice ve süratle kayıt altına alınmalı, iyileşen ve ölenlerin evlerinin tebhîr edilip edilmediği ve adresleri not edilmeli, her biri bir belediye dairesine mahsus olmak üzere salgın hastalık müfettişi sıfatıyla on hekim seçilmelidir. Layihanın devamında bu hekimlerin her sabah Şehremâneti'ne gelerek tebhîr ekibiyle birlikte hastalıklı evlere giderek tüm evin tebhîr işini yapması ve defterlerine hastalığın sirayeti konusundaki bilgileri ve içme suyundan kaynaklanıp kaynaklanmadığı gibi bilgileri kaydetmesi, hastaneye gitmesi gerekenleri derhal sevketme işini yapması, ölüm olgularında defin işlerinin ne şekilde yerine getirilmesi gerektiğini tayin etmesi, ayrıca tehlike arz edecek bir kaynağın ortaya çıktığını gördüklerinde ayrıntılı bir rapor düzenlemesi gerektiği belirtilmiştir. Buna ilaveten, İstanbul, Beyoğlu ve Üsküdar'da tebhîr ameliyesinin icrası için üç büyük şube kurulması gerektiğini vurgulayarak, bu şubelerin çalışma şekli ve görevlilerinin kimler olacağı

52 BOA, İ.HUS 16/108.
53 BOA, İ.HUS 16/126.
54 BOA, İ.HUS 16/124.
55 BOA, A.MKT.MHM 592/14.

hakkında bilgi vermiştir.[56] Dr. Chantemesse'in layihaları derhal tercüme edilerek yetkili makamlara iletilmiştir.[57]

Hastalardan topladığı numuneler üzerinde 11 Ekim 1893 tarihinde yaptığı mikrobiyolojik inceleme sonucunda Dr. Chantemesse kolera basil virgülü tespit ettiğini ve ilerleyen günde kobayları aşılayarak hastalığı doğrulayacağını 13 Ekim 1893 tarihli layihası ile bildirmiştir. Dr. Koch'un kolera mikrobunun değişmez ve aynı şekilde olduğu fikrinde olsa da kendisinin incelemesinde Dr. Koch'un tarif ettiği kolera mikrobundan biraz farklı vasıflarda bir mikrop bulduğunu ve kolera mikrobunun farklılık gösterip göstermediği hususunun henüz tam olarak bilinmediğini ifade etmiştir.[58] 17 Ekim 1893 tarihli layihasında önceki gün Beylerbeyi üstünde Alman Şirketi tarafından inşa edilen su bendlerini ve süzgeçlerini muayene ettiğini, sulardan örnek aldığını, Tedâbîr-i Sıhhiye Komisyonu'na katıldığını, sabahleyin Selimiye Kışlası'nı ziyaret ettiğini ve askerlere kaynamış su içmeleri söylendiği halde, soğuk suyu tercih ettikleri için halen açık musluklardan su içmeye devam ettiklerini, bunun önüne geçilmesi için abdesthanelerdeki taharet muslukları dışındaki muslukların kapatılması gerektiğini, kışlaya giriş çıkışta dikkat edilecek hususları belirtmiştir.[59] Ayrıca Bahçeköy, Belgrad ve Kömürcü Köyleri cihetindeki su bendlerini incelemiş ve aldığı numuneleri tahlil ederek suların kullanılabilir olup olmadığını değerlendirmiştir.[60] İstanbul ve Beşiktaş taraflarına mahsus bendlerin suyu için kumdan süzgeçlerin yapılmasının uygun olduğunu belirten Dr. Chantemesse'in bu bendleri de muayene etmesi düşünülmüş ancak sonradan vazgeçilmiştir.[61]

İlerleyen günlerde Dr. Celâleddin Muhtar ile birlikte Şehremîni'ni ziyaret eden Dr. Chantemesse, dezenfeksiyon usulü sayesinde salgını zuhur ettiği yerde bastırma yoluna gideceğini bildirmiştir. Bu amaçla Paris'ten sipariş edilen en yeni model dezenfeksiyon aletinin bir an evvel getirilmesi için telgraf çekilmiş ve dezenfeksiyon usulünü ne şekilde uygulayacakları konusunda görüşmeler yapılmıştır. Dr. Chantemesse, dezenfeksiyon usulünün başı bozuk amele yerine, disiplin ve ciddiyet sahibi olduğu bilinen askerlere öğretilmesi sayesinde, gerektiğinde ordu içerisinde de bu uygulamayı bilen askerlerden faydalanılabileceği konusunda fikir beyan etmiştir. Bunun üzerine, hangi askerlerin ne şartlarla seçileceği, ne kadar maaş alacağı ve ne şekilde çalışacakları

---

[56] BOA, İ.HUS 17/10.
[57] BOA, Y.A-HUS 281/84.
[58] BOA, Y.PRK.TKM 30/13-1.
[59] BOA, Y.PRK.TKM 30/13-2.
[60] BOA, Y.PRK.ASK 95/12.
[61] BOA, İ.HUS 17/50 ; BOA, İ.HUS 17/51.

tespit edilmiştir. Seçilenlere dezenfeksiyon usulünün öğretilmesine Dersaadet ve Vilâyât-ı Şâhâne Hıfzü's-sıhha-i Umûmiye Müfettişi Bonkowski Paşa[62] ile Dr. Celâleddin Muhtar'ın nezâret etmesi kararlaştırılmıştır.[63] Esâsen dezenfeksiyon uygulaması o sıralarda hâlihazırda yapılmakta ise de dezenfekte edilmiş evlerde hâlâ kolera salgını vakalarının görülmesi uygulamanın doğru ve yeterli düzeyde yapılamadığına işaret etmektedir. Dr. Chantemesse bu tespitler üzerine, dezenfeksiyon uygulamasında görev alan memurların eğitilmesi ve uygulamanın bi-hakkın yerine getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.[64] En yeni model dezenfeksiyon aletini kullanabilecek ve dezenfeksiyon usulünü en güncel bilgilerle uygulamayı gösterebilecek birinin varlığına ihtiyaç duyulduğundan, Paris'ten bu konuda da yardım talep edilmiştir. Bunun üzerine Paris Belediyesi memurlarından Eugene Mondragon 18 Ekim 1893 tarihinde İstanbul'a gelmek üzere yola çıkmıştır.[65] Yapılan mukavele uyarınca kendisine dört bini peşin kalanı ise bin üç yüz otuz üç franklık taksitlerle olmak üzere toplam yirmi bin frank ödeme yapılmıştır.[66]

III. Dr. Chantemesse'e Rütbe ve Nişan Tevcihi ve Paris'e Dönüşü

Tespit edilebildiği kadarıyla her hangi bir sözleşmeye veya şarta bağlı olmaksızın, enstitüsü tarafından İstanbul'a gönderilen Dr. Chantemesse'in ülkemizde bulunduğu süre zarfında emeklerinin karşılığı olarak bir takım ihsan ve rütbelere layık görüldüğü anlaşılmaktadır. Gelişinden kısa bir süre sonra, 2 Ekim 1893 tarihinde Hazine-i Celîle-i Mâliye'den üç yüz lira verilmesi için irade buyurulmuştur.[67] Ayrıca, 7 Ekim 1893 tarihli irade ile Dr. Chantemesse'e ikinci rütbeden nişân-ı âlî-i Osmânî ve Sanâyi madalyası ihsan edilmiş ve 22 Ekim 1893 'te Şehremâneti-i Celîlesi'nde kurulacak Daimî Sıhhiye Komisyonu'na fahrî üye tayin edileceğinden uhdesine "rütbe-i ûlâ sınıf-ı sânîsi" tevcih kılınmıştır.[68] 6 Kasım 1893 tarihinde ise kendisine hazineden ücret ve memleketine dönüş masrafı olarak bin iki yüz Osmanlı Lirası verilmiştir.[69] İstanbul'daki vazifesini tamamlayan ve talep üzerine yerine Pasteur Enstitüsü'nden bir doktor ikame eden Dr.

---

62 Charles Bonkowski (1841-1905), İstanbul'da doğarak ilköğrenimini tamamlamasının ardından Paris'e giderek kimya tahsili yapmış ve tekrar İstanbul'a dönüşünde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne kimya muallim muavinliğine tayin edilmiştir. İlerleyen yıllarda saray kimyagerliğinde ve çeşitli müfettişlik vazifelerinde bulunmuştur. Bkz. Feza Günergun, "XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Kimyager-Eczacı Bonkowski Paşa (1841-1905)", *I. Türk Tıp Tarihi. Kongresi (İstanbul, 17-19 Şubat 1988) Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992, s. 229-252.
63 BOA, İ.HUS 17/1 ; BOA, A.MKT.MHM 592/16-2,3,4.
64 BOA, A.MKT.MHM 592/16-1.
65 BOA, Y.A-HUS 282/24.
66 BOA, A.MKT.MHM 593/18 ; BOA, DH.MKT 203/38.
67 BOA, İ.DH 1308/2.
68 BOA, İ.TAL 33/14 ; BOA, İ.TAL 34/21.
69 BOA, Y.A-HUS 283/73 ; BOA, A.MKT.MHM 592/13 ; BOA, DH.MKT 175/4.

Chantemesse, 7 Kasım 1893 Salı günü Paris'e dönmek üzere İstanbul'dan ayrılmıştır.[70]

[70] BOA, İ.HUS 17/104.

İKİNCİ BÖLÜM

BAKTERİYOLOJİHÂNE-İ ŞÂHÂNE

A. Bakteriyolojihâne'nin İlk Müdürü Dr. Maurice Nicolle (1862-1932)

Fransız hekim ve biyolog Dr. Maurice Nicolle 1 Mart 1862 yılında Fransa'da, Rouen'de doğmuştur. Babası tıp doktoru Eugène Nicolle, bir kardeşi 1928 yılında Nobel Tıp Ödülü alacak olan ve l'Institut Pasteur de Tunis'nin müdürü Charles Nicolle (1866-1936) ve diğer kardeşi ise ressam Marcel Nicolle'dür (1874-1934).

Lise öğrenimini (1869-1879) Rouen'de tamamlayan Dr. Nicolle, ilk tıp tahsiline Rouen'de (1879-1881) başlayarak, 1882 yılında Paris Tıp Fakültesi'ne kaydını yaptırmış ve 22. Askeri Sıhhiye Birliği'nde göreve başlamıştır. Bir süre burada kaldıktan sonra 1887 yılında anatomo-patoloji alanında kendisini geliştirmek amacıyla Almanya'ya, Würzburg'da Profesör Von Kölliker'in[71] yanına gitmiştir. 1888 yılında M. Letulle[72] ile birlikte "Le tissu élastique du coeur dans les scléroses cardiaques d'origine vasculaire (Vasküler orijinli kardiyak sklerozlarda kalbin elastik dokusu)" başlıklı ilk bilimsel makalesini yayımlamış ve 1890 yılında da kalp kası ile ilgili doktora tezini[73] savunarak doktorasını bitirmiş ve aynı yıl Pasteur Enstitüsü'nün mikrobiyoloji kurslarına devam ederek araştırmalarını bu alana kaydırmıştır. 1893 yılında mikroorganizmaları boyama teknikleri ile ilgilenerek, V. Morax[74] ile birlikte bakterilerin silialarını boyamada yeni bir yöntem keşfettiklerini duyurmuş ve bu yönteme Nicolle-Morax adı verilmiştir. Aynı yıl henüz Pasteur Enstitüsü'nde asistan konumundayken İstanbul'a gönderilmiştir. 1893 yılı Kasım başlarında başladığı Bakteriyolojihâne müdürlüğünü 1901 yılı Ağustos'unda sonlandırmış ve tekrar Pasteur Enstitüsü'ne dönerek uzun yıllar çalışmalarına burada devam etmiştir (1902-1926). 1918 yılında Société de Biologie (Biyoloji Cemiyeti) üyeliğine kabul edilmiş ve 1932 yılında Paris'te ölmüştür.[75]

Dr. Nicolle'ün 1901 yılında henüz istifasını vermeden önce İstanbul'da bastırmış olduğu *Eléments de Microbiologie Générale* (1901) (Genel Mikrobiyolojinin Temelleri)

---

[71] Rudolph Albert von Kölliker (1817–1905), İsviçreli anatomist ve psikolog. [Hn]

[72] Maurice Letulle (1853-1929), Fransız hekim. [Hn]

[73] Maurice Nicolle, *Contribution a l'Etude des Affections du Myocarde les Grandes Scléroses Cardiaques*, Paris 1890.

[74] Victor Morax (1866–1935) Fransız hekim, 1891-1903 yılları arasında Pasteur Enstitüsü'nde çalışmıştır. [Hn]

[75] "Maurice Nicolle", *OTBLT*, Haz.: E. İhsanoğlu vd., Cilt 2, İstanbul 2008, s.1050-1051; Karacaoğlu, 2015, s.41-53; Pierre Nicolle, "La Vie, La Personnalité et L'oeuvre de Maurice Nicolle", *Bulletin de la Société de Pathologie Exotique et de Ses Filiale*, Cilt 55, Sayı 2, 1962, s.188-200.

adlı bir kitabı bulunmaktadır. Kitabın Dr. Nicolle'ün Bakteriyolojihâne'de verdiği ders notlarının derlenip toparlanmasıyla husule geldiği sanılmaktadır. Ayrıca, Orman ve Maâdin Mecmûası'nda (1 Ağustos 1318/1902, sayı 81-6, sayfa 8-14) yayımlanmış "İstihzârât-ı Fenniye Raporları" adlı bir de makalesi bulunmaktadır.[76] İstanbul'dan ayrıldıktan sonra Pasteur Enstitüsü'nde çalıştığı sırada enstitüden bazı çalışma arkadaşlarıyla *Toxines et Antitoxines* (1919) (Toksinler ve Antitoksinler) adlı bir kitabı daha vardır.[77] Bunların dışında Dr. Nicolle'ün Pasteur Enstitüsü'nün yayın organı olan *Annales de l'Institut Pasteur* adlı dergide bir kısmını İstanbul'da Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de çalıştığı sırada muavinleriyle birlikte yazdığı çok sayıda makalesi bulunmaktadır.[78]

I. Dr. Nicolle'ün İstanbul'a Gelişi ve Mukavelenâme İmzalaması

Payitahtta incelemelerine devam eden ve önerilerini her akşam Mabeyn-i Hümâyûn'a takdim ettiği raporlar vasıtasıyla ileten Dr. Chantemesse'in bu vazifesini kısa bir süre sonra sonlandırarak Paris'e döneceği bilinmektedir.[79] Ancak, bu salgın hastalığın da gösterdiği gibi, Devlet-i Aliyye'nin gerek salgınla mücadelenin sürdürülmesinde ve gerekse de o devrin son yıllarında büyük gelişmeler kat eden bakteriyoloji biliminin tıp müfredatına dahil edilmesi konusunda yardıma ihtiyacı vardır. Bunun üzerine, 28 Eylül 1893 tarihinde Dr. Chantemesse ile görüşülerek, kendisinden sonra bu vazifeleri yerine getirebilecek "âlim ve hâzık ve fenn-i tıbbın kâffe-i terakkiyât-ı cedîdesine vâkıf" bir hekimin Paris'ten İstanbul'a gönderilmesi hususunu Pasteur'e bildirmesi istenmiştir.[80] Dr. Chantemesse de aynı tarihte durumu Pasteur'e telgrafla bildirmiştir.[81]

Bunun dışında, tıp eğitimi konusunda da bilgisine başvurulan Dr. Chantemesse, Mekteb-i Tıbbiye'nin ders müfredatı ile tıbbiyeye giren öğrencilerin mezun olduğu okulların ders cetvellerini dahi incelemiştir.[82] İlerleyen günlerde Mekteb-i Tıbbiye binasının gayet yetersiz ve elverişsiz olduğu cihetiyle yeni bir bina yapılması gerektiğini belirtmiş ancak bu konuda herhangi bir ilerleme kaydedilememiştir. Kendisine, 25 Ekim

---

[76] "Maurice Nicolle", *OTBLT*, Haz.: E. İhsanoğlu vd., Cilt 2, İstanbul 2008, s.1050-1051.
[77] M. Nicolle, E. Césari, C. Jouan, *Toxines et Antitoxines*, Paris 1919.
[78] *Annales de l'Institut Pasteur* adlı dergideki bazı yayınlar için Bkz. M. Nicolle ve Dr. Refik Bey, "La Pneumonie des Chèvres d'Anatolie (Première Mémoire)", Cilt 10, 1896, s.321-332; M. Nicolle, "Préparation de la Toxine Diphtérique", Cilt 10, 1896, s.333-336; M. Nicolle ve Dr. Ziya Bey, "Note sur les Fonctions Pigmentaires du Bacille Pyocyanique", Cilt 10, 1896, s.669-671; M. Nicolle ve Dr. Nuri Bey, "Recherches sur le Bouton d'Alep", Cilt 11, 1897, s.777-783.
[79] BOA, İ.HUS 16/129.
[80] BOA, İ.HUS 16/115.
[81] BOA, Y.PRK.SH 4/56.
[82] BOA, BEO 292/21851.

1893’te, takdim ettiği ıslahat programını içerir layihası nedeniyle Fransa’dan kaç muallim getirtilmesi gerektiği, maaş ve masraflarının ne kadar olacağı sorulmuştur.[83] Nihayet, 4 Kasım 1893’te Dr. Nicolle İstanbul’a gelmiş ve 5 Kasım 1893 tarihinde, Dr. Maurice Nicolle’ün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne’de bakteriyoloji öğretmek için senelik yirmi bin Frank tahsisatla ve beş sene müddetle kontrat imzalayarak 6 Kasım’dan itibaren görevine başlaması istenmiş ve ayrıca bakteriyoloji dersi için kendisine lazım olacak yer, alet ve edevatın temini konusunda Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti’ne emir verilmiştir. Buna ilave olarak, Dr. Nicolle’ün 7 Kasım 1893’te gideceği bildirilen Dr. Chantemesse’in yerine Şehremânet-i Celîlesi’nde müteşekkil Hıfzü’s-Sıhha-i Umûmiye Komisyonu’nda da yer alması kararlaştırılmıştır.[84]

Dr. Nicolle gelir gelmez görevinin başına geçerek daha önceden belirlenen şartlar çerçevesinde düzenlenen mukavelenâmeyi imzalamıştır. Çalışmalarını yaklaşık bir yıl sürdüren Dr. Nicolle, imzalanan mukavelenâmede bazı değişiklikler yapılması yolunda talepte bulunmuştur. Yedi başlık altında sıraladığı taleplerini ihtiva eden layihasını bağlı bulunduğu nezârete iletmiştir. Layihasından anlaşıldığı kadarıyla Dr. Nicolle imzaladığı ilk mukavelenâmeyle Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne’ye bağlı olarak Umûm Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti altında refakatine verilen memur ve yardımcılarla, yetmiş iki lira ve küsür kuruş maaşla çalışma şartlarını kabul etmiştir. Talep edilen değişiklikler ise, Bakteriyolojihâne’nin sağlık hizmetleri için Sadrazamla, eğitim hizmetleri için bağlı bulunduğu nezâretle iletişim kurması, Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne’den tamamen ayrı ve doğrudan Mabeyn-i hümâyûna bağlı olması, beraber çalışacağı memur ve yardımcıları kendisinin seçmesi, Paris’ten gelen yardımcısının maaşı ile diğer masraflar için Bakteriyolojihâne’ye senelik altı yüz lira tahsis edilmesi, kendi maaşının yüz otuz liraya çıkarılması, laboratuvar harcamalarının kendisi tarafından yapılması, maaşların doğrudan kendisine gecikmeksizin gönderilmesi, her sene altı hafta izin hakkının olmasıdır. Talepleri kabul edilmeyecek olursa memleketine gideceğini bildiren Dr. Nicolle’ün değişiklik talebi dikkate alınarak, bizzat Mekâtib-i Askeriye Nâzırı Zeki Paşa kendisi ile görüşmüş ve nihayet yenilenen mukavelenâme son halini alarak 20 Ekim 1894 tarihinde imzalanmıştır. Yenilenen mukavelenâme metninde yer aldığına göre; resmî olarak 4 Kasım 1893’te açıldığı bildirilen Bakteriyolojihâne Müdürlüğüne Dr. Maurice Nicolle’ün tayin edildiği, bu kurumun doğrudan Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti’ne bağlı olduğu, Dr. Nicolle’ün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne talebesine, Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne

[83] BOA, BEO 299/22404 ; BOA, BEO 305/22869.
[84] BOA, İ.HUS 17/104 ; BOA, A.MKT.MHM 562/26-1,2,3,16.

baytar sınıflarına ve Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye mezunlarına Fransızca bakteriyoloji dersi tedris edeceği, İdâre-i Sıhhiye-i Askeriye ve Mülkiye tarafından istenildiğinde Dr. Nicolle'ün bakteriyoloji tahlili yapacağı, neticeleri hızlıca bağlı bulunduğu nezârete ve idâreye bildireceği, Dr.Nicolle'ün üç ayda bir yapılan tahliller, tedris ve masraflar hakkında nezârete rapor takdim edeceği, talebe içerisinden müstahzır olarak seçtiği kişilerin isimlerini bildireceği, Dr. Nicolle'e aylık yüz otuz lira tahsis edildiği ve araba, tercüman, kitap ve dergi ile sair masrafların bu paradan karşılanacağı, su ve gaz masrafının Makam-ı Seraskerî tarafından karşılanacağı, bunun dışında muavini için aylık yirmi lira ve bütçe için de aylık otuz lira tahsis kılındığı, toplamda aylık yüz seksen liranın Bank-ı Osmânî vasıtasyıla Dr. Nicolle'e ödeneceği, Dr. Nicolle'ün üç ayda bir bütçe harcamaları hakkında hesap vereceği, kontratın imza tarihinden itibaren dört yıl geçerli olduğu, Dr. Nicolle'ün maaşını almak kaydıyla her yıl altı hafta izni olduğu kayıt altına alınmıştır.[85]

II. Dr. Nicolle'ün Bakteriyolojihâne'nin Kuruluşu Sırasında Eksiklikler İle İlgili Talepleri

a) Bakteriyolojihâne'ye Senelik Bir Meblağ ile Muavin Tayini ve Gerekli Alet Edevat Alımı

Dr. Nicolle tarafından 6 Mart 1894 tarihinde Fransızca olarak kaleme alınan takrirde Bakteriyoloji Laboratuvarı'nın hem tahlil yapmak ve hem de Haydar Paşa Hastanesi'ndeki tabiblere eğitim vermek işini muntazam olarak yerine getirebilmesi için bazı eksikliklerin giderilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda yapılması gerekenler madde madde sıralanmış ve ilk olarak laboratuvarın tamamlanması gerektiği, ikinci olarak gerekli alet ve edevatın henüz alınmadığı, hükümetin altı bin frank ödenmesine ilişkin kararı olduğu halde hiçbir şey satın alınmadığı, şimdi on iki bin franka daha ihtiyaç duyulduğu, eğitime hemen başlanması gerektiği, bu eğitim sayesinde herhangi bir salgın anında hükümetin elinin altında ilgili mahallere gönderebileceği birçok eğitimli tabib bulunmuş olacağı, üçüncü olarak senelik sekiz bin Frank bütçe belirlendiği ve ancak bunun sayesinde tahlil masraflarının, öğrencilere uygulama yaptırılacak alet ve edevat alımının, Bakteriyolojihânede beslenen hayvanların masrafı ile Avrupa'da neşr edilen bilimsel yayınların ücretinin karşılanabileceği, bu bütçenin senelik toplamının yatırılması gerektiği belirtilmiştir. Son olarak da, laboratuar işleri için bir muavinin gerekli olduğunu, bu kişinin Pasteur Enstitüsü'nde eğitim aldığını ve kendisine

[85] BOA, A.MKT.MHM 562/26 - 4-25 ; BOA, İ.HUS 29/105 ; BOA, Y.A-HUS 309/10 ; BOA, İ.AS 9/77.

vaadde bulunulduğu için çağrılmayı beklediğini, laboratuvar aletlerinin bakımı, kullanıma hazırlanması, hayvanların bakımı ve beslenmesi gibi işlerin bu muavin sayesinde ifa edilebileceğini, salgın hastalık hakkındaki çalışmaları yürütebilmesi için laboratuvarın acilen ikmal edilmesi gerektiğini beyan etmiştir.[86]

10 Nisan 1894 tarihinde Dâhiliye Mektûbî Kalemi'nden Sadâret'e yazılan yazıda Dr. Nicolle'ün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne yakınında inşasına başlanan Bakteriyolojihâne için gereken alet edevat, kitaplar ve bilimsel dergiler ile sair masraflar için senelik bir meblağın belirlenmesi, ayrıca laboratuvar için bir muavin atanması husunda verdiği Fransızca takririn Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nden tercümesiyle beraber gönderildiğine dair 22 Mart 1894 tarihli tezkirenin iletildiği belirtilmiştir.[87]

Mâliye Nezâreti, Mekâtib-i Askeriye Nezâreti ve Makam-ı Seraskerî arasında Şubat ve Temmuz 1894 tarihleri arasında yapılan yazışmalar sonunda, Dr. Nicolle'ün ve Mösyö Mondragon'un muhassasatları, Paris'ten getirilen alet ve edevat bedelleri, Bakteriyolojihâne bütçesi ile acilen lazım olan ihtiyaçlara karşılık olmak üzere istenilen meblağ ödenmiştir.[88] Ayrıca Ekim 1894 ortalarında Bakteriyolojihâne'ye alınan soba ve diğer masraf için bir meblağ ile Dr. Nicolle ve muavinine belirlenen tahsisatların ödemesi yapılmıştır.[89] Birkaç parça halinde Paris'ten getirtilen alet edevat için Rüsûmât Eminliği gümrük vergisi alınıp alınmayacağını bilemediğinden her defasında yapılacak işlem hakkında bilgi almak için yazışmalara başlamış ve bu sırada eşyaları teslim etmeyerek muhafaza altına almıştır. Nihayet gelen emir üzerine, bu ve bundan sonra Mekteb-i Tıbbiye veya Laboratuvar için getirtilecek hiçbir eşyadan gümrük vergisi alınmayarak derhal muayene edilip teslim edilmesi buyurulmuştur.[90]

b) Terkos Suyunun Getirilmesi

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bahçesindeki laboratuvarlarda ilk faaliyetlerine başlayan Dr. Nicolle'ün 18 Nisan 1894 tarihli dilekçesinde; Bakteriyolojihâne'nin gerekli alet edevat ile techiz edileceği bildirildiği halde hâlen Terkos suyunun getirilmemesinin bakteriyoloji derslerine mani olduğu, bir an evvel suyun getirilmesini talep etmiştir. Mayıs 1894 tarihinde yapılan yazışmalarda da Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne Dâ'ü'l-kelb Laboratuvarı ve Kimyâhâne ile Telkîhhâne'ye suyun gerekli olduğu, şirket

---

86 BOA, A.MKT.MHM 563/6 ; BOA, İ.AS 8/49.
87 BOA, DH.MKT 222/35.
88 BOA, A.MKT.MHM 563/10.
89 BOA, A.MKT.MHM 563/21 ; BOA, İ.DH 1319/35.
90 BOA, A.MKT.MHM 563/9.

ile görüşülerek bedelinin ve ne şekilde ödeneceğinin görüşülmesi istenmiştir.[91]

c) *Dışardan Laboratuvara Gönderilen Maddelerin Tahlili İçin Ücret Alınarak Laboratuvarın Eksikliklerinin Giderilmesi*

Dr. Nicolle bir arizasında resmi daireler tarafından yapılan tahlil taleplerinin vazife gereği yapıldığını ancak bunun dışındaki resmi olmayan taleplere cevap verilmesinin vazifesi olmadığını, bununla birlikte bu talepleri reddetmenin insaniyete yakışmadığını bildirmiş ve bu taleplerin de resmi tahlillerde olduğu gibi yüz kuruş ücret mukabilinde icrasıyla elde edilecek gelirin kendisine verilmesini, bu sayede laboratuvarın bazı eksikliklerinin tamamlanmasının mümkün olacağını arz etmiştir. Meclis-i Tıbbiye-i Umûmiye ise ücretin Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti muhasebesine yatırılmasını istemiş ve konu 24 Temmuz 1895'te Şûrâ-yı Devlet'te müzakere edilerek, Dr. Nicolle'ün teklifi kabul edilmiştir.[92]

III. Dr. Nicolle'ün Tahlil, Araştırma ve Eğitim Faaliyetleri

a) *Kolera Hastalığı İçin Tahliller Yapılması*

Kolera mikrobu özellikle içme suyu ile yayılma imkanı bulduğundan, bunun önüne geçebilmek amacıyla hastalığın görüldüğü yerlerdeki suların bakteriyolojik analizi önemli görülmüştür. Dr. Nicolle de bu anlayışla, 1894 yılı başlarında Taş Kışla ve Gümüşsuyu Kışla-i Hümâyûnlarında kullanılmakta olan sularda tahliller yaparak, suyun kolera mikrobu barındırıp barındırmadığı hususunda incelemeler yapmıştır. Tahlillerinde sularda vibriyon mikrobu tespit etmiş, ancak bunun kolera olup olmadığının tam olarak anlaşılabilmesi için kolera hastalarının gaita örneklerinde bulunan vibriyon ile mukayese etme gereği duymuştur. Bu nedenle, Bahriye Merkez Hastanesi'nde yatmakta olan koleralı hastalardan alınan gaita örnekleri steril bir kavanoz içine konulup ağzı usulüne uygun şekilde mühürlenerek kendisine iletilmiştir.[93] Ancak Dr. Nicolle, kendisine hastanelerdeki hastalardan alınarak kavanoz içinde gönderilen gaitaların ya vaktinde gönderilmediğine ya da muhafazasına dikkat edilmediğine vurgu yaparak, sağlıklı bir analiz için gerektiğinde kendisinin bizzat yardımcılarıyla birlikte hastaneye giderek hastalardan örnek alabilmesi için izin talep etmiştir. Sadâret'ten ilgili kurumlara 13 Mart 1894 tarihli yazı ile Dr. Nicolle'e bu hususta kolaylık gösterilmesi için tebligat

---

91 BOA, A.MKT.MHM 563/14.
92 BOA, A.MKT.MHM 564/1.
93 BOA, A.MKT.MHM 594/14.

yapılmıştır.[94]

Ayrıca hastanelerde muayene ettiği bazı hastalarla ilgili olarak da ayrıntılı rapor hazırlayarak ilgili makamlara arz eden Dr. Nicolle'ün 3 Mayıs 1894 tarihli raporu buna bir örnektir. Bu raporu ile, muayene ettiği on bir hastanın koleralı olduğunu göstermiş ve tetkik ettiği mikropların önemsiz olduğuna dair bazı bir takım söylentilere karşılık cevap da vermiştir.[95]

Bu sırada, İstanbul'da tek tük de olsa hâlâ kolera vakaları görüldüğünden, üç kişilik bir başka komisyon teşkiliyle kolera vakaları bildirildiğinde bu komisyonun derhal mahallinde vakayı muayene etmesi ve değerlendirmesi kararlaştırılmıştır.[96] Eylül 1894 sonlarında Mahmud Paşa civarında bir evde jandarma çavuşlarından Mehmed Çavuş'un zevcesi Melek Hanım'da koleraya benzer hastalık belirtileri izlendiği anlaşıldığından, öncelikle küçük komisyon eve giderek hastayı muayene etmiş ve koleradan şüphelenmeleri üzerine Sıhhiye-i Umûmî Müfettişi Ferik Ömer Hulusi Paşa, Dr. Mahe, Dr. Zambako'nun[97] da dahil olduğu büyük bir heyet hastayı değerlendirmişlerdir. Onların da hastadaki bulgu ve belirtileri koleraya benzetmeleri üzerine ev kordon altına alınmış, Fransa'dan dezenfeksiyon usulünü göstermesi amacıyla getirtilen Eugene Mondragon'a haber verilerek ev dezenfekte ettirilmiş ve kolera teşhisinin bakteriyolojik tahliller vasıtasıyla kesinleştirilmesi için hastadan gaita örneği alınarak Dr. Nicolle'e gönderilmiştir.[98] Benzer şekilde, Ekim ayı içerisinde Selimiye Kışlası yakınındaki itfaiye koğuşuna alınan birinde de kolerayı düşündürecek bulgular izlenmesi üzerine komisyonun değerlendirmesinin ardından alınan gaita örneği Dr. Nicolle'e gönderilmiş ve yapılan tahliller sonucunda hastalığın kolera olduğu kesinleştirilmiştir.[99]

Kolera hastalığının teşhisi hekimler arasında zaman zaman ihtilaflar yaşanmasına sebebiyet vermiş ve Dr. Nicolle kendisine gönderilen gaita örneklerini derhal inceleyerek hastalığın kesin tanısının konulmasında son derece önemli bir rol üstlenmiştir.[100] Dr. Louis Margery'nin[101] bildirdiğine göre, Şubat 1895 başlarında, Gümüşsuyu

---

94 BOA, BEO 373/27942.
95 BOA, Y.A-HUS 295/87.
96 BOA, Y.A-HUS 292/20.
97 Dr. Zambako Paşa (1831-1913), İstanbul doğumlu olup Paris'te dermatoloji tahsili yapmış ve çeşitli kurumlarda çalışmıştır. Cemiyet-i Tıbbiye-i Şâhâne'nin kurucu üyelerindendir. Bkz. "Zambako Paşa", *OTBLT*, Haz.: E. İhsanoğlu vd., Cilt 2, İstanbul 2008, s.807-808.
98 BOA, Y.PRK.BŞK 37/95.
99 BOA, Y.PRK.ŞH 5/53.
100 BOA, İ.HUS 32/53 ; BOA, Y.PRK.ZB 14/78 ; BOA, Y.PRK.ASK 102/77.
101 Dr. Louis Margery, İstanbul'daki kolera salgını üzerine Fransa'dan getirtilmiş ve bir süre Osmanlı Devleti hizmetinde kalmıştır. Bkz. Nuran Yıldırım, *A History of Healthcare in Istanbul*, İstanbul 2010, s.86.

Hastanesi'nde yatan bir hasta hakkında dört belediye hekiminin hastanın koleralı olmadığı yönündeki beyanlarına karşılık, Dr. Margery hastanın koleralı olduğunu söylemiş ve hasta kolera belirtileri göstererek iki gün içinde ölmüştür. Dr. Margery 7 Şubat 1895 tarihli raporunda Yıldız Hastanesi'nden Bahriye Hastanesi'ne nakledilen on beş hastanın on ikisini muayene ederek koleralı olduklarını doğruladığını, ancak hastanedeki doktorların, koleralı olup da ölmeyen hastaları koleralı değilmiş gibi kabul etmeleri yüzünden bu hastaların da koleralı olmadığını söylemeleri üzerine kesin tanı için hastalardan alınan örneklerin Dr. Nicolle'e gönderilmesini istemiştir.[102] Bunun üzerine, aynı gün içinde tüm ilgili kurumlara yazı gönderilerek kolera hastalığının teşhisi hususunda şüpheye mahall kalmaması ve tahlillerin zamanında yapılabilmesi için hasta olanlardan alınacak numunelerin derhal Dr. Nicolle'e gönderilmesi hususu vurgulanmıştır.[103] Hatta, özel hastanelerde yatan hastalardan dahi gaita örnekleri gönderilmesi için gerekli yazışmalar yapılmıştır.[104]

b) Bir Komisyon Teşkili İle İstanbul Sularının Tahlili

İstanbul dahilinde bazı mahallerde koleradan ölümlerin görülmeye devam ettiği sıralarda içme ve kullanma sularının, bu bağlamda Taksim ve Terkos sularının incelenmesi konusu gündeme gelmiştir. Mart 1894 başlarında Dr. Nicolle'ün de yer aldığı geniş bir komisyon oluşturulmuştur.[105] Koçoni Efendi başkanlığında derhal toplanan komisyon ilk raporunda Dr. Nicolle'ün yaptığı incelemelere atıfta bulunarak, Dr. Nicolle'ün Beyoğlu İtfâiye Kışlası ile Gümüşsuyu Hastanesi'nin Taksim ve Terkos'tan gelen sularında vibriyon gördüğünü, ancak bunun kolera vibriyonu olup olmadığının ayırt edilebilmesi için ileri bakteriyolojik tahlil ve tetkiklerin gerçekleştirilmesinin elzem olduğunu, bunun da ancak Bakteriyoloji Laboratuvarı'nda yapılabileceğini, bu nedenle halen bitmemiş olan laboratuvarın acilen tamamlanması gerektiğini vurgulamıştır. Komisyonun raporunda ayrıca madde madde uyulması gerekli görülen tavsiyeler sıralanmıştır.[106] Komisyonun raporunda olduğu gibi, Yıldız, Gümüşsuyu ve Beylerbeyi Hastaneleri'nin durumu hakkında belirli aralıklarla raporlar veren Dr. Margery'nin 2 Mart 1894 tarihli raporunda da, Pasteur-Chamberland Filtresi'nden[107] süzülen suların

---

[102] BOA, İ.HUS 34/37.
[103] BOA, A.MKT.MHM 595/26.
[104] BOA, Y.A-HUS 319/64.
[105] BOA, Y.A-HUS 291/81.
[106] BOA, Y.A-HUS 291/107.
[107] Louis Pasteur'ün talebesi olan ve uzun süre Pasteur Enstitüsü'nde çalışan biyolog-mikrobiyolog Charles Chamberland (1851-1908) tarafından 1884 yılında icat edilen, Chamberland Filtresi de denilen filtre. [Hn]

mikroplardan arındırıldığının gösterilmesi ve bazı bakteriyolojik incelemeler için inşa halindeki Bakteriyoloji Laboratuvarı'nın ikmali ile Dr. Nicolle ve muavini Dr. Hasan Zühdü'nün refakatinde çalışması için izin verilmesinin üzerinde durulmuştur.[108] Bakteriyolojihâne inşaatı halen devam etmekte olup kargir olan yapı ve iç dolapları için yüz otuz iki bin üç yüz elli altı kuruş sarf edilmiştir.[109]

Bu arada Dr. Nicolle hazırlamış olduğu 17 Mart ve 22 Mart 1894 tarihli iki adet layihayı Sadâret'e arz etmiştir. Buna göre; içme suyu tahlillerine padişahın büyük önem verdiği cihetiyle bunun ve diğer gıda maddelerinin usulünce tahlilinin yapılması için Pasteur Enstitüsü'ne benzer vasıflarda bir bakteriyoloji laboratuvar binasının lüzumlu olduğunu, kolera dışında ruam, şarbon, iktiyomikoz vb. sair bulaşıcı hastalıkların teşhisinde bakteriyoloji laboratuvarının mühim bir rolü olacağını, laboratuvarın gecikmelere mahall vermemek adına her zaman açık halde bulunmasını, tahlil ve muayene sonuçlarının padişaha rapor edileceğini, Dr. Hasan Zühdü Bey ile bakteriyoloji nazariyatı ve Dr. Margery ile birlikte de bakteriyoloji tatbikatı işlemlerini yürüteceğinden buna müsaade verilmesini ve benzer dileklerini maddeler halinde sıralamıştır. Sadâret'ten padişaha iletilen layihalar üzerine 17 Nisan 1894 tarihinde gereğinin yapılması emir buyurulmuştur.[110]

Nisan başlarında İstanbul'daki bend sularından örnekler aldırılarak ayrı ayrı şişelere usulüne uygun şekilde konulmuş ve ağızları müdürlenerek bakteriyolojik açıdan ve bilhassa kolera vibriyonu açısından incelenmek üzere Dr. Nicolle'e gönderilmiştir. Dr. Nicolle 4 Nisan 1894 tarihli raporunda yapıtığı mikrobiyolojik tahlil ve tetkikler sonucunda, kendisine çeşitli bendlerden gönderilen toplam dokuz numuneyi incelediğini, İhtiyat, Sultan Mahmud ve Valide Sultan Bendleri'nde coli bakterileri tespit ettiğini, bu suların gaita ile kirlenmiş olduğunu bildirmiştir.[111]

Bulaşıcı hastalıklar açısından içme ve kullanma sularının temizliğinin son derece önemli olduğu bilindiğinden, koleranın önünün alınabilmesi için Dr. Celâleddin Muhtar ile Dr. Margery'nin alınacak sıhhi tedbirleri belirten ve Dr. Margery'nin içme sularının temizliği konusunda artık kati bir netice elde edilmesi için bir umûr-ı sıhhiye-i umûmiye komisyonu oluşturulmasını tavsiye eden raporları dikkate alınmıştır. Dr. Margery'nin talepleri uygun görülerek, Dr. Nicolle, muavini Doktor Hasan Zühdü ve Dr. Margery'den

108 BOA, Y.PRK.BŞK 35/34.
109 BOA, MV 81/56 ; BOA, MV 83/43.
110 BOA, İ.HUS 23/17 ; BOA, BEO 374/28018 ; BOA, Y.A-HUS 293/66.
111 BOA, Y.MTV 93/60.

oluşan bir heyetin de İstanbul sularını tahlil ederek bulaşıcı hastalık açısından incelemesi konusunda emir verildiği 28 Nisan 1894'te Sadâret'ten bildirilmiştir. Bunun yanı sıra, lüzumu halinde sebze, meyve ve diğer yiyecek maddelerinin de tahlil edilerek sonucunun bildirilmesi, bir yerde kolera, tifo, kuş palazı, şarbon veya ruam gibi hastalıklar görüldüğünde bunların kesin teşhisi için tahlillerinin laboratuvarda yapılması istenmiştir.[112]

Su tahlilleri yapacak olan Bakteriyolojihâne'ye gerekli kimyevî alet ve edevatı nakledecek olan Üsküdar ve Kadıköy Su Şirketi, nakledeceği mallardan gümrük vergisinin alınmaması talebinde bulunmuş, ancak Şûrâ-yı Devlet'e havale edilen bu hususta gümrük vergisinden muafiyet talebi kabul edilmemiştir.[113]

c) Kuş Palazı (Difteri) Hastalığına Yönelik Faaliyetler

i. Dr. Roux'nun Kuş Palazı Serumunu Keşfi ve Dr. Nicolle'ün Kuş Palazı Serumunu Öğrenmek Üzere Paris'e Gitmesi

Özellikle çocuk ölümleri açısından dönemin önemli bir sağlık sorunu olduğu anlaşılan kuş palazı hastalığına karşı araştırmalar yapan Paris'teki Pasteur Enstitüsü'nden Dr. Roux, yeni bulduğu bir yöntem sayesinde bu hastalığa karşı etkili bir serum keşfettiğini 1894 yılı Eylül ayında Budapeşte'de akd edilen 8.Uluslararası Hijyen ve Demografi Kongresi'nde sunmuştur.[114] Ardından, Vekayi-i Tıbbiye ile bazı yabancı tıbbi dergi ve gazetelerde de Dr. Roux'nun bu başarısına yer verilmiştir.[115]

Dr. Roux'nun bu başarısının duyulmasından kısa bir süre sonra, 1894 yılı Ekim ayı ortalarında, birçok memleketten Paris'e bu serumu tahsil etmek üzere heyetler gönderildiği gibi Osmanlı Devleti'nden de bu iş için bir heyet gönderilmesi Umûm Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'den teklif edilerek kararlaştırılmıştır. İlk olarak, Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne hıfzü's-sıhha muallim muâvini Kaimmakam Mahmud Hakkı Bey, müfredât-ı tıbb muallimi Binbaşı Münir Efendi ve serîriyât-ı dâhiliye muallim muâvini Binbaşı Celâl İsmâil Efendi'den müteşekkil üç kişi gidecek iken, daha sonra üç kişinin yeterli gelmeyeceği düşüncesiyle bu ekibe Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne emrâz-ı etfâl ve dâhiliye muallimi Kaimmakam Sâlih Bey de dâhil edilmiştir. Dört kişiden oluşan

---

112 BOA, İ.HUS 22/33 ; BOA, İ.HUS 22/56 ; BOA, A.MKT.MHM 562/26-16.
113 BOA, BEO 465/34850.
114 Annick Opinel, Gabriel Gachelin, "French 19th Century Contributions to the Development of Treatments for Diphtheria", *J R Soc Med.*, Cilt 104, Sayı 4, 2011, s.173-178.
115 *The British Medical Journal* 27 Oct. 1894, s.931-933 ; Nuran Yıldırım, Suzan Bozkurt, 1999, s.77-89.

bu heyetten, Pasteur Enstitüsü'nde dört ay çalışarak gözlemlerde bulunmaları ve kuş palazı serumunun üretilme safhalarına vakıf olarak yurda döndüklerinde serumu burada üretmeleri beklenmektedir.[116]

Bu gelişmeler yaşanırken, Dr. Nicolle 24 Ekim 1894 tarihli arizasında; on beş gün önce takdim ettiği bir rapor ile Dr. Roux'nun keşfederek kendisine gönderdiği serum ile bir kadını tedavi etmeye muvaffak olduğunu ve İstanbul'da bu serumun üretilebilmesi için bir laboratuvar kurulması talebini arz ederek neticesini beklediğini, ancak yeni serumu tahsil amacıyla bir grup hekimin Paris'e gönderileceğini işittiğini bildirmektedir. Dr. Nicolle, kendisi Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdürlüğünü yürütmekte ve kontratı daha birkaç gün evvel yenilenmekle bu alandaki yetkinliği herkesçe malum olduğu, Dr. Roux'nun uzun süre asistanlığını yaptığı ve kuş palazı serumu konusunda kendisinin de çalıştığı, resmen duyurulmadan önce bu keşiften haberdar olduğu, hatta neredeyse burada kendisinin de serum üretmek üzere olduğu halde kendisi dışında bir gruba bu işin havalesinin uygun olmadığını, birkaç gün önce Dr. Roux'nun kendi şehirlerinde bir laboratuvar tesisiyle serum üretilip üretilemeyeceğini soran heyetlere verdiği cevaba istinaden bu serumun yalnızca Pasteur Enstitüsü'nde eğitim görmüş ve bakteriyoloji alanında uzmanlaşmış kişilerce hazırlanabilecek nitelikte olduğunu, kendisinin on beş gün müddetle Paris'e gitmesine müsaade buyurlur ise fazladan zam ve maaş almaksızın bu işi kolaylıkla çözüme kavuşturabileceğini, bu sayede burada tesis edilecek kuş palazı laboratuvarının inşaat ve tertibini Dr. Roux ile de yüzyüze müzakere edebileceğini, şayet müsaade edilmediği takdirde bilimsel şöhretini ve haysiyetini korumak için Bakteriyolojihâne Müdürlüğü'nden ayrılmak zorunda kalacağını ifade etmektedir.[117] Bu arada, Seraskerlik Makamı'nın 23 Ekim 1894 tarihli yazısıyla, Dr. Nicolle'ün 9 Ekim 1894'te kaleme aldığı -ve 24 Ekim tarihli arizası ile hemen hemen aynı minvaldeki- arizasının içeriği Mabeyn-i Hümayun Baş Kitabeti'ne arz edilmiştir. 25 Ekim 1894 tarihli iradede Dr. Nicolle'ün gönderilmesi meselesinin Meclis-i Vükelâ'da tartışılması istenerek, daha önce Paris'e gönderilmiş olan Zoeros Paşa'dan şimdiye kadar istifâde edilemediğine ve kendisinin adam yetiştirmediğine dikkat çekilmiştir.[118] Anlaşılan, Yıldız Sarayı Osmanlı tabiblerinden oluşan bir heyetin Paris'e gönderilmesine pek sıcak bakmamaktadır.

13 Ekim 1894 tarihinde Sadâret, Dr. Nicolle'ün talebi üzerine buyurulan irade

---

116 BOA, Y.EE 49/11-2.
117 BOA, Y.EE 49/11-3.
118 BOA, İ.HUS 30/85.

gereğince kuş palazı hastalığı serumunun üretilmesi için gerekli alet ve edevatın alınması konusunda gereğinin yapılmasını ilgili nezârete yazmıştır.[119] 30 Ekim 1894 tarihli arizasında ise, 12 Ekim 1894 tarihinde kuş palazı serumu üretiminde gerekli alet ve malzemelerin kendisine verilmesi konusunda buyurulan iradeden haberdar olmadığı için 24 Ekim 1894 tarihli arizayı kaleme aldığını, bu karar için müteşekkir olduğunu beyan etmiştir. Devamında, kuş palazı serumunun burada üretilebilmesi için bazı şartların yerine getirilmesi gerektiğinden bahisle, ilk olarak -Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'yi kast ederek- burada bir Pasteur Enstitüsü var iken hakaret-âmiz bir tavır olan Paris'e bir grup tabibin gönderilmesi işinden vaz geçilmesi, ikinci olarak burada inşa edilecek kuş palazı laboratuvarının Dr. Roux'nun laboratuvarının bir benzeri olması ve başına kendisinin tavsiye edeceği idarecilik işinden anlar bir Avrupalı'nın getirilmesi istenmektedir. Akabinde, laboratuvarın kurulmasının Osmanlı Devleti'ne fen aleminde bir iftihar vesilesi ve haklı bir üstünlük kazandıracağı vurgulanarak, işin hızlandırılması gerektiği, zira çocuk ölümlerinin devam ettiği ve Dr. Roux'dan serum göndermesi talep edildiği halde her yere istenilen oranda serum gönderilmesinin mümkün olmadığı anlatılmaktadır.[120] Dr. Nicolle'ün bu konudaki arizaları 31 Ekim 1894 tarihli irade ile "icâbına bakılmak üzere" Bâb-ı Âlî'ye havale edilmiştir.[121]

Nihayet, Dr. Nicolle'ün kuş palazı laboratuvarı ve serum üretilmesi konusunda verdiği dilekçelerin Meclis-i Mahsûsa-i Vükelâ'da görüşülmesine karar verilmiş ve 7 Kasım 1894 tarihli karar ile diğer dört kişilik heyet yerine kendisinin on beş gün müddetle Paris'e gitmesi uygun görülmüştür.[122] Bu konuda 14 Kasım 1894 tarihinde bir irade buyurularak, ilgili makamlara bildirilmiştir.[123]

Dr. Nicolle, 4 Aralık 1894 tarihli raporundan anlaşıldığına göre, 22 Kasım 1894'te Paris'e vasıl olmuş ve o sıralarda hasta olan Pasteur ile de görüşerek kendisine İstanbul'da yapılacak kuş palazı laboratuvarından bahsetmiştir. Pasteur de, Paris'teki enstitünün batı memleketlerinde ifa ettiği hizmetin aynını, İstanbul'daki Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin doğu memleketleri için ifa ettiğini söyleyerek takdir ve teşekkürlerini ifade etmiştir. Dr. Nicolle, Dr. Roux ile de sık sık görüşerek İstanbul'da tesis edilecek laboratuvar hakkındaki esasları müzakere etmiştir.[124] Bu Paris yolculuğu için kendisine harcırah verilmesi kararlaştırılmakla birlikte, ödenecek miktar ve nereden

[119] BOA, BEO 493/36960.
[120] BOA, Y.EE 49/11-4.
[121] BOA, İ.HUS 30/99.
[122] BOA, Y.EE 49/11-5,6.
[123] BOA, İ.HUS 31/54 ; BOA, BEO 515/38613.
[124] BOA, İ.AS 11/57-4.

karşılanacağı hakkında uzun yazışmalar yapılmıştır. Nihayet, bin iki yüz franklık bir meblağ belirlenerek 19 Haziran 1896 tarihindeki irade ile ödenmesi sonucuna ulaşmıştır.[125]

ii. İstanbul'da Bir Kuş Palazı Hastanesi / Tedâvîhânesi İnşası

Peşte'de toplanan kongre 9 Eylül 1894'te son bulmuş ve kongre katılımcıları İstanbul'a doğru özel bir trenle yola çıkmışlardır. Fransa delegesi olarak kongreye katılmış olan Dr. Chantemesse ve eşi de diğer üyeler ile birlikte 13 Eylül 1894 tarihinde Çatalca'ya ve ardından İstanbul'a gelerek bir süre İstanbul'da kalmış ve kongre katılımcıları şerefine düzenlenen gezi ve ziyafetlere iştirak etmişlerdir.[126] Dr. Chantemesse bu gelişinde beraberinde getirdiği, içerisinde kuş palazı hastalığına karşı Dr. Roux'nun keşf ettiği serumlar bulunan bir kutuyu padişaha takdim etmiş ve böylece keşfinden çok kısa bir süre sonra serumlar ülkemize ulaşmıştır.[127] Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bünyesinde oluşturulan bir komisyon bu serumları incelemek üzere toplanmıştır. Komisyonun raporunda, kutu içerisinde ancak bir iki hastaya yetecek kadar ilaç bulunduğu, halbuki bu yeni ilacın tecrübe edilerek eskisine üstün olup olmadığının anlaşılabilmesi ve yaygın kullanımına müsaade edilmesi için en azından yüz hasta üzerinde denenerek yapılacak istatistik hesapları sonucunda bir karara varılabileceği, bu tecrübenin gerçekleştirilebilmesi için yirmi yataklı bir hastane inşası ile her hafta elli şişe ilacın Paris'ten getirtilmesi gerektiği arz edilmiştir. Bu rapor üzerine, 19 Kasım 1894 tarihinde bir hastane yapılacağının gazetelerle duyurulması ve diğer lazım gelen hususların ifası için gereğinin yapılmasına dair irade buyurulmuştur.[128] Ertesi gün Sadâret'ten Dâhiliye Nezâreti'ne gazetelerle hastane yapılacağının duyurulması işi tebliğ edilmiş, 20 Şubat 1895 tarihli Mâliye Nezâreti'nin yazısı ile de inşaat masrafı olarak belirlenen miktarın Dâhiliye tahsisatından karşılanacağı bildirilmiştir.[129]

Serumun tecrübe edilmesi için her hafta Paris'ten muntazam olarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'ye Paris Sefâreti vasıtasıyla elli şişe gönderilmesi hususu 2 Aralık 1894 tarihinde Hâriciye Nezâreti'ne yazılmıştır.[130] Ancak, 24 Aralık 1894 tarihinde Paris Sefâreti'nden gelen cevapta, Dr. Roux'nun daha önce Paris'e gelen Dr. Nicolle aracılığıyla göndermiş olduğu gibi yakında bir miktar daha serum gönderebileceğini

---

[125] BOA, BEO 698/52278 ; BOA, BEO 750/56235 ; BOA, BEO 762/57083 ; BOA, BEO 771/57816 ; BOA, İ.AS 16/13 ; BOA, BEO 801/60045 ; BOA, BEO 831/62253.
[126] BOA, Y.A-HUS 308/127.
[127] Nuran Yıldırım, Suzan Bozkurt, 1999, s.77-89.
[128] BOA, İ.HUS 31/74.
[129] BOA, BEO 519/38880.
[130] BOA, BEO 525/39350.

belirttiği, bununla birlikte, muntazam olarak her hafta elli şişe serum göndermesinin Mart ayından önce imkan dahilinde olmadığı bildirilmiştir. Ayrıca, bir şişe serumun beş-altı franka mâl olduğuna dikkat çekilerek her hafta elli şişe serum isteniyorsa, Bank-ı Osmânî Paris Şubesi'nde bir hesap açılarak haftalık veya aylık ödemelerin yapılması istenmiştir.[131]

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Botanik Bahçesi'nde yirmi yataklı bir hastane inşasına karar verilmesinin ardından, masrafının ne kadar olacağına dair araştırmalar yapılmış ve binanın rutubetten korunması amacıyla duvar içinde iki levha arasına keçe ve sair maddeler koyarak bir izolasyon usulü icat eden Rus mimar Çeryakof bu işe yetkili kılınmıştır. Aralık ayı başlarında Dr. Nicolle, Miralay Hasip Bey ve Çeryakof'un yaptıkları görüşmede hastanenin harita ve planlarının yapılmasına karar verilmiş, mimar Çeryakof istenilen binanın bin on Osmanlı lirasına yapılabileceğini söylemiştir. Bununla birlikte, yurt dışından (Odesa'dan) getireceği malzemeler için gümrük vergisi ile temel zeminini yükseltmek için tuğladan duvar masrafı ve Terkos suyunun getirilmesi için döşenecek boru masraflarını da eklediğinde toplamda mâliyetin bin üç yüz yirmi lirayı bulduğunu belirtmesiyle, mukavele imzalanarak resim, harita ve planları incelenmiş olan binanın mimar Çeryakof tarafından hemen yapımına başlanması ve masrafların nereden karşılanacağı konusunda 1894 yılı Aralık ayı sonlarında irade buyurulmuştur.[132]

Hastane inşaat masraflarının depremden zarar gören binaların tamiri için ayrılan paradan karşılanması kararlaştırılmış, ancak Ocak ayı sonlarında mukavalenâmede bin yetmiş lira bina inşaat masrafı gösterildiğini fark eden Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti Muhasebe Kalemi, inşaat masrafı daha önce bin on lira olarak belirlenmişken neden arttığını sormuştur. Ayrıca, kuruş olarak yapılacak ödemenin bir Mecidiye on dokuz kuruş hesabıyla yapıldığında eksik çıktığı, bir lira yüz üç kuruş hesabı üzerinden yapılması gerektiği istenmiştir. Yazışmalar sonucunda Mâliye Nezâreti bu hesabı düzetmiştir. Mukavelenâmedeki masraf tutarı farklılığı konusu da araştırılmış ve Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nin 20 Şubat 1895 tarihli arizasından anlaşıldığına göre, yapılan incelemeler sonucunda Dr. Nicolle'ün daha önce bin on liraya yapılması kararlaştırılan binaya ek olarak bir kısım daha yapılmasını istediği ve bu nedenle altmış lira kadar bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.[133]

Rüsûmât Eminliği'nin 10 Nisan 1895 tarihli yazısından anlaşıldığına göre,

---

131 BOA, BEO 545/40863.
132 BOA, İ.AS 10/70.
133 BOA, BEO 569/42654.

müteahhid Çeryakof tarafından hastane inşaatında kullanılmak üzere Avrupa'dan sipariş edilen malzemeler İstanbul'a gelmiştir. Bu malzemelerin gümrük vergisi alınmaksızın bir an önce yerine ulaştırılması Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nâzırı tarafından talep edilmiş ise de, Çeryakof'un talep ettiği bin üç yüz yirmi liralık hastane inşaat masrafı içerisinde gümrük vergisinin de dahil edilmiş olduğu dikkate alındığında, Sadâret Mekteb-i Tıbbiye'nin ne için böyle bir istekte bulunduğunun tetkik edilmesini istemiştir.[134]

Aradan birkaç ay daha geçmiş olmasına ve Odesa'dan bazı inşaat malzemeleri getirilmiş olmasına rağmen halen kayda değer bir ilerleme görülememiştir. Hastane inşaatı hakkındaki gelişmeler Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nin 19 Haziran 1895 tarihinde Sadâret'e takdim etttiği arizada bütün teferruatıyla aktarılmaktadır. Mekteb-i Tıbbiye Botanik bahçesinde yirmi yataklı hastane inşaatı Çeryakof'a havale edilmiş, o da bin üç yüz yürmi lira ile mükemmel bir hastane yapabileceğini taahhüd etmiş, ancak masraf biraz fazla bulunduğundan Tophâne-i Âmire Ebniye Komisyonu bir araştırma yaparak binanın komisyon tarafından yaptırıldığı takdirde iki yüz kırk lira daha ucuza mâl olacağını beyan etmiş, buna rağmen Çeryakof'un ustalığına ve malzemelerinin kalitesine güvenilerek ucuza kaçılmamış, masrafın ilk üçte birlik kısmı peşin verilerek malzemeler Odesa'dan sipariş edilmiş, bu arada temel atılmış ve tuğladan duvar bir miktar yükseltilmiş, ikinci taksit ödenerek Çeryakof'a inşaatı bitirmesi için defalarca ihtarda bulunulmuş, son taksit ise hazır olduğu halde inşaat durduğu ve Odesa'dan gelen malzemelerde eksiklik olup olmadığı bilinmediğinden ödeme yapılmamış, Tophâne-i Âmire Ebniye Komisyonu resisi Mirliva Hasib Bey malzemeleri kontrol ettiğinde bazı eksiklikler olduğunu ve ahşap malzemede uzun süre yağmur altında beklemekten kabarmalar ile bazı tahripler olduğunu tespit ederek yazın da sıcak altında bırakılacak olursa ahşapta yarılmalar olacağını bildirmiş, daha önce Rusya Sefâreti'nden Çeryakof'a tavsiyede bulunulması istenmiş olduğu gibi şimdi tekrar sefâretten Çeryakof'a inşaatı tamamlaması yönünde tasviyede bulunması için gereğinin yapılması istenmiştir. Bunun üzerine, 26 Haziran 1895 tarihinde Hâriciye Nezâreti'ne yazılarak Rusya Sefâreti ile iletişime geçilmesi yönünde emir verilmiştir.[135]

10 Ağustos 1895 tarihli buyuruldu üzerine Sadâret'in 12 Ağustos 1895 tarihli yazısı ile, hastane resim ve planlarının tanzim ettirilerek keyfiyetin durumu hakkında bilgi verilmesi, Dr. Nicolle'den etraflıca bilgi alınması ve daha önce Dâhiliye Nezâreti'ne

---

[134] BOA, BEO 601/45012.
[135] BOA, BEO 645/48363.

yazılmış olduğu gibi hastane inşaatının gazetelerde ilan edilmesi istenmiştir.[136] Bu arada, Dâhiliye Nezâreti'nin 12 Eylül 1895 tarihli tezkiresi ile daha önce Beyrut Vilayeti'nden Paris'e Dr. Roux'nun keşf ettiği kuş palazı serumunu öğrenmek üzere gitmiş olan[137] Vilayet Sıhhiye Müfettişi Nizameddin Bey'in kuş palazı hastanesi inşası münasebetiyle görüş ve tecrübelerini aktarması amacıyla İstanbul'a geleceği bildirilmiştir.[138]

Rusya Sefâreti'nin aracılığı ile Çeryakof'un uyarılmasını isteyen Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti 28 Ocak 1896 tarihinde Sadâret'e tekrar yazmıştır. Son yazışmanın üzerinden sekiz ay geçtiği halde inşaatta bir ilerleme olmadığı, Nişantaşı'ndaki Bakteriyolojihâne'de artık kuş palazı serumu üretildiği ve insanların Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'ye müraccat ederek tedavi edildiği, ancak bu kadar masrafa karşın işin bu halde kalmasının doğru olmadığı, sefâret vasıtasıyla Çeyakof'un bu işi yapacak ise derhal yapması, yapmayacak veya yapamayacak ise ödenmiş olan yedi yüz küsür liranın geri alınması ve bu durumda hastane inşaatının ne suretle yapılacağı konusunda bir karar verilmesi gerektiği bildirilmiştir. Sadâret de 5 Şubat 1896'da Hâriciye Nezâreti'ne yazarak, sefâret ile temasa geçilmesini ve 28 Ocak 1896 tarihli yazının gereğinin yapılmasını istemiştir.[139] Sefâret'ten herhangi bir cevap gelmediği için aynı minvalde Sadâret 18 Ağustos 1897 tarihinde Hâriciye Nezâreti'ne tekrar inşaatın tamamlanması veya yapılmış olan ödemenin geri alınması hususunda yazmıştır.[140]

iii. Dr. Nicolle'ün Önerisiyle Bakteriyolojihâne Bünyesinde Bir Kuş Palazı İdârehânesi / Ameliyâthânesi Kurulması

Dr. Nicolle on beş gün müddetle yeni usul ile kuş palazı serumu üretimini öğrenmek için Paris'e gittiğinde, hocası Dr. Roux ile İstanbul'da kurulması planlanan Kuş Palazı Ameliyathânesi üzerinde müzakerelerde bulunmuştur. 10 Aralık 1894 tarihinde Dr. Roux ile müşterek olarak takdim ettikleri raporda ameliyathâne ile ilgili görüş ve taleplerini sıralamışlardır. Buna göre; bina taştan yapılacak olup zemin katı altında bodrum bulunacak, Terkos suyu ile hava gazı bulundurulacak, şimdilik on at alınacak ve bir seyis bunların bakımından sorumlu olacak, Dr. Nicolle'ün önereceği bir memur katip yapılacak, katibe aylık on beş lira maaş bağlanacak, inşaat masrafı olarak şimdilik gereken beş yüz lira Dr. Nicolle'ün tasarrufunda bulunacak, ameliyathâneye senelik beş yüz kırk lira tahsisat ayrılacak ve Bank-ı Osmânî tarafından doğrudan Dr.

---

136 BOA, İ.HUS 40/49 ; BOA, BEO 667/49951.
137 BOA, DH.MKT 343/49.
138 BOA, DH.MKT 427/28.
139 BOA, BEO 739/55369.
140 BOA, BEO 1003/75175.

Nicolle'e teslim edilecek, hazırlanan serumlar askerlere ve bahriye efradı ile fukaraya ücretsiz olarak, diğer kişilere ise ücret karşılığı verilecek, ücretler serum üretimi masraflarını karşılamada laboratuvara bir gelir olarak kullanılacaktır.[141] Dr. Nicolle, 9 Şubat 1895 tarihli arizasında da Kuş Palazı Ameliyathânesi katipliğine Bağdad Vilayeti Mektûbî Kalemi hulefâsından Yusuf Efendi'nin tayin edilmesi, laboratuvar için gerekli alet ve edevatın alımında kullanılacak meblağın ödenmesi ve laboratuvar inşaatının hızlandırılması hususlarını arz etmiştir. Bunun üzerine, 13 Şubat 1895 tarihinde Yusuf Efendi'nin tayini onaylanmış ve gerekli meblağın ödenmesi için Mâliye Nezâreti'ne emir verilmiştir.[142]

Belgelerden anlaşıldığına göre, Rus müteahhid Çeryakof'a yalnızca yirmi yataklı hastane inşası işi havale edilmemiş, kendisi aynı zamanda kuş palazı serumu üretiminin yapılacağı bir ameliyathâne inşasını da üstlenmiştir. Ameliyathâne masrafı için bir defaya mahsus beş yüz lira ödenmesi hususunda çeşitli yazışmalar yapılmıştır.[143] Ayrıca, Bakteriyolojihâne inşaatı ve gerekli alet edevat alımı için nereden kaynak bulunacağı ve ilgili hususlarda kurumlar arasında çeşitli yazışmalar yapılarak, Dr. Nicolle'ün maaşının ve inşaat masrafı bedelinin karşılığı bulunmaya çalışılmıştır.[144]

Kuş Palazı Ameliyathânesi olarak kullanılacak binanın ilk olarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bahçesinde yer alan Bakteriyolojihâne binasının yanında inşa edilmesi düşünülmüşse de, bazı zorluklar ortaya çıktığından daha uygun bir yerde inşa edilmesi ve hatta Bakteriyolojihâne'nin de oraya nakledilmesi kararına varılmıştır.[145] Bu meyanda Kavak İskelesi yakınlarında inşa edilmekte olan Mekteb-i Tıbbiye müştemilatı içerisinde bir bina inşa edilmesi teklif edilmiş, ancak Dr. Nicolle bunu kabul etmemiştir.[146]

Paris'e giderek kuş palazı serumunun yeni usulünü öğrenen ve İstanbul'da da bir an önce üretime geçmek isteyen Dr. Nicolle, 7 Mayıs 1895 tarihinde, ilk arizasının üzerinden uzun bir süre geçmiş olmasına ve bu konuda padişah iradesi buyurulmuş olmasına rağmen hâlâ inşaatın yapılamaması durumuna dikkat çekerek, en azından şimdilik uygun bir "hânenin" bakteriyoloji laboratuvarı ve kuş palazı ameliyathânesi olarak kiralanması konusunda ve bankada gerekli alet edevat alımı için hazır bulunan

141 BOA, İ.AS 10/82 ; BOA, BEO 1701/127516.
142 BOA, BEO 569/42646.
143 BOA, İ.HUS 32/14 ; BOA, BEO 550/41180.
144 BOA, A.MKT.MHM 563/15 ; BOA, BEO 559/41856 ; BOA, BEO 559/41909.
145 BOA, BEO 574/43036.
146 BOA, İ.AS 11/57-1.

paranın tasarrufuna verilmesine dair talepte bulunmuştur.[147] Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nin 13 Mayıs 1895 tarihli yazısında Dr. Nicolle'ün Nişantaşı'nda Dördüncü Ordu mirlivalarından Süleyman Paşa'nın konağının yıllık doksan altı liraya kiralanmasının yeni bir ameliyathâne inşasından daha az masraflı olacağını bildirerek, bu hanenin kiralanabileceğini teklif ettiği bildirilmiştir. 23 Mayıs 1895 tarihli Dr. Nicolle imzalı arizada ise, sekiz aydan beri kuş palazı serumu üretmek isteğini bildirmiş olduğunu, şimdi başlansa en az dört ay sonra serum üretilebileceğini, bunun da gecikmelere neden olacağını, yalnızca Paris'teki Pasteur Enstitüsü'nde bulunan "toksin" adlı maddeyi burada imal etmeyi başardığını ancak ameliyathâne hazır olmadığından kullanamadığını, ameliyathâne hazır olana kadar saklanmasının da hayli masraflı olacağını, bir an evvel bir hanenin kiralanarak çalışmalara başlanması gerektiğini bildirmiştir. Sadâret'ten Mekâtib-i Askeriye Nezâreti'ne yazılan 25 Mayıs 1895 tarihli yazıda ise, Nişantaşı'ndaki Süleyman Paşa'ya ait konağın yıllık doksan altı liraya kiralanmasının Dr. Nicolle tarafından kararlaştırılmış olduğu ve masraflar için ameliyathâne inşaatında kullanılmak üzere bankada bulunan beş yüz liranın sarf edilebileceğine dair izin çıktığı bildirilmiştir.[148] Ancak daha sonra, şayet kiralanan konağın bedeli olan doksan altı lira inşaat masrafı olarak bankada mahfuz beş yüz liradan karşılanırsa ve bu hal beş sene devam ederse, bu durumda inşaat parasının tükenerek bina yapılamayacağı düşünülererek, kira bedelinin başka bir yerden karşılanması konusunda çeşitli yazışmalar yapılmıştır.[149] İlerleyen günlerde hane kiralanmış ve laboratuvar kurulmaya başlanmıştır. Ancak laboratuvarın tam olarak ne zaman faaliyete geçtiği konusunda herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Bununla birlikte, Sadâret'in Mâliye Nezâreti'ne yazdığı 15 Ağustos 1895 tarihli yazıda laboratuvara bazı alet edevat nakledildiği ve bunların bedeli olan elli bir bin kuruşun Dr. Nicolle'e ödenmesi konusunda 30 Temmuz'da yazıldığı ve halen ödeme yapılmadığı, ameliyathâne için gerekli olan meblağın ödenmesi için gereğinin yapılması istenmiştir.[150] Gerekli meblağın Dâhiliye Nezâreti muvazenesine dahil edildiğinin bildirilmesi üzerine, 27 Ağustos 1895'te ödemenin yapılması için Dâhiliye Nezâreti'ne yazılmıştır.[151] İlave olarak, Dr. Nicolle 8 Eylül 1895'te bağlı bulunduğu Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne hitaben yazdığı arizasında laboratuvar binasına gaz ve su borularının[152] yerleştirildiğini, fakat sokaktan laboratuvar binasına kadar hat çekilmesi ve su saatinin yerleştirilmesi

---

147 BOA, BEO 618/46304.
148 BOA, BEO 629/47109 ; BOA, İ.AS 11/57.
149 BOA, BEO 640/47962 ; BOA, BEO 656/49166.
150 BOA, BEO 662/49593 ; BOA, BEO 669/50174.
151 BOA, BEO 675/50615 ; BOA, DH.MKT 433/17.
152 BOA, DH.MKT 338/15.

işlerinin kaldığını, bunların da bir an önce yapılması gerektiğini bildirmiştir. Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti de laboratuvar Mekteb-i Tıbbiye bahçesinde iken bu gbi masrafların Seraskerlikçe karşılandığını, ancak şimdi Nişantaşı'ndaki binanın masraflarını Seraskerlik'in üstlenmediğini, bu masrafların süratle ödenmesi için Mâliye Nezâreti'ne gerekli emrin verilmesini 16 Eylül 1895'te Sadâret'e arz etmiştir. Bu sırada Nişantaşı'nda laboratuvar civarında meskûn ahali laboratuvardan rahatsız olarak şikayette bulunmuşlar ve 16 Eylül 1895 tarihli buyuruldu üzerine Sadâret'in 18 Eylül 1895 tarihli yazısı ile ahalinin rahatsız olmasından ve hadd-i zâtında bu mahallin ameliyathâne için münasib olmamasından ötürü Ok Meydanı taraflarında bir laboratuvar inşa edilmesi hususu gerekli makamlara duyurulmuştur. Bunun üzerine, laboratuvar nakledileceği halde hava gazı ile Terkos suyu alımının gerekli olup olmadığı Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nden sorulmuştur. Dr. Nicolle verdiği müzekkerede, şayet laboratuvar Nişantaşı'nda kalacak ise bunların gerekli olduğunu, Ok Meydanı'na nakledilecek ise gerekli olmadığını ifade etmiştir.[153] Ekim ayı başlarında kuş palazı serumunun üretilmesi için yaptırılması istenen tesis hakkında Dr. Nicolle'ün verdiği müzekkerede, Ok Meydanı'nda kuş palazı hastaları için bir hastane inşasının münasip olduğu, bu durumda Nişantaşı'ndaki laboratuvarın yalnızca serum üretimi, bakteriyoloji tedrisi, fenni tahlil ve tetkikata mahsus olacağı, Nişantaşı'na hasta kabul edilmeyeceği bildirilmiştir.[154] Ancak, düşünüldüğü gibi laboratuvar veya kuş palazı ameliyathânesi Ok Meydanı'na nakledilmemiş ve faaliyetlerine Nişantaşı'nda devam etmiştir.

Nihayet, kuş palazı serumunu İstanbul'da üretmeyi başaran Dr. Nicolle, 22 Ekim 1895 tarihinde Sadâret'e hitaben bir ariza kaleme almış ve ürettiği serumlardan altı şişe numuneyi bir kutu içerisinde ariza ile beraber takdim etmiştir. Serumun askerler dışında fukara ve muhtaçlara da verilmesi gerekli olduğundan, iki kısma ayırdığı serumlardan ücretsiz olarak ihtiyaç sahiplerine verilecek olanların şişelerine "mîriye mahsustur" yazısı yapıştırdığını, diğer ahaliye ve doktorlara satılacak olanlara ise "fiyatı on iki kuruştur" ibareli bir yazı yapıştırdığını belirtmiştir. Paris'te bu serumun üç franka satıldığı, Paris'ten İstanbul'a getirten eczacıların ise yirmi beş kuruşa sattığı nazar-ı dikkate alındığında, kendisinin tayin ettiği fiyatın gayet uygun olduğuna işaret ederek, askerlere dağıtalacak şişe miktarının sayısını, ne şekilde dağıtılacağını sormuştur. Ayrıca, keyfiyetin gazetelerle ilan edilmesini ve hastalık zuhurunda yeterli miktarda serum

---

153 BOA, İ.HUS 41/74 ; BOA, BEO 683/51214 ; BOA, BEO 685/51312 ; BOA, Y.A-HUS 337/129.
154 BOA, Y.PRK.BŞK 43/41.

gönderilebileceğinin vilayetlere duyurulmasını istemiştir.[155]

28 Ocak 1896 tarihinde kaleme aldığı bir arîza Dr. Nicolle, tesis olunan Bakteriyolojihâne'nin sadece tedris ile meşgul olmadığını, bunun yanı sıra birçok hastalık için teşhis ve tedavi çareleri üretilmeye çalışıldığını, bu meyanda geçen sene keşf olunan kuş palazı serumunun üretilmesi sayesinde binlerce çocuğun hayatının kurtarıldığını, İstanbul ve diğer vilayetler için şimdiye kadar bin iki yüz şişe kadar serumun üretilerek dağıtıldığını, bugünlerde de kendisinin keşf ettiği yeni bir yöntem ile artık aynı miktar hayvandan iki kat serum üretmenin mümkün olduğunu, bu yöntemin Pasteur Enstitüsü Gazetesi'nde yayınlanacağını[156], bu sayede Memâlik-i Şâhâne'nin ihtiyacından çok daha fazla üretilebilecek bu serumun Rusya, İran, Yunanistan ve Sırbistan gibi yabancı devletlere dahi dağıtılabileceği, bunun için geçen sene Paris'te iken o zamanki Dış İşleri Bakanı ile görüşme cüretinde bulunduğunu, bu memleketlerin Paris ve Berlin Enstitüleri'ne uzak olmaları hasebiyle İstanbul'dan daha kolay serum alabileceklerini, özellikle İran'da kuş palazı hastalığı için hâlâ eski yöntemler kullanıldığını ve Paris ve Berlin'den de serum almadıklarını, İstanbul'da ehl-i İslam muavinler yardımıyla üretilen serumu almakta çekince göstermeyeceklerini düşündüğünü, Mısır ve Bulgaristan'a da bunun duyurulabileceğini, böylece tüm bu memleketlerin daha taze ve kolay serum elde etmeleri sayesinde binlerce çocuğun hayatını kurtarmak gibi hayırlı bir işin gerçekleşmiş olacağını beyan etmiştir.[157]

iv. Dr. Nicolle'ün Belediye Tabiblerine Kuş Palazı Serumu İle Tedavi Usulünü Öğretmesi

Kuş palazı serumunun Dr. Nicolle tarafından İstanbul'da, Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin Nişantaşı'ndaki yeni binasında başarı ile üretilmesinin ardından tedavinin belediye doktorları marifetiyle uygulanması konusu gündeme gelmiştir. Dr. Nicolle, bu amaçla serumun tedavide nasıl tatbik edileceği, muhafazasının nasıl yapılacağı ve bakteriyoloji açısından hastalığın nasıl teşhis edilebileceği konularında -daimî- belediye doktorlarına bizzat eğitim vermek istemiş ve eğitime katılacak doktorların isim listesini Şehremâneti'nden talep etmiştir. Katılımcıların yirmi kişiyi geçmeyecek şekilde iki gruba ayrılarak Nişantaşı'ndaki Bakteriyolojihâne binasında ilki 25 Kasım ve ikincisi 8 Aralık 1895 tarihlerinde saat altıda yapılacak uygulama eğitiminde hazır olmaları gerektiği

[155] BOA, BEO 707/52996.
[156] Dr. Nicolle'ün kuş palazı serumu üretimini iki katına çıkarak keşf ettiği yeni yöntem hakkında Pasteur Enstitüsü Gazetesi'nde yayınlanacağını söylediği makalesi şu olmalı: Dr. M. Nicolle, Préparation de la Toxine Diphtérique, 1896 Cilt 10, s.333-336.
[157] BOA, Y.MTV 135/115.

duyurulmuştur. Şehremâneti'nden Dr. Nicolle'e iletilen listede belediye doktorlarından dâimî olduklarına işaret edilen Cemâl Bey, Sıddîk Bey, Nüzhet Efendi, Cemâl Efendi, Binbaşı Süleymân Efendi, Kolağası Mehmed Ali Efendi, Naum Efendi, Ayvazyan Efendi, Bedros Topkapılıyan Efendi, Leon Efendi, Hüsnü Efendi ve Suâd Bey'in isimleri kayıtlıdır.[158] Bununla birlikte, bu eğitim faaliyeti konusu Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umûmiye'de de görüşülmüş ve Dr. Nicolle tarafından verilecek "fennî konferansın" gazetelerle ilan edilerek askeri ve sivil doktorların haberdar edilmesi ve katılımın genişletilmesinin daha ziyade uygun olacağı kararına varılmıştır. Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti de 6 Aralık'ta Sadâret'e durumu bildirmiş gereğinin yapılmasını arz etmiştir.[159]

v. Kuş Palazı Hastalığı Görülen Yerlere Doktor veya Serum Gönderilmesi

Henüz daha Dr. Nicolle kuş palazı serumunu İstanbul'da üretmeye başlamamışken ve Paris'ten getirttiği Dr. Roux'nun serumunu kullanıyorken, Selanik Vilayeti serum talebinde bulunmuştur.[160] Benzer şekilde, 1895 yılı Mart ayında Musul Vilayeti'nden de aynı talep gelmiştir.[161]

Kemah Kazası'na bağlı bazı köy ve mahalle muhtarlarının 18 Mart 1897 tarihinde kazalarında günlük otuz çocuğun kuş palazından öldüğü yönündeki telgraflarını doğrudan saraya iletmeleri üzerine, birkaç gün içinde Dr. Nicolle'ün muavinlerinden Yüzbaşı Doktor Nûreddin Râmiz Efendi üç yüz şişe serum ve gerekli alet edevat ile birlikte gönderilmiştir.[162] Kendisine harcırah, yevmiye ve beraberinde götürdüğü aletler için nakliye masrafı ödenmiştir.[163]

Kosova Vilayeti'nden alınan 14 Eylül 1898 tarihli yazıda, vilayete kuş palazı hastalığına dair serumlar gönderildiği ancak şırınga gönderilmediğinden serumların ya iade edildiği veya zayi olduğu, belediye tabibi bulunan yerlerde serumla birlikte birer şırınga da bulundurulmasının uygun olacağı bildirilmiştir.[164]

Yemen Vilayeti de 26 Kasım 1898 tarihli yazısı ile on beş şişe kuş palazı serumu

---

158 BOA, BEO 706/52877 ; BOA, Y.MTV 132/32 ; BOA, BEO 708/53030.
159 BOA, BEO 717/53770.
160 BOA, DH.MKT 319/22.
161 BOA, DH.MKT 354/72.
162 BOA, İ.HUS 52/68 ; BOA, BEO 926/69398.
163 BOA, BEO 936/70141 ; BOA, DH.MKT 463/30 ; BOA, DH.MKT 2592/39.
164 BOA, DH.MKT 2112/34.

ve tatbiki için iki adet Roux şırıngası gönderilmesini talep etmiştir.[165] Benzer şekilde, Aralık 1899 sıralarında serum ve şırınga talebini tekrarlamıştır.[166]

Şile Kazası'nda bir köyde 1899 yılı Ocak ayı içerisinde birkaç çocuğun birden kuş palazı hastalığına yakalanarak ölmeleri üzerine, derhal Dr. Nicole'ün muavinlerinden Yüzbaşı Doktor Ziya Efendi beraberinde serumlar olduğu halde köye gönderilmiştir.[167]

Nisan 1899 sıralarında Aydın Vilayeti'ne kuş palazı serumu ile Dr.Nicolle'ün icat ettiği şırıngalardan gönderilmiştir.[168]

Suriye Vilayeti de Ağustos 1899 sonlarında vilayetleri dahilinde kuş palazı hastalığı görüldüğünden muntazaman her on beş günde bir onar şişe serum gönderilmesini ve şuanda Humus'ta hastalığın şiddtli olduğundan acilen yirmi dört şişe serum gönderilmesini istemiştir.[169] 8 Ekim 1899 tarihli yazısında ise, geçen hafta vilayetlerine gönderilen on şişe serumun Hama ve Beka[c]'ya gönderilmesi üzerine vilayete tekrar on şişe daha serum gönderilmesini talep etmiştir.[170] Yaklaşık bir ay sonraki yazısı ile de vilayetlerinde kuş palazı hastalığı kalmadığından istenmedikçe serum gönderilmemesini bildirmiştir.[171]

Dr. Nicolle, 5 Aralık 1899 tarihinde bir vesileyle kaleme aldığı arzuhallerinden birinin ilk satırlarında, Bakteriyolojihâne'de üstâdı Dr. Roux tarafından keşf olunan kuş palazı serumunu İstanbul'da başarıyla üreterek ülkedeki diğer vilayetlere de gönderdiğini, toplamda takriben yirmi bin şişe serum üretmiş olduğunu ve serumlardan fevkalade sonuçlar elde ettiğini belirtmiştir.[172]

İşkodra'da birkaç çocuğun vefat ettiği ve biri incelendiğinde bunun kuş palazı hastalığı olduğunun anlaşılmasıyla serum talep edilmiş ve Bakteriyolojihâne'den gerekenin yapılması istenmiştir.[173]

d) Çorlu'ya Giden Dr. Chantemesse'in Dr. Nicolle'e Su Numûnesi Getirmesi

165 BOA, DH.MKT 2144/3.
166 BOA, DH.MKT 2282/113.
167 BOA, DH.MKT 2163/40.
168 BOA, DH.MKT 2185/135 ; BOA, DH.MKT 2197/50.
169 BOA, DH.MKT 2260/47.
170 BOA, DH.MKT 2255/24.
171 BOA, DH.MKT 2283/110.
172 BOA, BEO 1414/105983-4.
173 BOA, DH.MKT 2298/50.

Dr. Chantemesse Peşte'de yapılarak 9 Eylül 1894'te son bulan Hijyen ve Demografi Kongresi'nin ardından beraberinde eşi ve diğer kongre katılımcıları da olduğu halde, 13 Eylül 1894 tarihinde Çatalca'ya ve ardından İstanbul'a gelmiştir.[174]

İstanbul'da bir süre kalan Dr. Chantemesse'in bu sırada Çorlu'da meydana gelen şüpheli ölümler üzerine bununla ilgilenmek amacıyla 20 Eylül 1894 tarihinde Doktor Vitalis ile birlikte Çorlu'ya gittiği anlaşılmaktadır. 22 Eylül 1894 tarihli epeyce tafsilatlı raporunda; Çorlu'ya yakın mevkide demiryolunun tamirinde çalışmakta olan on dört işçiden beşinin 11 Eylül'de Asya Kolerası hastalığına oldukça benzer belirtiler göstererek hastalandığı, bunlardan ikisinin bir iki gün içinde birbiri ardına öldüğü, diğer üçününse iyileşmeye başladığı, hiç hastalanmadıklarını söyleyen diğer işçilerinse çehrelerinin solukluğuna bakılırsa hastalıklarını gizledikleri, işçilerden başka kimsede hastalık gözlenmediği, işçilerin su içtikleri göle giderek oradan su numûnesi aldığı ve bu numûnenin ancak bakteriyolojik açıdan incelenmesi sayesinde içerisinde kolera vibriyonu olup olmadığına bakılmak suretiyle hastalığın kolera olup olmadığının doğrulanabileceği belirtilmiştir. Dr. Chantemesse bununla birlikte, hastalık belirtilerini ve işçilerde başka kimsede hastalık olmaması gibi bir takım bulguları değerlendirdiğinde bunun kolera olmadığı kanısına varmış, fakat yine de kaymakam ve diğer yetkililere gerekli önlemlerin alınmasına dair kasabadaki incelemeleri doğrultusunda tavsiyelerini yapmıştır. Bu bağlamda, şehrin su yollarını da inceleyerek kasabanın ortasındaki bir çeşmenin lağım sızıntısına maruz kaldığını tespit etmesi ve bunun kaldırılmasını sağlaması dikkat çekicidir. 23 Eylül 1894 tarihinde İstanbul'a dönen Dr. Chantemesse Hıfzü's-sıhha Komisyonu'na bilgi vermiş ve son noktayı Dr. Nicolle'ün koyacağını beyan etmiştir. Su numûnesi üzerinde incelemelerini tamamlayan Dr. Nicolle, suyun kolera mikrobu içermediğini, fakat kendisine hastalardan numûne getirilmediği için ölenlerin koleralı olup olmadığı konusunda yorum yapamayacağını, şayet koleradan öldülerse de bunun kendisine getirilen suyu içtiklerinden olmadığını bildirmiştir.[175]

e) Dr. Nicolle'ün Keçilerde Görülen Zâtü'l-cenb (Plörezi) ve Zâtü'r-ri'e (Pnömoni) Hastalıklarına Karşı Aşı Üretmesi

Bir köyde keçilerde ortaya çıkan zâtü'l-cenb ve zâtü'r-ri'e hastalıklarına karşı Dr. Nicolle aşı üretmiş ve bu aşı Şehremâneti baytar müfettişi Haydar Bey ile Yüzbaşı Refik Bey marifetiyle tatbik edilmeye başlanmıştır. Ancak Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti

[174] BOA, Y.A-HUS 308/127.
[175] BOA, A.MKT.MHM 563/16 ; BOA, İ.HUS 29/69 ; BOA, Y.A-HUS 309/73 ; BOA, Y.PRK.ZB 14/17.

bu aşının uygulamaya konulmadan önce bir komisyon tarafından tecrübe edilmesi gerektiğini bildirdiğinden, 19 Ekim 1897 tarihli Şûrâ-yı Devlet kararıyla Şehremâneti, Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye, Sıhhiye ve Bakteriyolojihâne'den katılacak üyelerden oluşan bir komisyonun aşıyı tecrübe etmesi uygun görülmüştür.[176]

f) Vebâ-i Bakarî (Sığır Vebâsı) Hastalığına Yönelik Faaliyetler

i. Dr. Nicolle ile Muavini Baytar Adil Efendi'nin Çatalca'ya Giderek İncelemelerde Bulunması

Kasım 1897 sonlarında Şehremânet-i Celîlesi'nden kaleme alınan arizada, leşleri derin çukurlara gömme, kireç dökme veya yakma gibi işlemlere yeterince uyulmadığından sığır vebâsı hastalığının Anadolu'dan sirayet ederek payitaht yakınlarına kadar geldiği ve çok kayıplar verdirdiği, İstanbul'da Dr. Nicolle'ün idaresindeki Bakteriyoloji Laboratuvarı'nda her türlü inceleme ve araştırmanın yapılabildiği, Dr. Nicolle'ün daha önce de aşı ve serum hazırladığı, zatürrie gibi bulaşıcı hastalıklara karşı da tecrübesi olduğu cihetiyle Dr. Nicolle'ün veya seçeceği bir muavininin Çatalca'ya giderek bakteriyolojik incelemelerde bulunması, harcırahının da karşılanması konusunda olurları istenmiştir. Durum Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti vasıtasıyla Dr. Nicolle'e bildirilmiş ve Dr. Nicolle'ün veyahut seçeceği muavinlerinden birinin adı geçen yerlere giderek gerekli bakteriyolojik incelemeyi yapması istenmiştir. Bir taraftan da, Çatalca Sancağı Mutasarrıflığı'na lazım gelen tedbirlerin alınması ve gelecek olanlara kolaylık gösterilmesi hususunda emir verilmiştir. Aralık ayı sonunda Baytar Adil Efendi'yi beraberine alan Dr. Nicolle Çatalca Sancağı'na gitmiştir.[177]

Dr. Nicolle ve Baytar Adil Efendi, Çatalca'da hasta hayvanları bakteriyoloji açısından tetkik etmiş, oradaki baytarlara alınması gereken tedbirleri ayrıntılı olarak anlatmış ve hasta hayvanlardan virüs örneği alarak İstanbul'a dönmüşlerdir. İstanbul'da getirdikleri virüs örneğini birkaç dana ve keçiye enjekte ederek başarılı sonuçlar almışlar ve Dr. Nicolle konu ile daha derinlemesine ilgilenme gereği duymuştur. Bunun üzerine, o sırada muavinlerinden biri olan Dr. Binbaşı Aristidi'yi tekrar Çatalca'ya göndererek hasta hayvanlardan kan örneği alıp İstanbul'a getirmesini istemiştir.[178]

---

176 BOA, İ.OM 4/37.
177 BOA, BEO 1053/78936 ; BOA, BEO 1058/79337 ; BOA, BEO 1063/79655.
178 BOA, BEO 1078/80816.

ii. Vebâ-i Bakarî Mikrobunun Keşfi ve Serum Hazırlanması

Aldığı örnekler üzerinde çalışmalarını sürdüren Dr. Nicolle, deneylerini devam ettirebilmesi için gereken bin yedi yüz seksen sekiz kuruştan ibaret masraflarının karşılanmasını istemiştir. Ayrıca, vebâ-i bakarî hastalığına karşı bir serum üretilebileceğini, bunun için de uygun bir yerde bir baytar laboratuvarı ve hayvanların kalacağı bir yer inşası lazım geldiğini, bunun da otuz bin kuruşla yapılabileceğini bildirmiştir. Bu hususta Sadâret'ten Ticaret ve Nâfia Nezâreti'nden görüş sorulmuştur.[179] Şûrâ-yı Devlet'te görüşülmesinin ardından bin yedi yüz kuruşun ödenmesine ve bir baytar laboratuvarının kurulmasının faydalı olacağı cihetiyle gereğinin yapılmasına karar verilmiştir.[180]

Serum üretimi çalışmalarında artık sona yaklaşan Dr. Nicolle, Mart 1898 başlarında çalışmaları için üç yüz liraya ihtiyacı olduğu halde yatırılmadığından yakınarak, serum elde edildiği takdirde çok büyük kazançlar sağlanacağına işaret etmiştir. Sadâret'ten yazılan 7 Mart 1898 tarihli tezkirede, Dr. Nicolle'ün hastalıktan telef olan hayvanların kanı üzerinde yaptığı araştırmalar sonucunda olumlu sonuçlar alındığını, hastalığın mikrobunu keşf ettiğini, yakında vebâ-i bakarî hastalığına karşı bir serum elde edileceğini, daha önce Dr. Koch ve muavinlerini çağıran İngiltere hükümetinin ve hatta Pasteur Enstitüsü'nün bu hastalık için bunca seneler uğraşmalarına rağmen bir başarı elde edememeleri üzerine mikrobun keşfinin Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de gerçekleşmesinin büyük bir başarı olduğunu, bu hususun gazetelerle ilan edilmesini ve bu babda Dr. Nicolle'e gereken meblağın ödenmesini, özellikle serum denemeleri için gereken üç yüz liranın verilmesini bildirmiştir.[181]

Dr. Nicolle 7 Ağustos 1898 tarihli arizasında, hastalanıp iyileşen sığırlara virüs enjekte ederek hastalığa karşı bağışıklıklarını güçlendirdiğini ve bunlardan alınan kandan serum ürettiğini, daha sonra Bakteriyolojihâne'ye alınan iki buzağıdan birini aşıladığını ve ardından her iki buzağıya da virüs enjekte ettiğini, aşısız olan buzağı öldüğü halde aşılanan buzağıya bir şey olmadığını, aynı deneyi danalarda da tekrarladığını, bu sayede ilk tecrübelerini başarı ile tamamladığını, geçenlerde Halkalı Zirâat Mektebi Çiftliği'ndeki hayvanlarda sığır vebâsı yüzünden telefler olduğunun haber verilmesi üzerine hemen oraya gittiğini, hastalığın vebâ olduğunu teşhis ederek muavinlerinden birini orada bıraktığını ve serum gönderdiğini, hayvanlara serum enjekte edildiğini ve

---

179 BOA, BEO 1085/81304.
180 BOA, BEO 1152/86377.
181 BOA, İ.HUS 62/34 ; BOA, BEO 1087/81488 ; BOA, İ.ML 26/39 ; BOA, BEO 1630/122176.

bazıları hastalığın ileri safhalarında olduğu halde kurtulduklarını, artık serumdan şüphe kalmadığını, ülke menfaatleri için serumun tüm ülke çapında uygulamaya konulmasının toplanan Zirâat Heyet-i Fenniyesi Komisyonu'nda kararlaştırıldığını, ayrıca şu anda Bakteriyolojihâne'de virüse karşı bağışıklık kazanmış ve serum üretimine hazırlanmış üç sığır bulunduğunu ve bunun tüm ülkeye serum üretiminde yetersiz kalacağını, komisyonun kararı doğrultusunda Halkalı Zirâat Mektebi'nde kendisinin idaresinde bir laboratuvar kurularak serum üretilebilmesinin mümkün olduğunu, masrafların da Zabıta-i Sıhhiye-i Hayvaniye varidatından karşılanabileceğini, millet ve devlet menfaatleri için taleplerinin kabul edileceği ümidini taşıdığını bildirmiştir.[182]

Arizada bahsi geçtiği üzere Halkalı Zirâat Mektebi'nde vebâ-i bakarî hastalığına yakalanan hayvanlar bulunduğunun Dr. Nicolle'e haber verilmesinin ardından, hasta hayvanlara serum enjekte edilmesi için Dr. Nicolle muavinlerinden Dr. Refik Mehmed ve Baytar Refik Efendileri görevlendirmiştir. Muavinlerinin verdiği raporda hastalığa tutulan kırk baş hayvana serum verildiği ve hepsinin iyileştiği, hastalıktan öleceği muhakkak görülen yirmi hayvandan on üçünün de serum sayesinde kurtulduğu, yalnızca hastalığın ileri evresinde bulunan ve yeterli serum alamayan bazı hayvanların ve cemre hastalığına yakalanmış bir hayvanın öldüğü bildirilmiştir. Dr. Nicolle Kasım 1898 başlarında şimdiye kadar hazırlamış olduğu serumlar için sarf ettiği yirmi beş bin kuruştan ödenmeyen kısmın ve aylık olarak hazırlayacağı iki bin beş yüz şişe serum için gerekli altmış lira ile muavinlerine vereceği yirmi liranın ödenmesini talep etmiş, keşf ettiği serumun gerekli hallerde hastalığın zuhur ettiği uzak yerlere de gönderilebileceğine vurgu yapmıştır.[183]

Serum tecrübeleri için Dr. Nicolle'ün Bakteriyolojihâne tahsisatına aylık yirmi lira zam yapılması talebi kabul edilerek bununla ilgili gerekli yazışmalar yapılmıştır.[184] Ancak, Haziran 1899 sıralarnda Dr. Nicolle'ün verdiği bir arizada bu zammın halen ödenmediğine değinilmiş, ayrıca aylık düzenli olarak iki bin beş yüz şişe serumun üretilip Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti'ne teslim edildiği, bununla birlikte serumun daha mükemmel bir hale getirilmesi için bazı aletlerin alımına ihtiyaç olduğu, bunun için de şimdilik beş yüz lira talep edildiği bildirilmiştir. İlerleyen aylarda bu paranın nereden ödeneceği konusunda yazışmalar yapılmıştır.[185]

---

182 BOA, Y.MTV 180/114 ; BOA, BEO 1209/90670.
183 BOA, BEO 1216/91177 ; BOA, BEO 1228/92082.
184 BOA, BEO 1437/107760 ; BOA, İ.OM 6/37.
185 BOA, Y.MTV 191/22 ; BOA, DH.MKT 2254/97 ; BOA, DH.MKT 2254/101 ; BOA, DH.MKT

iii. Hazırlanan Vebâ-i Bakarî Serumunun İhtiyaç Duyulan Yerlere Gönderilmesi

Vebâ-i bakarî serumunun hazırlanarak İstanbul'daki ilk uygulamalarda başarılı sonuçlar alınmasının ardından yurdun çeşitli yerlerinden serum talep edildiği anlaşılmaktadır. Bu meyanda, Sadâret'in 12 Ekim 1898 tarihli yazısında, Aydın Vilayeti'nde ve Yozgat Sancağı'nda sığır vebâsından birçok hayvanın telef olduğunun bildirilmesi üzerine, evvel-emirde Yozgat Sancağı'na ve gerekirse Aydın'a serum ile birlikte Bakteriyolojihâne muavinlerinden ve baytarlardan birkaç kişinin gönderilmesi istenmiştir.[186]

Dâhiliye Nezâreti'nin 11 Ocak ve 22 Şubat 1899 tarihli yazılarında, hasta hayvanlara serum zerk etmek, uygulamayı oradaki mahalli doktor ve baytarlara göstermek amacıyla Yozgat'a giden heyet-i fenniye içerisinde Bakteriyolojihâne muavinlerinden Doktor Refik Efendi'nin de yer aldığı, beraberinde yeterli miktarda serum götürdüğü, belediye doktorlarına serum uygulamasını öğrettiği, heyetin Yozgat'ta başarılı sonuçlar aldığı ve bu olumlu gelişmelerin gazetelerle yurda duyurulması için buyurulan iradenin gereğinin yapılması belirtilmiştir.[187]

Edirne Vilayeti dahilindeki Vize ve Çorlu Kazalarında da vebâ-i bakari hastalığı görülmesi üzerine Dr. Nicolle'ün muavinlerinden Baytar Yüzbaşı Refik Efendi serumlarla birlikte Ocak 1899 başlarında Çorlu'ya gönderilmiştir.[188]

g) Bazı Hayvanlarda Tebevvül-i Dem (Hematüri) Görülmesi

Aslında bir hastalık olmaktan ziyade, bazı hastalıklarda ortaya çıkabilecek bir belirti olan kanlı idrar yapma (tebevvül-i dem / hematüri) konusunda yalnızca bir adet belgeye rastlanmıştır. Bu nedenle hangi hayvan hastalığı ile ilgili olarak ortaya çıktığı ya da akabinde ne olduğu bilinememektedir. Söz konusu belgeye göre; Aralık 1898 sıralarında Küçük Çiftlik civarındaki ahırlarda bazı hayvanlarda tebevvül-i dem olduğunun Bakteriyolojihâne Müdürlüğü'nden bildirilmesi üzerine, hayvanlarla ilgili koruyucu tedbirlerin alınarak on beş günde bir bilgi verilmesi istenmiştir.[189]

2279/68 ; BOA, İ.AS 33/45 ; BOA, BEO 1510/113176.

186 BOA, BEO 1209/90669.

187 BOA, DH.MKT 2158/81 ; BOA, DH.MKT 2168/84.

188 BOA, Y.MTV 185/91.

189 BOA, DH.MKT 2153/9.

h) Vebâ Hastalığına Yönelik Faaliyetler

i. Vebâ Hastalığının Yayılması İhtimaline Binâen Serum Temini

İskenderiye'de ortaya çıkan vebâ hastalığının memleketin diğer taraflarına yayılması durumunda kullanmak ve gereken tedbirleri zamanında alabilmek amacıyla, Haziran 1899 sıralarında Hıfzü's-sıhha-i Umûmiye Komisyonu üyelerinden Dr. İstakoli ile Dr. Nicolle İstanbul'da vebâ serumu üretilmesi ve bunun için gerekli malzemelerin alınması konusunda layiha vermişlerdir. Zira, vebâya karşı hal-i hazırda kullanılmakta olan serum daha önce Paris'ten getirtilmekte olup, o sıralarda temin edilememektedir. Dr. Nicolle, hastalığın yayılması halinde her memleketin olası bir salgın durumunda ancak kendi ihtiyacına yetecek kadar serum sahibi olduğu bahanesiyle ileride hiç serum temin edilemeyeceğine dikkat çekmiştir. Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâiresi'nde bu hususlar görüşülmüş ve bin şişe serumun getirtilmesi, serum istihzarı için alet ve edevat alınması 6 Haziran 1899 tarihli toplantıda uygun görülmüştür. Kısa süre içinde de bu konuda irade-i seniyye buyurulması sağlanmıştır. Malzeme listesi ile malzemelerin ne suretle ve masrafla temin edileceği konusunda araştırma yapan Dr. Nicolle, birinde gerekli alet ve edevat, diğerinde ise aletlerin ve ecza maddelerinin fiyatlarının yazılı olduğu iki defter takdim etmiştir. Alet edevat ve ecza maddelerinin tam olarak neler olduğuna dair eldeki belgelerde bilgi bulunmamaktadır. Bu maddelerin yanı sıra, acilen ihtiyaç duyulduğu için Paris'ten bin şişe serum da istenmiştir. Nihayet Kasım 1899 başlarında, Dr. Nicolle'ün takdim ettiği defterlerden birinde yer alan alet edevat ve serumun Paris'teki Pasteur Enstitüsü'nden getirtilmesi, Dr. İstakoli'nin bildirdiğine göre diğer defterdeki ecza maddelerinin ise Beyoğlu'nda tüccar Ponyosobu aracılığıyla Almanya'da bir fabrikadan iskonto ile temin edilmesi kabul edilmiş ve Dr. Nicolle ile Dr. İstakoli'ye bu alımları yapabilmeleri için yetki ve çek verilmiştir. Sipariş edilen tüm eşyanın geldiğinde muhafazası için Bakteriyolojihâne'ye teslimi kararlaştırılmıştır.[190]

Dr. Nicolle 1 Eylül 1899 tarihinde, bir evde vebâ hastalığı zuhur ederse yapılması gerekenler hakkında uzunca ve ayrıntılı bir rapor hazırlayarak Şehremâneti'ne takdim etmiştir. Dr. İstakoli'de o sıralarda takdim ettiği raporunda Dr. Nicolle ile onun muavinlerinden olup Cidde'de vebâ hastalığı üzerine incelemelerde bulunmuş olan Dr. Nuri Bey ve Sıhhiye müfettişi Dr. Vitalis Efendi'nin kendisi ile birlikte vebâya karşı

---

[190] BOA, A.MKT.MHM 597/19 ; BOA, A.MKT.MHM 597/23 ; BOA, DH.MKT 2219/48 ; BOA, İ.SH 3/18.

alınacak tedbirleri uygulama konusunda çalışmalarına müsaade verilmesini istemiştir.[191] Dr. Nicolle'ün madde madde vebâ görüldüğünde yapılması gerekenleri içeren raporu tüm vilayet ve livalara gönderilmiştir.[192]

Dr. Nicolle'ün vebâ ortaya çıktığında yapılması gerekenler hakkındaki raporunda da belirttiği üzere tebhîr usulüyle eşya ve mekanı arındırmanın önemi gösterilmiş ve bu esnada Marsilya'da bir tacirden vebâ hastalığına karşı yeni icat ettiği etüv makinesinin özelliklerini anlatan bir mektup alınmıştır. Yabancı basında da bu alet hakkında çıkan haberler tercemeleriyle birlikte Mekâtib-i Askeriye Nezâreti'ne gönderilmiş ve aletin satın alınıp alınmaması hakkında görüş sorulmuştur. Dr. Nicolle aletin burada tecrübe edilmedikçe faydalı olup olmadığının anlaşılamayacağını bildirmiştir.[193]

ii. *Dr. Nicolle ile Muavini Binbaşı Dr. Nuri Efendi'nin İzmir'e Gidişleri*

İzmir'de bir yahudide görülen şüpheli hastalığın vebâ olduğu yönünde şüpheler hasıl olduğundan, hasta tecrid edilerek gerekli tedbirler alınmıştır. Bu arada Dr. Nicolle ve muavini Binbaşı Dr. Nuri Efendi hasta üzerinde bakteriyolojik incelemeler yapmak suretiyle kesin tanı koymak üzere 1900 yılı Mayıs ayı başlarında İzmir'e gönderilmişlerdir.[194] Nuri Efendi ile birlikte hastayı muayene eden Dr. Nicolle hazırladığı raporda, hastanın altmış yaşında bir yahudi olduğunu, ilk muayenesinde vebâ basillerinin az ve zayıflığından ötürü hastalığın teşhis edilemediğini, ancak üç gün sonra vebâ basillerinin üreyebildiğini ve hastadan alınan basillerle aşılanmış hayvanların öldüğünü, bu şekilde kesin tanının konulabildiğini, hastaya ve beraberindekilere serum verildiğini, tebdirler aldırıldığını, hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla mahalli doktorların hastayı tecrid etmelerinin büyük bir fayda sağladığını, geçen sene İskenderiye'de vebâ hastalığı ortaya çıktığında kendisi tarafından hazırlanan rapordaki tavsiyelere uyulmuş olduğunu gördüğünü, şimdilik eldeki serumun yeterli olsa da bir an evvel serum üretimine başlanması gerektiğini bildirmiştir.[195]

iii. *Vebâ Serumu Üretimi İçin Yeni Bir Laboratuvar İnşası*

Dr. Nicolle Eylül 1899 sıralarında, vebâ hastalığına karşı Paris'ten şuanda ancak

191 BOA, İ.SH 3/18.
192 BOA, DH.MKT 2915/87.
193 BOA, DH.MKT 2281/51.
194 BOA, Y.A-HUS 406/51.
195 BOA, Y.EE-KP 11/1048 ; BOA, Y.EE-KP 13/1221 ; BOA, Y.MTV 202/115.

sınırlı sayıda serum getirtilebileceğini ve ilerde bunun da mümkün olamayacağını düşünerek, Haffkine[196] usulüyle zayıflatılmış kültür aşısının Bakteriyolojihâne'de üretilmesi için gerekenlerin yapılmasını istemiştir.[197] Nitekim, Dr. Nicolle endişelerinde haklı çıkmış ve Rusya ile Portekiz'de de vebâ vakaları görüldüğü sıralarda Avrupa Devletleri tarafından Pasteur Enstitüsü'ndeki serumların tamamının satın alındığı ve hatta belli bir süre için hazırlanacak serumların bile önceden satın alınarak siparişler verildiği, bu nedenle kısa sürede serum temininin mümkün olmadığı haberi gelmiştir.[198]

Dr. Nicolle'ün vebâ serumunu İstanbul'da hazırlanması hususunda ve şayet uygun görülürse bu hususta lazım gelenler hakkında layihalar takdimiyle mükerrer teklifleri olmuştur. Mevcut Bakteriyolojihâne binasının artık yeni çalışma alanları oluşturmaya yeterli gelmediği anlaşılmaktadır. Buna göre; alet, edevat ve hayvanların temini için bir defalık olmak üzere bin lira verilmesi, çalışmaların yürütülmesi için (seyis, hademe, bekçi, doktor maaşları ile hayvanların bakımı ve diğer giderlere mahsus olmak üzere) yüz yirmi lira aylık tahsis edilmesi ve muntazam olarak ödenmesi istenmiştir. Bir başka layihasında ise, inşa edilecek yeni bakteriyolojihânenin Avrupa'daki meşhur laboratuvarlar gibi tüm bilim dallarını kapsayacak şekilde tam teşekküllü olmasını, bu bağlamda Pasteur Enstitüsü gibi hem hayvansal ve hem de bitkisel hastalıklar ile alkol fermentasyonu incelemelerine müsait olacak genişlikte olmasını, buna uygun olarak biri sınaî ve diğeri ziraî olmak üzere iki kısım bulunmasını, Şişli'deki İzzet Paşa Çiftliği denilen yerin bu laboratuvarın inşası için uygun olduğunu, inşa masrafı olarak gereken otuz bin liranın yarısının Duyûn-ı Umûmiye İdâresi'nden –laboratuvarın daha sonraki gelirlerinden tasfiye edilmek üzere- avans suretiyle verilebileceğini, beş bin lirayı da Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti'nin vermeyi taahhüd ettiğini, kalanı için de bir kaynak bulunabileceğini belirtmiştir. Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ'da 21 Mayıs 1900 tarihinde bu hususlar görüşülerek laboratuvarın inşa masrafı ile resim ve planlarının hazırlanarak Bâb-ı Alî'ye bildirilmesine karar verilmiştir. Haziran ayı içerisinde Dr. Nicolle, şayet yeni bina yapılacak ise bir an evvel yapılmasını, zira kış mevsimine yaklaşıldığından inşaat mevsiminin biteceğini, şimdiki Bakteriyolojihâne binasının çatısının tamire ihtiyacı olduğunu, ancak sahibinin tamire rıza göstermediğini, buna bir

[196] Waldemar Mordecai Haffkine (1860-1930), 1892 yılında Pasteur Enstitüsü'nde kolera hastalığına karşı aşı geliştirmiş olan Rus bakteriyologdur. Bkz. B.J. Hawgood, "Waldemar Mordecai Haffkine, CIE (1860-1930): prophylactic vaccination against cholera and bubonic plague in British India", *J Med Biogr.,* Cilt 15, Sayı 1, 2007, s.9-19.

[197] BOA, İ.HUS 77/90.

[198] BOA, DH.MKT 2260/63.

çözüm bulunması gerektiğini bildirmiştir.[199]

Temmuz 1900 sıralarında Dr. Nicolle ile birlikte mimar Valori ve Deranko İzzet Paşa Çiftliği'nde yapılması kararlaştırılan laboratuvar binasının keşif defterlerini hazırlayarak takdim etmişlerdir. Tophâne-i Âmire Ebniye Komisyonu da bir keşif yaparak, otuz bin lirayı çok bulmuş ve binanın yaklaşık yirmi bin liraya yapılabileceğini hesaplamıştır. Şişli'deki İzzet Paşa Çiftliği adlı emlâk-ı hümâyûndan olan arsanın yeni bakteriyolojihâne laboratuvarına tahsis edilmesi için irade de buyurulmuştur. Bu arada Duyûn-ı Umûmiye İdâre Meclisi Reisi Mösyö Berger[200] bir muhtıra kaleme alarak, laboratuvar inşası için ileride laboratuvarın gelirlerinden geri alınmak kaydıyla on beş bin lira vermeyi kabul ettiklerini, ancak bunun bazı şartlar çerçevesinde tahakkuk edebileceğini ifade etmiştir. Buna göre, Bakteriyolojihâne hayvanların sıhhati ve bağcılık gibi iyi mahsul ve gelir elde etme konularında yapılacak ıslahatlarda Duyûn-ı Umûmiye'nin emrine amade olacak, Zirâat Nezâreti de inşaat için en az on beş bin lira kaynak bulduğunu gösterecek, Duyûn-ı Umûmiye'nin binanın keşif ve planlarına bir müdahalesi olmayacaksa da inşaatla ilgili uygulamalar yapılmadan önce Duyûn-ı Umûmiye bilgilendirilecek, şartlar yerine getirilmediği takdirde hiçbir ödeme yapılmayacaktır. Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ 12 Eylül 1900 tarihli toplantısında bu halin, ileride Duyûn-ı Umûmiye'nin bir takım taleplerini Bakteriyolojihâne'den ücretsiz olarak talep etmesine ve sanki Duyûn-ı Umûmiye'nin inşaat masraflarını kontrol ediyormuş görüntüsü vereceğine hükmetmiştir. Bu şartlar altında Duyûn-ı Umûmiye'den avans alınması uygun bulunmayarak, Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti'nin on bin lira vermesine ve üst tarafı için de beş-altı ay zarfında kaynak bulunmasına karar verilmiştir.[201] Ancak anlaşılan gelir bulunamayacağı ve işin erteleneceği kaygısıyla olsa gerek, Dr. Nicolle Duyûn-ı Umûmiye'nin –bazı şartlar altında da olsa- vermeyi teklif ettiği on beş bin liranın kabul edilerek inşaatın bir an önce başlaması için Kasım 1900 sonlarında tekrar bir ariza takdim etmiştir.[202]

Dr. Nicolle bir taraftan da, bir defaya mahsus ödenmesi istenen bin lira ile aylık yüz yirmi liranın ödenmesi için yaptığı talep kabul edildiği halde hâlâ bir kuruş ödenmediğinden 17 Ekim 1900 tarihinde bir ariza daha yazmıştır. Mâliye Nezâreti'nden 26 Ocak 1901 tarihinde alınan cevapta bin liranın topluca ödenemeyeceği, bunun yerine

---

199 BOA, İ.AS 32/43.
200 Leon Berger, Duyûn-ı Umûmiye İdâresi'nin başkanlığını yapan Fransız kumandan.[Hn]
201 BOA, BEO 1572/117869 ; BOA, İ.HUS 85/17 ; BOA, Y.A-RES 108/63 ; BOA, Y.MTV 208/36.
202 BOA, Y.MTV 209/31.

taksit taksit ödeneceği kendisine bildirilmiştir.[203]

i) Dr. Nicolle'ün Şırınga İcat Etmesi

Hakkında çok ayrıntılı bilgi bulunmamakla birlikte, kuş palazı serumunu ürettiği sıralarda olsa gerek, serum uygulamasında kullanılmak üzere nikelden şırınga icat ettiği ve İstanbul dışındaki vilayetlere talep edildiği takdirde serum ile birlikte fabrika fiyatı olan bir lira bedeliyle bu şırıngalardan da gönderildiği anlaşılmaktadır.[204]

j) Sekave (Ruam) Hastalığı

Baytar Ameliyat Mektebi Müdürlüğü'nden Beyoğlu Topçu Alayı'ndaki hayvanlarda ruam hastalığı görüldüğü Ocak 1900 sıralarında bildirilmiştir. Bunun üzerine, esasen bir hayvan hastalığı olup sıklıkla atlarda görülmekle birlikte nadiren de olsa insanlara da bulaşabildiği bilindiğinden, Dr. Nicolle ile muavini Baytar Kolağası Adil Efendi'nin adı geçen kışlaya gitmeleri ve oradaki baytarlarla birlikte yapılması gerekenleri tespit etmeleri istenmiştir.[205]

IV. Dr. Nicolle'ün Çeşitli Konulardaki Dilekçeleri, Yıllık İzin Kullanması, Kendisine Yapılan İhsan ve Taltifler

a) Kendi İmzasının Vezne İşlemlerinde Yeterli Sayılması

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'deki bazı eksik eşyaların yeri geldikçe satın alınabilmesi için Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne veznesinden imzalı belge ile para çekilebilmektedir ve daha önceki para işlemlerinde belgeler Dr. Nicolle ile beraberinde çalışan Dr. Hasan Zühdü Bey tarafından birlikte imzalanmıştır.

Dr. Nicolle, 27 Eylül 1894 tarihli Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne yazdığı dilekçesinde, Dr. Hasan Zühdü'den memnun kalmadığı için kendisini yanından ayırmış olduğunu, eskisi gibi vezneye giderek işlem yapmak istediğini ancak Dr. Hasan Zühdü Bey'in imzası olmadığı gerekçesiyle kasiyerin işlem yapmadığını, bu tür işlemler için kendi imzasının yeterli kabul edilmesini talep etmiştir.[206]

---

203 BOA, BEO 1573/117954 ; BOA, BEO 1611/120777.
204 BOA, DH.MKT 2185/135 ; BOA, DH.MKT 2197/50.
205 BOA, Y.PRK.ASK 157/74.
206 BOA, A.MKT.MHM 563/17.

b) Saray'da Akşam Saatlerinde de Çalışmasına Müsaade İstemesi

21 Ekim 1894 tarihinde Dr. Nicolle Bakteriyolojihâne'nin bağlı olduğu Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne yazdığı dilekçesinde; Sarây-ı Hümâyûn kapılarının alaturka saat ile akşam saat on ikide kapandığını, kış vakti olduğundan güneşin erken batması hasebiyle günün erken bittiğini, ancak kendisinin ertesi güne bırakılmayacak önemli işleri olduğu için akşam saatlerinde de orada kalarak çalışmaya devam etmesi gerektiğini, Sarây'da işleri bitene kadar kalmasına müsaade edilmesini istemektedir. Ancak kendisine Sarây'ın muhafazası için eskiden beri uygulanmakta olan bu usulün terk edilmesinin caiz olmadığı, işlerini buna göre ayarlaması gerektiği bildirilmiştir.[207]

Bundan kısa bir müddet sonra Ortaköy sularında kolera vibriyonu tespit edilmesi üzerine, sulardan alınan numuneler Dr. Nicolle'e gönderilmiş ve kendisinden bunların kolera vibriyonu olup olmadığını araştırması istenmiştir. Dr. Nicolle de 29 Ocak 1895 tarihli raporunda, bu vibriyonların kolera olup olmadığı hususunda kesin bir şey söyleyebilmesi için sekiz saatte bir olmak üzere bir dizi kültür yapması gerektiğine, oysa kendisinin belirlenen saatte Bakteriyolojihâne'yi terk etmeye mecbur bırakıldığından bu kültürleri yapmasının mümkün olmadığına dikkat çekmiştir.[208]

c) Yıllık İzin Kullanması ve Kendisine Atayâ-yı Seniyye Verilmesi

Arşiv belgeleri arasında, Dr. Nicolle'ün yalnızca 1895 yılında kullanmış olduğu yıllık iznine ait belgelere rastlanmıştır. Buna göre; kendisine 1-20 Teşrîn-i Evvel 1311 [13 Ekim - 1 Kasım 1895] tarihleri arasında memleketine gideceği kaydıyla izin verilmiş, işlemiş maaşlarının ödenmesi ile ayrıca kendisine bin beş yüz frank atiyye ihsan edilmesi buyurulmuştur.[209]

d) Louis Pasteur'ün Cenaze Töreni İçin Paris'e Gitmesi

Dr. Nicolle 3 Ekim 1895 tarihinde Mabeyn-i Hümâyûn'a yazdığı arîzasında; ilerleyen günlerde izinli olarak İstanbul'dan ayrılmak üzere hazırlık yaptığı sırada hocası Mösyö Pasteur'ün vefatı haberinin gelmesi[210] ve dünyanın her yerindeki bilimsel kuruluşlardan cenaze törenine katılmak üzere Paris'e gidenler olması hasebiyle kendisinin de İstanbul Bakteriyolojihânesi nâmına katılmasını uygun gördüğünden bugün

---

207 BOA, A.MKT.MHM 563/20 ; BOA, Y.A-HUS 311/52.
208 BOA, Y.A-HUS 318/66.
209 BOA, İ.HUS 41/93 ; BOA, BEO 684/51294 ; BOA, BEO 694/52022.
210 Louis Pasteur 28 Eylül 1895 tarihinde ölmüş, cenaze töreni ise 5 Ekim 1895 tarihinde yapılmıştır. [Hn]

Şark Sürat Katarı ile doğrudan Paris'e gitmeye mecbur olduğunu bildirmiştir. Ayrıca, Paris'te Madam Pasteur'e padişahın taziye dileklerini de ileteceğini haber vermiştir.[211]

e) Dr. Nicolle'e Mecîdî Nişânı Verilmesi

Dr. Nicolle'ün sığır vebâsı serumunu keşfetmesi üzerine, kendisine 2 Mart 1898 tarihli irade ile birinci rütbeden Mecîdî nişânı ihsan edilmiştir.[212]

f) Dr. Nicolle'e Altın Zirâat Madalyası Verilmesi

Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti Dr. Nicolle'e altın zirâat madalyası verilmesi için 28 Eylül 1899 tarihinde irade buyurulması hususunda istizanda bulunmuş ve Sadâret 2 Ocak 1900 tarihinde sözkonusu madalyanın Dr. Nicolle'e verilmesi için irade çıktığını duyurmuştur.[213]

V. Dr. Nicolle'ün Anlaşmazlık, Sorun ve Diğer Talepleri

a) Gelişinden Mukavelenâme İmzalanmasına Kadar Geçen Sürede Yatmamış Maaşının Ödenmesi Talebi

Dr. Nicolle 5 Kasım 1893'te göreve başlamış olduğu halde, mukavelenâme hemen hazırlanarak imza edilmemiş ve aradan bir ay kadar bir süre geçmiştir. Daha sonra mukavelenâmenin imza edimesiyle birlikte maaşları Aralık ayından hesap edilerek ödendiğinden, Dr. Nicolle ilk bir aylık maaşının da kendisine ödenmesi talebinde bulunmuş ve Temmuz 1894 sıralarında maaşını gecikmeli de olsa almıştır.[214]

b) Maaş ve Masrafları Ödenmediği ve Kendisine Hak Ettiği Değerin Verilmediği Gerekçesiyle Paris'e Döneceğini Bildirmesi

Arşivde 6 Nisan 1894 (H. 30/09/1311) tarih kaydıyla yer alan, üzerinde herhangi bir tarih bulunmayan, ancak içeriği tetkik edildiğinde Ağustos 1894 sularında yazıldığı anlaşılan, Dr. Nicolle tarafından padişaha hitaben kaleme alınan arzuhalde, Dr. Nicolle'ün İstanbul'a ilk geldiği zamandan itibaren karşılaştığı bir takım sıkıntıların özetlendiği görülmektedir. On aydan beri İstanbul'da olduğunu bildirerek söze başlayan Dr. Nicolle ilk olarak, bakteriyolojihânenin inşası ve düzenlenmesi için defalarca irade buyurulmuş olmasına rağmen, hâlâ binada su sıkıntısı ve bazı cihetlerin tamamlanmamış

211 BOA, Y.MTV 129/82.
212 BOA, İ.TAL 132/85.
213 BOA, BEO 1426/106934.
214 BOA, BEO 433/32437 ; BOA, A.MKT.MHM 562/26-16.

olduğunu, kendisi on aydır büyük bir gayretle ve zor şartlarda çalıştığı halde, binanın tamamlanması hususunda gayet ihmalkar ve tembelce davranıldığını belirtmiştir. İkinci olarak, maaşların ödenmesinde büyük aksaklıklar olduğuna dikkat çekmiştir. Kendisinin ilk beş ay maaş alamadığını, durumu Mösyö Pasteur'e bildirdiğini, onun tavassutu ile dahi beş aylık maaşının düzensiz bir şekilde yatırıldığını, şimdi Temmuz maaşını dahi alamadığını, beş aydır yanında bulunan yardımcısı Mösyö Lormier'nin de maaş ve harcırahını alamadığını, kendisi araba, tercüman ve tahlil masraflarını cebinden karşıladığını, beş ay önce masraflarını gösterir hesap pusulasını takdim ettiği halde bunlarla ilgili olarak kendisine ödeme yapılmadığını, ayrıca bakteriyolojihânenin de üç aydır bütçesi temin edilemediğinden onu da cebinden karşıladığını belirtmiştir. Son olarak, Paris'ten İstanbul'a gelmesine sebep bakteriyoloji fenni açısından sıhhiye meselelerinde önemli bir konumda olması iken, şimdiye kadar bu gibi meselelerde kendisine hiç danışılmadığını, hatta Hıfzü's-Sıhha Dâiresi'ne dair tanzim ettiği raporun kabul buyurulmasına rağmen kendisine teşkil edilen komisyonlarda üye olarak dahi yer verilmediğini, Paris'te bir hayli emek ve mesai sayesinde elde ettiği bilimsel bilgiyi burada mahv etmenin uygun olmadığını, burada kendisini bir köşeye atılmış halde hissettiğini, Paris'te Pasteur'ün laboratuvarında kendisinden sonra yerine biri bulunamadığı için de Paris'e gitmesinin zorunluluk arz ettiğini, bu nedele Paris'e döneceğini ifade etmiş, ödenmemiş maaş ve harcamaları ile yardımcısı Lormier'nin 3 Nisan tarihinden itibaren işleyen maaş ve masraflarının ödenmesini talep etmiştir.[215]

Dr. Nicolle, arizasında da bahsettiği üzere, Mart 1894 sıralarında ilk beş ay maaş alamamış ve durumu Mösyö Pasteur'e bildirmiştir. Hatta kendisinden sonra Paris'ten getirtilen Mösyö Mondragon'un da aynı durumda olduğunu beyan ederek maaşlarının ödenmesine bir çare aramıştır.[216]

Kısa bir süre sonra, 13 Ekim 1894 tarihinde kendisinin ve yardımcısı Mösyö Lormier'nin maaş ve harcamalarının ödenmediği takdirde terk-i hizmet ederek Paris'e gideceğini bildirmiş ve Bakteriyolojihâne'nin anahtarlarını Sadâret'e göndermiştir. Bunun üzerine, derhal Mâliye Nezâreti'ne yazılarak ödemenin yapılması istenmiş, ayrıca Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne yazılarak Dr. Nicolle'ün nezârete çağrılarak anahtarların iade edilmesi ve o sıralarda imzalamakta tereddüd ettiği mukavelenâme şartları konusunda mutabakat sağlanması emredilmiştir. Mâliye Nezâreti'nin 17 Ekim

---

[215] BOA, Y.PRK.AZJ 28/45.
[216] BOA, İ.HUS 22/91 ; BOA, Y.MTV 92/48.

1894 tarihli arizasında ödemenin yapıldığı bilgisi Sadâret'e haber verilmiştir.[217]

c) Kuş Palazı Çalışmaları Desteklenmediği ve Dilediği Muavinler Atanmadığı İçin Paris'e Döneceğini Bildirmesi

Dr. Nicolle Mart 1895 / Ramazan 1312 başlarında bayrama kadar olan yıllık iznini kullanmak isteğinden vaz geçerek kuş palazı serumu üretmek amacıyla İstanbul'da kalmak arzusunu ve bu amaçla bazı alet ve edevatın alımlarının yapılması ile kendisine bakteriyoloji tedris eden talebelerden seçtiği üç kişinin yardımcı (muavin) sıfatıyla atanmasını talep etmiştir. Ancak bir süre geçtiği halde müsbet bir cevap alamaması üzerine, 13 Mart 1895 tarihinde Paris'e gideceğini, hizmetleri takdir edilmediği ve talepleri yerine getirilmediği için tekrar İstanbul'a dönmemeye karar verdiğini bildirmiştir. Bunun üzerine yetkili makamlarca, kendisine bir şikayet vesilesi bırakılmaması amacıyla, 15 Mart 1895 tarihinde istediği talebelerin refakatine atanması emir buyurulmuştur.[218]

Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti bu kararı takiben, Dr. Nicolle'den muavin olarak yanında çalışmasını istediği üç kişinin kimler olduğunu sormuş ve Dr. Nicolle de Dr. Oseb Mikail Efendi[219], Dr. Ziya Seyfullah Efendi[220] ve Dr. Süleyman Nuri Efendi'nin[221] adını vermiştir. Nezâret yaptığı soruşturmada Dr. Mikail Oseb Efendi'nin mezun olmadan önce –devlet karşıtı- uygunsuz tavırları ve üzerinde zararlı neşriyat yakalanması nedeniyle Divân-ı Harb'e verilerek okuldan atılmaya mahkum edildiğini, ancak hakkında irade çıkmadığından bir müddet mahpusluktan sonra okulunu bitirebildiğini tespit etmiş ve böyle bir zatın muavinliğe getirilmesini uygun görmediğini bildirmiştir. Sonuç olarak, 27 Mart 1895 tarihinde Dr. Ziya Seyfullah ve Dr Süleyman Nuri'nin Dr. Nicolle'ün refakatine verilmesi karara bağlanmış ve Dr. Nicolle'e gereken tebliğin yapılması Sadâret'ten yazılmış ise de Dr. Nicolle bu zaman zarfında çoktan Paris'e gitmiştir.[222]

---

[217] BOA, BEO 493/36961 ; BOA, BEO 493/36962 ; BOA, BEO 494/37023.
[218] BOA, İ.HUS 35/55 ; BOA, Y.PRK.BŞK 40/18 ; BOA, Y.A-HUS 321/26 ; BOA, BEO 586/43888.
[219] Dr. Oseb Mikail Efendi, 1894 yılında Mekteb-i Tıbbiye'den mezun olup, Avrupa'ya firar ederek bir daha yurda dönmemiştir. Bkz. Rıza Tahsin, 1991, Cilt 2, s.56.
[220] Dr. Ziya Seyfullah Efendi, 1894 yılında Mekteb-i Tıbbiye'den mezun olmuş ve Bakteriyolojihâne'de çalışmaya başlamıştır. Bkz. Rıza Tahsin, 1991, Cilt 2, s.54.
[221] Dr. Süleyman Nuri Paşa (1864-1908), 1890 yılında mezun olumş, Berlin'de Dr. Koch'un yanında bir süre kalarak bakteriyolojideki gelişmeleri yakında takip etmiş ve ardından Bakteriyolojihâne'de çalışmaya başlamıştır. Bkz. Unat, 1970a, 101-105.
[222] BOA, BEO 591/44264.

d) *Dr. Roux'nun Ölümü Halinde Yerine Geçmek Üzere Paris'te Kalacağını Bildirmesi*

23 Haziran 1895 tarihli bir belgede, "bir takım vâhî bahâneler serdiyle" Paris'e giden Dr. Nicolle'ün aslında, Pasteur tarafından rahatsız olan Dr. Roux'nun ölümü halinde yerine geçmek üzere Paris'e davet edildiği, şayet Dr. Roux ölürse Paris'te kalacağı ve yerine geçeceği, iyileşmesi halinde ise İstanbul'a döneceği haberinin geldiği ve durumun araştırılarak bilgi verilmesi istenmiştir.[223]

e) *Nişantaşı'nda Açılan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne İçinde Bir Baytar Laboratuvarı Kurulması Teklifi*

Nişantaşı'nda açılan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne bünyesinde bir de kuş palazı ameliyathânesi kurulmuştur. Tam bu sıralarda, Dr Nicolle tarafından verilen 22 Temmuz 1895 tarihli tezkirede bakteriyoloji fenninin yalnızca tababetle ilişkili olmadığı, veteriner hekimlikle de ilişkili olduğu, hayvan hastalıklarının da önünün alınabilmesi için Bakteriyolojihâne'de ayrıca bir de baytar laboratuvarı tesis edilerek kendi idaresine verilmesi hususunda teklifte bulunmuştur. Bunun üzerine konu Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umûmiye'de görüşülerek, Dr. Nicolle'ün bakteriyoloji fenninin veteriner hekimlikle de ilgili olduğu yönündeki görüşüne hak verilmiş, ancak Mekteb-i Baytarî'ye uzak –Nişantaşı'nda- böyle bir laboratuvar tesisinin kendilerince uygun görülmediği, konunun bir de Mekteb-i Baytarî'nin bağlı bulunduğu Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti'nden sorulması istenmiştir. Buradan alınan 31 Ağustos 1895 tarihli görüşte ise, konunun Zirâat Heyet-i Fenniyesince müzakere edildiği, Mekteb-i Baytarî'de daha önce Pasteur Enstitüsü'nde çalışmış olan Doktor Binbaşı Rifat Bey[224] tarafından bakteriyoloji dersleri verildiği, mektepte laboratuvar da bulunduğu, mülki baytarlar için başkaca bir laboratuvara lüzüm görülmediği, geçen sene Dr. Chantemesse ile yapılan görüşmede bu konunun kendisine sorulduğu ve onun da veteriner hekimlik ile tababetin birbirinden ayrılamayacağı cihetle genel bir laboratuvar tesisinin gerekli olduğunu söylediği, bununla birlikte genel bir laboratuvar tesisi konusunun ise kendi nezâretleriyle alakalı olmadığı beyan edilmiştir.[225]

Nihayet, fenn-i tıb ve baytarînin her ikisine de şamil olmak üzere genel bir laboratuvar tesisi Şûrâ-yı Devlet'e intikal ederek burada görüşülmüştür. Şûrâ-yı Devlet

---

[223] BOA, Y.PRK.AZJ 31/40.

[224] Baytar Mektebi'nde bakteriyoloji dersleri 1893-1900 yılları arasında Dr. Rifat Hüsameddin tarafından verilmiştir. Bkz. Unat, 1970a, s.79-80; dipnot 27.

[225] BOA, BEO 661/49520 ; BOA, BEO 668/50048 ; BOA, BEO 677/50764.

Dâhiliye Dâiresi'nin 13 Kasım 1895 tarihli kararıyla böyle bir laboratuvarın tesisi muvafık bulunarak iş Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne havale edilmiştir.[226]

Çatalca'da 1898 yılı başlarında sığır vebâsı hastalığının zuhur etmesi üzerine yerinde inceleme ve aşılama yapmak üzere bir muavini ile birlikte oraya giden Dr. Nicolle'ün harcırah ve masraflarının ödenmesi konusunda Sadâret'ten Ticaret ve Nâfia Nezâreti'ne yazılan emirde baytar laboratuvarının kurulmasına dair bazı ifadeler geçmektedir. Buna göre; Dr. Nicolle bir ameliyathâne ile hayvanların muhafazasına mahsus bir mahallin inşa edilerek baytar laboratuvarı kurulması ve bunun için gerekli olan otuz bin kuruşun sarfı hususunda kendisine izin verilmesi isteğini belirtmiş, Ticaret ve Nâfia Nezâreti'nin bu konudaki mütalaası sorulmuştur.[227] Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâiresi'nin 22 Haziran 1898 tarihli kararında da, bir baytar laboratuvarının kurulmasının faydalı olacağı vurgulanarak gereğinin yapılmasına karar verilmiştir.[228]

f) Kuş Palazına Yakalanan Çocukların Ölümünden Dolayı Dr. Nicolle Hakkında Şikayet

Büyükdere'de dört çocuğun kuş palazı hastalığına yakalandığı ve –yeni difteri serumu ile- tedavi edilmesi için Dr. Nicolle'ün çocukların evlerine gitmesi hakkında 5 Eylül 1895 tarihinde Perşembe günü Şehremâneti'nden Bakteriyolojihâne'ye yazılı bir bildiri gönderilmiştir. Ancak, Dr. Nicolle mazeret beyan ederek kendisinin gidemeyeceğini, yerine yardımcısı olan Dr. Aristidi Efendi'yi göndereceğini yazmasıyla, bu defa Şehremâneti'nden vakit kaybetmeksizin Dr. Aristidi Efendi'nin gerekli malzemeler ile gitmesi istenmiş ve Aristidi Efendi de Cuma günü Büyükdere'ye gitmiştir. Şehremâneti 7 Eylül 1895 tarihinde yazdığı bir tezkire ile, çocuklardan ikisinin, Dr. Nicolle'ün çağırıldığı halde gitmemesi ve yerine gönderdiği yardımcısının da Perşembe günü gitmesi mümkün iken Cuma günü gitmesi yüzünden vefat ettiğini Sadâret'e şikayet etmiştir. Sıhhiye Müfettiş-i Umûmisi Ferik Ömer Hulusi Paşa durumu inceleyerek, böyle tedavi maksadıyla bir yere gidip gelmek için herhangi bir ödenek bulunmadığının gerekçe gösterilerek ağır davranıldığını belirtmesiyle, Dr. Nicolle'den durum hakkında bilgi vermesi ile böyle hastalar çağırdığında davete icabet etmesi istenmiştir.[229]

Dr. Nicolle 10 Eylül 1895 tarihli takririnde çocukların ölümünün, "hastalara gidip gelmek için herhangi bir ödenek bulunmadığının gerekçe gösterilerek ağır davranılması"

---

226 BOA, BEO 706/52896.
227 BOA, BEO 1085/81304.
228 BOA, BEO 1152/86377.
229 BOA, BEO 678/50828.

yüzünden meydana geldiği yolundaki iddianın gerçekdışı olduğunu belirtmiş ve olayın nasıl geliştiğini izah etmiştir. Buna göre; Perşembe günü öğleden sonra Büyükdere'de dört çocuğun tedavisi için Şehremâneti'nden haber gelmiş, kendisinin kuş palazı serumu elde etmek için atlara aşı yapmak üzere Nişantaşı'ndaki laboratuvara gitmesi gerektiğinden bir miktar serum ve gerekli talimatlarla bu işi Aristidi Efendi'ye vermiş, o da akşamüzeri Büyükdere'ye gidemeyeceğini düşünerek gidişini Cuma gününe ertelemiş ve Cuma günü sabah ilk vapurla Büyükdere'ye gitmiş, ancak oraya vardığında hasta çocukların nerede oturduklarını gösterecek bir pusula ya da işaret bulunmadığı gibi belediyeden de kimseyi bulamamış, bununla birlikte sora sora çocuklardan ikisinin evini bulup onları tedavi etmiş, ancak diğer ikisinin Perşembe günü sabahleyin yani kendilerine haber verilmesinden daha önce vefat etmiş olduğunu öğrenmiştir. Dr. Nicolle takririn devamında, kendisinin bakteriyoloji eğitimi vermek amacıyla Pasteur Enstitüsü'nden gönderildiğini, bakteriyoloji tahlillerini de ilaveten yaptığını, daha sonra kuş palazı serumu üretmek için girişimlerde bulunduğunu ve bunun için hiçbir maaş zammı ya da ücret istemediğini, bir seneden beri kuş palazı hastalığına yakalananları da tedavi etmekte olduğunu, yüzlerce hastayı bizzat ücret almadan tedavi ettiğini, serum ücretini cebinden karşıladığını, yardımcılarının da bu işte büyük emekleri olduğunu, Şehremâneti'nin ağır davranıldığı iddiasının doğru olmadığını, hatta kontratında yer almadığı halde iki seneden beri Şehremâneti'nin tahlillerini de yaptığını ve bu tahliller için bazen uzak yerlere gidip gelmesi gerektiğinde masraflarını kendisinin karşıladığını, daha kendisine kuş palazı serumu tahsili için Paris'e gidiş-geliş yol masrafının dahi ödenmediğini, buna rağmen gece gündüz her ne zaman çağırılır ise hastaların davetine ücret almadan icabet ettiğini, kendisine bu hizmetlerinden dolayı teşekkür edileceği yerde bu tür bir iftira ile karşılaşmasının doğru olmadığını anlatmıştır.[230]

Dr. Nicolle'ün bu iddialara cevap niteliğindeki takriri üzerine, Sıhhiye Müfettiş-i Umûmisi Ferik Ömer Hulusi Paşa 14 Eylül 1895 tarihinde bir inceleme raporu hazırlayarak Şehremâneti'ne arz etmiştir. Raporunda; bir seneden beri İstanbul ve Bilâd-ı Selâse'de (Eyüp, Galata ve Üsküdar) meydana gelmiş kuş palazı vakalarını ve tedavi bilgilerini içeren cetvellerin incelendiğini, Dr. Nicolle'ün söylediği gibi yüzlerce kuş palazı vakası olmadığını, yüz elli beş vaka bulunduğunu, bunlardan sadece sekiz tanesinin Dr. Nicolle tarafından, birinin Bakteriyolojihâne'de eğitim görmekte olan Yüzbaşı Kamil Efendi ve ikisinin de yardımcısı Aristidi Efendi tarafından tedavi edildiklerini belirterek, 1895 yılı yaz aylarında Dr. Nicolle'ün çağırıldığı halde gitmemesi

[230] BOA, BEO 714/53524-5.

veya ağır davranması nedeniyle meydana geldiğini tespit ettiği çocuk ölümlerine örnekler vererek dikkat çekmiştir.[231]

Nihayet, Şehremâneti'nden gönderilen rapor ve yazılar ile Dr.Nicolle'ün takriri üzerine yapılan tahkikat neticesinde; Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nin 6 Aralık 1895 tarihli yazısı ile bugüne kadar kuş palazı serumu burada hazırlanamadığı için yurt dışından getirtilen serumların kullanıldığı ve Dr. Nicolle'ün hastalara serum zerki işini de yürttüğü, bazen yetişemediği için yardımcılarını gönderdiği, ancak bundan sonra İstanbul'da serum hazırlanabildiği için artık belediye doktorlarına bu serum zerki usulünün öğretilerek onların bu işi devralmaları gerektiği, Dr. Nicolle'ün yalnız bakteriyoloji eğitimi ve serum hazırlanması ile meşgul olmasının uygun olduğunun arz edilmesiyle, 12 Aralık 1895 tarihinde Sadâret'ten Şehremâneti'ne Dr. Nicolle'ün hastaları tedavi işi ile mükellef olmadığı için bu konuda suçlanmasının doğru bulunmadığı yazılmıştır.[232]

g) *Su, Hava Gazı ve Yakacak Masrafları Ödenmez ise Bakteriyolojihâne'de Eğitimin ve Serum Üretiminin Tatil Edileceğini Bildirmesi*

Nişantaşı'ndaki binasında serum üretimi ve eğitim ile çeşitli maddelerin tahlillerini yapan Bakteriyolojihâne'nin su, hava gazı ve yakacak için gerekli olan meblağın ödenmesi, aksi halde eğitim ve serum üretiminin aksayacağı konusunda Dr. Nicolle 27 Kasım 1895 tarihinde bir ariza kaleme alarak Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne göndermiştir. Zira, Gazhâne-i Âmire ve Terkos Suyu Kumpanyası tarafından hava gazı ile suyun kesileceğine dair Bakteriyolojihâne'ye ihtar gönderilmiştir. Ayrıca kış mevsimi de yaklaştığından işlerin devamı için yakacak da gerekli olup, Dr. Nicolle şimdiye kadar kendi kesesinden hayli harcama yapmıştır. Nezâret 28 Kasım'da bu durumu Sadâret'e bildirerek gereğinin yapılmasını arz etmiş, bununla birlikte mesele kısa sürede çözüme kavuşturulamamıştır. Dr. Nicolle verdiği ikinci arizada 19 Aralık'ta derslerin tatil edileceğini duyurmuştur. Bunun üzerine, 18 Aralık'ta Mâliye Nezâreti'ne tekid yazılarak gerekli meblağın ödenmesi emredilmiştir. Mâliye Nezâreti yaptığı inceleme ve soruşturmalarda Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nden Bakteriyolojihâne'nin müstakil bir resmî daire olduğu cevabını aldığını, oysa şimdiye kadar Dr. Nicolle'ün maaş ve masraflarının Tıbbiye-i Mülkiye tahsisatından

[231] BOA, BEO 714/53524-6.
[232] BOA, BEO 684/51235 ; BOA, BEO 702/52627 ; BOA, BEO 714/53524.

karşılandığını, bu nedenle şimdi müstakil bir resmî daire gibi düşünülerek hareket edilemeyeceğini, talep edilen meblağın Tıbbiye-i Mülkiye tahsisatında karşılığı olup olmadığının aydınlatılması gerektiğini, hazinece açıktan para verilmesinin ise usule uygun olmadığını, bir resmî daire bulunarak onun tahsisatından meblağın ödenmesi gerektiğini bildirmiştir. Bakteriyolojihâne daha önceleri Mekteb-i Tıbbiye bahçesinde bulunduğundan ve ilk etapta Mekteb-i Tıbbiye'ye bağlı gösterildiğinden, masrafların Tıbbiye-i Mülkiye tahsisatından karşılanması çözümü bulunmuş ise de, şimdi Nişantaşı'na nakl olunarak Mekteb-i Tıbbiye'den uzaklaşması bu gibi sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Sadâret de 5 Ocak 1896 tarihli yazısı ile Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ni bilgilendirerek, Dr. Nicolle'ün Tıbbiye-i Mülkiye muhasebesine usulünce müracaat ederek talep edilen paranın karşılığı olup olmadığının araştırılmasını istemiştir.[233]

İlerleyen günlerde Kuş Palazı Ameliyathânesi'nin senelik tahsisatının ödenmesi zamanı yaklaştığı için Dr. Nicolle, Sadâret'e takdim ettiği dilekçesinde şimdiye kadar bin iki yüz şişe serum imal edilerek vilayetlere gönderildiğini ve işin devamı için ameliyathânenin senelik tahsisatı olan beş yük kırk liranın Bank-ı Osmanî'ye yatırılması için gereken emrin verilmesini istirham etmiştir. Sadâret de 3 Şubat 1896 tarihinde Mâliye Nezâreti'ne gereğinin ifası hakkında emir vermiştir.[234]

Bu sıralarda Tıbbiye-i Mülkiye muvazenesinde ödenmesi istenen meblağın karşılığının bulunmadığı anlaşılmış ve Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nin 4 Şubat 1896 tarihli yazısı üzerine Sadâret 9 Şubat'ta Mâliye Nezâreti'nden şimdilik münasib bir meblağın belirlenerek sözkonusu muvazeneye ilave edilmesini istemiştir. Aradan bir aydan fazla bir süre geçtiği halde hâlâ Bakteriyolojihâne'nin hava gazı, su ve yakacak masrafları için bir ödeme yapılmaması üzerine Dr Nicolle tarafından tekrar dilekçe yazılmış ve Sadâret de Mâliye Nezâreti'ne 20 ve 22 Mart'ta tekrar yazmış ve Nisan ayında da bu konudaki yazışmalar sürmüştür.[235] Bu sırada, Mâliye Nezâreti 23 Mart'ta Bakteriyolojihâne ödeneğinin iki aylığı olan otuz altı bin kuruşun Rüsûmât Emâneti karşılığından Bank-ı Osmanî'ye yatırılması için emir verildiğini Sadâret'e haber vermiştir.[236]

Mayıs ayı içerisinde artık Dr. Nicolle, Kuş Palazı Ameliyathânesi'nin senelik

[233] BOA, BEO 710/53200 ; BOA, BEO 717/53725 ; BOA, BEO 725/54328.
[234] BOA, BEO 738/55295.
[235] BOA, BEO 742/55579 ; BOA, BEO 753/56438 ; BOA, BEO 754/56522 ; BOA, BEO 771/57817.
[236] BOA, BEO 756/56668.

tahsisatının ödenmediğini, seyis ve hademelerin maaşlarının Mart'tan beri maaş alamadıklarını, kendisinin de üç aydan beri maaş almadığını, hayvanların masraflarının karşılanamadığını, şayet bu ay sonuna kadar ödeme yapılmaz ise hayvanların açlıktan öleceğini, serum üretiminin mümkün olamayacağını, bu nedenle hayvanları satarak Bakteriyolojihâne'yi kapatacağını bildirmiştir. Sadâret de ödemenin derhal yapılması için Mâliye Nezâreti'ne yazmış ve ameliyathâne senelik tahsisatının Tıbbiye-i Mülkiye muvazenesine dahil edilerek ödenmesi konusunda Dâhiliye Nezâreti ile ilgili kurumlara bilgi verilmiştir.[237]

Bu gelişmeler devam ederken, Gazhâne-i Âmire'den Bakteriyolojihâne'nin gazının kesileceğinin bildirilmesi üzerine birikmiş gaz borçlarının ödenmesi için 22 Haziran 1896'da Mâliye Nezâreti'ne yazılmıştır. Mâliye Nezâreti de sözkonusu borçların Tıbbiye-i Mülkiye muvazenesi tahsisatına ilaveten ödenmesi için Muhâsebe-i Umûmiye'ye "buyuruldu-ı âlî" gönderilmesi gerektiği bildirilmiştir.[238]

h) Dr. Nicolle'ün Harcırah ve Ödenek Alamaması Üzerine Terk-i Memuriyet Edeceğini ve Bakteriyolojihâne'yi Kapatacağını Bildirmesi

Bakteriyolojihâne'nin birkaç aydır tahsisatının ödenmemesi üzerine Dr. Nicolle 19 Haziran 1896 tarihli arizası ile yaşadığı mâlî sıkıntılar konusunda kendi hükümeti ve Pasteur Enstitüsü ile haberleştiğini, tahsisatın aylık muntazam olarak Duyûn-ı Umûmiye İdâresi'nden ödenmesi isteğini ve hava gazı ile su masrafı olan yetmiş sekiz liranın hemen ödenmesini, aksi halde istifa edeceğini bildirmiştir. Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti de bir ariza ile durumu Sadâret'e bildirerek ariza ekinde bir de hesap pusulası göndermiştir. Ekte sunulan hesap pusulasında belirtilen borçlar şu şekildedir: laboratuvarın ödeneği ile beraber Mayıs ve Haziran maaşları için 360 lira, Kuş Palazı Ameliyathânesi Haziran ödeneği 45 lira, geçen seneden kalan gaz ve su borcu olarak 78 lira, bu senenin Mart, Nisan, Mayıs, Haziran aylarına ait gaz ve su borcu olarak 60 lira, kendisinin Paris'e gidiş geliş harcırahı olarak 52 lira ki toplamda 595 liradır. Bunun üzerine bilgilendirilen Mâliye Nezâreti ödeneklerin tesviye edildiğini, ancak Paris'e gidiş geliş harcırahı ile gaz ve su borçları hakkında Hazinece malumat bulunmadığından tesviye edilemediğini bildirmiştir.[239]

Bakteriyolojihâne'nin çalışmalarını sürdürebilmesi için muntazam olarak ödenek,

[237] BOA, BEO 776/58176 ; BOA, BEO 781/58524 ; BOA, BEO 785/58816 ; BOA, BEO 794/59517.
[238] BOA, BEO 798/59794 ; BOA, BEO 804/60248.
[239] BOA, İ.HUS 48/49 ; BOA, BEO 811/60769 ; BOA, BEO 815/61117 ; BOA, İ.HUS 48/129.

maaş ve harcamaların karşılığı olan ödemelerin yapılması gerektiğini vurgulayan Dr. Nicolle, harcırah olarak ödenmesi gereken bin iki yüz frankın mükerrer taleplerine ve geçen uzun süreye rağmen ödenmemesi üzerine, tekrar ariza yazarak alacaklarını talep etmiştir. Nihayet, bir seneden beri ödenmeyen alacakları için bu sefer doğrudan Sadâret'e gitmiş ve yekûnu altı yüz yetmiş lira olan paranın kendisine ödenmesini, 20 Eylül 1896'da Bakteriyolojihâne'yi kapatarak terk-i memuriyet edeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine, Sadâret'ten Mâliye Nezâreti'ne birkaç kez yazılarak derhal paranın ödenmesi, iş nerede bekletiliyor ise hemen hızlandırılması için gereğinin yapılması hakkında emir verilmiştir. Bunun üzerine Bakteriyolojihâne ve Kuş Palazı Ameliyathânesi'nin bir kısım ödenekleri ile masrafların ödemesi Ekim ve Kasım aylarında yapılmıştır.[240] Ancak, ödeneklerin gününde ve tamamen ödenmemesi ile gecikmeler dolayısıyla borcun birikerek çoğalmasına bağlı olarak, Kasım ve Aralık aylarında da benzer yazışmalar yapılmıştır. Hatta, Dr. Nicolle iki aylık tahsisatın ödenmemesi üzerine Bakteriyolojihâne'yi kapatarak serum üretimine son vereceğini bildirmiştir. Aralık ayı sonunda ödeme yapılmıştır. Dr. Nicolle kendi maaşının ve Bakteriyolojihâne ile Kuş Palazı Ameliyathânesi ödeneklerinin tekrar tekrar müracaat edilmedikçe ödenmediğinden şikayet ederek Sadâret'e tezkire yazmış ve Mâliye Nezâreti'ne muntazaman ödeme yapılması için bilgi verilmiştir.[241]

i) Bakteriyolojihâne'ye Ait Posta ve Haberleşmenin Ücretsiz Yapılması

Dr. Nicolle 5 Ocak 1896 tarihli arizası ile üretilen kuş palazı serumunun fukara ve muhtaçlara bedava dağıtıldığı, serum talep eden vilayet, liva ve kazalara da posta ile gönderildiği, ancak posta ve telgraf ücretlerinin hayli masraflı olduğu, bu nedenle diğer resmi dairelerde olduğu gibi Bakteriyolojihâne'nin de posta ve haberleşme işlemlerinde ücret alınmaması için Telgraf ve Posta Nezâreti'ne gerekli emrin verilmesini istemiştir. Yazışmalar sonucunda Dr. Nicolle'ün bu talebinin kabul edilerek ilgili makamlara tebligat yapıldığı bildirilmiştir.[242]

j) Dr. Nicolle'ün Maaş ve Ödeneklerin Ödenmemesi Üzerine Kurumu Kapatarak Hayvanları Satacağını ve Paris'e Döneceğini Bildirmesi

Mart 1897 başlarında Dr. Nicolle, Bakteriyolojihâne'nin geçen ayki (kanûn-ı sânî)

[240] BOA, BEO 820/61455 ; BOA, İ.HUS 49/122 ; BOA, BEO 842/63087 ; BOA, BEO 845/63348 ; BOA, BEO 846/63393 ; BOA, BEO 855/64079 ; BOA, BEO 862/64602.
[241] BOA, İ.HUS 50/68 ; BOA, BEO 871/65292 ; BOA, BEO 874/65505 ; BOA, BEO 882/66089 ; BOA, BEO 886/66420 ; BOA, BEO 891/66806.
[242] BOA, BEO 740/55489.

tahsisatı ödenmediği için gaz ve su masraflarının karşılanamadığını ve böyle devam ederse gaz ve suyun kesileceğini bildirdiği dilekçesini Sadâret'e arz etmiştir. Mâliye Nezâreti buna karşılık, Kanûn-ı evvel'in sonuna kadarki ödemelerin yapıldığını ve içeride ödenecek bir borç kalmadığı bilgisini vermiştir.[243]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne çalışanlarının maaşları ile kurum ödeneklerinin muntazam olarak ödenmesi konusunda padişah iradesi olmasına rağmen, Dr. Nicolle verdiği ariza ile kendisine iki aydan beri maaş ödenmediği ve kurumun geçen seneden kalma su ve gaz faturaları olduğunu ifade etmiş ve böyle devam etmesi halinde 17 Mart 1897 tarihinde Bakteriyolojihâne'yi tatil, memurları terhis ve serum üretiminde kullanılan atları da satacağını bildirmiştir. Bu durum üzerine kuş palazı serumu üretiminin de aksayacağına işaret edilerek gerekli ödemenin yapılması için Mart-Nisan tarihlerinde çeşitli yazışmalar yapılmıştır.[244] Nihayet, Temmuz sonlarında işin hayli sürüncemede kalması ve Bakteriyolojihâne ile Kuş Palazı Ameliyathânesi için bütçeye tahsisat konulmaması üzerine, kendisinin Paris'e gideceğini ve muavinlerinin idaresine terk edeceği kurumun işleyişinden mesul tutulmamasını haber vermiştir.[245] Yapılan görüşmeler sonunda Ağustos 1897 tarihinde Bakteriyolojihâne tahsisatının bütçe açığına ilave edilmesi yönünde karar alınmıştır.[246]

Aynı yılın Eylül ayı sonlarında ve Ekim ayı başlarında Bakteriyolojihâne masraflarının karşılanmadığına dair Dr. Nicolle mükerrer dilekçeler kaleme almıştır. Ödemelerin muntazam olarak yapılamaması halinde düzenli bir çalışmanın mümkün olmadığını anlatan Dr. Nicolle, Kasım ayında da bu hal devam ederse artık İstanbul'dan ayrılarak Paris'e gideceğini bildirmiştir. Aralık ayında, Dr. Nicolle'ün gidişini önlemek maksadıyla, birikmiş maaş ve ödeneklerin Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti'nden karşılanması hususunda emir verilerek, ayrıca sefâret vasıtasıyla Dr. Nicolle'ün Paris'e dönmekten vaz geçirilmeye çalışılması için bir takım yazışmalar yapılmıştır. Ocak 1898 sıralarında Dr. Nicolle'e birikmiş alacakları için topluca bir ödeme yapıldığı ve bundan böyle işleyecek maaş ve masraflarının da muntazam olarak zamanında kendisine ödeneceği bilgisi Mâliye Nezâreti tarafından Sadâret'e yazılan bir tezkire ile bildirilmiştir.[247]

---

[243] BOA, BEO 911/68274 ; BOA, BEO 916/68673.
[244] BOA, BEO 930/69725 ; BOA, BEO 935/70065 ; BOA, BEO 940/70475 ; BOA, BEO 958/71810.
[245] BOA, BEO 983/73702.
[246] BOA, BEO 1004/75280 ; BOA, İ.ML 23/5.
[247] BOA, BEO 1013/75935 ; BOA, BEO 1017/76213 ; BOA, BEO 1022/76645 ; BOA, BEO 1042/78130 ; BOA, BEO 1055/79061 ; BOA, BEO 1074/80523.

k) Dr. Nicolle'ün Keşf Ettiği Vebâ-i Bakarî Serumu Hakkında Basında Menfi Yorumlar Yapılması ve Dr. Nicolle'ün İstifası

Dr. Nicolle'ün vebâ-i bakarî mikrobunu keşf ederek ve serum üretime muvaffak olmasının ardından, Ekim 1898 ortalarında Halkalı Zirâat Mektebi Numûne Çiftliği'ndeki hasta hayvanlar üzerinde serum kullanılmıştır. Muavinleri Doktor Refik ve Baytar Refik Efendiler tarafından çiftlikteki hasta hayvanlara serum enjekte edilmiş, hastalığın çok ileri dönemindeki birkaç hayvan ile yetersiz serum alan ve cemre hastalığı bulunan bazı hayvanlar dışında hayvanların tamamı telef olmaktan kurtarılmıştır.[248]

Serumun hayvanlar üzerinde istenilen bir etkiye sahip olduğu gösterilmiş olmasına rağmen, 24 Ekim 1898 tarihli Sabah Gazetesi'nde Şehremâneti Baytar Müfettişi Haydar Bey tarafından kaleme alınan ve bahsi geçen çiftlikteki hayvanlarda Dr. Nicolle'ün keşf ettiği serumun fayda göstermediğinden bahseden bir rapor yayınlanmıştır. İki gün sonra, aynı gazetenin 26 Ekim tarihli nüshasında rapor tekzib ve tashih edilmiş ancak, elde ettiği başarı ile büyük bir kıvanç duyan Dr. Nicolle hakkındaki bu sataşma ve saldırıya karşılık istifasını sunmuştur. Zira, tüm gazeteler sansür uygulamasına tabi iken, hakkında bu türlü gerçek dışı bir raporun yayınlanmasına müsaade edilmesi Dr. Nicolle'ü buna sevk etmiştir. Yapılan tahkikatta gazete idaresi kendilerine bu raporun Şehremâneti'nden verildiğini bildirmiş ve raporun içeriğinin de Orman ve Maâdin Heyet-i Fenniyesi'nin malumatına dayandırıldığı gösterilmiştir. Şehremâneti'nden keyfiyetin araştırılması istenmiştir.[249]

Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti'nin hayvan hastalıkları konusunda ilgili bakanlık olması hasebiyle, Dr. Nicolle'ün vebâ-i bakarî serumu üzerindeki çalışmalarını yakından takip ettiği anlaşılmaktadır. Bu meyanda Haziran 1898 başlarında, Dr. Nicolle'ün hangi usul ve uygulamalar ile vebâ-i bakarî serumu üretmeye çalıştığının bilinmediğini, şayet Fransa'nın Alfort Baytar Mektebi hocalarından Mösyö Denis'nin Mecmua-i Baytariye'de neşr edilen usulünce serum hazırlanır ise bunun daha kolay ve masrafsız olacağının Dr. Nicolle'e bildirilmesi yönünde Sadâret'ten bir talepleri de olmuştur.[250] Ancak Dr. Nicolle'ün bu konudaki telkini dikkate aldığına dair bir malumat yoktur.

---

248 BOA, BEO 1228/92082.
249 BOA, BEO 1223/91678 ; BOA, BEO 1239/92878 ; BOA, DH.MKT 2129/112 ; BOA, DH.MKT 2151/87.
250 BOA, BEO 1144/85794.

l) *Doktor Auguste Charles Marie'nin (1864-1935) Talebi Yerine Getirilmediği Takdirde Dr. Nicolle İle Paris'e Döneceklerini Bildirmesi*

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne memurlarından Dr. Auguste C. Marie tarafından 29 Eylül 1899 tarihinde Mekâtib-i Askeriye Nezâreti'ne bir âriza takdim edilmiştir. Buna göre; bir gün önce Fransa Sefâreti'nden kendisine refakat eden bir tercüman ile birlikte Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâreti'ne giderek kuduz hastalığı ile ilgili olarak kurulan Dâ'ü'l-kelb Ameliyâthânesi müdürlüğüne neden kendisinin atanmadığını sorduğunu, kendisine Dr. Zoeros Paşa'nın idaresi altında çalışması gerektiğinin bildirildiğini, bu durumu derhal Pasteur Enstitüsü'ne haber verdiğini, Enstitü müdürü Dr. Roux'nun da durumu Fransa Dış İşleri Bakanı Mösyö Delcassé'a[251] bildirdiğini, binaenaleyh kuduz hastalığı hizmetleri kendisine verilmediği takdirde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdürü Dr. Nicolle ile birlikte Paris'e döneceklerini belirtmiştir.[252] Nihayet, talebi kabul edilerek Dr. Zoeros Paşa görevinden azledilmiş ve Dâ'ü'l-kelb Ameliyâthânesi'nin başına Dr. Marie getirilmiştir.[253] Böylece yaklaşık bir yıllık süre zarfında Dr. Marie hem Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdür muavini ve hem de Daü'l-kelb Ameliyathânesi müdürü olarak görev yapmıştır. 20 Eylül 1900 tarihinde Dr. Nicolle'den öğrenildiğine göre Dr. Marie'nin sağlık mazereti nedeniyle görevine devam etmeyeceğinin bildirilmesi üzerine, yerine Fransa Askeri Bakteriyolojihâne Müdürü Dr. Sacquépée'nin[254] tayin edilmesi talebi kabul edilmiştir.[255] Ancak Dr. Sacquépée'nin İstanbul'a gelerek göreve başladığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bunun yerine Dâ'ü'l-kelb Ameliyâthânesi'nin müdürlüğüne Dr. Remlinger getirilmiştir.

m) *Bakteriyolojihâne Dışında Kuş Palazı Serumu Üretmeye Kalkan Dr. Aristidi Hakkında Dr. Nicolle'ün Şikâyeti*

Uzun zamandan beri İstanbul'da kuş palazı serumunu başarıyla üreten ve diğer illere de göndererek memnun edici sonuçlar alan Dr. Nicolle, 5 Aralık 1899 tarihinde Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne takdim ettiği bir arzuhal kaleme almıştır. Bu başarılarını sayıp döktükten sonra, kendisinin evvelce uygunsuz hareketlerinden dolayı Bakteriyolojihâne-i Şâhâne muavinliğinden kovdurduğu Dr. Aristidi'nin Mekteb-i

---

[251] Théophile Delcassé (1852-1923), 1898-1905 yılları arasında Dış İşleri Bakanlığı yapmış olan Fransız siyasetçidir. [Hn]

[252] BOA, Y.MTV 194/108.

[253] B. Melikoğlu, R.T. Başağaç Gül, T. Özkul, "Paul Ambroise Remlinger: a Pasteurian in Turkey and His Studies on Rabies", *Revue Méd. Vét*., Cilt 160, Sayı 7, 2009, s.374-377; Unat, 1970a, s.30.

[254] Ernest Sacquépée (1874-1944), 1896 yılında Lyon'da tıp alanındaki tezini tamamlamış ve bakteriyoloji alanında çalışarak çeşitli kitap ve makaleler yayımlamıştır. [Hn]

[255] BOA, BEO 1552/116357 ; BOA, İ.HUS 84/57.

Tıbbiye talebesine vereceği serum dersi sırasında kuş palazı serumu üreteceğini, bu amaçla bir at satın almak üzere girişimlerde bulunacağını işittiğini, halbuki kuş palazı serumunun sadece Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'deki ameliyathanede üretilebileceğini, talebeye şayet böyle bir uygulama gösterilecekse bunun yerinin Bakteriyolojihâne olduğunu, başka yerdelerde serum üretilmesinin mahzurları bulunduğu, Aristidi'nin bu teşebbüsten men edilmesini, aksi halde istifasının kabulünü beyan etmiştir. Sadâret'e iletilen arzuhal tetkik edilmiş, Mirlivâ Hamdi Paşa'nın müzekkeresi ile dersin padişah iradesi ile geçerli kılınan program dahilinde olduğu ve serum hazırlanmasının ise bu dersin uygulaması niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umûmiye'de görüşülerek, bu ders ve uygulaması hakkında kendisini ilgilendiren bir durum olmadığının Dr. Nicolle'e bildirilmesine karar verilmiştir.[256]

n) *Dr. Nicolle'ün Ödenmesi Ertelenen Maaşını Talep Etmesi*

Dr. Nicolle 1899 yılı Aralık ayı içerisinde Mart ayından beri ödenmesi geciken maaşının kendisine verilmesini talep etmiş ve bu talebi Sadâret'e ve Mâliye'ye iletilmiştir. Buna göre kendisine yıllık olarak iki yüz on altı bin kuruş ödenmesi gerekirken, otuz iki bin dört yüz kuruş eksik kalmıştır. Mâliye Nezâreti'nden gelen cevapta kontratlı çalışan memur maaşlarında te'cîl yapılmadığı halde sehven Dr. Nicolle'ün maaşında te'cîl yapıldığı bildirilmiş ve bunun üzerine gerekenin yapılması için 17 Şubat 1900 tarihinde irade buyurulmuştur.[257]

o) *Cemre (Şarbon) Hastalığı Aşısı Üretilmesi İçin Yeni Bir Bakteriyolojihâne Binası Talebi*

Hayvanlarda çok büyük telefata neden olan şarbon hastalığına karşı 1893 yılı sonlarında Pasteur usulü ile aşılama yapılması düşünülmüş, ancak öncelikle bir ameliyathâne tesis edilerek söz konusu aşının işe yarayıp yaramadığı hususunda bir gözlem yapılmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine, Zoeros Paşa ile mikrobiyolojiye vakıf kişilerden kurulacak bir komisyonun insanlara da bulaşma ihtimali olan bu hastalık için yaptırılacak ameliyathânenin bir tehlike yaratıp yaratmayacağı ve aşının burada imal edilip edilemeyeceği hususunda görüş bildirmesi istenmiştir. Bu sırada Dr. Chantemesse'ten de bilgi alınmıştır. Dr. Chantemesse, aşının gayet faydalı olduğunu, İstanbul'da üretilebilmesi için gayet mükemmel bir surette yapılmış bir laboratuvara ve mahir bir hekime ihtiyaç olacağını, yanlış bir uygulama ile Avusturya'da yaşandığı gibi

---

256 BOA, BEO 1414/105983.

257 BOA, BEO 1421/106512 ; BOA, BEO 1445/108335 ; BOA, İ.AS 31/6.

binlerce hayvanın aşıdan dolayı telef olabileceğini, şimdilik aşının Pasteur Enstitüsü'nden getirtilmesinin daha uygun olduğunu ifade etmiştir. Akabinde, komisyon teşkiline hacet olmadığı bildirilerek, ameliyathâne Halkalı Zirâat Mektebi'nde yapılmış ve Paris'ten getirtilen aşının denemelerine başlanmıştır.[258]

Şarbon hastalığına karşı gerekli aşının İstanbul'da hazırlanabilmesi için Orman ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti ile diğer yetkili makamlar arasında gerekli yazışmalar yapılmış ve nihayet ne kadar hayvanın aşılanacağının bilenemediği, bu nedenle şimdilik Paris'ten aşı getirtilmesi kararına varılmıştır. Paris'ten sipariş edilen aşılardan altmış bin dozunun Bakteriyolojihâne'ye gelmesi üzerine, 22 Nisan 1900 tarihinde Şehremâneti'nden yazılan bir takrirde; otuz iki bin dozun Çatalca, Büyükçekmece ve Silivri'deki hayvanlara telkih edileceği, bunun için Dr. Nicolle, muavini Kolağası Refik Bey, Baytar Osman Nuri Efendi ve Mülkiye Baytar Mektebi son sınıf talebelerinin görev alacağı, aşıların bozulmaması için hemen işe başlanacağı bildirilmiştir. Dr. Nicolle, 1900 yılı Nisan-Mayıs ayı içerisinde hâl-i hazırda Nişantaşı'nda bulunan Bakteriyolojihâne binasının gayet dar ve mahalle arasında olduğundan bahisle, hayvanlarda telefata yol açan şarbon hastalığının önlenmesi için gerekli serumun hazırlanamadığını ve Paris'ten getirtilmesi gerektiğini bildirmiştir. Aşı üretiminin bir an önce yapılabilmesi için yeni bir bakteriyolojihâne binasının inşa edilerek yeterli fiziki imkanların sağlanmasının altını çizmiştir.[259] Dr. Nicolle ilerleyen günlerde aşının üretimi hususundaki görüşlerini bildirmiş[260] ve şarbon hastalığına karşı İstanbul'da aşı üretilmesi konusu Şûrâ-yı Devlet'te görüşülmüştür. Buna göre, 7 Mart 1901 tarihli karar ile Dr. Nicolle tarafından İstanbul'da aşı üretiminin elzem olduğu ve gereken masrafların karşılanması gerektiği belirtilmiştir.[261]

p) Dr. Nicolle'ün Dr. Aristidi'yi Görevlerinden Uzaklaştırma Talebi

Dr. Aristidi ile başı pek hoş olmayan Dr. Nicolle 24 Şubat 1900 tarihli dilekçesinde, Meclis-i Sıhhiye-i Umûmiye ve Cemiyet-i Mülkiye-i Şâhâne'nin kendisi hakkında verdiği tahkir edici karardan dolayı çok şaşırdığını belirtmektedir. Raporun içeriğinde bahsi geçen kurulların hangi kararından ötürü bu dilekçeyi kaleme aldığından bahsetmese de, daha önce Dr. Aristidi'nin Bakteriyolojihâne dışında kuş palazı serumu üretmesine karşı yaptığı şikayete karşı verilen karar olması muhtemeldir. Dr. Nicolle bu

---

258 BOA, Y.A-HUS 280/52 ; BOA, Y.A-HUS 285/31.
259 BOA, BEO 1472/110363 ; BOA, İ.OM 5/41 ; BOA, Y.MTV 202/44 ; BOA, Y.PRK.ŞH 11/24 ; BOA, İ.HUS 81/92.
260 BOA, BEO 1581/118547.
261 BOA, BEO 1635/122614.

kurulların kararının nesnel olmadığını, Dr. Aristidi'nin hem bu kurulların üyesi ve hem de Mekteb-i Tıbbiye Şâhâne bakteriyoloji muallim muavini olduğunu, diğer kurul üyelerini kendisi aleyhine etki altına aldığını, kendisini Bakteriyolojihâne müdür yardımcılığından kovdurduğu için başarılarına karşı hasetlik yaptığını belirtmiştir. Raporun devamında, ilk olarak Bakteriyolojihâne dışında serum ve aşı üretilmemesini, ikinci olarak bahsi geçen kurulların kendisinden yazılı olarak özür dilemesini, son olarak da Dr. Aristidi'nin başka bir yerde görevlendirilmek kaydıyla kurullardan ve muallim muavinliğinden atılmasını istemiştir. Şayet bu istekleri kabul edilmez ise vazifesini bırakarak İstanbul'u terk etmek mecburiyetinde kalacağını vurgulamıştır.[262]

q) Dr. Nicolle'ün Mekteb-i Tıbbiye Müfettişliği İçin Dr. Marie'yi Önermesi

Dr. Nicolle'ün 8 Mart 1900 tarihinde kaleme aldığı arizasından anlaşıldığına göre, Mekteb-i Tıbbiye'de eğitimle ilgili bir takım ıslahatların yapılması planlanmış ve bu konuda görev alması amacıyla Dr. Nicolle'e de Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Müfettişliği önerilmiştir. Ancak Dr. Nicolle, kendisinin bu ıslah hareketlerinde görev almayı çok arzu ediyor olmasına rağmen, işlerinin çokluğu nedeniyle buna vaktinin olmadığını beyan ederek, daha önce Pasteur Enstitüsü'nde çalışmış ve geçenlerde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîr muavinliğine ve Dâü'l-kelb Ameliyâthânesi müdürlüğüne tayin edilmiş olan Dr. Marie'yi önermiştir. Ayrıca, arizasında askeri doktorlar ile askeri ve mülki baytarların da Bakteriyolojihâne'de eğitim görmeleri dolayısıyla ileride belediye tababetinde çalışacak olan mülki doktorlara ancak iki senede bir sıra geldiğini, memlekette bir hastalık zuhur ettiğinde alınacak önlemler ve yapılacak işlemlerin bu hekimlerce uygulanacağı dikkate alındığında bu durumun hemen düzeltilmesi gerektiğini vurgulamıştır.[263]

r) Dr. Nicolle'ün Maaşının Arttırılması ve Ödemelerin Duyûn-ı Umûmiye'den Yapılması Talebi

Dr. Nicolle 1900 yılı Kasım ayı içerisinde verdiği bir arizada yüz otuz lira olan maaşının yüz elli liraya çıkarılmasını ve Bakteriyolojihâne ile maaş ödemelerinin Duyûn-ı Umûmiye'ye devredildiği takdirde muntazaman ödeme yapılacağının Duyûn-ı Umûmiye Müdürü Kumandan Berger tarafından taahhüd edilmesi üzerine, buna muvafakat edilmesini talep etmiştir.[264] Daha önce de Dr. Nicolle'ün Bakteriyolojihâne

---

262 BOA, Y.MTV 199/103.
263 BOA, Y.PRK.OMZ 2/45.
264 BOA, Y.MTV 208/163.

ödeneklerinin gecikmesi üzerine, ödeneklerin ödenmesi işinin Duyûn-ı Umûmiye İdâresi'ne havale edilmesini talep ettiği bilinmektedir.[265]

VI. Dr. Nicolle'ün İstifa Ederek İstanbul'dan Ayrılışı

a) Dr. Nicolle'ün Son Yakınmaları ve Pasteur Enstitüsü'nün Tepkisi

Dr. Nicolle bir taraftan, vebâ hastalığına karşı Dr. İstakoli ile birlikte Avrupa'dan alet ve edevat ile serum getirtmeye uğraşıyor ve diğer taraftan burada vebâ serumu hazırlanması amacıyla yeni bir bakteriyolojihâne binasının inşa edilmesi için Şişli'deki arsada keşifler yapıyor, masraflara kaynak bulunması için gerek Duyûn-ı Umûmiye ve gerekse yetkili makamlar arasında mekik dokuyup inşaatın bir an önce başlaması için çabalıyorken; Paris'teki Pasteur Enstitüsü Müdürü Dr. Roux tarafından kaleme alınan bir yazının Paris Sefâreti'nden 11 Temmuz 1901 tarihinde Hâriciye Nezâreti'ne iletildiği görülmektedir. Dr. Nicolle'ün yakınmaları üzerine kaleme alındığı anlaşılan bu yazıda, Dr. Nicolle'ün bulaşıcı hastalıklar konusunda burada herkesten ziyade bilgi sahibi olarak görüş bildirmeye muktedir olduğu halde asla görüşlerine başvurulmadığı, bakteriyolojik incelemelerin Dr. Nicolle yerine eski yardımcısına havale edildiği, bunun hem Dr. Nicolle için ve hem de Pasteur Enstitüsü için hakaret sayıldığı, Dr. Nicolle'e karşı gösterilen bu tavır Eylül ayına kadar değiştirilmediği takdirde Dr. Nicolle'ün Paris'e çağrılacağı bildirilmektedir.[266]

Yaklaşık iki hafta sonra Dr. Roux'dan Paris Sefiri Salih Münir Bey'e[267] hitaben bir yazı daha gönderilmiştir ki bu yazıda Dr. Nicolle'ü istifaya sürükleyen sebepler kısmen aydınlığa kavuşmaktadır. Dr. Roux ilk olarak, *Frankfurter Zeitung* adlı gazetenin 12 Temmuz 1901 tarihli nüshasında yer alan, vebânın Dr. Nicolle'ün konumunu kötüleştirdiği ve kendisinin Osmanlı Devleti hizmetinden uzaklaştırılacağı haberine dikkat çekmektedir. İkinci olarak da, *Le Matin* adlı gazetenin 16 Temmuz 1901 tarihli nüshasındaki, birkaç güne kadar İstanbul'a gelecek olan Dr. Back ile bir mukavele imzalanmak istendiği haberine işaret etmiştir. Devamında Dr. Nicolle'ün sığır vebâsı serumu üretmek gibi başarıları olduğu halde, vebâ vakalarına işaret ettiğinde görmezden gelindiği ve kendisine haksızlık yapıldığından bahisle, Paris'e aldırılacağını belirtmiş ve

---

[265] BOA, BEO 901/67567.
[266] BOA, A.MKT.MHM 598/3.
[267] Salih Münir Paşa (1857-1939), Mahmud Celâleddin Paşa'nın oğlu, Paris, Brüksel ve Bern Sefirliklerinde bulunmuş Osmanlı diplomatıdır. Bkz. Ali Birinci, "Münir Paşa", içinde *YYOA*, İstanbul 2008, Cilt 2, s.330-332.

Paris Sefâreti de yazıyı doğrudan Mabeyn-i hümayuna iletmiştir.[268]

b) *Vebâ Hastalığı İçin Yurtdışından Bir Uzman Doktor Getirtilmesi Çabaları*

Dr. Roux'nun sefârete gönderdiği yazısında işaret ettiği gibi, gerçekten de bu sıralarda Osmanlı Hükümeti yayılmakta olan vebâ hastalığı hakkında Dr. Nicolle'den ümidini kesmiş olmalı ki "erbâb-ı ihtisastan" bir tabibin bulunarak İstanbul'a getirilmesi için çabalamaktadır. Hatta sefâretlere bu yolda talimatlar da verilerek, uygun bir uzman hekimin seçilmesi ve İstanbul'a gönderilmesi istenmiştir. Vebâ hastalığı hakkında daha evvel –anlaşılan Hindistan'da çalışarak- tetkiklerde bulunmuş olan Dr. Back ile Londra Sefâreti vasıtasıyla görüşülmüş, İngiliz Lirası nev'inden ilk aylığı peşin olmak üzere yüz elli lira maaş ve kırk lira da harcırah verilerek derhal üç ay süreyle İstanbul'da çalışmasına dair bir mukavele imzalanmıştır. Dr. Back 23 Temmuz 1901 tarihinde Londra'dan yola çıkarak İstanbu'a gelmiş ve burada yaklaşık üç ay kalarak, 16 Kasım 1901 tarihinde harcırahına ilave olarak verilen iki yüz lira atiyye ile memleketine dönmüştür.[269] Elbette daha önceki çalışma ve başarılarıyla mikrobiyoloji alanında kendisini ispat etmiş bir uzman olarak İstanbul'da iken, dışardan birinin getirtilmesi Dr. Nicolle'ün haysiyetini rencide etmiş olmalıdır.

Dr. Back dışında yine Londra'da Dr. Grifit / Griffith adında birisi vebâ hastalığını yok etmeye muktedir olduğunu söyleyerek Temmuz 1901 ortalarında sefâretle görüşmüştür. Ancak ilk görüşmede İstanbul'a gelmeyi kabul edip, sonrasında şayet gelirse iki bin İngiliz Lirası peşin, gelmeksizin Londra'dan hastalığa karşı alınacak tedbirlere ilişkin bir rapor göndermek suretiyle yardım ederse beş yüz lira talep etmesi üzerine, sefâret ve hükümet nezdinde kendisinin taahhüt ettiği şeyleri yapmaya muktedir olup olmadığı hakkında bir takım kuşkular ortaya çıkmıştır. Özellikle, gelmeksizin beş yüz lira karşılığında rapor göndermeyi önermesi, bulduğu usulün aşı veya serum tedavisi olmadığından Osmanlı doktorlarının uygulayabileceği kadar basit olduğunu belirtmesi ve kendisine bu usulü İngiltere hükümetine bildirip bildirmediği sorulduğunda makul bir açıklama göstermeyerek bunu yapmadığını ifade etmesi dikkat çekmiştir.[270] Bu şahsın önerilerinin kabul edildiğine dair herhangi bir belgeye rastlanmamış olmakla, reddedilmiş olması muhtemeldir.

---

268 BOA, Y.MTV 218/123.
269 BOA, A.MKT.MHM 597/41.
270 BOA, İ.HUS 89/100 ; BOA, Y.MTV 219/27 ; BOA, Y.MTV 219/62 ; BOA, Y.A-HUS 418/94.

c) Dr. Nicolle'ün İstifa Dilekçesini Sunması ve Paris'e Dönüşü

Nihayet Dr. Nicolle'ün yakınmalarına kayıtsız kalmayan ve ona yapılan muameleyi haksız olarak değerlendirerek Pasteur Enstitüsü'nün şerefine halel geldiğini düşünen Pasteur Enstitüsü Müdürü Dr. Roux, Temmuz 1901 sonunda Dr. Nicolle'e istifa ederek Paris'e gelmesi için bir davet mektubu göndermiştir. Bakteriyolojihâne'nin yeniden inşa edilmesi konusunda Osmanlı memurlarının kayıtsızlıkları, Dr. Nicolle'ün maaş ve masraflarının düzenli olarak ödenmemesi, çalışacak araçların muntazaman temin edilmemesi, mikroskobik incelemeler için kendisine başvurulmaması, vebâ hastalığını daha ilk ortaya çıkışında keşfettiği ve hatta bir takım uayarılarda bulunduğu halde uyarılarına itibar edilmemesi Dr. Nicolle'ün istifa etmesini gerektirmiştir. Osmanlı memurlarının tüm bu tutum ve davranışları Dr. Nicolle tarafından hürmetsizlik ve hakaret kabul edilmiştir. Davet mektubunu ve istifa dilekçesini 31 Temmuz 1901 tarihinde Tophâne-i Âmire Müşîriyeti'ne takdim eden Dr. Nicolle, birikmiş maaşlarının ödenerek istifasının kabulünü istemiştir.[271]

İlk dilekçesine bir süre geçtiği halde cevap verilmemesi üzerine sekiz gün sonra talebini yinelemiştir.[272] Yine herhangi bir cevap verilmediğinden, son olarak, 14 Ağustos 1901 tarihinde o gün itibariyle artık Bakteriyolojihâne'yi terk ettiğini ve yerine birinin atanabileceğini haber vermiş, gayet nazikane bir lisan ile birikmiş maaşlarının ödenmesi işinde kendisinin çok bekletilmemesini ümid ettiğini belirtmiştir.[273] Böylelikle, 5 Kasım 1893 tarihinde başlayan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin Dr. Nicolle idaresindeki dönemi 14 Ağustos 1901 tarihinde son bulmuştur.

d) Dr. Nicolle'den Kalan Maaşın Bölüştürülmesi

Dr. Nicolle'ün istifa ederek görevinden ayrılması üzerine kendisine ödenen maaş tutarı üç kişi arasında bölüştürülmüştür. Tophâne-i Âmire Müşîri ve Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki Paşa'ya dört bin kuruş, Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nâzırı Rıza Paşa ile Mekâtib-i Askeriye Müfettişi İsmail Paşa'ya da iki bin beş yüzer kuruş tahsis edilmiştir.[274]

---

271 BOA, Y.MTV 218/156.
272 BOA, Y.MTV 219/74.
273 BOA, Y.MTV 220/10.
274 BOA, BEO 1762/132150 ; BOA, BEO 1811/135814 ; BOA, İ.HUS 92/1.

VII. Dr. Nicolle’ün Müdürlüğü Sırasında Bakteriyolojihâne Çalışanlarına Dâir Çeşitli Belgeler

a) *Doktor Georges Lormier*

Dr. Nicolle Pasteur Enstitüsü’nde eğitim görmüş tecrübe sahibi bir tabibin kendisine muavin olarak tayin edilmesini talep etmiş ve bunun için de Dr. Lormier’nin uygun olduğunu belirtmiştir. Bu talep üzerine, Dr. Lormier senelik dört bin frank maaşla Bakteriyolojihâne-i Şâhâne’de çalışmaya başlamıştır.[275]

b) *Doktor Hasan Zühdü Efendi*

Mekteb-i Tıbbiye’de emrâz-ı umûmiye muallim muavini olup aynı zamanda Bakteriyolojihâne tahlil memuru olarak da görev yapmış olan Dr. Hasan Zühdü’nün kolera salgını sırasındaki gayretleri ve Dr. Nicolle’ün refakatinde gösterdiği güzel hizmetlerden ötürü rütbesinin binbaşılığa çıkarılması teklif edilmiş, 23 Eylül 1894 tarihinde bu hususta irâde-i seniyye hasıl olmuştur.[276]

c) *Doktor Aristidi Yorgi*

Bakteriyoloji Müdür muavini Sağ Kolağası Doktor Aristidi Efendi’nin 10 Mart 1896 tarihinde Binbaşılığa terfii irade buyurulmuştur.[277] Dr. Aristidi, 2 Mayıs 1896 tarihinde verdiği arizasında bakteriyoloji konusundaki tecrübelerine atıfta bulunarak, kolera hastalığı gibi bulaşıcı hastalıkların ortaya çıkması durumunda hastalığın teşhisi ve mahiyeti hakkında gerekli incelemeleri yapmak üzere Sıhhiye Dâ’iresi’nde çalışmak istediğini bildirmiş ve aynı tarihte Sadâret’ten Sıhhiye Nezâreti’ne yazılan yazıda bu hususta gereğinin yapılması istenmiştir.[278]

Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umûmiye azasından olup iki buçuk yıldır Avrupa’da bulunan ve dönmeyeceği haber alınan Abdünnur Bey’in[279] yerine, Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti’nin teklifiyle 6 Aralık 1897 tarihinde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdir muavini olan Binbaşı Dr. Aristidi Efendi’nin getirilmesi irade buyurulmuştur.[280] Abdünnur Bey aynı zamanda Cemiyet-i Tıbbiye-i

---

[275] BOA, İ.AS 8/1 ; BOA, A.MKT.MHM 563/12 ; BOA, BEO 373/27927.
[276] BOA, A.MKT.MHM 563/18 ; BOA, İ.TAL 61/90.
[277] BOA, İ.TAL 92/14.
[278] BOA, A.MKT.MHM 596/47.
[279] Miralay Dr. İlya Abdünnur Bey, Mekteb-i Tıbbiye emrâz-ı ayniye muallimliğinde bulunmuştur. Bkz. Rıza Tahsin, 1991, Cilt 1, s.114.
[280] BOA, İ.DH 1342/12 ; BOA, BEO 878/65826.

Mülkiye azası da olduğu halde Dr. Aristidi'ye ilk atamada bu azalık verilmemiş, ancak 12 Ocak 1897 tarihinde diğer Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umûmiye azaları gibi onun da aynı zamanda Cemiyet-i Tıbbiye-i Mülkiye azası olması uygun görülmüştür.[281]

Binbaşı Dr. Aristidi'nin rütbesi 30 Nisan 1898 tarihinde bir derece daha terfi ettirilmiştir.[282]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdür yardımcılığı görevini halen sürdürdüğü sırada, Mayıs 1899 başlarında verdiği bir arizada Kaimmakam Dr. Aristidi Bey, Venedik Kongresi'nde tespit edilmiş olan vebâ hastalığının yayılmasına karşı alınması gereken tedbirlerin ve halen ülkemizde geçerli olan karantina usulünün yeterli olmadığından bahisle bunun sebeplerinin ve delillerinin ne olduğu yönündeki görüşlerini anlatmıştır.[283]

d) Doktor Nûreddin Râmiz Efendi

Kemah Kazası'nda Mart 1897 sıralarında kuş palazından her gün otuz çocuğun öldüğü yönündeki telgraf üzerine, birkaç gün içinde Dr. Nicolle'ün muavinlerinden Yüzbaşı Doktor Nûreddin Râmiz Efendi üç yüz şişe serum ve gerekli alet edevat ile birlikte Kemah'a gönderilmiştir.[284]

e) Kâtip Şücâzâde Yusuf Efendi

Bakteriyolojihâne hesap ve yazı işleri memuru Yusuf Efendi'nin "rütbe-i sâniye sınıf-ı sâni (2/2)" olan rütbesinde terfi yapılması 20 Ekim 1897 tarihinde irade buyurulmuştur.[285] Sığır vebâsı serumunun keşfi üzerine 2 Mart 1898 tarihinde Dr. Nicolle'ün yanı sıra katibi Yusuf Bey'e de üçüncü rütbeden Mecîdî nişânı ihsan edilmiştir.[286] Sığır vebâsı serumu sayesinde memleketin büyük menfaatler elde ettiğini belirten Dr. Nicolle, 27 Ocak 1900 tarihli arizası ile Şücâzâde Yusuf Bey'in haiz olduğu "saniye sınıf-ı semâniye (2/8)" rütbesinin "ûlâ sınıf-ı sâniyesine (1/2)" yükseltilmesini talep etmiştir.[287]

f) Doktor Nuri Efendi

Hicaz'a 1898 yılı başlarında bir sağlık heyeti gönderilmiş ve heyette

---

281 BOA, BEO 894/66993.
282 BOA, İ.TAL 137/28 ; BOA, A.MKT.MHM 706/17.
283 BOA, A.MKT.MHM 578/9.
284 BOA, BEO 926/69398.
285 BOA, İ.TAL 121/42.
286 BOA, İ.TAL 132/85.
287 BOA, Y.MTV 198/115.

Bakteriyolojihâne muavinlerinden ve Bahriye doktorlarından Kolağası Dr. Nuri Efendi de yer almış, bu iş seyahati esnasında başına hayli ilginç bir olay gelmiştir.

Heyetle birlikte Mekke'ye gelip burada bir ay kadar çalıştıktan sonra Dr. Nuri Efendi Cidde'de vebâ hastalığı görülmesi üzerine bakteriyolojik incelemelerde bulunmak üzere oraya gitmiştir. Yaptığı incelemelerde vebâ mikrobunu ayırt ederek hastalığı doğrulamış ve önlemler alınmasını sağlamıştır. Akabinde, Cidde'ye gelen sağlık müfettişi tarafından ölenlerin de vebâ hastalığı açısından muayene edilmesi konusunda emir aldığından bu işe de koyulmuştur. 24 Nisan 1898 tarihinde Cidde'nin bir mahallesinde birinin öldüğünün haber alınması üzerine Cidde'de görevli Dr. İbrahim Behlül ile ölüyü muayene etmek için ölünün evine gitmişler ve kendilerini Cidde'nin Takrûrî kabilesinden elleri sopalı iki yüz elli erkekle etekleri taş dolu kadınların karşısında bulmuşlardır. Taşlı sopalı saldırı üzerine derhal geriye dönerek kaçmaya başlamışlar ancak bu sırada Nuri Efendi kaybolmuş ve çıkmaz bir sokağa girmiş, o sırada açılan bir kapıdan bir Arap kendisini içeri alarak ev altında bulunan karanlık bir helada saklamıştır. Bir süre sonra oradan çıkarılarak üst katta bir odaya alınmış ve ev halkının vasıtasıyla orada bulunduğu yetkililere bildirilmiş, böylelikle kendisi oradan aldırılarak Sıhhiye Dâ'iresi'ne götürülmüştür. Dr. Nuri Efendi bu başına gelenleri 26 Haziran 1898 tarihli raporu ile Bakteriyolojihâne Müdürlüğü'ne takdim etmiş, oradan da Dr. Nicolle'ün üst yazısıyla rapor Bahriye Nezâreti'ne iletilmiştir.[288]

Bu üzücü olayın hemen ertesi günü, 25 Nisan 1898 tarihinde, Cidde'de bulunan Karantinalar Genel Müfettişi Dr. Koçoni Efendi hadiseyi telgraf ile Sıhhiye Nezâreti'ne bildirmiş ve bundan sonra muayene işlerinde doktorlara lüzümu kadar polis ve zabtiyenin eşlik etmesi ile gerekli her türlü tedbirin alınması kararlaştırılmıştır.[289]

Binbaşı Dr. Nuri Efendi 1900 yılı Mayıs ayında İzmir'de ortaya çıkan bir vebâ vakasını yerinde inceleyerek bakteriyolojik tahlillerle hastalığın kesin tanısını koymak üzere Dr. Nicolle ile birlikte İzmir'e gitmiştir. Dr. Nicolle, buradaki gayret ve çalışmaları üzerine Dr. Nuri Efendi'nin rütbesinin artırılmasını talep etmiştir.[290]

g) *Baytar Hasan Efendi*

Aydın Vilayeti baytarı olup geçici bir süreliğine Bakteriyolojihâne'de eğitim

[288] BOA, Y.MTV 179/85.
[289] BOA, A.MKT.MHM 576/8.
[290] BOA, Y.MTV 202/115.

görmekte olan Baytar Hasan Efendi hakkında 2 Haziran 1899 tarihinde vazifesini hüsn-i ifa ettiği için terfi kararı alınmıştır.[291]

h) Baytar Adil Mustafa Bey

Dr. Nicolle, 27 Ocak 1900 tarihli arizası ile, sığır vebâsı serumu başarısına atıf yaparak memleketin ekonomik olarak kazançlı olduğunu belirrttikten sonra, Paris'teki Alfort Baytar Mektebi[292] mezunlarından, Mösyö Nocard'ın[293] yardımcılığında bulunmuş olup muavini sıfatıyla görev yapan Kolağası Baytar Adil Bey'in rütbesinin binbaşılığa yükseltilmesini talep etmiştir.[294]

Binbaşı Adil Bey, Dr. Nicolle'ün istifa ile İstanbul'dan ayrılışının ardından Mülkiye Baytar Mektebi'nde kurulan ve daha sonra Bakteriyolojihâne-i Baytarî adını alacak olan Vebâ-i Bakarî Bakteriyolojihânesi laboratuvarının müdürlüğüne getirilmiştir. Bir yıl vekaleten yürüttüğü müdürlüğe 19 Kasım 1902 tarihindeki irâde-i seniyye ile asaleten atanmıştır.[295]

i) Doktor Ahmed Refik

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'den mezun olduktan sonra bir süre Haydar Paşa Hastanesi'nde çalışan Yüzbaşı Dr. Ahmed Refik, akabinde 1 Haziran 1895 tarihinde Bakteriyolojihâne'de Dr. Nicolle'ün refakatinde çalışmaya başlamış ve kısa bir dönem Alasonya Ordu'sunda görev almışsa da tekrar Bakteriyolojihâne'ye dönmüş ve 2 Ağustos 1898 tarihinde sol kolağası olması uygun bulunmuştur.[296] Birkaç yıl Bakteriyolojihâne'de vazifesini sürdüren Dr. Refik, 27 Ocak 1902 tarihinde binbaşılık rütbesiyle Serviburnu Hastanesi'ne tayin edilmiştir.[297]

j) Baytar Mehmed Refik

Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne'den mülâzım-ı evvellik rütbesi ile mezun olup, 10 Eylül 1895 tarihinde Bakteriyolojihâne müdür muavinliğine tayin edilmiş, 28 Ocak 1896 tarihinde yüzbaşı olmuş, 3 Ekim 1896 tarihinde ilaveten Mekteb-i Harbiye baytar sınıflarının fizyoloji muallim muavinliğine getirilmiş, kısa bir süre orduda görev

---

291 BOA, BEO 1318/98795.
292 L'École Nationale Vétérinaire d'Alfort [Hn]
293 Edmond Nocard (1850-1903), Fransız veteriner ve mikrobiyolog. [Hn]
294 BOA, Y.MTV 198/115 ; BOA, BEO 1632/122388 ; BOA, İ.TAL 226/52.
295 BOA, İ.AS 42/45 ; BOA, BEO 1955/146617 ; BOA, BEO 1958/146831.
296 BOA, Y.MTV 181/16.
297 BOA, İ.AS 39/29.

almasının ardından tekrar memuriyetine devam etmiş ve 2 Ağustos 1898 tarihinde sol kolağası olması uygun bulunmuştur. Ayrıca, 5 Temmuz 1898 tarihinde Çifteler Çiftlik-i hümâyûnunda ortaya çıkan hayvan hastalığının tahkikatını da yürütmüştür.[298]

k) Doktor Mehmed Ziyâeddin

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'den mezun olup bir süre Haydar Paşa Hastanesi'nde çalışan Yüzbaşı Dr. Mehmed Ziyâeddin, akabinde 1 Haziran 1895 tarihinde Bakteriyolojihâne'de Dr. Nicolle'ün refakatinde çalışmaya başlamış, kısa bir süre Alasonya Ordusu'nda görev aldıktan sonra 4 Mart 1898 tarihinde tekrar Bakteriyolojihâne'ye gelmiş, Mayıs 1898'de Şişli'de açılan Hamidiye Etfal Hastanesi muavinliğine nakl edilmiştir. Bakteriyolojihâne'de çalışırken 2 Ocak 1896 tarihinde beşinci kıtadan bir Mecîdî nişanıyla taltif edilmiştir.[299]

l) Doktor Hüseyin Efendi

Edirne Vilayeti'nde bir bakteriyoloji laboratuvarı açılarak İkinci Ordu süvari topçu taburunda görevli Sol Kolağası Hüseyin Efendi'nin burada çalışmaya memur edilmesi kararlaştırılmıştır. Dâhiliye Nezâreti'nin Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne yazdığı 17 Aralık 1898 tarihli yazıda, Edirne'deki laboratuvarda çalışacak Hüseyin Efendi'nin uygulama yapmak ve yeni gelişmelere vakıf olmak amacıyla bir müddet Bakteriyolojihâne'de çalışması konusunda daha önce yapılan müracaatın kabul edilerek icabına bakılacağının söylendiği hatırlatılmaktadır.[300]

m) Doktor Refik Mehmed (Dr. Refik Güran)[301]

Dr. Nicolle'ün bir dönem muavinleri arasında yer alan Dr. Refik Mehmed ile ilgili olarak, 1898 yılı Ekim-Kasım ayı sıralarında Halkalı Zirâat Mektebi Çiftliği'ndeki hayvanlarda sığır vebâsı görülmesi üzerine Baytar Refik Efendi ile birlikte çiftliğe giderek hayvanları aşıladığını gösteren bir belge bulunmuştur.[302]

---

298 BOA, Y.MTV 181/16.
299 BOA, Y.MTV 181/16.
300 BOA, DH.MKT 2149/73.
301 Refik Güran (1870-1963), 1894 yılında Mekteb-i Tıbbiye'den mezun olmuş, Bakteriyolojihâne'de Dr. Nicolle ile birlikte çalışmış, Yunan Harbi'nde görev alarak tekrar Bakteriyolojihâne'de çalışmaya devam etmiş ve 1904 yılında Bakteriyolojihâne-i Baytarî müdürü ve Mülkiye Baytar Mektebi bakteriyoloji hocası olmuştur. 1913 yılında Dr. Paul L. Simond'un yanında Bakteriyolojihâne-i Osmânî ikinci müdürü ve nihayet 1914 yılında Dr. Simond'un ayrılışıyla Bakteriyolojihâne, Kimyâhâne, Telkihhâne ve Dâü'l-kelb Tedâvîhânesi'nin birleştirilmesiyle kurulan İstanbul Hıfzü's-Sıhha Müessesesi müdürlüğüne geçmiştir. Bkz. Rıza Tahsin, 1991, Cilt 2, s.59; Unat, 1970a, s.48-49.
302 BOA, BEO 1228/92082.

VIII. Dr. Nicolle Dönemine Ait Çeşitli Belgeler

a) Dr. Nicolle'ün Kardeşi Ressam Marcel Nicolle'e Resim Yapma İzni Verilmesi

Dr. Nicolle'ün kardeşi ressam Marcel Nicolle[303] İstanbul'da bazı mevkilerin resmini yapmak istemiş ve bu hususta 4 Eylül 1897 tarihinde verdiği dilekçeye 29 Eylül'de aldığı cevapla kendisine müsaade verilmiştir.[304]

b) Pasteur İçin Paris'te Yaptırılacak Heykele Para Yardımı

Fransa Sefâreti'nden Hâriciye Nezâreti'ne 1 Mayıs 1896 tarihinde yapılan bildiride, Fransa'da Louis Pasteur'ün anısına bir heykel yaptırılması için yardım kampanyası başlatıldığı, bu amaçla İstanbul'da da bir komite oluşturularak başına Bursa Harîr Dârüttalimi (İpekböcekçiliği Enstitüsü) müdürü Kevork Torkomyan Efendi'nin[305] getirildiği, komiteye gerekli kolaylıkların gösterilmesinin istendiği belirtilmiştir. Hâriciye Nâzırı'nın Sadâret'e, Pasteur'ün hizmetlerinden Osmanlı Devleti'nin de istifade ettiğine dikkat çekerek yardım kampanyasına iştirak edilmesi teklifi ve komitenin yardım talebi üzerine Duyûn-ı Umûmiye İdaresi'nden bin frank verilmesi kararlaştırılmıştır.[306]

c) Tedkîkat-ı Emrâz-ı İntâniye Komisyonu'nun Bakteriyolojihâne'de Çalışması

İstanbul'da bakteriyoloji fennine aşina pek çok müslüman doktor bulunduğu ve bunlardan bir dâimî bir komisyon kurulursa şüpheli hastalık görüldüğünde başvurulacak bir merci bulunmuş olacağı yönünde alınan karara uygun olarak, Mirliva Hamdi Paşa, Kaimmakam Celâl Muhtar ve Rifat Hüsâmeddin Beyler ile Bahriye doktorlarından Nureddin Efendi'den mürekkep bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyonun yapacağı tetkikleri Bakteriyolojihâne'de icra etmesi ve vereceği sonuç raporlarının Karantina Bürosunca geçerli sayılması için gerekenin yapılması konusunda 10 Mayıs 1901 tarihinde Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nden takrir verilmiştir.[307]

---

[303] Marcel Nicolle (1874-1934), Dr. Nicolle'ün kardeşi, ressam ve sanat eleştirmenidir. [Hn]
[304] BOA, BEO 1014/76031.
[305] Kevork Torkomyan (1859-1950), Fransa'ya yüksek zirâat tahsili yapmak üzere gönderilmiş ve Bursa Harîr Dârüttalimi müdürlüğünü yapmıştır. Bkz. Kevork Pamukciyan, *Biyografileriyle Ermeniler*, İstanbul 2003, s.19,367.
[306] BOA, BEO 779/58415 ; BOA, Y.A-HUS 352/130 ; BOA, BEO 795/59583.
[307] BOA, Y.MTV 214/166.

B. Paul Ambroise Remlinger (1871-1964)

Dr. Paul A. Remlinger 1871 yılında Fransa'nın Bertange (Moselle) şehrinde doğmuş ve Paris'teki Val-de-Grâce Askeri Hastanesi'nde tıp tahsili yapmış ve 1893 yılında Lyon'da tıp alanındaki "Etude sur l'hérédité de la tuberculose" (Tüberkülozun Kalıtımı Üzerine Araştırma) başlıklı doktora tezini tamamlamıştır. Val-de-Grâce'da Sağlık Hizmetleri Okulu'nda klinik şefi olmuş ve 1894-1896 yılları arasında Val-de-Grâce Bakteriyoloji Laboratuvarı'nda müstahzır olarak görev yapmıştır. Ardından, 1896-1900 yılları arasında Tunus Askeri Bakteriyoloji Laboratuvarı'nda şef olarak çalışmış ve nihayet 1900 yılında İstanbul Dâü'l-kelb Tedâvihânesi'ne müdür tayin edilmiştir. Dr. Nicolle'ün 1901 yılı Ağustos ayında görevden ayrılması üzerine aynı zamanda Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdürlüğünü de yürütmeye başlamıştır. Bu görevleri esnasında Mekteb-i Tıbbiye ve Baytar Mektebi'nde bakteriyoloji dersleri de vermiştir. 1901 yılında Tıp Akademisi'nin Clarens ödülü ile Bilimler Akademisi'nin Bréant ödülünü almıştır. 1903 yılında yardımcısı Rifat Bey ile birlikte kuduz hastalığı patojeninin bir virüs olduğunu göstermiştir. 1911 yılında İstanbul'daki vazifelerinden ayrılarak Pasteur Enstitüsü'nün Fas'taki Tanca Şubesi'nde çalışmaya başlamış ve 1957 yılında emekli olana kadar buradaki görevini sürdürmüştür. 1964 yılında Tanca'da ölmüştür.[308]

Dr. Remlinger'nin İstanbul'daki çalışma hayatı sırasında ve sonrasında muhtelif tıp gazetelerinde ve dergilerinde yayımlanmış çok sayıda makalesi bulunmaktadır.[309]

I. Dr. Remlinger'nin İlave-i Memuriyet Olarak Bakteriyolojihâne Müdürlüğü'ne Önce Vekâleten ve Sonra Asâleten Tayini

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin ilk müdürü ve kurucusu Dr. Nicolle 31 Temmuz 1901 tarihinde istifa dilekçesini sunarak, 14 Ağustos 1901 tarihinde kurumdan ayrılmıştır.[310] Bunun üzerine, hâl-i hâzırda Dâü'l-kelb Ameliyathânesi Müdürü olan Dr.

---

308 Lettre Trimestrielle d'Informations, *Institut Pasteur du Maroc*, Sayı 7, Décembre 2016, s.10; P. Remlinger, *Titres et Travaux Scientifiques du Dr P. Remlinger, Directeur de l'Institut Impérial de Bactériologie et de l'Institut Antirabique de Constantinople,* İstanbul 1908, s.5-6.

309 *Annales de l'Institut Pasteur* adlı dergideki bazı yayınlar için Bkz. P. Remlinger, "Fièvre Typhoïde Expérimentale par Contamination Alimentaire", Cilt 11, 1897, s.829; P. Remlinger, "A l'Etude de la Transmission Héréditaire de l'Immunité contre le Bacille d'Eberth et du Pouvoir Agglutinant", Cilt 13, 1899, s.129-135; P. Remlinger, "Le Passage du Virus Rabique à travers les filtres", Cilt 17, 1903, s.834-849.Diğer makaleleri için Bkz. P. Remlinger ve Schneider, "Présence du Bacilles d'Eberth dans l'eau, le Sol, et les Matières Fecales, de Sujets non Atteints de Fièvre Typhoïde", *Comptes-rendus de la Société de Biologie*, Cilt 2, 1896, s.105; P. Remlinger ve Riffat Bey, "Le Virus Rabique Traverse la Bougie Berkefeld", *Comptes-rendus de la Société de Biologie*, Cilt 55, 1903, s.730-731.

310 BOA, Y.MTV 220/10.

Remlinger'nin 7 Eylül 1901 tarihinden itibaren, vekâleten ve ilave-i memuriyet olarak, Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin de müdürlüğünü yürütmesine karar verilmiştir. Bu görevlendirme ile Dr. Remlinger'nin, tıpkı Dr. Nicolle'ün yaptığı gibi, Mekteb-i Tıbbiye'nin askeri ve mülki sınıfları ile Mekteb-i Harbiye baytar sınıflarına bakteriyoloji fennini tedris ve talim etmesi işi de verilmiştir. Kırk altı gün sonra da, 24 Ekim 1901 tarihinde bulunduğu göreve -üç senelik bir süre için olmak üzere- asâleten tayini gerçekleşmiştir. Bu hususta Dr. Remlinger'nin yetmiş lira olan maaşının ilave-i memuriyetle birlikte yüz on liraya çıkarılması için 25 Ekim 1901 tarihinde irade buyurulmuş ve 27 Ekim'de ilgili bakanlıklara bu konuda gereğinin yapılması emredilmiştir. Ayrıca talebi üzerine, Dr. Remlinger'ye vekâleten görev yaptığı kırk altı günlük süre için de maaş ödemesi yapılması Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâiresi'nce kabul edilmiştir.[311] Böylece Dr. Remlinger aynı anda bahsi geçen iki kurumun da müdürlük görevini yürütmüştür.

II. Tifo, Kolera, Vebâ ve Diğer Hastalıklar Hakkında Yapılan Faaliyetler

a) Bakteriyolojihâne'de Tifo Serumu Üretilmesi

Dr. Chantemesse 1901 yılı sonlarında tifoya karşı etkili bir serum hazırlamayı başarmış ve bunun sonuçları çeşitli gazetelerde duyurulmuştur. Bu sıralarda, Erzurum'da meydana gelmiş olan deprem ve yaklaşmakta olan kış mevsimi nedeniyle tifo hastalığının şiddetli seyredeceğine yönelik Sadâret'e bilgiler gelmesi üzerine, 22 Kasım 1901 tarihinde Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne yazılarak ne kadar tifo serumu getirtilmesi gerektiği, sonrasında da burada tifo serumu üretimi için ne kadar masraf ve neler yapılması lazım geldiği hususunda tezkire yazılmıştır.[312]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdürü Dr. Remlinger 8 Ocak 1902 tarihli takririnde, padişahın müsaadesi sayesinde İstanbul'da tifo serumunun yaklaşık iki sene içinde üretimine başlanabileceğini, bu sayede Pasteur Enstitüsü'nden sonra dünyada tifo serumu üreten ilk merkez olacaklarını bildirmiştir.[313]

b) Kuş Palazı Serumunun Bakteriyolojihâne Yerine Tıbbiye Nezâreti'nden İstenilen Yerlere Gönderilmesi

Bakteriyolojihâne'de üretilen kuş palazı serumu ile Telkihhâne'de imal edilen aşı

311 BOA, İ.HUS 91/16 ; BOA, BEO 1739/130352 ; BOA, BEO 1752/131340 ; BOA, BEO 1862/139622.
312 BOA, BEO 1748/131094 ; BOA, DH.MKT 2596/28.
313 BOA, Y.A-HUS 424/32.

tüplerinin zaman zaman muhtelif vilayet, kaza, nahiye ve askeri kıtalar tarafından doğrudan bu kurumlardan istenildiği ve bunun bazı karışıklıklara ve gecikmelere sebep olduğu, bundan dolayı aşı tüpü ve serumların doğrudan Tıbbiye Nezâreti tarafından dağıtılmasının uygun olduğu yönünde Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki Paşa'nın 24 Mart 1904 tarihli arizası üzerine, tüm vilayet ve livalara gereken duyuru yapılmıştır.[314]

c) *Van Vilayeti'ne Kuş Palazı Serumu Gönderilmesi*

Van Vilayeti'nde ihtiyaç duyulması üzerine 1906 yılı sonlarında kuş palazı serumu gönderilmesi istenmiş ve buna dair muhtelif yazışmalar yapılmıştır.[315]

d) *Kolera Şüphesi Üzerine Bir Komisyon Kurulması*

Meclis-i Umûr-ı Sıhhiye tarafından İstanbul ile Bilâd-ı Selâse'de (Eyüp, Galata ve Üsküdar) kolera vakası veya şüphesi ortaya çıktığında gerekli incelemeyi ve bakteriyolojik tetkikleri yapmak üzere bir komisyon kurulması kararı alınmıştır. Buna göre komisyonda Dr. Remlinger, Meclis-i Umûr-ı Sıhhiye'nin Avusturya delegesi Dr. Kaller ile Şehremâneti'nden tayin edilecek bir hekim bulunacak olup gerekli tebligatın yapılması için 8 Ocak 1908 tarihinde Sadâret'ten tezkire yazılmıştır.[316]

e) *Dr. Remlinger'nin Koleradan Şüphelenilen Bir Ölüm Olgusunda Feth-i Meyyitte Hazır Bulunması*

Beykoz ve Yenişehir'de bazı şüpheli kolera vakaları ortaya çıkmış ve yapılan ilk muayene ve incelemelerde kolera şüphesi kuvvet kazanmıştır. Yine aynı bölgede meydana gelen bir şüpheli ölüm olgusunun koleralı olma ihtimaline binaen otopsi işleminin yapılarak gerekli örneklerin alınması ve koleradan ölüp ölmediğinin anlaşılması gündeme gelmiştir. Bu amaçla, 8 Ocak 1908 tarihinde ölen kişiye ertesi gün Serviburnu Hastanesi'nde yapılacak otopside Dr. Remlinger'nin de hazır bulunması istenmiştir.[317] Dr. Remlinger o bölgede koleralı olduğundan şüphelenilen başka hastalardan da örnekler alarak bakteriyolojik tetkiklerle tanı koymaya çalışmıştır. Ancak ilerleyen günlerde Dr. Remlinger'nin aldığı örnekleri nerede çalıştığı konusunda bir sorun ortaya çıkmıştır. Hıfzü's-Sıhha-i Umûmiye Komisyonu'nun kararına göre; o bölgede görülen kolera vakalarına ait örneklerin şehrin merkezindeki Bakteriyolojihâne-i

---

314 BOA, DH.MKT 839/46 ; BOA, DH.MKT 2603/95.
315 BOA, DH.MKT 1120/2.
316 BOA, BEO 3226/241905.
317 BOA, BEO 3227/241991.

Şâhâne'de değil, Serviburnu Hastanesi'nin bakteriyoloji laboratuvarında çalışılması uygun görülmüştür. Zira, hastalığın şehre ve devlet binalarına sirayeti tehlikesi komisyonu bu kararı almaya sevk etmiştir. Halbuki edinilen bilgiye göre Dr. Remlinger'nin Serviburnu Hastanesi'ne bir örnek götürmediği anlaşılmıştır. Yapılan tahkikat neticesinde aldığı örneklerde kolera mikrobuna tesadüf edildiğini belirten Dr. Remlinger, tetkikleri nerede yaptığı sorusuna cevap vermemiş, bununla birlikte kendisine komisyonun aldığı karara uyması konusunda bir uyarı yapılmıştır.[318] Dr. Remlinger'nin Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdürlüğüne getirildiği 1901 yılında, özellikle vebâ hastalarının şehirden uzak tutulması amacıyla Serviburnu Hastanesi'nde gayet dolgun bir maaş ve uygun şartlarda çalışabilecek bir tabibin görevlendirilerek burada kurulacak bakteriyoloji laboratuvarında çalışması konusunda irade buyurulmuştur.[319]

f) Pasteur Enstitüsü'nden Vebâ Serumu Getirtilmesi

Ara sıra muhtelif yerlerde ortaya çıkan vebâ hastalığına karşı icabında gönderilmek üzere 19 Şubat 1908 tarihinde Sadâret'ten Mâliye Nezâreti'ne yazılan tezkirede, hemen Pasteur Enstitüsü'nden iki yüz tüp vebâ serumu getirtilmesi için gerekli olan beş yüz frankın Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye veznesine gönderilmesi istenmiştir.[320] Mâliye Nezâreti tarafından verilen cevapta bunun mümkün olmadığının bildirilmesi üzerine, Sadâret bu defa gerekli meblağın Şehremâneti tarafından ödenmesini ve serumların getirtilmesini Dâhiliye Nezâreti'nden istemiştir.[321]

g) Dr. Remlinger'nin Rusya Hastanesi'nde Vebâ Olduğu Düşünülen Bir Hastayı Muayene Etmesi

Pangaltı'daki Rusya Hastanesi'nde yatmakta olan ve kendisinde vebâ olduğu düşünülen bir hastayı muayene eden Dr. Remlinger aldığı örnekleri bakteriyolojik olarak analiz etmiştir. Sonuç olarak Mart 1908 başlarında, kişide vebâ basili bulunmadığını, kültürde bakteri üremediğini, yalnızca stafilokok mikroplarını gördüğünü, hastanın parmağındaki şişliğin iltihap olduğunu ve vebâyla alakası olmadığı ifade etmiştir.[322]

h) Dr. Remlinger'nin Bir Hastada Malta Hummâsı Tespit Etmesi

Nisan 1908 başlarında hastalanarak mahalli doktorlardan Bağçevanyan Efendi

---

318 BOA, BEO 3232/242390 ; BOA, BEO 3234/242539 ; BOA, BEO 3241/243052.
319 BOA, İ.HUS 91/18.
320 BOA, BEO 3253/243916.
321 BOA, BEO 3281/246009 ; BOA, BEO 3306/247908.
322 BOA, BEO 3264/244743.

tarafından tedavi altına alınan hastanın uzun süre geçtiği halde iyileşememesi üzerine kan tahlili yapılmasına karar verilmiştir. Şehremâneti bakteriyoloğu Dr. İbrahim Ferid Bey tarafından incelenen kan örneğinde tifo basili görülememesi üzerine hastalığın tifo olmadığı, Dr. Remlinger tarafından yapılan serodiyagnostik incelemeler sayesinde ise hastalığın Malta Hummâsı olduğu anlaşılmıştır.[323]

III. Dr. Remlinger'nin Bazı Talepleri ve Onun Müdürlüğü Zamanına Ait Çeşitli Belgeler

a) Kolağası Ziyâ Efendi'nin Samsun'a Gönderilme Durumu

Samsun'da 1901 yılı sonlarında şüpheli bir hastalığın ortaya çıkması üzerine durumu yerinde incelemek ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak üzere bir grup doktorun gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Buna göre; Bakteriyolojihâne'den Kolağası Ziyâ Efendi, Şehremâneti'nden Yüzbaşı Ferîd Efendi ve Humbarahâne Hastanesi'nden Kolağası Ahmed Efendi seçilmiştir. Diğerlerinden önce Samsun'a giderek durumu inceleyen ve gerekeni yapan Ferîd Efendi'den sonra diğerlerinin gönderilmesine gerek kalmadığı belirtilmiştir.[324]

b) Dârülaceze Doktoru Avni Efendi'nin Bakteriyolojihâne'ye Devam Etme Talebi

Dârülaceze doktorlarından Dr. Avni Efendi'nin diğer işlerini aksatmayacak şekilde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'ye devam etmek istediğini bildirir arzuhali üzerine, Dâhiliye Nezâreti'nden 23 Aralık 1901 tarihinde Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne gereğinin yapılması hususunda tezkire yazılmıştır.[325]

c) Rusya Sefâreti Doktoru'nun Bakteriyolojihâne'den Faydalanma İsteği

Rusya Sefâreti tercümanlarından Vladimir Nikolyef 22 Nisan 1902 tarihinde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin de bağlı olduğu Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne giderek Zeki Paşa ile görüşmüş ve kendisine Rusya Sefâreti doktorlarından birinin bakteriyoloji fenni tahsil etmek için Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'ye bir süre devam etmek istediğini bildirmiştir. Zeki Paşa ise, ecnebi doktorların Bakteriyolojihâne'ye

---

323 BOA, DH.MKT 2654/46.
324 BOA, İ.HUS 90/113 ; BOA, DH.MKT 2559/23.
325 BOA, DH.MKT 2570/61.

devamlarının padişahın iznine tabi olması hasebiyle durumu Sadâret'e yazmıştır.[326]

d) Dâü'l-kelb Tedâvihânesi İçin Yeni Bir Bina Talebi

Dr. Remlinger Aralık 1903 başlarında verdiği bir takrirde İstanbul'un Galata gibi merkezi bir yerinde yeni bir Dâü'l-kelb Tedâvihânesi'nin tesis edilmesini, şayet bu mümkün değilse Haydar Paşa'da halen inşa edilmekte olan Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de bir binanın verilmesini veya inşa edilmesini talep etmiştir. Konu hakkında Dâhiliye Nezâreti'ne yazılmış ve oradan gelen cevapta ise, bu hususun ilgili fennin uzmanlarınca takdir edilmesi gerektiğinden ve Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne ait bir mevzu olmasından dolayı kendilerinin yapacak bir muamele ve beyan edecek bir mütalaaları olmadığı bildirilmiştir.[327]

e) Dâü'l-kelb Tedâvihânesi ile Bakteriyolojihâne'nin Mekteb-i Tıbbiye'nin Selimiye Kışlası Cihetindeki Boş Binaya Nakli

Dâü'l-kelb Tedâvihânesi için yeni bir bina talep edilmesiyle birlikte, inşa edilecek bina masrafının ne kadar olacağı ve sair harcamalar hesaplanmış ve sonuç olarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'nin Selimiye Kışlası cihetinde boş ve oldukça geniş bir bina olduğu hatıra gelmiştir. Bu binanın Dâü'l-kelb Tedâvihânesi olarak kullanılmasıyla inşa masrafları da ortadan kalkacaktır. Hatta, Dr. Remlinger'nin aynı zamanda Bakteriyolojihâne'nin de müdürü olması hasebiyle, Bakteriyolojihâne de bu binaya naklolunduğu takdirde kendisi için de bir kolaylık husule gelecek ve ayrı ayrı yerlerde olan çalışma alanlarına yetişmekten kurtulacaktır. Bu konuda gerekli yazışmalar yapılmış ve 22 Haziran 1904 tarihinde gereğinin yapılması hususunda irade buyurulmuştur.[328]

Bu karardan yaklaşık altı ay sonra binanın tamiri ve ayrıca yaptırılacak olan hayvanlara ait kısımlar ile barakaların inşa masrafları için üç yüz altı bin yüz sekiz kuruş sarfı gerektiği bildirilmiş ve icabının icrası için emir verilmiştir.[329]

f) Kolağası Doktor Rifat Muhtar Bey'in Rütbesinin Terfii

Bakteriyolojihâne çalışanlarından Kolağası Dr. Rifat Bey'in[330] Antalya'da zuhur

[326] BOA, Y.MTV 228/78.
[327] BOA, DH.MKT 808/55.
[328] BOA, BEO 2360/176942 ; BOA, DH.MKT 869/69 ; BOA, İ.AS 51/29.
[329] BOA, BEO 2502/187600 ; BOA, BEO 2683/201208.
[330] Dr. Rifat Muhtar (1869-?), 1890 yılında Mekteb-i Tıbbiye'den mezun olmuş ve 1898 yılında Bakteriyolojihâne'de çalışmaya başlamıştır. 1908 yılında Hamdi Paşa'nın ayrılışı üzerine bakteriyoloji muallimliğine ve 1909 yılında Bakteriyolojihâne ikinci müdürlüğüne atanmış, rahatsızlığı üzerine

eden vebâ hastalığına karşı yaptığı bakteriyolojik tetkikler ve iki kere İzmir'e gönderildiğinde orada ifa ettiği hizmetleri karşılığında rütbesinin binbaşılığa yükseltilmesi teklif edilmiş, 3 Aralık 1905 tarihinde bu hususta irâde-i seniyye hasıl olmuştur.[331]

g) Dâhiliye Nâzırı'nın Bakteriyolojihâne Hakkında Şikâyeti

Dâhiliye Nâzırı 28 Ekim 1906 tarihinde Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne Bakteriyolojihâne hakkındaki şikayetini içerir bir yazı göndermiştir. Buna göre; beş yaşındaki torununun kuş palazı hastalığına yakalanması üzerine Bakteriyolojihâne'den serum almaya giden damadının Bakteriyolojihâne'de ne doktor ve ne memur bulabildiğini, sonunda araya araya bir eczanede serum bulabildiklerini, Bakteriyolojihâne'nin milletin sıhhati için serum üretip ihtiyaç duyulduğunda serum tedarik etmesi gerekirken, şu halde kuruluş amacına uygun işlemediğini, gereğinin yapılmasını istemiştir.[332]

h) Bakteriyolojihâne Müdür Muavini Dr. Ferîd Efendi'nin İstifası

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de müdür muavini olan Doktor Sağ Kolağası Ferid Efendi'nin 1 Kasım 1909 tarihinde istifasının kabul edildiği Sadâret'ten bildirilmiş, ancak istifa nedenine ait herhangi bir bilgi verilmemiştir.[333]

IV. Dr. Remlinger'ye Nişan Verilmesi, İzin Kullanma İsteği

a) Dr. Remlinger'ye Nişân Verilmesi

2 Mart 1902 tarihinde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne ve Dâü'l-kelb Tedâvihânesi'nin Müdürü Dr. Remlinger'nin görevlerini hakkıyla ifa etmesi hasebiyle Tophâne-i Âmire Müşirliği'nin arzı üzerine kendisine ikinci rütbeden Mecîdî nişânı verilmesi irade buyurulmuştur.[334]

b) Paris'e Gitmek İçin Yıllık İzin Kullanma İsteği

Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'nden Dâhiliye Nezâreti'ne yazılan 1 Şubat 1904 tarihli tezkirede Dr. Remlinger'nin, kontrat hükümleri gereğince özel işlerini

---

Bakteriyolojihâne'den ayrılınca yerine Dr. Refik Güran geçmiştir. Bkz. Rıza Tahsin, 1991, Cilt 2, s.40; Unat, 1970a, s.71.

331 BOA, BEO 2301/172521 ; BOA, İ.TAL 381/5.

332 BOA, DH.MKT 1130/13.

333 BOA, BEO 3656/274139.

334 BOA, İ.TAL 272/44.

halletmek üzere, altı hafta müddetle Paris'e gitmek için izin talebinde bulunduğu bildirilmiştir. Buna yazılan cevapta, kontratında bu hükmün bulunduğunun anlaşıldığı ancak daha önce izin talebi hakkında bir yazışma yapılmadığı bildirilerek; bu iznini kullanmak için padişah müsaadesinin gerekli olup olmadığı hususunun araştırılması, daha önce nasıl izin kullanılmış ise yine öyle yapılması istenmiştir.[335]

c) *Paris'te Bulunan Dr. Remlinger'nin İzninin Uzatılması Talebi*

Tophâne-i Âmire Müşirliği'nin 27 Aralık 1905 tarihli yazısında, izinli olarak Paris'te bulunan Dr. Remlinger'den alınan tahrirde, kendisine Paris Fünûn-ı Ecnebiyesi ve Tıp Encümeni'nin kuduz hastalığı hakkındaki çalışmaları dolayısıyla bin beş yüz frank ödül vereceklerini, ancak bunun 14 Ocak 1906 günü gerçekleşeceği ve izninin bu tarihe kadar bitmiş olacağı cihetiyle bu şereften mahrum kalmamak için izninin üç hafta daha uzatılarak Paris'te kalmasına müsaade edilmesini istediği bildirilmiştir.[336]

d) *Hasta Annesini Ziyaret İçin Paris'e İzinli Gitmesi*

Dr. Remlinger annesinin rahatsızlığı nedeniyle onu ziyaret için yıllık iznini kullanmak istemiş ve yıllık izin için irade buyurulması gerekip gerekmediği, nasıl bir muamele yapılması gerektiği hakkında eski ve yeni kontratlarına bakılmak istenmiştir. Bu amaçla kontratındaki izin maddesi incelenmiştir.[337]

V. Dr. Remlinger'nin Kadro Haricine Çıkarılması, Maaşının Düşürülmesi ve Görevine Son Verilmesi

a) *Dr. Remlinger'nin Kadro Haricine Çıkarılması*

Harbiye Nezâreti'nde 1908 yılı sonlarında toplanan bir komisyonda görüşüldüğüne göre; 70 lira maaşla Dr. Remlinger'nin ve 130 lira maaşla da Dr. Nicolle'ün Fransa'dan getirtildikleri, Dr. Nicolle'ün 1901'de memleketine avdeti üzerine ondan kalan maaşın 40 lirasının da eklenmesiyle Dr. Remlinger'nin maaşının 110 liraya çıktığı, dört sene önce (1904) mukavelesinin süresi dolduğu halde Fransa Sefiri'nin sayesinde mukavele süresinin uzatıldığı, şu halde artık mukavelesi sona erdiği ve kendisinin hizmetinden de bıkkınlık geldiği halde artık hizmetine bir son verilmesi kararına varıldığı, fakat yine Fransa Sefirinin araya girerek en adi bir hizmetçinin bile

---

335 BOA, DH.MKT 820/66.
336 BOA, Y.MTV 281/171.
337 BOA, DH.MKT 2836/36 ; BOA, DH.MKT 2901/30.

önceden haber verilmeksizin işine son verilmesinin uygun olmadığını söylediği, bunun üzerine 3 ay daha maaş almasına müsaade edildiği, şimdi bu sürenin de bittiği ve artık ne yapılması gerektiği gündeme gelmiştir. Anlaşılan Dr. Remlinger'nin hizmetinden memnun kalınmamış ve işine son verilerek tekrar Dr. Nicolle'ün geri getirtilmesi gibi bir fikir dahi Fransa Sefiri ile görüşülmüştür. Ancak, Dr. Remlinger'nin böyle sebepsiz yere ve aniden işine son verilmesini doğru bulmayan Sefâret, bu şartlar altında Dr. Nicolle'ün de geri gelmek istemeyeceğini, bir süre daha Dr. Remlinger'nin çalışmasına müsaade edilmesi gerektiğini belirtmiştir.[338]

b) Fransa Sefâreti'nin Tekrar Araya Girmesi

Fransa Sefâreti'nden 11 Mart 1909 tarihinde Hâriciye Nezâreti'ne gönderilen tezkirede; Dış İşleri Bakanı'nın Dr. Remlinger'nin yerinde bırakılmasına veya arzu edildiği takdirde onun yerine yine bir Fransız uzmanın tayin edilmesine çok büyük önem atfettiğini, Gülhane Seririyatı'ndaki iki Alman doktor halen yerinde bırakılmışken Dr. Remlinger'nin görevden alınmasına anlam verilemediğini, hakikaten kendisinin kontratosu bittiği gibi 14 Mart'ta da verilen üç-dört aylık süresinin sona erdiğini, bununla birlikte hiç değilse iki Alman doktorun kontratolarının bitimine kadar Dr. Remlinger'nin çalışmasına müsaade edilmesini, bunun iki millet hakkında daha hakkaniyetli bir tutum olacağını, istenilirse Dr. Remlinger'nin yerine bir Fransız uzmanının gönderilebileceğini beyan etmiştir.[339]

Sadâret, Fransa Sefâreti'nin bu teklifini değerlendirmiş ve Harbiye Nezâreti'ne 27 Mart 1909 tarihinde gönderdiği tezkirede, Dr. Nicolle'ün geçimsiz bir kişi olduğunun anlaşıldığı, Dr. Remlinger'nin gönderilerek onun getirtilmesinin uygun olmayacağı, ayrıca Dr. Remlinger'nin 110 liradan daha düşük bir maaşla çalışmayı kabul ettiği bu nedenle kendisinin bir müddet daha çalışabileceği bildirilmiş, mukavelesinin yenilenmesi istenmiştir.[340]

c) Dr. Remlinger'nin Yıllık 800 Lira Maaşla Mukavele Yenilemesi

Yaklaşık 8 sene müddetle yıllık 1320 liraya (aylık 110 lira) çalışan Dr. Remlinger'nin maaşının yılda 800 liraya (aylık 66,6 lira) düşürülmesine karar verilmiş ve bu şartlar altında mukavelenâme imzalanmıştır. Bunda özellikle, yurdumuzda Pasteur

338 BOA, BEO 3445/258375.
339 BOA, BEO 3565/267344.
340 BOA, BEO 3521/264059.

Enstitüsü'nde eğitim görerek kendini yetiştirmiş değerli bakteriyologlar olduğu ve bu Osmanlı hekimleri daha ucuza çalışabilecekleri halde, neden ecnebi doktorlara aynı iş karşılığında kasalar dolusu millet parasının verildiğinin sorgulanması etkili olmuştur. Buna yönelik olarak tüm kurumlarda çalışan ecnebi doktorların kontrat sürelerinin ne zaman bittiği, hal-i hazırda kontratsız çalışanlar olup olmadığı araştırılmıştır ki bu faaliyetin tek hedefi Dr. Remlinger değildir. Zira bu konuda çeşitli arizaların kaleme alınarak yetkili makamlara arz edildiği anlaşılmaktadır.[341]

Dr. Remlinger ile Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nazırı Rasim Paşa'nın 9 Haziran 1909 tarihinde imzaladıkları mukavelenâme, Dr. Remlinger ile ilk yapılan mukavalenâme hükümlerine benzer hükümler ihtiva etmekte olup, sekiz yüz lira yıllık maaş ile 1 yıl geçerli sayılmıştır. Bunun dışında Dr. Remlinger iki bin kuruşa kadar laboratuvarlara gerekli malzemeleri kendi alabilecek, bu meblağın üzerindeki harcamalar için resmi izin gerekecek, her ay laboratuvarların gelir ve masraflarını gösterir defter nezârete iletilecek, ayrıca sene sonunda bir hesab cetveli çıkarılacak, defterler Türkçe tutulacak, hademe ve memur gibi laboratuvar çalışanlarının atama ve işten çıkarılmaları nezâret tarafından yapılacak, askreri ve mülki tıp talebesi ile baytar sınıflarına bakteriyoloji fenni tedris ve talim edilecek, bu dersler Fransızca veya mehma-emken Türkçe olabilecek, bulaşıcı hastalıklarla ilgili bakteriyolojik tahliller yapılacak, üç ayda bir Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti'ne tahliller, masraflar, eğitim faaliyetleri hakkında rapor verilecek, Dr. Remlinger her sene işlerini aksatmayacak şekilde kendi belirlediği bir zaman diliminde altı hafta izin kullanacak, Katoliklerin dini günleri müstesna olmak üzere haftada dört gün Bakteriyolojihâne'ye ve üç gün de Dâü'l-kelb Tedâvîhânesi'ne muntazaman devam edecektir.[342]

d) Dâü'l-kelb Tedâvîhânesi'nin Başına Geçmesi Amacıyla Kolağası Dr. Ali Rıza Bey'in Paris'e Tahsile Gönderilmesi

Dokuz yıldır Dâü'l-kelb Tedâvîhânesi'nde Dr. Remlinger'nin muavinliğini yapan Dr. Ali Rıza Bey[343] de, Dr. Remlinger'nin on yıldır yüz on lira maaşla aldığı paraya dikkat çekerek, kendisinin bu kurumu daha mükemmel bir surette tek başına idare edebileceğini ifade etmiş ve bu amaçla Paris'e gönderilerek dâü'l-kelb ve

341 BOA, BEO 3563/267153 ; BOA, BEO 3565/267344 ; BOA, DH.MKT 2824/12 ; BOA, DH.MUİ 13/3/18 ; BOA, DH.MKT 2855/34.
342 BOA, DH.MKT 2848/81.
343 Dr. Ali Rıza (Arif), 1897 yılında Mekteb-i Tıbbiye'den mezun olmuş, Dr. Remlinger'ye Dâü'l-kelb Tedâvîhânesi'nde muavin tayin edilmiştir. Bkz. Unat, 1970a, s.35.

bakteriyolojideki son usulleri tahsil etmesi için kendisine elli lira harcırah ile üç ay müsaade edilmesini talep etmiştir. Paris'e 10 Haziran 1909 tarihinde hareket eden Dr. Ali Rıza Bey kuduz hakkındaki tahsilini tamamlamış ancak Paris'e vardığında bakteriyoloji dersleri tatile girdiğinden bunu tahsil edebilmesi için ekim ayına kadar beklemesi ve mart sonuna kadar Paris'te kalması gerekmiştir. Bu nedenle, bir ariza daha yazarak bu müddet için bir kere daha elli lira harcırah talep etmiş ve istediği meblağ kendisine verilmiştir. Zira, bu dersler sayesinde Dr. Roux'dan Dâü'l-kelb Tedâvîhânesi'ni tek başına idare etmeye muktedir olduğuna dair bir şehâdetnâme alacağını bildirmiştir ki bu sayede hizmetinden istiğna edilen Dr. Remlinger'ye ödenen yıllık sekiz yüz lirâdan da tasarruf edilebilecektir.[344]

e) Dr. Remlinger'nin Mukavele Yenilenene Kadar Geçen Süredeki Maaşını İstemesi

Anlaşıldığı kadarıyla Dr. Remlinger 14 Mart 1903 tarihinde imzaladığı kontrattan sonra tekrar kontrat yenilememiş ve en başta olduğu gibi aylık 110 lira maaşla Dâü'l-kelb Tedâvîhânesi ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin müdürlüğünü yürütmüştür.[345] Yaklaşık 4 yıla yakın bir süre kontratsız çalıştıktan sonra, kontratsız ve yüksek maaşla çalışan ecnebi doktorların işten çıkarılma faaliyetleri kapsamında kadro haricinde bırakılacakken Fransa Sefâreti'nin aracılığıyla üç-dört ay daha çalışmasına müsaade edilmiş ve takip eden süreçte yıllık 800 lira maaşla çalışması hakkındaki mukaveleyi imzalamayı kabul etmiştir. Ancak bu yenilenme tarihine (Haziran 1909) kadar alamadığı üç aylık maaşının eskisi gibi 110 lira üzerinden ödenmesini talep etmiş ve bu talebi de kabul edilmiştir.[346]

f) Dr. Remlinger Hakkında İhbarnâmeler Verilmesi ve Dâü'l-kelb Tedâvihânesi ile Bakteriyolojihâne'de Teftişât Yapılması

Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umûmiye Reisi Dr. Besim Ömer[347] tarafından 28 Aralık 1909 tarihinde Dâhiliye Nezâreti'ne takdim edilen arizada; Dr. Remlinger'nin memuriyetinin başından bugüne kadar ne mütehassıs yetiştirdiği ve ne de beklenildiği ölçüde faydalı olduğu, hakkında pek çok ihbarnâme alındığı, Dâü'l-kelb Tedâvîhânesi'nde uygulanmakta olan tedavinin usulüne göre yapılmadığının öğrenildiği,

---

344 BOA, DH.MUİ 25/1/60.

345 BOA, DH.MKT 2848/81.

346 BOA, DH.MUİ 13/3/18 ; BOA, DH.MUİ 70/1/8.

347 Besim Ömer Akalın (1862-1940), Mekteb-i Tıbbiye'yi bitirerek fenn-i kıbâle muallim muavini oldu. Paris'te fenn-i vilâde tahsili yaptıktan sonra 1892 yılında Vilâdethâne'yi kurdu ve muhtelif yüksek makamlarda görev yaptı. Bkz. Cüneyd Okay, "Besim Ömer Akalın", içinde *YYOA*, İstanbul 2008, Cilt 1, s.176.

virüsün olması gerektiği gibi sabit kalmayarak değiştiği, kurumun müstahzırlarından Kolağası Hami Salih Efendi'nin bu meyanda bir takrir verdiği, usulünce tedavinin yapılması için gereğinin yapılması istenmiştir. Dâhiliye Nezâreti de 12 Ocak 1910 tarihli cevabında sözkonusu kurumların bilimdeki son gelişmeler ile uygun şekilde mükemmel bir derecede çalışması gerektiği ve bunun için gerekenin yapılmasına müsaade verildiği bildirilmiştir.[348]

g) *10 Haziran 1910 Tarihinde İlişiğini Kesmesi ve Alacaklarının Kendisine Ödenmesi*

Dr. Remlinger son imzaladığı mukavelenin bitiş tarihi olan 10 Haziran 1910 tarihinde ilişiğini keseceğinden Meclis-i Vükelâ toplantısında alacaklarının kendisine ödenmesi konusunda bir karar çıkmıştır.[349] Dr. Remlinger'nin ayrılışından sonra Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de bir takım değişikler yapılarak Bakteriyolojihâne-i Osmânî kurulmuş ve Dâü'l-kelb Tedâvihânesi ile Bakteriyolojihâne-i Osmânî'nin başına Fransız Dr. Paul Louis Simond getirilmiştir. Kendisi ile senelik seksen bin kuruş maaş ve yüz lira harcırahla üç yıllık bir sözleşme imzalanmıştır.[350]

---

[348] BOA, DH.MUİ 54/1/11.
[349] BOA, MV 140/93 ; BOA, BEO 3761/28200 ; BOA, İ.MLU 2/27 ; BOA, BEO 3775/283121.
[350] BOA, BEO 3922/294103.

SONUÇ

Osmanlı arşiv belgelerinden istifade ile incelemeye aldığımız Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin, Paris'te 1887 yılında kurulan Pasteur Enstitüsü dikkate alındığında, geç olmayan bir tarihte kurulduğu söylenebilir. Mikrobiyolojinin bir şubesi olarak XIX. yüzyılın ikinci yarısında kendini göstermeye başlayan bakteriyoloji bilimi, çok sayıda hayvanın telef olmasına ve çocuk veya yetişkin bir çok insanın ölümüne neden olan mikrobik hastalıklara karşı kalıcı bir çare bulunabileceğinin gösterilmesiyle oldukça cazip hale gelmiş ve bu yolda yapılacak araştırma ve faaliyetler politikacılar, bilim insanları, çiftçiler, tüccarlar ve daha birçok kesim tarafından destek görmüştür. Dr. Charles Chamberland'ın şarbon aşısı ve hastalığı ile ilgili araştırma sonuçlarını ve uygulama neticesinde elde edilen faydaların istatistiki bilgilerini paylaştığı kitabında bu durum oldukça nettir.[351] Mikrobiyoloji ve onun dalı olan bakteriyoloji hayat kurtarmaktadır. Osmanlı hekim ve baytarları da bunun farkındadırlar. Nitekim, 1886 yılında Paris'e giderek orada incelemeler yapan ve kuduz aşısını uygulamayı öğrenen heyet-i fenniye, altı aylık gözlem vazifesini yerine getirip yurda döndüğünde kendisinden beklenilenildiği gibi bilgi ve tecrübelerini hayata geçirmiştir. Dr. Hüseyin Remzi Bey derhal çiçek aşısı faaliyetlerini hızlandırmış, Telkihhâne'nin açılışı için gayret sarf etmiş, Baytar Hüseyin Hüsnü Bey ile birlikte Dr. Chamberland'ın eserinden de istifadeyle ilk mikrobiyoloji kitabımız olan *Mikrob*'u kaleme almış, Zoeros Paşa Dâü'l-kelb Ameliyâthânesi'nin başına geçmiştir. Özellikle bu noktadan sonra, Avrupa'da olduğu gibi, Osmanlı Devleti'nde de bakteriyoloji bilimi hızla gelişmeye başlamış ve Osmanlı hekim ve baytarlarının bir ayağı Avrupa'daki merkezlerde (bilhassa Paris ve Berlin'de) olmuştur.

İşte bu atmosfer içerisinde, Paris'te bakteriyoloji tahsil eden iki genç hekim yurda döndüklerinde Paris'teki tecrübe ve edinimlerini uygulamaya geçirmek istemişlerdir. Orada yerleşim yerlerinin içme suyunun temizliğine, tüketilen sebze ve meyveler ile diğer gıdaların mikroplardan olabildiğince arındırılmış olmasına ve hayatın her alanında hijyene dikkat edildiğini müşahede ettiklerinden burada da bu faaliyetleri hakkıyla ifa edebilecek bir bakteriyoloji tahlilhânesi kurulması gerektiğini düşünmüşlerdir. Bu amaçla Dr. Hasan Zühdü ile Dr. Rifat Hüsameddin hemen bir ariza kaleme alarak yetkili makamlara önerilerini sunmuş ve hatta bu tahlilhânenin kuruluş ve sarf malzemelerinin masraflarını bile hesaplamışlardır. Önerileri Şûrâ-yı Devlet'te görüşülmüş ve kabul

[351] Charles Chamberland, *Le Charbon et la Vaccination Charbonneuse d'Après les Travaux Récents de M. Pasteur,* Paris 1883, s.91-314.

edilmiş, ancak 1893 yılında İstanbul'a sirayet eden kolera hastalığının şiddetlenmesi ve diğer bazı sebepler bu tahlilhânenin açılmasına mani olmuştur. Aslında bu laboratuvar bir "bakteriyolojihâne"dir. Zira, 1893 yılı Kasım başında açılan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne, eğitim ve diğer bazı işler dışında yukarıda sayılan faaliyetleri de yapmakla yükümlüdür. Buradan anlaşılmaktadır ki, Dr. Chantemesse'in gelişinden aylar önce İstanbul'da bir "bakteriyolojihâne" kurulması Osmanlı hekimlerince gündeme getirilmiştir.

Araştırmamızda, Dr. Chantemesse'in önerisiyle Dr. Nicolle'ün taht-ı nezâretinde açılan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin arşiv belgeleri üzerinden değerlendirilmesi sayesinde bazı ilgi çekici ve dikkat uyandırıcı sonuçlar elde edilmiştir.

Bunlardan ilki, Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin Pasteur Enstitüsü'nün bir şubesi gibi görülmesidir. İstanbul'daki salgının şiddetlenmesi üzerine Pasteur Enstitüsü'nden alınacak tedbirlerle ilgili görüş istenilmiş ve Pasteur'ün istenildiği takdirde bir uzman gönderebileceğini teklif etmesi ile İstanbul'a gelen Dr. Chantemesse bir bakteriyoloji laboratuvarı kurulmasını tavsiye ederek başına da Dr. Nicolle'ün geçmesini sağlamıştır. Ardından Dr. Nicolle derhal İstanbul'a gelmiş ve sonra Paris'ten bir de yardımcı getirtmiştir, Dr. Georges Lormier. Sonrasında da Pasteur Enstitüsü ile irtibat hiç koparılmamış ve Dr. Nicolle iyi kötü her durumdan Paris'i haberdar etmiştir. Osmanlı Devleti nezdinde kurumun adı Bakteriyolojihâne-i Şâhâne olmasına rağmen, Fransızca yazışmalarda "Institut Impérial de Bactériologie de Constantinople" adı ile anılmıştır. Hatta, Dr. Remlinger'den sonra baytari kısmının ayrılarak Bakteriyolojihâne-i Osmânî'nin kurulmasının ardından yine Fransa'dan bu kurumun müdürlüğüne getirilen Dr. Paul-Louis Simond bazı yazışmalarda "L'Institut Pasteur de Constantinople"' ve "L'Institut Pasteur Ottoman à Constantinople" isimlerini kullanmıştır. Pasteur Enstitüsü'nün 1887 yılında kurulmasının ardından bakteriyoloji bilimindeki Pasteur ekolünü dünyanın muhtelif çevrelerinde yeşerten çok sayıda şube kurulduğu bilinmektedir. Buradan anlaşılmaktadır ki her ne kadar diğer Pasteur Enstitüsü şubeleri gibi isminde resmî olarak Pasteur'ün adını ihtiva etmese de uygulamada –ve en azından Fransa cenahında- Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'ye Pasteur Enstitüsü'nün bir şubesi gözüyle bakılmaktadır.

Bu tespiti bir bakıma destekleyici olması hasebiyle ilgi çekici olan bir başka husus ise Dr. Nicolle'ün sürekli Paris'le yazışmasıdır. Ne yazık ki, Dr. Nicolle İstanbul'a Bakteriyolojihâne'nin başına geçmek üzere getirtildiğinde henüz laboratuvar binası tamamlanmamış ve uzun bir süre de eksikliklerin giderilmesi için beklenmek zorunda

kalınmıştır. Bu sırada Dr. Nicolle bir nevi imkansızlıklar içinde bir takım çalışmaları sürdürmeye gayret etmiş, ancak ödenek ve maaşlar da vaktinde ödenmeyince ve yazdığı dilekçelere vakitlice cevap da alamayınca belki de geldiğine pişman olmuştur. Zira geldikten on ay sonra kaleme aldığı bir dilekçesinde bu şikayetleri tek tek sıralayarak Paris'e döneceğini belirtmiştir. Bu dilekçesinde en dikkat çekici husus, verdiği raporlardan ve tavsiyelerinden faydalanıldığı halde sağlık komisyonunda kendisine yer verilmediği ve fikirlerinin önemsenmediği gerekçesiyle kıymetinin takdir edilmediğini ifade etmesidir. Gayet başarılı ve Pasteur Enstitüsü'nün kıymettar bir çalışanı olmasına rağmen İstanbul'da kendisini bir köşeye atılmış gibi hissettiğini vurgulamıştır. Elbette Pasteur Enstitüsü'ne haber vermiş ve kendisini İstanbul'dan almaları için talepte bulunmuştur. Ancak, genç yaşına rağmen bilimde Fransız önderliğinin bir mümessili olarak Osmanlı Devleti'nde gayet mühim bir mevki ve konumda olduğu halde daha henüz kısa bir süre geçmişken ve maksat hasıl olmamışken vazifeyi terk etmesi Pasteur Enstitüsü'nce de uygun görülmemiş ve gönlü alınarak İstanbul'da kalmaya ikna edilmiştir. Zira, aşağıda değinileceği üzere Fransa Osmanlı bilim ve eğitim kurumlarındaki önderlik davasında ciddi ve hata kabul etmez bir surette iddiasını sürdürmektedir ve en büyük rakibi de Almanya'dır. Dr. Nicolle'ün 5 Kasım 1893'te başlayıp 14 Ağustos 1901 tarihinde sona eren görevi süresince benzer durumlar pekçok kez yaşanmış ve son ana kadar Dr. Nicolle Paris'e geri dönme isteğini her fırsatta ortaya atmıştır. Ne yazık ki Osmanlı Devleti yetkililerinin bazı ihmalkar tutum ve davranışları da buna zemin hazırlamıştır.

Bir başka vurgulanmaya değer husus, Fransa Hükümeti'nin, Osmanlı bilim ve eğitim kurumlarındaki öncülük ve yol göstericilik fonksiyonunu sürdürme gayretinin bir örneği olarak, Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin müdürleri nezdindeki girişimleridir. Dr. Nicolle'ün, kendisine dilediği ölçüde itibar edilmediği, maaş ve harcamalarının ödenmediği ya da daha başka bir takım sebeplerle birden fazla kez görevi bırakıp Paris'e dönme isteği kimi zaman Pasteur Enstitüsü ve kimi zaman da Fransa Dış İşleri Bakanlığı'nın müdahalesi ile yoluna koyulmuş ve orta yol bulunmaya çalışılmıştır. Fransa Hükümeti'ne ve Pasteur Enstitüsü'ne, kendi mensuplarını kollamak gibi bu müdahaleleri yaptıran belli başlı amiller bulunmakla birlikte, belki de en şayan-ı dikkat olanı Osmanlı eğitim ve bilim kurumlarında Fransız hakimiyetini muhafaza arzusudur. Nitekim, Dr. Remlinger'nin müdürlüğü sırasında yaşanan olaylar bunun açık bir göstergesidir. O tarihlerde artık Pasteur Enstitüsü'nde bakteriyoloji tahsil ederek yurda dönen çok sayıda Osmanlı hekim ve baytarı mevcut olduğu ve Meşrûtiyet gibi bir idare

kurulduğu halde, neden hâlâ Avrupa'dan getirtilmiş olan ve istenildiği ölçüde kendilerinden faydalanılamayan ecnebilere "milletin kasasından paralar" akıtılmakta olduğu yönünde bazı nezâretlere ihbar ve şikâyet mektupları gelmektedir. Bunun üzerine kontratı sona ermiş ecnebi memurlar hakkında kadro haricine çıkarılma işlemleri başlamış ve kontratı dört yıl önce bittiği halde aylık yüz on lira maaşla çalışmaya devam eden Dr. Remlinger de bundan nasibini almıştır. Fransa Dış İşleri Bakanlığı da yukarıda belirtilen saiklerle duruma müdahale ederek Dr. Remlinger'nin yerinde bırakılması için gayret sarf etmiştir. Nihayet, Dr. Remlinger aylık maaşının 66,6 liraya indirilmesine rıza göstererek bir yıllık daha kontrat imzalamaya muvaffak olmuştur. Fransa Hükümeti'nin bu sıralarda Osmanlı yetkililerine sunduğu öneriler kayda değerdir. Öncelikle, Gülhâne Seririyâtı'ndaki iki Alman doktor görevine devam ettirilmesine rağmen neden Dr. Remlinger görevinden alınmaktadır, en azından bu Alman doktorların görev süresi bitene kadar Dr. Remlinger de çalışmaya devam etmelidir. Şayet görevden alınması zaruri ise bu durumda Bakteriyolojihâne'nin başına yine Fransa'dan bir uzman doktor geçirilmelidir. Nitekim, Dr. Remlinger bir yıllık kontratı bitip 1910 yılında İstanbul'dan ayrıldığında, baytar kısmı ayrılarak yeniden kurulan Bakteriyolojihâne-i Osmânî'nin başına Fransız Dr. Paul L. Simond getirilmiştir. Tüm bu yaşananlar, Fransa'nın bu hususta Almanya ile bir nevi rekabet içerisinde olduğuna işaret etmektedir.

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin Pasteur Enstitüsü ile sürekli bir temas halinde oluşunun elbette faydaları da görülmüştür. Pasteur ve onun ardından enstitünün müdürlüğünü yürüten Dr. Roux, Dr. Nicolle ile yakından ilgilenmişler ve onun İstanbul'daki çalışmalarına katkıda bulunmuşlardır. Bu bağlamda, Dr. Nicolle'ün Dr. Roux'nun keşfettiği kuş palazı serumunu öğrenmek üzere Paris'e gitmesi ve orada serum üretimini bizzat Dr. Roux'dan öğrenmesinin yanı sıra, o sıralarda İstanbul'da yaptırılacak olan Kuş Palazı Ameliyâthânesi binasının planlarını da görüşerek fikir alması örnek olarak gösterilebilir. Bu sayede kuş palazı serumu üretimi keşfinden kısa bir süre sonra İstanbul'da üretilebilmiştir. Benzer bir durum 1901 yılında Dr. Chantemesse'in tifo serumu ürettiğinde de görülmüş ve Dr. Remlinger tifo serumunu üreten ikinci merkez olacaklarının müjdesini vermiştir.

Son olarak, Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin Osmanlı mikrobiyoloji ve bakteriyoloji bilimine sunduğu katkının üzerinde durulmalıdır. Bilindiği üzere, Bakteriyolojihâne'de askeri ve mülki okullarda öğrenci olan hekimler ile baytarlar burada belli bir süre eğitim almaktadırlar. Bunun dışında bakteriyoloji bilgisini geliştirmek isteyen bazı baytar ve hekimlerin de mezun olduktan sonra burada çalışarak

bakteriyoloji alanında kendilerini geliştirdikleri görülmektedir. Ayrıca, Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin yurt içinde tıptaki son gelişmeler dahilinde bakteriyoloji alanında eğitim almak isteyenler için tek merkez konumunda olduğu söylenebilir. Zira, Edirne'de tesis edilmesi planlanan Bakteriyolojihâne Laboratuvarı'nı kuracak olan Dr. Hüseyin Efendi'nin bir süre Bakteriyolojihâne'de çalışarak son gelişmelere vakıf olması istenmiştir. Benzer şekilde, Rusya Sefâreti doktorlarından birisi de kendisini bakteriyoloji alanında geliştirmek istediğini ifade ederek, Bakteriyolojihâne'de çalışmak istediğini bildirmiştir.

Bakteriyolojihâne'nin eğitim dışındaki önemli görevlerinden birisi de güncel ve yeni bilgiler ışığında hastalıklara çare bulmak için araştırmalar yapmak ve bilimsel sonuçları uygulamaya geçirmektir. Dr. Nicolle ve Dr. Remlinger nezâretinde ve elbette bunlara yardımcı olan diğer Bakteriyolojihâne çalışanlarının desteği ve katkısıyla kuş palazı, vebâ-i bakarî, vebâ, pnömoni, plörezi, tifo vs. hastalıklara karşı aşı ve serumlar üretilerek oldukça uygun koşullarda memleketin ihtiyaç duyulan her yerine gönderilmiştir.

KAYNAKÇA

1. Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) Belgeleri

i. Bâb-ı Âlî Evrak Odası (BEO)

BEO 266/19899
BEO 271/20301
BEO 292/21851
BEO 299/22404
BEO 305/22869
BEO 373/27927
BEO 373/27942
BEO 374/28018
BEO 433/32437
BEO 465/34850
BEO 493/36960
BEO 493/36961
BEO 493/36962
BEO 494/37023
BEO 515/38613
BEO 519/38880
BEO 525/39350
BEO 545/40863
BEO 550/41180
BEO 559/41856
BEO 559/41909
BEO 569/42646
BEO 569/42654
BEO 574/43036
BEO 586/43888
BEO 591/44264
BEO 601/45012
BEO 618/46304
BEO 629/47109
BEO 640/47962
BEO 645/48363
BEO 656/49166
BEO 661/49520
BEO 662/49593
BEO 667/49951
BEO 668/50048
BEO 669/50174
BEO 675/50615
BEO 677/50764
BEO 678/50828
BEO 683/51214
BEO 684/51235
BEO 684/51294
BEO 685/51312
BEO 694/52022
BEO 698/52278
BEO 702/52627
BEO 706/52877
BEO 706/52896
BEO 707/52996
BEO 708/53030
BEO 710/53200
BEO 714/53524
BEO 717/53725
BEO 717/53770
BEO 725/54328
BEO 738/55295
BEO 739/55369
BEO 740/55489
BEO 742/55579
BEO 750/56235
BEO 753/56438
BEO 754/56522
BEO 756/56668
BEO 762/57083
BEO 771/57816
BEO 771/57817
BEO 776/58176
BEO 779/58415
BEO 781/58524
BEO 785/58816
BEO 794/59517
BEO 795/59583
BEO 798/59794
BEO 801/60045
BEO 804/60248
BEO 811/60769
BEO 815/61117
BEO 820/61455
BEO 831/62253
BEO 842/63087
BEO 845/63348
BEO 846/63393
BEO 855/64079
BEO 862/64602
BEO 871/65292
BEO 874/65505
BEO 878/65826
BEO 882/66089
BEO 886/66420
BEO 891/66806
BEO 894/66993
BEO 901/67567
BEO 911/68274
BEO 916/68673
BEO 926/69398
BEO 930/69725
BEO 935/70065
BEO 936/70141
BEO 940/70475
BEO 958/71810
BEO 983/73702
BEO 1003/75175
BEO 1004/75280
BEO 1013/75935
BEO 1014/76031
BEO 1017/76213
BEO 1022/76645
BEO 1042/78130
BEO 1053/78936
BEO 1055/79061
BEO 1058/79337
BEO 1063/79655
BEO 1074/80523
BEO 1078/80816
BEO 1085/81304
BEO 1087/81488
BEO 1144/85794
BEO 1152/86377
BEO 1209/90669
BEO 1209/90670
BEO 1216/91177
BEO 1223/91678
BEO 1228/92082
BEO 1239/92878
BEO 1318/98795
BEO 1353/101419
BEO 1363/102210
BEO 1396/104658
BEO 1414/105983
BEO 1421/106512
BEO 1426/106934
BEO 1437/107760
BEO 1445/108335
BEO 1472/110363
BEO 1510/113176
BEO 1552/116357
BEO 1572/117869
BEO 1573/117954
BEO 1581/118547
BEO 1611/120777
BEO 1630/122176
BEO 1632/122388
BEO 1635/122614
BEO 1701/127516
BEO 1739/130352
BEO 1748/131094
BEO 1752/131340
BEO 1762/132150
BEO 1811/135814
BEO 1862/139622
BEO 1955/146617
BEO 1958/146831
BEO 2301/172521
BEO 2360/176942
BEO 2502/187600
BEO 2683/201208
BEO 3226/241905
BEO 3227/241991
BEO 3232/242390
BEO 3234/242539
BEO 3241/243052
BEO 3253/243916
BEO 3264/244743
BEO 3281/246009
BEO 3306/247908
BEO 3445/258375
BEO 3521/264059
BEO 3563/267153
BEO 3565/267344
BEO 3656/274139
BEO 3761/28200
BEO 3775/283121
BEO 3922/294103

ii. Dâhiliye Nezâreti Mektûbî Kalemi (DH.MKT)

DH.MKT 44/18	DH.MKT 2112/34	DH.MKT 2281/51
DH.MKT 124/49	DH.MKT 2129/112	DH.MKT 2282/113
DH.MKT 175/4	DH.MKT 2144/3	DH.MKT 2283/110
DH.MKT 203/38	DH.MKT 2149/73	DH.MKT 2298/50
DH.MKT 222/35	DH.MKT 2151/87	DH.MKT 2559/23
DH.MKT 319/22	DH.MKT 2153/9	DH.MKT 2570/61
DH.MKT 338/15	DH.MKT 2158/81	DH.MKT 2592/39
DH.MKT 343/49	DH.MKT 2163/40	DH.MKT 2596/28
DH.MKT 354/72	DH.MKT 2168/84	DH.MKT 2603/95
DH.MKT 427/28	DH.MKT 2185/135	DH.MKT 2654/46
DH.MKT 433/17	DH.MKT 2197/50	DH.MKT 2824/12
DH.MKT 463/30	DH.MKT 2219/48	DH.MKT 2836/36
DH.MKT 808/55	DH.MKT 2254/97	DH.MKT 2848/81
DH.MKT 820/66	DH.MKT 2254/101	DH.MKT 2855/34
DH.MKT 839/46	DH.MKT 2255/24	DH.MKT 2901/30
DH.MKT 869/69	DH.MKT 2260/47	DH.MKT 2915/87
DH.MKT 1120/2	DH.MKT 2260/63	
DH.MKT 1130/13	DH.MKT 2279/68	

iii. Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı Umûmiye İdâresi (DH.MUİ)

DH.MUİ 13/3/18	DH.MUİ 54/1/11
DH.MUİ 25/1/60	DH.MUİ 70/1/8

iv. İrâde Askerî (İ.AS)

İ.AS 8/1	İ.AS 10/82	İ.AS 32/43	İ.AS 51/29
İ.AS 8/49	İ.AS 11/57	İ.AS 33/45	
İ.AS 9/77	İ.AS 16/13	İ.AS 39/29	
İ.AS 10/70	İ.AS 31/6	İ.AS 42/45	

v. İrâde Dâhiliye (İ.DH)

İ.DH 1306/56	İ.DH 1319/35
İ.DH 1308/2	İ.DH 1342/12

vi. İrâde Husûsî (İ.HUS)

İ.HUS 15/155	İ.HUS 16/19	İ.HUS 16/101	İ.HUS 16/126
İ.HUS 15/158	İ.HUS 16/73	İ.HUS 16/108	İ.HUS 16/129
İ.HUS 15/167	İ.HUS 16/76	İ.HUS 16/115	İ.HUS 17/1
İ.HUS 15/169	İ.HUS 16/95	İ.HUS 16/118	İ.HUS 17/10
İ.HUS 16/15	İ.HUS 16/100	İ.HUS 16/124	İ.HUS 17/50

İ.HUS 17/51	İ.HUS 30/99	İ.HUS 41/93	İ.HUS 84/57
İ.HUS 17/104	İ.HUS 31/54	İ.HUS 48/49	İ.HUS 85/17
İ.HUS 22/33	İ.HUS 31/74	İ.HUS 48/129	İ.HUS 89/100
İ.HUS 22/56	İ.HUS 32/14	İ.HUS 49/122	İ.HUS 90/113
İ.HUS 22/91	İ.HUS 32/53	İ.HUS 50/68	İ.HUS 91/16
İ.HUS 23/17	İ.HUS 34/37	İ.HUS 52/68	İ.HUS 91/18
İ.HUS 29/69	İ.HUS 35/55	İ.HUS 62/34	İ.HUS 92/1
İ.HUS 29/105	İ.HUS 40/49	İ.HUS 77/90	
İ.HUS 30/85	İ.HUS 41/74	İ.HUS 81/92	

vii. İrâde Mâliye (İ.ML)

İ.ML 23/5 İ.ML 26/39

viii. İrâde Meclis-i Umûmî (İ.MLU)

İ.MLU 2/27

ix. İrâde Ormân ve Maâdin (İ.OM)

İ.OM 4/37 İ.OM 5/41 İ.OM 6/37

x. İrâde Sıhhiye (İ.SH)

İ.SH 3/18

xi. İrâde Taltifât (İ.TAL)

İ.TAL 33/14	İ.TAL 92/14	İ.TAL 137/28	İ.TAL 381/5
İ.TAL 34/21	İ.TAL 121/42	İ.TAL 226/52	
İ.TAL 61/90	İ.TAL 132/85	İ.TAL 272/44	

xii. Meclis-i Vükelâ Mazbataları (MV)

MV 81/56 MV 83/43 MV 140/93

xiii. Sadâret, Mektûbî Mühimme Kalemi (A.MKT.MHM)

A.MKT.MHM 562/26	A.MKT.MHM 563/18	A.MKT.MHM 593/18
A.MKT.MHM 563/6	A.MKT.MHM 563/20	A.MKT.MHM 594/14
A.MKT.MHM 563/9	A.MKT.MHM 563/21	A.MKT.MHM 595/26
A.MKT.MHM 563/10	A.MKT.MHM 564/1	A.MKT.MHM 596/47
A.MKT.MHM 563/12	A.MKT.MHM 576/8	A.MKT.MHM 597/19
A.MKT.MHM 563/14	A.MKT.MHM 578/9	A.MKT.MHM 597/23
A.MKT.MHM 563/15	A.MKT.MHM 592/13	A.MKT.MHM 597/41
A.MKT.MHM 563/16	A.MKT.MHM 592/14	A.MKT.MHM 598/3
A.MKT.MHM 563/17	A.MKT.MHM 592/16	A.MKT.MHM 706/17

xiv. Şûrâ-yı Devlet (ŞD)

ŞD 632/22

xv. Yıldız Husûsî Marûzât (Y.A-HUS)

Y.A-HUS 280/52	Y.A-HUS 291/107	Y.A-HUS 309/73	Y.A-HUS 352/130
Y.A-HUS 281/84	Y.A-HUS 292/20	Y.A-HUS 311/52	Y.A-HUS 406/51
Y.A-HUS 282/24	Y.A-HUS 293/66	Y.A-HUS 318/66	Y.A-HUS 418/94
Y.A-HUS 283/73	Y.A-HUS 295/87	Y.A-HUS 319/64	Y.A-HUS 424/32
Y.A-HUS 285/31	Y.A-HUS 308/127	Y.A-HUS 321/26	
Y.A-HUS 291/81	Y.A-HUS 309/10	Y.A-HUS 337/129	

xvi. Yıldız Resmî Marûzât (Y.A-RES)

Y.A-RES 108/63

xvii. Yıldız Esas Evrakı (Y.EE)

Y.EE 49/11

xviii. Yıldız Kâmil Paşa Evrakı (Y.EE-KP)

Y.EE-KP 11/1048 Y.EE-KP 13/1221

xix. Yıldız Mütenevvi Marûzât (Y.MTV)

Y.MTV 83/13	Y.MTV 180/114	Y.MTV 202/115	Y.MTV 219/62
Y.MTV 83/69	Y.MTV 181/16	Y.MTV 208/36	Y.MTV 219/74
Y.MTV 92/48	Y.MTV 185/91	Y.MTV 208/163	Y.MTV 220/10
Y.MTV 93/60	Y.MTV 191/22	Y.MTV 209/31	Y.MTV 228/78
Y.MTV 129/82	Y.MTV 194/108	Y.MTV 214/166	Y.MTV 281/171
Y.MTV 132/32	Y.MTV 198/115	Y.MTV 218/123	
Y.MTV 135/115	Y.MTV 199/103	Y.MTV 218/156	
Y.MTV 179/85	Y.MTV 202/44	Y.MTV 219/27	

xx. Yıldız Perakende Askerî Marûzât (Y.PRK.ASK)

Y.PRK.ASK 95/12 Y.PRK.ASK 102/77 Y.PRK.ASK 157/74

xxi. Yıldız Perakende Arzuhal ve Jurnal (Y.PRK.AZJ)

Y.PRK.AZJ 28/45 Y.PRK.AZJ 31/40

xxii. Yıldız Perakende Başkitâbet Dâiresi Marûzâtı (Y.PRK.BŞK)

Y.PRK.BŞK 35/34
Y.PRK.BŞK 37/95
Y.PRK.BŞK 40/18
Y.PRK.BŞK 43/41

xxiii. Yıldız Perakende Ormân ve Maâdin ve Zirâat Nezâreti Marûzâtı (Y.PRK.OMZ)

Y.PRK.OMZ 2/45

xxiv. Yıldız Perakende Sıhhiye Nezâreti Marûzâtı (Y.PRK.SH)

Y.PRK.SH 4/56

xxv. Yıldız Perakende Şehremâneti Marûzâtı (Y.PRK.ŞH)

Y.PRK.ŞH 5/53
Y.PRK.ŞH 11/24

xxvi. Yıldız Perakende Tahrirât-ı Ecnebiye ve Mâbeyn Mütercimliği (Y.PRK.TKM)

Y.PRK.TKM 30/13

xxvii. Yıldız Perakende Zabtiye Nezâreti Marûzâtı (Y.PRK.ZB)

Y.PRK.ZB 14/17
Y.PRK.ZB 14/78

2. Diğer Kaynaklar

[AKALIN], Besim Ömer, *Nevsâl-i Afiyet*, İstanbul 1315 (M.1899).

AYAR, Mesut, *Osmanlı Devleti'nde Kolera: İstanbul Örneği (1892-1895)*, İstanbul 2007.

CHAMBERLAND, Charles, *Le Charbon et la Vaccination Charbonneuse d'Après les Travaux Récents de M. Pasteur*, Paris 1883.

CLEMOW, Frank, *The Cholera Epidemic of 1892 in Russian Empire*, 1893.

ÇAKIR, Sinan, *Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

EHRENBERG, Christian Gottfried, *Die Infusionsthierchen als Vollkommene Organismen,* Leipzig 1838.

ERGİN, Osman, *İstanbul Tıb Mektepleri, Enstitüleri ve Cemiyetleri*, İstanbul

Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü, İstanbul 1940.

ETKER, Şeref, "Paul-Louis Simond ve Bakteriyolojihane-i Osmani'nin Çemberlitaş'ta Açılışı (21 Eylül 1911)", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları,* Cilt 10, Sayı 2, 2009, s.13-33.

GENCER, Rıza Tahsin, *Tıp Fakültesi Tarihçesi*, Cilt 1-2, Eklerle Yayınlayan: Aykut Kazancıgil, İstanbul 1991.

GÜNERGUN, Feza, "XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Kimyager-Eczacı Bonkowski Paşa (1841-1905)", *I. Türk Tıp Tarihi. Kongresi (İstanbul, 17-19 Şubat 1988) Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992, s. 229-252.

HAAS, L. F., "André Chantemesse", *J Neurol Neurosurg Psychiatry*, Cilt 69, Sayı 6, 2000, s.786.

HALLOPEAU, Henri, *Mikrob, Emrâz-ı Umûmiyeden Emrâz-ı İntâniye Kısmı,* Çeviren: Nafiz bin Hakkı, İstanbul 1301 (M.1884).

HAWGOOD, B.J., "Waldemar Mordecai Haffkine, CIE (1860-1930): prophylactic vaccination against cholera and bubonic plague in British India", *J Med Biogr.*, Cilt 15, Sayı 1, 2007, s.9-19.

HOT, İnci, "Tanzimat Sonrası Osmanlı'da Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele", içinde *Osmanlı'da Salgın Hastalıkla Mücadele*, İ. Başağaoğlu, A. Uçar, O. Doğan (ed.), 2015, s.113-146.

Hüseyin Remzi, *Kuduz İlleti ve Tedâvîsi*, İstanbul 1306 (M.1888).

Hüseyin Remzi ve Hüseyin Hüsnü, *Mikrob, Emrâz-ı Sârîye ve Şarboniyenin Vesâil-i Sirâyeti ve Usûl-i Telkîhiyesi,* İstanbul 1304 (M.1887).

KÂHYA, Esin ve Ayşegül D.Erdemir, *Bilimin Işığında Osmanlıdan Cumhuriyete Tıp ve Sağlık Kurumları,* Ankara 2000.

KARACAOĞLU, Emre, "Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin İlk Müdürü Dr. Maurice Nicolle'e (1862-1932) Dâir Bazı Arşiv Belgeleri", *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, Cilt 23, Sayı 2, 2015, s.41-53.

KARLIKAYA, Esin, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Uygulanan Aşı ve Serumlar ile Bunların Üretildiği Kuruluşlar", *Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Cilt 16, Sayı

3, 1999, s.167-178.

KAZANCIGİL, Aykut, “Bilime Katkı ve Veteriner Bakteriyolog Mustafa Adil (1871-1904)”, içinde *Bilim Tarihi ve Kültür Yazıları*, A. Kazancıgil, H. Hatemi, A. Vergili (ed.), 2013, s.278-293.

KOCAGÖZ, Tanıl, “Türkiye’de Mikrobiyoloji Alanında Bilime Dayalı Üretim”, *ANKEM Derg*, Cilt 28, Sayı Ek 2, 2014, s.115-119.

Lettre Trimestrielle d'Informations, Institut Pasteur du Maroc, Sayı 7, Décembre 2016, s.10

LIBBY, Walter, *The History of Medicine in its Salient Features*, Boston and New York 1922.

MELİKOĞLU, B., R.T. Başağaç Gül, T. Özkul, “Paul Ambroise Remlinger: a Pasteurian in Turkey and His Studies on Rabies”, *Revue Méd. Vét.,* Cilt 160, 2009, Sayı 7, s.374-377.

NICOLLE, Maurice, *Contribution a l’Etude des Affections du Myocarde les Grandes Scléroses Cardiaques*, Paris 1890.

NICOLLE, Maurice, *Eléments de Microbiologie Générale,* Paris 1901.

NICOLLE, Maurice ve Adil Bey, “Etudes sur la Peste Bovine, Premier Mémoire”. *Annales de l’Institut Pasteur*, Cilt 13, 1899, s.319-336.

NICOLLE, M., E. Césari, C. Jouan, *Toxines et Antitoxines*, Paris 1919.

NICOLLE, Pierre, “La Vie, La Personnalité et L’oeuvre de Maurice Nicolle”, *Bulletin de la Société de Pathologie Exotique et de Ses Filiale*, Cilt 55, Sayı 2, 1962, s.188-200.

OPINEL, Annick, Gabriel Gachelin, “French 19th Century Contributions to the Development of Treatments for Diphtheria”, *J R Soc Med.*, Cilt 104, Sayı 4, 2011, s.173-178.

Osmanlı Tıbbi Bilimler Literatürü Tarihi, Hazırlayanlar: Ekmeleddin İhsanoğlu, Ramazan Şeşen, M. Serdar Bekar, Gülcan Gündüz, Veysel Bulut, Cilt 1-4, İstanbul 2008.

ÖZKUL, Türel, R. Tamay Başağaç Gül, “The Colloboration of Maurice Nicolle et Adil Mustafa, The discovery of Rinderpest Agent”, *Revue Méd. Vét.*, Cilt 159, Sayı 4, 2008, s.243-246.

REMLINGER, P., *Titres et Travaux Scientifiques du Dr P. Remlinger, Directeur de l’Institut Impérial de Bactériologie et de l’Institut Antirabique de Constantinople*, İstanbul 1908.

REMLINGER, P.A. ve Riffat Bey, “Le Virus Rabique Traverse la Bougie Berkefeld”, *Comptes-rendus de la Société de Biologie*, Cilt 55, 1903, s.730-731.

ROBINSON, Victor, *The Story of Medicine,* New York 1943.

The British Medical Journal, 27 Oct. 1894, s.931-933.

SARI, Nil, “Turkey and its International Relations in the History of Medicine”, *Vesalius*, Cilt 7, Sayı 2, 2001, s.86-93.

PAMUKCİYAN, Kevork, *Biyografileriyle Ermeniler*, İstanbul 2003.

ULLMANN, Agnes, "Pasteur-Koch: Distinctive Ways of Thinking About Infectious Diseases", *Microbe,* Cilt 2, No.8, 2007, s.383-387.

UNAT, Ekrem Kadri*, Osmanlı İmparatorluğu’nda Bakteriyoloji ve Viroloji,* İstanbul 1970a.

UNAT, Ekrem Kadri, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Mikrobiyoloji Tarihçesi Üzerine Bir Deneme”, *Mikrobiyoloji Bülteni,* Cilt 4, Sayı 3, 1970b, s.159-175.

UNAT, Ekrem Kadri*, Osmanlı İmparatorluğu’nda Tıp Zoolojisi ve Parazitoloji,* İstanbul 1970c.

VALORY-RADOT, Rene, *Pasteur’ün Hayatı,* Çeviren: Galip Ataç, İstanbul 1935.

Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansikolpedisi, Cilt 1-2, İstanbul 2008.

YILDIRIM, Nuran ve Suzan Bozkurt, “VIII. Uluslararası Hijyen ve Demografi Kongresi’nin (1894) Tıp Tarihimizdeki Yeri”, *III. Türk Tıp Tarihi Kongresi, İstanbul 20-23 Eylül 1993, Kongreye Sunulan Bildiriler*, Ankara 1999, s.77-89.

YILDIRIM, Nuran, “1893 İstanbul Kolera Salgını İstatistikleri”, *Tarih ve Toplum*, Sayı

150, Haziran 1996, s.53-54.

YILDIRIM, Nuran, *A History of Healthcare in Istanbul*, İstanbul 2010.

YILDIRIM, Nuran, "Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de Veteriner Bakteriyoloji (1893-1901)", içinde Nuran Yıldırım, *14. Yüzyıldan Cumhuriyete Hastalıklar, Hastaneler, Kurumlar, Sağlık Tarihi Yazıları I*, 2014, s.403-418.

YILDIRIM, Nuran, "Gedikpaşa, Tophane ve Üsküdar Tebhirhaneleri", içinde Nuran Yıldırım, *14. Yüzyıldan Cumhuriyete Hastalıklar, Hastaneler, Kurumlar, Sağlık Tarihi Yazıları I*, 2014, s.419-436.

YILDIRIM, Nuran, "Su ile Gelen Ölüm: Kolera ve İstanbul Suları", *Toplumsal Tarih*, Sayı 145, Ocak 2006, s.18-29.

ÖZET

Mikrobiyoloji ve bilhassa onun XIX. yüzyılın son çeyreğinde oldukça sivrilen bir dalı olan bakteriyoloji alanında Osmanlı Devleti'nin mümtaz kurumlarından birisi Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'dir. İstanbul'daki kolera salgını vesilesiyle kurulmuş ve uzun süre faaliyetlerine devam etmiştir. Bilhassa sağlık hizmetlerinin ve bazı mikrobiyolojik tahlillerin yanı sıra eğitim ve araştırma faaliyetlerine de ev sahipliği yaparak bir enstitü niteliğinde varlığını sürdürmüştür.

Ülkemizde yetişen bakteriyologların önemli bir kısmının da Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de eğitim görmesi, onun bu alanda oyandığı rolü açıkça göstermektedir. Baytar Adil Bey, Dr. Süleyman Nuri, Dr. Ziya Seyfullah, Dr. Refik Güran ve daha birçoklarının adları sayılabilir.

Bu çalışmada Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde mevcut Bekteriyolojihâne-i Şâhâne'ye ilişkin belgeler temin edilerek incelenmiş ve belgeye dayalı bir tarih yazımı anlayışıyla, bunlar üzerinden Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'nin tarihi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

SUMMARY

In the fields of microbiology and especially its branch, bacteriology, which has excelled in the last quarter of the XIXth century, one of distinguished institutions of the Ottoman State is Bakteriyolojihane-i Sahane. It was established with the cholera outbreak in Istanbul and continued its activities for a long time. It has maintained its presence as an institute, in particular by hosting healthcare services and some microbiological surveys as well as educational and research activities.

The significant part of the bacteriologists who grew up in our country had education in Bakteriyolojihane-i Sahane and this shows clearly the role she plays in this field. Baytar Adil Bey, Dr. Süleyman Nuri, Dr.Ziya Seyfullah, Dr. Refik Güran and many others are among some of the bacteriologists.

In this study, the documents related to Bakteriyolojihane-i Sahane, which was available in Prime Ministry Ottoman Archives, were examined and tried to reveal the history of Bakteriyolojihane-i Sahane through these documents.

EKLER

İÇİNDEKİLER

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) Belgeleri

xxviii. Bâb-ı Âlî Evrak Odası (BEO)

EK – CLXXI: BEO 3656/274139 (218)
EK – CLXXII: BEO 3761/28200 (219)
EK – CLXXIII: BEO 3775/283121 (220)
EK – CLXXIV: BEO 3922/294103 (221)

xxix. Dâhiliye Nezâreti Mektûbî Kalemi (DH.MKT)

EK – CLXXV: DH.MKT 44/18 (222)
EK – CLXXVI: DH.MKT 124/49 (223)
EK – CLXXVII: DH.MKT 175/4 (224)
EK – CLXXVIII: DH.MKT 203/38 (225)
EK – CLXXIX: DH.MKT 222/35 (226)
EK – CLXXX: DH.MKT 319/22 (227)
EK – CLXXXI: DH.MKT 338/15 (228)
EK – CLXXXII: DH.MKT 343/49 (229)
EK – CLXXXIII: DH.MKT 354/72 (230)
EK – CLXXXIV: DH.MKT 427/28 (231)
EK – CLXXXV: DH.MKT 433/17 (232)
EK – CLXXXVI: DH.MKT 463/30 (233)
EK – CLXXXVII: DH.MKT 808/55 (234)
EK – CLXXXVIII: DH.MKT 820/66 (235)
EK – CLXXXIX: DH.MKT 839/46 (236)
EK – CXC: DH.MKT 869/69 (238)
EK – CXCI: DH.MKT 1120/2 (240)
EK – CXCII: DH.MKT 1130/13 (242)
EK – CXCIII: DH.MKT 2112/34 (243)
EK – CXCIV: DH.MKT 2129/112 (244)
EK – CXCV: DH.MKT 2144/3 (245)
EK – CXCVI: DH.MKT 2149/73 (246)
EK – CXCVII: DH.MKT 2151/87 (247)
EK – CXCVIII: DH.MKT 2153/9 (248)
EK – CXCIX: DH.MKT 2158/81 (249)
EK – CC: DH.MKT 2163/40 (250)
EK – CCI: DH.MKT 2168/84 (251)
EK – CCII: DH.MKT 2185/135 (252)
EK – CCIII: DH.MKT 2197/50 (253)
EK – CCIV: DH.MKT 2219/48 (254)
EK – CCV: DH.MKT 2254/97 (255)
EK – CCVI: DH.MKT 2254/101 (256)
EK – CCVII: DH.MKT 2255/24 (257)
EK – CCVIII: DH.MKT 2260/47 (258)
EK – CCIX: DH.MKT 2260/63 (259)
EK – CCX: DH.MKT 2279/68 (260)
EK – CCXI: DH.MKT 2281/51 (261)
EK – CCXII: DH.MKT 2282/113 (262)
EK – CCXIII: DH.MKT 2283/110 (263)
EK – CCXIV: DH.MKT 2298/50 (264)
EK – CCXV: DH.MKT 2559/23 (265)
EK – CCXVI: DH.MKT 2570/61 (266)
EK – CCXVII: DH.MKT 2592/39 (267)
EK – CCXVIII: DH.MKT 2596/28 (268)
EK – CCXIX: DH.MKT 2603/95 (269)
EK – CCXX: DH.MKT 2654/46 (270)
EK – CCXXI: DH.MKT 2824/12 (272)
EK – CCXXII: DH.MKT 2836/36 (273)
EK – CCXXIII: DH.MKT 2848/81 (274)
EK – CCXXIV: DH.MKT 2855/34 (279)
EK – CCXXV: DH.MKT 2901/30 (281)
EK – CCXXVI: DH.MKT 2915/87 (282)

xxx. Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı Umûmiye İdâresi (DH.MUİ)

EK – CCXXVII: DH.MUİ 13/3/18 (283)
EK – CCXXVIII: DH.MUİ 25/1/60 (289)
EK – CCXXIX: DH.MUİ 54/1/11 (291)
EK – CCXXX: DH.MUİ 70/1/8 (292)

xxxi. İrâde Askerî (İ.AS)

EK – CCXXXI: İ.AS 8/1 (293)
EK – CCXXXII: İ.AS 8/49 (295)
EK – CCXXXIII: İ.AS 9/77 (296)
EK – CCXXXIV: İ.AS 10/70 (299)
EK – CCXXXV: İ.AS 10/82 (301)
EK – CCXXXVI: İ.AS 11/57 (304)
EK – CCXXXVII: İ.AS 16/13 (309)
EK – CCXXXVIII: İ.AS 31/6 (311)
EK – CCXXXIX: İ.AS 32/43 (314)
EK – CCXL: İ.AS 33/45 (317)
EK – CCXLI: İ.AS 39/29 (320)
EK – CCXLII: İ.AS 42/45 (321)
EK – CCXLIII: İ.AS 51/29 (322)

xxxii. İrâde Dâhiliye (İ.DH)

xxxiii. İrâde Husûsî (İ.HUS)

xxxiv. İrâde Mâliye (İ.ML)

xxxv. İrâde Meclis-i Umûmî (İ.MLU)

xxxvi. İrâde Ormân ve Maâdin (İ.OM)

xxxvii. İrâde Sıhhiye (İ.SH)

xxxviii. İrâde Taltifât (İ.TAL)

xxxix. Meclis-i Vükelâ Mazbataları (MV)

xl. Sadâret, Mektûbî Mühimme Kalemi (A.MKT.MHM)

xli. Şûrâ-yı Devlet (ŞD)

xlii. Yıldız Husûsî Marûzât (Y.A-HUS)

xliii. Yıldız Resmî Marûzât (Y.A-RES)

xliv. Yıldız Esas Evrakı (Y.EE)

xlv. Yıldız Kâmil Paşa Evrakı (Y.EE-KP)

xlvi. Yıldız Mütenevvi Marûzât (Y.MTV)

xlvii. Yıldız Perakende Askerî Marûzât (Y.PRK.ASK)

EK – I: BEO 266/19899

15 Safer 311 / 15 Ağustos 309 [28 Ağustos 1893 Pazartesi]

Dâhiliye ve Mâliye Nezâret-i Celîlelerine

Sûret-i bâlâda muharrer tezkire-i ma^{c}rûza ve şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî (*) mûcebince Mâliye Nezâret-i celîlesine iş^{c}âr-ı keyfiyet edilmiş olan Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden dahi icrâ-yı îcâbına dahi himmet buyurulmak.
(*) Mâliye
İcrâ-yı îcâbı Dâhiliye Nezâret-i celîlesine bildirilmiş olunan Mâliye Nezâret-i celîlesinden dahi iktizâsının îfâsına himmet buyurula.

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine dahi îcâb eder ise irâde ve fermân buyurulmak bâbında.

Dersa^{c}âdet'in cihet-i muhtelifesinde cârî suların Mekteb-i Tıbbiyede muvakkaten bir tahlîlhâne te'sîsiyle mu^{c}âyeneleri hakkında.

İrâde-i seniyyesi mukayyedlerine verilmiştir. Fî 16 Ağustos 309 [29 Ağustos 1893 Salı]

EK – II: BEO 271/20301

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

24 Safer 311 / 24 Ağustos 309 [6 Eylül 1893 Çarşamba]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Nezâret-i Celîlesine

Paris'te Mösyö Pasteur'ün hastahânesinde ^{c}ameliyât görmek üzere gönderilmiş olan etıbbânın müsta^{c}idlerinden birkaç neferinin muvakkaten Dersa^{c}âdet'e celbi muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmuş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn iktizâsının sür^{c}at-i îfâ ve inbâsına.

2)
Paris'te Mösyö Pasteur'ün hastahânesinde ^{c}ameliyât görmek üzere gönderilmiş olan etıbbânın müsta^{c}idlerinden birkaç neferinin muvakkaten Dersa^{c}âdet'e celbi muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûndan bulunduğuna dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i celîlesine tezkire-i sâmiye yazılması irâde buyuruldu.

EK – III: BEO 292/21851

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ᶜÂlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

2 Rebiᶜu'l-ahir 311 / 30 Eylûl 309 [13 Ekim 1893 Cuma]

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ders programlarıyla mekteb-i mezbûra hangi mekteblerden talebe alınmakta ise onlardan ders cedvellerinin ve bunların Fransızcaları bulunduğu hâlde Fransızca sûretlerinin dahi Doktor Mösyö Chantemesse'e verilmek üzere sürᶜat-i irsâline fermân buyurulması siyâkında.

2)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
ᶜAded

Makam-ı Sâmiye-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâkerleridir ki
Doktor Chantemesse'e verilmek üzere irsâli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri emr u işᶜâr kılınan Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhânenin ders programıyla teferruᶜât-ı sâ'iresi Fransızca olarak bi't-tanzîm leffen takdîm-i pîş-gâh-ı sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 6 Rebiᶜu'l-ahir 1311 ve fî 4 Teşrîn-i Evvel 1309 [17 Ekim 1893 Salı]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – IV: BEO 299/22404

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

12 Teşrîn-i Evvel 309 / 14 Rebi^{c}u'l-ahir 311 [25 Ekim 1893 Çarşamba]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Doktor sa^{c}âdetlü Chantemesse Efendi tarafından i^{c}tâ olunup tercümesiyle berâber savb-ı devletlerine irsâl kılınan Fransızca lâyihada Mekteb-i Tıbbiyenin ebniyesi nâkıs ve gayr-ı kâfî olduğundan ve ta^{c}mîrât-ı mukteziye icrâsı yeniden bir mekteb inşâsı kadar masârifi mûcib buluncağından bahisle devâ'ir ve tertîbât-ı lâzimeyi şâmil yeni bir binâ inşâsı içün bir mi^{c}mâra mürâca^{c}at edilmesi lüzûmu gösterilmesine ve Haydar Paşa Hastahânesi ^{c}ameliyâthâne ittihâz olunmak üzere Mekteb-i Tıbbiyenin mezkûr hastahânenin bahçesinde inşâsı ve şimdiki mekteb binâsının dahi Tophâne-i ^{c}Âmireye terki zımnında Tophâne Müşîriyet-i celîlesiyle nezâret-i celîleleri beyninde muhâbere cereyân etmekte olmasına mebnî olarak bu muhâbereden bir netîce hâsıl olmadığına ve lâyiha-i mezkûrede derslerce icrâsı lüzûmu dermiyân olunan ıslâhâtın îfâsı zımnında kaç frank masraf vâki^{c} olacağının ve Fransa'dan celbine lüzûm gösterilen mu^{c}allimler kaç nefer olup ve bunların Dersa^{c}âdet'e celbine kadar masrafı mütevakkıf bulunup her birine şehrî kaç frank ma^{c}âş i^{c}tâsı îcâb edeceğinin serî^{c}an îzâhen iş^{c}ârına himmet.

Bâ-irâde-i ^{c}aliyye tercümesinin temizce bir sûreti îzâh olunarak ve işbu mevâdd mündercâtından bahis edilerek bâ-tezkire ^{c}atebe-i ^{c}ulyâya ^{c}arz ve takdîmi dahi irâde buyurulmuştur.

EK – V: BEO 305/22869

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

23 Rebi^{c}u'l-ahir 311 / 21 Teşrîn-i Evvel 309 [3 Kasım 1893 Cuma]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiyenin ikmâl-i nevâkısı hakkında ba^{c}zı ifâdâtı hâvî Doktor sa^{c}âdetlü Chantemesse Efendi tarafından verilip tercümesiyle berâber 14 Rebi^{c}u'l-ahir 311 târîhinde bâ-tezkire savb-ı devletlerine irsâl kılınan Fransızca lâyiha mündericâtına nazaran vâki^{c} olacak mütâla^{c}a-i ^{c}aliyyelerinin pazar gününe kadar muvazzahan izbârına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

2)
Doktor Mösyö Chantemesse'in geçende bâ-tezkire irsâl kılınan muhtırası hakkındaki mütâla^{c}anın pazar gününe kadar iş^{c}ârı hakkında Mekâtib-i ^{c}Umûmiye-i ^{c}Askeriye Nezâret-i celîlesine şimdi te'kîden tezkire-i sâmiye yazılması irâde buyuruldu.

EK – VI: BEO 373/27927

Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

1 Mart 310 [13 Mart 1894 Salı]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'e Mösyö Pasteur'ün laboratuvarında sûret-i mahsûsada ta^{c}lîm ettrilmiş olan bir tabîbin senevî dört bin frank muhassasâtla mu^{c}âvin ta^{c}yîni husûsuna 11 Şa^{c}bân 311 târîh ve bin yedi yüz kırk yedi numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-istîzân 1 Ramazân 311 târîhinde irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

İrâde-i seniyye-i mukayyedlerine verilmiştir. Fî 5 Mart 310 [17 Mart 1894 Cumartesi]

EK – VII: BEO 373/27942

1)

Mektûbî-i Sadr-ı ᶜÂlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

6 Ramazân 311 / 1 Mart 310 [13 Mart 1894 Salı]

Taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerîye Tophâne-i Müşîriyetine Bahriye ve Şehremânet-i Celîlelerine

Bakteriyoloji muᶜallimi Doktor Nikol ile refâkatinde bulunan tabîb kolera ᶜilleti hakkında tedkîkat ve tecârib-i fenniye icrâsı içün hastahânelerden gönderilmesi muktezî olan mevâdd-ı gâ'ita ve sâ'irenin vaktiyle gönderilmeyerek ve mevzûᶜ bulundukları kaplarda muhâfazalarına gayr-i kâfî olarak bu hâl tedkîkat-ı mukteziyenin bi-hakkın îfâsına mâniᶜ olmasıyla mûmâ-ileyhimânın îcâb ettikçe bizzât hastahânelere ᶜazîmetle mevâdd-ı mezkûreyi almalarına mümânaᶜât olunması zımnında îcâb edenlere teblîgât îfâsına Tophâne Müşîriyeti ve Şehremânet-i celîlelerine tavsiye edilmiş olmağla taraf-ı sâmiye-i Serᶜaskerîlerince de ona göre îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulması bâbında irâde olunmuştur.

2)

Taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerîye Tophâne-i Müşîriyetine Bahriye ve Şehremânet-i Celîlelerine

Bakteriyoloji muᶜallimi Doktor Nikol ile refâkatinde bulunan tabîb kolera ᶜilleti hakkında tedkîkat ve tecârib-i fenniye icrâsı içün hastahânelerden gönderilmesi muktezî olan mevâdd-ı gâ'ita ve sâ'irenin vaktiyle gönderilmeyerek ve mevzûᶜ bulundukları kaplar hakk-ı muhâfazalarına gayr-i kâfî olmasından bu hâl tedkîkat-ı mukteziyenin bi-hakkın îfâsına mâniᶜ olmasıyla mûmâ-ileyhimânın îcâb ettikçe bizzât hastahânelere ᶜazîmetle mevâdd-ı mezkûreyi almalarına mümânaᶜât olunması zımnında îcâb edenlere teblîgât îfâsı Tophâne Müşîriyeti ve Şehremânet-i celîlelerine tavsiye edilmiş olmağla taraf-ı sâmiye-i Serᶜaskerîlerince de ona göre îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulması bâbında.

Fî 6 Ramazân 311 Fî 1 Mart 310 [13 Mart 1894 Salı]

EK – VIII: BEO 374/28018

Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

15 Ramazân 311 / 10 Mart 310 [22 Mart 1894 Perşembe]

^{c}Umûm Mekatib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji laboratuvarının ikmâl-i noksânı hakkında Doktor Nikol tarafından verilen lâyiha leffen savb-ı devletlerine gönderilmiş olmağla ve bu bâbdaki mütâla^{c}anın bi'l-ifâte-i vakt muvazzahan iş^{c}ârına himmet buyurulması siyâkında.

EK – IX: BEO 433/32437

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

7 Muharrem 312 / 29 Haziran 310 [11 Temmuz 1894 Çarşamba]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

Bin üç yüz dokuz senesi teşrîn-i evvelinin yirmi üçüncü günü Dersa^{c}âdet'e muvâsalat edip kontratında muharrer olunduğu vechile ertesi gününden müstahakk-ı ma^{c}âş olduğu hâlde makam-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîlerinden Mâliye Nezâret-i celîlesine vukû^{c} bulan iş^{c}âr mûcebince bankaca kendisine sene-i merkume teşrîn-i sânîsinin yirmi üçüncü gününe kadar istihkakı bulunan bir aylık ma^{c}âşının dahi i^{c}tâsı istid^{c}âsına dâ'îr bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Nikoli Moris Efendi tarafından verilen arzuhâl leffen savb-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîlerine irsâl kılınmış olmağla ber-mûceb istid^{c}â-yı mûmâ-ileyhin bir aylık ma^{c}âşının i^{c}tâsı husûsuna himmet buyurulması bâbında irâde efendimizindir.
Amedî beyefendi tarafından muharrer pusulaya nazaran bâ-irâde-i ^{c}aliyye.

2)
Ber-mûceb-i istid^{c}â bir aylık ma^{c}âşının i^{c}tâsı zımnında taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîye tezkire yazılması ahîren fermân buyurulmak. Fî 4 Muharrem 312 [8 Temmuz 1894 Pazar]

EK – X: BEO 465/34850

1)
27 Safer 312 / 17 Ağustos 310 [30 Ağustos 1894 Perşembe]

Ticâret ve Nâfi^c^a Nezâret ve Rüsûmât Emânet-i Celîlelerine

Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresinin sûreti bâlâda muharrer mazbatası mûcebince [2] Rüsûmât Emânet-i celîlesine ma^c^lûmât verilmiş olmağla Ticâret ve Nâfi^c^a Nezâret-i celîlesinden icrâ-yı îcâbına himmet buyurulmak.

Rüsûmâta [2]
İcrâ-yı îcâbı Ticâret ve Nâfi^c^a Nezâret-i celîlesine iş^c^âr kılınmış olmağla Rüsûmât Emânet-i celîlesinden îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulmak.
Üsküdâr ve Kadıköy Su Şirketi tarafından te'sîs olunacak Bakteriyoloji ^c^Ameliyâthânesi içün vürûduna intizâr olunan âlât ve edevâtın gümrük resminden istisnâsı câ'îz olamayacağına dâ'ir.

2)
Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresi
^c^Aded 1292

Ticâret ve Nâfi^c^a Nezâretinden bâ-takdîm Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 11 Zilka^c^ade 311 târîh ve yetmiş üç numerolu tezkire Tanzîmât Dâ'iresinde kırâ'at olundu.
Me'alinde suları tahlîl etmek üzere inşâ edilecek Bakteriyoloji ^c^Ameliyâthânesi içün vürûduna intizâr olunan âlât ve edevât-ı kimyevîyeden gümrük resmi alınmaması Üsküdâr ve Kadıköy Su Şirketi tarafından istid^c^â olunmuş ise de şirket-i merkume cânibinden Bakteriyoloji ^c^Ameliyâthânesi te'sîsi ahkâm-ı imtiyâziyeye müte^c^allik teşebbüsâttan olduğu cihetle şirketin böyle bir şey yapması hükûmet-i seniyye cânibinden me'zûniyet i^c^tâsına mütevakkıf olduğu gibi bu bâbda me'zûniyet i^c^tâsı hâlinde levâzımâtın gümrük resminden istisnâsı dahi müsâ^c^ade-i mahsûsaya muhtâc idüğüne ve bundan dolayı zikr olunan sularla müteferri^c^âtı hakkında hasbe'l-mukavele nezârete ^c^â'id hakk-ı teftîşe halel gelmeyeceğinin şartı ittihâzı lâzimeden olduğundan bahisle iktizâsı istifsâr olunması üzerine şirket-i merkumenin bakteriyoloji mahalli te'sîs etmekten maksadı suların mâhiyeti tebeyyün ettirilmek üzere tahlîl veyâhûd tathîr ve tasfiyesi husûslarından hangisi olduğu gösterilmeyip binâ'en-^c^aleyh işin derece-i ehemmiyeti anlaşılamamış olduğundan hakîkat-i hâlin ve celb olunacak âlât ve edevât-ı kimyevîyenin nelerden ^c^ibâret bulunduğunun bildirilmesine dâ'ir sebk eden iş^c^âra cevâben nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan vârid olan tezkirede bakteriyoloji ^c^ameliyâtı sularda bulunan mikrobların envâ^c^ ve makadirlerini meydâna çıkarmak içün icrâ olunacak tahlîlât ve mu^c^âyeneden ^c^ibâret olarak ne suların mâhiyetinin anlaşılmasına ve ne de tasfiyesine medâr olur bir şey olmadığı ve âlât ve edevât-ı mezkûrenin şirket tarafından evvelce verilen defterle tercemesinin gönderildiği beyân olunmuştur.
Îcâb-ı maslahat lede'l-müzâkere sâye-i ^c^inâyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde bakteriyoloji husûsuna dâ'ir devletce tedâbîr-i mukteziye ittihâz ve icrâ kılınmakta olup şirket-i merkumece dahi istenildiği hâlde o yolda terakkiyât-ı fenniye icrâsına bir şey denilemez ise de celb edilecek âlât ve edevâtın gümrük resminden istisnâsı nizâmen câ'iz olmadığından şirket-i merkumeye cevâb i^c^tâsının Ticâret ve Nâfi^c^a Nezâretine iş^c^ârı ve Rüsûmât Emânetine ma^c^lûmât i^c^tâsı tezekkür kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 16 Safer 312 ve fî 6 Ağustos 310 [19 Ağustos 1894 Pazar]
[İmzalar]

EK – XI: BEO 493/36960

Mektûbî-i Sadr-ı ᶜÂlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

Fî 12 Rebiᶜu'l-ahir 312 ve fî 30 Eylûl 310 [13 Ekim 1894 Cumartesi]

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Difteri hastalığına karşı bulunan usûl-i tedâvînin te'sîrât-ı hasenesinden ve bu bâbda istiᶜmâl edilen ᶜilâcın tarafından istihzârı kabil olup ancak sûret-i istihzârı bir takım alât ve edevât ve malzeme ile baᶜzı terâkkiyât-ı fenniyeye muhtâc olduğundan bahisle istîzân-ı emr-i ᶜâlîyi hâvî Doktor Nikol'ün manzûr-ı hümâyûn olan ᶜarîzası îcâbına bakılmak üzere bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden tezkire-i husûsiye ile taraf-ı senâverîye gönderilmiş olmağla leffen irsâl-i sûy-i devletleri kılınacağından mûmâ-ileyh ile müzâkere-i keyfiyet olunarak mezkûr ᶜarîzanın iᶜâdesiyle berâber îcâbının îfâ ve inbâsına himmet.

EK – XII: BEO 493/36961

Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

Fî 13 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 1Teşrîn-i Evvel 310 [14 Ekim 1894 Pazar]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Doktor Nikol ma^{c}âşâtı ve laboratuvar ile laboratuvardaki mu^{c}âvininin tahsîsâtı tesviye edilmemekte olduğu cihetle terk-i hidmetle Dersa^{c}âdet'ten ^{c}azîmete mecbûr olduğu beyânıyla ^{c}atebe-i ^{c}ulyâdan isti^{c}tâf etmesine mebnî ma^{c}âşât ve tahsîsât-ı mezkûrenin tesviyesiyle mûmâ-ileyhin ^{c}azîmetine meydân verilmemesi şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmağla ol bâbda sebk eden iş^{c}âra cevâben Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkire ile melfûfu leffen irsâl-i sûy-i devletleri kılınmış olmağla mezkûr pusulada muharrer mebâliğin ba^{c}de bâb-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerî tahsîsâtından mahsûbu icrâ olunmak üzere bugün behemehâl Bank-ı ^{c}Osmânî vâsıtasıyla müsâ^{c}ade-i tesviyesi husûsuna himmet.

EK – XIII: BEO 493/36962

Mektûbî-i Sadr-ı ᶜÂlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

Fî 12 Rebiᶜu'l-ahir 312 ve fî 30 Eylûl 310 [13 Ekim 1894 Cumartesi]

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Doktor Nikol maᶜâşâtı ve laboratuvar ile laboratuvardaki muᶜâvininin tahsîsâtı tesviye edilmemekte olduğu cihetle cumᶜa gününden evvel bu bâbda bir gûne sûret-i tesviye bulunmadığı hâlde terk-i hidmetle Dersaᶜâdet'ten ᶜazîmete mecbûr olduğu beyânıyla istiᶜtâf eylemekte bulunduğundan maᶜâşât ve tahsîsât-ı mezkûrenin tesviyesi esbâbının istihsâliyle mûmâ-ileyhin ᶜazîmetine meydân bırakılmaması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî olduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Ser-Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsiye işᶜâr kılınmıştır. Mûmâ-ileyh ile teᶜâtî olunacak kontrato hakkında bi'l-istîzân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye evvelce ve mezkûr kontratonun teᶜâtîsi hakkında tereddüd buyurulması üzerine sürᶜat-i teâᶜtîsi dahi ayrıca bâ-tezâkir-i senâverî taraf-ı devletlerine işᶜâr kılınmış olduğuna ve bugün mûmâ-ileyh laboratuvarın anahtarların hâne-i senâverîye göndererek buradan müteheyyi'-i hareket olduğunu ihbâr eylediğine ve bu işin bu kadar süründürülmesine mahall olmayıp laboratuvarın nezâreti dahi taraf-ı devletlerine muhavvel bulunacağına mebnî taraf-ı devletlerine gönderilen mezkûr anahtarların kendisinin bugün nezd-i ᶜâlîlerine celbiyle yedine verilip ve mezkûr kontrato-nâme dahi teᶜâtî edilip işe nihâyet verilmesi husûsuna himmet buyurulması siyâkında.

EK – XIV: BEO 494/37023

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
14 Rebi^{c}u'l-evvel 312 / 2 Teşrîn-i Sânî 310 [15 Ekim 1894 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji laboratuvarının masârif-i müteferrikası olan on bir bin küsûr kuruştan başka on dokuz bin on iki kuruşla iki bin beş yüz elli dört frankın tıbbiye tahsîsâtına mahsûben yârın sabâh sâ^{c}at altıya kadar Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Nezâret-i celîlesine irsâli ve Mösyö Nikol ile mu^{c}âvini Mösyö Lormier'nin bankaya muhavvel ma^{c}âşlarından eylûl gâyesine kadar olan istihkaklarının dahi Mösyö Nikol'e bankadan kezâlik yârın te'diye ettrilmesi husûsuna himmet.

İrâde-i ^{c}aliyye-i hazret-i sadâret-penâhî mûcebince.
Tezkire-i sâmiye Meclis-i Vükelâda devletlü nâzır paşa hazretlerine tevdî^{c} olundu.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 1006

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji laboratuvarının masârifi olan on bir bin küsûr kuruştan başka on dokuz bin on iki kuruşla iki bin beş yüz elli dört frankın tesviyesi ve Mösyö Nikol ile mu^{c}âvininin bankaya muhavvel ma^{c}âşlarından eylûl gâyesine kadar olan istihkaklarının dahi yârına kadar te'diye ettirilmesi şeref-vârid olan 2 Teşrîn-i evvel 1310 târîhli tezkire-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde emr u iş^{c}âr buyurulmuştur. Evvelce şeref-resîde-i mevki^{c}-i ta^{c}zîm olan tezâkir-i sâmiye-i fahimânelerine cevâben takdîm olunan 2 Teşrîn-i evvel 1310 târîhli ve bin numerolu tezkire-i ^{c}âcizânemle ber-tafsîl ^{c}arz olunduğu üzere mezkûr laboratuvarın müterâkim dört aylık masârifi bulunan on bir bin yedi yüz elli ve Mösyö Nikol'ün sarfiyâtıyla soba masârifi olan on dokuz bin on iki kuruş ve Mösyö Lormier masârifi olarak taleb olunan bin frankın bedeli bulunan ve birlikte üç yüz otuz üç kuruş otuz paranın dünkü gün tıbbiye tahsîsâtına mahsûben hazîne-i celîleden nakden tesviye kılınmış olduğu gibi mûmâ-ileyhimânın eylûl gâyesine kadar istihkakları bulunan mebâliğin hemân ve def^{c}aten tesviyesine de bugün bâ-tezkire Bank-ı ^{c}Osmânî idâresine tekrâr teblîğ edilmiş olduğunun ve metn-i tezkire-i fahimânelerinde tezviyesi irâde buyurulan iki bin beş yüz elli dört frankın bin franka ber-vech-i ma^{c}rûz dünkü gün tesviye kılınan ve Mösyö Lormier'ye ^{c}â'id bulunan akçe olup mâ^{c}adâ bin beş yüz elli dört frankı da Mösyö Nikol'ün eylûlden yirmi sekiz günlük hesâbıyla pusulasına geçirdiği kıst-el-yevm ma^{c}âşı olduğu anlaşılıp ma^{c}âşlarının ise ber-vech-i ma^{c}rûz tamâmen te'diyesi Bank-ı ^{c}Osmânîye iş^{c}âr kılındığından meblağ-ı mezbûrun başkaca tesviyesine mahall olmadığı tebeyyün ettiğinden Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliye ifâdesiyle ^{c}arz ve beyâna müsâra^{c}at kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 16 Rebi^{c}u'l-ahir 1312 ve fî 3Teşrîn-i Evvel 310 [17 Ekim 1894 Çarşamba]
Mâliye Nâzırı

EK – XV: BEO 515/38613

Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.

15 Cemâdiye'l-evvel 312 / 2 Teşrîn-i Sânî 310 [14 Kasım 1894 Çarşamba]

Taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerî ile Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i Celîlesine

Paris'te mu^{c}allim Mösyö Roux tarafından keşf edilmiş olan kuş palazı aşısı ^{c}ameliyâtının memâlik-i şâhânede mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı zımnında ^{c}ameliyât-ı mezkûreyi tahsîl içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneden dört zâtın i^{c}zâmı hakkında taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîden meb^{c}ûs tezkire-i ^{c}aliyye-i Ser^{c}askerîleri ve mezkûr aşının tertîb ve ihzârı içün Mösyö Roux ile müzâkere etmek üzere Paris'e hey'et-i tıbbiye i^{c}zâmından sarf-ı nazarla kendisinin on beş gün müddetle Paris'e ^{c}azîmetine ruhsat ve bu iş içün tarafından intihâb olunacak Avrupalı bir me'mûrun ta^{c}yîni ile masârif-i müteferrikanın te'mînine dâ'ir Doktor Nikol cânibinden bi'l-takdîm havâle buyurulan arîza Meclis-i Mahsûsa-i Vükelâda lede'l-kırâ'a bu bâbda ma^{c}lûmât-ı lâzime istihsâl etmek üzere tezkire-i ^{c}aliyye-i sipeh-dârîlerinde beyân olunduğu vechile etıbbâ-yı ^{c}Osmâniyeden birkaç zâtın Paris'e i^{c}zâmı münâsib görülmüş ise de mûmâ-ileyh Doktor Nikol kendisinin hidmet-i Devlet-i ^{c}Aliyyede bulunduğu hâlde âharlarının hükûmet-i seniyye cânibinden i^{c}zâm edilmesine muvâfakat edemeyeceğini ve hîn-i ^{c}avdette mezkûr aşı ^{c}ameliyâtını buraca lâzım gelenlere ta^{c}lîm eyleyeceğini ifâde ettiği Tophâne Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı devletlü paşa hazretleri tarafından beyân olunmasına binâ'en şimdilik dîger etıbbâ i^{c}zâmından sarf-ı nazarla mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün on beş gün müddetle Paris'e i^{c}zâmına müsâ^{c}ade edilmesi husûsuna bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sâdır olmuş ve keyfiyet Ser^{c}askeri-i müşârü'n-ileyhâya ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i celîlesine teblîğ edilmiş olmağla icrâ-yı îcâbı bâbında îcâbına himmet.

EK – XVI: BEO 519/38880

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
21 Cemâdiye’l-evvel 312 / 8 Teşrîn-i Sânî 310 [20 Kasım 1894 Salı]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı hastalığına karşı Doktor Roux tarafından ihtirâ^{c} olunup Doktor Mösyö Chantemesse cânibinden ^{c}arz-ı huzûr-ı âlî kılınmış olan bir kutu ^{c}ilâc hakkında icrâ-yı tedkîkat etmek üzere huzzâk ve mehere-i etıbbâdan mürekkeb olarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede teşkîl olunan komisyon-ı mahsûs tarafından kaleme alınan raporda mezkûr kutu derunundaki ^{c}ilâc bir nihâyet iki hastaya kifâyet edecek mikdârda olup şu devânın hiç olmaz ise yüz hastaya komisyonca icrâ-yı tecrübesinden akdem ^{c}illet-i mezkûreye karşı bir devâ olup olmadığına ve işbu hastalıkta kullanılmakta olan vesâ’it-i mü’essire-i sâ’ireye ez-her cihet tefevvuk edip etmediğine dâ’ir kat^{c}î bir istatistik tanzîm olunamayacağından devâ-i mezkûrun şimdilik be-her hafta postayla elli şişe mikdârının Paris’ten celbi muktezî olacağı ve hastaların sûret-i müteferrikada tedâvîlerine mezkûr istatistiğin tamâmıyla fennî olması gayr-i kabil idüğüne musâbînin sûret-i muntazama ve dâ’ire-i komisyonun nezâreti altında tedâvîsine mahsûs olmak üzere lâ-ekall yirmi yataklık bir mahallin tahsîs edilmesi ve netîce-i tedkîkatta mârrü’z-zikr ^{c}ilâcın kuş palazına karşı bir devâ-yı kat^{c}î olduğu tahakkuk ederse o vakt ta^{c}mîmen isti^{c}mâline müsâ^{c}ade olunması tezâkür eylediği beyân olunduğu Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden ^{c}arz ve iş^{c}âr olunması üzerine sûret-i melfûfe nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede karîn-i tensîb olarak ihzârına lüzûm gösterilen yirmi yataklık hastahânenin nerede yapılması lâzım gelir ise taraf-ı senâverî ile bi’l-muhâbere inşâ ve ihzâr edilmesi ve mezkûr devâdan şimdilik be-her hafta posta ile elli şişe mikdârının Paris’ten celbiyle tecrübesinin icrâ ve yapılacak istatistiğe göre hâsıl olacak netîcenin ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kalemine ve ol vechile bir hastahâne yapılacağının gazetelerle i^{c}lânı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden buyurulduğuna ve müşîriyet ve nezâret-i müşârü’n-ileyhâya da teblîğ-i keyfiyet edildiği Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî bildirilmiş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn keyfiyetin gazetelerle i^{c}lânı husûsuna himmet.

3)
Nezâre-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 1704

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı ^{c}illetine karşı ihtirâ^{c} olunan ^{c}ilâcın tecrübesine mahsûs hastahânenin masârif-i inşâ’iyesi olup tesviyesi 27 Kânûn-ı Evvel 310 târîhli ve iki bin dokuz yüz yirmi iki numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde emr u iş^{c}âr buyurulan bin üç yüz küsûr lirânın tahsîsât-ı dâhiliyeye mahsûben 5 Kânûn-ı Sânî târîhinde tesviye olunduğunun muhâsebe-i ^{c}umûmiye-i mâliye ifâdesiyle ^{c}arz ve beyânına ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir. Fî 24 Şa^{c}bân 1312 ve fî 7 Şubat 310 [20 Şubat 1895 Çarşamba]
Mâliye Nâzırı

EK – XVII: BEO 525/39350

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
3 Cemâdiye’l-ahir 312 / 20 Teşrîn-i Sânî 310 [2 Aralık 1894 Pazar]

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı hastalığına karşı Doktor Roux tarafından ihtirâ^{c} olunup Mösyö Chantemesse tarafından gönderilen bir kutu ^{c}ilâcın tecârib-i fenniyesi icrâ edilmek üzere be-her hafta elli şişe mikdârının Paris’ten celbi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunmasına binâ’en mezkûru’l-mikdâr ^{c}ilâcın Paris Sefâret-i seniyyesi vâsıtasıyla her hafta muntazaman mektebe gönderilmesi hakkında Mekâtib-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan 29 Cemâdiye’l-evvel 312 târîhli tezkire leffen taraf-ı sâmîlerine irsâl kılınmağın me’aline nazaran îcâbının icrâ ve inbâ ve mezkûr tezkirenin i^{c}âde-i resîdesi husûsuna himmet.

Bâ-işâret-i ^{c}aliyye.

EK – XVIII: BEO 545/40863

1)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
5 Receb 312 / 21 Kânûn-ı Evvel 310 [2 Ocak 1895 Çarşamba]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı hastalığına karşı Doktor Roux cânibinden ihtirâ^{c} olunan ^{c}ilâcın icrâ-yı tecârib-i fenniyesi zımnında der-dest-i inşâ bulunan hastahâneye yatırılacak hasta-gânın tedâvîsi içün be-her hafta elli şişe mikdârının Paris'ten celbi muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâneden olduğu beyânıyla icrâ-yı îcâbı hakkında vârid olan 29 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhli tezkire-i devletleri üzerine Hâriciye Nezâret-i celîlesine teblîğ-i keyfiyet olunmuş idi. Bu bâbda teşebbüsât-ı lâzime lede'l-icrâ mezkûr hastalığın sûret-i tedâvîsini tahsîl içün Paris'e gitmiş olan Mösyö Nikol vâsıtasıyla mukaddemâ birkaç şişe ^{c}ilâc gönderildiği gibi karîben birkaç şişe daha irsâl edileceği ve şu kadar ki be-her hafta istenilen elli şişenin marttan evvel irsâlini ta^{c}ahhüd edemeyeceğini mûmâ-ileyh Doktor Roux tarafından bildirilmiş olduğundan ve hesâb-ı takrîbiye nazaran bunun be-her şişesi beş altı franktır. Taleb edilen mikdârın esmânı şehrî bin franka bâliğ olacağından bahisle haftalık veyâ aylık takasitinin te'diyesi içün Paris'teki Bank-ı ^{c}Osmânî şu^{c}besinde bir kredito küşâdı iktizâ edeceği Paris Sefâret-i seniyyesinin iş^{c}ârına ^{c}atfen nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bâ-tezkire-i cevâbiye izbâr olunmuş ve mezkûr ^{c}ilâcın marttan evvel gönderilemeyeceği beyân-ı iş^{c}ârdan anlaşılmasına nazaran mürûr-ı dest-i inşâ olan hastahâne o vakte kadar inşâ edilir ise hâricden ^{c}ilâc celbine hâcet kalmayacağı der-kâr bulunmuş olmağla sür^{c}at-i icrâ-yı îcâbına netîcesinin bildirilmesi hakkında himmet.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 14

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı hastalığına karşı Doktor Roux cânibinden ihtirâ^{c} olunup Mösyö Chantemesse tarafından ^{c}arz-ı huzûr-ı ^{c}âlî kılınmış olan bir kutu ^{c}ilâcın tecârib-i fenniyesi icrâ olunmak üzere inşâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunduğu 15 Teşrîn-i Sânî 310 târîhli ve on üç numerolu tezkire-i çâkerânemle ^{c}arz ve inbâ kılınan yirmi yataklık hastahâneye yatırılacak hasta-gânın tedâvîsine sarf olunması lâzım gelen mezkûr ^{c}ilâcdan şimdilik be-her hafta elli şişe mikdârının Paris'ten celb ettirilmesi cümle-i irâdât-ı mülhemiyet-gâyât-ı cenâb-ı şehriyârîden bulunduğu cihetle mezkûrü'l-mikdâr ^{c}ilâcın Paris Sefâret-i seniyyesi vâsıtasıyla be-her hafta muntazaman cânib-i mektebe irsâl ettirilmesi hakkında îcâb-ı hâlin îfâsı husûsuna müsâ^{c}ade-i celîle-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 29 Cemâdiye'l-evvel 312 ve fî 16 Teşrîn-i Sânî 310 [28 Kasım 1894 Çarşamba]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)
Bâb-ı ^{c}Âlî Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye
Terceme Odası
^{c}Aded

Hâriciye Nezâretine fî 12 Kânûn-ı Evvel 94 târîhiyle Paris Sefâret-i seniyyesinden vârid olan 322 numerolu tahrîrâtın tercemesidir.

Şehr-i hâlin dördü târîhli ve iki yüz doksan dokuz numerolu tahrîrât-ı ^{c}aliyye-i âsafânelerince alır almaz Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye irsâl olunmak üzere Doktor Roux'nun hâsıl-ı deminden elli şişenin be-her hafta muntazaman tarafımıza i^{c}tâsı içün Pasteur ^{c}Ameliyâthânesi nezdinde teşebbüsât-ı lâzime icrâsına müsâ^{c}ade eyledim. Doktor Roux kuş palazı ^{c}illetinin sûret-i tedâvîsini tahsîl içün taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden Paris'e i^{c}zâm buyurulmuş olan Doktor Nikol'ün mukaddemâ birkaç şişe hâsıl-ı dem irsâl ettiği gibi karîben bir mikdâr daha irsâl edeceğini ve fakat kendisi önümüzdeki marttan evvel haftada elli şişe irsâlini ta^{c}ahhüd edemeyeceğini bendenize bildirmiştir. Şurasını da ^{c}arz etmeliyim ki şimdiden yapılan hesâb-ı takrîbiye nazaran mezkûr ^{c}ilâcın şişesi beş altı franka mâl olacağı cihetle Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti celîlesi tarafından taleb edilen irsâlâtın esmânı şehrî bin franka bâliğ olacak ve sipârişât-ı vâkı^{c}anın mikdârı değiştirilmediği hâlde haftalık veyâ aylık takasitinin te'diyesiyçün Paris'teki Bank-ı ^{c}Osmânî şu^{c}besinde bir kredito küşâdı lâzım gelecektir. Emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

4)
Bâb-ı ^{c}Âlî Dâ'ire-i Hâriciye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 3432

Huzûr-ı Me^{c}âlî-i Mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Kuş palazı hastalığına karşı Doktor Roux cânibinden ihtirâ^{c} olunup Mösyö Chantemesse tarafından gönderilen bir kutu ^{c}ilâcın tecârib-i fenniyesi icrâ edilmek üzere be-her hafta elli şişe mikdârının Paris'ten celbi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunmasıyla ol mikdâr ^{c}ilâcın her hafta Paris Sefâret-i seniyyesi vâsıtasıyla muntazaman mektebe gönderilmesi hakkında Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden takdîm olunan tezkirenin irsâl buyurulduğu ve iktizâsının icrâsı ifâdesini şâmil resîde-i dest-i tekrîm olan 3 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhli ve bin üç yüz yetmiş altı numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri mütâla^{c}a-güzârı olarak ber-mûceb-i emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî vesâyâ-yı lâzime lede'l-icrâ bu bâbda Pasteur ^{c}Ameliyâthânesi nezdinde teşebbüsât-ı lâzime îfâ olunduğunu ve Doktor Roux'nun mezkûr hastalığın sûret-i tedâvîsini tahsîl içün Paris'e gelmiş olan Mösyö Nikol'ün mukaddemâ birkaç şişe ^{c}ilâc irsâl ettiği gibi karîben bir mikdâr daha irsâl edeceğini ve şu kadar ki önümüzdeki marttan evvel elli şişe göndermeği ta^{c}ahhüd eyleyemeyeceğini bildirmiş olduğu ve hesâb-ı takrîbiye nazaran bunun be-her şişesi beş altı franka bâliğ olcağından nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan istenilen irsâlâtın esmânı şehrî bin franka bâliğ olup istenilen mikdârı değiştirilmediği hâlde haftalık veyâ aylık takasitinin ted'diyesi içün Paris'teki Bank-ı ^{c}Osmânî şu^{c}besinde bir kredito küşâdı iktizâ edeceğini müşârü'n-ileyhâdan ahz olunan tahrîrâtın tercemesi tezkire-i mezkûrenin i^{c}âdesiyle berâber leffen takdîm kılınmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Cemâdiye'l-ahir 1312 ve fî 15 Kânûn-ı Evvel 310 [27 Aralık 1894 Perşembe]

Hâriciye Nâzırı

EK – XIX: BEO 550/41180

1)

15 Receb 312 / 31 Kânûn-ı Evvel 310 [12 Ocak 1895 Cumartesi]

Mekâtib-i ᶜAskeriye ve Dâhiliye ve Mâliye Nezâret-i Celîlelerine

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i maᶜrûza ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mûcebince icrâ-yı îcâbı zımnında mezkûr resim ve planı leffen irsâl ve Dâhiliye ve Mâliye Nezâret-i celîlelerine de teblîgât icrâ edilmiş olmağla Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesiden dahi infâzının îfâsına himmet.

Mezkûr resim ve planın leffiyle icrâ-yı îcâbı Mekâtib-i ᶜAkeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine işᶜâr ve Mâliye Nezâret-i celîlesine de teblîğ-i keyfiyet kılınmış olmağla Dâhiliye Nezâret-i celîlesiden dahi iktizâsının îfâsına himmet.

İrâde-i seniyyesi mukayyedlerine verilmiştir. Fî 2 Kânûn-ı Sânî 310 [14 Ocak 1895 Pazartesi]

2)

Atûfetlü Efendim Hazretleri

Kuş palazı hastalığından musâb olanların Doktor Roux tarafından keşf olunan usûl-i cedîdeye göre tedâvîsine mahsûs olarak Dersaᶜâdet'te inşâ edilecek ᶜameliyâthânenin sûret-i te'sîsi hakkında baᶜzı mütâlaᶜâtı hâvî Doktor Nikol cânibinden takdîm-i çâkerî-i ᶜâlî kılınan arîza ile resim ve planı manzûr-ı ᶜâlî buyurularak Rusyalı miᶜmâr Mösyö Şeryakof ile mûmâ-ileyh Nikol celb ile zikr olunan ᶜameliyâthânenin sûret-i inşâsı kararlaştırıldıktan sonra îcâb eden binânın kurdurulmak üzere hemân celî-i emr u fermân buyurulduğunu mübelliğ tezkire-i husûsiye-i ᶜatûfetleri üzerine mûmâ-ileyhimâ ile bi'l-müzâkere mezkûr ᶜameliyâthânenin makrûn-ı istihsân-ı ᶜâlî buyurulan resim mûcebince inşâsı tensîb olunmuş ve mûmâ-ileyh Nikol tarafından takdîm olunan ᶜarîzada masârif-i inşâ'iye içün bir defᶜalık beş yüz ve mezkûr hastalığın tedâvîsi içün lâzım gelen devânın istihzârı zımnında şimdilik tedârîk olunacak on hayvân muktezî hidmetci ile ᶜameliyâthânede istihdâm edilecek bir kâtib maᶜâşı ve alât ve edevât masârifi olarak senevî beş yüz kırk lirânın tahsîsiyle Bank-ı ᶜOsmânîden tesviyesi lüzûmu dermiyân edilip zikr olunan ᶜameliyâthâneden melhûz olan fevâ'id ve muhassenâta nazaran masârif-i mezkûre şâyân-ı istiksâr görünerek mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün ᶜarîzalarıyla ᶜameliyâthânenin resim ve planı ᶜarz ve takdîm kılınmış olmağla mablağ-ı mezkûrenin dâhiliye tahsîsâtına ᶜilâveten Bank-ı ᶜOsmânîce tesviyesi zımnında muᶜâmele-i lâzimenin icrâsı hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim. Fî 27 Cemâdiye'l-ahir 312 ve fî 14 Kânûn-ı Evvel 310 [26 Aralık 1894 Çarşamba]

Sadr-ı aᶜzam ve Yâver-i Ekrem

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i taᶜzîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı ᶜâlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 10 Receb 312 ve fî 26 Kânûn-ı Evvel 310 [7 Ocak 1895 Pazartesi]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin

EK – XX: BEO 559/41856

Sadâret Mektûbî Kalemi
29 Receb 312 / 14 Kânûn-ı Sânî 310 [26 Ocak 1895 Cumartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji laboratuvarının ikmâl-i inşâ'ât ve ihzâr-ı levâzımâtı zımnında sarfı lâzım gelen ve nizâmiye hazînesinin sâl-i hâl büdcesine ᶜilâvesi mukteza-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olan cemᶜan iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun Mekteb-i Tıbbiyede bakteriyoloji fennini tedrîs etmek üzere Fransa'dan celb edilen Mösyö Nikol'ün muhassasâtıyla masârif-i sâ'irenin Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına zamîmeten tesviye olunmasından nâşî kaydca te'mîn-i mazbûtiyet içün hazîne-i celîle-i mâliyece Tıbbiye-i Mülkiyenin üç yüz on senesi tahsîsât sûretine ve hesâb-ı mahsûsuna ᶜilâve kılınmış ise de masârif-i inşâ'iye-i merkume ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn evvelce nizâmiye hazînesinden sarf ve iᶜtâ olunduğu cihetle meblağ-ı mezbûrun Tıbbiye-i Mülkiyenin sene-i merkume tahsîsâtından bâ-tenzîl hazîne-i mezkûreye irsâli nezâret-i celîlelerine bildirildiği hâlde henüz gönderilmediğinden ve bunun ber-vech-i muharrer hazîne-i merkumeden büdce hâricinde sarf ve iᶜtâ kılınması mülâsebesiyle yerine konulması taht-ı elzemiyette bulunduğundan bahisle müsâraᶜaten hazîne-i mezkûreye iᶜtâ ettirilmesi lüzûmu taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerîden bâ-tezkire işᶜâr kılınmış olmağla mûcebince iktizâsının îfâ ve inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

2)
Makam-ı Serᶜaskerî
Muhâsebât Dâ'iresi
776

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji laboratuvarının ikmâl-i inşâ'ât ve ihzâr-ı levâzımâtı içün sarfı îcâb eden ve nizâmiye hazînesinin sâl-i hâl büdcesine ᶜilâvesi mukteza-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden olan cemᶜan iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun Mekteb-i Tıbbiyede bakteriyoloji fennini tedrîs etmek üzere Fransa'dan celb olunan Mösyö Nikol'ün muhassasâtıyla masârif-i sâ'irenin Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına zamîmeten tesviye edilmesinden nâşî kaydca te'mîn-i mazbûtiyet içün Tıbbiye-i Mülkiyenin üç yüz on senesi tahsîsât sûretine ve hesâb-ı mahsûsuna zamm ve ᶜilâve kılındığı Mâliye Nezâret-i celîlesinden cevâben vârid olan tezkirede işᶜâr olunduğu ve masârif-i inşâ'iye-i mezkûre ol bâbdaki irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mûcebince evvelce nizâmiye hazînesinden sarf ve iᶜtâ kılındığı cihetle meblağ-ı mezbûrun Tıbbiye-i Mülkiyenin sene-i merkume tahsîsâtından bâ-tenzîl hazîne-i merkumeye irsâli fî 1 Kânûn-ı Evvel 310 târîhli tezkire-i çâkerî ile nezâret-i müşârü'n-ileyhâya işᶜâr kılındığı hâlde meblağ-ı mezbûr henüz vürûd etmemiş ve bunun ber-vech-i maᶜrûz hazîne-i merkumeden büdce hâricinde sarf ve iᶜtâ kılındığı cihetle yerine konulması taht-ı elzemiyette bulunmuş olduğundan meblağ-ı mezbûrun müsâraᶜaten hazîne-i mezkûreye iᶜtâsiyçün nezâret-i müşârü'n-ileyhâya icrâ-yı teblîgât buyurulması husûsunun huzûr-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerine izbârı muhâsebât-ı ᶜumûmiye dâ'iresinden ifâde kılınmağın îfâ-yı muktezâsı menût-ı müsâᶜade-i sâmiye-i fahimâneleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 23 Receb 312 ve fî 8 Kânûn-ı Sânî 310 [20 Ocak 1895 Pazar]
Serᶜasker Rızâ

EK – XXI: BEO 559/41909

1)
Sadâre Mektûbî Kalemi
30 Receb 312 / 15 Kânûn-ı Sânî 310 [27 Ocak 1895 Pazar]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine, Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı mukteză-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olan dârü'l-kelb ve bakteriyoloji laboratuvarları masârif-i inşâ'iyesine mahsûben henüz akçe alınmadığından bahisle taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîden cevâben vârid olan (II) tezkire Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâda lede'l-mütâla^{c}a sâlifü'z-zikr laboratuvarlardan bakteriyoloji laboratuvarının masârifinin ol bâbda şeref-müte^{c}allik buyurulup 29 Receb 311 târîhinde bâ-buyuruldu-ı senâverî teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı celîli vechile tesviye ve i^{c}tâsı bâ-tensîb Ser^{c}asker-i müşârü'n-ileyhe ma^{c}lûmât verilmiş olmağla iktizâsının îfâsına himmet.
Ser^{c}askere
İcrâ-yı îcâbı Mâliye Nezâret-i celîlesine bildirilmiş olmağla irâde efendimindir.

(II) 10 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhli ve altı yüz elli sekiz numerolu tezkire-i ^{c}aliyyeleri.

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî Meclis-i Mahsûs

Fî 19 Receb 312 târîhli mazbatanın sûretidir.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı mukteză-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olan dârü'l-kelb ve bakteriyoloji laboratuvarları masârif-i inşâ'iyesine mahsûben henüz bir akçe alınmadığına dâ'ir taraf-ı Ser^{c}askerîden cevâben vârid olan 10 Receb 312 târîhli tezkire okundu.
Sâlifü'l-beyân laboratuvarlardan bakteriyoloji laboratuvarları masârifinin ol bâbda şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye mantûk-ı celîli vechile tesviye ve i^{c}tâsı hakkında Mâliye Nezâretine tezkire-i sâmî-i tastîri ve taraf-ı Ser^{c}askerîye dahi ma^{c}lûmât verilmesi tezekkür kılındı.
İmzâlı hâline mutâbıktır.

3)
Makam-ı Ser^{c}askerî
Muhâsebât Dâ'iresi
658

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de inşâsı mukteză-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden olan dârü'l-kelb ve bakteriyoloji laboratuvarının masârif-i inşâ'iyesine mahsûben hazîne-i celîleden ne mikdâr akçe alınmış olduğunun iş^{c}ârına dâ'ir şeref-vârid olan fî 22 Ağustos 310 târîhli ve dokuz yüz elli beş numerolu tezkire-i sâmiye-i fahîmâneleri lede'l-havâle mebhûsu'n-^{c}anh bakteriyoloji laboratuvarı masârif-i inşâ'iyesiyçün iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun büdceye zammı husûsuna 20 Kânûn-ı Sânî 309 târîhinde irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulduğu fî 24 Kânûn-ı Sânî târîhli buyuruldu-ı sâmî-i sadâret-penâhîleriyle teblîğ buyurulmuş ise de buna mahsûben hazîne-i celîleden henüz bir akçe istihsâl olunmamış olduğunun cevâben izbârı muhâsebât-ı ^{c}umûmiye dâ'iresinden ifâde kılınmağın ol bâbda emru

fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Cemâdiye'l-ahir 312 ve fî 26 Teşrîn-i Sânî 310 [9 Aralık 1894 Pazar]
Serᶜasker Rızâ

4)
İşbu tezkire ile birleştirilmiş olan 1106 Mâliye tezkiresi zabıt sûretiyle berâber idârete gelmemiştir.
Fî 12 Kânûn-ı Sânî 310 [24 Ocak 1895 Perşembe]

5)
Bâb-ı ᶜÂlî
Meclis-i Mahsûs

Fî 19 Receb 312 [16 Ocak 1895 Çarşamba] târîhli zabıt-nâme sûretidir.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olan dâ'ü'l-kelb laboratuvarının kârgîr olarak seksen iki bin iki yüz doksan dokuz ve bakteriyoloji laboratuvarının yine kârgîr olarak yüz yirmi iki bin üç yüz elli altı kuruş ile vücûda geleceği ve işbu laboratuvarlar için muktezî dolaplar ile câmekân bölmelerine dahi yirmi bin kuruş sarfı iktizâ edeceği beyânıyla mezkûr dâ'ü'l-kelb laboratuvarı için doksan iki bin iki yüz doksan dokuz ve bakteriyoloji laboratuvarı için dahi yüz otuz iki bin üç yüz elli altı kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin üç yüz on senesi muvâzenesine idhâliyle sarfına me'zûniyet iᶜtâsına dâ'ir Dâhiliye Nezâretinin 21 Şaᶜbân 311 târîhli tezkiresi melfûflarıyla kırâ'at olundu.
Ber-mûceb-i işᶜâr zikr olunan Dâ'ü'l-kelb Laboratuvarının inşâsıyla masârifinin büdceye ᶜilâveten tesviyesi tensîb olunup ancak cümle-i işᶜârdan bulunan bakteriyoloji laboratuvarı için hazîne-i celîlece mukaddemâ akçe verilmiş olduğundan baᶜde îcâbı icrâ kılınmak üzere evvel-emirde sâlifü'l-beyân bakteriyoloji laboratuvarının inşâsı için hazîne-i celîleden ne mikdâr akçe verilmiştir bunun Mâliye Nezâretinden ve yine mezkûr bakteriyoloji laboratuvarının inşâ'âtına sarf olunmak üzere cânib-i hazîne-i celîleden ne kadar akçe alınmış olduğunun dahi taraf-ı Serᶜaskerîden bâ-tezkire-i sâmiye istifsârına karât verildi.
İmzâlı aslına mutâbıktır.

EK – XXII: BEO 569/42646

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
17 Şa^cbân 312 / 31 Kânûn-ı Sânî 310 [13 Şubat 1895 Çarşamba]

Mâliye ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlelerine

Kuş palazı ᶜilletine karşı keşf olunan devâ-yı cedîdin istihzârı zımnında inşâsı mukarrer olan (I) ᶜameliyâthânenin idâresi kitâbetine ehliyeti cihetiyle Bağdâd Vilâyeti Mektûbî Kalemi ketebesinden Yusuf Efendi'nin gelecek şubattan iᶜtibâren işe mübâşeret etmek üzere taᶜyîni tensîb olunduğundan bahisle me'mûriyetinin tasdîk (II) kılınmış ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine de maᶜlûmât verilmiş olmağla mûcebince iktizâsının îfâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

Mâliye'ye (I)
ᶜAmeliyâthâneye muktezî evrâkın celbi zımnında mablağ-ı matlûbenin tesviyesi Doktor Mösyö Nikol tarafından bâ-tezkire istidᶜâ olunmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

Mekâtib'e (II)
Devâ-yı mezkûrun bir ân evvel istihzârına mübâşeret etmek üzere lâzım gelen inşâ'âtın tesrîᶜi ve hayvân ve ahûrların tedâriki lüzûmu Doktor Nikol tarafından bâ-tezkire ifâde olunmuş ve laboratuvara muktezî edevât içün taleb olunan mebâliğin tesviyesi Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ edilmiş olmağla nezâret-i celîlelerince dahi iktizâ-yı hâlin îfâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Bâ-işâret-i ᶜaliyye.

2)
Huzûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir
Kuş palazı ᶜilletine karşı keşf olunan devâ-yı cedîdin istihzârı içün lâzım gelen ᶜameliyâthânenin inşâsı hakkında irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî şeref-südûr ve müteᶜallik buyurulmuş olmağla Doktor Roux cenâblarıyla müştereken Paris'te tanzîm ve burada ᶜatebe-i ᶜulyâ-yı pâdişâhîye takdîm etmiş olduğumuz raporda mezkûr ᶜameliyâthânenin idâresi içün iktizâ eden kâtibin taraf-ı ᶜacizânemden teklîfi muharrer bulunduğundan kitâbet-i mezkûreye iktidâr ve ehliyeti bendenizce muᶜarref olan Bağdâd Vilâyeti Mektûbî Kalemi hulefâsından ᶜizzetlü Yusuf Efendi'nin taᶜyîni tensîb kılınmış ve gelecek şubat ayından iᶜtibâren işe mübâşereti mukarrer bulunmuş olmağla lutfen me'mûriyetinin tasdîkiyle laboratuvar içün muktezî edevâtın celbi içün mebâliğ-i matlûbenin te'diyesi zımnında Mâliye Nezâret-i celîlesine evâmir-i lâzime iᶜtâsı inâyet ve memleketce şiddet-i lüzûmuna mebnî devâ-yı cedîdin bir an evvel istihzârına mübâşeret etmek üzere lâzım gelen inşâ'âtın tesrîᶜi ve atların mübâyaᶜasıyla ahûrların tedâriki içün lâzım gelenlere emr u irâde buyurulması bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Kânûn-ı Sânî 310 [9 Şubat 1895 Cumartesi]
Doktor Nikol

EK – XXIII: BEO 569/42654

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
16 Şaᶜbân 312 / 30 Kânûn-ı Sânî 310 [12 Şubat 1895 Salı]

Mâliye ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlelerine

Kuş palazı hastahânesinin Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâretine masârif-i inşâ'iyesi olup ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî avans akçesinden tesviyesi lüzûmu 11 Receb 312 târîhli tezkire-i senâverî ile cevâben savb-ı devletlerine işᶜâr olunan masârif-i inşâ'iyesi olan bin üç yüz yirmi lirâya mahsûben Hazîne-i celîleden yüz otuz bin kuruşun, lirâ yüz üç kuruş hesâbıyla tesviye olunduğundan bahisle hâsıl olan beş bin dokuz yüz altmış kuruş farkın dahi tesviyesi lüzûmu Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire bildirilmiş olmağla işᶜâr-ı vâkıᶜa ve hükm-i irâde-i seniyye-i mülûkâneye nazaran işbu farkın tesviyesiyle keyfiyetin inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

Mekâtib-i ᶜAskeriye
lüzûmuna ve mezkûr hastahâne içün teᶜâtî edilen mukavelenâmede bin yetmiş lirâ ile altmış iki kuruşun muharrer olduğu hâlde ol bâbdaki tezkire-i senâverîde meblağ-ı mezbûrun mikdârı bin on lirâ gösterilmiş olduğundan farkı olan altmış lirâ ile altmış iki kuruşun hakkında olunacak muᶜâmelenin istifsârına dâ'ir vârid olan 3 Şaᶜbân 312 târîhli tezkire-i cevâbiye-i devletleri mütâlaᶜa-güzâr-ı senâverî olup sâlifü'z-zikr beş bin bu kadar kuruş farkın ber-vech-i işᶜâr tesviyesi Mâliye Nezâret-i celîlesine bildirilmiş ve mukaddemâ gelen 19 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhli tezkire-i celîlelerinde dahi gösterildiği üzere mezkûr hastahânenin masârif-i inşâ'iyesi içün Mösyö Ceryakof ile karârlaştırılan mikdâr bin on lirâdan ᶜibâret olmasına mebnî bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hiâfet-penâhî dahi o merkezde şeref-müteᶜallik buyurulmuş olmasına beyân olunan mukavelenâmede mikdârca görünen tefâvütün sebebi nezd-i ᶜâlîce bilinemeyip nezâret-i celîlelerince bâ-tenmîk hall-i mes'ele edilmesi lâzım geleceğinden ona göre îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

2)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 38

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Hazret-i Vekâlet-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı hastahânesinin masârif-i inşâ'iyesi olan binüç yüz lirâya mahsûben Hazîne-i celîleden verilen yüz otuz bin kuruşun, lirâ yüz üç kuruş hesâbıyla tesviye edildiğinden hâsıl olan ben bin dokuz yüz altmış kuruş farkın dahi tesviyesi lüzûmuna ve mezkûr hastahâne içün teᶜâtî edilen mukavelenâmede bin yetmiş lirâ ile altmış iki kuruşun muharrer olduğu hâlde ol bâbdaki tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde meblağ-ı mezbûrun mikdârı bin on lirâ gösterilmiş olduğundan farkı olan altmış lirâ ile altmış iki kuruşun sûret-i te'diyesine dâ'ir sebk eden ᶜarz ve istifsâr-ı çâkerîye cevâben resîde-i dest-i ibcâl olan 31 Kânûn-ı Sânî 310 târîhli ve yüz on üç numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde sâlifü'z-zikr beş bin bu kadar kuruşun sikke farkının tesviyesi Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u işᶜâr buyurulmuş ise de mezkûr hastahânenin masârif-i inşâ'iyesi içün Mösyö Ceryakof ile karârlaştırılan mikdâr bin on lirâdan ᶜibâret

olmasına mebnî bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî dahi o merkezde şeref-müteᶜallik buyurulduğundan mikdârca görülen tefâvütün nezâret-i çâkerîce tedkîki emr u irâde buyurulduktan nâşî keyfiyet muhâsebe-i mülkiyeye ledel'l-havâle tedkîkat-ı lâzime icrâ kılındıkta fark-ı mebhûsu'n-ᶜanhânın mu'ahharan Mösyö Nikol tarafından resim ve planın tebdîliyle ᶜilâve edilen bir parçadan hâsıl olan fark olup ol vechile altmış lirâ küsûr kuruş fazlasına bir meblağın zamm ve ᶜilâvesi îcâb ettiği anlaşıldığından meblağ-ı mezbûrun bedel-i sâbıka zamîmeten iᶜtâsı lüzûmunun ve Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u irâde buyurulması husûsunun pîş-gâh-ı sâmî-i hazret-i sadâret-penâhîlerine cevâben ᶜarz ve tenmîki ifâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 24 Şaᶜbân 312 ve fî 7 Şubat 310 [20 Şubat 1895 Çarşamba]

Yaverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm Mekâtib-i
ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 32

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhânede te'sîsi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden bulunan kuş palazı hastahânesinin meᶜa-teferruᶜât masârif-i inşâ'iyesi olan bin üç yüz yirmi lirâya mahsûben Mecidiye on dokuz kuruş kuruş hesâbıyla Mâliye Nezâret-i celîlesinden iᶜtâ olunan yüz otuz bin kuruşun, lirâ yüz üç kuruş hesâbıyla üst tarafı olan beş bin dokuz yüz altmış kuruşun dahi tesviyesi lüzûmunun nezâret-i müşârü'n-ileyhâya emr u izbârına ve mezkûr hastahâne içün teᶜâtî edilen mukavelenâmede bin yetmiş lirâ ile altmış iki kuruş münderic olmasına ve bu bâbda şeref-vürûd eden tezkire-i sâmiye-i hazret-i sadâret-penâhîlerinde ise meblağ-ı mebhûsu'n-ᶜanhânın kemmiyeti bin on lirâ olmak üzere tenmîk buyurulmasına nazaran farkı olan altmış lirâ ile altmış iki kuruş hakkında ne vechile îfâ-yı muᶜâmele olacağına dâ'ir muhâsebe-i mülkiyeden verilen takrîr matviyyen pîş-gâh-ı sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine ᶜarz ve tesyîr kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 3 Şaᶜbân 312 ve fî 17 Kânûn-ı Sânî 310 [30 Ocak 1895 Çarşamba]

Yaverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm Mekâtib-i
ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

4)
Nezâret-i Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye
Muhâsebe Kalemi
ᶜAded 120

Kuş palazı hastahânesinin meᶜa-teferruᶜât masârif-i inşâ'iyesi olan bin üç yüz yirmi lirânın hareket-i ᶜarzdan rahne-dâr olan ebniye-i emîriye inşâ'ât ve taᶜmîrâtı içün bankadan alınan avans

akçesi bakıyyesinden tesviyesine dâ’ir irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr ettiği bâ-buyuruldu-ı sâmî-i emr u izbâr buyurulması mebâliğ-i mezbûreye mahsûben Mecidiye on dokuz hesâbıyla Dâhiliye Nezâret-i celîlesi tahsîsât sûretinden mahsûb olunarak Mâliye Nezâret-i celîlesinden i^{c}tâ olunan yüz otuz bin kuruş bu kere Dâhiliye Nezâret-i celîlesi veznesinden alınmış ise de meblağ-ı mezbûr bin üç yüz yirmi lirâ olduğuna göre be-her lirâ-yı ^{c}Osmânî yüz üç kuruş hesâbıyla bedeli yüz otuz beş bin dokuz yüz altmış kuruş olmağla üst tarafı olan beş bin dokuz yüz altmış kuruşun dahi ber-vech-i sâbık i^{c}tâ edilmesi husûsunun Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u iş^{c}ârı lüzûmunun makam-ı sâmî-i sadâret-^{c}uzmâya ^{c}arz ve iş^{c}ârı ve ol bâbda te^{c}âtî olunan mukavelenâmede ebniye-i mezkûre bedeli bin yetmiş lirâ ile altmış iki kuruş gösterilmiş olup emr-i sâmî-i mezkûrede ise bin on lirâ gösterildiği beyânlarında altmış lirâ ve altmış iki kuruş bir fark görülmekte olduğundan fark-ı mezkûr hakkında olacak mu^{c}âmelâtın istîzânı menût-ı re’y-i ^{c}âlî-i nezâret-penâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 11 Kânûn-ı Sânî 310 [24 Ocak 1895 Perşembe]

EK – XXIV: BEO 574/43036

Sadâret Mektûbî Kalemi
24 Şa^{c}bân 312 / 8 Şubat 310 [20 Şubat 1895 Çarşamba]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Mâliye Nezâret-i Celîlelerine

Kuş palazı ^{c}illetine karşı keşf olunan devâ-yı cedîdin bir ân evvel istihzârına mübâşeret etmek üzere lâzım gelen inşâ'âtın tesrî^{c} ve hayvânât ve ahûrların tedâriki lüzûmu Doktor Nikol tarafından bâ-tezkire ifâde olunmasına mebnî ^{c}ameliyâthâneye muktezî âlât ve edevât içün taleb olunan mebâliğin tesviyesi (I) Mâliye Nezâret-i celîlesine iş^{c}âr ve iktizâ-yı hâlin îfâsı 17 Şa^{c}bân 312 târîhinde nezâret-i celîlelerine de izbâr olunmuştu. Mezkûr ^{c}ameliyâthânenin bakteriyoloji laboratuvarı ittisâlinde inşâsı esbâb-ı muharrereden nâşî müşkülâtı mûcib ve bi'l-^{c}akis nezâret-i celîlelerince tensîb buyurulacak mahallde inşâsıyla zikr olunan bakteriyoloji laboratuvarının da oraya nakl ve ilhâkı münâsib olacağından ve sipâriş edilen âlât ve edevât-ı mezkûrenin karîben vürûdu me'mûl idüğünden bahisle ^{c}ameliyâthâne ittihâz olunacak mahallin serî^{c}an tabi^{c}atiyle devâ-yı mezkûrun bir an evvel tedârik ve istihzârı içün iktizâ eden on re's bârgîrin tedâriki lüzûmuna dâ'ir mûmâ-ileyh Doktor Nikol tarafından verilen tezkire leffen savb-ı devletlerine tisyâr ve iktizâ eden mebâliğin sür^{c}at-i tesviyesi nezâret-i müşârü'n-ileyhâya te'kîden izbâr kılınmış olmağla mündericâtına ve iş^{c}âr-ı sâbıka nazaran iktizâsının îfâsına himmet.
(I) 17 Şa^{c}bân 312 târîhinde savb-ı devletlerine iş^{c}âr olunduğu gibi inşâ'âtın tesrî^{c}i lüzûmu da Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine izbâr olunmuştu. Meblağ-ı mezbûrun tesrî^{c}-i tesviyesiyle iktizâ eden şeylerin bir an evvel tedâriki lüzûmu mûmâ-ileyh tarafından bu kere bâ-tezkire ifâde olunmuş ve nezâret-i müşârü'n-ileyhâya te'kîd-i vesâya edilmiş olmağla nezâret-i celîlelerince de iş^{c}âr-ı sâbık vechile iktizâsının îfâ ve izbârına himmet.

Bâ-ifâde-i mektûbî.

EK – XXV: BEO 586/43888

Sadâret Mektûbî Kalemi
18 Ramazân 312 / 3 Mart 311 [15 Mart 1895 Cuma]

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine Tezkire

Mösyö Nikol bayrama kadar olan me'zûniyet salâhiyetinden sarf-ı nazarla burada kuş palazı serumunu tedârik içün kalmak istediği hâlde bakteriyoloji tedrîs eden şâkirdândan refâkatine almak istediği üç efendi verilmediğinden hidemâtının takdîr olunmadığını ifâde etmek üzere Paris'e ᶜazîmete karâr verdiği bildirilmesiyle kendisine vesîle-i şikâyet verilmemek içün istediği efendilerin refâkatine iᶜtâs hakkında vâkiᶜ olan ᶜarz ve istîzân üzerine îcâbına bakılmak içün keyfiyetin taraf-ı senâverîye havâle buyurulmuş olduğu ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunmağla mezkûr efendilerin hemân mûmâ-ileyhin refâkatine verilerek keyfiyetin inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

EK – XXVI: BEO 591/44264

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
30 Ramazân 312 / 14 Mart 311 [27 Mart 1895 Çarşamba]

Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mösyö Nikol'ün bakteriyoloji tedrîs eden şâkirdândan almak istediği üç efendinin vesîle-i şikâyet olmamak üzere ber-muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn hemân i^{c}tâsı hakkında sebk eden iş^{c}âra cevâben mûmâ-ileyhimden Oseb Mika'il Efendi'nin mukaddemâ Dîvân-ı Harbce ithâm edilmiş olmasından dolayı mu^{c}âvinliğe ta^{c}yîni kabil olamayacağından bunun istisnâsıyla dîger iki efendinin mûmâ-ileyhin refâkatine verilmesi münâsib olacağına dâ'ir vârid olan 23 Ramazân 312 târîhli tezkire-i devletleri mütâla^{c}a-güzâr-ı senâverî olarak haber alındığına göre târîh-i tezkire-i devletlerinde Mösyö Nikol Paris'e ^{c}avdet etmiş olduğu beyânıyla tezkire.

Taraf-ı mektûbîden muharrer ve merbût pusula mûcebince.

2)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
5

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mösyö Nikol'ün bakteriyoloji tedrîs eden şâkirdândan refâkatine almak istediği üç efendinin verilmediğinden hidemâtının takdîr olunmadığını ifâde etmek üzere Paris'e ^{c}azîmete karâr verdiği bildirilmesiyle kendisine vesîle-i şikâyet verilmemek içün istediği efendilerin i^{c}tâsı hakkında vâki^{c} olan ^{c}arz ve istîzân üzerine îcâbına bakılmak içün keyfiyetin taraf-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerine havâle buyurulmuş olunduğunun teblîğiyle mezkûr efendilerin hemân mûmâ-ileyhin refâkatine verilmesi 3 Mart 311 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinden emr u iş^{c}âr buyurulmuştur. Taleb eylediği efendilerin kimler olduğu mûmâ-ileyhden su'al olundukta Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'den bâ-şehâdet-nâme neş'etle Haydar Paşa Hastahânesinde ^{c}ameliyât görmekte olan Yüzbaşı Mika'il Oseb Efendi ile Ziyâ Seyfullah Efendi ve Bahriye Nezâret-i celîlesine mensûb Kolağası Süleymân Nûrî Efendi olduğunu beyân eylemiş ve hâlbuki mûmâ-ileyhimden Mika'il Oseb Efendi Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretine ilhâkı hakkında irâde-i isâbet-^{c}âde-i hazret-i şehriyârî şeref-südûr buyurulduğu hâlde üzerinde evrâk-ı muzırra zuhûru ve emârât ve şuhûd-ı ^{c}adîde ile kendisinin efkâr-ı muzırra ashâbından bulunduğu ve hattâ buna zamîmeten yoklama zamânları ^{c}umûm şâkirdânın pâdişâhım çok yaşa du^{c}â-yı vâcibü'l-edâsını îfâ ettikleri esnâda du^{c}â-yı mezkûrun tamâmiyle zıddını ifâde eden ve ^{c}arz u beyânı lisân-ı ^{c}ubûdiyete yakışmayan ba^{c}zı elfâz-ı la^{c}înâne teleffuz etmiş olduğu o vakitler teşekkül eden Dîvân-ı Harbîce tebeyyün etmiş ve üzerinde evrâk-ı muzırra zuhûr eden sâ'ir şâkirdânla birlikte onun dahi mektebden tard ve ihrâcı mezkûr Dîvân-ı Harb karârıyla ^{c}atebe-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîye ^{c}arz olunmuş ve Ser^{c}asker Paşa hazretleriyle ^{c}âcizleri ve Dîvân-ı Harb a^{c}zâsından birisinden mürekkeb olmak üzere Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkânede teşekkül etmiş olan husûsî bir Dîvân-ı Harbde dahi mezkûr Dîvân-ı Harbin karârı tasdîk olunmuş ise de bu bâbda bir irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhi teblîğ buyurulmadığından birkaç zamân habsden sonra mektebce ikmâl-i tahsîl ederek şahâdet-nâme ahzıyla çıkmıştır. Mekteb me'mûrîn ve mu^{c}allimîninin meslek ve fikr-i mahsûsları kendilerinin terbiye ve tedrîsine me'mûr oldukları şâkirdâna sirâyet edeceği mülâhazasına mebnî

bu misillü cerâyim-i kebîresi resmî bir Dîvân-ı Harb huzûrunda sâbit olanların hiçbir me'mûriyetle be-tekrâr mektebe alınmaması usûl-i müttehize îcâbâtından bulunmakta ve hattâ ^{c}aynı Dîvân-ı Harb karârıyla müttehem olanlar meyânında müsta^{c}iddleri bulunduğu hâlde mu^{c}âvinlik imtihânlarına kabûl edilmemekte ve ikmâl-i tahsîl içün Avrupa'ya i^{c}zâm kılınan şâkirdân meyânında idhâl olunmamakta olduğundan Mösyö Nikol'ün ^{c}atebe-i seniyye-i hazret-i mülûkâneye olan ^{c}arz ve mürâca^{c}atı üzerine vâki^{c} olan su'al-i ^{c}âlîye cevâben bu cihetin ^{c}arzıyla mûmâ-ileyhe Oseb Mikâ'il Efendi'nin istisnâsıyla muharerü'l-esâmî dîger iki efendinin Mösyö Nikol'e mu^{c}âvin verilmesi vârid-i hatır-ı ^{c}âcizi olmakta bulunduğu 14 Şubat 310 târîhli tezkire-i ^{c}âcizî ile ^{c}atebe-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneye ^{c}arz ve istîzân olunmuş idi.

Mösyö Nikol'ün fenn ve ma^{c}lûmâtı kendisince elverişli olanları mu^{c}âvinlikle yanına almağı arzû edeceği tabî^{c}i bulunmuş ise de kendisi ecnebî olduğu cihetle bi't-tabi^{c} Mekteb-i Şâhânenin nizâmâtına ve intihâb edeceği adamların ahlâk ve etvâr ve mişvârına vukûfu olamayacağından mu^{c}âvinliğe ta^{c}yînlerini taleb edeceği adamların içinden hiçbir sûretle lekelenmemiş ve ahlâk ve ahvâl-i mazbûtası mu^{c}âvinlikle tekrâr Mekteb-i Şâhâneye alınmalarına müsâ^{c}id bulunmuş olanlardan intihâb edilmesi veza'if-i nezâret cümlesindedir. Nezâretin bu hukûkuna ri^{c}âyet olunmayıp da cerâyim-i azîmesi bir Dîvânı Harb-i resmî huzûrunda sâbit olan bu misillülerin mu^{c}âvinlikle mektebe alınması hakkında mûmâ-ileyhin mes'ûlünün is^{c}âf olunması bilâhare şâkirdâna dahi efkâr-ı muzırranın sirâyetini mûcib olup bu da zabt u rabtı ihlâl edeceği ve o hâlde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretine ilhâkından inzibât-ı idârece hiçbir fâ'ide iktitâf edilemeyeceği bedîhî olduğundan bu hâlin ileride makam-ı ^{c}âcizînin mes'ûliyetini bâdî olacağının ^{c}arz ve beyânına ibtidâr kılınmış ve mûmâ-ileyh Oseb Mikâ'il Efendi'nin istisnâsıyla Ziyâ Seyfullah ve Süleymân Nûrî Efendilerin Mösyö Nikol'e mu^{c}âvin verilmesi karîn-i tensîb-i ^{c}âlî-i sadâret-penâhîleri buyurulduğu sûrette mûmâ-ileyhimâdan Süleymân Nûrî Efendi'nin i^{c}zâmı husûsunun Bahriye Nezâret-i celîlesine emr u iş^{c}âr buyurulması menût-ı emr u irâde-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 23 Ramazân 312 ve fî 8 Mart 311 [20 Mart 1895 Çarşamba]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)

Târîh-i tezkire-i devletlerinde haber alındığına göre Mösyö Nikol Paris'e ^{c}avdet etmiş olduğundan bunun beyânıyla.

EK – XXVII: BEO 601/45012

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
20 Şevval 312 / 3 Nisân 311 [16 Nisan 1895 Salı]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı ^{c}illetine karşı Doktor Roux tarafından ihtirâ^c kılınan ^{c}ilâcın tecrübesi için inşâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hilâfet-penâhîden bulunan hastahânenin Rusyalı Mösyö Çeryakof ma^{c}rifetiyle bin on ^{c}aded ^{c}Osmânlı lirâsına inşâsı karârlaştırıldığına ve mûmâ-ileyhin hâricden getireceği levâzım için gümrük resmi olarak meblâğ-ı mezbûrdan başka verilmesi lâzım gelen on ve duvar masârifi olarak iki yüz yirmi ve terkos suyu icrâsı masârifi olmak üzere dahi seksen ^{c}aded ki cem^{c}an bin üç yüz yirmi lirâ ile mezkûr hastahânenin mükemmelen vücûda geleceği ^{c}inde'l-keşf anlaşıldığına dâ'ir bâ-tezkire vâki^c olan iş^{c}âr-ı devletlerine bi'l-istîzân mûcebince icrâ-yı îcâbı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden şeref-sâdır buyurulan fî 26 Rebi^{c}u'l-evvel 312 târîhinde Mâliye Nezâret-i celîlesine ve savb-ı vâlâlarına teblîğ-i keyfiyet olunmuş idi bu kere Rüsûmât Emânet-i celîlesinden vârid olan tezkirede mezkûr hastahâne için mûmâ-ileyh tarafından evvelce Avrupa'ya sipâriş olunup vürûd eden malzemenin bilâ-resm imrârı istenilmiş Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâret-i behiyyesinden bâ-^{c}ilm u haber bildirilmiş ve işin müsta^{c}ciliyetine mebnî bunların bilâ-resm imrârına ruhsat i^{c}tâ kılınmış olunduğu beyânıyla istîzân-ı mu^{c}âmele olunup levâzım-ı mezkûrenin gümrük resminin sâlifü'z-zikr evvelki tezkire-i devletlerinde dâhil-i keşf olduğu sarâhaten gösterilmiş ve irâde-i seniyye-i mülûkâne dahi ol merkezde şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olduğu hâlde Mekteb-i Tıbbiye Nezâretince bunların bilâ-resm imrârı lüzûmundan bahs edilmesi sebebi anlaşılamamış olmağla bi'l-tedkîk îcâb-ı hâlin ^{c}ilâve-i mütâla^{c}a-i ^{c}aliyyesiyle izbârına himmet.

2)
Rüsûmât Emâneti Muhâsebe
^{c}Aded 24 7561

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji laboratuvarı için vürûd eden eşyânın resm-i gümrükten istisnâsına dâ'ir bir gûne emr u iş^{c}âr-ı ^{c}âlî vukû^c bulmamasından dolayı gümrükte tevkîf edilmiş olan eşyânın bi'l-mu^{c}âyene bilâ-resm imrârı münâsib göründüğü beyân-ı ^{c}âliyesiyle icrâ-yı îcâbı şeref-vârid olan 18 Mayıs 1310 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinde emr u izbâr buyurulmaktan nâşî mûcebince mu^{c}âmele icrâ edilmiş olduğu kayden anlaşıldığına ve bu def^{c}a Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâret-i behiyyesinden gelen ^{c}ilm u haberde mekteb-i mezbûrun botanik bahçesinde inşâ edilmekte olan kuş palazı hastahânesi için müte^{c}ahhidi Mösyö Çeryakof tarafından evvelce Avrupa'ya sipâriş edilip gümrüklerden bilâ-resm imrârı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunan malzemenin vürûd ettiği beyânıyla bunların bilâ-resm imrâr ettrilmesi gösterilmiş olup egerçi bu bâbda emânet-i çâkerîye bir gûne emr u iş^{c}âr vukû^c bulmamış ve nev^{c}i ve mikdârı dahi mezkûr ^{c}ilm u haberde beyân olunmamış ise de işin müsta^{c}ciliyetine mebnî bunların mu^{c}âyenesi bi'l-icrâ bilâ-resm imrârına ruhsat i^{c}tâ ve nev^{c}i ve mikdârının dahi inbâ olunması Galata Emti^{c}a-i Ecnebiye Gümrüğü Nezâretine yazılmış olduğundan sûret-i ma^{c}rûzaya nazaran şeref-sânih olacak irâde-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinin emr u iş^{c}âr buyurulması bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 14 Şevval 1312 ve fî 28 Mart 1311 [10 Nisan 1895 Çarşamba]

Rüsûmât Emîni

EK – XXVIII: BEO 618/46304

1)

Sadâret Mektûbî Kalemi

16 Zilka^{c}ade 312 / 29 Nisân 311 [11 Mayıs 1895 Cumartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Mâliye Nezâret-i Celîlelerine

Kuş palazı hastalığına musâb olanların usûl-i cedîdeye göre tedâvîsine mahsûs ^{c}ameliyâthânenin inşâsıyçün bir def^{c}alık beş yüz ve tedârik olunacak olan hayvâna muktezî hidmetçi ile (I) masârifi olarak senevî beş yüz kırk lirânın Dâhiliye tahsîsâtına ^{c}ilâveten Bank-ı ^{c}Osmânîce tesviyesi hakkında bi’l-istîzân şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfi 15 Receb 312 târîhinde bâ-buyuruldu savb-ı devletlerine ve Mâliye ve Dâhiliye Nezâret-i celîlelerine teblîğ olunmuştu. Şimdiye kadar bir mahall irâ’e edilmemesinden nâşî i^{c}mâli te’ahhur eden serumların bir an evvel istihzârı zımnında muvakkaten Bakteriyoloji Laboratuvarı kuş palazı idâresi ittihâz edilmek üzere münâsib bir hânenin sür^{c}at-i istîcârıyla şimdilik dört bârgîrin tedârik ve teslîmi ve bankada mevcûd olan vâridât esmânıyla senevî büdcenin kendi emrine tevdî^{c} ve havâlesi lüzûmunu mübeyyin Doktor Nikol’ün bu kere verdiği rapor ile mûmâ-ileyh tarafından mukaddemâ münferiden ve Doktor Roux ile müştereken hâk-i pây-i hümâyûn-ı şâhâneye takdîm olunup sâlifü’z-zikr irâde-i seniyye-i mülûkâne evrâkı meyânında bulunan iki kıt^{c}a raporun sûretleri leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış ve para içün Mâliye Nezâret-i celîlesine îfâ-yı vesâyâ edilmiş olmağla nezâret-i celîlelerince de mezkûr raporlar mündericâtına nazaran mu^{c}âmelât-ı lâzimenin îfâsına himmet.

Mâliyeye

Zikr olunan kuş palazı idâresi hesâbınaolarak bankada mevcûd olan vâridât esmânıyla senevî büdcenin kendi emrine tevdî^{c} ve havâlesi Doktor Nikol tarafından bu kere bâ-tezkire istid^{c}â ve ol bâbda Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine de ma^{c}lûmât i^{c}tâ kılınmış olmağla hazîne-i celîlece dahi iktizâsının îfâsına himmet.

(I) ^{c}Ameliyâthânede istihdâm edilecek bir kâtib ma^{c}âşı ve âlât ve edevât.

Bâ-işâret-i ^{c}aliyye.

2)

Huzûr-ı Fahâmet-nüşûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Doktor Mösyö Roux cenâbları tarafından keşf olunup burada istihzâr ve i^{c}mâli muktezâ-yı emr u fermân-ı merâhim-^{c}unvân-ı cenâb-ı şehriyârîden bulunan kuş palazı serumunun sûret-i istihzârıyla idârenin teşkîline dâ’ir müşârü’n-ileyh Mösyö Roux cenâblarıyla müştereken ^{c}atebe-i felek-mertebe-i cenâb-ı pâdişâhîye ^{c}arz ve takdîm eylediğimiz raporun mündericâtı mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı hakkında irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-südûr ve müte^{c}allik buyurulmuş ve keyfiyet cenâb-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerinden Mâliye Nezâret-i celîlesine lede’l-teblîğ hükm-i irâde-i seniyyeye tevfîkan muktezî âlât ve edevât esmânıyla senevî büdcesi Bank-ı ^{c}Osmânîye havâle edilerek edevât-ı mezkûre Avrupa’dan celb ve tedârik olunmuş ise de idârenin te’sîsi içün bu güne kadar mahall ta^{c}yîn ve irâ’e olunmadığı cihetle serumun i^{c}mâline mübâşeret edilememiştir.

Şimdilik gerek Bakteriyoloji Laboratuvarı ve gerekse de mezkûr kuş palazı idâresi içün bir hâne

istîcâr edilmekte bulunacağına ve bi-^{c}avn-i te^{c}âlâ serumun i^{c}mâline hemân mübâşeret edileceği gibi yeniden keşf olunup muvaffakiyetinin bir netîce-i kat^{c}iyeye hüsn-i iktirânı me'mûl olan yılancık ve isteropnömokok ve sâ'ir serumların i^{c}mâli lâzım geleceğine mebnî te'ahhurât ve ta^{c}tîlâta mahall kalmamak üzere evvel-emirde lâzım gelen hânenin sür^{c}at-i istîcârı ve Kânûn-ı Sânî 310 evâhirinde Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ buyurulan müşârü'n-ileyh Mösyö Roux'nun mârrü'l-^{c}arz raporuyla ^{c}âcizlerinin ol bâbda takdîm eylediğim raporun birer sûretinin ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i celîlesine dahi teblîği ve bir de mikdâr-ı kâfî serum istihsâl olunmak üzere on bârgîrin lüzûm-ı tedâriki raporda ^{c}arz olunmuş ise de istîcâr edilmekte bulunan hânenin ^{c}adem-i vüs^{c}atine mebnî îcâbı hâlinde hadd-i kifâyete iblâğ edilmek üzere şimdilik dört bârgîrle başlanmak mecbûriyetinde bulunduğumdan mezkûr dört bârgîrin bâ-tedârik ^{c}âcizlerine sür^{c}at-i teslîmi ve kuş palazı idâresinin hesâbına olarak bankada mevcûd olan âlât ve edevât esmânıyla senevî büdcenin hükm-i irâde-i seniyyeye tevfîkan ^{c}âcizlerinin emrine tâbi^{c} bulundurulması husûsunun lâzım gelenlere emr u irâde buyurulması istirhâmına cür'et olunur. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Nisân 311 [7 Mayıs 1895 Salı]

Doktor Nikol

EK – XXIX: BEO 629/47109

Sadâret Mektûbî Kalemi
30 Zilkaᶜade 312 / 13 Mayıs 311 [25 Mayıs 1895 Cumartesi]

Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâret-i Celîlesine

Dördüncü Ordu mîrlivâlarından saᶜâdetlü Süleymân Paşa’nın Nişantaşı’nda vâkiᶜ hânesinin Bakteriyoloji ve Kuş Palazı İdârehânesi ittihâz edilmek üzere Mösyö Nikol tarafından karârlaştırılmış olduğu vechiyle senevî doksan altı lirâ bedel ile istîcârı ve ᶜameliyâthâne inşâsiyçün ᶜOsmânlı Bankasında bulunan beş yüz lirânın ahzı husûsuna 18 Zilkaᶜade 312 târîhli ve 14 numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi’l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sâdır olmağla îfâ-yı muktezîsine himmet.

2)
Numero 1

Huzûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir
Kuş palazı ᶜilletine karşı istihzâr edilecek serumun iᶜmâli zımnında tedârik edilen hânenin istîcârıyla dört ᶜaded bârgîrle âlât ve edevât esmânının taraf-ı ᶜâcizâneme teslîmi husûsuna lâzım gelenlere evâmir-i lâzime iᶜtâ buyurulması geçenlerde takdîm eylediğim ᶜarîzada ᶜarz ve beyân etmekliğim üzerine bârgîrlerle âlât ve edevât esmânının iᶜtâsı ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâret-i celîlesine irâde buyurulmuş ise de istîcâr olunacak hâne hakkında henüz bir netîce zuhûr etmemiştir. Vukûᶜ bulan taleb ve mürâcaᶜattan nâşî mezkûr serumun bir ân evvel iᶜmâli mukteżâ-yı emr u fermân-ı merâhim-ᶜunvân-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunduğundan âlât ve edevât-ı lâzime beş aydan beri celb olunacağı gibi bârgîrlerin telkîhi içün istiᶜmâl edilecek “toksin” denilen mâdde-i telkîhiye yalnız Paris’te Mösyö Pasteur’ün laboratuvarında iᶜmâl olunduğu hâlde ᶜâcizleri tarafından bu kere burada mükemmel sûrette tertîb edilip hâzır edilmiştir. Mâdde-i mezkûre şimdilik istiᶜmâl edilmez ise mu’ahharan hüsn-i te’sîri görülmek içün şerâ’it-i mahsûsa dâ’iresinde muhâfazası iktizâ ettiğinden ve şerâ’it-i mezkûre ise külliyetli masrafla pek çok külfete muhtâc bulunduğundan ᶜarz edilen hânenin istîcârından şimdilik sarf-ı nazar buyurulmuş ise beyhûde yere masraf ve külfete mahall kalmamak üzere tahrîb ve mahvı cihetine gidilmek daha muvâfık bulunacaktır.
Bendeleri tâm sekiz aydan beri mezkûr kuş palazı serumunun iᶜmâlini teklîf eylemiş idim. ᶜAmeliyâthânenin sûret-i katᶜiyede te’sîsi târîhinden iᶜtibâren ancak dört mâh sonra matlûb olan serumun istihsâli mümkün olacağından vukûᶜ bulan te’ahhur bir seneye kadar bâliğ olacaktır ki müddet-i mezkûre zarfında sâye-i pâdişâhîde nice bin etfâlin hayâtı sıyânet olunabilirdi. Binâ’en-ᶜaleyh mezkûr hânenin istîcârı keyfiyeti nezd-i sâmî-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerince rehîn-i tasvîb buyurulduğu hâlde keyfiyetin ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâret-i celîlesine emr u işᶜârını istirhâm eder ve beş altı güne kadar bir netîceye dest-res olunamadığı takdîrde vukûᶜ bulacak te’ahhurâttan dolayı ᶜâcizlerine hiçbir vechile mes’ûliyet teveccüh etmeyeceğinin ᶜarzına ictisâr eylerim. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 11 Mayıs 311 [23 Mayıs 1895 Perşembe]

Doktor Nikol

EK – XXX: BEO 640/47962

Sadâret Mektûbî Kalemi
19 Zilhicce 312 / 31 Mayıs 311 [13 Haziran 1895 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı hastalığından musâb olanların usûl-i cedîdeye göre tedâvîsine mahsûs ᶜameliyâthânenin inşâsiyçün bir defᶜalık beş yüz ve tedârik olunacak on hayvâna muktezî hidmetçi ile ᶜameliyâthânede istihdâm edilecek bir kâtib maᶜâşı ve âlât ve edevât masârifi olarak senevî beş yüz kırk lirânın Dâhiliye tahsîsâtına ᶜilâveten Bank-ı ᶜOsmânîce tesviyesi hakkında bi'l-istîzân şeref-müteᶜallik buyurulan irâde-i seniyye-i hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinin de 1 Receb 312 târîhinde savb-ı devletlerine teblîğ ve işᶜârı ve zikr olunan kuş palazı idâresi hesâbına olarak bankada mevcûd âlât ve edevât esmânıyla senevî büdcenin kendi emrine tevdîᶜ ve havâlesi Doktor Nikol'ün istidᶜâsı üzerine 16 Zilkaᶜade târîhinde bâ-tezkire izbâr olunduğu gibi Dördüncü Ordû-yı Hümâyûn mîrlivâlarından saᶜâdetlü Süleymân Paşa'nın Nişantaşı'nda vâkiᶜ hânesinin Bakteriyoloji ve Kuş Palazı İdârehânesi ittihâz edilmek üzere Mösyö Nikol tarafından karârlaştırılmış olduğu vechile senevî doksan altı lirâ bedel ile istîcârı ve ᶜameliyâthâne inşâsiyçün mezkûr bankada bulunan beş yüz lirânın iᶜâdesi husûsuna dahi Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin işᶜârı üzerine ahîren bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i tâcidârî şeref-müteᶜallik buyurularak keyfiyetin nezâret-i müşârü'n-ileyhâya bildirildiği ifâde-i vâkıᶜadan anlaşılmış (II) 6 Zilhicce 312 târîhli ve yirmi üç numerolu tezkire-i cevâb ile mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün bu iş hakkında Bâb-ı ᶜÂlîye verdiği tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla me'allerine ve sûret-i cereyân-ı muᶜâmelâta nazaran hazîne-i celîlece serîᶜan bâ-tedkîk îcâb-ı maslahatın ᶜilâve-i mütâlaᶜa ile inbâsına ve evrâk-ı mürselenin iᶜâdesine himmet.
(II) ve ᶜOsmânlı Bankası'nda mahfûz sâlifü'z-zikr beş yüz lirâ müceddeden yapılacak ᶜameliyâthânenin masârif-i inşâ'iyesi karşılığı olduğundan bedel-i îcâr-ı senevî bulunan sâlifü'l-beyân doksan altı lirânın bundan tesviyesi takdîrinde beş senede arkası alınarak şu hâlde mezkûr ᶜameliyâthânenin inşâsiyçün elde akçe kalmayacağı serum tedâriki masârifine karşılık olmak üzere bankada bulunan beş yüz kırk lirânın kendine iᶜtâsı Doktor Nikol tarafından ifâde edilmekte olduğu beyânıyla istifsârıyla bu bâbda nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan vârid olan.

EK – XXXI: BEO 645/48363

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
3 Muharrem 313 / 14 Haziran 311 [26 Haziran 1895 Çarşamba]

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazına karşı Doktor Roux tarafından ihtirâᶜ olunan ᶜilâcın tecrübesiyçün Rusyalı Mösyö Ceryakof maᶜrifetiyle bir hastahâne inşâsına teşebbüs olunarak esâsı vazᶜ edilmiş ve birinci ve ikinci taksîtleri de verilip mukavele-i münᶜakide tamâmiyle îfâ kılınmış olduğu hâlde müteᶜahhid-i mûmâ-ileyh henüz inşâ'âta başlamadığı ve eşyâ-yı mukteziyenin de henüz noksân bulunduğu gibi celb olunanları da hayli vakitten beri yağmur altında kalarak harâb olduğundan ve bir müddet daha bu hâlde kaldığı takdîrde hiçbir işe yaramayacağı lede'l-muᶜâyene anlaşıldığından bahisle derᶜuhde ettiği bu hastahânenin bir an evvel inşâ ve ikmâli ve hükm-i mukavelenin yerine getirilmesi zımnında mûmâ-ileyh Ceryakof'a sefâret vâsıtasıyla sûret-i gayr-i resmiyede icrâ-yı vesâyâ olunması lüzûmu Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire işᶜâr kılınmış olmağla mûcebince iktizâsının sürᶜat-i îfâ ve inbâsına himmet.
İşâret-i ᶜaliyye-i müsteşârî mûcebince.

2)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 26

Makam-ı Celîl-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Avrupa meşâhir-i etıbbâsından Doktor Mösyö Roux tarafından kuş palazına karşı ihtirâᶜ olunan ᶜilâcın tecrübesi içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Botanik Bahçesinde yirmi yataklık bir hastahâne te'sîs ve netâ'ic-i müstahsalanın pey-â-pey ᶜarz-ı ᶜatebe-i ᶜulyâ-yı tâcidârî kılınması husûsuna lede'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-südûr buyurulduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden 7 Teşrîn-i Sânî 310 târîhinde vârid olan tezkire-i husûsiyede teblîğ kılınmış olmasıyla masârif-i inşâ'iyesi hakkında makam-ı celîl-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine sebk eden işᶜâr-ı kemterâneme cevâben alınan 13 Kânûn-ı Evvel 310 târîhli buyuruldu-ı sâmiyede mebhûsu'n-ᶜanh hastahânenin duvarını teşkîl eden iki levha arasına mantar ve keçe ve mevâdd-ı sâ'ire vazᶜıyla binânın rutûbetten muhâfazası husûsunda îcâd-gerdesi olan usûle tevfîkan Rusyalı Mösyö Ceryakof maᶜrifetiyle bin on ᶜaded ᶜOsmânlı lirâsıyla inşâsı karârlaştırıldığı ve mûmâ-ileyhin hâricden getireceği levâzım içün gümrük resmi olarak verilmesi lâzım gelen on ve temel zemîninden bir metre yukarı tuğladan duvar masârifi içün iki yüz yirmi ve Terkos suyu icrâsı zımnında ferş ve iᶜmâl olunacak boru ve yol masârifi olmak üzere seksen ᶜaded ki min-haysü'l-mecmûᶜ bin üç yüz yirmi lirâ ile mükemmelen vücûda geleceği lede'l-keşf anlaşılması hasebiyle meblağ-ı mezbûrun hareket-i ᶜarzdan rahne-dâr olan ebniye-i asîriye inşâ'ât ve taᶜmîrâtı içün ᶜOsmânlı Bankasından alınan avans akçesi bakıyyesinden tesviyesi mukteżâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîden bulunduğu teblîğ kılınmış idi. Mûmâ-ileyh Ceryakof'un bu sûretle bin on ᶜaded ᶜOsmânlı altınına yapmak istediği hastahâne barakalarının masârif-i inşâ'iyesi taraf-ı kemterânemden şâyân-ı istiksâr görülmesiyle Tophâne-i ᶜÂmire Ebniye Komisyonu re'isi Mîrlivâ ᶜizzetlü Hasîb Bey maᶜrifetiyle sûret-i mû-şikâfânede tedkîkat-ı keşfiye icrâ ettirildikte işbu hastahânenin Mösyö Ceryakof maᶜrifetiyle yaptırılmasından sarf-ı

nazar edildiği ve doğrudan doğruya mezkûr komisyon maᶜrifetiyle yaptırıldığı takdîrde iki yüz kırk lirâ menfaᶜat-ı hazîne husûl-yâfte olacağı anlaşılarak keyfiyet 3 Receb 312 târîhli ve yirmi yedi numerolu tezkire-i cevâbiye-i çâkerânemle makam-ı fahâmet-ittisâm-ı vekâlet-penâhîlerine ᶜarz ve izbâr kılınmasıyla vârid olan 22 Kânûn-ı Evvel 310 târîhli ve yüz bir rakamlı tezkire-i sâmiyede işbu barakaların Odesa'dan celbi hâlinde ol mikdâr fazla masraf vukûᶜu derkâr ise de Odesa'da yapılan barakaların rutûbet ve yubûsete karşı ziyâdesiyle mukavemet meziyetini hâ'iz olmasından nâşî bunların hastahâne içün daha elverişli idüğü bedîhî bulunmasına mebnî öyle birkaç yüz lirâ fazla sarfiyâta bakılmayarak istihsâl olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mûcebince Odesa'ya sipâriş edilmesi ve fabrikanın buradaki adamı Mösyö Uble'den sened alınarak evvelce imzâ ve teᶜâtî kılınan mukavelenâme vechiyle masârif-i inşâ'iye sâlisinin peşin olarak mûmâ-ileyhe iᶜtâsıyla hastahânenin bir an evvel inşâsı işᶜâr edilmiş idi. Binâ'en-ᶜaleyh hastahâne-i mezbûrun esâsı vazᶜ edilerek tuğla duvar kesb-i irtifâᶜ ettiği sırada ikmâl-i inşâ'ât etmesi hakkında müteᶜahhide defaᶜâtle ihtârât-ı mukteziyede bulunmuş ve hasbe'l-mukavele ikinci taksît verilerek bu ana kadar îfâ ve te'diye edilen mebâliğ yedi yüz on iki lirâ ile doksan iki kuruşa bâliğ olmuş ve son taksît olan üç yüz altmış lirâ dahi hâzır bulunmuş ise de elân inşâ'âta başlamamış ve kendisinin geçenlerde Odesa'dan celb ettiği levâzımât-ı haşebiyenin noksânı olup olmadığı bilinmek içün mûmâ-ileyh Hasîb Bey muᶜâyene ve taᶜdâd ettirildikte döşeme ve tavan ve kapılarla çerçeveleri gibi birçok noksânı bulunduğu ve etrâf kaplama paketleri ise inşâ'âta mübâşeret olunmadıkça lâyıkıyla bilinemeyeceği ve fakat işbu levâzımâtın hayli vakitten beri bârân altında kalmış olmasından dolayı mukavvâları kabarıp harâb olduğu ve şimdi de harâretin te'sîriyle çarpılıp yarılarak biraz müddet daha terk edilecek olur ise ileride bir işe yaramayacağı anlaşıldığı mîr-i mûmâ-ileyh tarafından tanzîm ve iᶜtâ kılınan raporda gösterilmişdir. İstitlâᶜât-ı vâkıᶜa-i kemterâneme nazaran müteᶜahhid Ceryakof Rusya Sefâreti tarafından tavsiye edilmiş ve levâzımât-ı mezbûrenin hâliyle kalması cebr-i mâfât imkânı kesb-i müşkülât edecek bir hâlde harâb olmalarını müstelzim olacağı misillü bir ihtirâᶜ-i nevîn-i tıbbiyenin tecrübe-gâhı olacak olan bir hastahânenin taᶜvîk-i inşâsı hem hükm-i celîl-i irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhînin te'ahhur-ı icrâsını ve hem de hıfzü's-sıhha-i ᶜumûmiyeye ᶜâ'id olan bir mes'ele-i mühimme-i tıbbiyenin ᶜadem-i inkişâfını mûcib bulunmuş olduğundan yine sefâret-i müşârü'n-ileyhâ vâsıtasıyla müteᶜahhid-i mûmâ-ileyhe sûret-i gayr-i resmiyede icrâ-yı vesâyâ olunması içün Hâriciye Nezâret-i celîlesine evâmir-i lâzime iᶜtâsına müsâᶜade-i celîle-i hıdîv-i efhamîleri sezâ-vâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Zilhicce 312 ve fî 6 Haziran 311 [19 Haziran 1895 Çarşamba]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm Mekâtib-i
ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – XXXII: BEO 656/49166

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Muharrem 313 / 4 Temmûz 311 [16 Temmuz 1895 Salı]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

6 Zilhicce 312 târîh ve yirmi üç numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-muhâbere Mâliye Nezâret-i celîlesinden alınan cevâbda kuş palazı hastalığından musâb olanların usûl-i cedîdeye göre tedâvîsine mahsûs ^{c}ameliyâthânenin masârif-i inşâ'iyesi karşılığı olan beş yüz lirânın bedeli bulunan elli bin kuruş ile istihdâm edilecek kâtib ve hademe ma^{c}âşâtı âlât ve edevât masârifinden ol bâbdaki irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî târîhinden bin üç yüz on senesi şubatı nihâyetine kadar tesviyesi lâzım gelen dokuz bin sekiz yüz yetmiş kuruşun cem^{c}an elli dokuz bin sekiz yüz yetmiş kuruşun dâ'ire-i dâhiliyenin sene-i merkume tahsîsâtına ^{c}ilâveten Bank-ı ^{c}Osmânîce tesviyesi zımnında mu^{c}âmele-i mukteziye icrâ kılınmış ise de idârehâne ittihâz edilmek üzere istîcâr olunan hânenin bedel-i îcârının tesviyesi ve masârif-i inşâ'iye olarak bank-ı mezkûrda mevcûd beş yüz lirânın i^{c}âdesi hakkında hazîne-i celîleye bir gûne iş^{c}âr vukû^{c} bulmadığı gibi sâlifü'z-zikr beş yüz lirâ inşâsı taht-ı irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkânede bulunan ^{c}ameliyâthânenin masârifi karşılığı olmasıyla bedel-i îcârın bundan te'diyesi bilâhare mezkûr ^{c}ameliyâthânenin inşâ olunamamasını mültelzim ve bu ise hükm-i celîl-i irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîye mugâyir olacağından mezkûr hânenin istîcârıyla bedel-i îcâr-ı senevîsi olan doksan altı lirânın tesviyesi lâzım geldiği hâlde bunun dahi tahsîsât-ı mezbûreye ^{c}ilâveten başkaca îfâsı ve bu müddet zarfında ^{c}ameliyâthânenin inşâ ve itmâmıyla gelecek sene tekrâr îcâr i^{c}tâsına mahall bırakılmaması îcâb edeceğinin nezâret-i celîlelerine teblîği gösterilmiş olmağla ona göre mu^{c}âmele-i mukteziyenin îfâsına himmet.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 555

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı hastalığından musâb olanların usûl-i cedîdeye göre tedâvîsine mahsûs ^{c}ameliyâthânenin inşâsiyçün bir def^{c}alık beş yüz ve istihdâm edilecek kâtib ile hidmetçi ma^{c}âşı ve âlât ve edevât masârifi olarak senevî beş yüz kırk lirânın Dâhiliye tahsîsâtına ^{c}ilâveten Bank-ı ^{c}Osmânîce tesviyesi hakkında şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i hilâfet-penâhî hükm-i münîfi mukaddemce teblîğ buyurulduğu gibi Dördüncü Ordû-yı Hümâyûn mîrlivâlarından sa^{c}âdetlü Süleymân Paşa'nın Nişantaşı'nda vâki^{c} hânesinin bakteriyoloji ve kuş palazı idârehânesi ittihâz edilmek üzere senevî doksan altı lirâ bedel ile istîcârı ve ^{c}ameliyâthâne inşâsiyçün mezkûr bankada bulunan beş yüz lirânın i^{c}âdesi husûsuna dahi Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin ^{c}arz ve iş^{c}ârı üzerine ahîren bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-südûr buyurulduğu anlaşılmış ve mezkûr hânenin bedel-i îcârı olan doksan altı lirânın sâlifü'z-zikr ^{c}ameliyâthâne masârif-i inşâ'iyesi karşılığı bulunan beş yüz lirâdan tesviyesi takdîrinde beş senede arkası alınarak şu hâlde ^{c}ameliyâthânenin inşâsiyçün elde akçe kalmayacağı gibi serum tedâriki masârifine karşılık olmak üzere bankada bulunan beş yüz kırk lirânın kendisine i^{c}tâsı Doktor Mösyö Nikol tarafından ifâde edilmekte olduğundan bahisle istifsâr-ı mu^{c}âmeleyi hâvî nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan takdîm olunan tezkire ile mûmâ-ileyhin bu iş hakkındaki tezkiresi leffen irsâl buyurulmuş olduğu beyân-ı ^{c}âlîsiyle îcâb-ı maslahatın ^{c}ilâve-i

mütâla^c^a-i kemterânemle ^c^arz ve inbâsı 31 Mayıs 1311 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde emr u iş^c^âr buyurulmuştur. Zikr olunan ^c^ameliyâthânenin masârif-i inşâ'iyesi olan beş yüz lirânın bedeli bulunan elli bin kuruş ile istihdâm edilecek kâtib ve hademe ma^c^âşâtı ve âlât ve edevât masârifinden ol bâbdaki irâde-i seniyye târîhinden bin üç yüz on senesi şubatı nihâyetine kadar tesviyesi lâzım gelen dokuz bin sekiz yüz yetmiş kuruş ki cem^c^an elli dokuz bin sekiz yüz yetmiş kuruşun dâ'ire-i dâhiliyenin sene-i merkume tahsîsâtına ^c^ilâveten Bank-ı ^c^Osmânîce tesviyesi zımnında mu^c^âmele-i mukteziye icrâ kılınmış ise de idârehâne ittihâz edilmek üzere istîcâr olunan hânenin bedel-i îcârının tesviyesi ve masârif-i inşâ'iye olarak bank-ı mezkûrda mevcûd beş yüz lirânın i^c^âdesi hakkında hazîne-i celîleye bir gûne emru iş^c^âr vukû^c^ bulmadığı gibi sâlifü'l-^c^arz beş yüz lirâ inşâsı taht-ı irâde-i seniyye-i mülûkânede bulunan ^c^ameliyâthânenin masârifi karşılığı olmasıyla bedel-i îcârın bundan te'diyesi bilâhare mezkûr ^c^ameliyâthânenin inşâ olunmamasını müstelzim ve bu ise hükm-i irâde-i seniyye-i hilâfet-penâhîye mugâyir olacağından mezkûr hânenin istîcârıyla bedel-i îcâr-ı senevîsi olan doksan altı lirânın tesviyesi lâzım geleceği hâlde bunun dahi tahsîsât-ı mezbûreye ^c^ilâveten başkaca îfâsı ve bu müddet zarfında ^c^ameliyâthânenin inşâ ve itmâmıyla gelecek sene tekrâr îcâr i^c^tâsına mahall bırakılmaması îcâb edeceğinin nezâret-i müşârü'n-ileyhâya emr u teblîği menût-ı re'y ve irâde-i ^c^aliyye-i vekâlet-penâhîleri idüğü Muhâsebe-i ^c^Umûmiye-i Mâliyeden ifâde ve evrâk-ı melfûfe matviyyen takdîm ve i^c^âde kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Muharrem 1313 ve fî 28 Haziran 1311 [10 Temmuz 1895 Çarşamba]
Mâliye Nâzırı

3)
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^c^Aded 23

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^c^rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Dördüncü Ordû-yı Hümâyûn mîrlivâlarından sa^c^âdetlü Süleymân Paşa'nın Nişantaşı'nda vâki^c^ hânesinin bakteriyoloji ve kuş palazı idârehânesi ittihâz edilmek üzere Mösyö Nikol tarafından karârlaştırılmış olduğu vechile senevî doksan altı lirâ bedel ile istîcârı ve ^c^ameliyâthâne inşâsiyçün ^c^Osmânlı Bankasında bulunan beş yüz lirânın ahzı husûsuna bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i şehinşâhî şeref-südûr buyurulduğunu mübelliğen isâbî-pirâ-yı tekrîm olan 13 Mayıs 311 târîhli ve kırk yedi bin yüz dokuz ^c^umûmî ve otuz iki husûsî numerolu tezkire-i sâmî-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri me'al-i ^c^âlîsi karîn-i müdrike-i çâkerânem oldu. ^c^Osmânlı Bankasında mahfûz bulunan mezkûr beş yüz lirâ müceddeden inşâsı mukteză-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olan ^c^ameliyâthâne masârif-i inşâ'iyesi karşılığı olduğundan bedel-i îcâr-ı senevî olan mebhûs doksan altı lirânın bundan tesviyesi lâzım geleceği emr u iş^c^âr buyurulmamış ve meblağ-ı mezkûrdan tesviyesi takdîrinde beş senede arkası alınıp o hâlde mezkûr ^c^ameliyâthânenin inşâsiyçün elde akçe kalmayacağı bedîhî bulunmuş olduğuna ve serum tedâriki masârifine karşılık olmak üzere bankada bulunan beş yüz kırk lirânın kendisine i^c^tâsı lüzûmu Doktor Mösyö Nikol tarafından bâ-takrîr beyân ve ifâde edilmekte bulunduğuna binâ'en bu bâbda ne yapmak lâzım geleceğinin emr u irâde buyurulması istîzânına cür'et kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 6 Zilhicce 312 ve fî 18 Mayıs 311 [31 Mayıs 1895 Cuma]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
^c^Âmire Müşîri ve ^c^Umûm Mekâtib-i

ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki
4)
Numero 2

Huzûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı ᶜilletine karşı îcâd olunan serumun iᶜmâli ve bakteriyoloji laboratuvarının nakli içün tensîb olunan hânenin istîcârıyla âlât ve edevât esmânının ve idârenin senevî büdcesinin taraf-ı çâkerâneme teslîmi hakkında geçenlerde takdîm eylediğim ᶜarîza üzerine makam-ı sâmî-i cenâb-ı fahâmet-penâhîlerinden 29 Nisan 311 târîh ve yirmi üç numerolu tezkire-i sâmiye ile ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine teblîğ buyurulmuş ve hânenin istîcârı içün keyfiyet ᶜatebe-i ᶜulyâ-yı cenâb-ı mülûkâneye ᶜarz kılınmıştı. Mezkûr hânenin istîcârı hakkında irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sâdır buyurulmuş ve serumun iᶜmâli içün muktezî zamânın te'ahhuru cihetiyle tedâbîr-i ᶜâcile ittihâzı lâzimeden bulunmuş olduğundan mezkûr hânenin ber-mûceb-i irâde-i seniyye bir an evvel istîcârıyla beş altı aydan beri Avrupa'dan celb olunup esmânı hâlen tesviye olunmayan âlât ve edevât ve malzemenin esmânının tesviyesi zımnında Bank-ı ᶜOsmânîde mevcûd bulunan beş yüz lirâ ile masârif-i seneviye büdcesi olan beş yüz kırk ki cemᶜan bin kırk lirânın nâm-ı ᶜâcizîye havâlesinin icrâsı husûsunun ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine irâde ve işᶜâr buyurulması istirhâmına cür'et eylerim. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 30 Mayıs 311 [11 Haziran 1895 Salı]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – XXXIII: BEO 661/49520

Sadâret Mektûbî Kalemi
6 Safer 313 / 16 Temmûz 311 [29 Temmuz 1895 Pazartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji fenninin yalnız umûr-ı tıbbiyeye mahsûs olmayıp umûr-ı tıbbiyeye ve bâ-husûs hıfzü's-sıhha-i hayvâniyeye dahi ta^{c}alluk-ı küllîsi bulunduğundan bahisle kuş palazı ve bakteriyoloji laboratuvarı ittihâz olunmak üzere Nişantaşı'nda istîcâr olunan hânenin bir dâiresinde ayrıca bir baytar laboratuvarı te'sîsiyle sûret-i idâresinin kendisine tefvîzi hakkında Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla evvel-emirde Mekteb-i Tıbbiye Nezâretinin mütâla^{c}âtı bi'l-istifsâr gelecek cevâbın irsâline tezkirenin i^{c}âdesine himmet.

EK – XXXIV: BEO 662/49593

Sadâret Mektûbî Kalemi
7 Safer 313 / 17 Temmûz 311 [30 Temmuz 1895 Salı]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne pîşgâhında kâ'in olup Mösyö Nikol'ün taht-ı idâresinde bulunan Bakteriyoloji Laboratuvarından ahîren Nişantaşı'nda istîcâr olunan laboratuvara nakl edilen eşyâdan başka terk ve ibka olunan gaz ve Terkos suyu borularıyla camlı dolap ve masalara ve mefrûşâta sarf edilen elli bir bin altı yüz altmış kuruşun mezkûr laboratuvarın bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî yeniden inşâ olunacak bakteriyoloji laboratuvarı yerine ka'im edilerek evvelce bu bâbda tahsîs olunan bin altı yüz lirâdan bâ-tenzîl umûr-ı tıbbiye-i mülkiyenin üç yüz on senesi muvâzenesine idhâliyle bunun Nişantaşı'ndaki mezkûr laboratuvarda sarfına me'zûniyet i^c^tâ olundukta menhûsu'n-^c^anh elli bir bin küsûr kuruşla bin altı yüz lirâlık bir laboratuvar meydâna getirilmiş olacağından ol vechile mezkûr elli bir bin küsûr kuruşun Mösyö Nikol'e havâleten tesviyesiyle mütebâkisinin sa^c^y u ^c^amel edilmesine dâ'ir Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan 2 Safer 313 târîhli tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmağın îcâbının icrâ ve ifâde ve mezkûr tezkirenin i^c^âdesine himmet.

Bâ-işâret-i ^c^aliyye-i hazret-i müsteşârî.

EK – XXXV: BEO 667/49951

Sadâret Mektûbî Kalemi
20 Safer 313 / 30 Temmûz 311 [12 Ağustos 1895 Pazartesi]

Dâhiliye ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Maᶜlûm olduğu vechile kuş palazı ᶜilletinin tedâvîsi içün ahîren Fransa'da Doktor Roux tarafından bir usûl keşf edilmiş olup min-el-kadîm tedâvîsindeki ᶜusretten dolayı mûcîb olduğu dünyânın kesreti cihetiyle halka îrâs eylediği vahşet-i müstağnî-i beyân bulunan ᶜillet-i mühlike-i mezkûreye giriftâr olanların usûl-i mezkûre ile icrâ-yı müdâvâtı ve bu sûretle birçok bî-çâregânın muhâfaza-i cânı ᶜâlî insâniyet içün cidden sezâvâr-ı tekerrür-i mefharet-i muvaffakiyât görüldüğünden ve netîce-i âmâl hayriyet-istihsâl-i mülûkânelerinin sunûf-ı tebeᶜa-i şâhânelerinin bi'l-vücûh husûs-ı refâh ve saᶜâdeti husûsuna maᶜtûf olan veliyyü'n-niᶜmet-i bî-minnetimiz şehriyâr-ı merâhim-şiᶜâr efendimiz hazretleri kuş palazı hastalığının tedâvîsine mahsûs usûlün memâlik ve müstedᶜiyelerinde dahi tatbîkini bi'l-hâssa arzû buyurmakta olduklarından bu bâbda Doktor Nikol tarafından Doktor Marjeri'ye yazılan tezkire mü'erâsına göre ᶜillet-i mezbûreye dûçâr olanların tedâvîsi içün mümkün olacak kadar az zamân zarfında vücûda getirilmek ve îcâbât-ı fenniyeye tamâmiyle muvâfık olmak metânet ve zarâfetine sûret-i mahsûsada iᶜtinâ edilmek ve'l-hâsıl şerâ'it-i lâzimeyi hâ'iz bulunmak üzere münâsib bir mahallde bir hastahâne inşâsı içün iktizâ eden resim ve planların tanzîm ettirilerek ve keyfiyet bi'l-etrâf taᶜmîk olunarak netîce-i keyfiyetin ᶜarz-ı ᶜatebe-i ᶜulyâ kılınması şeref-müteᶜallik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ᶜâliyesinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsiye işᶜâr olunmuş (II) ve hükm-i celîle tevfîkan Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine icrâ-yı teblîgât edilmiş olmağla nezâret-i celîlelerince işbu tasavvur-ı ᶜâlînin gazetelerle iᶜlân ettirilmesi husûsuna himmet.
(II)
Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâretine
Ve işbu tasavvur-ı ᶜâlînin gazetelerle iᶜlân ettirilmesi Dâhiliye Nezâret-i celîlesine yazılmış olduğu gibi tezkire-i mezkûre leffen irsâl kılınmış olmağla mûmâ-ileyh Doktor Nikol nezd-i devletlerine celb ile re'y ve mütâlâᶜası bi'l-etrâf istîzâh edilerek Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâretince îcâb eden defterleriyle resim ve planların tanzîm ve irsâli husûsuna himmet.

Mukteza-yı irâde-i ᶜaliyyeden bulunduğu taraf-ı vâlâ-yı mektûbeye ifâde buyurulmuştur.

EK – XXXVI: BEO 668/50048

Sadâret Mektûbî Kalemi
21 Safer 313 / 31 Temmûz 311 [13 Ağustos 1895 Salı]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Behiyyesine

Bakteriyoloji fenninin yalnız umûr-ı tıbbiyeye münhasır olmayıp umûr-ı baytariyeye ve bâ-hûsus hıfzü's-sıhha-i hayvâniyeye dahi ta^{c}alluk-ı küllîsi bulunduğundan bahisle ayrıca bir baytar laboratuvarı te'sîsiyle sûret-i idâresinin kendisine tefvîz ve ihâlesi hakkında Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen tezkirenin leffiyle sebk eden teblîğe cevâben (I) Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkire melfûfuyla gönderilmiş olmağla me'aline nazaran bi'l-tedkîk iktizâ-yı hâlin ^{c}ilâveten mütâla^{c}a beyânıyla inbâsına ve tezkirenin i^{c}âdesine himmet.

(I) Ta^{c}alluk-ı tabî^{c}i cihetiyle fenn-i mezkûrun mu^{c}allimîn-i mahsûsa tarafından mekteb-i baytariyede tedrîsi lâzım geleceğine dâ'ir.

EK – XXXVII: BEO 669/50174

Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Safer 313 / 2 Ağustos 311 [15 Ağustos 1895 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Nişantaşı'nda istîcâr olunarak kuş palazı ᶜameliyâthânesi ve bakteriyoloji laboratuvarı hâline ifrâğ edilen konağa nakl olunan âlât ve edevât-ı fenniyenin esmânı olan elli bir bin küsûr kuruşun Doktor Mösyö Nikol'e iᶜtâsı hakkında Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vürûd eden tezkirenin leffiye îcâbının îfâsı 7 Safer 313 târîhinde bâ-tezkire savb-ı ᶜâlîlerine yazılmıştı. Meblağ-ı mezbûru henüz almağa muvaffak olamadığından ve bu hâl ᶜameliyâthâneden muntazır olan menâfiᶜi te'hîr edeceğinden bahisle sâlifü'l-beyân meblağın bir an evvel iᶜtâsı lüzûmunu hâvî mûmâ-ileyh Doktor Nikol tarafından verilen müzekkere leffen taraf-ı devletlerine gönderilmekle me'aline ve işᶜâr-ı sâbıka nazaran iktizâsının îfâsına himmet.
Bâ-işâret-i ᶜaliyye-i müsteşârî.

EK – XXXVIII: BEO 675/50615

Sadâret Mektûbî Kalemi
6 Rebi^{c}u'l-evvel 313 / 15 Ağustos 311 [27 Ağustos 1895 Salı]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne pîşgâhında kâ'in olup Mösyö Nikol'ün taht-ı idâresinde bulunan Bakteriyoloji Laboratuvarının ahîren Nişantaşı'nda istîcâr olunan laboratuvara nakl edilen eşyâdan başka terk ve ibka olunan gaz ve Terkos suyu borularıyla camlı dolap ve masalara ve mefrûşâta sarf edilen elli bir bin altı yüz altmış kuruşun mezkûr laboratuvarın bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî yeniden inşâ olunacak Bakteriyoloji Laboratuvarı yerine ka'im edilerek evvelce bu bâbda tahsîs olunan bin altı yüz lirâdan bâ-tenzîl Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye'nin üç yüz on senesi muvâzenesine idhâliyle bunun Nişantaşı'ndaki mezkûr laboratuvara sarfına me'zûniyet i^{c}tâ olunacağı hâlde mebhûsu'n-^{c}anh elli bir bin küsûr kuruşla bin altı yüz lirâlık bir laboratuvar meydâna getirilmiş olacağından ol vechile mezkûr elli bir bin küsûr kuruşun Mösyö Nikol'e havâleten tesviyesiyle mütebâkisinin sa^{c}y-i mîrî edilmesine dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vukû^{c} bulan iş^{c}âr üzerine icrâ-yı îcâbı Mâliye Nezâret-i celîlesine bildirilmişdi. Sâlifü'z-zikr elli bir bin küsûr kuruşun bu kere hazîne-i celîleden nezâret-i celîleleri muvâzenesine irsâl kılındığı ifâde-i vâkı^{c}adan anlaşılmış olmağla mu^{c}âmele-i lâzimenin îfâsına himmet.

Evrâk müdîriyetinin ifâdesi mûcebince.

EK – XXXIX: BEO 677/50764

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
14 Rebi^{c}u'l-evvel 313 / 24 Ağustos 311 [4 Eylül 1895 Çarşamba]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

16 Safer 313 târîh ve otuz üç numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-muhâbere Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i behiyyesinden alınan cevâbda Mekteb-i Baytarîde bakteriyoloji fenninin tedrîsindeki lüzûm ve ehemmiyete mebnî Mösyö Pasteur'ün ve Mösyö Roux'nun ^{c}ameliyâthânelerinde bu fenni tahsîl etmiş olan Doktor Binbaşı Rif^{c}at Bey mu^{c}allim ta^{c}yîn olunarak fenn-i mezkûr mûmâ-ileyh ma^{c}rifetiyle ve lâzım gelen âlât ve edevâtı câmi^{c} mekteb-i mahsûsa bir laboratuvar vücûda getirilmek sûretiyle tedrîs edilmekte ve talebenin bu yoldaki müktesebât ve mahâretlerinin bi'l-imtihân tebeyyün etmekte olunacağı gibi vesâ'itin tekemmülüne çalışılmakta olmasına mebnî mekteb-i mezbûrdan neş'et edecek olan baytarların bu bâbda matlûb bulunan ma^{c}lûmâtı hâ'iz olacaklarından mülkiye baytarları içün başkaca laboratuvar te'sîsine lüzûm görülemediği ve me^{c}a-mâ-fîh evvelki sene Paris'ten celb buyurulan Mösyö Chantemesse ile bu husûs hakkında lede'l-müzâkere fenn-i mikrobî nokta-i nazarınca ma^{c}melde fünûn-ı tıbbiye ve baytariyenin yek-dîgerinden tefrîki kabil olamayacağından mahallinde her iki şu^{c}beye ^{c}â'id olmak üzere ^{c}umûmî bir laboratuvar te'sîsi muhassenât-ı külliyeyi mûcib olacağı ol vakit ifâde etmiş ise de bunun da esâsen nezârete ta^{c}alluku olmadığı dermiyân edilmiş olmağla iktizâsının îfâsına himmet.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

2)
Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâreti
190

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji fenninin yalnız umûr-ı tıbbiyeye mahsûs olmayıp umûr-ı baytariyeye ve bâ-husûs hıfzü's-sıhha-i hayvâniyeye dahi ta^{c}alluk-ı küllîsi bulunduğundan bahisle ayrıca bir baytar laboratuvarı te'sîsiyle sûret-i idâresinin kendisine tefvîz ve ihâlesi hakkında Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen müzekkerenin leffiyle sebk eden teblîğe cevâben ta^{c}alluk-ı tabî^{c}isinden dolayı fenn-i mezkûrun mu^{c}allim-i mahsûsu tarafından Mekteb-i Baytarîde tedrîsi lâzım geleceğine dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkirenin melfûfuyla berâber leffen gönderildiği beyân-ı ^{c}âlîsiyle me'aline nazaran bi'l-tedkîk iktizâsının ^{c}ilâve-i mütâla^{c}a ile ^{c}arz ve inbâsı hâme-ârâ-yı ta^{c}zîm olan yüz elli bir numerolu ve 21 Temmûz 311 târîhli tezkire-i sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîleriyle irâde ve iş^{c}âr buyurulmuş ve keyfiyet Zirâ^{c}at Hey'et-i Fenniyesi riyâsetine lede'l-havâle Mekteb-i Baytarîde bakteriyoloji fenninin tedrîsindeki lüzûm ve ehemmiyet mektebin teşkîlini müte^{c}âkib nazar-ı dikkate alınarak meşhûr Mösyö Pasteur'ün ve Mösyö Roux'nun ^{c}ameliyâthânelerinde bu fenni tahsîl etmiş olan ezkiyâ-yı etıbbâdan bakteriyolog Doktor Binbaşı Rif^{c}at Bey ol vakit mu^{c}allim ta^{c}yîn olunmuş ve fenn-i mezkûr mûmâ-ileyh ma^{c}rifetiyle ve sâye-i terakkiyât-sermâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde lâzım gelen âlât ve edevâtı câmi^{c} mektebe mahsûs bir laboratuvar vücûda getirilmek sûretiyle tedrîs edilmekte ve talebenin bu yoldaki müktesebât ve mahâretleri bi'l-imtihân tebeyyün etmekte olduğu gibi vesâ'itin tekemmülüne çalışılmakta olmasıyla mekteb-i mezkûrdan neş'et edecek olan baytarların bu bâbda matlûb bulunan ma^{c}lûmâtı hâ'iz olacaklarından mülkiye baytarları içün başkaca laboratuvar te'sîsine lüzûm görülememiş ve me^{c}a-mâ-fîh evvelki sene Paris'ten celb buyurulan

Mösyö Chantemesse ile bu husûs hakkında lede'l-müzâkere fenn-i mikrobî nokta-i nazarınca ma^c^melde fünûn-ı tıbbiye ve baytariyenin yek-dîgerinden tefrîki kabil olamayacağından memlekette her iki şu^c^beye ^c^â'id olmak üzere ^c^umûmî bir laboratuvar te'sîsi muhassenât-ı külliyeyi mûcib olacağını ifâde etmiş ise de esâsen maslahatın nezâret-i çâkerîye ta^c^alluku olmamasına nazaran iktizâsının icrâsı re'y-i sâmî-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine menût bulunmuş olduğunun ^c^arz ve izbârı ifâde ve tezkire-i mürsele melfûfuyla berâber matviyyen takdîm ve i^c^âde kılınmış olmağla ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Rebi^c^u'l-evvel 313 ve fî 19 Ağustos 311 [31 Ağustos 1895 Cumartesi]
Ormân ve Ma^c^âdin ve Zirâ^c^at Nâzırı

3)
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^c^Aded 33

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^c^rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji fenninin yalnız umûr-ı tıbbiyeye münhasır olmayıp umûr-ı baytariye ve bâ-husûs hıfzü's-sıhha-i hayvâniyeye dahi ta^c^alluk-ı küllîsi bulunduğundan bahisle kuş palazı ve bakteriyoloji laboratuvarı ittihâz olunmak üzere Nişantaşı'nda istîcâr olunan hânenin bir dâ'iresinde ayrıca bir baytar laboratuvarı te'sîsiyle sûret-i idârenin kendisine tefvîz ve ihâlesi hakkında Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen müzekkerenin isbâl buyurulduğunu âmir hâme-ârâ-yı ta^c^zîm olan fî 16 Temmûz 311 târîh ve elli iki numerolu tezkire-i sâmiye-i hazret-i vekâlet-penâhîleri Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^c^Umûmiyede mevki^c^-i tezkire kılınmış ve bakteriyoloji fenninin umûr-ı baytariyeye daha ziyâde ta^c^alluku olduğu derkâr olup ancak mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün ma^c^rûzât-ı vâkı^c^ası vechiyle Mekteb-i Baytarîye ba^c^id mesâfesi olan Nişantaşı'ndaki hânede böyle bir bakteriyoloji laboratuvarı te'sîsi muvâfık-ı hâl ve maslahat olmayıp Avrupa mekâtib-i baytariyesinde olduğu gibi Mekteb-i Baytarîde emrâz-ı ^c^umûmiye-i hayvâniye ve hıfzü's-sıhha-i hayvâniye tedrîsine me'mûr mu^c^allimîn cânibinden bakteriyoloji ta^c^lîm olunması daha münâsib görülmüş ise de bir kere de keyfiyetin baytar komisyonuyla Mekteb-i Baytarînin merbût bulunduğu Ormân ve Ma^c^âdin ve Zirâ^c^at Nezâret-i ^c^aliyyesinden istifsâr buyurulmasının cevâben pîş-gâh-ı sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine ^c^arz ve tenmîki karâr-gîr olarak müzekkere-i vâride matviyyen ve i^c^âdeten huzûr-ı ^c^âlî-i vekâlet-penâhîlerine ^c^arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 16 Safer 313 ve fî 26 Temmûz 311 [8 Ağustos 1895 Perşembe]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^c^Âmire Müşîri ve ^c^Umûm
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

4)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne

Huzûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^c^rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Kuş palazı ^{c}ameliyâthânesiyle bakteriyoloji laboratuvarı ittihâz olunmak üzere Nişantaşı'nda istîcâr edilecek hâne ile âlât ve edevât ve malzeme için sarfı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden bulunan beş yüz lirânın taraf-ı bendegâneme teslîmi hakkında Mâliye Nezâret-i celîlesine şeref-tastîr buyurulan emr-nâme-i sâmî-i âsafâneleri üzerine meblağ-ı mezkûr Bank-ı ^{c}Osmânî idâresinden çâkerlerine gönderilerek tensîb olunan hâne istîcâr edilmiş ve evvelce celb olunan edevât esmânının bir kısmı da tesviye edildiği gibi hânenin laboratuvar hâline ifrâğına ibtidâr olunup lâzım gelen bârgîrler mübâya^{c}a edilmiştir. Mezkûr bârgîrlerden serum istihsâli için toksin denilen mâddenin zerkine mübâşeret olunacağından sâye-i terakkiyât-vâye-i cenâb-ı mülûkânede yakın zamânda serum istihsâli me'mûldür. Ma^{c}lûm-ı dekayık-melzûm-ı sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri buyurulduğu üzere bakteriyoloji fenni yalnız umûr-ı tıbbiyeye şumûlü olmayıp umûr-ı baytariyeye de ve bâ-husûs hıfzü's-sıhha-i hayvâniyeye cihât-ı ta^{c}alluku olmasına ve şimdiki hâlde bu senede icrâ etmekte olduğum tedrîsâta birkaç baytar efendi sınıfa devâm eylemişler ise de memâlik-i mahrûsa-i şâhânede bulunan hayvânâtın küllîsi hasebiyle cinsini ıslâh etmek ve emrâz-ı sâriyenin zuhûruna meydân verilmemekle böyle bir ^{c}illetin zuhûrunda lâzım gelen tedâbîre teşebbüsle önü alınmak keyfiyetleri tahattur olunmasına ve bunun için umûr-ı baytariyeye mahsûs olmak üzere ayrıca ^{c}ameliyâthâne te'sîsi muktezî bulunmasına mebnî istîcâr olunan hânenin bir dâ'iresinde şimdilik bir baytar laboratuvarının küşâdıyla hıfzü's-sıhha-i hayvâniye için Avrupa'nın terakkiyât-ı ahîresinin gösterdiği muhassenât ve fevâ'ide göre buraca lâzım gelen icrâ'âtın mevki^{c}-i fi^{c}il ve tatbîke vaz^{c}ı münâsib olacağı vârid-i hatır olup ehemmiyeti derkâr olan böyle bir teşebbüsün hayr-i fi^{c}ile îsâli ancak ^{c}inâyet ve mu^{c}âvenet-i sâmiye-i terakki-perverîleriyle vücûd-yâb-ı husûl olacağı i^{c}tikadında bulunduğumdan evvel-emirde mezkûr umûr-ı baytariye laboratuvarının te'sîsiyle umûr-ı baytariyenin bakteriyoloji fennine ta^{c}alluku olan husûsâtın münhasıran ve müstakilen çâkerlerine tahsîsi için irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkânenin istihsâl buyurulması ve ^{c}arz eylediğim hidmet makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye buyurulur ise memâlik-i mahrûsatü'l-mesâlik-i şâhânede bulunan bi'l-cümle hayvânât hastalıklarıyla çâre-i tedâfü^{c} için ittihâz edilecek tedâbîr hakkında mufassal birkaç rapor ^{c}arz ve takdîmine müheyyâ bulunduğumdan işbu ma^{c}rûzât-ı çâkerî üzerine hâsıl olacak netîcenin emr u irâdesi husûsuna müsâ^{c}ade-i celîle-i cenâb-ı fahâmet-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Temmûz 311 [22 Temmuz 1895 Pazartesi]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – XL: BEO 678/50828

Sadâret Mektûbî Kalemi
17 Rebi^cu'l-evvel 313 / 27 Ağustos 311 [7 Eylül 1895 Cumartesi]

ᶜUmûm Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Geçen perşembe günü Büyükderede dört çocuğun birden kuş palazı hastalığına dûçâr oldukları haber alınması üzerine bu işle meşgûl olan Doktor Nikol'ün mahall-i mezkûre ᶜazîmeti bâ-tezkire yazılmış ise de maᶜzûriyet cihetiyle kendisi gidemeyeceğinden muᶜâvini gönderilmek üzere Dâ'ire-i Emânete iᶜzâm olunduğu cevâben bildirilip binâ'en-ᶜaleyh vakt zâyiᶜ edilmeksizin edviye-i mukteziye ile hemân ᶜazîmeti teblîğ olunmuş ve o gün vakit dahi müsâᶜid bulunmuş iken muᶜâvin-i mûmâ-ileyh cumᶜa günü oraya gitmesinden dolayı hastalardan ikisi vefât ederek dîger ikisine muᶜâvin-i mûmâ-ileyh tarafından onar santigram maslu'd-demm-i difteriya şırınga edildiği anlaşıldığından ve muᶜâvin-i mûmâ-ileyhin mezkûr perşembe günü böyle hastaları li-ecli'l-tedâvî gönderilecek mahallere gidip gelmek içün tahsîsât taᶜyîn olunmadığı beyânıyla baᶜzı mertebe âsâr-ı taᶜallül gösterdiği Sıhhiye Müfettiş-i ᶜUmûmîsi saᶜâdetlü Ömer Paşa hazretleri tarafından ifâde olunmasına mebnî bunun îcâbına bakılmak üzere Doktor Nikol'ün bir takrîr göndermesi paşay-ı müşârü'n-ileyh vâsıtasıyla teblîğ kılınmış olduğu hâlde yine te'ahhurât vukûᶜa getirilmesi beyânına binâ'en muᶜâmele-i lâzimenin îfâsı Şehremânet-i celîlesinden bâ-tezkire işᶜâr olunmuştur. Tabîb-i mûmâ-ileyhin mahall-i mezkûra gitmemesinin elbette bir sebebi olacağından kendisiyle görüşülüp esbâbı istîzâh ile keyfiyetin inbâsına bir noksân var ise ikmâl kılınacağından hastaların daᶜvetine icâbet eylemesinin kendisine tavsiyesine himmet.

Şehremânet-i Celîlesine

17 Rebiᶜu'l-evvel 313 târîhli tezkire-i devletlerine cevâbdır.
Büyükdere'de kuş palazı hastalığına dûçâr olan çocukların tedâvîsi zımnında Doktor Nikol'ün gitmemesinin elbette bir sebebi olacağından kendisiyle görüşülüp esbâbı istîzâh ile bildirilmesi ve bir noksânı var ise ikmâl kılınacağından hastaların daᶜvetine icâbet eylemesinin kendisine tavsiyesi ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâre-i celîlesine işᶜâr olunmuş ve netîce-i muhâberesinin savb-ı devletlerine teblîği tabîᶜi bulunmuş olduğu beyânıyla tezkire.

Bugün tezkire-i sâmiyenin Mecliste müşîr paşa hazretlerine iᶜtâsı muktezâ-yı irâde-i ᶜaliyyelerinden.

EK – XLI: BEO 683/51214

Sadâret Mektûbî Kalemi
28 Rebi^{c}u'l-evvel 313 / 7 Eylûl 311 [18 Eylül 1895 Çarşamba]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Akdemce makam-ı senâverîden bi'l-istîzân istihsâl olunan müsâ^{c}ade-i seniyye-i mülûkâne üzerine kuş palazı serumunun istihzârı zımnında Nişantaşı civârında bir hânenin ^{c}ameliyâthâne ittihâzından dolayı o civâr ahâlisi şikâyette bulunmakta oldukları gibi zâten ^{c}ameliyâthânenin orada bulunması münâsib olmadığından Ok Meydânı taraflarında bir ^{c}ameliyâthâne te'sîsi şeref-müte^{c}allik eden irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı celîlesinden olduğunun Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî iş^{c}âr kılınmış olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı şâhâne iktizâsının îfâsına ve inbâsına himmet.

EK – XLII: BEO 684/51235

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
28 Rebiᶜu'l-evvel 313 / 7 Eylûl 311 [18 Eylül 1895 Çarşamba]

Şehremânet-i Celîlesine

17 Rebiᶜu'l-evvel 313 târîhli tezkire-i senâverî zeylidir. Büyükderede kuş palazı hastalığına dûçâr olan dört çocuğun tedâvîsi husûsunda vukûᶜu cümle-i işᶜâr-ı devletlerinden bulunan te'ahhurun esbâbı tabîb Mösyö Nikol'den lede'l-su'al ol bâbda îzâhâtı hâvî iᶜtâ edip ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire-i cevâbiye irsâl olunan müzekkere leffen savb-ı devletlerine gönderilmiş ve me'alinden maᶜlûm olunacağı vechile tabîb mûmâ-ileyh hakkında yazılan şeylerin isnâd-ı mâ lem yekün kabilinden olduğunu beyân etmiş olduğundan mezkûr müzekkerenin mütâlaᶜasıyla mündericâtı hakkında emânet-i celîlelerince bir diyecek var ise işᶜârı ve tezkirenin iᶜâdeten tisyârı husûsuna himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

2)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
ᶜAded

Huzûr-ı Meᶜâl-i Mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Geçen Perşembe günü ᶜale'l-sabâh birinci dâ'ire-i müdîriyetinden alınan telgrafnâmede Büyükderede dört çocuğun birden kuş palazı hastalığına dûçâr olduklarından tabîb-i mütehassıs ile berâber lüzûmu kadar maslu'l-demm irsâli işᶜâr kılınmasıyla derhâl bu işle meşgûl olup ihtisâsı olan Doktor Nikol'ün ᶜazîmeti bâ-tezkire bildirilmiş olduğu hâlde maᶜzeretinden bahisle kendisi gidemeyip fakat muᶜâvini gönderilmek üzere nezd-i kemînâneme iᶜzâm olunduğu cevâben işᶜâr kılınımış ve hastalığın sürᶜat-i seyrine ve ehemmiyet-i mahsûsasına mebnî bu bâbda vakt izâᶜa edilmeyerek edviye-i muktezîye ile berâber hemân ᶜazîmeti bizzât teblîğ kılınmış idi. Dâ'ire-i mezkûre müdîriyetinden bu gece alınan tezkirede hastalardan ikisinin dün vefât eylediği ve dîger ikisine dün oraya gitmiş olan muᶜâvin-i mûmâ-ileyhin onar santigram mikᶜabında maslu'l-demm-i difteri şırınga ettiği ve tedâbîr-i tathîriye ittihâz ve evvelce ihtilât ettikleri çocukların mektebe devâmından menᶜ olunmadığı gibi mektebdeki etfâlin dahi dâ'ire etıbbâsı maᶜrifetiyle her gün muᶜâyenelerinin icrâsına iᶜtinâ edilmekte olduğu işᶜâr kılınmıştır. Maslu'l-demm te'sîrât-ı hasenesi buraca da bi'l-tecrübe sâbit olarak ancak bu bâbda ifâte-i vakt edilmeyerek usûl-i cedîdeye tevfîkan tedâvîye müsâraᶜat edilmek meşrût bulunduğu ve Nikol'ün maslu'd-demm tedâriki emrinde devletce ihtiyâr-ı masrafla bir laboratuvar te'sîsi ve metâlib-i dâ'iresinde her bir levâzımı tedârik ve te'mîn olunduğu ve gönderdiği muᶜâvinine bizzât teblîgât-ı mahsûsa icrâ kılınarak perşembe günü ᶜazîmeti içün zamân dahi müsâᶜid olduğu hâlde ᶜazîmetinin ertesi gününe kadar te'hîriyle hastalardan ikisinin vefât eylemesi şâyân-ı te'essüf ahvâlden bulunmuş ve muᶜâvin-i mûmâ-ileyh nezd-i kemterânemden gittikten sonra görüşmüş olduğu Hey'et-i Sıhhiye müfettiş-i ᶜumûmisi Ömer Paşa Hazretleri tarafından böyle hastalara bakmak üzere gönderilecek mahallere gidip gelmek içün tahsîsât taᶜyîn olunmadığından bahisle baᶜzı mertebe asâr-ı taᶜallül ibrâz eylediği ifâde olunması üzerine bunun da çâresine bakmak üzere Nikol tarafından bir takrîr gönderilmesi müşârü'n-ileyh vâsıtasıyla teblîğ kılınmış iken yine

te'ahhurât vukû^c^a getirilmesi bu bâbda devletce mersûten vukû^c^a getirilen bir te'sîs-i nâfi^c^in tazammın eylediği maksadla kabil-i te'lîf görülememiş olmağla ^c^arz-ı keyfiyete cür'et kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Rebi^c^u'l-ahir 313 ve fî 26 Eylûl 311 [7 Ekim 1895 Pazartesi]
Şehremîni

3)
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^c^Aded 35

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Hazret-i Vekâlet-penâhîye

Ma^c^rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Geçen perşembe günü Büyükderede kuş palazı hastalığına dûçâr olmuş olan dört çocuğun tedâvîsi içün tabîb Mösyö Nikol'e ihbâr-ı keyfiyet edilmiş olduğu hâlde dermiyân ettiği ma^c^zeret-i zâtîden dolayı kendisi gidemeyip mu^c^âvinini ib^c^âs edeceğini bildirmiş ve o gün vakit müsâ^c^id bulunmuş iken mu^c^âvin-i mûmâ-ileyh ancak cum^c^a günü oraya gidebilmesinden dolayı hastalardan ikisinin vefât etmiş olduğu Şehremânet-i celîlesinden bildirildiği beyân-ı sâmîsiyle tabîb-i mûmâ-ileyhin ^c^adem-i icâbeti esbâbının bi'l-su'al ^c^arz ve inbâsını ve bir noksânı var ise ikmâl kılınacağı bi'l-tefhîm bu misillü hastaların da^c^vetine icâbet etmesi husûsunun kendisine tavsiyesini âmir hâme-arâ-yı ta^c^zîm olan 27 Ağustos 311 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine imtisâlen keyfiyet mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'den lede'l-su'al sûret-i cereyân-ı haka'ik-i ahvâle dâ'ir verdiği müzekkere ^c^aynen ve matviyyen huzûr-ı sâmî-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine ^c^arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emru fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 24 Rebi^c^u'l-evvel 313 ve fî 3 Eylûl 311 [14 Eylül 1895 Cumartesi]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^c^Âmire Müşîri ve ^c^Umûm
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – XLIII: BEO 684/51294

Sadâret Mektûbî Kalemi

30 Rebiyyü'l-evvel 313 / 9 Eylûl 311 [20 Eylül 1895 Cuma]

Dâhiliye, Mâliye, Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlelerine

Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Mösyö Nikol'ün istid^{c}âsı vechiyle Teşrîn-i evvel ibtidâsından on beş nihâyet yirmisine kadar bir müddetle memleketi olan Rouen şehrine ^{c}azîmetine ruhsat verilmiş ve mûmâ-ileyhin işlemiş olan ma^{c}âşlarının tesviyesiyle berâber ^{c}atiyye-i seniyye-i mülûkâne olarak kendisine bin beş yüz frank dahi i^{c}tâsı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mukteżâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî iş^{c}âr ve hükm-i münîfi Mâliye ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlelerine izbâr kılınmağla nezâret-i celîlesince dahi ber-mantûk-ı emr u fermân-ı şâhâne îcâb-ı hâlin icrâsına himmet.

EK – XLIV: BEO 685/51312

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
2 Rebiᶜu'l-ahir 313 / 10 Eylûl 311 [22 Eylül 1895 Pazar]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

26 Rebiᶜu'l-evvel 313 târîh ve otuz altı numerolu tezkire-i devletlerine cevâbdır. Kuş palazı ᶜameliyâthânesinin Nişantaşı'ndan Ok Meydânı civârına nakli hakkında 28 Rebiᶜu'l-evvel 313 târîhli tezkire-i senâverî ile teblîğ kılınan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfine nazaran Nişântaşı'nda Bakteriyoloji Laboratuvarının nakl olunacağı hâne içün hava gazıyla Terkos suyu mübâyaᶜasına elyevm lüzûm olup olmadığının işᶜârına himmet.

2)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 36

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne pîş-gâhında evvelce binâ ve te'sîs kılınmış olan bakteriyoloji laboratuvarı bu kere şeref-müteᶜallik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mûcebince Nişantaşı'nda istîcâr olunan hâneye nakl olunduğundan ve ᶜameliyât-ı fenniye icrâsı içün lüzûmu derkâr olan Terkos suyu ile hava gazı boruları mezkûr hâne derûnuna temdîd olunarak musluk ve sâ'ir edevât-ı lâzimesi dahi birleştirildiğinden bahisle lâzım gelen hava gazıyla Terkos suyunun iᶜtâsı hakkında Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen iki kıtᶜa takrîr leffen pîş-gâh-ı sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine ᶜarz ve tesyîr kılındı. Evvelki her laboratuvar mekteb-i mezkûr kurbunda bulunması mülâsebesiyle gerek hava gazı ve gerek Terkos suyu masârifi Makam-ı Serᶜaskerîce te'diye edilmekte bulunmuş idiyse de Nişantaşı'ndaki laboratuvarın mektebe bir gûne civâriyet ve irtibâtı olmayıp mektebdeki laboratuvar ise ayrıca dâ'ü'l-kelb ve bakteriyoloji içün tahsîs olunduğundan ve makam-ı sipeh-sâlârîce kemâ-fî's-sâbık oraya gaz ve su verilecek ise de Nişantaşı'ndaki laboratuvarın vukûᶜ bulacak bu misillü masârifinin makam-ı müşârü'n-ileyhâca tesviye edilememesi tabîᶜi idüğünden mezkûr laboratuvarca baᶜdemâ sarf olunacak hava gazı ve Terkos suyu içün lüzûmu olan mebâliğin sürᶜat-i te'diyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u irâdesine müsâᶜade-i celîle-i sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 26 Rebiᶜu'l-evvel 313 ve fî 5 Eylûl 311 [16 Eylül 1895 Pazartesi]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i
Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)
Numero 3
^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîleleri Huzûr-ı ^{c}Âlîsine

Devletlü Efendim Hazretleri
Şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mûcebince Bakteriyoloji Laboratuvarı Nişantaşı'nda istîcâr olunan hâneye nakl olunduktan ve ^{c}ameliyât-ı fenniye içün hâne derûnunda isâle olunacak suyun boruları vaz^{c} ve tertîb olunup musluk ve sâ'ir âlât dahi birleştirildiğinden sokak borularından hâneye kadar iltisâk edecek borunun vaz^{c}ıyla sâ^{c}atin rekzi ve kontrat-ı ^{c}âcizî mûcebince lâzım gelen suyun i^{c}tâsı zımnında evâmir-i mukteziye i^{c}tâsını istirhâm eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 27 Ağustos 311 [8 Eylül 1895 Pazar]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

4)
Numero 4
^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesi Huzûr-ı ^{c}Âlîsine

Devletlü Efendim Hazretleri
Bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Bakteriyoloji Laboratuvarı Nişantaşı'nda istîcâr olunan hâneye nakl olunduktan ve ^{c}ameliyât-ı fenniye içün iktizâ eden gaz boruları derûn-ı hânede vaz^{c} olunduğu gibi lâzım gelen boruların tefrîşi hitâm üzere bulunduğundan kontrat-ı ^{c}âcizî mûcebince lâzım gelen gazın laboratuvara i^{c}tâsı içün Gazhâne-i ^{c}Âmire Müdîriyetine evâmir-i lâzime ısdâr buyurulmasını istirhâm eylerim. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 27 Ağustos 311 [8 Eylül 1895 Pazar]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

5)
Mûcebince tezkire işâret buyurulmuş ise de irâde-i seniyye-i ahîreye binâ'en ve tensîb-i ^{c}âlîye mu^{c}allakan bu sûretle yazılmış olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

EK – XLV: BEO 694/52022

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
26 Rebiyyü'l-ahir 313 / 4 Teşrîn-i Evvel 311 [16 Ekim 1895 Çarşamba]

Mâliye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlelerine Buyuruldu

Sûreti bâlâda muharrer tezkire mûcebince icrâ-yı îcâbı Dâhiliye Nezâret-i celîlesine işᶜâr kılınmış olmağla Mâliye Nezâret-i celîlesinin dahi îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulması.

Mösyö Nikol'e verilecek maᶜâş ve ᶜatiyye-i seniyye hakkında.

2)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
ᶜAded
2480

Huzûr-ı ᶜAliye-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Mösyö Nikol'ün istidᶜâsı vechiyle memleketi olan Rouen şehrine ᶜazîmetine ruhsat verilmiş ve işlemiş olan maᶜâşlarının tesviyesiyle berâber ᶜatiyye-i seniyye-i mülûkâne olarak bin beş yüz frank iᶜtâsı muktezâsı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden buyurulduğu makam-ı fahâmet-ittisâm-ı hazret-i sadâret-penâhîlerinden mebhûs 10 Eylûl 311 târîhli tezkirede emr u işᶜâr buyurulmuş olduğundan zikr olunan bin beş yüz frankın bedeli olan altı bin beş yüz kuruş altmış iki buçuk santimin taᶜalluku olan üç yüz on bir senesi ᶜatiyye-i seniyye tertîbinin mefkûdiyetine mebnî sene-i merkûme muvâzenesi açığına ve tertîb-i mezbûr fazlasına ᶜilâveten tesviyesi tensîb buyurulduğu hâlde keyfiyetin Mâliye Nezâretiyle savb-ı ᶜâcizîye emr u işᶜârı re'y-i rezîn-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine menûttur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Rebiyyü'l-ahir 313 ve Fî 3 Teşrîn-i Evvel 311 [15 Ekim1895 Salı]

Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – XLVI: BEO 698/52278

Sadâret Mektûbî Kalemi
10 Cemâdiye’l-evvel 313 / 17 Teşrîn-i Evvel 311 [29 Ekim 1895 Salı]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Paris’te Mösyö Roux tarafından keşf edilmiş olan kuş palazı aşı ^{c}ameliyâtının memâlik-i şâhânede mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı zımnında mûmâ-ileyh ile müzâkere etmek üzere Paris’e vukû^{c} bulan ^{c}azîmet ve ^{c}avdet harcırâhının henüz tesviye edilmediğinden bahisle i^{c}tâsı istid^{c}âsını hâvî Doktor Nikol tarafından verilen müzekkere leffen savb-ı devletlerine isbâl kılınmış ve mûmâ-ileyhin onbeş gün müddetle Paris’e i^{c}zâmına Meclis-i Mahsûsa-i Vükelâ karârıyla bi’l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sâdır olup icrâ-yı îcâbının 15 Cemâdiye’l-evvel 312 târîhinde makam-ı senâverîden taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerî ile Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine iş^{c}âr kılınmış olduğu kayden anlaşılmış olmağla bi’l-muhâbere iktizâsının îfâsına himmet.

EK – XLVII: BEO 702/52627

Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Cemâdiye'l-evvel 313 / 30 Teşrîn-i Evvel 311 [11 Kasım 1895 Pazartesi]

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Büyükdere'de kuş palazı hastalığına dûçâr olan dört çocuğun tedâvîsi husûsunda vukûᶜa geldiği beyân olunan te'ahhurdan dolayı îzâhâtı hâvî Mösyö Nikol tarafından iᶜtâ olunup 24 Rebiᶜu'l-evvel 313 târîhli ve 35 numerolu tezkire-i cevâbiye-i devletleriyle irsâl olunan müzekkerenin leffiyle makam-ı senâverîden sebk etmiş olan işᶜâr üzerine belediye hey'et-i sıhhiye müfettiş-i ᶜumûmiliğinden iᶜtâ olunan raporun merbût cedvel ile gönderildiğine dâ'ir Şehremânet-i celîlesinden cevâben vârid olan 16 Cemâidye'l-evvel 313 târîhli ve 493 numerolu tezkire takımıyla leffen savb-ı devletlerine tisyâr kılınmış olmağla münduricâtına nazaran iktizâsının icrâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

Bâ-işâret-i ᶜaliyye-i hazret-i müsteşârî.

EK – XLVIII: BEO 706/52877

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
2 Cemâdiye'l-ahir 313 / 8 Teşrîn-i Sânî 311 [20 Kasım 1895 Çarşamba]

Şehremânet-i Celîlesine

Dersaᶜâdetce iᶜmâli muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunan kuş palazı serumunun istihzârâtı rehîn-i hitâm olup tevzîᶜine mübâşeret olunacağından kuş palazı ᶜilletine mübtelâ olan etfâlin mezkûr serum ile keyfiyet-i tedâvîsiyle devâ-yı mezkûrun sûret-i hıfz ve istiᶜmâli ve ᶜilletin bakteriyoloji fenni nokta-i nazarınca teşhîsi içün iktizâ eden maᶜlûmât-ı fenniye iᶜtâ ve ᶜameliyât-ı lâzime vicâhen icrâ olunmak ve iki kısımdan ᶜibâret olmak üzere devâ'ir-i belediye etıbbâsına ikişer müzâkere-i tıbbiye icrâsı teklîfini ve evkat-ı muᶜâyenede hâzır bulunacak etıbbânın esâmîsini mübeyyin bir kıtᶜa defterin yevm-i ictimâᶜdan dört gün akdem kendisine iᶜtâsı lüzûmunu hâvî Doktor Nikol tarafından verilen tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla mündericâtına nazaran iktizâsının serîᶜan îfâ ve inbâsına himmet.
Bâ-işâret-i ᶜaliyye.

2)
Şehremâneti
ᶜAded 514

Huzûr-ı Meᶜâl-i Mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Hâme-pirâ-yı taᶜzîm ve tefhîm olan 2 Cemâdiye'l-ahir 313 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinin cevâbıdır. Kuş palazı hastalığı hakkında Doktor Nikol tarafından icrâsı ᶜarz ve işᶜâr kılınan müzâkere-i tıbbiyede hâzır bulunmak üzere etıbbâ-yı belediyenin bir kıtᶜa esâmî defterinin irsâli hakkında şeref-vâkiᶜ olan işbu irâde-i ᶜaliyye-i fahimâneleri üzerine devâ'ir-i mezkûrede müstahdem etıbbâ-yı dâ'ime ve kadîmenin esâmîsini mübeyyin tanzîm olunan bir kıtᶜa pusula leffen ᶜarz ve takdîm kılınmış ve kolera hastalığından dolayı birkaç seneden beri devâ'ir-i belediyece ve emânetce istihdâm kılınan ᶜaskerî ve mülkî etıbbâ-yı muvakkatenin ve bir de altıncı dâ'ire-i belediye dâhilindeki ᶜumûm-hâneler etıbbâsının mikdârı yetmişten mütecâviz ve bunların mezkûr hastalıktan dolayı cümlesi vezâ'if-i belediye-i tıbbiye ile mükellef olarak müstahdem ise de doktor mûmâ-ileyhin takrîrinde icrâ edeceği dermiyân olunan müzâkere-i tıbbiyenin etıbbâ-yı belediyeye münhasır olduğu anlaşılmış olmasıyla muvakkaten istihdâm olunan etıbbânın mezkûr müzâkere-i tıbbiyede hâzır bulunmak üzere iᶜzâmlarına mahall görülmemiş ve meᶜa-mâ-fîh ne yolda emr u irâde buyurulur ise ona göre îcâbının icrâsına müsâraᶜat kılınacağı derkâr bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 4 Cemâdiye'l-ahir 313 ve fî 9 Teşrîn-i Sânî 311 [22 Kasım 1895 Cuma]
Şehremîni

3)
Şehremâneti

Devâ'ir-i belediyede müstahdem etıbbâ-yı dâ'ime ve kadîmenin defterleridir.
Cemâl Bey, Sıddîk Bey, Nüzhet Efendi, Cemâl Efendi, Binbaşı Süleymân Efendi, Kolağası Mehmed ᶜAli Efendi, Naᶜum Efendi, Ayvazyan Efendi, Bedros Topkapılıyan Efendi, Leon Efendi, Hüsnü Efendi, Suᶜâd Bey.

EK – XLIX: BEO 706/52896

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
3 Cemâdiye'l-ahir 313 / 8 Teşrîn-i Sânî 311 [20 Kasım 1895 Çarşamba]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâret-i Behiyyesine

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olup Şûrâ-yı Devlete havâle kılınmış olan 21 Rebiᶜu'l-ahir 313 târîhli ve 44 numerolu tezkire-i devletlerinde gösterilmiş olduğu vechile fünûn-ı tıbbiye ve baytariyeye mahsûs olmak üzere ᶜumûmî bir laboratuvar te'sîsi münâsib bulunmasına mebnî îfâ-yı muktezâsının savb-ı devletlerine havâlesi ve Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâret-i behiyyesine maᶜlûmât iᶜtâsı tezekkür kılındığı Tanzîmât Dâ'iresinden bâ-mazbata ifâde (*) ve nezâret-i müşârü'n-ileyhâya maᶜlûmât iᶜtâ kılınmış olmağla mûcebince iktizâsının îfâsına himmet.
(*) ve mûcebince icrâ-yı îcâbı nezâret-i müşârü'n-ileyhâya işᶜâr kılınmış olmağla bi'l-muhâbere nezâret-i behiyyelerince dahi îfâ-yı muktezâsına himmet olunması siyâkında tezkire.

2)
Şûrâ-yı Devlet
Dâhiliye Dâ'iresi
ᶜAded
2336

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâretinin Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 21 Rebiᶜu'l-ahir 313 târîh ve kırk dört numerolu tezkiresi Dâhiliye Dâ'iresinde kırâ'at olundu.
Me'alinde Mekteb-i Tıbbiyede bakteriyoloji fenninin tedrîsindeki lüzûm ve ehemmiyete mebnî Mösyö Pasteur ve Roux'nun ᶜameliyâthânelerinde bu fenni tahsîl etmiş olan Doktor Binbaşı Rifᶜat Bey muᶜallim taᶜyîn olunarak fenn-i mezkûrun mûmâ-ileyh maᶜrifetiyle ve lâzım gelen âlât ve edevâtı câmiᶜ olarak mektebe mahsûs bir laboratuvar vücûda getirilmek sûretiyle tedrîs edilmekte ve talebenin bu yoldaki müktesebât ve mahâretleri bi'l-imtihân tebeyyün etmekte olduğu gibi vesâ'itin tekemmülüne çalışılmakta olmasına mebnî mekteb-i mezbûrdan neş'et edecek olan baytarların bu bâbda matlûb olan maᶜlûmâtı hâ'iz olacaklarından mülkiye baytarları içün başkaca laboratuvar te'sîsine lüzûm görülemediği ve meᶜa-mâ-fîh evvelki sene Paris'ten celb edilen Mösyö Chantemesse ile bu husûs hakkında edilen müzâkerede fenn-i mikrobî nokta-i nazarınca maᶜmelde fünûn-ı tıbbiye ve baytariyenin yek-dîgerinden tefrîki kabil olamayacağından memlekette her iki şuᶜbeye ᶜâ'id olmak üzere ᶜumûmî bir laboratuvar te'sîsi muhtâc-ı külliyeyi mûcib olacağını ol vakit ifâde etmiş ise de bunun nezârete taᶜalluku olmadığı Ormân Nezâretinden izbâr olduğundan bahisle îfâ-yı muktezâsı bâ-tezkire-i sâmiye emr u işᶜâr buyurulmuş olduğu ve fenn-i tıbb ve baytarînin her ikisine şâmil olmak üzere ᶜumûmî bir laboratuvar te'sîsi muvâfık-ı hâl ve maslahat idüğü beyânıyla icrâ-yı îcâbı istîzân olunmuş ve sûret-i işᶜâr münâsib görünmüş olmağla ol vechile îfâ-yı muktezâsının ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâretine havâlesiyle Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâretine de maᶜlûmât iᶜtâsı tezekkür kılındı. Emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 25 Cemâdiye'l-evvel 313 ve fî 1 Teşrîn-i Sânî 311 [13 Kasım 1895 Çarşamba]
[imzalar]

EK – L: BEO 707/52996

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
6 Cemâdiye'l-evvel 313 / 12 Teşrîn-i Sânî 311 [25 Ekim 1895 Cuma]

Taraf-ı Vâlâ-yı Serᶜaskerîye ve Şehremânet-i Celîlesine ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Bir müddetten beri istihzârına çalışılan kuş palazı serumu sâye-i me'al-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde bu defᶜa resîde-i hüsn-i hitâm olduğu ve mezkûr serum ᶜasâkir-i nusret-me'ser-i şâhâne ile fukarâ ve muhtâcîne dahi tevzîᶜ olunacağı cihetle iki sûretle tertîb edilip on santimetre mikᶜabı hâvî birinci kısım şişelerin üzerindeki levhalarda (mîrîye mahsûstur) ᶜibâresi muharrer ve meccânen iᶜtâsı mukarrer bulunduğu gibi ahâli ile etıbbâya satılacak dîger kısım şişelere dahi on iki kuruş fiyat takdîr olunduğu beyânıyla (II) ᶜasâkir-i şâhâne içün şimdilik kaç şişeye ihtiyâc olduğunun (III) bildirilmesi Bakteriyoloji müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından işᶜâr kılınmış olmağla iktizâsının îfâ ve inbâsı bâbında.
(II) Şehremânetine
Meccânen verilecek mikdârın ne vâsıta ile tevzîᶜ ve nereye tevdîᶜ edileceğinin bildirilmesi Bakteriyoloji müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından işᶜâr edilmiş ve numûne olarak gönderilen altı şişe serum savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla îcâbının icrâ ve inbâsına himmet.
(III) Dâhiliyeye
Ve meccânen verilecek mikdâr ne vâsıta ile tevzîᶜ ve nereye tevdîᶜ edileceğinin taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerî ile Şehremânet-i celîlesinden baᶜde'l-istifsâr bildirilmesiyle berâber keyfiyetin gazetelerle iᶜlânı ve lüzûmu takdîrinde serum istenilmesinin ᶜumûm vilâyât-ı şâhâneye ve elviye-i müstakile mutasarrıflıklarına teblîği Bakteriyoloji müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından işᶜâr kılınmış olmağla keyfiyet Serᶜasker-i müşârü'n-ileyh ile Emânet-i mezkûreye yazılmış olmağla nezâret-i celîlelerince de îcâb-ı hâlin icrâsına himmet.

Taraf-ı ᶜaliyye-i müsteşârî irâde buyurulmuştur.

2)
Numero 7

Huzûr-ı Fahâmet-nüşûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir
Sâye-i terakki-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde bir müddetten beri der-dest-i istihzâr bulunan kuş palazı devâ-yı masâlîsi (serum) bi-ᶜavn-i teᶜâlâ bu günlerde resîde-i hüsn-i hitâm olmağla numûne olarak altı şişesi bir kutuya mevzûᶜan işbu ᶜarîza-i çâkerânem ile berâber huzûr-ı sâmî-i cenâb-ı fahîmânelerine ᶜarz ve takdîm ile kesb-i şeref ve iftihâr eylerim. Devâ-yı mezkûrun ibtidâ-yı keşfinden bu güne kadar ᶜâlem-i insâniyete îfâ eylediği hidemât müstâğni-i ᶜarz ve îzâh olup buraca dahi istihzârından maksad haber-mirsad-ı cenâb-ı mülûkâne tebᶜa-i sâdıka-i şâhâne ile sekine-i bilâd-ı ᶜOsmânînin ᶜillet-i müdhişe-i mezkûre ile giriftâr olan etfâlinin tahlîsi cihetine maᶜtûf olup binâ'en-ᶜaleyh ᶜasâkir-i nusret-me'ser-i cenâb-ı şâhâneden mâᶜadâ fukarâ ve muhtâcîne dahi tevzîᶜi muktezî bulunduğundan devâ-yı mezkûrun tertîbâtı iki bi'l-tefrîk on santimetre mikᶜabı hâvî birinci kısmın şişeleri üzerine yapıştırılan bandrolde "mîrîye mahsûstur" ᶜibâresi muharrer olup meccânen verileceği gibi ahâli-i mahalliye ile etıbbâya fürûht olunacak kısm-ı dîgerin şişeleri üzerine "fiyatı on iki kuruştur" yazılmış ve fiyatı mezkûre ile fürûhtu mukarrer bulunmuştur. Paris'te Pasteur Dârü'l-ᶜameliyâtında iᶜmâl olunan serumun be-her on santimetre mikᶜabı hâvî şişesi üç franka fürûht edildiğine ve devâ-yı mezkûru Paris'ten celb eden

eczâcılar tarafından burada yirmi beş kuruşla satmakta bulunduğuna nazaran takdîr olunan fiyat iktisâr olunmayacağı i^{c}tikadındayım. Binâ’en-^{c}aleyh ^{c}arz olunan fiyat ile Paris’ten i^{c}tibâren mürâca^{c}at edecek etıbbâ ve ahâliye fürûhtu mukarrer olduğundan cümleye ma^{c}lûm olmak üzere keyfiyetin gazetelerle teblîgât-ı resmiye sırasında i^{c}lân olunması ve ^{c}asâkir-i şâhâne içün şimdilik şişe lâzım olup meccânen tevzî^c edilecek mikdârın ne vâsıta ile tevzî^c ve nereye tevdî^c edileceğinin makam-ı celîl-i Ser^{c}askerîyle Şehremânet-i celîlesinden isti^{c}lâm buyurulmasıyla ^{c}illet-i mezkûre ekser vilâyât-ı şâhânede mütemâdiyen zuhûr etmekte olup hudâ-negerde zuhûru hâlinde mikdâr-ı kâfî serum irsâl olunacağının ^{c}umûm vilâyât-ı şâhâne ile müstakil mutasarrıflıklara teblîğ-i keyfiyet buyurulması menût-ı emr u irâde-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleridir. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 9 Teşrîn-i Sânî 311 [22 Ekim 1895 Çarşamba]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

3)
Dâhiliye Nezâret-i celîlesine de takrîrin vilâyâta teblîgât icrâsına dâ’ir olan fıkra-i ahîresi açıkta kalmağla emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

EK – LI: BEO 708/53030

Sadâret Mektûbî Kalemi
7 Cemâdiye’l-ahir 313 / 13 Teşrîn-i Sânî 311 [25 Kasım 1895 Pazartesi]

Şehremânet-i Celîlesine

4 Cemâdiye’l-ahir 313 târîh ve 514 numerolu tezkire-i cevâbiye-i devletleriyle gönderilen pusulada esâmîsi muharrer etıbbânın kuş palazı hakkında Doktor Nikol tarafından icrâ olunacak müzâkere-i tıbbiyede hâzır bulunmaları tensîb olunarak mûmâ-ileyh doktora ma^{c}lûmât verilmesi Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine bildirilmiş olmağla icrâ-yı îcâbına himmet.

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı serumunun istihzârâtı rehîn-i hitâm olarak tevzî^{c}ine mübâşeret olunacağından bunun sûret-i isti^{c}mâli ve ^{c}illetin teşhîsi zımnında iktizâ eden ma^{c}lûmât-ı fenniye i^{c}tâ ve ^{c}ameliyât-ı lâzime vicâhen icrâ olunmak ve iki kısımdan ^{c}ibâret bulunmak üzere devâ’ir-i belediye etıbbâsına ikişer müzâkere-i tıbbiye icrâsı Doktor Nikol tarafından bâ-müzekkere teklîf ile berâber evkat-ı mu^{c}ayyenede hâzır bulunacak etıbbânın esâmîsini mübeyyin bir kıt^{c}a defterin yevm-i ictimâ^{c}dan dört gün evvel kendisine i^{c}tâsı lüzûmu beyân olunması üzerine sebk eden iş^{c}âr mûcebince Şehremânet-i celîlesinden gönderilen defter sûreti leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmağın pusulada muharrer oan esâmî-i etıbbânın müzakere-i mezkûrede bulunmaları bâ-tensîb müşârü’n-ileyhâya cevâben teblîğ-i keyfiyet edilmiş olmağla mûmâ-ileyh Doktor Nikol’e ona göre ma^{c}lûmât i^{c}tâsına himmet.

EK – LII: BEO 710/53200

Sadâret Mektûbî Kalemi
14 Cemâdiye'l-ahir 313 / 19 Teşrîn-i Sânî 311 [2 Aralık 1895 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye isâle edilecek su ile işcâl olunacak hava gazı ve mahrûkat içün muktezî mebâliğin tesviyesi hakkında Hazîne-i celîleye vukûc bulan mürâcacattan bir semere hâsıl olamayıp bu ise der-dest-i icrâ bulunan tedrîsâtı tactîl ve kuş palazı serumunun istihzârâtını sekte-dâr edeceğinden ve bu yüzden terettüb edecek mes'ûliyetten bahisle icrâ-yı îcâbı hakkında Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol tarafından verilen takrîrin leffiyle Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan 10 Cemâdiye'l ahir 313 târîhli tezkire melfûfuyla savb-ı catûfîlerine irsâl kılınmış olmağla mündericâtına nazaran iktizâsının îfâ ve inbâsına ve evrâk-ı mürselenin icâdesine himmet.

EK – LIII: BEO 714/53524

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
24 Cemâdiye'l-ahir 313 / 29 Teşrîn-i Sânî 311 [12 Aralık 1895 Perşembe]

Şehremânet-i Celîlesine

16 Cemâdiye'l-ahir 313 târîhli ve 493 numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-muhâbere Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan cevâbda kuş palazı serumu mukaddemâ memâlik-i ecnebiyeden celb olunarak aşı ^{c}ameliyâtı icrâ olunmakta Mösyö Nikol Dersa^{c}âdet ve bilâd-ı selâsede kuş palazına tutulan marzâyı bâ-mu^{c}âyene ve tedâvîye bi't-tabi^{c} yetişemediğinden mu^{c}âvinini göndemekte bulunmuş olup şimdi ise sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde mûmâ-ileyh tarafından serum istihzâr kılınmakta bulunduğu cihetle ba^{c}demâ devâ'ir-i belediye etıbbâsı marzâ-yı mezkûru mûmâ-ileyh vâsıtasıyla tahakkuk ettirdikten sonra kendisinden serum alınarak hasta-gâna aşılandırılması lüzûmunun taraf-ı devletlerine iş^{c}ârı ve bir de Mösyö Nikol yalnız bakteriyoloji fenni tedrîsiyle serum istihzârına me'mûr olup marzâyı tedâvî ile mükellef olmadığından bu bâbda ittihâm edilmesi câ'iz olamayacağı gösterilmiş olmağla ol vechile icrâ-yı îcâbına himmet.

3)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded
47

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Büyükderede kuş palazı hastalığına dûçâr olan dört çocuğun tedâvîsi husûsunda vukû^{c}a geldiği beyân olunan te'ahhurâttan dolayı îzâhâtı hâvî Mösyö Nikol tarafından bi'l-i^{c}tâ savb-ı çâkerânemden takdîm kılınan tezkirenin leffiyle sebk eden irâde-i ^{c}aliyye-i vekâlet-penâhîleri üzerine belediye hey'et-i sıhhiye müfettiş-i ^{c}umûmiliğinden i^{c}tâ edilen raporun merbût cedvel ile takdîm edildiğine dâ'ir Şehremânet-i celîlesi tezkiresinin takımıyla isbâl buyurulduğunu âmir resîde-i dest-i ibcâl olan 3 Teşrîn-i Sânî 311 târîhli ve yetmiş iki numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri meclis-i tıbbiye-i mülkiye ve sıhhiye-i ^{c}umûmiyeye lede'l-havâle fi'l-vâki^{c} bugüne değin kuş palazı serumu Dersa^{c}âdet'te istihzâr olunamadığından diyâr-ı ecnebiyeden celb olunarak aşı ^{c}ameliyâtı icrâ kılınmakta ve bu bâbda Mösyö Nikol'e mürâca^{c}at vukû^{c}unda mûmâ-ileyhin Dersa^{c}âdet ve bilâd-ı selâsede kuş palazına tutulan marzâya bi't-tabi^{c} yetişemediğinden mu^{c}âvinini göndermekte bulunmuş olup şimdi ise sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Mösyö Nikol tarafından serum istihzâr kılınmakta bulunduğu cihetle ba^{c}demâ devâ'ir-i belediye etıbbâsı fennen mûmâ-ileyh vâsıtasıyla tahakkuk ettirdikten sonra kendisinden serum alınarak hasta-gâna aşılandırılması lüzûmunun Şehremânet-i celîlesine emr u irâde buyurulmasının ve bir de Mösyö Nikol yalnız bakteriyoloji fenni tedrîsiyle serum istihzarına me'mûr olup marzâyı tedâvî ile mükellef olmadığından bu bâbda ittihâm edilmesi câ'iz olamayacağının cevâben pîş-gâh-ı sâmî-i dâver-i efhamîlerine ^{c}arz ve tezbîri ifâde ve tezkire-i mebhûsü'n-^{c}anhâ takımıyla matviyyen takdîm ve fersitâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 18 Cemâdiye'l-ahir 313 ve fî 23 Teşrîn-i Sânî 311 [6 Aralık 1895 Cuma]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

4)
Şehremâneti 493

Huzûr-ı Meᶜâl-i Mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Büyükderede kuş palazı hastalığına dûçâr olan dört çocuğun tedâvîsi husûsunda vukûᶜa gelen te'ahhur esbâbı Mösyö Nikol'den lede'l-su'al ol bâbda îzâhâtı hâvî iᶜtâ edip ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden takdîm olunan müzekkerenin gönderildiği beyân-ı ᶜâlîsiyle tabîb-i mûmâ-ileyh hakkında yazılan şeylerin isnâd-ı mâ lem yekün kabilinden olduğunu beyân etmiş olduğundan mezkûr müzekkerenin mütâlaᶜasıyla mündericâtı hakkında emânet-i çâkerîce bir diyecek var ise işᶜârı ve müzekkerenin iᶜâdeten tisyârı husûsuna dâ'ir makam-ı fehâmet-ittisâm-ı vekâlet-penâhîlerinden şeref-vârid olan 7 Eylûl 311 târîhli ve üç yüz husûsî numerolu tezkire-i sâmiye üzerine lede'l-havâle devâ'ir-i belediye hey'et-i sıhhiye müfettiş-i ᶜumûmiliğinden iᶜtâ edilen rapor ve merbûtu cedvel müzekkere ile berâber leffen ᶜarz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 16 Cemâdiye'l-evvel 313 ve fî 24 Teşrîn-i Evvel 311 [4 Kasım 1895 Pazartesi]
Şehremîni

5)
Huzûr-ı ᶜÂlî-yi Cenâb-ı Nezâret-penâhîye

Büyükderede kuş palazı hastalığına dûçâr olan dört çocuğun tedâvîsi için Perşembe günü ᶜâcizlerine haber gönderildiği hâlde gitmekten iᶜtizârla muᶜâvinimin ertesi cumᶜa günü iᶜzâm eylediğimden hastalardan ikisinin vefâtına sebebiyet verilmiş olduğu ve gidip gelmek için muᶜâvinim tarafından tahsîsât talebinde bulunmadığı gibi bu bâbda baᶜzı mertebe taᶜallül gösterildiği ve bu ise şâyân-ı te'essüf idüğü Şehremânet-i celîlesinden makam-ı fahâmet-ittisâm-ı cenâb-ı sadâret-penâhîye takdîm olunan tezkirede ᶜarz ve işᶜâr olunması üzerine keyfiyet taraf-ı ᶜâlî-i nezâret-penâhîlerinden istiᶜlâm buyurulduğu ᶜâcizlerine havâle buyurulan tezkire-i sâmî-i vekâlet-penâhîleri me'alinden mefhûm-ı ᶜâcizî olmuştur.
Şehremânet-i celîlesinin hakk-ı ᶜâcizîde tasniᶜ eylediği bu iftirâdan dolayı cevâb vermek vazîfeden ᶜadd ile emânet-i müşârü'n-ileyhânın makam-ı sadâret-penâhîye vukûᶜ bulan işᶜârı hakîkate makrûn olmadığı cihetle hakîkat-i hâlin beyânına ibtidâr eylerim. Şöyle ki: Perşembe günü öğleden sonra ve Büyükdere vapuruna yetişilecek bir sırada Büyükdere'de kuş palazı hastalığına dûçâr olmuş dört çocuğun tedâvîsi için Şehremânet-i celîlesinden haber gönderilmiştir. Kuş palazı serumu istihsâl etmek üzere der-dest-i istihzâr olunan atlara mâdde-i mülakkaha zerki için Nişantaşı'ndaki laboratuvara ᶜazîmet etmek mecbûriyetinde olduğumdan muᶜâvinlerimden Kolağası Doktor Aristidi Efendi'yi taᶜyîn ile bir mikdâr serum ile taᶜlîmât-ı lâzimeyi iᶜtâ eyledim. Mûmâ-ileyh perşembe günü akşamüstü oraya gitmesi mümkin olmadığını müşâhede ederek ertesi cumᶜa gününe taᶜlîk edip yevm-i mezkûrda ilk hareket eden vapurla mahall-i mezkûra ᶜazîmetinde dâ'ire-i belediyeden hiçbir kimse bulamadığı gibi hasta çocukların mahallerini irâ'e etmek üzere bir pusula veyâhûd işâret dahi yoğidi. Meᶜa-mâ-fîh mûmâ-ileyh vakt-i zâyîᶜ etmeksizin hastaların mahallini bi'l-tahkîk ikisinin tedâvîsine mübâşeret eylemiş ise

de dîger ikisinin perşembe günü sabâhleyin ya^{c}nî bize haber gönderilmezden evvel vefât etmiş olduklarını tahkîk etmiştir. Binâ'en-^{c}aleyh bunların cum^{c}a günü vefât eylemekleri hakkında Şehremânetinin iş^{c}ârı muhâlif-i hakîkattir.
Vukû^{c}-ı hâl şöyle iken dûçâr olduğum bühtân-ı ^{c}azîmin derecesini takdîr buyurmak üzere zîrde ^{c}arz edeceğim mütâla^{c}ât huzûr-ı sâmî-i sadâret-penâhîye ^{c}arzını iltimâs eylerim. Ma^{c}lûm-ı âsafâneleri buyurulduğu üzere ^{c}âcizleri mahzâ bakteriyoloji tedrîsâtını icrâ etmek üzere Pasteur Dârü'l-^{c}ulûmundan buraya celb olunmuş ve bakteriyoloji fennine ^{c}â'id ba^{c}zı tahlîlâtın icrâsını da ^{c}ilâveten tavzîf etmiş ve ona göre kontrato-nâmem ^{c}akd buyurulmuş idi. Ahîren îcâd olunan kuş palazı serumunun burada i^{c}mâli içün ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ-yı hazret-i şehriyârîye ^{c}arz ve teklîf eyledim. Bu ^{c}ilâve-i vazîfe mukabilinde bir gûne zamm-ı ma^{c}âş veyâhûd ücret taleb etmediğim gibi bir seneden beri kuş palazı hastalığına dûçâr olmuş yüzlerce hasta-gânı meccânen kendim bizzât tedâvî eyledim. Bunların tedâvîsi meccânen olacağı gibi zerk olunan serumun esmânı dahi taraf-ı ^{c}âcizîden tesviye edilmiştir. Mu^{c}âvinlerimin de bu bâbda hayli mesâ^{c}îleri sebkat etmiştir. Hubbü'l-vazîfe bir gûne mecbûriyet yoğiken mahzâ fedâkârlık ve hamiyet sâ'ikasıyla şimdiye kadar meccânen icrâ eylediğim bir hidmetten dolayı mazhar-ı tekdîr olmak doğrusu şâyânğı istiğrâbdır. Gidip gelmek içün tahsîsât taleb olunacağı ve bu bâbda ba^{c}zı mertebe ta^{c}allül gösterildiği hakkındaki iş^{c}âra gelince bu da vukû^{c}-ı hâle mugâyirdir. Kontratomda münderic olmamış iken iki seneden beri Şehremânetinin bi'l-cümle tahlîlâtını icrâ eylemekteyim. Bu tahlîlâtın ekserîsi içün uzak mahallere vukû^{c} bulan ^{c}avdet ve ^{c}azîmet harcırâhları taraf-ı ^{c}âcizânemden tesviye edilmiştir. Kuş palazı devâ-i cedîdinin burada istihzârı içün kâşifi bulunan Doktor Mösyö Roux ile müzâkere etmek üzere bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Paris'e vuku^{c} bulan ^{c}azîmet ve ^{c}avdetimin harcırâhı henüz tesviye edilmediği ve kuş palazı içün şehrin etrâf-ı erba^{c}asında büyük ve küçük zengin ve fakir her kimin tarafından çağırıldım ise (ba^{c}zen leylen dahi) vuku^{c} bulan da^{c}vete icâbetle marzâyı meccânen tedâvî edip ^{c}azîmetimin ücretini bile ahzından istinkâf eylediğim cümlece ma^{c}lûmdur. Ma^{c}âşımın kısm-ı e^{c}âzımını böyle seyahât yolunda sarf edip buraya geldiğimden beri îfâ-yı vazîfede zerre kadar temâhül etmediğim nezd-i sâmî-i müşîrilerinde dahi ma^{c}lûm olduğu hâlde makam-ı taltîfte bir teşekkür iktitâf edecek yerde bi'l-^{c}akis böyle bühtâna dûçâr olmaklığım hiçbir vechile tecvîz olunur ahvâlden olmadığı derkâr olmağla ^{c}arz-ı keyfiyete ictisâr eylerim. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 29 Ağustos 311 [10 Eylül 1895 Salı]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

6)

Taraf-ı ^{c}Âlî-i Cenâb-ı Emânet-penâhîye

Doktor Mösyö Nikol'ün bir seneden beri icrâ eylediği kuş palazı tedâvî-i cedîdi hakkında makam-ı ^{c}ulyâya takdîm eylemiş olduğu lâyiha berâ-yı tahkîk ^{c}âcizlerine emr u havâle buyurulmağın ol bâbda bir seneden beri Dersa^{c}âdet ve bilâd-ı selâsede ser-zede-i zuhûr olan kuş palazı vukû^{c}âtı devâ'ir-i belediye hey'et-i sıhhiyesinden celb edilen evrâk sıhhiyeden bi'l-istihrâc manzûr-ı dekayık-nüşûr-ı fahimâneleri buyurulmak üzere cedvel tarzında bi'l-tanzîm ^{c}arz ve takdîm kılındı mütâla^{c}asından hakîkat-i keyfiyet müstebân buyurulacağı vechile bir seneden beri bi-inâyet-i te^{c}âlâ öyle Mösyö Nikol'ün kavlince yüzlerce kuş palazı vukû^{c}âtı olmayıp Dersa^{c}âdet ve bilâd-ı selâsede yalnız yüz elli beş vukû^{c}âttan ^{c}ibâret kalmıştır ki bunlardan devâ'ir-i belediyenin ma^{c}lûmâtı tahtında yalnız sekiz ^{c}adedi bizzât Mösyö Nikol tarafından üç neferi mûmâ-ileyhin Bakteriyolojihânesi'nde biri tahsîli devâm eden Yüzbaşı Kâmil Efendi tarafından ve iki neferi dahi ahîren Mösyö Nikol'e mu^{c}âvin nasb edilen Kolağası Aristidi Efendi tarafından

serum ile tedâvî edilmiş ve mütebâkisi etıbbâ-yı husûsiye taraflarından gerek usûl-i cedîd ve gerek usûl-i ᶜatîk üzere taht-ı tedâvîye alınmış veyâhûd haber alınamadığından dolayı bilâ-tedâvî vefât eylemiştir. Şehrin mahall-i muhtelifesinden büyük ve küçük zengin ve fakîr her kimin tarafından çağırılmış ise geceye gündüze bakmayarak gittiğini lâyihasında beyân eden mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e beşinci dâ'ire-i belediyede müstahdem olup Rumeli Hisârında ikamet eden Kadri Çavuş'un kuş palazına giriftâr olan çocuğunun tedâvîsi içün taraf-ı ᶜâlî-i cenâb-ı emânet-penâhîlerinden iki defᶜa tezkire yazıldığı hâlde mûmâ-ileyhin gitmemiş olduğu evrâk-ı resmiye ile sâbit olduğu gibi tafsîlât-ı lâzime olunmak üzere merkum Kadri Çavuş dahi bu kere celb edilerek istîzâh-ı mâdde olundukta beş yaşında İhsân nâmındaki çocuğunun fî 2 Haziran 311 târîhinde hastalanması üzerine usûl-i cedîd üzere tedâvîsi içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâretine yazılan tezkire-i emânet-penâhîlerine istinâden Mösyö Nikol'ü iki gecelediği hâlde mûmâ-ileyh gelmediğinden bizzât mektebe mürâcaᶜatla Mösyö Nikol'ü bulamadığından nâşî muᶜâvinlerinden istirhâm-ı keyfiyet eylediğini ve muᶜâvinleri tarafından Mösyö Nikol'ün uzak yere gidemeyeceğinden bizzât çocuğun mektebe getirilmesi cevâbını alması üzerine ertesi günü çocuğu mektebe götürüp bir merhem iᶜtâ olunarak serum şırınga edilmediğini ve mu'ahharen işbu çocuğu maraz-ı mezkûrdan vefât ettiği gibi dört yaşında olan dîger birâderi dahi tutularak bunun da iki gün içinde vefât eylediğini kemâl-i te'essürle ifâde ve beyân eylemiş ve kezâ bilâhare seksen ikinci dâ'ire ketebesinden Muhammed Şükrü Efendi'nin mahdûmu ᶜillet-i mezkûreye giriftâr olmasından Mösyö Nikol'ü celb edemediklerinden nâşî Mekteb-i Tıbbiyeye mürâcaᶜatlarında Mösyö Nikol tarafından şırınga edilerek ertesi günü yine mektebe götürülmesi velîlerine tenbîh olunduğu hâlde o gece çocuğunun vefât eylediği tahkîkattan müstebân olmuştur. Kuş palazı gibi serᶜî-i sirâyeti her bir hastalığın mâ-fevkinde ve derece-i vehâmet ve inzârı mertebe-i bedâhetinde bulunan böyle bir hastalıkla mübtelâ hasta-gânın Mekteb-i Tıbbiyeye daᶜvet olunması veyâhûd mürâcaᶜatlarına meydân verilmesi tevsiᶜ ve intişâr-ı maraz nokta-i nazarından ne derece câlib-i nazar-ı ehemmiyet olduğu vâreste-i külfe-i beyân bulunduğu gibi Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne muᶜallimlerinden Mîralây İbrâhim Bey'in kuş palazına giriftâr olan çocuğunun tedâvîsi içün mûmâ-ileyh ᶜale'l-sabâh mekteb-i mezkûr nöbetçi tabîbi tarafından tezkire yazıldığı hâlde kendisi gitmekten imtinâᶜ ederek ancak ertesi günü muᶜâvini olan Aristidi Efendi'yi göndermiş olması dahi mûmâ-ileyhin lâyihasındaki ifâdâtının derece-i sıdkına delîl-i kâfî ᶜadd olunabilir. Şehremânet-i celîlesinin kâffe-i tahlîlâtının mûmâ-ileyh tarafından bilâ-ücret icrâ edilmesi bahsine gelince tahlîli lâzım gelen mevâdd irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîyi mübelliğ olan 25 Kânûn-ı Sânî 310 târîhli tezkire-i sadâret-penâhî üzerine mûmâ-ileyhe gönderilmekte olduğundan bu bâbda tatvîl-i makale lüzûm görülmemiş ve mûmâ-ileyhin lâyihası maᶜrûzât-ı sâbıka-i ᶜâcizânem ile tamâmen mecrûh bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 2 Eylûl 311 [14 Eylül 1895 Cumartesi]

Devâ'ir-i Belediye Hey'et-i Sıhhiye Müfettiş-i ᶜUmûmîsi
Ferîk Hüseyin bin Ömer Hulûsi

EK – LIV: BEO 717/53725

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
1 Receb 313 / 7 Kânûn-ı Evvel 311 [18 Aralık 1895 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

14 Cemâdiye'l-ahir 313 târîhli tezkire-i fahâmiye zeyldir. Nişantaşı'nda küşad olunan Bakteriyolojihâne içün lüzûmu olan Terkos suyu ile hava gazı şimdiye kadar isâle ve iş^{c}âl edilmemiş ve zikr olunan Bakteriyolojihânede derslerin devâmı ise sâlifü'z-zikr su ve gazın vücûduna mütevakkıf olmasına mebnî derslerin ta^{c}tîline mecbûriyet olduğuna dâ'ir Mösyö Nikol tarafından verilen takrîr vehciyle icrâ-yı îcâbı hakkında Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bu kere vârid olan 1 Receb 313 târîhli tezkire dahi leffen taraf-ı ^{c}âtûfîlerine irsâl kılınmış olmağla mündericâtına ve iş^{c}âr-ı sâbıka nazaran iktizâsının serî^{c}an îfâ ve inbâsına ve evrâk-ı mersûlenin i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Evrâk Odası

Te'kîden tezkire fî 30 Cemâdiye'l-ahir 313 [17 Aralık 1895 Salı]

Buna dâ'ir evvelki tezkiresinin leffiyle 19 Teşrîn-i Sânî 311 târîhinde Mâliye Nezâret-i celîlesine tezkire-i sâmiye yazılmış ve cevâbı gelmemiştir.

EK – LV: BEO 717/53770

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
2 Receb 313 / 7 Kânûn-ı Evvel 311 [19 Aralık 1895 Perşembe]

Şehremânet-i Celîlesine

Mösyö Nikol tarafından kuş palazı aşısı hakkında icrâ olunacak müzâkere-i tıbbiyede yalnız esâmîsi bildirilen devâ'ir-i belediye etıbbâsının hâzır bulunması keyfiyeti 7 Cemâdiye'l-ahir 313 târîhinde cevâben Emânet-i celîlesine inbâ ve mûmâ-ileyh Doktor Nikol'e dahi ona göre maᶜlûmât iᶜtâsı Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine teblîğ olunmuştu. Bu kere vârid olan tezkire-i cevâbiyede mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün müzâkere-i tıbbiyeyi gazeteler vâsıtasıyla iᶜlân ederek arzû eden etıbbâ-yı ᶜaskeriye ve mülkiyenin mezkûr müzâkerede hâzır bulunmaları daha ziyâde muvâfık-ı hâl ve maslahat olacağı gösterilmiş olmağla şu hâle ve işᶜâr-ı sâbıka nazaran vâkiᶜ olacak mütâlaᶜa-i devletlerinin inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Taraf-ı mühür-dârîden ifâde olunmuştur.
Taraf-ı mühür-dârîden görülerek tashîh olunmuştur.

2)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 46

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı serumunun istihzârâtı rehîn-i hitâm olarak tevzîᶜine mübâşeret olunacağından bunun sûret-i istiᶜmâli ve ᶜilletin teşhîsi zımnında iktizâ eden maᶜlûmât-ı fenniye iᶜtâ ve ᶜameliyât-ı lâzime vicâhen icrâ olunmak ve iki kısımdan ᶜibâret bulunmak üzere devâ'ir-i belediye etıbbâsına ikişer müzâkere-i tıbbiye icrâsı Mösyö Nikol tarafından teklîf edilerek hâzır bulunacak etıbbânın esâmîsini mübeyyin bir kıtᶜa defterin yevm-i ictimaᶜdan dört gün evvel kendisine iᶜtâsı lüzûmu beyân olunması üzerine sebk eden irâde-i ᶜaliyye-i sadâret-penâhîleri mûcebince Şehremânet-i celîlesinden takdîm edilip leffen irsâl buyurulan pusulada esâmîsi muharrer etıbbânın müzâkere-i mebhûsu'n-ᶜanhâda bulunmaları tensîb buyurulduğu beyân-ı sâmîsiyle mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e ol vechile maᶜlûmât iᶜtâsını âmir resîde-i dest-i taᶜzîm olan 13 Teşrîn-i Sânî 311 târîhli ve yetmiş sekiz numerolu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleri Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ᶜUmûmiyeye lede'l-havâle mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün kuş palazı aşısı hakkında icrâ edeceği fennî konferansı gazeteler vâsıtasıyla iᶜlân ederek arzû eden etıbbâ-yı ᶜaskeriye ve mülkiyenin mezkûr konferansta hâzır bulunmaları daha ziyâde muvâfık-ı hâl ve maslahat olacağının cevâben pîş-gâh-ı sâmî-i hazret-i sadâret-penâhîlerine ᶜarz ve tezbîri ifâde ve mezkûr pusula leffen takdîm ve fer-sitâde kılınmış olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 18 Cemâdiye'l-ahir 313 ve fî 23 Teşrîn-i Sânî 311 [6 Aralık 1895 Cuma]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Sadr-ı Aᶜzamî
Evrâk Odası
ᶜAded

Cemâl Bey, Sıddîk Bey, Nüzhet Efendi, Cemâl Efendi, Binbaşı Süleymân Efendi, Kolağası Mehmed ᶜAli Efendi, Naᶜum Efendi, Ayvazyan Efendi, Bedros Topkapılıyan Efendi, Leon Efendi, Hüsnü Efendi, Suᶜâd Bey.

EK – LVI: BEO 725/54328

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
19 Receb 313 / 24 Kânûn-ı Evvel 311 [5 Ocak 1896 Pazar]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Nişantaşı'nda küşâd olunan Bakteriyolojihâneye lüzûmu olan su ve gaz esmânının Hazîne-i mâliyeden tesviyesi hakkında Doktor Nikol tarafından mebᶜûs takârîrin leffiyle vârid olan 10 Cemâdiye'l-ahir 313 ve 1 Receb târîhli iki kıtᶜa tezkire-i devletleri üzerine sebk eden işᶜâra cevâben Mâliye Nezâret-i behiyyesinden vârid olan tezkirede mezkûr Bakteriyoloji Laboratuvarı devâ'ir-i resmiyeden hiç birine merbût olmayıp müstakil bir idâre olduğu ve ayrıca tahsîsâtı bulunduğu ve bu yolda vukûᶜ bulacak sarfiyât tesviye mikdârı şehrî tebeyyün edilemeyeceği cihetle şimdilik ᶜale'l-hesâb sûretle mûmâ-ileyhe akçe iᶜtâsı lâzım geleceği nezâret-i celîleleriyle cereyân eden muhâsebe-i cevâbiyede gösterilmiş ise de mûmâ-ileyhin maᶜâş ve masârifi dahi ᶜâ'idiyetine mebnî bu âna değin Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahsûben tesviye edilmekte bulunduğu cihetle sâlifü'z-zikr Bakteriyolojihânenin hazîne-i celîlece bir idâre-i müstakile sûretinde telakki ile müfredât-ı hesâbiyesine girişilemeyeceğinden mûmâ-ileyhin bu makûle masârifâtı içün evvel-emirde nezâret-i celîlelerine mürâcaᶜatla Tıbbiye-i Mülkiye muhâsebesince usûl ve nizâmına tevfîkan tedkîkat-ı lâzime bi'l-icrâ taleb olunan akçenin muvâzenede karşılığı olduğu tebeyyün ettirildikten sonra sûret-i tesviyesinin tahrîs-i lâzimede olmasına ve hazîne-i celîlece açıktan akçe iᶜtâsı usûlen kabil olamayıp verilecek mebâliğin behemehâl bir dâ'ire tahsîsâtından mahsûbu muktezî bulunmasına binâ'en ol vechile îfâ-yı muᶜâmele olunması lâzım geleceği gösterilmiş olmağla ona göre icrâ-yı îcâbına himmet.
Bâ-işâret-i ᶜaliyye-i hazret-i müsteşârî.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded 1370

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
6 Kânûn-ı Evvel 311 târîhli ve iki bin beş yüz otuz altı numerolu tezkire-i sâmî-i vekâlet-penâhîlerinin ᶜarîza-i cevâbiyesidir. Nişantaşı'nda küşâd olunan Bakteriyolojihâneye lüzûmu olan su ve gaz esmânının senevî ne mikdâr olduğu ve tıbbiye-i mülkiye tahsîsâtı meyânında bu makûle masârife karşılık olmak üzere masârif-i müteferrika nâmıyla bir şey dâhil olup olmadığı 19 Teşrîn-i Sânî 1311 târîhli tezkire-i sâmî-i fahîmâneleri üzerine Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden istifsâr olunarak alınan cevâbda Mösyö Nikol'ün bakteriyoloji laboratuvarı devâ'ir-i resmiyeden hiç birine merbût olmayıp müstakil bir idâre olduğu ve ayrıca tahsîsâtı bulunduğu cihetle senevî sarf olunacak gaz ve su ve mahrûkat mikdârı tebeyyün edilemeyeceğinden şimdilik ᶜale'l-hesâb sûretle mûmâ-ileyhe akçe iᶜtâsı tensîb kılındığı dermiyân olunmuştur. Hâlbuki devâ'ir-i merkeziyenin tahsîsât mertebeleri hâricinde sarfına lüzûm görünen tahsîsâta zammı irâde-i ᶜaliyye-i sadâret-penâhîlerinin istihsâline mütevakkıf olup mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün maᶜâş ve masârifi dahi ᶜâ'idiyetine mebnî bu âna değin Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahsûben tesviye edilmekte bulunduğu cihetle sâlifü'l-ᶜarz Bakteriyolojihânenin Hazîne-i celîlece bir idâre-i müstakile sûretinde telakki ile müfredât-ı hesâbiyesine girişilemeyeceğinden mûmâ-ileyhin bu makûle masârifâtı içün evvel-emirde nezâret-i müşârü'n-ileyhâya mürâcaᶜatla Tıbbiye-i Mülkiye muhâsebesince usûl ve nizâmına

tevfîkan terakkiyât-ı lâzime bi'l-icrâ taleb olunan akçenin muvâzenede karşılığı olduğu tebeyyün ettirildikten sonra sûret-i tesviyesinin taharrîsi lâzimeden olmasına ve hazîne-i celîlece açıktan akçe i^ctâsı usûlen kabil olmayıp verilecek mebâliğin behemehâl bir dâ'ire tahsîsâtından mahsûbu muktezî bulunmasına binâ'en ol vechile îfâ-yı mu^câmele olunması zımnında nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîgât icrâ edilmesi husûsunun ^carz ve beyânı Muhâsebe-i ^cUmûmiye-i Mâliyeden ifâde ve mürsel tezkire ve takrîrler leffen takdîm ve i^câde kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 15 Receb 1313 ve fî 19 Kânûn-ı Evvel 1311 [1 Ocak 1896 Çarşamba]
Mâliye Nâzırı

3)
Tophâne-i ^cÂmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^cAded

Ma^crûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından alınıp leffen takdîm-i pîş-gâh-ı sâmî-i sadâret-penâhîleri kılınan takrîrde Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye isâle edilecek su ile iş^câl olunacak hava gazı ve mahrûkat içün muktezî mebâliğin Hazîne-i celîle-i mâliyeden tesviyesi hakkında mükerreren vukû^c bulan mürâca^catın bu bâbda bir gûne emir kaydına zafer-yâb olunamadığı cevâben bildirildiği ve bu ise der-dest-i icrâ olunan tedrîsâtın ta^ctîliyle resîde-i hüsn-i hitâm olan kuş palazı serumunun istihzârâtınca halel îrâs edeceği ve iki üç güne kadar gaz veyâhûd su münkat^c olacak olur ise tedrîsât ve ^cameliyâtın ta^ctîlinden dolayı bir gûne mes^cûliyet terettüb etmemek üzere keyfiyetin ^carz-ı ^catebe-i ^culyâ kılınacağı beyân olunmuş olmağla icrâ-yı îcâbı husûsuna müsâ^cade-i ^caliyye-i sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 10 Cemâdiye'l-ahir 313 ve fî 15 Teşrîn-i Sânî 311 [28 Kasım 1895 Perşembe]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^cÂmire Müşîri ve ^cUmûm
Mekâtib-i ^cAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

4)
Mekâtib-i ^cAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
^cAded

Ma^crûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Nişantaşı'nda küşâd olunmuş olan Bakteriyolojihâne içün lüzûmu olan Terkos suyu ile hava gazı şimdiye kadar isâle ve iş^câl edilmemiş ve Bakteriyolojihâne-i mezkûrda derslerin devâmı ise zikr olunan su ile gazın vücûduna mütevakkıf olduğu cihetle yârından i^ctibâren derslerin ta^ctîline mecbûriyet elvermiş olduğu Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından leffen takdîm-i pîş-gâh-ı ^câlî-i fahîmâneleri kılınan takrîr ile beyân ve iş^câr kılınmış olmağla icrâ-yı îcâbı husûsuna müsâ^cade-i ^caliyye-i sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 1 Receb 313 ve fî 5 Kânûn-ı Evvel 311 [18 Aralık 1895 Çarşamba]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^cÂmire Müşîri ve ^cUmûm
Mekâtib-i ^cAskeriye-i Şâhâne Nâzırı

Zeki

5)
Numero 8

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye isâle edilecek su ile iᶜtâ olunacak olan hava gazı ve mahrûkat içün muktezî mebâliğin mâliye veznesinden tesviyesi zımnında nezâret-i müşârü'n-ileyhâya mürâcaᶜat olunması Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâret-i ᶜaliyyesinden bildirilmesine mebnî Mâliye Nezâret-i celîlesine mükerreren vukûᶜ bulan mürâcaᶜatta bu bâbda bir gûne evâmir kaydına zafer-yâb olunamadığı cevâben bildirilmiş ve Gazhâne-i ᶜÂmire ile Terkos Suyu Kumpanyası tarafından hava gazıyla suyun kesilmesi içün ihtâr olunarak dîger taraftan hulûl eden mevsim-i şitânın şiddet-i burûdeti hasebiyle Bakteriyolojihâneyi teshîn etmek içün hatab tedâriki muktezî bulunmuş olmasına nazaran şimdiye kadar kîse-i ᶜâcizîden bir hayli masârif ihtiyârına mecbûriyet görülmüştür. Müstağnî-i ᶜarz ve îzâh buyurulduğu üzere bu hâlin devâmı kabil olamayacağı gibi der-dest-i icrâ bulunan tedrîsâtın taᶜtîliyle resîde-i hüsn-i hitâm olan kuş palazı serumunun istihzârâtınca halel îrâsını bâᶜis bulunacağından bir çâre-i serîᶜ ittihâzı lüzûmunu ᶜarz eylerim. Şâyed iki üç güne kadar işbu maᶜrûzâtıma netîce verilmeyecek ve gaz veyâhûd su münkatᶜ olacak olur ise tedrîsât ve ᶜameliyâtın taᶜtîlinden dolayı ᶜâcizlerine hiçbir gûne mesʾûliyet terettüb etmemek üzere bi'l-mecbûriye ᶜatebe-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneye ᶜarz-ı keyfiyet edeceğinin ᶜarz ve beyânına cür'et eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 14 Teşrîn-i Sânî 311 [27 Kasım 1895 Çarşamba]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – LVII: BEO 738/55295

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
18 Şa^cbân 313 / 21 Kânûn-ı Sânî 311 [3 Şubat 1896 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji laboratuvarı muhassasâtından başka kuş palazı ᶜameliyâthânesinin muhassasât-ı senevîsi olan beş yüz kırk lirânın sene-i sâbıka misillü Bank-ı ᶜOsmânîye tevdîᶜ kılınması Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen müzekkerede istidᶜâ kılınmış olmağla sâbıka tevfîkan Bakteriyolojihâne'nin gelecek üç yüz on iki sene-i mâliye büdcesi der-dest-i taᶜzîm bulunduğundan iktizâsının îfâsına himmet.

2)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
Numero

Huzûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir
Sâye-i muvaffakiyet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhî Bakteriyolojihâne-i Şâhâne derûnunda tahsîs olunan devâ'irde iᶜmâl olunan kuş palazı devâ-yı muhallisi istihzârâtı devâm etmekte olup geçenlerde ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâre-i celîlesine takdîm eylediğim hesâb defteri mûcebince gerek Dersaᶜâdet ve civârı ve gerek vilâyât-ı şâhâne ve mülhakatı istiᶜmâli içün bin iki yüz şişe serum iᶜtâ kılınmış ve baᶜdemâ vukûᶜ bulacak taleb içün mikdâr-ı kâfî yetiştirileceği tabîᶜi bulunmuştur. Geçen sene devâ-yı mezkûrun kâşifi Doktor Mösyö Roux cenâblarıyla çâkerleri tarafından müştereken ᶜatebe-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneye ᶜarz ve takdîm olunan müşterek rapor mûcebince devâ-yı mezkûrun istihzârâtı içün lâzım gelen masârif-i senevî Mâliye Nezâret-i celîlesinden Bank-ı ᶜOsmânîye tevdîᶜ edilmiş ve işbu sene-i mâliye nihâyetine kadar muhassasât-ı lâzimenin tesviyesi bank-ı mezkûr idâresinden te'mîn olunmuştu. Gelecek üç yüz on iki sene-i mâliyesi büdcesi der-dest-i taᶜzîm olunacağına ve kuş palazı ᶜameliyâthânesinin muhassasâtı da ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Bank-ı ᶜOsmânî'ye tevdîᶜi muktezî bulunacağına nazaran Bakteriyoloji Laboratuvarının muhassasâtından başka kuş palazı ᶜameliyâthânesinin senevî büdcesi olan beş yüz kırk lirânın geçen sene misillü Bank-ı ᶜOsmânî idâresine tevdîᶜi zımnında Mâliye Nezâret-i celîlesine evâmir-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinin şeref-tastîr buyurulması istirhâmına cür'et eyledim. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 12 Şaᶜbân 313 ve fî 16 Kânûn-ı Sânî 311 [28 Ocak 1896 Salı]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – LVIII: BEO 739/55369

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
20 Şaᶜbân 313 / 23 Kânûn-ı Sânî 311 [5 Şubat 1896 Çarşamba]

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Doktor Roux tarafından ihtirâᶜ olunan kuş palazı ᶜilâcının tecrübesi içün Rusyalı Mösyö Ceryakof maᶜrifetiyle bir hastahâne inşâsına teşebbüs olunarak esâsı vazᶜ edilmiş ve birinci ve ikinci taksîtleri de verilip mukavele-i münᶜakide îfâ kılınmış olduğu hâlde müteᶜahhid-i mûmâ-ileyh henüz inşâ'âta başlamadığı cihetle kendisine sefâret vâsıtasıyla sûret-i gayr-ı resmiyede vesâyâ iᶜtâsı Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden işᶜârı üzerine 3 Muharrem 313 târîhinde bâ-tezkire makam-ı nezâret-i celîlelerine teblîğ olunmasıyla ifâde-i vâkıᶜadan anlaşılmış ve aradan sekiz ay geçtiği hâlde henüz bir semere hâsıl olmaması şu usûl-i tedâviden halkın te'âhhur-ı intifâᶜını mahrûmiyeti müstelzim olarak ve bu da ᶜulûvv-i merhamet-celîl-i cenâb-ı hilâfet-penâhî ile mütenâsib olmamasına mebnî mezkûr hastahânenin ber-mûceb-i mukavele bir ân evvel yaptırılması ve yapamayacak ise müteᶜahhid-i merkuma verilen yedi yüz küsûr lirânın istirdâdı zımnında îcâb eden muᶜâmelenin îfâsı nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bu kere de te'kîden bildirilmiş olmasına ve işᶜâr-ı sâbıka nazaran iktizâsının sürᶜat-i icrâ ve inbâsına himmet.
İşâret-i ᶜaliyye-i müsteşârî mûcebince.

2)
Bâb-ı ᶜÂlî
Evrâk Odası

Serîᶜan ve te'kîden tezkire fî 18 Şaᶜbân 313 [3 Şubat 1896 Pazartesi]
Mezkûr 4 Haziran 311 târîhli tezkiresi üzerine 14 Haziran 311 târîhinde Hâriciye Nezâret-i celîlesine tezkire-i sâmiye yazılmış ve cevâbı gelmemiştir.

3)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 52

Makam-ı Celîl-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazına karşı ihtirâᶜ olunan ᶜilâcın tecrübesi içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Botanik Bahçesinde yirmi yataklık bir hastahâne te'sîsi ve netâyic-i müstahsılanın bi-pey-â-pey ᶜarz-ı ᶜatebe-i ᶜulyâ-yı tâcidârî kılınması husûsuna lede'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-südûr buyurulduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden 7 Teşrîn-i Sânî 310 târîhinde vârid olan tezkire-i husûsiye de teblîğ kılınmış olmasıyla masârif-i inşâ'iyesi hakkında makam-ı celîl-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine sebk eden işᶜâr-ı kemterâneme cevâben alınan 13 Kânûn-ı Evvel 310 târîhli buyuruldu-ı sâmiyede mebhûsü'n-ᶜanh hastahânenin duvarını teşkîl eden iki levha arasına mantar ve keçe ve mevâdd-ı sâ'ire vazᶜıyla binânın rutûbetten muhâfazası husûsunda îcâd-gerdesi olan usûle tevfîkan Rusyalı Mösyö Ceryakof maᶜrifetiyle bin on ᶜaded ᶜOsmânlı lirâsıyla inşâsı kararlaştırıldığı ve mûmâ-ileyhin hâricden getireceği levâzım içün gümrük resmi olarak verilmesi lâzım gelen on ve temel zemîninden bir

metre yukarı tuğladan duvar masârifi içün iki yüz yirmi ve Terkos suyu icrâsı zımnında ferş ve iᶜmâl olunacak boru ve yol masârifi olmak üzere seksen ᶜaded ki min haysü'l-mecmûᶜu bin üç yüz yirmi lirâ ile mükemmelen vücûda geleceği lede'l-keşf anlaşılması hasebiyle meblağ-ı mezbûrun hareket-i arzdan rahne-dâr olan ebniye-i asîriye inşâ'ât ve taᶜmîrâtı içün ᶜOsmânlı Bankasından alınan avans akçesi bakıyyesinden tesviyesi mukteżâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîden bulunduğu teblîğ buyurulmuş idi. Mûmâ-ileyh Ceryakof'un bu sûretle bin on ᶜaded ᶜOsmânlı altınına yapmak istediği hastahâne barakalarının masârif-i inşâ'iyesi taraf-ı kemterânemden şâyân-ı iktiksâr görülmesiyle Tophâne-i ᶜÂmire ebniye komisyonu re'isi maᶜrifetiyle bir sûret-i müşkâfânede tedkîkat-ı keşfiye icrâ ettirildikte işbu hastahânenin Mösyö Ceryakof maᶜrifetiyle yaptırılmasından sarf-ı nazar edildiği ve doğrudan doğruya mezkûr komisyon maᶜrifetiyle yaptırıldığı takdîrde iki yüz kırk lirâ menfaᶜat-i hazîne husûl-yafte olacağı anlaşılarak keyfiyet 3 Receb 312 târîhli ve yirmi yedi tezkire-i cevâbiye-i çâkerânemle makam-ı fahâmet-ittisâm-ı vekâlet-penâhîlerine ᶜarz ve izbâr kılınmasıyla vârid olan 22 Kânûn-ı Evvel 310 târîhli ve yüz bir rakamlı tezkire-i sâmiyede işbu barakaların Odesa'dan celbi hâlinde ol mikdâr fazla masraf vukûᶜu derkâr ise de Odesa'da yapılan barakaların rutûbet ve yübûsete karşı ziyâdesiyle mukavemet meziyetini hâ'iz olmasından nâşî bunların hastahâne içün daha elverişli idüğü bedîhî bulunmasına mebnî öyle birkaç yüz lirâ fazla sarfiyâta bakılmayarak istihsâl olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mûcebince Odesa'ya sipâriş edilmesi ve fabrikanın buradaki âmiri Mösyö Uble'den sened alınarak evvelce imzâ ve teᶜâtî kılınan mukavelenâme vechile masârif-i inşâ'iye sâlisinin peşin olarak mûmâ-ileyhe iᶜtâsıyla hastahânenin bir ân evvel inşâsı işᶜâr buyurulmuş idi. İşbu son işᶜâr-ı sâmî üzerine hastahâne-i mezbûrun esâsı vazᶜ edilerek tuğla duvar kesb-i irtifâᶜ ettiği sırada ikmâl-i inşâ'ât etmesi hakkında müteᶜahhide defaᶜâtle ihtârât-ı mukteziyede bulunmamış ve hasbe'l-mukavele ikinci taksît verilerek bu ana kadar îka ve te'diye edilen mebâliğ yedi yüz on iki lirâ ile doksan iki kuruşa bâliğ olmuş ve son taksît olan üç yüz altmış lirâ dahi hâzır bulunmuş ise de hâlâ inşâ'âta başlamamış ve kendisinin geçende Odessa'dan celb ettiği levâzımât-ı haşebiyenin noksânı olup olmadığı bilinmek içün re'is-i mûmâ-ileyhe muᶜâyene ve taᶜdâd ettirildikte döşeme ve tavân ve kapılarıyla çerçeveleri gibi birçok noksânı bulunduğu ve etrâf kaplama paketleri ise inşâ'âta mübâşeret olunmadıkça lâyıkıyla bilinemeyeceği ve fakat işbu levâzımâtın hayli vakitten beri bârân altında kalmış olmasından dolayı mukavvâları kabarıp harâb olduğu ve mu'ahharen harâretin te'sîriyle çarpılıp yarılarak biraz müddet daha terk edilecek olursa ileride bir işe yaramayacağı anlaşıldığı re'is-i mûmâ-ileyh tarafından tanzîm ve iᶜtâ olunan raporda gösterilmiş ve istitlaᶜât-ı vâkıᶜa-i kemterâneme nazaran müteᶜahhid Ceryakof Rusya Sefâreti tarafından tavsiye edilmiş olduğundan ve bu ezmân-ı mezbûrenin hâliyle kalması cebr-i mâfât imkânı kesb-i müşkülât edecek bir hâlde harâb olmalarını müstelzim olacağı misillü bunun te'ahhur-ı inşâsı hem hükm-i celîl-i irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhînin taᶜvîk-i infâzını ve hem de hıfzü's-sıhha-i ᶜumûmiyeye ᶜâ'id bir mes'ele-i mühimme-i tıbbiyeden ᶜâmmenin ᶜadem-i istifâdesini mûcib idüğünden sefâret-i müşârü'n-ileyhâ vâsıtasıyla müteᶜahhid-i mûmâ-ileyh sûret-i gayr-ı resmiyede icrâ-yı vesâyâ olunması içün Hâriciye Nezâret-i celîlesine evâmir-i lâzime iᶜtâ buyurulması makam-ı celîl-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine 4 Haziran 311 târîhli ve yirmi altı rakamlı olarak takdîm kılınan tezkire-i ᶜâcizânemde ᶜarz ve tenmîk kılınmış ve aradan sekiz ay kadar bir müddet güzârân ettiği hâlde henüz cevâb-ı ᶜâlîsi şeref-zuhûr etmemiştir. Sâye-i muvaffakiyet-sermâye-i hazret-i velî-niᶜmet-i bî-minnet-i eᶜâzimîde Nişantaşı'ndaki Bakteriyolojihânede serum istihzâr olunmakta bulunmasından dolayı pek çok kesân Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye mürâcaᶜat ve burada yatırılarak serum ile tedâvîleriyle temennîye mübâderet eylemekte ise de elân binâ-yı mebhûsü'n-ᶜanhın yapılmayıp hâliyle kalması nice nice etfâlin de evliyâ-yı etfâlin de me'yûsen ᶜavdet etmelerini müstevcib olarak bu hâl ᶜulûvv-i merhamet ve şefkat-i müslime-i cenâb-ı cihân-bânî ile mütenâsib olamamakta idüğünden hazîne-i devletten bin lirâya karîb bir meblağ-ı küllî sarf edildiği hâlde henüz bir metre kadar bir duvar irtifâᶜından

başka bir şey görülememekte olan hastahâne-i mezbûrun ᶜarz ve işᶜâr-ı sâbık-ı kemterânem vechiyle sûret-i gayr-i resmiyede sefâret vâsıtasıyla Ceryakof'a yaptırılması ve yapmayacak veyâ yapamayacak ise kendisine verilmiş olan yedi yüz küsûr lirânın istirdâdı ve müteᶜahhide yaptırılamayacağı tahakkuk ettiği takdîrde bunun ne sûretle ve hangi akçe ile inşâsı îcâb edeceği husûsâtında bir karâr-ı katᶜî ittihâzıyla keyfiyetin savb-ı kemterâneme emr u irâdesine müsâᶜade-i celîle-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 12 Şaᶜbân 313 ve fî 15 Kânûn-ı Sânî 311 [28 Ocak 1896 Salı]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm Mekâtib-i
ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – LIX : BEO 740/55489

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
Fî 22 Şaᶜbân 313 ve fî 25 Kânûn-ı Sânî 311 [7 Şubat 1896 Cuma]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâneye ᶜâ'id murâsalât ve muhâberâttan devâ'ir-i resmiye-i sâ'ire misillü ücret taleb olunmaması Doktor Mösyö Nikol tarafından bâ-tezkire ifâde olunması üzerine bi'l-muhâbere Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden alınan cevâbiyede murâsalât ve muhâberât-ı mebhûsu'n-ᶜanhânın bilâ-ücret kabul ve sevki zımnında iktizâ edenlere taᶜmîmen teblîgât îfâ edildiği Telgraf ve Posta Nezâret-i behiyyesinin işᶜârına ᶜatfen bildirilmiş olmağla mûmâ-ileyhe ona göre maᶜlûmât iᶜtâsına himmet.
Ber-mûceb-i işâret-i hazret-i müsteşârî.

2)
Posta ve Telgraf Nezâreti
Mektûbî Kalemi
ᶜAded
332

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Şeref-vârid olan 25 Kânûn-ı Evvel 311 târîh ve beş yüz seksen dört numerolu tezkire-i ᶜaliyye-i nezâret-penâhîleri ᶜarîza-i cevâbiyesidir. Nezâret ve irâde-i ᶜaliyye-i âsafânelerine tevfîkan Bakteriyolojihâneye ᶜâ'id murâsalât ve muhâberâtın da bilâ-ücret kabul ve sevki zımnında iktizâ edenlere taᶜmîmen teblîgât icrâ kılındığının meclis-i idâre-i nezârete ifâdesi ve tezkire-i mersûlenin yine leffen takdîm ve iᶜâdesi ile ᶜarz ve beyânına cür'et kılınmağın emr u fermân hazret-i men lehü'lemrindir.
Fî 8 Şaᶜbân 313 ve fî 11 Kânûn-ı Sânî 311 [24 Ocak 1896 Cuma]
Posta ve Telgraf Nâzırı

3)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
Numero

Huzûr-ı Mekâr-i Mevfûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Sâye-i muvaffakiyet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhî istihzârına muvaffak olduğumuz kuş palazı devâ-yı maslının tevzîᶜi içün bezl-i gayret ve ikdâm edilmekte ve şimdiye kadar mürâcaᶜat eden fukarâ ve muhtâcîne sadaka-i ser-efser-i cenâb-ı pâdişâhî olarak meccânen iᶜtâ olunacağı gibi onlar içün dahi Mekteb-i Tıbbiye Şâhâne ile bi'l-ᶜumûm devâ'ir-i belediyede dahi mikdâr-ı kâfî şişeler bulundurulup mahalle etıbbâsıyla eczâhânelere dahi mürâcaᶜat vukûᶜunda fürûht olunmakta bulunmuştur. Vilâyât-ı şâhâne ile livâ ve kazâlardan istenilen şişelerin postahâneye tevdîᶜ olunacağı hâlde torbalar içün ücret-i nakliye taleb edildiği gibi vukûᶜ bulan muhâberât içün de ayrıca ücret istenildiğinden te'ahhurât hâsıl olmamak üzere bu defᶜa lâzım gelen ücreti tarafımızdan tesviye olunmuş ise de hâricden vukûᶜ bulan talebin kesretine mebnî gerek irsâlât ve

gerek muhâberât-ı telgrafiye içün ücret iᶜtâsı bir hayli masrafa muhtâc olduğundan ve zîr-i idâre-i çâkerîde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne devâ'ir-i resmiyeden maᶜdûd olup bu gibi ücretten istisnâsı tabîᶜi bulunduğundan devâ'îr-i sâ'ire-i resmiye misillü baᶜdemâ Bakteriyolojihânenin de irsâlât ve muhâberâtı içün ücret taleb olunmaması içün Telgraf ve Posta Nezâret-i ᶜaliyyesine evâmir-i lâzime iᶜtâ bulunması husûsuna müsâᶜade-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 24 Kânûn-ı Evvel 311 [5 Ocak 1896 Pazar]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

4)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
3779

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Hâme-pirâ-yı tefhîm ve tekrîm olan 16 Kânûn-ı Evvel 311 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri cevâbıdır. Bakteriyolojihâneye ᶜâ'id murâsalât ve muhâberâtın bilâ-ücret kabûl ve sevki zımnında iktizâ edenlere îfâ-yı teblîgât olunduğuna dâ'ir bi'l-muhâbere Posta ve Telgraf Nezâret-i ᶜaliyyesinden alınan 11 Kânûn-ı Sânî 311 târîhli tezkire mezkûr Bakteriyolojihâne müdîrinin ol bâbdaki tezkiresinin iᶜâdesiyle berâber takdîm kılınmıştır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 18 Şaᶜbân 313 ve fî 21 Kânûn-ı Sânî 311 [3 Şubat 1896 Pazartesi]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – LX: BEO 742/55579

Sadâret Mektûbî Kalemi
24 Şaᶜbân 313 / 27 Kânûn-ı Sânî 311 [9 Şubat 1896 Pazar]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Nişantaşı'nda küşâd olunan Bakteriyolojihâne içün alınacak su ve gaz esmânının cihet ve sûret-i tesviyesi makam-ı nezâret-i celîlelerinden cevâben vârid olan 15 Receb 313 târîhli tezkirede gösterildiği üzere evvel-emirde Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâretine mürâcaᶜatla tıbbiye-i mülkiye muhâsebesince usûl ve nizâmına tevfîkan tedkîkat-ı lâzime bi'l-icrâ taleb olunan akçenin muvâzenede karşılık olduğu tebeyyün ettirildikten sonra sûret-i tesviyesinin taharrîsi ve hazîne-i celîlece açıktan akçe vermek memnûᶜ idüğünden verilecek mebâliğin beherhâl bir dâ'ire-i tahsîsâttan mahsûbu lâzım geleceği nezâret-i müşârü'n-ileyhâya bildirilmişti. Bu kere vârid olup leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınan tezkire-i cevâbiyede bu bâbda ne mikdâr akçe sarf edileceği maᶜlûm olmadığı gibi umûr-ı tıbbiye-i mülkiye muvâzenesinde dahi başka karşılık bulunmadığından bahisle şimdilik bir mikdâr-ı münâsib taᶜyîn olunarak âna göre muvâzene-i mezkûreye zamm ve ᶜilâve edilmesi lüzûmu dermiyân kılınmasına nazaran iktizâsının îfâ ve inbâsına ve tezkire-i mezkûrenin iᶜâ desine himmet buyurulması siyâkında.

Bâ-işâret-i ᶜaliyye-i hazret-i müsteşârî.

EK – LXI: BEO 750/56235

Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Ramazân 313 / 25 Şubat 311 [8 Mart 1896 Pazar]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı aşısı ^{c}ameliyâtının memâlik-i şâhânede mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı zımnında Mösyö Roux ile müzâkere etmek üzere Paris’e ^{c}azîmet ve ^{c}avdet harcırâhının henüz tesviye edilmediğinden bahisle i^{c}tâsı Doktor Mösyö Nikol tarafından istid^{c}â olunması üzerine sebk eden iş^{c}âra cevâben mûmâ-ileyhin Paris’e ^{c}azîmet ve ^{c}avdeti umûr-ı ^{c}askeriyeye ta^{c}alluk eden mevâddan olduğundan istid^{c}â eylediği harcırâhın tahsîsât-ı dâhiliyeden tesviyesi lüzûmu bi’l-muhâbere taraf-ı vâlâ-yı sipeh-dârîden ve tıbbiye-i mülkiye tahsîsâtı meyânında zikr olunan harcırâhın karşılığı olmadığı Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bildirilmesine mebnî keyfiyetin tedkîk ve inbâsı husûsunun nezâret-i celîlelerine yazıldığından bahisle alacağı cevâba göre mu^{c}âmele-i lâzimenin îfâsı tabî^{c}i bulunduğuna dâ’ir Mâliye Nezâret-i celîlesinden vârid olan 12 Ramazân 313 târîhli ve 1640 numerolu tezkire leffen savb-ı devletlerine tesyîr kılınmağla îcâbının îfâsına himmet.

Evrâk müdîriyet-i behiyyesi işâretiyle.

EK – LXII: BEO 753/56438

Sadâret Mektûbî Kalemi
5 Şevval 313 / 8 Mart 312 [20 Mart 1896 Cuma]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Kontratosu ahkâmına mugâyir olarak dört aydan beri ne ma^{c}âş ve ne de masârif-i ma^{c}lûme tesviyesi olmadığı gibi gaz ve su ve mahrûkat esmânı dahi henüz îfâ kılınmadığından ve şu hâlin mehâzîr ve mazarrâtından bahisle ol bâbda ba^{c}zı ifâdât ve tâlibâtı hâvî Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Nikol tarafından i^{c}tâ olunan varaka-i mahsûsa ^{c}aynen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış ve sûret-i ifâde ve istid^{c}â şâyân-ı dikkat ve ehemmiyet bulunmuş olacağından sür^{c}at-i îfâ-yı muktezâsıyla keyfiyetin inbâsına himmet.

EK – LXIII: BEO 754/56522

Sadâret Mektûbî Kalemi
7 Şevval 313 / 10 Mart 312 [22 Mart 1896 Pazar]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Nişantaşı'nda küşâd olunan Bakteriyolojihâne içün muktezî su ve gaz esmânına umûr-ı tıbbiye-i mülkiye muvâzenesinde karşılık bulunmadığı gibi bu bâbda ne mikdâr akçe sarf edileceği ma^{c}lûm olmadığından bahisle şimdilik bir mikdâr-ı münâsib ta^{c}yîn olunarak âna göre muvâzene-i mezkûreye zamm ve ^{c}ilâvesi lüzûmuna dâ'ir Melâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden gelen tezkire-i cevâbiye icrâ-yı îcâbı zımnında 24 Şa^{c}bân 313 târîhinde nezâret-i celîlelerine gönderildiği gibi te'kîd ve tesrî^{c}-i keyfiyeti mutazammın Doktor Nikol tarafından verilen müzekkerenin leffiyle nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bu kere vârid olan 28 Ramazân 313 târîhli ve 477 numerolu tezkire dahi matviyyen savb-ı devletlerine irsâl kılınmağla iş^{c}âr-ı sâbık vechile îcâbının icrâ ve netîcesinin inbâsına ve evrâk-ı mersûlenin i^{c}âdesine himmet.

Ber-mûceb-i işâret-i hazret-i müsteşârî.

EK – LXIV: BEO 756/56668

1)

Sadâret Mektûbî Kalemi
11 Şevval 313 / 14 Mart 312 [26 Mart 1896 Perşembe]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mukavele-nâme ahkâmına mugâyir olarak dört aydan beri ne maᶜâş ve ne masârif-i maᶜlûme tesviye olunup gaz ve su ve mahrûkat esmânı dahi henüz îfâ kılınmadığından ve şu hâlde mehâzîr ve mazarrâtdan bahisle ol bâbda baᶜzı ifâdât ve müstedᶜiyâtı hâvî Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından iᶜtâ olunan varaka-i mahsûsa üzerine sebk eden işᶜâra cevâben Mâliye Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkire Bakteriyolojihâne-i Şâhâne muhassasâtının iki aylığı olan otuz altı bin kuruşun Rüsûmât Emânetine müretteb karşılığından Bank-ı ᶜOsmânîye iᶜtâsı emânet-i müşârü'n-ileyhâ muhâsebeciliğine tenbîh ve meblağ-ı mezbûrun bilâhare iᶜtâsı dahi mezkûr Bank idâresine teblîğ olunması beyân edilmiş olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

Bâ-işâret-i ᶜaliyye-i cenâb-ı müsteşârî

2)

Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Düyûn-ı ᶜUmûmiye Muhâsebesi
ᶜAded 23

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Şeref-vârid olan 8 Mart 1312 târîhli tezkire-i resmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinden ᶜarîza-i cevâbiyesidir. Bakteriyolojihâne-i Şâhâne muhassasâtının iki aylığı olan otuz altı bin kuruşun Rüsûmât Emânetinden müretteb karşılığından Bank-ı ᶜOsmânîye iᶜtâsı emânet-i müşârü'n-ileyhâ muhâsebecisi saᶜâdetlü beyefendi hazretleri Hazîne-i celîleye daᶜvet olunarak tenbîh edilmiş olduğundan meblağ-ı mezbûrun bi'l-ahz iᶜtâsı zımnında Bank-ı ᶜOsmânî idâresine bâ-tezkire-i çâkerî icrâ-yı teblîgât olunduğunun huzûr-ı ᶜâlî-yi cenâb-ı sadâret-penâhîlerine ᶜarz u izbârı Duyûn-ı ᶜUmûmiye muhâsebesinden ifâde olunmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Şevval 1313 ve Fî 11 Mart 1312 [23 Mart 1896 Pazartesi]

Mâliye Nâzırı

EK – LXV: BEO 762/57083

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Şevval 313 / 26 Mart 312 [7 Nisan 1896 Salı]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i Celîlesine

Mukaddemâ şeref-sâdır olup 15 Cemâdiye'l-evvel 313 târîhinde nezâret-i celîlelerine teblîğ kılındığı anlaşılan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mûcebince kuş palazı aşısı ^{c}ameliyâtının tahsîli zımnında istid^{c}âsı vechile on beş gün müddetle Paris'e ^{c}azîmetine müsâ^{c}ade edilmiş olan Doktor Mösyö Nikol ^{c}azîmet ve ^{c}avdet harcırâhı taleb etmekte ve mûmâ-ileyhe harcırâh i^{c}tâsı îcâb ettiği hâlde tıbbiye-i mülkiye muvâzenesinde karşılık var ise ondan tesviyesine ve olmadığı sûrette muvâzene-i mezkûreye ^{c}ilâveten îfâsı lâzım geleceği Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden bildirilmekte olduğundan evvel-emirde sûret-i ^{c}azîmetine nazaran mûmâ-ileyhe harcırâh verilmesi lâzım gelip gelmeyeceğinin ve verilecek olduğu hâlde mikdârı ve sûret-i mahsûb ve tesviyesi hakkında vâki^{c} olacak mütâla^{c}a-i devletlerinin iş^{c}ârına himmet.
Bâ-emr-i ^{c}âlî-i müsteşârî.

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
^{c}Aded 228

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Hâme-pirâ-yı ta^{c}zîm olan 25 Şubat 311 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri cevâbıdır. Kuş palazı aşısı ^{c}ameliyâtının memâlik-i şâhânede mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı zımnında bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Paris'e gönderilen Doktor Mösyö Nikol tarafından i^{c}tâsı istid^{c}â olunan harcırâhın tesviyesine dâ'ir nezâret-i ^{c}âcizîce bir gûne ma^{c}lûmât olmadığı ve me^{c}a-mâ-fîh mûmâ-ileyhe harcırâh verilmesi lâzım geldiği hâlde ^{c}â'idiyet-i maslahat cihetle Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesinde karşılık olduğu takdîrde ondan ve olmadığı sûrette muvâzene-i mezkûreye ^{c}ilâveten tesviye ve îfâsının ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Mâliye Nezâret-i celîlelerine emr u izbârı husûsu muhâsebe-i nezâret ifâdesiyle ma^{c}rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Şevval 313 ve fî 19 Mart 312 [31 Mart 1896 Salı]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – LXVI: BEO 771/57816

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
15 Zilkaᶜade 313 / 16 Nisân 312 [28 Nisan 1896 Salı]

Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı aşı ᶜameliyâtının tahsîli zımnında on beş gün müddetle Paris'e ᶜazîmetine mukaddemâ müsâᶜade edilmiş olan Doktor Mösyö Nikol'ün sûret-i ᶜazîmet ve ᶜavdetine ve masârifinin tesviyesine dâ'ir nezâret-i celîlelerince bir gûne maᶜlûmât edilmediği 5 Zilkaᶜade 313 târîhli ve 4 numerolu tezkire-i cevâbiye-i devletlerinde beyân kılınmış ise de mûmâ-ileyhin onbeş gün müddetle Paris'e ᶜazîmet etmek üzere taleb ettiği ruhsatın iᶜtâsı hakkında ifâde-i devletleri üzerine Meclis-i Mahsûsa-i Vükelâ kararıyla mukaddemâ bi'l-istîzân şeref-müteᶜallik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîlerinin 15 Cemâdiye'l-evvel 312 târîhinde nezâret-i celîlelerine de teblîğ olunduğu anlaşıldığından ve bu bâbda Mâliye Nezâret-i celîlesinden dahi istifsâr-ı muᶜâmele edilmekte bulunduğundan bi'l-tedkîk mûmâ-ileyhin sûret-i ᶜazîmetine nazaran harcırâh verilmesi lâzım gelip gelmeyeceğinin verilecek olduğu hâlde mikdârı ve sûret-i tesviyesi hakkında vâkiᶜ olacak mütâlaᶜa-i devletlerinin işᶜârına himmet.
Bâ-emr-i ᶜâlî-i müsteşârî.

2)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 4

Makam-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mukaddemâ şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mûcebince kuş palazı aşı ᶜameliyâtının tahsîli zımnında on beş gün müddetle Paris'e ᶜazîmetine müsâᶜade edilmiş olan Doktor Mösyö Nikol ᶜazîmet ve ᶜavdet harcırâhı taleb etmekte bulunduğu ve mûmâ-ileyhe harcırâh iᶜtâsı îcâb ettiği hâlde Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesinde karşılık var ise ondan tesviyesive olmadığı sûrette muvâzene-i mezkûreye ᶜilâveten îfâsı lâzım geleceği Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden ᶜarz ve izbâr kılındığı beyân-ı ᶜâlîsiyle evvel-emirde sûret-i ᶜazîmetine nazaran mûmâ-ileyhe harcırâh verilip verilmeyeceğinin ve verilecek olduğu hâlde mikdârı ve sûret-i mahsûb ve tesviyesi hakkındaki mütâlaᶜanın ᶜarz ve inbasını âmir resîde-i dest-i tekrîm olan 26 Mart 312 târîhli ve dokuz numerolu tezkire-i sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri muhâsebe me'mûrluğuna lede'l-havâle mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün sûret-i ᶜazîmet ve ᶜavdetine ve masârifinin tesviyesine dâ'ir muhâsebece bir gûne emr-i resmî olmadığı gibi bu misillü harcırâh içün Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti büdcesinde karşılık dahi olmadığının cevâben pîş-gâh-ı sâmî-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine ᶜarz ve izbârı ifâde kılınmış olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 5 Zilkaᶜade 313 ve fî 6 Nisân 312 [18 Nisan 1896 Cumartesi]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded 156

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Makam-ı fahâmet-enâm-ı sadâret-penâhîlerinden şeref-vârid olan 17 Teşrîn-i Evvel 311 târîhli tezkire-i sâmiyenin ᶜârîzasına cevâbiyesidir. Paris'te Mösyö Roux tarafından keşf edilmiş olan kuş palazı aşı ᶜameliyâtının memâlik-i şâhânede dahi tevsiᶜ-i icrâya vukûᶜu zımnında mûmâ-ileyhle müzâkere etmek üzere bâ-irâde-i seniyye-i mülûkâne on beş gün müddetle Paris'e ᶜazîmet ve ᶜavdet eylediğinden bahisle Doktor Mösyö Nikol'ün taleb eylediği ᶜazîmet ve ᶜavdet harcırâhı hakkında cereyân eden muhâberâta cevâben Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâretinden alınan tezkirede mûmâ-ileyhin Paris'e ᶜazîmeti içün hangi taraftan me'zûniyet iᶜtâ edildiği maᶜlûm olmadığı gibi harcırâhının umûr-ı tıbbiye-i mülkiye nezâretinin tahsîsâtı meyânında karşılığı bulunmadığı gösterilmiş ve taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerîden alınan tezkire-i cevâbiyede mûmâ-ileyhin Paris'e ᶜazîmeti umûr-ı ᶜaskeriyeye taᶜalluk eden mevâddan olmadığından harcırâhının tahsîsât-ı dâhiliyeden tesviyesi lâzım geleceği işᶜâr ve Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden mebᶜûs tezkirede dahi bu bâbda maᶜlûmât olmadığı izbâr olunmuş olduğundan mezkûr harcırâhın hangi dâ'ire tahsîsâtına mahsûben tesviyesi lâzım geleceğinin istîzânı muhâsebe-i ᶜumûmiye-i mâliyeden ifâde kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 7 Zilkaᶜade 1313 ve fî 8 Nisân 1312 [20 Nisan 1896 Pazartesi]
Mâliye Nâzırı

EK – LXVII: BEO 771/57817

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
15 Zilkaᶜade 313 / 16 Nisân 312 [28 Nisan 1896 Salı]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Nişantaşı'nda küşâd olunan Bakteriyolojihânenin su ve gaz esmânı içün ne mikdâr akçe sarfı lâzım geleceği maᶜlûm olamadığı gibi Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesinde dahi karşılık bulunmadığından şimdilik bir mikdâr-ı münâsib taᶜyîn ve ona göre muvâzene-i mezkûreye zamm edilmesi hakkında vârid olan fî 19 Şaᶜbân 313 târîhli ve 53 numerolu tezkire-i ᶜaliyyeleri üzerine sebk eden işᶜâra cevâben Mâliye Nezâret-i celîlesinden alınan tezkirede bu bâbda îcâb eden mebâliğin mikdâr ve kemmiyâtının taᶜyîni ve karşılığı bulunarak muvâzeneye zamm ve ᶜilâvesi dâ'iresince icrâsı lâzım gelen muᶜâmelât-ı ibtidâ'iyeden olduğu dermiyân kılınmasına nazaran iktizâsının îfâsına himmet.
İşâret-i ᶜaliyye-i müsteşârî mûcebince.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mülkiye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded 187

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şeref-vârid olan üç bin yüz elli dokuz numerolu ve 27 Kânûn-ı Sânî 311 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinin ᶜarîza-i cevâbiyesidir. Nişantaşı'nda küşâd olunan Bakteriyolojihâne içün alınacak su ve gaz esmânı olarak lüzûm-ı sarfı Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden beyân olunan mebâliğin mikdâr ve kemmiyâtının taᶜyîni ve karşılığı bulunarak muvâzeneye zamm ve ᶜilâvesi dâ'iresince icrâsı lâzım gelen muᶜâmelât-ı ibtidâ'iyeden olduğu Muhâsebe-i ᶜUmûmiye-i Mâliyeden ifâde ve nezâret-i müşârü'n-ileyhânın mürsel tezkiresi takdîm ve iᶜâde kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Zilkaᶜade 1313 ve fî 11 Nisân 1312 [23 Nisan 1896 Perşembe]
Mâliye Nâzırı

3)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded
53

Makam-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Nişantaşı'nda küşâd olunan Bakteriyoojihâneye lüzûmu olan su ve gaz masârifâtının hazîne-i mâliyeden tesviyesi hakkında Doktor Nikol tarafından mebᶜûs takarîrin leffiyle mütecâsir-i takdîmi olduğum tezkire-i çâkerânem üzerine sebk eden irâde-i ᶜaliyye-i sadâret-penâhîlerine cevâben Mâliye Nezâretinden gelen tezkirede mezkûr Bakteriyoloji Laboratuvarı devâ'ir-i resmiyeden hiçbirine merbût olmayıp müstakil bir idâre olduğu ve ayrıca tahsîsâtı bulunmadığı ve bu yolda vukûᶜ bulacak sarfiyât-ı seneviye mikdârı şimdiden taᶜyîn edilemeyeceği cihetle şimdilik ᶜale'l-hesâb sûretiyle mûmâ-ileyhe akçe iᶜtâsı lâzım geleceği tezkire-i ᶜabidânemde

gösterilmiş ise de mûmâ-ileyhin ma^{c}âş ve masârifi şimdiye değin umûr-ı tıbbiye-i mülkiye nezâreti tahsîsâtına mahsûben tesviye edimekte olduğu cihetle sâlifü'z-zikr Bakteriyolojihânenin bir dâ'ire-i müstakile sûretinde telakki ile müfredât-ı hesâbiyesine girişilemeyeceğinden bu makûle masârifâtı içün Tıbbiye-i Mülkiye Muhâsebesince usûl ve nizâmına tevfîkan tedkîkat-ı lâzime icrâsıyla taleb olunan mebâliğin muvâzenede karşılığı olmadığı tebeyyün ettirildikten sonra sûret-i tesviyesinin taharrîsi lâzimeden olmasına ve Hazîne-i celîlece açıktan akçe i^{c}tâsı usûlen kabil olamayıp verilecek mebâliğin behemehâl bir dâ'ire tahsîsâtından mahsûbu muktezî bulunmasına binâ'en ol vechile îfâ-yı mu^{c}âmele olunması lâzım geleceği bildirildiği beyân-ı sâmîsiyle icrâ-yı îcâbını âmir resîde-i dest-i ta^{c}zîm olan 24 Kânûn-ı Evvel 311 târîhli ve seksen dokuz numerolu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleri muhâsebe-i mülkiyeye lede'l-havâle bu bâbda ne mikdâr akçe sarfı ma^{c}lûm olamadığı gibi Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesinde dahi başka karşılık bulunmadığından şimdilik bir mikdâr-ı münâsib ta^{c}yîn olunarak ona göre muvâzene-i mezkûreye zamm ve ^{c}ilâve edilmesine müsâ^{c}ade buyurulmasının cevâben pîş-gâh-ı sâmî-i vekâlet-penâhîlerine ^{c}arz ve tenmîki ifâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 19 Şa^{c}bân 313 ve fî 22 Kânûn-ı Sânî 311 [4 Şubat 1896 Salı]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – LXVIII: BEO 776/58176

Sadâret Mektûbî Kalemi
24 Zilka^{c}ade 313 / 25 Nisân 311 [7 Mayıs 1896 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji Laboratuvarı muhassasâtından başka kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin muhassasât-ı senevîyesi olan beş yüz kırk lirânın sene-i sâbıka misillü ^{c}Osmânlı Bankasına tevdî^{c}i hakkında Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen tezkire üzerine sâbıkına tevfîkan iktizâsının îfâsı 18 Şa^{c}bân 1313 târîhinde nezâret-i celîlesine yazılmış ise de mûmâ-ileyh tarafından bu kere i^{c}tâ ve leffen sûy-i ^{c}âlîlerine isrâ olunan tezkirede kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin tahsîsâtı henüz tesviye olunmayıp mevcûd bârgîrlerle hayvânât-ı sâ'irenin masârifi ve sâyis ve hademe ma^{c}âşâtı marttan beri tarafından tesviye olunmakta ve fazla olarak Bakteriyoloji Laboratuvarının masârifini de tahammül etmekte olduğundan ve kendisi dahi üç aydan beri ma^{c}âş almadığı cihetle bu masârifin tesviyesinde devâma muktedir olamayacağı ve masârif-i lâzime bu ayın nihâyetine kadar te'diye olunmaz ise hayvânât-ı mezkûrenin açlıktan telef olacakları gibi vilâyât-ı şâhâne ile devâ'ir-i belediyeden külli yevm istikmâlde olan serumun ba^{c}dezîn istihzâr olunmayacağı derkâr bulunduğundan ve nezâret-i celîlelerine vukû^{c} bulan mürâca^{c}attan semere hâsıl olmadığından bahisle mebâliğ-i lâzimenin sür^{c}atle îfâsı lüzûmu dermiyân olunmuş ve ma^{c}lûm-ı ^{c}âlîleri olduğu vechile mûmâ-ileyh sûret-i mahsûsada kontrato ile celb edilmesine nazaran ma^{c}âşının böyle tedâhülde bırakılması gayr-i münâsib olduğu gibi muhassasât-ı mezkûrenin te'ahhur-ı îfâsı da ^{c}ameliyâthânenin insidâdı ve bunun içün şimdiye kadar ihtiyâr olunan bunca fedâkârlıkların hebâ olmasını mûcib olacağından muhassasât-ı mezbûrenin sene-i sâbıkaya tevfîkan ve serî^{c}an i^{c}tâsı ^{c}Osmânlı Bankasına tevdî^{c}i ile berâber mûmâ-ileyhin ma^{c}âşât-ı mütedâhilesinin dahi tahsîsât-ı mezkûre ile birlikte def^{c}aten ve ba^{c}dezîn işleyecek aylıklarının bilâ-te'ahhur muntazaman te'diyesi esbâb-ı ciddiyesinin sûret-i mahsûsada behemehâl te'mîni ve ne yapıldığının bir iki gün içinde inbâsı husûsuna himmet.

Taraf-ı vâlâ-yı mühür-dârîden teblîğ olunan irâde-i ^{c}aliyye-i hazret-i sadâret-penâhî mûcebince.

EK – LXIX: BEO 779/58415

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
30 Zilka^{c}ade 313 / 1 Mayıs 312 [13 Mayıs 1896 Çarşamba]

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Müteveffâ Pasteur'ün tezkîr-i nâmı zımnında Paris'te rekz olunacak heykel içün memâlik-i şâhânede dahi i^{c}âne cem^{c} olunmak üzere ihdâs ve defâtirin teshîli Fransa Sefâretinden iltimâs olunduğu 26 Zilka^{c}ade 313 târîhli ve 837 numerolu tezkire-i devletlerinde beyân olunan komite hakkındaki mütâla^{c}a-i devletlerinin dahi iş^{c}ârına himmet.

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 837

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Müteveffâ Pasteur'ün tezkîr-i nâmına mahsûs Paris'te bir heykel rekzi içün Fransa'da bir i^{c}âne defteri küşâd edilmiş ve memâlik-i şâhânede dahi bu bâbda i^{c}âne cem^{c}ine me'mûr bir komite ihdâs edilerek Dersa^{c}âdet zirâ^{c}at müşâviri Bursa Harîr Dârü't-ta^{c}lîmi müdîri Kevork Torkomyan Efendi'nin zikr olunan komitenin teşkîlini der-^{c}uhde eylemiş olduğu beyânıyla vazîfe-i mevrû^{c}asınca mûmâ-ileyhe teshîlât-ı lâzimenin îfâsı iltimâsını hâvî Fransa Sefâretinden ahz olunan 1 Mayıs 96 târîhli ve altmış üç numerolu takrîrin tercemesi leffen takdîm kılınmağla icrâ-yı iktizâsı vâbeste-i irâde-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîleri bulunmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 26 Zilka^{c}ade 1313 ve fî 27 Nisan 312 [9 Mayıs 1896 Cumartesi]
Hâriciye Nâzırı

3)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye
Terceme Odası
^{c}Aded

Hâriciye Nezâreti'ne fî 1 Mayıs 96 târîhiyle Fransa Sefâretinden vârid olan 63 numero takrîr-i şifâhiyenin tercemesidir.
Paris'te müteveffâ Pasteur'ün tezkîr-i nâmına mahsûs bir heykel rekzi içün Fransa'da bir i^{c}âne defteri küşâd olunmuştur. Hükûmet-i metbû^{c}asından aldığı ta^{c}lîmâta imtisâlen sefâret-i memâlik-i şâhânede dahi eser-i mezkûr içün i^{c}âne cem^{c}ine me'mûr bir komite ihdâs edilmiş ve Dersâ^{c}adet zirâ^{c}at müşâviri Bursa Harîr Dârü't-ta^{c}lîmi müdîri Kevork Torkomyan Efendi'nin zikr olunan komitenin teşkîlini der-^{c}uhde etmiş olduğunu nezâret-i hâriciyeye bi'l-iş^{c}âr nezâret-i hâriciyeden vazîfe-i mevrû^{c}asınca mûmâ-ileyhe teshîlât-ı lâzime îfâsını recâ eyler.

EK – LXX: BEO 781/58524

Sadâret Mektûbî Kalemi
4 Zilhicce 313 / 5 Mayıs 312 [17 Mayıs 1896 Pazar]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı ᶜameliyâthânesinin tahsîsâtı henüz tesviye olunmayıp mevcûd bârgîrlerle hayvânât-ı sâ'irenin masârifi ve seyis ve hademe maᶜâşâtı tarafına tesviye olunmamakta ve fazla olarak bakteriyoloji laboratuvarının masârifini de tahammül etmekte bulunduğundan ve kendisi dahi üç aydan beri maᶜâş alamadığı cihetle bu masârifin tesviyesinde devâm olunamayacağından ve sâ'ireden bahisle meblağ-ı lâzimenin sürᶜat-i îfâsı lüzûmunu mebnî Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen tezkire 25 Nisân 312 târîhinde bâ-tezkire taraf-ı hazretlerine gönderilerek muhassasât-ı mezbûrenin sene-i sâbıkaya tevfîkan ve serîᶜân iᶜtâsı ve ᶜOsmânlı Bankasına tevdiᶜ ile berâber mûmâ-ileyhin maᶜâşât-ı tedâhülesinin dahi tahsîsât-ı mezkûre ile birlikte defᶜaten ve baᶜdezîn işleyecek aylıklarının bilâ-te'hîr muntazaman te'diyesi esbâb-ı ciddiyesinin be-herhâl te'mîni ve ne yapıldığının inbâsı izbâr olunmuştu. Maᶜâşât ve muhassasât-ı mezkûrenin alınamamasından dolayı bakteriyoloji mektebinin kapatıldığı ve binâ'en-ᶜaleyh ᶜumûm şâkirdân ile me'mûrîn ve hademeye izin verileceği ve bârgîrler ile hayvânât-ı sâ'irenin satılacağı Mösyö Nikol tarafından bildirildiğinden bahisle bu gibi usûllere mahall kalmamak üzere îcâbının sürᶜat-i icrâsı lüzûmuna dâ'ir Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı devletlü paşa hazretleri tarafından bugün gelen 3 Zilhicce 313 târîhli ve 32 numerolu tezkire dahi mahviyyen savb-ı hazretlerine gönderilmekle me'aline ve işᶜâr-ı sâbıka nazaran iktizâsının bilâ-ifâte-i vakt îfâ ve netîcesinin sürᶜat-i inbâsına himmet.

İşâret-i ᶜaliyye mûcebince işbu tezkire umûr-ı mecliste Mâliye Nâzırı devletlü paşa hazretlerine ᶜarz edilecektir.

EK – LXXI: BEO 785/58816

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
15 Zilhicce 313 / 16 Mayıs 312 [28 Mayıs 1896 Perşembe]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin muhassasât-ı seneviyesi olan beş yüz kırk lirânın sene-i sâbıka misillü Bank-ı ^{c}Osmânîye tevdî^{c}i Doktor Mösyö Nikol tarafından bâ-tezkire istid^{c}â olunması üzerine sâbıkına tevfîkan iktizâsının îfâsı Mâliye Nezâret-i celîlesine lede'l-iş^{c}âr sene-i hâliye içün taleb olunan beş yüz kırk lirâ Dâhiliye veyâ Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesine dâhil bulunduğuna ve büdce kanûnu hükmünce açıktan para verilemeyeceğine nazaran devâ'ir-i ^{c}â'idesince icrâ-yı tedkîkat ile îcâbının icrâsı hakkında cevâben vârid olan 7 Zilhicce 313 târîhli ve 345 numerolu tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl olunduğuna me'aline nazaran iktizâsının îfâ ve inbâsına himmet.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 401

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şeref-vârid olan yedi yüz yirmi bir numerolu ve 5 Mayıs 1312 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinin ^{c}arîza-i cevâbiyesidir. Kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin muhassasât-ı seneviyesi olan beş yüz kırk lirâ Dâhiliye ve Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretleri muvâzenesine dâhil olmasına ve açıktan akçe i^{c}tâsı gayr-i kabil bulunmasına mebnî dâ'ire-i ^{c}â'idesince mu^{c}âmele-i mukteziyenin îfâsı lâzım geleceği 8 Mayıs 1312 târîhli tezkire-i çâkerânemle ^{c}arz ve iş^{c}âr olunduğu gibi Bakteriyoloji Laboratuvarının muhassasât-ı şehriyesi bulunan on sekiz bin kuruşun bin üç yüz on bir senesi şubat nihâyetine kadar kâmilen îfâ ve bin üç yüz on iki senesi mart ve nisan muhassasâtı olan otuz altı bin kuruşun dahi Bank-ı ^{c}Osmânîce Mösyö Nikol'e te'diyesi zımnında hazînece mu^{c}âmele-i mukteziye icrâ kılındığı ve mezkûr ^{c}ameliyâthânenin muhassasât-ı seneviyesi olan beş yüz kırk lirânın dahi teblîğ buyurulacak sûret-i tesviyeye göre i^{c}tâ edilceği Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliyeden ifâde olunup mürsel tezkire matviyyen takdîm ve i^{c}âde edilmekle ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 25 Zilhicce 1313 ve fî 26 Mayıs 1312 [7 Haziran 1896 Pazar]
Mâliye Nâzırı

3)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 345

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şeref-vârid olan üç bin elli sekiz numerolu ve 21 Kânûn-ı Sânî 311 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinin ^{c}arîza-i cevâbiyesidir. Kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin bin üç yüz on bir senesi muhassasâtı olan beş yüz kırk lirâ ile bunun iki ay altı günlük kıst-el-yevmi bulunan dokuz bin sekiz yüz yetmiş kuruşun ve mezkûr ^{c}ameliyâthânenin masârif-i inşâ'iyesi içün altı bin kuruşun şeref-vârid olan iki kıt^{c}a buyuruldu-ı sâmî üzerine hazînece muvâzene açığına ^{c}ilâveten

ve tahsîsât-ı dâhiliyeye mahsûben tesviye edildiği anlaşılmış ise de sene-i hâliyede taleb olunan beş yüz kırk lirâ Dâhiliye veyâ Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenelerine dâhil bulunmadığına ve büdce kanûnu hükmünce açıktan para verilemeyeceğine nazaran devâ'ir-i ᶜâ'idesince icrâ-yı tedkîkat ile iktizâsının îfâsı lâzım geleceği Muhâsebe-i ᶜUmûmiye-i Mâliyeden ifâde olunmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 7 Zilhicce 1313 ve fî 8 Mayıs 1312 [20 Mayıs 1896 Çarşamba]
Mâliye Nâzırı

4)
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyeti Mektûbî Kalemi
ᶜAded 32

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Üç mâhdan beri maᶜâşlarıyla laboratuvar ve difteri masârifâtını alamadığından dolayı bakteriyoloji mektebinin kapatıldığı ve binâ'en-ᶜaleyh ᶜumûm şâkirdân ile me'mûrîn ve hademeye izin verileceği gibi bâr-gîr ve sâ'ir hayvânâtın kendi tarafından beslenilmesine mecbûr olmadığı cihetle bunların da fürûht edileceği Doktor Mösyö Nikol tarafından bu kere alınan 13 Mayıs 93 târîhli tezkirede işᶜâr olunmuş olduğundan şu hâlin önü kestirilmek üzere mûmâ-ileyhe muhassasâtının hemân te'diye ve baᶜdezîn işleyecek maᶜâşlarının dahi muntazaman iᶜtâ ve tesviyesi zımnında Mâliye Nezâret-i celîlesine evâmir-i lâzime iᶜtâsı husûsuna müsâᶜade-i celîle-i dâver-i efhamîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 3 Zilhicce 313 ve fî 4 Mayıs 312 [16 Mayıs 1896 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

5)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 11

Makam-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-ᶜuzmâya

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı ᶜameliyâthânesinin muhassasât-ı seneviyesi olan beş yüz kırk lirânın sene-i sâbıka misillü Bank-ı ᶜOsmânîye tevdîᶜi Doktor Mösyö Nikol tarafından bâ-tezkire istidᶜâ olunması üzerine sâbıkına tevfîkan îcâb-ı hâlin îfâsı Mâliye Nezâret-i ᶜaliyyesine lede'l-işᶜâr sene-i hâliye içün taleb olunan mebâliğ Dâhiliye veyâ Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenelerine dâhil bulunduğuna ve büdcede kanûnî îcâbınca açıktan para verilemeyeceğine nazaran devâ'ir-i ᶜâ'idesince icrâ-yı tedkîkat edilmesi lâzım geleceğine dâ'ir cevâben vârid olan tezkirenin matviyyen isbâl buyurulduğunu âmir resîde-i dest-i ibcâl olan 16 Mayıs 312 ve yirmi üç numerolu tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri mütâlaᶜa-güzâr-ı çâkerî oldu. Sene-i hâliye içün taleb edilen mârrü'l-ᶜarz beş yüz kırk lirâ Dâhiliye veyâ Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenelerine dâhil bulunmamasına ve meblağ-ı mezbûrun geçen sene hazînece muvâzene açığına ᶜilâveten ve tahsîsât-ı dâhiliyeye mahsûben tesviye edilmiş bulunmasına göre gelecek üç yüz on üç sene-i mâliyesinde Dâhiliye veyâ Tıbbiye-i Mükiye muvâzenelerinden birine idhâl edilmek üzere işbu üç yüz on iki sene-i mâliyesi içün dahi geçen üç yüz on bir senesi misillü muᶜâmele-i mahsûbiye icrâsı zarûrî bulunmuş ve mebhûsu'n-ᶜanh tezkire matviyyen ve iᶜâdeten pîş-gâh-ı sâmî-i hazret-i vekâlet-penâhîlerine takdîm edilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 24 Zilhicce 313 ve fî 25 Mayıs 312 [6 Haziran 1896 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

EK – LXXII: BEO 794/59517

Sadâret Mektûbî Kalemi
3 Muharrem 314 / 3 Haziran 312 [14 Haziran 1896 Pazar]

Mâliye ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlelerine

Kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin bin üç yüz on iki senesi muhassasâtı olan beş yüz kırk lirânın (V) tıbbiye-i mülkiye muvâzenesine idhâlen tesviyesi (I) 25 Zilhicce 313 târîh ve 401 numerolu tezkire-i cevâbiye-i devletleri üzerine bâ-tensîb Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Dâhiliye Nezâret-i celîlelerine ma^{c}lûmât verilmiş olmağla icrâ-yı îcâbına himmet.

(V) Sarfı taht-ı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olmasına mebnî buyurulan.

(I)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye'ye
24 Zilhicce 313 târîh ve 11 numerolu tezkire-i devletleri ve ol bâbda Mâliye Nezâret-i celîlesinden vâki^{c} olan iş^{c}âr üzerine bâ-tensîb icrâ-yı îcâbı cevâben nezâret-i müşârü'n-ileyhâya bildirilmiş ve Dâhiliye Nezâret-i celîlesine de ma^{c}lûmât verilmiş olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin bin üç yüz on iki senesi muhassasâtı olan beş yüz kırk lirânın tıbbiye-i mülkiye muvâzenesine idhâlen tesviyesi ol bâbda Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vâki^{c} olan iş^{c}ârât üzerine bâ-tensîb nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîğ-i keyfiyet edilmiş olmağla beyân-ı siyâkında tezkire.

Evrâk Müdürlüğünün ifâdesiyle.

EK – LXXIII: BEO 795/59583

Sadâret Mektûbî Kalemi
4 Muharrem 314 / 4 Hazirân 312 [15 Haziran 1896 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Ber-mûceb-i mazbata Mâliye Nezâret-i celîlesinden icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması.
Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresinin 854 numerolu mazbatası sûretidir.

Mâliye Nezâretinin Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 8 Zilhicce 313 târîh ve 349 numerolu tezkiresi Dâhiliye Dâ'iresinde kırâ'at olundu.
Me'âlinde ^{c}âlem-i insâniyet olan hidemâtı ve ^{c}ale'l-husûs memâlik-i şâhânede ipek böceği yetiştirmek usûlünü ıslâh yolunda sebk eden himemâtı vâsıl-ı mertebe-i bedâhet olan müteveffâ Pasteur'ün tezkâr-ı nâmı içün Fransa'da rekz olunacak heykel masârifine Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresinin iştirâk eylemesi hakkında ol bâbda müteşekkil hey'et tarafından vukû^{c} bulan mürâca^{c}ata mebnî bin franktan ibâret bir i^{c}âne irsâline müsâ^{c}ade i^{c}tâsı müdîriyet-i ^{c}umûmiyeden verilen takrîrde iltimâs olunduğundan ve müteveffâ-i mûmâ-ileyh yüzünden edilen istifâde-i ^{c}azîmeye nazaran böyle bir i^{c}âne i^{c}tâsı husûsunda idârece ittihâz olunan hatt-ı hareketin hükûmet-i seniyyece mazhar-ı takdîr ve tensîb buyurulacağı i^{c}timâd-ı kavîsiyle meclis-i mezkûrece teklîf-i vâkı^{c}a muvâfakat olunmuş olduğu Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresinden bâ-tezkire iş^{c}âr kılındığından bahisle istîzân-ı keyfiyet olunmuş ve sûret-i iş^{c}âr şâyân-ı tervîc bulunmuş olduğundan ber-mûceb-i istîzân icrâ-yı îcâbının nezâret-i müşârü'n-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Ol bâbda.
Fî 29 Zilhicce 313 ve fî 30 Mayıs 312 [11 Haziran 1896 Perşembe]

EK – LXXIV: BEO 798/59794

Sadâret Mektûbî Kalemi
11 Muharrem 314 / 11 Haziran 312 [22 Haziran 1896 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihânede sarf olunan gaz ve su mikdâr-ı senevîsinin takrîben esmânı olan on sekiz bin altı yüz kuruşun umûr-ı tıbbiye-i mülkiye muvâzenesine zamm ve ^{c}ilâvesi lüzûmûna dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden meb^{c}ûs tezkire üzerine îcâbının icrâ ve netîcesinin inbâsı 24 Mayıs 312 târîhinde savb-ı devletlerine bildirilmişti. Şimdiye kadar sarf olunan gazın esmânı tesviye edildiği hâlde gaz borularının hemân sedd u bend edileceği Gazhâne-i ^{c}Âmire Müdîriyetinden bildirilmekte olduğundan bahisle Mösyö Nikol tarafından i^{c}tâ olunup nezâret-i müşârün-ileyhânın 6 Muharrem 314 târîhli ve 14 numerolu tezkiresiyle berâber leffen irsâl-i sûy-ı ^{c}âlîleri kılınan takrîrde dermiyân kılınmış olmağla ve iş^{c}âr-ı sâbıka nazaran iktizâsının serî^{c}an îfâ ve inbâsına ve evrâk-ı mürselenin i^{c}âdesine himmet buyurulması siyâkında tezkire.

Evrâk Müdîriyetinin işâreti mûcebince.

EK – LXXV: BEO 801/60045

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
16 Muharrem 314 / 16 Haziran 312 [27 Haziran 1896 Cumartesi]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne ve Dâhiliye ve Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i maᶜrûza ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mûcebince Dâhiliye ve Mâliye Nezâret-i celîlelerine icrâ-yı teblîgât olunmuş olmağla Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden dahi îfâ-yı muktezâsına himmet.
Mösyö Nikol'ün harcırâhına dâ'ir.

2)
ᶜAtûfetlü Efendim Hazretleri
Kuş palazı aşı ᶜameliyâtının tahsîli zımnında mukaddemâ bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî Paris'e ᶜazîmet eylemiş olan Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Nikol'e bin iki yüz frank harcırâh iᶜtâsı ve meblağ-ı mezbûrun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti muvâzenesine idhâlen tesviyesi husûsuna dâ'ir Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin iki kıtᶜa tezkiresi leffen ᶜarz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 28 Zilhicce 313 ve fî 29 Mayıs 312 [10 Haziran 1896 Çarşamba]
Sadr-ı aᶜzam

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i taᶜzîm olup melfûflarıyla manzûr-ı ᶜâlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 8 Muharrem 314 ve fî 8 Haziran 312 [19 Haziran 1896 Cuma]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – LXXVI: BEO 804/60248

Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 503

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şeref-vârid olan altı yüz on numerolu ve 25 Mayıs 1312 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinin ^{c}arîza-i cevâbiyesidir. Nişantaşı’nda küşâd olunan Bakteriyolojihânede sarf olunmakta bulunan gaz ve suyun mikdâr-ı senevîyesinin netîce-i esmânı on sekiz bin altı yüz kuruştan ^{c}ibâret olup bunun içün umûr-ı tıbbiye-i mülkiye muvâzenesinde karşılık olmadığı Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin mürsel tezkiresinde gösterilmesine mebnî rehîn-i tensîb-i ^{c}âlî hıdîv-i efhamîleri buyurulduğu hâlde meblağ-ı mezbûrun bin üç yüz on bir ve üç yüz on iki seneleri muvâzene açıklarına ve umûr-ı tıbbiye-i mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâve olunmak üzere iktizâ eden buyuruldu-ı ^{c}âlîsinin irsâli lâzım geleceği Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliyeden ifâde kılınmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 15 Muharrem 1314 ve fî 15 Haziran 312 [27 Haziran 1896 Cumartesi]
Mâliye Nâzırı

EK – LXXVII: BEO 811/60769

1)

Sadâret Mektûbî Kalemi
5 Safer 314 / 4 Temmûz 312 [16 Temmuz 1896 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Nişantaşı'nda te'sîs ve inşâ kılınmış olan Bakteriyolojihâne muhassasâtının birkaç mâhdan beri tesviye olunmamasından dolayı müşkülâta tesâdüf edilmekte olduğundan mu^c^âmelât-ı câriyenin te'mîn-i hüsn-i devâmı içün sene-i hâliye ibtidâsından i^c^tibâren şehrî iki yüz kırk liradan senevî iki bin sekiz yüz seksen liraya bâliğ olacak masârifin her ay nihâyetinde muntazaman Duyûn-ı ^c^Umûmiye İdâresinden tesviyesi ve geçen seneden tedâhülde kalan ve su ve gaz esmânına ^c^â'id bulunan yetmiş sekiz ^c^Osmânlı Lirasının dahi i^c^tâsı Doktor Nikol tarafından istid^c^â ve bu sûret mümkün olamadığı takdîrde isti^c^fâ edeceği inbâ olunduğu beyânıyla istîzânı hâvî Tophâne-i ^c^Âmire Müşîriyeti celîlesinin manzûr-ı ^c^âlî buyurulan tezkiresi üzerine Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca müzâkere-i keyfiyet olunması şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî muktezâ-yı ^c^âliyesinden bulunan Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i hümâyûn teblîğ edilmiş olduğu gibi mûmâ-ileyh Nikol nezd-i senâverîye gelerek bi'l-i^c^tâ leffen sûy-i devletlerine isrâ kılınan pusulada gösterildiği üzere ma^c^âş ve masârifât ve muhassasâtından beş yüz doksan beş Lirâ-yı ^c^Osmânî matlûbâtı terâkim edip bunların pazartesi gününe kadar tesviye ve îfâ edilmediği takdîrde terk-i hizmet edeceğini beyân ve meblağ-ı mezbûrun Duyûn-ı ^c^Umûmiye İdâresinden tesviyesine dahi idâreleri muvâfakat ^c^ilâveten dermiyân etmesine ve mûmâ-ileyhin terk-i hizmet etmesi devletce tecvîz olmayacağı gibi şu hâl yâr ve ağyâr nazarında çirkin görüneceğine binâ'en sâlifü'z-zikr beş yüz doksan beş liranın Duyûn-ı ^c^Umûmiye İdâresi veyâhûd bankaca tesviyesiyle berâber ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn meclisce müzâkere-i keyfiyet olunmak üzere mevzu^c^ât-ı mezkûrenin te'mîn-i tesviyesi husûsundaki mütâla^c^a-i devletlerinin yevm-i mezkûra kadar iş^c^ârına himmet buyurulmasının mezkûr senâverî terkîmine ibtidâr ve müşîriyet-i müşârü'n-ileyhânın tezkiresi yine i^c^âde olunmak üzere leffen savb-ı devletlerine tisyâr kılındı efendim.

Nişantaşı'nda te'sîs ve inşâ kılınmış olan Bakteriyolojihâne muhassasâtının birkaç mâhdan beri tesviye olunamamasından dolayı müşkülâta tesâdüf edilmekte olduğundan mu^c^âmelât-ı câriyenin te'mîn-i hüsn-i devâmı içün sene-i hâliye ibtidâsından i^c^tibâren şehrî iki yüz kırk liradan senevî iki bin sekiz yüz seksen liraya bâliğ olacak masârifin her ay nihâyetinde muntazaman Duyûn-ı ^c^Umûmiye İdâresinden tesviyesi ve geçen seneden tedâhülde kalan ve su ve gaz esmânına ^c^â'id bulunan yetmiş sekiz ^c^Osmânlı Lirasının dahi i^c^tâsı Doktor Nikol tarafından istid^c^â ve bu sûret mümkün olamadığı takdîrde isti^c^fâ edeceği inbâ olunduğu beyânıyla istîzânı hâvî Tophâne-i ^c^Âmire Müşîriyet-i celîlesinden vârid olup manzûr-ı ^c^âlî buyurulan 16 Muharrem 314 târîhli tezkire Meclis-i Vükelâ-yı Muhâsebece müzâkere-i keyfiyet olunmak üzere şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı ^c^âliyesine tevfîkan ve leffen irsâl-i sûy-ı sâmiye-i sadâret-penâhîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 20 Muharrem 314 ve fî 20 Haziran 312 [2 Temmuz 1896 Perşembe]
Serkâtibi Hazret-i Şehriyârî

2)
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
ᶜAded 53

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Sâye-i terakkiyât-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde Nişantaşı'nda te'sîs ve inşâ kılınmış olan Bakteriyolojihâne muhassasâtının te'hir-i tesviyesinden dolayı müşkülâta tesâdüf edilmekte olduğundan bahisle muᶜâmelât-ı câriyenin te'mîn-i hüsn-i devâmıyçün sene-i hâliye ibtidâsından iᶜtibâren şehrî iki yüz kırk liradan senevî iki bin sekiz yüz seksen lira-yı ᶜOsmânîye bâliğ olacak masârifin her ay nihâyetinde muntazaman Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresinden tesviye ve îfâsı ve bundan başka geçen seneden tedâhülde kalan ve su ve gaz esmânına ᶜâ'id bulunan yetmiş sekiz ᶜOsmânlı Lirasının dahi tarafına iᶜtâsı ve gerçi Bank-ı ᶜOsmânîden bu günlerde bi'z-zât kuş palazı muhassasâtına mahviyyen mart ve nisan ve mayıs aylıkları verilmiş ise de kendisinin mayıs ve haziran maᶜâşlarıyla laboratuvarın mezkûr aylara ᶜâ'id muhassasâtı ve kuş palazı ᶜameliyâthânesinin haziran tahsîsâtı verilmedikçe bankadan verilen akçeyi kabûlde mağdûr bulunduğu gibi bu hâlin devâmı istiᶜfâsını iᶜtâya mecbûr olmasını intâc edeceğinden şuna meydân verilmemek üzere muhassasât-ı mezkûrenin ol vechile te'diyesi esbâbının istikmâli Doktor Mösyö Nikol tarafından alınan tezkirelerde işᶜâr olunmak ve mûmâ-ileyhin istiᶜfâsını iᶜtâ etmesi Bakteriyolojihânenin muᶜattal kalmasını mûcib olacağı ve şu hâl enzâr-ı ecânibde pek çirkin görüneceği derkâr bulunmuş olduğu cihetle işᶜârı vechile iktizâ-yı hâlin icrâsı zımnında Mâliye Nezâret-i celîlesine evâmir ve teblîgât-ı mü'essire îkası husûsuna müsâᶜade-i celîle-i dâver-i efhamîleri tisyâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Safer 314 ve fî 2 Temmûz 312 [14 Temmuz 1896 Salı]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri
Ve ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

3)

	Lirâ-yı ᶜOsmânî
Kontratonâmesi mûcebince laboratuvar muhassasâtıyla berâber mayıs ve haziran 312 maᶜâşâtı fî şehrî 180	360
Kuş palazı ᶜameliyâthânesinin haziran muhassasâtı	45
Geçen üç yüz on bir senesinde tedâhülde kalan gaz ve su matlûbâtı	78
İşbu üç yüz on iki senesinin mart, nisan, mayıs ve haziran mâhlarının su ve gaz muhassasâtı fî şehrî 15	60
Geçen senede Paris'e vukûᶜ bulan ᶜazîmet ve ᶜavdetin harcırâhı	52
	595

EK – LXXVIII: BEO 815/61117

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
14 Safer 314 / 13 Temmûz 312 [25 Temmuz 1896 Cumartesi]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihânenin sene-i hâliye ibtidâsından iᶜtibâren şehrî iki yüz kırk lirâdan senevî bin iki yüz seksen lirâya bâliğ olacak masârifinin her ay nihâyetinde Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresinden tesviyesi ve geçen seneden mütedâhil ve su ve gaz esmânına â'id bulunan yetmiş sekiz ᶜOsmânlı lirâsının da iᶜtâsı Doktor Nikol tarafından istidᶜâ olunduğunu mutazammın tezkire-i maᶜrûza-i devletleri üzerine Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca müzâkere-i keyfiyet edilmesi şeref-müteᶜallik buyurulmasına irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ edilmiş ve mûmâ-ileyh doktor nezd-i senâverîye gelerek maᶜâş ve masârifât ve muhassasâtından beş yüz doksan beş lirâ-yı ᶜOsmânî matlûbâtı terâküm edip bunlar tesviye edilmediği takdîrde terk-i hidmet eyleyeceğini beyân ve mablağ-ı mezbûrun Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresinden tesviyesine idârenin muvâfakatini dahi ᶜilâveten ityân eylemiş olmasına mebnî sâlifü'z-zikr beş yüz doksan beş lirânın Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresi yâhûd bankaca hemân tesviyesiyle berâber muhassasât-ı mezkûrenin te'mîn-i îfâsı hakkındaki mütâlaᶜanın bildirilmesi Mâliye Nezâret-i celîlesine lede'l-işᶜâr alınan tezkirede mezkûr Bakteriyolojihânenin şehrî muhassasâtı olan yüz seksen lirâ sene-i hâliye Nisan nihâyetine ve kuş palazı ᶜameliyâthânesi muhassasâtı bulunan kırk beş lirâ Mayıs gâyetine kadar tesviye edilmiş olduğundan Bakteriyolojihânenin Mayıs ve Haziran muhassasâtı olan üç yüz altmış ve ᶜameliyâthânenin yalnız Haziran muhassasâtı bundan kırk beş lira dîger muhasasât meyânında hazîme-i celîleden ᶜOsmânlı Bankasına tisyâr ve tesviyesi izbâr kılınmış ve bunlardan başka ayrıca taleb olunan gaz ve su muhassasâtı ve Paris'e ᶜazîmet ve ᶜavdet harcırâhı bulunan yüz doksan lirâya dâ'ir hazînece maᶜlûmât bulunmadığından tesviye edilememiş olduğu beyân kılınmasına nazaran îcâbının bâ-tedkîk ᶜilâveten mütâlaᶜa-i ᶜaliyyeleriyle inbâsına himmet.
İşâret-i ᶜaliyye-i müsteşârî mûcebince.

3)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Duyûn-ı ᶜUmûmiye Muhâsebesi
ᶜAded 645

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şeref-vârid olan 3 ve 4 Temmûz 1312 târîhli iki kıtᶜa tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinin ᶜarîza-i cevâbiyesidir. Bakteriyolojihânenin şehrî muhassasâtı olan yüz seksen lirâ sene-i hâliye Nisan nihâyetine kadar ve kuş palazı ᶜameliyâthânesinin muhassasât-ı şehrîsi bulunan kırk beş lirâ sene-i hâliye Mayıs nihâyetine kadar tesviye edilmiş olduğundan mezkûr Bakteriyolojihânenin Mayıs ve Haziran muhassasâtı olan üç yüz altmış ve kuş palazı ᶜameliyâthânesinin yalnız Haziran muhassasâtı olan kırk beş lirâ ve Paris'te ᶜatûfetlü sefîr beyefendi hazretlerinin maᶜrifetiyle baᶜzı gazetelere verilmekte olan muhassasâtın bir aylık olarak iki yüz kırk bir lirâ otuz beş kuruşun cemᶜan altı yüz kırk altı lirâ otuz beş kuruş hazîne-i celîleden Bank-ı ᶜOsmânîye irsâl olunarak tesviyesi zımnında bâ-tezkire-i ᶜâcizî icrâ-yı teblîgât edilmiş ve bunlardan mâᶜadâ başkaca taleb olunan gaz ve su muhassasâtı ve Paris'e ᶜazîmet ve ᶜavdet harcırâhı olarak taleb olunan yüz doksan lirâya dâ'ir hazînece maᶜlûmât olmadığından tesviye edilememiş ve Tophâne-i ᶜAmire Müşîriyet-i celîlesinin tezkiresi takımıyla leffen takdîm ve iᶜâde

kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 6 Safer 1314 ve fî 6 Temmûz 1312 [17 Temmuz 1896 Cuma]
Mâliye Nâzırı

4)
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyeti Mektûbî Kalemi
130

ᶜAtûfetlü Efendim Hazretleri
Sâye-i terakkiyât-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde Nişantaşı'nda te'sîs ve inşâ kılınmış olan Bakteriyolojihâne muhassasâtının birkaç mâhdan beri te'ahhur-ı tesviyesinden dolayı müşkülâta tesâdüf edilmekte olduğundan bahisle muᶜâmele-i câriyenin te'mîn-i hüsn-i devâmîsiyçün sene-i hâliye ibtidâsından iᶜtibâren şehrî iki yüz kırk lirâdan senevî iki bin sekiz yüz seksen lirâ-yı ᶜOsmânîye bâliğ olacak masârifin her ay nihâyetinde muntazaman Duyûn-ı ᶜUmûmiye-i ᶜOsmâniye İdâresinden tesviye ve îfâsı ve bundan başka geçen seneden tedâhülde kalan ve su ve gaz esmânına â'id bulunan yetmiş sekiz ᶜOsmânlı lirâsının dahi tarafına iᶜtâsı zımnında irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bânînin istihsâlini müstedᶜî ve bu sûret mümkün olamadığı takdîrde istiᶜfâsını takdîm edeceğini mutazammın Doktor Mösyö Nikol tarafından vârid olan takrîr ile tercemesi leffen ᶜarz ve takdîm kılınmış olmağla sûret-i maᶜrûza karîn-i müsâᶜade-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulduğu hâlde şeref-sudûr ve müteᶜallik buyurulacak emr u fermân-ı cenâb-ı pâdişâhînin Bâb-ı ᶜÂlî cânib-i sâmîsine teblîği husûsuna himem-i ᶜaliyye-i ᶜatûfîleri bî-dirîğ buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 16 Muharrem 314 ve fî 16 Haziran 312 [27 Haziran 1896 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

5)
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyeti Terceme Kalemi
Numero 91

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyeti ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine mersûl 7 / 19 Haziran 312 / 96 târîhli tezkirenin tercemesidir.

Birkaç mâhdan beri muhassasât-ı mâliyeden dolayı tesâdüf edilmekte olan müşkülâtı zât-ı devletlerine ᶜarza cür'et eylerim. Şöyle ki:
Tekerrür etmekte olan müşkülât-ı mezkûre Bakteriyolojihâne-i Şâhâne muᶜâmelâtını sekte-dâr etmiştir.
Bu husûsa dâ'ir şeref-sudûr edip zât-ı fâhîmâneleri tarafından ᶜâcizlerine teblîğ buyurulan irâdât-ı seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden hiçbir semere husûle gelmemiştir.
Husûs-ı mezkûrdan dolayı tahaddüs etmekte olan hâlât-ı mü'essifeye bir netîce verilemediği hâlde istiᶜfâ etmeğe mecbûr olacağımı beyân ederim.
Hükûmet-i metbûᶜum ile Pasteur Dârü'l-istihzârından bu husûsa dâ'ir almış olduğum taᶜlîmâtı ᶜarza ictisâr eylerim. Şöyle ki:
Bakteriyolojihâneye tahsîs buyurulmuş olan meblağın bundan böyle Duyûn-ı ᶜUmûmiye-i ᶜOsmâniye tarafından tesviyesiyçün bir irâde-i seniyye istihsâli.
Böyle bir irâde-i seniyye istihsâli tahsîsâtın muntazam sûrette tesviyesine medâr olacaktır ki bu da ᶜameliyâthânelerin intizâmınca elzemdir.

Duyûn-ı ᶜUmûmiye-i ᶜOsmâniye İdâresi tarafından tesviye kılınacak olan tahsîsât-ı şehriye birinci ayındır.

Lirâ-yı Osmânî

Kontrat-ı ᶜâcizânem mûcebince çâkerleriyle müstahzırımın maᶜâşâtı ve Bakteriyoloji Laboratuvarının masârifi	180
Doktor Mösyö Roux ile taraf-ı bendegânemden ᶜarz ve takdîm olunan rapor üzerine bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Kuş Palazı ᶜAmeliyâthânesi içün tahsîs buyurulan	45
20 Nisan 312 târîh ve 17 numerolu tezkire-i ᶜâcizânemle işᶜâr olunduğu vechile şehrî gaz ve su esmânı	15
	240

Bin üç yüz on iki sene-i mâliyesi ibtidâsından iᶜtibâren on iki defᶜada yaᶜni her ay nihâyetinde tesviye kılınmak şartıyla senevî 2880 lirâ-yı ᶜOsmânî te’diye kılınacaktır.
ᶜAmeliyâthâne içün elzem olup bâlâda ᶜarz olunan muhassasâtın muntazam bir sûrette tesviyesinden mâᶜadâ tedâhülde kalan ve yetmiş sekiz lirâ-yı ᶜOsmânîden ᶜibâret olan masârifâtın dahi hemân tesviyesi lâzımdır.
Tedâhülde kalmış olan işbu meblağ ber-vech-i âtî takdîm olunmuştur:

Lirâ-yı ᶜOsmânî

20 Nisan 312 târîh ve 17 numerolu tezkire-i ᶜâcizî ile zât-ı hıdîvânelerine ᶜarz olunduğu vechiyle sene-i sâbıkanın gaz masârifi olup henüz tesviye kılınmamış	64
su esmânı olup kezâ te’diye edilmeyen	14
	78

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne muhassasât-ı mütefenninesinden mâᶜadâ lâzım gelenlere te’diye kılınmak üzere meblağ-ı mezbûrun tarafımıza te’diyesi lâzımdır.
Gerek Pasteur Dârü’l-istihzârı ve gerek bendeleri hakkında lemᶜa-pâş olan eltâf-ı mâ-lâ-nihâye-i hazret-i pâdişâhîye bir zamîme olmak üzere bu defᶜa dahi maᶜrûzât-ı çâkerânemin hüsn-i sûretle tesviyesiyçün taraf-ı hazret-i velî’ün-niᶜamîlerinden bir irâde-i seniyye şeref-südûr buyurulacağına ümîd-vâr olduğumu ve ᶜaksi takdîrde istiᶜfâ-yı çâkerânemi meᶜa’t-te’essüf takdîm edeceğimi ᶜarz eder ve ihtirâmât-ı fâ’ikamın kabûlünü temennî eylerim.
Aslına mutâbıktır. Fî 9 Haziran 312 [21 Haziran 1896 Pazar]

6)
Bâb-ı ᶜÂlî Dâ’ire-i Sadâret-i ᶜUzmâ
Mektûbî Kalemi

Sûret

	Lirâ-yı Osmânî
Kontrato-nâmesi mûcebince laboratuvar tahsîsâtıyla berâber Mayıs ve Haziran 315 maᶜâşâtı beheri 180	360
Kuş Palazı ᶜAmeliyâthânesinin Haziran muhassasâtı	45
Geçen üç yüz on bir senesinde tedâhülde kalan gaz ve su matlûbâtı	78
İşbu üç yüz on iki senesinin Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran mâhlarının su ve gaz muhassasâtı	60
Geçen senede Paris’e vukûᶜ bulan ᶜazîmet ve ᶜavdet harcırâhı	52
	595

EK – LXXIX: BEO 820/61455

Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Safer 314 / 22 Temmûz 312 [3 Ağustos 1896 Pazartesi]

Mâliye ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Nişantaşı'nda te'sîs olunan Bakteriyolojihânenin muhâfaza-i intizâmı içün muhassasâtının tesviye ve îfâ edilmesi şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mentûk-ı celîlesinden bulunan Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitabet-i celîlesinden tezkire-i husûsî ile işᶜâr ve keyfiyet Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine de izbâr kılınmış olmağla îfâ-yı îcâbına himmet.

Nişantaşı'nda te'sîs olunan Bakteriyolojihânenin muhâfaza-i intizâmı içün muhassasâtının tesviye ve îfâ edilmesi şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı celîlesinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 19 Safer 314 ve Fî 18 Temmûz 312 [30 Temmuz 1896 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – LXXX: BEO 831/62253

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
15 Rebi^{c}u'l-evvel 314 / 12 Ağustos 312 [24 Ağustos 1896 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne muhassasâtının Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresinden veyâ Bank-ı ^{c}Osmânîden te'mîn-i tesviyesi hakkında Doktor Mösyö Nikol tarafından vâki^{c} olan istid^{c}â üzerine sebk eden iş^{c}âra Bakteriyolojihâne'nin sene-i hâliye nisân ve kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin mayıs nihâyetine kadar muhassasâtı tesviye olunup bakıyelerinin dahi bankaca tesviyesi der-dest bulunduğuna ve bunlardan başka gaz ve su muhassasâtına ve Paris'e ^{c}azîmet ve ^{c}avdet harcırâhına dâ'ir hazînece ma^{c}lûmât olmadığına dâ'ir vârid olan 6 Safer 314 târîhli tezkire-i devletleri vechile te'diye edilmediğine ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretine teblîgât icrâ olundu cevâben alınan tezkirede Bakteriyolojihâne'nin masârif-i senevîsinin Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresinden tesviyesi mâddesi rehîn-i tensîb ve tasvîb olduğu takdîrde mektebce bir gûne be'is olmadığı ve Nikol'ün taleb eylediği gaz ve su esmân-ı mütedâhilesi olan yetmiş sekiz ^{c}Osmânlı lirâsı şeref-sâdır olup 22 Safer 314 târîhinde nezâret-i celîlelerine teblîğ olunan irâde -i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî hükm-i münîfine tevfîkan der-dest-i tesviye bulunduğu ve 13 Muharrem 314 târîhinde kezâlik savb-ı devletlerine teblîğ olunduğu vechile mûmâ-ileyh Nikol'ün Paris'e ^{c}azîmet ve ^{c}avdet harcırâhı olan bin iki yüz frankın Umûr-ı Tıbbiye Mektebi muvâzenesine idhâlen tesviyesi husûsuna bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-südûr buyurulduğu gösterilmiş olmağla icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması siyâkında.
Evrâk Müdîriyet-i ^{c}aliyyesi işâretiyle.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 17

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihânenin sene-i hâliye ibtidâsından i^{c}tibâren şehrî iki yüz kırk lirâdan senevî bin sekiz yüz seksen lirâya bâliğ olacak masârifinin her ay nihâyetinde muntazaman Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresinden tesviyesi ve geçen seneden mütedâhil su ve gaz esmânına ^{c}â'id bulunan yetmiş sekiz ^{c}Osmânlı lirâsının da i^{c}tâsı Doktor Nikol tarafından istid^{c}â olunduğunu mutazammın tezkire-i ma^{c}rûza-i çâkerî üzerine Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca müzâkere-i keyfiyet edilmesi şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ edilmiş ve mûmâ-ileyh doktor nezd-i sâmî-i vekâlet-penâhîlerine gelerek ma^{c}âş ve masârifât ve muhassasâtından beş yüz doksan beş lirâ-yı ^{c}Osmânî matlûbâtı terâkim edip bunlar tesviye edilmediği hâlde terk-i hidmet eyleyeceğini beyân ve meblağ-ı mezbûrun Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresinden tesviyesine idârenin muvâfakatini dahi ^{c}ilâveten beyân eylemiş olmasına mebnî sâlifü'z-zikr beş yüz doksan beş lirânın Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresi veyâhûd bankaca hemân tesviyesiyle berâber muhassasât-ı mezkûrenin te'mîn-i îfâsı hakkındaki mütâla^{c}anın bildirilmesi Mâliye Nezâret-i celîlesine lede'l-iş^{c}âr takdîm kılınan tezkire-i cevâbiyede Bakteriyolojihânenin şehrî muhassasâtı olan yüz seksen lirâ sene-i hâliye nisânı nihâyetine ve kuş palazı

ᶜameliyâthânesi muhassâstı bulunan kırk beş lirâ mayıs gâyetine kadar tesviye edilmiş olduğundan Bakteriyolojihânenin mayıs ve hazirân muhassasâtı olan üç yüz altmış ve ᶜameliyâthânenin yalnız hazirân muhassasâtı bulunan kırk beş lirâ dîger muhassasât meyânında hazîne-i celîleden ᶜOsmânlı Bankasına tisyâr ve tesviyesi izbâr kılınmış ve bunlardan başka ayrıca taleb olunan gaz ve su muhassasâtı ve Paris'e ᶜazîmet harcırâhı bulunan yüz doksan lirâya dâ'ir hazînece maᶜlûmât bulunmadığından tesviye edilememiş olduğu tahmîn edildiği beyân-ı sâmîsiyle îcâbının bi'l-tedkîk ᶜarz ve inbâsını âmir resîde-i dest-i taᶜzîm olan 13 Temmûz 312 târîhli ve otuz numerolu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri müfâd-ı âlîsi rehîn-i müdrike-i çâkerânem oldu. Bakteriyolojihânenin masârif-i senevîyesinin Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresinden tesviyesi mâddesi Bâb-ı ᶜÂlî-i cenâb-ı sâmîsince rehîn-i tensîb ve tasvîb buyurulduğu takdîrce mektebce bir gûne be'is olmayıp Nikol'ün talebinde bulunduğu gaz ve su esmân-ı mütedâhilesi olan yetmiş sekiz ᶜaded ᶜOsmânlı lirâsının ise ahîren Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ kılınan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfine tevfîkan der-dest-i te'diye bulunduğu Bakteriyolojihâne kâtibinin ifâde-i vâkıᶜasından anlaşılmış ve harcırâh mes'elesine gelince mûmâ-ileyh Nikol'ün harcırâhı olan bin iki yüz frankın Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesine idhâlen tesviyesi husûsuna dahi bi'l-istîzân irâde seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulduğu 16 Muharrem 314 târîhli buyuruldu-ı sâmî-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleriyle teblîğ buyurulması üzerine keyfiyet ahîren bâ-tezkire-i çâkerî Mâliye Nezâret-i celîlesine bildirilmiş olduğu kayden müstebân olmuş olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 28 Safer 314 ve fî 28 Temmûz 312 [8 Ağustos 1896 Cumartesi]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm Mekâtib-i
ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – LXXXI: BEO 842/63087

Sadâret Mektûbî Kalemi
16 Rebiᶜu'l-ahir 314 / 12 Eylûl 312 [24 Eylül 1896 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihânenin masârif-i seneviyesinin Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresinden tesviyesi mâddesi rehîn-i tensîb ve tasdîk olduğu takdîrde mektebce bir gûne be'is olmadığına ve Nikol'ün taleb eylediği gaz ve su esmân-ı mütedâhilesi olan yetmiş sekiz ᶜOsmânlı lirâsı der-dest-i tesviye bulunup mûmâ-ileyhin Paris'e ᶜazîmet ve ᶜavdet harcırâhı olan bin iki yüz frankın dahi umûr-ı tıbbiye-i mülkiye muvâzenesine idhâlen tesviyesi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunduğuna dâ'ir Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden cevâben vâkiᶜ olan işᶜâr üzerine îcâbının icrâsı 15 Rebiᶜu'l-ahir 314 târîhli tezkire-i senâverî ile savb-ı devletlerine izbâr kılınmıştı. Bir seneden beri müterâkim gaz ve su esmânıyla Paris'e ᶜazîmet ve ᶜavdet harcırâhının henüz tesviye edilmediğini ve ifâdât-ı sâ'ireyi hâvî Bakteriyolojihâne Müdîriyetinden mebᶜûs tezkirenin leffiyle nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan ahîren vârid olan 1 Rebiᶜu'l-ahir 314 târîhli ve 20 numerolu tezkire dahi melfûfuyla savb-ı devletlerine tisyâr kılınmış ve mûmâ-ileyh Mösyö Nikol bu kere makam-ı senâverîye gelerek iᶜtâ edip leffen savb-ı ᶜâlîlerine isrâ olunan pusulada muharrer olduğu üzere altı yüz yetmiş lirâ-yı ᶜOsmânî matlûbâtı olduğunu ve Bakteriyolojihâneyi dahi sedd edeceğini dermiyân eylemiş olmasına ve mezkûr hânenin ol sûretle taᶜtîl ve seddi ve kendisinin terk-i me'mûriyet eylemesi yâr ve ağyâra karşı pek çirkin düşeceği cihetle şu hâl katᶜâ şâyân-ı tecvîz olamayacağı gibi matlûbât-ı vâkıᶜasının ve baᶜdezîn dahi tahsîsâtının Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresinden tesviyesine idâresinin muvâfakat eylediği dahi mûmâ-ileyh cânibinden kerrâren beyân edilmesine nazaran îcâb-ı hâl ve maslahatın bir an evvel îfâ ve inbâsına himmet.

Bâ-ifâde-i ᶜaliyye-i mektûbî.

EK – LXXXII: BEO 845/63348

Sadâret Mektûbî Kalemi
22 Rebiᶜu'l-ahir 314 / 18 Eylûl 312 [30 Eylül 1896 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihânenin bir seneden beri müterâkim gaz ve su esmânıyla Mösyö Nikol'ün Paris'e ᶜazîmet ve ᶜavdeti harcırâhının tesviye edilmediğini ve ifâdât-ı sâ'ireyi mutazammın Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden cevâben vârid olan tezkire ve ol bâbdaki matlûbâtını müşᶜar mûmâ-ileyh Nikol tarafından iᶜtâ kılınan pusulanın leffiyle îcâb-ı hâlin bir an evvel îfâ ve inbâsı lüzûmu 14 Rebiᶜu'l-ahir 314 târîhinde bâ-tezkire-i senâverî taraf-ı devletlerine işᶜâr kılınmıştı. Matlûbât-ı vâkıᶜasının henüz tesviye edilmediğinden bahisle terk-i me'mûriyet eyleyeceği mûmâ-ileyh tarafından bu kere dahi katᶜıyyen bildirilip bu ise evvel dahi savb-ı vâlâlarına teblîğ kılındığı üzere pek çirkin bir şey olacağından matlûbât-ı müzâkeresinin te'diyesi ve baᶜdezîn dahi muntazaman tesviyesi nereye mütevakkıf ise tevâlî-i muhâberât mahall-i merkumeden hemân icrâsıyla keyfiyetin sâmî-i inbâsı husûsuna himmet.

Bâ-ifâde-i ᶜaliyye-i cenâb-ı mektûbî.

EK – LXXXIII: BEO 846/63393

Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Rebiᶜu'l-ahir 314 / 19 Eylûl 312 [1 Ekim 1896 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

22 Rebiᶜu'l-ahir 314 târîhli tezkireye zeyldir.
Bakteriyolojihâne masârifinden tedâhülde kalıp tesviyesi muktezâ-yı irâde-i seniyyeden olan altı yüz yetmiş lirâ henüz tesviye olunmadığından ve baᶜdezîn Bakteriyolojihânenin masârifi muntazaman tesviye edilmek sûretiyle te'mînâta rabt edilmezse devâm-ı idâresi mümkün olamayacağından bahisle meblağ-ı mezbûrun tesviyesiyle taleb olunan te'mînâtın iᶜtâsına kadar 20 Eylûl-i efrenciye târîhinden iᶜtibâren mezkûr Bakteriyolojihâne kapatılıp me'mûrîne ruhsat verileceği ifâdesine dâ'ir Doktor Nikol tarafından gönderilen tezkirenin takdîmiyle istîzân-ı irâde-i seniyye-i mülûkâneyi hâvî Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyet-i celîlesinin tezkiresi manzûr-ı ᶜâlî buyurularak mûcebince îfâ-yı muktezâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî buyurulduğu müşîriyet-i müşârü'n-ileyhâya da teblîğ-i keyfiyet kılındığı Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî işᶜâr kılınmış olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn iktizâ-yı hâlin serîᶜan îfâ ve inbâsına himmet.

Bakteriyolojihâne masârifinden tedâhülde kalıp tesviyesi muktezâ-yı irâde-i seniyyeden olan altı yüz yetmiş lirâ henüz tesviye olunmadığından ve baᶜdezîn Bakteriyolojihânenin masârifi muntazaman tesviye edilmek sûretiyle te'mînâta rabt edilmez ise devâm-ı idâresi mümkün olamayacağından bahisle meblağ-ı mezbûrun tesviyesiyle taleb olunan te'mînâtın iᶜtâsına kadar fî 20 Eylûl-i efrenciye târîhinden iᶜtibâren mezkûr Bakteriyolojihâne kapatılıp me'mûrîne ruhsat verileceği ifâdesine dâ'ir Doktor Nikol tarafından gönderilen tezkirenin takdîmiyle istîzân-ı irâde-i seniyye-i mülûkâneyi hâvî Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyet-i celîlesinin tezkiresi manzûr-ı ᶜâlî buyurularak mûcebince îfâ-yı muktezâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulmuş ve müşîriyet-i müşârü'n-ileyhâya da teblîğ edilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 21 Rebiᶜu'l-ahir 314 ve fî 17 Eylûl 312 [29 Eylül 1896 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – LXXXIV: BEO 855/64079

Sadâret Mektûbî Kalemi
14 Cemâdiye'l-evvel 314 / 9 Teşrîn-i Evvel 312 [21 Ekim 1896 Çarşamba]

Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyet-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne masârifinden tedâhülde kalan mebâliğin tesviyesiyle muhassasâtının te'mînâta rabtı hakkında vukûᶜ bulan ᶜarz ve istîzân-ı devletleri üzerine şeref-sâdır olup Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhînin mantûk-ı münîfi Mâliye Nezâret-i celîlesine lede'l-işᶜâr bu kere alınan cevâbda Bakteriyolojihâne ile Kuş Palazı İdârehânesi'nin hâliye-i Temmûz ve Ağustos muhassasâtının tesviyesi zımnında 30 Eylûl 312 târîhinde Bank-ı ᶜOsmânî idâresine icrâ-yı teblîgât olunduğu gösterilmiş olmağla iktizâsının îfâsına himmet.

Evrâk Müdîriyet-i ᶜaliyyesinin işâreti mûcebince.

EK – LXXXV: BEO 862/64602

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
29 Cemâdiye'l-evvel 314 / 24 Teşrîn-i Evvel 312 [5 Kasım 1896 Perşembe]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji ve kuş palazı idârehânelerinin üç yüz on iki senesi ağustos nihâyetine kadar olan muhassasâtı geçende tesviye edildiği gibi sene-i merkume eylûl muhassasâtının te'diyesiyçün dahi Bank-ı ᶜOsmânîye teblîgât-ı muktezîye icrâ edildiği ve bundan başka mezkûr idârehâneler müdîri Mösyö Nikol'ün taleb eylediği su ve gaz esmânının takrîben mikdâr-ı senevîleri olan on sekiz bin kuruşun nısfının hazîne-i celîleden yârın tesviye edileceği Mâliye Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire işᶜâr kılınmış olmağla beyân-ı hâl siyâkında tezkire.
İşâret-i ᶜaliyye-i müsteşârî mûcebince.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Dîvân-ı ᶜUmûmiye-i Muhâsebe
ᶜAded 1294

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji ve kuş palazı idârehânelerinin üç yüz on iki senesi ağustos nihâyetine kadar olan muhassasâtı geçende tesviye edildiği gibi sene-i merkume eylûl muhassasâtının tesviyesi içün dahi bugün Bank-ı ᶜOsmânîye teblîgât-ı muktezîye icrâ edilmiş ve bundan başka mezkûr idârehâneler müdîri Mösyö Nikol'ün taleb eylediği su ve gaz esmânının takrîben mikdâr-ı senevîleri on sekiz bin kuruştan ᶜibâret olup bunun nısfı dahi yârın hazîne-i celîleden tesviye olunacağının ᶜarz ve beyânına ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Cemâdiye'l-evvel 1314 ve fî 23 Teşrîn-i Evvel 1312 [4 Kasım 1896 Çarşamba]
Mâliye Nâzırı

EK – LXXXVI: BEO 871/65292

Sadâret Mektûbî Kalemi
18 Cemâdiye’l-ahir 314 / 12 Teşrîn-i Sânî 312 [24 Kasım 1896 Salı]

Mâliye ve Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i Celîlelerine

Bakteriyolojihâne muhassasâtının Duyûn-ı ^{c}Umûmiyece muntazaman tesviyesi hakkında defa^{c}atle irâde-i seniyye-i mülûkâne şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olduğu hâlde henüz tesviye olunmamış olduğundan tedâhülde kalan dört yüz sekiz lirânın def^{c}aten i^{c}tâsıyla mikdâr-ı şehrîsi olan iki yüz kırk lirânın dahi muntazaman te’diye ve îfâsı Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinden vukû^{c} bulan ^{c}arz ve istîzân üzerine şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden olduğu ve müşîr-i müşârü’n-ileyhâya iş^{c}âr-ı keyfiyet edildiği Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsi teblîğ kılınmış ve mûcebince Mâliye Nezâret-i celîlesine iş^{c}âr-ı keyfiyet edilmiş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbına himmet.

EK – LXXXVII: BEO 874/65505

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
24 Cemâdiye’l-ahir 314 / 18 Teşrîn-i Sânî 312 [30 Kasım 1896 Pazartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihânenin gaz ve su esmânının sûret-i tesviyesi hakkında nezâret-i celîlelerinden vâki^{c} olan iş^{c}ârât ve Mösyö Nikol tarafından vukû^{c} bulan mürâca^{c}at üzerine sebk eden teblîgâta cevâben bugün Mâliye Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkire sâlifü’z-zikr gaz ve su esmânının mikdâr-ı senevîsi takrîben on sekiz bin altı yüz kuruştan ^{c}ibâret olup bunun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin bin üç yüz on üç senesi muvâzenesi açığına ^{c}ilâveten tesviyesi mu^{c}âmele-i icrâ kılınmış olduğu gibi zikr olunan gaz ve su esmânı sûret-i maktû^{c}ada olmayıp sarfiyâta tâbi^{c} olduğu cihetle pey-der-pey hazînece tesviye edilmekte bulunmuş ve Mösyö Nikol’ün gerek Bakteriyoojihâne ve gerek kuş palazı ^{c}ameliyâthânelerinin muhassasât-ı seneviyesi gâye-i Eylûl 312 târîhine kadar Bank-ı ^{c}Osmânî idâresi vâsıtasıyla tamâmen tesviye ve îfâ ettirilmiş olduğu görünmüş olmağla icrâ-yı îcâbına himmet.
Evrâk müdîriyet-i ^{c}aliyyesi işâretiyle.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Duyûn-ı ^{c}Umûmiye Muhâsebesi
^{c}Aded 1434

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şeref-vârid olan iki bin iki yüz elli iki numerolu ve 18 Eylûl 1312 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinin ^{c}arîza-i cevâbiyesidir. Şeref-vârid olan 20 Haziran 1312 târîhli buyuruldu-ı ^{c}aliyye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde iş^{c}âr buyurulduğu üzere Bakteriyolojihânenin gaz ve su esmânının mikdâr-ı seneviyesi takrîben on sekiz bin altı yüz kuruştan ^{c}ibâret olup bunun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin bin üç yüz on iki senesi muvâzenesi açığına ^{c}ilâveten tesviyesi mu^{c}âmelesi icrâ kılınmış olduğu gibi zikr olunan gaz ve su esmânı sûret-i maktû^{c}ada olmayıp sarfiyâta tâbi^{c} olduğu cihetle pey-der-pey hazînece tesviye edilmekte bulunmuş ve Mösyö Nikol’ün gerek Bakteriyolojihâne ve gerek kuş palazı ^{c}ameliyâthânelerinin muhassasât-ı şehriyesi gâye-i Eylûl 1312 târîhine kadar Bank-ı ^{c}Osmânî idâresi vâsıtasıyla tamâmen tesviye ve îfâ ettirilmiş olduğundan Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye ve Duyûn-ı ^{c}Umûmiye Muhâsbesi ifâdesiyle ^{c}arz ve ma^{c}lûmâta mübâderet kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 18 Cemâdiye’l-ahir 1314 ve fî 12 Teşrîn-i Sânî 1312 [24 Kasım 1896 Salı]
Mâliye Nâzırı

EK – LXXXVIII: BEO 878/65826

Sadâret Mektûbî Kalemi
4 Receb 314 / 27 Teşrîn-i Sânî 312 [9 Aralık 1896 Çarşamba]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye a^{c}zâsından ^{c}Abdünnûr Bey'in iki buçuk seneden beri Avrupa'da bulunup ^{c}avdet etmeyeceği istihbâr kılınmasına binâ'en mîr-i mûmâ-ileyhin yerine ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tensîbi vechile Bakteriyolojihâne müdîr mu^{c}âvini Binbaşı Aristidi Bey'in ta^{c}yîni husûsuna 18 Cemâdiye'l-ahir 314 târîhli ve 356 numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-istîzân 1 Receb 314 târîhinde irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla îcâbının îfâsına himmet.

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye a^{c}zâsından ^{c}Abdünnûr Bey'in iki buçuk seneden beri Avrupa'da bulunup ^{c}avdet etmeyeceği istihbâr kılınmasına binâ'en mîr-i mûmâ-ileyhin yerine ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tensîbi vechile Bakteriyolojihâne müdîr mu^{c}âvini Binbaşı Aristidi Bey'in ta^{c}yîni hakkında Dâhiliye Nezâret-i celîlesinin tezkiresi melfûfuyla ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 20 Cemâdiye'l-ahir 314 ve fî 14 Teşrîn-i Sânî 312 [26 Kasım 1896 Perşembe]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfuyla berâber manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 1 Receb 314 ve fî 24 Teşrîn-i Sânî 312 [6 Aralık 1896 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – LXXXIX: BEO 882/66089

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
12 Receb 314 / 5 Kanûn-ı Evvel 312 [17 Aralık 1896 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne'nin gaz ve su esmânı sûret-i maktû^{c}ada olmayıp sarfiyâta tâbi^{c} bulunduğu cihetle pey-der-pey hazînece tesviye edilmekte bulunmuş ve Mösyö Nikol'ün gerek Bakteriyolojihâne ve gerek kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin muhassasât-ı şehriyesi gâye-i Eylûl 312 târîhine kadar Bank-ı ^{c}Osmânî vâsıtasıyla tamâmen îfâ ettirilmiş olduğu 18 Cemâdiye'l-ahir 314 târîh ve 1434 numerolu tezkire-i cevâbiye-i devletlerinde gösterilmesine mebnî Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine bâ-tezkire ma^{c}lûmât verilmişti. Bakteriyolojihânenin müterâkim iki aylık muhassasâtıyla masârifâtı tesviye edilmediği ve bu bâbda kerrâren irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sâdır olduğu hâlde iş bir netîce-i hüsniyeye iktirân edemediği cihetle Bakteriyolojihâne Laboratuvarını sedd ile kuş palazı serumu i^{c}mâlini ta^{c}tîl edeceği Mösyö Nikol'ün ifâdesinden anlaşıldığı ve sâye-i gayret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde hayli emek ve akçe sarfıyla vücûda getirilerek bugünkü günde fâ'ide-i külliyesi müşâhede olunan böyle bir dârü'l-hayrın seddi muvâfık-ı rızâ-yı ^{c}âlî olamayacağı beyânıyla cüz'iyât kabilinden olan tahsîsât ve masârifâtın sûret-i te'diyesi taht-ı intizâma alınarak te'mîn olunması çâresi hüsn-i esbâba mütevakkıf ise iktizâsının îfâsı nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bi'l-vürûd melfûfuyla savb-ı devletlerine gönderilen 11 Receb 314 târîhli tezkirede iş^{c}âr kılınmış ve nezâretin işbu iş^{c}ârla muvâfık-ı nefsü'l-emr bulunmuş olmağla serî^{c}an mûcebince îcâbının icrâ ve netîcesinin inbâsına ve tezkirenin i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i^{c}aliyye

2)
Müşîr paşa hazretlerinin iş^{c}ârî cevâblarıdır. Serî^{c}an Mâliye Nezâret-i celîlesine tezkire.
Fî 4 Kânûn-ı Evvel 312 [16 Aralık 1896 Çarşamba]

EK – XC: BEO 886/66420

Sadâret Mektûbî Kalemi
21 Receb 314 / 14 Kânûn-ı Evvel 313 [26 Aralık 1896 Cumartesi]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

11 Receb 314 târîhli ve 6 numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-muhâbere Mâliye Nezâret-i celîlesinden alınan cevâbda Bakteriyolojihâne muhassasâtının Duyûn-ı ᶜUmûmiye vâridâtından tesviyesi imkânı bulunmamasına mebnî mezkûr bakteriyoloji ve kuş palazı idâre ve ᶜameliyâthânelerinin üç yüz on iki senesi Teşrîn-i Evvel ve Sânî muhassasâtı olan dört yüz elli lirânın kemâfî's-sâbık tesviyesi zımnında ᶜOsmânlı Bankasına teblîgât icrâ ve ᶜâ'id olduğu hesâba ibrâ eylemek üzere rasadhâne masârifiyle birlikte mezkûr bankaya altı yüz yetmiş lirâ isrâ kılınmış olduğu gösterilmekle îcâbının îfâsına himmet.
İşâret-i ᶜaliyye-i müsteşârî mûcebince.

EK – XCI: BEO 891/66806

Sadâret Mektûbî Kalemi
1 Şaᶜbân 314 / 24 Kânûn-ı Evvel 312 [5 Ocak 1897 Salı]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Kendi maᶜâşıyla Bakteriyolojihâne muhassasâtı nezâret-i celîlelerine mükerreren mürâcaᶜat edilmedikçe istihsâl olunmamakta bulunduğundan bahisle maᶜâş ve muhassasât-ı mezkûrenin sûret-i tesviye ve îfâ ve tedâhül gaz ve su esmânının dahi nezâret-i celîlelerince defᶜaten iᶜtâsı hakkında Mösyö Nikol tarafından verilen tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmağın me'aline ve maâş ve muhassasât-ı merkumenin sûret-i muntazamada tesviyesini te'mîn içün evvel ve âhir cereyân etmiş olan muhâberâta nazaran îcâbının icrâ ve inbâsına himmet.
Bâ-işâret-i ᶜaliyye.

EK – XCII: BEO 894/66993

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
8 Şa^{c}bân 314 / 30 Kânûn-ı Evvel 312 [12 Ocak 1897 Salı]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye ile Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiye a^{c}zâsından olup bilâ-me'zûniyet Avrupa'da bulunmasından dolayı tebdîli lâzım gelen ^{c}Abdünnûr Bey'in yerine Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîr mu^{c}âvini Binbaşı rif^{c}atlü Aristidi Efendi'nin ta^{c}yîni husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-südûr buyurularak teblîgât-ı îcâbiye icrâ olunmuştu. Mûmâ-ileyh Aristidi Efendi'nin yalnız Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiyeye me'mûr edilerek Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiye a^{c}zâlığı Es^{c}ad Bey'e havâle olunduğu ifâde olunmuş ve Aristidi Efendi ise esâsen ^{c}Abdünnûr Bey'in yerine ta^{c}yîn olunmuş olmasına ve rüfekasının dahi ^{c}uhdesinde Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiye a^{c}zâlığı mevcûd bulunmasına nazaran mûmâ-ileyh Aristidi Efendi'nin bu mu^{c}âmeleden müstesnâ tutulması câ'iz olamayıp me'mûriyetinin zikr olunan Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiye a^{c}zâlığına dahi teşmîli lâzım geleceğinden ona göre icrâ-yı îcâbıyla keyfiyetin inbâsına himmet.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 30

Makam-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye ile Cem^{c}iyet-i Tıbbiye a^{c}zâsından olup Avrupa'da bulunmasından dolayı tebdîli lâzım gelen ^{c}Abdünnûr Bey'in yerine Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîr mu^{c}âvini Binbaşı rif^{c}atlü Aristidi Efendi'nin ta^{c}yîni husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-südûr buyurularak teblîgât-ı îcâbiye icrâ buyurulduğu ve Aristidi Efendi ise esâsen ^{c}Abdünnûr Bey'in yerine ta^{c}yîn olunmasına ve rüfekasının dahi ^{c}uhdesinde Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiye a^{c}zâlığı mevcûd bulunmasına nazaran me'mûriyetinin Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiyeye dahi teşmîli lâzım geleceği beyân-ı sâmîsiyle ona göre icrâ-yı îcâbını âmir resîde-i dest-i ta^{c}zîm olan 30 Kânûn-ı Evvel 312 târîhli ve kırk dokuz numerolu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleri mûcib-i ^{c}âlîsince mûmâ-ileyh Aristidi Efendi Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiye a^{c}zâlığına da ta^{c}yîn kılınmış olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 18 Şa^{c}bân 314 ve fî 9 Kânûn-ı Sânî 312 [22 Ocak 1897 Cuma]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i
^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – XCIII: BEO 901/67567

Sadâret Mektûbî Kalemi
25 Şa^{c}bân 314 / 16 Kânûn-ı Sânî 312 [29 Ocak 1897 Cuma]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne muhassasâtının Duyûn-ı ^{c}Umûmiye vâridâtından tesviyesi imkânı bulunmamasına mebnî üç yüz on iki senesi Teşrîn-i Evvel ve Sânî muhassasâtı olan dört yüz elli lirânın tesviyesi zımnında Bank-ı ^{c}Osmânî'ye teblîgât icrâ edildiğini mübeyyin 17 Receb 314 târîhli 1612 numerolu tezkire-i devletleri üzerine keyfiyet Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine lede'l-iş^{c}âr şimendüfer te'mînâtına karşı ihâle olunan a^{c}şâr fazlasından tesviye olunmak üzere ber-mûcib-i irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî Bakteriyolojihâne muhassasâtının Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresine havâlesini müsted^{c}â Doktor Nikol tarafından i^{c}tâ olunan takrîrin leffiyle nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan vârid olan 18 Şa^{c}bân 314 târîhli ve 31 numerolu tezkire mezkûr takrîr ile savb-ı ^{c}âlîlerine gönderilmiş olmağla icrâ-yı îcâbına himmet.

Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârî.

EK – XCIV: BEO 911/68274

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
21 Zilka^{c}ade 314 / 11 Nisan 313 [23 Nisan 1897 Cuma]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

18 Şa^{c}bân 314 târîh ve 30 numerolu tezkire-i devletleri üzerine Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîgât-ı lâzime lede'l-icrâ cevâben vârid olan tezkirede Bakteriyolojihâne muhassasâtının şimendüfer te'mînâtına karşı ihâle olunan a^{c}şâr bedelâtından tesviyesi gayr-i kabil bulunduğu ve me^{c}a-mâ-fîh muhassasât-ı mezbûrenin sene-i hâliye Kânûn-ı Evvel nihâyetine kadar Bank-ı ^{c}Osmânî ma^{c}rifetiyle tesviye edilmiş olduğundan tedâhülü olmadığı gösterilmiş olmağla beyân-ı hâle ibtidâr kılındı efendim.
Evrâk Müdîriyet-i ^{c}aliyyesinin işâretiyle.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Dîvân-ı ^{c}Umûmiye Muhâsebesi
^{c}Aded
1898

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şeref-vârid olan üç bin altı yüz altmış üç numerolu ve 16 Kânûn-ı Sânî 1312 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinin ^{c}arîza-i cevâbiyesidir. Bakteriyolojihâne muhassasâtının şimendüfer te'mînâtına karşı ihâle olunan a^{c}şâr bedelâtından tesviyesi gayr-i kabil bulunduğu ve me^{c}a-mâ-fîh muhassasât-ı mezbûrenin sene-i hâliye Kânûn-ı Evvel nihâyetine kadar Bank-ı ^{c}Osmânî ma^{c}rifetiyle tesviye edilmiş olduğundan tedâhülü olmadığı ma^{c}rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 13 Ramazân 1314 ve fî 3 Şubat 312 [15 Şubat 1897 Pazartesi]
Mâliye Nâzırı

EK – XCV: BEO 916/68673

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
6 Şevval 314 / 26 Şubat 312 [10 Mart 1897 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihânenin Kânûn-ı Sânî muhassasâtı henüz tesviye edilmediği cihetle idârece mazâyıka-i şedîde içinde kaldığından ve gaz ve su esmânından bâki on iki bin kuruş tesviye edilmediği hâlde onların dahi kat^{c} olunacağı bildirildiğinden ve ifâdât-ı sâ'ireden bahisle muhassasât-ı mezkûre ile esmân-ı mezbûrenin def^{c}aten tesviyesi lüzûmunu mebnî Doktor Nikol tarafından verilen müzekkere leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla me'aline nazaran îcâbının icrâ ve inbâsına himmet.
Melfûf pusuladaki irâde-i ^{c}aliyye mûcebince.

2)
Mâliye Nezâret-i celîlesine tezkire-i mezkûru muktezâsı irâde-i ^{c}aliyyedendir

EK – XCVI:BEO 926/69398

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
24 Şevval 314 / 16 Mart 313 [28 Mart 1897 Pazar]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Kazâlarında kuş palazı ^{c}illeti zuhûr etmesi hasebiyle bir tabîbin i^{c}zâmı istid^{c}âsına dâ'ir Kemâh'dan keşîde kılınan telgrafnâme üzerine işbu ^{c}illetin tedâvîsinde ihtisâsı olan bir tabîbin lâzım gelen eczâ ve edevât ile berâber hemân mahall-i mezkûra i^{c}zâmı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunmasına mebnî sebk eden teblîğe cevâben Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkirede bu iş içün Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Nikol'ün mu^{c}âvinlerinden Doktor Yüzbaşı Nûreddin Râmiz Bey'in i^{c}zâmı bi't-tensîb ^{c}illetin tedâvîsi içün kendisine üç yüz şişe kuş palazı serumu i^{c}tâ olunduğu gibi alât ve edevât-ı lâzime tevdî^{c} edilerek ^{c}azîmete müheyyâ bulunduğundan harcırâhının sür^{c}at-i mümkine ile tesviyesiyle ^{c}azîmet emrinin mûmâ-ileyhe teblîği ve Erzincan Mutasarrıflığıyla Kemâh Ka'im-makamlığına dahi ol bâbda evâmir-i muktezîyenin i^{c}tâsı lüzûmu dermiyân kılınmış olmağla iktizâsının îfâsına himmet buyurulması siyâkında.

Evrâk Müdîriyet-i behiyyesinin işâretleri vechiyle.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 1

Pîşgâh-ı ^{c}Âlî-yi Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kazâlarında kuş palazı ^{c}illeti zuhûr etmesi hasebiyle bir tabîbin i^{c}zâmı istid^{c}âsını hâvî Kemâh'dan keşîde kılınan telgrafnâme üzerine işbu ^{c}illetin tedâvîsinde ihtisâsı olan bir tabîbin lâzım gelen eczâ ve edevât ile berâber hemân mahall-i mezkûra i^{c}zâmı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden teblîğ ve izbâr olunduğu beyân-ı sâmîsiyle ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn îcâbının icrâsını âmir mezkûr telgrafnâme sûretinin leffiyle resîde-i dest-i ta^{c}zîm olan 8 Mart 313 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri hükmüne imtisâlen keyfiyet Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Nikol'e lede'l-havâle bu iş içün mûmâ-ileyhin mu^{c}âvinlerinden Doktor Yüzbaşı Nûreddin Râmiz Bey'in i^{c}zâmı bi't-tensîb ^{c}illetin tedâvîsi içün kendisine üç yüz şişe kuş palazı serumu i^{c}tâ olunduğu gibi alât ve edevât-ı lâzime tevdî^{c} edilerek ^{c}azîmete müheyyâ bulunduğundan harcırâhının sür^{c}at-i mümkine ile tesviyesiyle ^{c}azîmet emrinin mûmâ-ileyhe teblîği ve Erzincan Mutasarrıflığıyla Kemâh Ka'im-makamlığına dahi ol bâbda evâmir-i mukteziyenin i^{c}tâsı lüzûmunun lutfen îcâb edenlere emr u irâde buyurulmasının pîşgâh-ı ^{c}âlî-yi dâver-i efhamîlerine ^{c}arz ve izbârı ifâde kılınmış olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 21 Şevval 314 ve fî 13 Mart 313 [25 Mart 1897 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – XCVII:BEO 930/69725

Sadâret Mektûbî Kalemi
3 Zilka^{c}ade 314 / 24 Mart 313 [5 Nisan 1897 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne tedrîsâtının te'ahhurâttan vikayesi için şubat muhassasâtıyla ma^{c}âşâtının ve bir seneden beri terâküm eden su ve gaz esmânının sür^{c}at-i tesviyesi husûsunun nezâret-i celîlelerine iş^{c}ârı Doktor Nikol tarafından verilen takrîrde beyân olduğu Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire bildirilmiş ve gaz su esmânından müterâkim mebâliğin tesviyesi 6 Şubat 313 târîhinde dahi savb-ı devletlerine izbâr kılındığı kayden anlaşılmış olmağla îcâbının icrâ ve inbâsına himmet.
Evrâk müdîriyet-i ^{c}aliyyesi işâretiyle.

EK – XCVIII:BEO 935/70065

Sadâret Mektûbî Kalemi
13 Zilka^{c}ade 314 / 3 Nisan 313 [15 Nisan 1897 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne ma^{c}âşât ve masârifinin muntazaman ve tamâmen tesviyesi irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden olduğu hâlde iki aydan beri gerek kendinin ve müstahdem-i sâ’irenin ma^{c}âşâtı gerek muhassasât-ı sâ’ire te’diye olunmadığı gibi geçen sene sarf edilen gaz ve su esmânı olan on iki bin kuruş dahi hâlâ i^{c}tâ olunmadığından ve hasbe’l-hâl veresiye bir şey almak mümkin olmayıp idârenin bu sûretle devâmına çâre kalmadığından bahisle ma^{c}âşât ve muhassasâttan müterâkim dört yüz elli ^{c}Osmânlı lirâsıyla on iki bin kuruş bu hafta zarfında verilmediği takdîrde dâ’ireyi ta^{c}tîl ve me’mûrları terhîs ederek serum istihsâl olunan atları ve hayvânât-ı sâ’ireyi satacağını Mösyö Nikol ifâde etmiş ve böyle bir hâlin vukû^{c}u Bakteriyolojihâne’nin hüsn-i devâmı müstelzem olan vezâ’if ve menâfi^{c}ini ihlâl edeceği gibi bir takım kîl u kale de müstelzem olacağı derkâr bulunmuş olmağla mebâliğ-i müterâkimenin berherhâl serî^{c}an i^{c}tâsıyla keyfiyetin inbâsına ve idâre-i mezkûre muhassasâtının ba^{c}dezîn dahi muntazaman tesviyesi bâbında istihsâline himmet.
Bâ-ifâde-i ^{c}aliyye-i mektûbî.

EK – XCIX: BEO 936/70141

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
16 Zilka^{c}ade 314 / 6 Nisan 313 [18 Nisan 1897 Pazar]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine Buyuruldu

Sûreti bâlâda muharrer tezkire mûcebince Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden icrâ-yı îcâbına himmet buyurulmak.
Kemâh kazâsında zuhûr eden kuş palazı içün gönderilecek tabîbin ma^{c}âş ve masârifine dâ'ir.

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 476

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Hâme-pirâ-yı ta^{c}zîm olan 16 Mart 313 târîhli tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri cevâbıdır. Kemâh kazâsında zuhûr eden kuş palazı hastalığından dolayı ol bâbda şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı ^{c}âlîsine tevfîkan ta^{c}yîn ve i^{c}zâmı lâzım gelen Doktor Yüzbaşı Nûreddin Bey tarafından verilen ^{c}arzuhâlde mahall-i mezkûra kadar ^{c}azîmet ve ^{c}avdet harcırâhıyla berâberinde götüreceği âlât ve edevâtın nakliye masârifi ve müddet-i istihdâmında muktezî yevmiyenin i^{c}tâsı istid^{c}â edilmesine ve nezâret-i ^{c}âcizîce ta^{c}yîn ve i^{c}zâm olunan etıbbâ-yı ^{c}askeriyeye ma^{c}âş-ı ^{c}askeriyenin birer misli zamm ve ma^{c}âş-ı aslî ve mutazammı nisbetinde harcırâh i^{c}tâ olunmasına binâ'en mûmâ-ileyhin emsâli vechile ma^{c}âş-ı ^{c}askerîsi olan dört yüz kuruşun bir misli zamm-ı ma^{c}âş ve Dersa^{c}âdet'ten Erzincan'a kadar ma^{c}âş-ı aslî ve mutazammı nisbetinde sekiz yüz yetmiş kuruş ^{c}azîmet ve o mikdâr ^{c}avdet harcırâhlarının üç yüz on üç senesi zuhûrât tertîbinden tesviyesi muhâsebe ifâdesiyle istîzân olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 12 Zilka^{c}ade 314 ve fî 2 Nisan 313 [14 Nisan 1897 Çarşamba]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – C: BEO 940/70475

Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Zilka^{c}ade 314 / 13 Nisân 313 [25 Nisan 1897 Pazar]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

17 Zilka^{c}ade 314 târîhli tezkite-i senâverîye zeyldir. Muhassasâtını alamadığından dolayı Bakteriyolojihâneyi alafranga 17 Mart 97 târîhinde sedd edeceği hakkında müdîri Mösyö Nikol tarafından Fransızca olarak i^{c}tâ olunan varakanın leffiyle Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden gelen 18 Zilka^{c}ade târîhli 40 numerolu tezkire melfûfuyla savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla iş^{c}âr-ı sâbık vechile iktizâsının îfâ ve inbâsına himmet.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı müsteşârî.

EK – CI: BEO 958/71810

Sadâret Mektûbî Kalemi
1 Muharrem 315 / 21 Mayıs 313 [2 Haziran 1897 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Ecnebî ümerâ ve zâbitânla sâ'irenin bin üç yüz on üç senesi Mart ma^{c}âşlarının tesviyesine muktezî meblağın ^{c}Osmânlı Bankasına gönderildiğini mübeyyin 9 Zilhicce 314 târîhli ve 419 numerolu tezkire-i devletleri üzerine Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesiyle Mâliye-i devâ'ir-i muktezîyeye iş^{c}âr-ı keyfiyet edilmişti. Bakteriyolojihâne muhassasâtının ^{c}adem-i tesviyesinden nâşî dûçâr-ı müşkülât olduğuna ve muhassasât-ı mezkûre bu ay nihâyetine kadar tesviye olunmadığı hâlde ^{c}ameliyâthânenin sedd olunacağına dâ'ir Doktor Nikol tarafından verilen takrîrin gönderildiğini mutazammın nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bu kere alınan 26 Zilhicce târîhli ve 8 numerolu tezkire mûmâ-ileyh doktor tarafından te'sîs olunan kuş palazı serumu ^{c}ameliyâthânesi muhassasâtının dört mâhdan beri tesviye ve sâbıkı gibi muhassasât-ı mezkûre Bank-ı ^{c}Osmânîye havâle edilmemesi cihetiyle mevcûd hayvânâtın fürûhtuna mübâşeret olunduğu ve devâ'ir-i belediyece serum taleb olunursa verilemeyeceğini mûmâ-ileyh doktor ifâde eylemiş olup fevâ'id-i külliyesi meşhûr olan işbu eser-i hayrın bu sûretle ^{c}ârızaya dûçâr olması rehîn-i civân olamayacağından bahisle tahsîsâtın te'mîn-i tesviyesi lüzûmuna dâ'ir Şehremânet-i celîlesinin 26 Safer târîhli ve 31 numerolu tezkiresiyle berâber leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla me'allerine nazaran îcâbının icrâ ve inbâsına ve tezâkir-i mezkûrenin i^{c}âdesine himmet.

EK – CII: BEO 983/73702

Sadâret Mektûbî Kalemi
25 Safer 315 / 13 Temmûz 313 [26 Temmuz 1897 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

2 Safer 315 târîhli tezkire-i senâverîye zeyldir. Bakteriyolojihâne ile kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin sene-i hâliye muhassasâtı büdceye dâhil olmadığı beyânıyla tesviye edilmemekte olduğuna ve kendisinin Paris'e müteheyyi'-i hareket-i ^{c}azîmet bulunmasına mebnî mu^{c}âvinleri tarafından ittihâz olunacak idâreden mes'ûl tutulmamasına ve Bakteriyolojihânenin üç yüz on iki senesi su ve gaz esmânından matlûbu bulunan meblağın tesviye edilmediğine dâ'ir Doktor Nikol tarafından verilen takrîrlerin leffiyle Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan 20 Safer târîhli ve 12 ve 13 numerolu iki kıt^{c}a tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla me'allerine ve muhâbere-i sâbıkaya nazaran bi'l-tedkîk iktizâ-yı hâlin îfâ ve inbâsına ve tezâkirin i^{c}âdesine himmet.

Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârî.

EK – CIII: BEO 1003/75175

Sadâret Mektûbî Kalemi
19 Rebi^{c}u'l-evvel 315 / 7 Ağustos 313 [18 Ağustos 1897 Çarşamba]

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Doktor Roux tarafından ihtirâ^{c} olunan kuş palazı ^{c}ilâcının tecrübesi içün Rusyalı Mösyö Çeryakof ma^{c}rifetiyle bir hastahâne inşâsına teşebbüs olunarak esâsı vaz^{c} edilmiş ve birinci ve ikinci taksîtleri de verilip mukavele-i mün^{c}akide îfâ kılınımış olduğu hâlde müte^{c}ahhid-i mûmâ-ileyh henüz inşâ'âta başlamadığı cihetle kendisine sefâret vâsıtasıyla sûret-i gayr-i resmiyede vesâyâ icrâsı hakkında sebk eden teblîgâttan bir semere hâsıl olmaması şu usûl-i tedâviden halkın te'ahhur-ı intifâ^{c}ı mahzûrunu müstelzim olarak bu da ^{c}ulûvv-i merhamet-i celîle-i cenâb-ı hilâfet-penâhî ile mütenâsib olmamasına mebnî mezkûr hastahânenin ber-mûceb-i mukavele bir ân evvel yaptırılması ve yapamayacak ise müte^{c}ahhid-i merkumeye verilen yedi yüz küsûr lirânın istirdâdı zımnında îcâb eden mu^{c}âmelenin îfâsı 20 Şa^{c}bân 313 târîhinde tezkire-i nezâret-i celîlelerine iş^{c}âr kılınmış olduğu hâlde henüz bir cevâb alınamamış ve te'kîd-i keyfiyeti hâvî nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bu kere alınan 8 Rebi^{c}u'l-evvel 315 târîhli ve 14 numerolu tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla me'aline ve iş^{c}ârât-ı sâbıka üzerine cereyân eden mu^{c}âmeleye nazaran iktizâsının îfâ ve inbâsına ve tezkirenin i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârî.

EK – CIV: BEO 1004/75280

Sadâret Mektûbî Kalemi
11 Rebi^{c}u'l-ahir 315 / 28 Ağustos 313 [9 Eylül 1897 Perşembe]

Mâliye ve Dâhiliye ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlelerine

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i ma^{c}rûza ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîleri (I) Dâhiliye ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlelerine teblîğ olunmağla Mâliye Nezâret-i celîlesine îcâbının icrâsına himmet buyurulmak.

Bakteriyolojihâne muhassasâtının bütçe açığına ^{c}ilâvesi hakkında.
(I) Dâhiliye ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretlerine mûcebince icrâ-yı inbâsı Mâliye Nezâret-i celîlesine inbâ ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine teblîğen icrâ olunmağla Dâhiliye Nezâret-i celîlesine dahi îfâyla muktezâsına himmet.

Atûfetlü Efendim Hazretleri
Kuşpalazı ^{c}ameliyâthânesinin üç yüz on üç senesi muhassasâtı bütçesi dâhil olmadığı beyânıyla Mâliye Nezâret-i celîlesinden i^{c}tâ edilmemekte olduğuna dâ'ir ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden gelen tezkire üzerine sebk eden iş^{c}âra cevâben Mösyö Nikol'ün taht-ı idâresinde bulunan Bakteriyolojihânenin muhassasât-ı senevîyesi olan on dört bin kuruş ile orada sarf olunmakta olan gaz ve su masrafı bulunan on sekiz bin altı yüz kuruşun sene-i merkume muvâzenesine dâ'iresince idhâl edilip hâlbuki komisyonca bi'l-^{c}umûm masârifât-ı sinîn-i sâlise-i ma^{c}lûme hadd ve satm-ı? mütehakkıkı i^{c}tibâriyle dâhil-i büdce edilerek sinîn-i mezkûrenin inkızâsından sonraki masraf zamâyiminin ayrıca zamm ve ^{c}ilâvesine lüzûm görülmediği cihetle o cümleden ma^{c}dûd olan işbu iki kalem akçe açıkta kalmış ise de muhassasât-ı mezkûre tesviye olunagelmekte bulunmasına nazaran sâlifü'l-zikr iki kalem cem^{c}an yetmiş iki bin altı yüz kuruşun sene-i merkume muvâzenesi açığına ve Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâvesi lüzûmunu hâvî Mâliye Nezâret-i celîlesinden gelen tezkire melfûfuyla ^{c}arz ve takdîm olunmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve südûr buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âliyesi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.
Fî 23 Rebiyyü'l-Evvel 315 ve fî 11 Ağustos 313 [22 Ağustos 1897 Pazar]
Sadra^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Dîde-i dest-i takdîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}âlÎ buyurulan işbû tezkire-i seniyye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîleri şeref-ta^{c}alluk buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Süreyyâ
Serkâtib-i Şehriyârî
Fî 4 Rebiyyü'l-ahir 315 ve fî 21 Ağustos 313 [2 Eylül 1897 Perşembe]

EK – CV: BEO 1013/75935

Sadâret Mektûbî Kalemi
29 Rebiyyü'l-ahir 1315 / 15 Eylûl 1313 [27 Eylül 1897 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihânenin 13 Eylûl 313 nihâyetine kadar olan masârifinden dolayı matlûb bulunan bin yüz yirmi beş ᶜaded lirâ-yı ᶜOsmânînin tesviye edilmedikçe devâm-ı intizâmı kabil olmayacağına dâ'ir Mösyö Nikol tarafından verilen takrîrin nüsha-i mütercemesiyle gönderildiğini hâbir Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin 25 Rebiyyü'l-ahir 315 târîh ve 19 numerolu tezkiresi melfûflarıyla savb-ı ᶜâlîsine irsâl kılınmağın me'allerine nazaran iktizâsının îfâsına ve inbâsına ve tezkirenin iᶜâdesine himmet.
İşâret-i ᶜâliye-i müsteşârî mucebince.

EK – CVI: BEO 1014/76031

Sadâret Mektûbî Kalemi
2 Cemâziye’l-evvel 315 / 17 Eylûl 313 [29 Eylül 1897 Çarşamba]

Zabîta Nezâret-i Behiyyesine

Mösyö Pasteur’ün mektebi mu^{c}alliminin birâderi Fransa teb^{c}asından ressam Mösyö Marsel Nikol nâm zâta Dersa^{c}âdet’te ba^{c}zı mevki^{c}in el ile resmini almasına ruhsât i^{c}tâsı istid^{c}â olduğuna dâ’ir 6 Rebi^{c}u’l-ahir 315 târîhli ve 154 numerolu tezkire-i ^{c}atûfîleri üzerine lede’l-istîzân mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

EK – CVII: BEO 1017/76213

7 Cemâziye’l-evvel 315 / 22 Eylûl 313 [4 Ekim 1897 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne masârifinin tesviyesi hakkında Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tezkiresi 29 Rebi^{c}u’l-ahir 315 târîhnde bâ-tezkire makam-ı devletlerine tesyîr kılındığı gibi bakteriyoloji muhassasâtının muntazaman tesviyesi mükerreren şeref-sâdır olan irâdât-ı seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı âliyesinden bulunduğu hâlde beş aydan beri hazîneden para alınamayıp bu hâl de ^{c}ameliyâthânelerin ta^{c}tîline mecbûriyet hâsıl olacağından bahisle Doktor Mösyö Nikol tarafından vâki^{c} olan ifâdâtı ve mûmâ-ileyhin matlûbunun sür^{c}at-i tesviyesiyle mezkûr ^{c}ameliyâthânelerin sekte-i ta^{c}tîle uğratılmasına meydân verilmemesi esbâbının istikmâlleri lüzûmunu hâvî Tophâne-i Âmire Müşîriyet-i celîlesinin 5 Cemâziye’l-evvel 315 târîhli ve 108 numerolu tezkiresi dahi savb-ı ^{c}âlîlerine gönderilmiş olmağla me’aline ve iş^{c}âr-ı sâbıka nazaran iktizâsının serî^{c}an îfâ ve inbâsıyla evrâk-ı mürselenin i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye.

EK – CVIII: BEO 1022/76645

Sadâret Mektûbî Kalemi
17 Cemâdiye'l-evvel 315 / 2 Teşrîn-i Evvel 313 [14 Ekim 1897 Perşembe]

Mâliye ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlelerine

Doktor Mösyö Nikol'ün hazîne-i mâliyeden muhassas olup mütedâhil bulunan muhassasâtının ceste ceste tesviyesiyle işleyeceklerinin muntazaman iᶜtâsı zımnında muhassasâtının Ormân ve Maᶜâdin Nezâreti'ne icrâ-yı havâlesi (1) ve Döforj Paşa'nın tedâhülde kalan maᶜâşlarının dahi verilmesi irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ᶜâliyesinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-i mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî bildirilmekle ve taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerî ile Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine de maᶜlûmât verilmekle ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

(1) Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâretine
Mâbeyn-i hümâyûn-i mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinden olarak îfâ-yı muktezâsı Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ kılınmış olduğu beyânıyla tezkire.

Taraf-ı Vâlâ-yı Serᶜaskerî

Döforj Paşa'nın tedâhülde kalan maᶜâşlarının verilmesi Mâbeyn-i hümâyûn-i mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinden olarak keyfiyet Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ edilmekle bâb-ı vâlâ-yı Serᶜaskerîlerince dahi îfâ-yı muktezâsı bâbında.

EK – CIX: BEO 1042/78130

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
26 Cemâdiye'l-ahir 315 / 10 Teşrîn-i Sânî 313 [22 Kasım 1897 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

27 Cemâdiye'l-evvel 315 târîhli tezkireye zeyldir. Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol'ün muhassasâtının Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i behiyyesinden tesviyesi hakkında şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî üzerine de matlûbâtı verildiğinden ba^{c}dezîn îfâ-yı vazîfe edemeyeceği cihetle Bakteriyolojihâneyi sedd ile müstahdemîne ruhsat vererek üç dört güne kadar memleketine ^{c}azîmet edeceği mûmâ-ileyh tarafından ifâde olunmuş ve ifâde-i vâkı^{c}anın da makarin-i hakîkat idüğü tahkîk kılınmış olduğundan ve sâye-i hazret-i pâdişâhîde hayli para sarfıyla vucûda getirilmiş olan böyle bir dârü'l-hayrın ta^{c}tîli gayr-i câ'iz ve imâl-i hayriyet-iştimâl-i hazret-i pâdişâhîye dahi menâfi^{c}i bulunduğundan bahisle muhassasât-ı mezkûrenin def^{c}aten ve işleyeceklerin dahi muntazaman tesviyesiyle Bakteriyolojihâne'nin devâm ve te'mîn-i idâresi mesâ'ilinin istihsâli lüzûmunu mutazammın Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinden vârid olan 24 Cemâdiye'l-ahir 315 târîhli tezkire leffen savb-ı devletlerine gönderilmiş ve sûret-i işâr şâyân-ı ehemmiyet görülmüş olmağın hükm-i celîl-i emr u fermân-ı hümâyûna tevfîkan îcâbının serî^{c}an icrâ ve netîcesinin inbâsıyla tezkirenin i^{c}âdesine himmet.
Emr-i ^{c}âlî-i müsteşârî mûcebince.

2)
77074

Doktor Nikol'ün muhassasâtının ba^{c}demâ Ormân ve Ma^{c}âdin Nezâretinden havâleten tesviyesi hakkında şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye 2 ve 12 Teşrîn-i Evvel 313 târîhlerinde bâ-tezkire-i sâmiye Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ buyurulmuş olduğu.
Bu tezkireden bahisle serî^{c}an Mâliye Nezâret-i celîlesine tezkire-i sâmiye tastîri taraf-ı sâmiye-i hazret-i müsteşârîden emr u fermân buyuruldu.
Fî 9 Teşrîn-i Sânî 313 [21 Kasım 1897 Pazar]

EK – CX: BEO 1053/78936

Sadâret Mektûbî Kalemi
19 Receb 315 / 2 Kânûn-ı Evvel 313 [14 Aralık 1897 Salı]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesinin son seneler zarfında vilâyât-ı şâhânenin ekserinde ve şu günlerde yine Anadolu'ya sirâyet ederek civâr-ı pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyede îrâs-ı hasâr eylemekte olduğundan ve ifâdât-ı sâ'ireden bahisle gerek Gebze Kazâsı gerek Çatalca Sancağı dâhilinde el-yevm ^{c}illet-i mezkûreden hasta bulunan hayvânlar üzerinde tedkîkat ve tecârib-i fenniye icrâsıyla def^{c}ine vâfî sûrette bir çâre elde etmek üzere Bakteriyolojihâne Laboratuvarı tabîbi Mösyö Nikol'ün bizzât veyâ intihâb edeceği mu^{c}âvinlerinden birinin zikr olunan mahallere i^{c}zâmıyla icrâ-yı tedkîkata sa^{c}y ve ikdâm eylemesi husûsunun mûmâ-ileyhe teblîğinin taraf-ı devletlerine izbârı ve harcırâhı hakkında Ormân ve Ma^{c}âdin Nezâret-i behiyyesine teblîgât icrâsı lüzûmuna dâ'ir Şehremânet-i celîlesinden vârid olan 4 Receb 315 târîh ve 130 numerolu tezkire leffen savb-ı vâlâlarına gönderildiği iktizâsının icrâ ve inbâ müzekkere-i mürselenin i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

EK – CXI: BEO 1055/79061

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
24 Receb 315 / 7 Kânûn-ı Evvel 313 [19 Aralık 1897 Pazar]

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne muhassasâtının sûret-i tesviyesi hakkında şeref-müte^{c}allik buyurulan irade-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı ^{c}âliyesi vechile bakteriyolojihâne umûr-ı intizâm kesb eylemiş olmadığından Mösyö Nikol'ün terk-i hizmetle Fransa'ya ^{c}azîmet edeceği istihbâr kılındığından bahisle sefâret vâsıtasıyla mûmâ-ileyhin ^{c}azîmetinden sarf-ı nazar ettirilmesi lüzûmuna mebnî 15 Receb 315 târîhli ve 143 numerolu tezkire-i devletleri mütâla^{c}a-i güzâr-ı senâverî olmağla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün sene-i hâliye Mayıs ibtidâsından Şubat nihâyetine kadar alınan aylık ma^{c}âşı olan yüz seksen bin kuruş ile kuş palazı ^{c}ameliyâthânesi içün muhassas bulunan yetmiş iki bin altı yüz kuruşun Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i behiyyesi hâsılâtından tesviyesi mukteзâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı tâcidârîden olup nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bugün alınan tezkirede dahi mûmâ-ileyhin işlemiş olan ma^{c}âş ve masrafları içün yüz elli altı bin dört yüz elli kuruş lirâ olarak kâmilen mûmâ-ileyhe verildiği ve teşrîn-i sânî muhassasâtı bulunan yirmi dört bin elli kuruşla ba^{c}dezîn işleyeceklerinin tesviye edileceği gösterilmesine nazaran sâye-i ihsân-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde muhassasât-ı mezkûrenin ^{c}azâmının tesviye edildiği gibi ba^{c}dezîn dahi taht-ı te'mîne alındığı cihetle mûmâ-ileyhin memleketine ^{c}azîmetini mûcib bir cihet kalmamış ise de yine ^{c}azîmet içün ısrâr eylediği ve sefârete mürâca^{c}ata lüzûm-ı kat^{c}î görüldüğü hâlde keyfiyetin inbâsı lâzım geleceği beyânıyla tezkire.

Mukteзâ-yı irâde-i ^{c}aliyyeden emr lüzûmuna evrâk müdîriyet-i ^{c}aliyyesinden ifâde eylemiştir.

2)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 143

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Cümle-i te'sîsât-ı mehâsin-gayât-ı hazret-i hilâfet-penâhîden olmak üzere Nişantaşı'nda inşâ ve ihdâs olunan Bakteriyolojihâne'nin tedâhüle kalan muhassasâtının def^{c}aten ve işleyeceklerin muntazaman Zirâ^{c}at Bankasından tesviye ve îfâsı hakkında irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş ve şu sûretle Bakteriyolojihânenin umûru dâ'ire-i intizâma girmiş olduğu hâlde müdîri Mösyö Nikol'ün terk-i hizmetle bugünlerde Fransa'ya ^{c}azîmet edeceği istihbâr kılınmış olup Bakteriyolojihânenin sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde idâresi muntazam bir hâle girmiş iken mûmâ-ileyhin müddet-i kontratosu münkazî olmaksızın Fransa'ya ^{c}azîmet etmesine mahall görülmemiş olduğu Harbiye Nezâret-i celîlesi ma^{c}rifetiyle ve sefâret vâsıtasıyla ^{c}azîmetten sarf-ı nazar etmesiyçün mûmâ-ileyhe icrâ-yı teblîgât olunması husûsuna müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i dâver-i efhamîleri şâyân buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 15 Receb 315 ve fî 27 Teşrîn-i Sânî 313 [10 Aralık 1897 Cuma]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i
^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

3)
Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâreti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 205

Ma^{c}rûz çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Mösyö Nikol'ün sene-i hâliye Mayıs ibtidâsından Şubat nihâyetine kadar on aylık ma^{c}âşı olan yüz seksen bin kuruş ile kuş palazı ^{c}ameliyâthânesi içün muhassas bulunan yetmiş iki bin altı yüz kuruşun ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî tesviyesi hakkında Mâliye Nezâret-i celîlesinden alınan iki yüz altmış üç numerolu ve 13 Teşrîn-i Sânî 313 târîhli tezkire-i hesâbiye lede'l-havâle nizâmiye ve dâhiliye tahsîsâtları meyânında bulunup havâlenâmeleri gönderilmiş ve sene-i hâliye martından teşrîn-i evveli hâtimine kadar işlemiş olan ma^{c}âş ve masrafları bulunan yüz elli altı bin dört yüz elli kuruş lirâ-yı ^{c}Osmânî olarak kâmilen mûmâ-ileyhe i^{c}tâ kılınıp teşrîn-i sânî muhassasâtı bulunan yirmi dört bin elli kuruşla bundan böyle de işleyecek ma^{c}âş ve masrafının tesviye olunacağının nezâret-i müşârü'n-ileyhâya cevâben iş^{c}ârıyla pîş-gâh-ı fahâmet-iktinâh-ı cenâb-ı sadâret-penâhîlerine de ^{c}arz-ı keyfiyet eylemesi ifâde ve mûcebince nezâret-i müşârü'n-ileyhâya iş^{c}âr-ı mâdde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 20 Receb 315 ve fî 3 Kânûn-ı Evvel 313 [15 Aralık 1897 Çarşamba]
Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nâzırı

EK – CXII: BEO 1058/79337

Sadâret Mektûbî Kalemi
1 Şa^{c}bân 315 / 13 Kânûn-ı Evvel 313 [26 Aralık 1897 Pazar]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesinin son seneler zarfında Anadolu vilâyât-ı şâhânesinin ekserinde ve şu günlerde yine Anadolu'dan sirâyet ederek civâr-ı pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyede îrâs-ı hasâr eylemekte olduğuna binâ'en gerek Gebze Kazâsı gerek Çatalca Sancağı dâhilinde el-yevm ^{c}illet-i mezkûreden hasta bulunan hayvânlar üzerinde tedkîkat ve tecârib-i fenniye icrâsıyla şâfî ve def^{c}ine vâfî sûrette bir çâre elde etmek üzere Bakteriyolojihâne laboratuvarı tabîbi Mösyö Nikol'ün bizzât yâhûd intihâb edeceği mu^{c}âvinlerinden birinin zikr olunan mahallere i^{c}zâmla icrâ-yı tedkîkata sa^{c}y u ikdâm eyleme lüzûmunu ve ifâdât-ı sâ'ireyi mutazammın Şehremâneti'nden gelen tezkire Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine lede'l-teblîğ ^{c}illet-i mebhûse hakkında tedkîkat-ı lâzime-i fenniyeyi bi'l-icrâ şimdilik tedâbîr-i vâfiyeyi ittihâz etmek üzere mu^{c}âvini bulunan Baytar ^{c}Âdil Efendi'yi müntehiben bir gûne Çatalca'ya müteheyyi-i ^{c}azîmet bulunduğundan bahisle gerek kendisinin gerek mu^{c}âvininin harcırâhının tesviyesiyle tecârib-i fenniye içün ba^{c}de lüzûm görünecek hayvânât ve sâ'irenin tedârik ve Bakteriyolojihâneye irsâli husûsunun Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i behiyyesine iş^{c}ârı ve keyfiyet-i ^{c}azîmetle îfâ-yı vazîfe emrinde ittihâzı lâzım gelen tedâbîrin tatbîki zımnında teshîlât-ı muktezîyenin irâ'esi lüzûmunun da Çatalca Mutasarrıflığına teblîği vücûbunu hâvî cevâben gelen 28 Receb 315 târîhli ve 30 numerolu tezkire melfûfuyla savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla sûret-i iş^{c}âra nazaran iktizâ-yı hâlin serî^{c}ân îfâ ve inbâsına ve evrâk-ı mürselenin i^{c}âdeten tisyârına himmet.

Ber-mûceb-i işâret-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı müsteşârî.

EK – CXIII: BEO 1063/79655

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
9 Şa^{c}ban 315 / 21 Kânûn-ı Evvel 313 [3 Ocak 1898 Pazartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Gebze Kazâsıyla Çatalca Sancağı dâhilinde zuhûr eden vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesi hakkında tedâbîr-i fenniye icrâysiyçün Bakteriyolojihâne Laboratuvarı Mösyö Nikol ile mu^{c}âvini Baytar ^{c}Âdil Efendi'nin Çatalca'ya ^{c}azîmet eylediklerinden bahisle iktizâ eden harcırâhlarının i^{c}tâsıyla tedâbîr-i lâzimenin tatbîk ve icrâsı zımnında teshîlât irâ'esinin Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretiyle Çatalca Mutasarrıflığına teblîği lüzûmuna mebnî 28 Receb 315 târîhli ve 30 numerolu tezkire-i devletleri mûcebince icrâ-yı îcâbâtı nezâret-i müşârü'n-ileyha ile mezkûr mutasarrıflığa teblîğ ve inbâ ve Şehremânet-i celîlesine ma^{c}lûmât-ı i^{c}tâ olunduğu bi'l-muhâbere Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden alınan cevâpta gösterilmiş olmağın beyân-ı hâl siyâkında tezkire.

Bâ-emr-i âlî-i müsteşârî.

2)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 130

Huzûr-ı Me^{c}âlî-i Mevfûr-ı Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesi şu son seneler zarfında Anadolu vilâyât-ı şâhânesinin ekserinde ve şu günlerde yine Anadolu'dan sirâyet ederek civâr-ı pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyede îrâs-ı hasâr eylemekte olması ve tedâbîr-i müttehize sağlam hayvânlarla hasta hayvânların ihtilât edememesi içün kordon vaz^{c}ı ve telef olan hayvânların lâşeleriyle cürsûme-i maraziyenin intişârına meydân kalmamak üzere lâşelerin bâ-ihrâk veyâ derince çukurlara kireçle defnedilmesi ve ……. imhâsı ve ahûrların icrâ-yı tathîrâtı gibi şeylerden olup tedâbîr-i evvelin ekseriyâ hüsn-i muhâfaza edilememesinden ve tedâbîr-i sâ'irenin bizzât baytar hâzır bulunduğu hâlde icrâ edilip bulunmadığı zamânlar nazar-ı ehemmiyette tutulmamasından nâşî hükm ü te'sîri olmayarak hastalık civâra sirâyetle bir çok hâsar ve zarara sebeb olmakta bulunmasına ve sâye-i kemâlât-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Avrupa'dan celb edilmiş olan Doktor Mösyö Nikol'ün idâresinde Dersa^{c}âdet'te bir Bakteriyolojihâne Laboratuvarı mevcûd olup burada her türlü tedkîkât ve tetebbu^{c}ât ve tecârib-i fenniye icrâsı kabil olduğu gibi mûmâileyhin ihzâr eylediği mâdde-i mülakkaha ile zâtü'r-ri'e ve sâ'ir sârî hastalıklar içün hayvânâtta tecrübe icrâsı hakkında ahîren irâde-i isâbet-^{c}âde-i hazret-i hilâfet-penâhîye müte^{c}allik ve şeref-südûr buyurulup gerek Gebze Kazâsı ve gerek Çatalca Sancağı dâhilinde el-yevm ^{c}illet-i mezkûreden hasta bulunan hayvânlar üzerinde tedkîkat ve tecârib-i fenniye-i bakteriyoloji icrâsıyla vâkî ve şâfî sûrette bir çâre-i indifâ^{c}iyesi elde edilecek olur ise Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânenin dâ'imâ bu yüzden dûçâr olduğu zâyi^{c}ât ve hasârât-ı ^{c}azîmenin önü alınarak servet-i memleket ve vâridât-ı hazîne-i devlet tezyîd ve muhâfaza edilmiş olacağına binâ'en tabîb-i mûmâileyh husûs-ı mezkûru dahi nazar-ı ehemmiyete alarak vesâtâtiyle yâ kendisinin bizzât ^{c}azîmeti veyâhûd intihâb edeceği

mu^c^âvinlerinden birinin zikr olunan mahallere i^c^zâmıyla icrâ-yı tedkîkat-ı bakteriyolojiye sa^c^y u ikdâm eylemesi husûsunun mûmâileyh Doktor Nikol'e li-ecli'l-teblîğ Mekâtib-i ^c^Askeriye Nezâret-i celîlesine ve ol bâbda mûmâileyhe veyâhûd mu^c^âvinine i^c^tâsı îcâb eden harcırâhının dahi kendisi misillü baytar terhîsâtından tesviye olunmasının da Ormân ve Ma^c^âdin Zirâ^c^at Nezâret-i ^c^âlîsine emr u iş^c^ârı zımnında keyfiyetin huzûr-ı sâmî-yi vekâlet-penâhîlerine ^c^arz ve izbârı emânet ve mülhakat baytar müfettişi tarafından ifâde kılınmağla iktizâsının icrâsı merhûn-ı mer^c^î-yi celîle-i cenâb-ı sadâret-penâhîleridir ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 4 Receb 315 ve Fî 17 Teşrîn-i Sânî 313 [29 Kasım 1897 Pazartesi]

Şehremîni nâmına mektûbî

3)
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^c^Aded 30

Makam-ı Sâmî-yi Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^c^rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Vebâ-i bakarî ^c^illet-i sâriyesinin son sene zarfında Anadolu vilâyât-ı şâhânesinin ekserîsinde ve şu günlerde yine Anadolu'ya sirâyet ederek civâr-ı pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyede îrâs-ı hasâr eylemekte olduğundan ve ifâdât-ı sâ'ireden bahisle gerek Gebze Kazâsı ve gerek Çatalca Sancağı dâhilinde el-yevm ^c^illet-i mezkûreden hasta bulunan hayvânlar üzerinde tedkîkat ve tecârib-i fenniye icrâsıyla şâfî ve def^c^ine vâfî sûrette bir çâre elde etmek üzere Bakteriyolojihâne Laboratuvarı tabîbi Mösyö Nikol'ün bizzât veyâ intihâb edeceği mu^c^âvinlerinden birinin zikr olunan mahallere i^c^zâmıyla icrâ-yı tedkîkata sa^c^y u ikdâm eylemesi husûsunun mûmâileyhe teblîğinin savb-ı çâkerâneme izbârı harcırâhı hakkında Ormân ve Ma^c^âdin Nezâret-i behiyyesine emr u izbâr-ı keyfiyet buyurulması husûsuna dâ'ir Şehremânet-i celîlesinden vârid olan tezkirenin tisyâr buyurulduğu beyân-ı sâmiyesiyle iktizâsının icrâ ve ^c^arz u inbâsını âmir resîde-i dest-i ta^c^zîm olan 2 Kânûn-ı Evvel 313 târîhli ve altmış beş numerolu tezkire-i sâmiye-i hazret-i sadâret-penâhîleri Bakteriyoloji Müdîriyetine lede'l-havâle ^c^illet-i mezkûre hakkında tedkîkat-ı lâzime-i fenniyeyi bi'l-icrâ şimdilik tedâbîr-i vâkiyeyi ittihâz etmek üzere irâde-i ^c^aliyye-i hazret-i vekâlet-penâhîleri mûcebince mu^c^âvini bulunan Baytar ^c^Âdil Efendi'yi müntehiben cumartesi günü Çatalca'ya mütehiyye-i ^c^azîmet bulunduğundan bahisle gerek kendisinin ve gerek mu^c^âvininin harcırâhının tesviyesiyle tecârib-i fenniye içün ba^c^de lüzûm görecek hayvânât ve sâ'irenin tedârik ve Bakteriyolojihâneye irsâli husûsunun nezâret-i müşârü'n-ileyhâya ve keyfiyet ^c^azîmetiyle îfâ-yı vazîfe emrinin ittihâzı lâzım gelen tedâbîrin emr-i tatbîki hakkında teshîlât-ı lâzimenin irâ'esi vücûbunun da Çatalca Mutasarrfılığına emr u irâde buyurulması husûsunun pîş-gâh-ı ^c^âlî-yi hidîv-i efhamîlerine cevâben ^c^arz ve tenmîki ifâde ve tezkire-i mebhûsü'n-^c^anhâ leffen takdîm ve i^c^âde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Receb 315 ve fî 10 Kânûn-ı Evvel 313 [22 Aralık 1897 Çarşamba]
Yâverâ-ı Hazret-i Şehriyârî'den
Tophâne-i Âmire Müşîri ve ^c^Umûm
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

4)
Bâb-ı cÂlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
cAded 3914

Huzûr-ı cÂlî-yi Hazret-i Sadâret-penâhîye

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Gebze Kazâsı ve Çatalca Sancağı dâhilinde zuhûr eden vebâ-i bakarî cillet-i sâriyesi hakkında tedâbîr-i fenniye icrâsıyçün Bakteriyolojihâne Laboratuvarı tabîbi Mösyö Nikol ile mucâvini Baytar cÂdil Efendi'nin Çatalca'ya azîmet eylediklerinden iktizâ eden harcırâhlarının ictâsıyla tedâbîr-i lâzimenin tatbîk ve icrâsı zımnında teshîlât irâ'esinin Ormân ve Macâdin ve Zirâcat Nezâret-i caliyyesiyle Çatalca Mutasarrfılığına teblîği hakkında cUmûm Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden mütekaddim tezkirenin Şehremânet-i celîlesinden ol bâbdaki tezkiresiyle berâber gönderildiği beyân-ı câliyesiyle icrâ-yı îcâbı hâme-pirâ-yı taczîm olan 13 Kânûn-ı Evvel 313 târîh ve iki bin dokuz yüz otuz numerolu tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinde emr u izbâr buyurulmuş ve o vechile icrâ-yı îcâbâtı nezâret-i müşârü'n-ileyhâ ile mezkûr mutasarrıflığa teblîğ ve inbâ ve cânib-i emânette maclûmât ictâ olunarak emr-i sâmî-i fahmâneleri mûcebince evrâk-ı mezkûre icâdeten takdîm kılınmıştır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Şacbân 315 ve fî 16 Kânûn-ı Evvel 313 [28 Aralık 1897 Salı]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – CXIV: BEO 1074/80523

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
5 Ramazân 315 / 15 Kânûn-ı Sânî 313 [28 Ocak 1898 Cuma]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'ün sene-i hâliye Mart'ından Teşrîn-i Evvel'i nihâyetine kadar işlemiş olan ma^{c}âş ve masrafları olmak üzere yüz elli altı bin dört yüz elli kuruş lirâ-yı ^{c}Osmânî olarak kâmilen mûmâ-ileyhe i^{c}tâ kılındığı ve Teşrîn-i Sâni muhassasâtı bulunan yirmi dört bin elli kuruşla ba^{c}dezîn işleyecek ma^{c}âş ve masârifinin dahi tesviye olunacağı 16 Cemâdiye'l-ahir 315 târîhli tezkire-i devletleri üzerine bi'l-muhâbere Mâliye Nezâret-i celîlesinden alınan cevâbda gösterilmiş olmağın îfâ-yı muktezâsına himmet.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârî.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 2075

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Mösyö Nikol'ün sene-i hâliye Mart'ından Teşrîn-i Evvel'i nihâyetine kadar işlemiş olan ma^{c}âş ve masrafları olmak üzere yüz elli altı bin dört yüz elli kuruş lirâ-yı ^{c}Osmânî olarak kâmilen mûmâ-ileyhe i^{c}tâ kılındığı ve Teşrîn-i Sâni muhassasâtı bulunan yirmi dört bin elli kuruşla ba^{c}demâ işleyecek ma^{c}âş ve masârifinin dahi tesviye olunacağı ol bâbda mukaddemce vârid olan 10 Teşrîn-i Sâni 1313 târîhli ve iki bin beş yüz kırk bir numerolu tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri üzerine sebk eden teblîğe cevâben Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i ^{c}aliyyesinden alınan 3 Kânûn-ı Evvel 1313 târîhli tezkirede bildirildiğinden Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliye ifâdesiyle ^{c}arz ve beyânına mübâşeret kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 27 Şa^{c}bân 1315 ve fî 8 Kânûn-ı Sânî 1313 [21 Ocak 1898 Cuma]
Mâliye Nâzırı

EK – CXV: BEO 1078/80816

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
11 Ramazân 315 / 21 Kânûn-ı Sânî 312 [3 Şubat 1898 Perşembe]

Çatalca Mutasarrıflığına

Çatalca'da zuhûr eden vebâ-i bakarî ᶜillet-i sâriyesi hakkında bir kan daha tedkîkat-ı fenniye icrâsıyla virüs istihsâl edilip bu tarafa getirmek üzere binbaşı rifᶜatlü Aristidi Bey'in iᶜzâm edildiğinden bahis ile kendisine teshîlât-ı lâzîme irâ'esi ve tedkîkat-ı fenniye içün iktizâ eden muᶜâvenetin îfâsı Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Nikol tarafından iltimâs olunmağla muᶜâvenet ve teshîlât-ı matlûbenin ibrâzına himmet.
İşâret-i ᶜaliyye mûcebince.

2)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
Numero 301

Huzûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Çatalca'da zuhûr eden vebâ-i bakarî ᶜillet-i sâriyesi hakkında tedkîkat-ı fenniye icrâsıyla şimdilik tedâbîr-i vâfirîyi ittihâz etmek üzere mahall-i mezkûra ᶜazîmet-i ᶜâcizânem hakkında taraf-ı sâmî-i fahîmânelerinden ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesi vâsıtasıyla verilen emir üzerine hemân oraya bi'l-ᶜazîme fennen ittihâzı lâzım gelen tedâbîr-i tahaffuziye oradaki baytarlara tefhîm edilerek ve bakteriyoloji nokta-i nazarınca tedkîkat-ı fenniye icrâsı zımnında zebh ettirilen musâb hayvânâtın virüsünden bir mikdâr ahz olunmuş idi. İşbu virüs vâsıtasıyla birkaç dana ve keçiye icrâ edilen telkîhâtta netâyic-i mühimme-i fenniyeye dest-res olunarak taᶜmîk-i mes'eleye lüzûm hiss olunmasına ve mezkûr virüsten bir mikdâr daha elde edilmesi lâzım gelmesine mebnî ᶜillet-i mezkûre hakkında bir kan daha tedkîkat-ı lâzime icrâsıyla virüs istihsâl edip bu tarafa getirmek üzere taraf-ı ᶜâcizânemden bu kere binbaşı rifᶜatlü Aristidi Bey bendeleri ol tarafa iᶜzâm edileceğinden kendisine teshîlât-ı lâzime irâ'esiyle tedkîkat-ı fenniye içün iktizâ eden muᶜâvenetin îfâsı zımnında Çatalca Mutasarrıflığına bir kıtᶜa emr-nâme-i sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri şeref-tastîr buyurulması istirhâmına cür'et olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 20 Kânûn-ı Sânî 313 [2 Şubat 1898 Çarşamba]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – CXVI: BEO 1085/81304

Sadâret Mektûbî Kalemi
8 Şevval 315 / 17 Şubat 313 [2 Mart 1898 Çarşamba]

Ticâret ve Nâfi^{c}a Nezâret-i Celîlesine

30 Şa^{c}bân 315 târîhli tezkire-i senâverîye zeyldir. Vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesinden hasta bulunan hayvânlar üzerinde tedkîkat-ı fenniye icrâsı zımnında Çatalca'ya ^{c}azîmet etmiş olan Bakteriyolojihâne tabîbi Mösyö Nikol ile mu^{c}âvini ^{c}Âdil Efendi'ye i^{c}tâ olunacak harcırâhın mikdârıyla tecârib-i fenniye icrâsiyçün mûmâ-ileyh tarafından taleb olunduğu gösterilen hayvânât bedelleri hakkında bi'l-muhâbere Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i behiyyesinden ahzen vârid olan 18 Ramazân 315 târîhli ve 244 numerolu tezkire dahi takımıyla leffen savb-ı sâmiyelerine irsâl ile ba^{c}zı tecârib-i fenniye içün vukû^{c} bulan masârif bin yedi yüz seksen sekiz kuruştan ^{c}ibâret ise de ^{c}illet-i mezkûrenin telkîh sûretiyle tedâvîsi ile mâdde-i mülakkahanın tedâriki zımnında bir teşrîh ^{c}ameliyâthânesi ve hasta bulunan hayvânâtın muhâfazasına mahsûs bir mahall inşâsıyle bir baytar laboratuvarı vücûda getirilmesi için otuz bin kuruşun sarfına ve mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafına me'zûniyet i^{c}tâsı lüzûm gösterildiğinden ve bunun muhassenâtından bahisle taleb-i me'zûniyet edilmiş olmağla ^{c}ilel-i sâriye-i hayvâniye hakkında ittihâz edilecek tedâbire dâ'ir olup evvelce taraf-ı ^{c}âlîlerine gönderilen evrâk üzerine muktezâ-yı mu^{c}âmelenin tesrî^{c}-i icrâsıyla netîcesinin tedâbîr-i mebhûs-ı ^{c}uzmâ ile mebâliğ-i mezkûre hakkında mütâla^{c}a-i devletlerinin bir an evvel inbâsına ve evrâk-ı mürselenin i^{c}âdeten isrâsına himmet.

Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârî.

EK – CXVII: BEO 1087/81488

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
13 Şevval 315 / 22 Şubat 313 [7 Mart 1898 Pazartesi]

Mâliye, Dâhiliye, Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlelerine

Memâlik-i mahrûsa-i şâhânede birkaç seneden beri zuhûr edip yüzde doksan kadar telefâtı mûcib olan vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesinin Çatalca'da zuhûr etmesi üzerine oraya i^{c}zâm olunan Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından telef olan hayvânâtın kanı üzerinde icrâ olunan taharriyât ve tetebbu^{c}ât-ı fenniye netîcesinde maraz-ı mezkûrun mikrobu keşf ve hastalığın men^{c}-i sirâyeti bu vâsıta ile te'mîn olunmuş ve bi-^{c}avn-i te^{c}âlâ yakında bir usûl-i telkîhin dahi mevki^{c}-i tatbîka vaz^{c}ı mukarrer bulunmuş olacağı ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin ^{c}arz ve iş^{c}ârından ma^{c}lûm-ı ^{c}âlî buyurularak bundan akdem İngiltere hükûmetinin teklîfi üzerine mu^{c}allim Koch mu^{c}âvinleriyle berâber iki sene mukaddem ^{c}illet-i mezkûrenin müstevlî olduğu kab-ı müstemlekâtına bi'l-^{c}azîme bir hayli fedâkârlık ihtiyâr olunduğu ve ^{c}illetin tevsî^{c}-i sirâyet etmesi üzerine Pasteur Dârü'l-^{c}ameliyâtından iki mu^{c}âvin aldırılarak bir seneden beri icrâ-yı tedkîkat edilmekte bulunmuş olduğu ve Avrupaca müntesibîn-i fenn tarafından edilen bunca mesâ^{c}î ve taharriyât semeresiz kaldığı hâlde fenn ve servet-i memleket nokta-i nazarınca ehemmiyet-i ^{c}azîmesi derkâr olan işbu marazın mikrobunu keşf etmek husûsunun Bakteriyolojihâne-i Şâhânece husûlü mücerred muvaffakiyet-i celîle-i hazret-i hilâfet-penâhînin âsâr-ı vâcibü'l-tebcîlinden bulunduğu cihetle keyfiyetin gazetelerle i^{c}lânı ve mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün bu bâbdaki tedkîkatının tevsî^{c}i ve iktizâ eden akçenin Hazîne-i celîle-i mâliyece i^{c}tâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ edilmiş ve sâlifü'z-zikr mikrob vâsıtasıyla hayvânât-ı bakariyece telkîh tecrübeleri icrâ içün sarfı iktizâ eden üç yüz lirânın tesviyesi lüzûmu da (II) nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bâ-tezkire bildirilmiş olmağla ve keyfiyet Mâliye ve Dâhiliye Nezâret-i celîlesine inbâ kılınmağla Hazîne-i celîlece de mezkûr emr u fermân-ı mülûkâneye ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretinin iş^{c}âr-ı mebhûsuna nazaran îcâbının icrâsına himmet.
(II)
Mekâtib-i Askeriyeye
10 Şevval 315 târîhli tezkire-i devletlerinde iş^{c}âr buyurulmuş olduğundan hükm-i emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâneye ve iş^{c}âr-ı devletlerine nazaran Hazînece icrâ-yı îcâbı Mâliye ve gazetelerle i^{c}lânında Dâhiliye Nezâret-i celîlelerine yazılmış olmağla nezâret-i celîlelerince de Mâliye Nezâretiyle bi'l-muhâbere mu^{c}âmele-i mukteziyenin îfâsına himmet.

Dâhiliye
Nezâret-i celîlelerince ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne gazetelerle i^{c}lânı husûsuna himmet.

3)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Keşf eylediği vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesinin mikrobu vâsıtasıyla hayvânât-ı bakarîce telkîh tecrübeleri icrâ içün sarfı iktizâ eden üç yüz lirânın Zirâ^{c}at Bankasınca i^{c}tâsında tereddüd olunduğu ve sâye-i hazret-i pâdişâhîde bu bâbdaki iştigâlât-ı fenniyenin gittikçe ilerletilmekte olup mezkûr telkîhin tecrübesince muvaffakiyet hâsıl olduğu takdîrde memâlik-i mahrûsa-i şâhânede tatbîkiyle fenn-i servet nokta-i nazarınca pek ziyâde fevâ'id ve muhassenâtı müstelzem olacağı beyânıyla meblağ-ı mezbûrun i^{c}tâsı ve mesâ'ilinin istihsâli Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından alınan tezkirede iş^{c}âr olunmuş ve saye-i hazret-i pâdişâhîde pek büyük muvaffakiyetten ma^{c}dûd olan keşf-i mezkûrun telkîh tecrübesince de netîce-i hüsn-i hâsıl olduğu sûrette memâlik-i mahrûsa-i şâhânece fevâ'id-i kesîreyi mûcib olacağı derkâr bulunmuş olmasıyla lüzûmu beyân olunan mezkûr üç yüz lirânın i^{c}tâsı zımnında iktizâ-yı hâlin îfâsına ^{c}inâyet-i celîle-i dâver-i e^{c}âzımîleri bî-dirîğ ve şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 10 Şevval 315 ve fî 19 Şubat 313 [4 Mart 1898 Cuma]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CXVIII: BEO 1144/85794

Sadâret Mektûbî Kalemi
30 Muharrem 316 / 8 Haziran 314 [20 Haziran 1898 Pazartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından vebâ-i bakarî mikrobu hakkında icrâ edilmekte olan tedkîkatın suver-i icrâ'iyesine dâ'ir ma^{c}lûmât mevcûd olmadığına ve Fransa'nın Alfort Baytar Mektebi hey'et-i mu^{c}allimesi tarafından neşr olunmakta bulunan Mecmû^{c}a-i Baytariye'nin beş numerolu nüshasında müntic-i muvaffakiyet olduğu beyân edilen Mösyö Denis'in usûlüne ittibâ^{c} edilecek olur ise masârif tahfîf ve …… ve husûl-i maksad dahi daha ziyâde te'mîn edileceği ihtimâline mebnî mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e teblîğ edilmek üzere ol bâbda tafsîlâtı hâvî Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinden meb^{c}ûs 17 Muharrem 316 târîh ve 79 numerolu tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmağla mündericâtına nazaran iktizâsının îfâsına himmet.

İşâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârîsi mûcebince.

EK – CXIX: BEO 1152/86377

Sadâret Mektûbî Kalemi
15 Safer 316 / 22 Haziran 314 [5 Temmuz 1898 Salı]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Celîlesine

Ber-mûceb-i mazbata Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at celîlesinden icrâsı îcâbına himmet buyurulması.

Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresinin 798 numerolu mazbatasının sûretidir.

Vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesinden hasta bulunan hayvânlar üzerinde tedkîkat-ı fenniye icrâsı zımnında Çatalca'ya ^{c}azîmet ve ^{c}avdet etmiş olan Bakteriyolojihâne Laboratuvarı tabîbi Doktor Mösyö Nikol ile mu^{c}âvini ^{c}Âdil Efendi'ye i^{c}tâsı lâzım gelip sûret-i tesviyesi evvelce istifsâr olunan harcırâhın mikdârıyla tecârib-i fenniye icrâsı içün mûmâ-ileyh tarafından taleb olunduğu gösterilen hayvânât bedellerinin bi't-tahkîk inbâsı hakkında sebk eden iş^{c}âr-ı sâmîye cevâben Ormân ve Ma^{c}âdin Zirâ^{c}at Nezâretinden takdîm kılınan tezkire ^{c}illet-i mezkûre hakkında ba^{c}zı ifâdât ve tedâbîri hâvî Ticâret ve Nâfi^{c}a Nezâretinden irsâl edilen evrâk ile birleştirilerek Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulmağla Mâliye Dâ'iresinde kırâ^{c}at olundu.

Ormân ve Ma^{c}âdin Nezâretinin tezkiresi me'alinde zikr olunan harcırâh ile tecârib-i fenniye mesârifi bin yedi yüz seksen sekiz kuruştan ^{c}ibâret olup fakat ^{c}illet-i mezbûrenin telkîh sûretiyle tedâvîsi içün iktizâ eden mâddenin tedâriki zımnında ba^{c}zı tedkîkat-ı fenniye icrâ olunmak üzere otuz bin kuruş sarfıyla bir teşrîh ^{c}ameliyâthânesi ve hasta bulunacak hayvânâtın muhâfazasına mahsûs bir mahall inşâ ettirilerek bu sûretle bir baytar laboratuvarı vücûda getirilmesi mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından bi'l-takrîr ifâde olunmuş ve bundan fevâ'id-i kesîre husûlü me'mûl bulunmuş olduğundan bahisle icrâ-yı îcâbı ve mezkûr bin yedi yüz küsûr kuruşun dahi tesviyesine me'zûniyet i^{c}tâsı dermiyân olunmuştur.

^{c}İlel-i sâriye-i hayvâniyenin vakt u zamânıyla ihbâr ve istihbârı hakkında tanzîm ve Tanzîmât Dâ'iresince ta^{c}dîl olunan nizamnâme lâyihası hakkında Ticâret ve Nâfi^{c}a Nezâretinin sûreti melfûf tezkiresinde serd olunan mütâla^{c}ât ve tedâbîr üzerine keyfiyetin ^{c}arz-ı huzûr-ı ^{c}âlî kılındığı ve zikr olunan otuz bin kuruşun dahi üç yüz on üç senesi muvâzenesine ve Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâveten sarfı husûsuna Mâliye Nezâretinden vukû^{c} bulan iş^{c}âr üzerine irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulduğu celb ve mütâla^{c}a edilen evrâkından anlaşılmış ve binâ'en-^{c}aleyh buralarının muhtâc-ı tedkîk ve tezekkür bir ciheti kalmamış olduğu gibi mûmâ-ileyh Mösyö Nikol ile mu^{c}âvini ^{c}Âdil Efendi'nin Çatalca'ya kadar ^{c}azîmet ve ^{c}avdetleri harcırâhı olan mezkûr bin yedi yüz küsûr kuruşun i^{c}tâsı dahi umûr-ı zarûriyeden bulunmuş olmasına mebnî ol vechile icrâ-yı îcâbı husûsunun nezâret-i müşârü'n-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 5 Safer 316 ve fî 13 Haziran 314 [25 Haziran 1898 Cumartesi]

EK – CXX: BEO 1209/90669

Sadâret Mektûbî Kalemi
26 Cemâdiye’l-evvel 316 / 1 Teşrîn-i Evvel 314 [12 Ekim 1898 Çarşamba]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlelerine

Aydın Vilâyeti ve Yozgat Sancağı dâhilinde vebâ-i bakarîye ma^{c}rûz bulunan hayvânâta serûm zerk olunmak üzere Bakteriyolojihâne me’mûrlarından ve me’mûrîn-i baytariyeden birkaç zâtın mikdâr-ı kâfî şişe serum tevdî^{c}iyle evvel-be-evvel Yozgat Sancağı’na ve ba^{c}de îcâb eder ise Aydın Vilâyeti’ne i^{c}zâmları ve bunların masarif-i seferiyelerinin Zâbıta-i Sıhhiye-i Hayvâniye ta^{c}lîmâtı mûcebince mu^{c}âyene olunan hayvânâttan alınan mu^{c}âyene resminden tesviyesi 11 Cemâdiye’l-evvel 316 târîhli ve 191 numerolu tezkire-i devletleri üzerine lede’l-^{c}arz hastalığa tutulan hayvânların dîger hayvânlardan ^{c}âdetâ karantina usûlü vechiyle tefrîkiyle hastalık olmayan mahallerde kırlara ve mer^{c}âlara çıkarılarak müteferrik bulundurulması ve hasta olan hayvânât ile ihtilât edilmemesi ve hastalıktan mürd olan hayvânâtın dahi üç metre derinliğinde çukurlar kazılarak oraya defin ile üzerlerine kireç dökülmesi ve mezkûr çukurların civârına hayvânât takrîb etmemesi hastalığın men^{c}-i sirâyetini mûcib tedâbîrden olarak muhassenâtı bi’l-tecrübe sâbit bulunmasına ve Avrupa’da da böyle hasta hayvânlar kordonlar altına alınmakta olmasına mebnî ol vechile dahi mu^{c}âmele edilmek üzere ber-vech-i ^{c}arz ve istîzân îfâ-yı muktezâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sâdır olmuş ve bunlar tedâbîr-i zâhiriyeden olarak işbu hastalığın def^{c}i cenâb-ı Hakk’tan temennî buyurulmuş olmağla (II) icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
(II) Dâhiliye
Ve keyfiyet nezâret-i müşârü’n-ileyhâya teblîğ olunmağın nezâret-i celîlelerince dahi îfâ-yı muktezâsına himmet.

EK – CXXI: BEO 1209/90670

Sadâret Mektûbî Kalemi
26 Cemâdiye’l-evvel 316 / 1 Teşrîn-i Evvel 314 [12 Ekim 1898 Çarşamba]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Celîlesiyle Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Vebâ-i bakarî ^{c}illetinin men^{c}-i sirâyeti içün Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından istihzâr olunan serumun fâ’idesi bi’l-tecrübe sâbit olmasına binâ’en şu tedbîr-i nâfi^{c}anın memâlik-i şâhâneye ta^{c}mîmi zımnında ileride Halkalı Numûne Çiftliğinde bir laboratuvar vücûda getirilmek üzere şimdilik istihsâli içün (I) vebâya tutulup kurtulmuş olan hayvânât-ı bakariyeden her biri beşer yüz kuruştan yirmi re’sinin on bin kuruşa bi’l-mübâya^{c}a mûmâ-ileyh Mösyö Nikol’e tevdî^{c}i ve bunlara mahsûs olarak beş bin kuruş masrafla muvakkat bir ahûr inşâsı ve îcâb eden âlât ve edevâtın bir kısmının Bakteriyolojihâneden ve bir kısmının Mülkiye Baytar Mektebinden celbiyle sâ’ir ba^{c}zı levâzım içün iki bin ve masârif-i müteferrika ile müstahdemîn-i ahûrlar içün şehrî bin beş yüz ve sâlifü’z-zikr yirmi hayvânâtın tağdiyesi içün şehrî iki bin kuruş tahsîs ve mebâliğ-i mezkûrenin (2) Dersa^{c}âdet ve civârıyla Çatalca ve İzmid Sancaklarında ve Edirne ve Hüdâvendigâr Vilâyetlerinde mevki^{c}-i tatbîka vaz^{c} olunan Zâbıta-i Sıhhiye-i Hayvâniye ta^{c}lîmâtı mûcebince mu^{c}âyene olunan hayvânâttan alınan mu^{c}âyene resminden tesviyesi husûsuna (5) 5 Rebi^{c}u’l-ahir 316 târîhli ve 162 numerolu tezkire-i devletleri üzerine Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi’l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sâdır olmuş ve işin müsta^{c}ciliyetine binâ’en mebâliğ-i mezkûrenin bu def^{c}aya mahsûs olmak üzere ber-vech-i muharrer tesviyesiyle âtîsi içün bir karâr ittihâz edilmek içün resm-i mezbûrun hâsılât ve masârifinin büdceye dâhil olup olmadığının ve makadirinin Mâliye Nezâret-i behiyyesinden istifsârı Şûrâ-yı Devletin cümle-i müzâkerâtından bulunup keyfiyet nezâret-i müşârü’n-ileyhâdan istifsâr edilmiş olmağla ona göre iktizâsının îfâsına himmet.
(I) Mâliyeye.
(2) muktezî mebâliğin.
(5) Mâliyeye
Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinin iş^{c}ârı üzerine Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi’l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sâdır olarak keyfiyet nezâret-i müşârü’n-ileyhâya teblîğ (77) ve resm-i mezbûrun hâsılât ve masârifinin büdceyedâhil olup olmadığının ve makadirinin nezâretlerinden istifsârı Şûrâ-yı Devlet cümle-i müzâkerâtından bulunmuş olmağla keyfiyetin inbâsına himmet.
(77) ve işin müsta^{c}ciliyetine binâ’en mebâliğ-i mezkûrenin bu def^{c}aya mahsûs olmak üzere nezâret-i müşârü’n-ileyhânın iş^{c}ârı mûcebince tesviyesiyle âtîsi içün bir karâr ittihâz edilmek içün.

EK – CXXII: BEO 1216/91177

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
13 Cemâdiye'l-ahir 316 / 17 Teşrîn-i Evvel 314 [29 Ekim 1898 Cumartesi]

Ormân ve Macâdin ve Zirâcat Nezâret-i Celîlesine

26 Cemâdiye'l-evvel 316 târîhli tezkireye zeyldir. Doktor Nikol'ün (II) baczı vilâyât-ı şâhânede hüküm-fermâ olan vebâ-i bakarî içün ihzâr ettiği seruma şimdiye kadar sarf eylediği yirmi beş bin kuruştan gayr-i ez-tesviye nezâret-i celîlelerinden tesviyesi ve şehrî ihzâr eyleyeceği iki bin beş yüz şişe serum içün de sarfı îcâb eden altmış lirâ ile mucâvinlerine vereceği yirmi lirâ ki cemcan seksen lirânın muntazaman ictâsı ve ihzâr olunmuş olan serumun dahi hastalık hüküm-fermâ olan mahallere irsâliyle tatbîki carz ve istîzân olmaları üzerine şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı câliyesinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî (7) teblîğ edilmiş ve keyfiyet bildirilmiş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbına himmet.
(II) Tophâne Müşîriyet-i Celîlesine
Doktor Nikol'ün.
(7) Tophâneye
İnba ve-ber- mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîgât icrâ edilmiş olduğu beyânıyla tezkire.

2)
Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâreti Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
cAded 44

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Sâye-i hazret-i pâdişâhîde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından istihzâr olunup tecrübesinde netâyic-i matlûbe hâsıl olan vebâ-i bakarî serumundan baczı vilâyât-ı şâhânede hüküm-fermâ olan cillet-i mezkûre içün lâzım olan mikdârı yetiştirilmek üzere hayvân ve âlât ve edevât mübâyaca ve celb edilmiş ve mesâcî-i vâkıca ile iki bin şişe ihzâr edilmiş olduğundan ve işbu serumun ihzârıyçün şimdiye kadar sarf eylediği yirmi beş bin kuruştan gayr-i ez-tesviye kusûrunun Ormân ve Zirâcat Nezâretinden tesviyesiyle berâber şehrî ihzâr olunacak iki bin beş yüz şişe serum içün sarfı îcâb eden altmış lirâ ile bu işte istihdâm olunacak mucâvinler içün de yirmi lirâ ki cemcan şehrî seksen lirâdan cibâret bir masrafın dahi vereceği hesâb mûcebince muntazaman ictâsını ve ihzâr olunmuş olan serumun dahi hastalık hüküm-fermâ olan mahallere bir ân akdem irsâliyle tatbîkini ve daha baczı ifâdeyi hâvî mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından verilen raporun carz ve takdîmiyle istîzânı şâmil tastîr olunan tezkire-i macrûza-i çâkerî zeyline Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i caliyyesinden yazılan hâmişte manzûr-ı câlî buyurulan işbu tezkire-i macrûza üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-mütecallik buyurularak Bâb-ı cÂlî-i cenâb-ı sâmîsine dahi teblîğ edildiği beyân ve izbâr buyurulmuş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne îcâb-ı hâlin icrâsı zımnında zikr olunan Ormân ve Macâdin ve Zirâcat Nezâret-i celîlesiyle Mâliye Nezâret-i caliyyesine teblîgât-ı lâzime îfâsı husûsuna müsâcade-i celîle-i hıdîv-i efhamîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.Fî 14 Cemâdiye'l-ahir 316 ve fî 18 Teşrîn-i Evvel 314 [30 Ekim 1898 Pazar]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i cÂmire Müşîri ve cUmûm Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

EK – CXXIII: BEO 1223/91678

Sadâret Mektûbî Kalemi
25 Cemâdiye'l-ahir 316 / 29 Teşrîn-i Evvel 314 [10 Kasım 1898 Perşembe]

Ormân ve Ma[c]âdin ve Zirâ[c]at Nezâret-i Celîlesine

Vebâ-i bakarîye karşı keşf olunan serum hakkında Şehremâneti Baytar Müfettişi Mîrlivâ [c]izzetlü Haydar Bey tarafından Sabâh Gazetesi'nin 3209 numerolu nüshasıyla neşr ettirilip Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol'ün isti[c]fâsını intâc eden rapordaki ma[c]lûmâtın mezkûr gazetenin 3211 numerolu nüshasıyla tekzîb ve tashîh ettirildiği ve gazetenin evvelki neşri Ormân ve Ma[c]âdin Hay'et-i Fenniyesince olan ma[c]lûmâta müstenid bulunduğundan inde'l-tahkîk anlaşılmış olduğu Dâhiliye Nezâret-i celîlesinin melfûflarıyla matviyyen savb-ı devletlerine irsâl kılınan 22 Cemâdiye'l-ahir 316 târîhli ve 3375 numerolu tezkire-i cevâbiyesinde beyân olunmasına nazaran bi'l-tedkîk bu bâbda nezâret-i celîlelerince olan ma[c]lûmât ve mu[c]âmelenin inbâsına ve evrâkın i[c]âdesine himmet.

Evrâk Müdîriyet-i [c]aliyyesi işâretiyle.

EK – CXXIV: BEO 1228/92082

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
5 Receb 316 / 8 Teşrîn-i Sânî 314 [19 Kasım 1898 Cumartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Ba^{c}zı vilâyât-ı şâhânede hüküm-fermâ olan vebâ-i bakarî içün Doktor Nikol'ün ihzâr ettiği seruma şimdiye kadar sarf eylediği yirmi beş bin kuruştan gayr-i ez-tesviye kusûrunun Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinden tesviyesi ve şehrî ihzâr edeceği iki bin beş yüz şişe serum içün de sarfı îcâb eden almış lirâ ile mu^{c}âvinlerine vereceği yirmi lirâ ki cem^{c}an seksen lirânın muntazaman i^{c}tâsı ve ihzâr olunmuş olan serumun dahi hastalık hüküm-fermâ olan mahallere irsâliyle tatbîki hakkında ^{c}arz ve istîzân-ı devletleri üzerine şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhînin 13 Cemâdiye'l-ahir 316 târîhinde bâ-tezkire Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesine hitâb edilmek sûretiyle savb-ı devletlerine de teblîğ olunduğu 22 Cemâdiye'l-ahir târîhli ve 45 numerolu tezkire-i devletleri üzerine lede'l-tedkîk anlaşılmış olmağla beyân-ı keyfiyet siyâkında tezkire.

Melfûf pusulada muharrer irâde-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı müsteşârî mûcebince.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 45

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından evvelce mikrobu keşf olunan vebâ-i bakarî ^{c}illetinden hayvânâtın teleften vikayesi zımnında şimdiye değin icrâ kılınan tecârib-i fenniye netîcesinde serum ile berâber usûl-i telkîh vücûda getirilip ^{c}illet-i mezkûre ile ma^{c}lûl hayvânât üzerinde bu usûl-i telkîh icrâ edilerek muvaffakiyet-i kâmile hâsıl olmuş ve sâye-i hazret-i pâdişâhîde vâridât-ı devlet ve servet-i memlekete hâdim olan devâ-i mezkûrun ^{c}umûm memâlik-i şâhâneye ta^{c}mîmi zımnında lâzım gelen serumun Halkalı Mektebinde ve kendisinin idâresi tahtında olarak istihzârı muktezî olduğu ve masârifinin Zâbıta-i Sıhhiye-i Hayvâniye vâridâtından tesviyesini müsterham mûmâ-ileyh Nikol tarafından verilen ^{c}arîza-i mufassala 26 Temmuz 314 târîhli tezkire-i ^{c}âcizânemle ^{c}arz ve takdîm olunmuş idi. Mûmâ-ileyh Nikol tarafından bu kere dahi vürûd eden tezkirede tecârib ve ^{c}ameliyâtın ^{c}umûm nazarında ……. kesb u şevk etmesi içün ^{c}illet-i mezkûrenin hüküm-fermâ olduğu Halkalı Zirâ^{c}at Mektebi Çiftliğindeki hayvânâta telkîhât icrâsı içün mu^{c}âvinlerinden Doktor Refîk Mehmed ve Baytar Refîk Efendilerin Halkalıya i^{c}zâm olunarak icrâ eyledikleri ^{c}ameliyât netîcesini hâvî verdikleri raporda mektebin çiftliğinde olup sirâyete ma^{c}rûz bulunan kırk re's hayvânât-ı bakariyeye vâfî sûretle serum telkîh olunmuş ve mezkûr hayvânâtın hiç birisi ^{c}illet-i müstevliyeden telef olmadığı gibi evvelce mezkûr hastalığa musâb olup telef olacağı muhakkak görülen yirmi re's hayvâna da şâfî sûretle icrâ olunan telkîhât netîcesinde on üçü şifâyâb olmuş ve ibtidâ tedâvî edilen on bir hayvândan beşinin telef olması hastalıklarının müterakkî devrinde serum zerk edilmesinden ve serumun mikdârca ^{c}adem-i kifâyetinden neş'et eylemiş olup ikinci def^{c}ada tedâvî olunan dokuz musâbdan yalnız birisi hastalığın terakkî devrinde tedâvîye başlandığı içün mezkûr ^{c}illetin te'sîriyle ve dîgeri cemre hastalığının te'sîriyle telef olarak yedisinin şifâyâb olduğu anlaşılmıştır.

Binâ’en-^{c}aleyh istihzâr olunan serumun vâkî sûretiyle derece-i te’sîri tamâmiyle matlûba muvâfık olduğu ve şâfî sûretiyle dahi tatbîkinde hastalığın bidâyetinde icrâ olunup da mikdâr-ı kâfî serum bulunur ise hemân her def^{c}ada te’sîrât-ı şifâ’iye göstereceği bedîhî bulunmuş olmasına ve bugünlerde vebâ-i bakarî ^{c}illetinin vilâyât-ı şâhânenin ekserîsinde müstevlî sûrette bulunmakta olduğu Zirâ^{c}at Nezâretine gelen telgrafnâmelerden müstebân olmasına mebnî gerek Hazîne-i celîlenin ve gerek teb^{c}a-i şâhânenin bu yüzden zarar-dîde olmaması içün vebâ-i bakarî ^{c}ameliyâthânesinin küşâdıyla masârifinin Zâbıta-i Sıhhiye-i Hayvâniye vâridâtından tesviye olunarak mezkûr serumun tatbîki istirhâm olunmuş olduğundan mezkûr tezkire ile raporun ^{c}arz ve takdîmiyle icrâ-yı îcâbı istîzânını şâmil tastîr olunan tezkire-i ma^{c}rûza-i çâkerî zeyline Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i ^{c}aliyyesinden yazılan hâmişte melfûflarıyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan zikr olunan tezkire-i ma^{c}rûza-i ^{c}âcizî üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurularak Bâb-ı ^{c}Âlî-i cenâb-ı sâmîsine teblîğ-i keyfiyet edilmiş olduğu beyân ve izbâr buyurulmuş olmasına mebnî ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne îcâb-ı hâlin icrâsı zımnında lâzım gelenlere teblîgât-ı mukteziyenin îfâsı husûsuna müsâ^{c}ade-i celîle-i hıdîv-i efhamîleri şâyân buyurulmak bâbında emru fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 22 Cemâdiye’l-ahir 316 ve fî 26 Teşrîn-i Evvel 314 [7 Kasım 1898 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i
^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

EK – CXXV: BEO 1239/92878

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
26 Receb 316 / 28 Teşrîn-i Sânî 314 [10 Aralık 1898 Cumartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Şehremâneti Baytar Müfettişi Mîrlivâ Haydar Bey vebâ-i bakarîye karşı keşf edilen serum hakkındaki mütâla^{c}âtını hâvî olup geçende Sabâh Gazetesiyle neşr olunan ve Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol'ün isti^{c}fâsını intâc eden makalenin sâlifü'z-zikr gazete ile ahîren tekzîb ve tashîh ettirildiği 8 Cemâdiye'l-ahir 316 târîhli ve 118 numerolu tezkire-i devletleri üzerine Dâhiliye ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlelerinden cevâben iş^{c}âr kılınmış ve mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün isti^{c}fânâmesi i^{c}âdeten ve mezkûr gazetenin tekzîb-i keyfiyeti hâvî nüshası me^{c}an savb-ı devletlerine gönderilmiş olmağla îcâbının îfâsına himmet.

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol'ün vebâ-i bakarîye karşı keşf ettiği serumun Halkalı Zirâ^{c}at Mektebine merbût Numûne Çiftliği hayvânât-ı bahariyesine zerkinden muvaffakiyet husûle geldiği tahakkuk olmayarak binâ'en-^{c}aleyh bunun fâ'idesizliği hakkında bi'l-tabi^{c} bir şey denilemeyeceğinden geçende Sabâh Gazetesiyle neşr olunup mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün isti^{c}fâsını intâc eden makaledeki ma^{c}lûmâtın Şehremânet-i celîlesi dâ'iresinden verildiğinin mezkûr gazete idâresinden edilen tahkîkattan anlaşıldığı 22 Cemâdiye'l-ahir 316 târîhli ve 3375 numerolu tezkire-i cevâbiye-i devletleri üzerine bi'l-muhâbere Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinden cevâben iş^{c}âr kılınmış ve makale-i mebhûsenin tekzîb ve tashîh ettirildiğine dâ'ir iş^{c}âr-ı ^{c}âlîleri Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine teblîğ edilmiş olmağla Emânet-i müşârü'n-ileyhâdan bi'l-tahkîk keyfiyetin inbâsına himmet.
Melfûf pusulada muharrer irâde-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı müsteşârî mûcebince.

2)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 118

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bugün neşr olunan Sabâh Gazetesinin üç bin iki yüz dokuz numerolu nüshasında Şehremâneti Baytar Müfettişi Mîrlivâ Haydar Bey'in bir kıt^{c}a raporu münderic bulunduğu ve bunda Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Nikol hakkında tahkîrât ve ta^{c}arruzâtta sarf-ı ekâzîb ve tasnî^{c}âtta bulunduğu ve kendisinin hidmet-i devlette bulunduğu müddetce hidemâtı ma^{c}lûm iken bu sûretle gazetelerle tahkîre hedef olmaklığı haysiyet-i zâtiye ve şöhret-i ^{c}ilmiyesini ihlâl eder ahvâlden olup Dersa^{c}âdet'te çıkan gazetelerin cümlesi sansür usûlüne tâbi^{c} olmasına nazaran mezkûr raporun matbû^{c}ât idâresinin müsâ^{c}adesiyle neşr olunduğu derkâr bulunduğu cihetle isti^{c}fâsının ^{c}atebe-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîye takdîmini müsterham mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından verilen isti^{c}fânâme leffen takdîm kılınmış ve mîr-i mûmâ-ileyh hakkında sefâreti vâsıtasıyla ta^{c}kîbât-ı kanûniye icrâ ve gördüğü işbu mu^{c}âmeleden dolayı keyfiyet Paris'teki Enstitü Pasteur Müdîriyetine iş^{c}âr edileceği beyân olunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 8 Cemâdiye'l-ahir 316 ve fî 12 Teşrîn-i Evvel 314 [24 Ekim 1898 Pazartesi]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

4)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
ᶜAded 3375

Huzûr-ı ᶜÂlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şehremâneti Baytar Müfettişi Mîrlivâ ᶜizzetlü Haydar Bey tarafından Sabâh Gazetesi'nin üç bin iki yüz dokuz numerolu nüshasıyla neşr olunan raporda hakkında tahkîrât ve taarruzât ve tasnîᶜâtta bulunduğundan bahis ile baᶜzı ifâdeyi ve istiᶜfâyı hâvî Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından verilip Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyet-i celîlesinden bâ-tezkire takdîm kılınan varakanın irsâl buyurulduğu beyânıyla îfâ-yı muktezâsı hakkında şeref-tevârüd eden 15 Teşrîn-i Evvel 314 târîhli ve iki bin altı yüz yirmi dört numerolu tezkire-i sâmiye-i fahîmâneleri mütâlaᶜa-güzâr-ı ᶜâcizî oldu. Mûmâ-ileyh tarafından vebâ-i bakarîye karşı keşf olunan serum hakkında verilen maᶜlûmât ahîren mezkûr gazetenin 14 Teşrîn-i Evvel 314 târîhli ve üç bin iki yüz on bir numerolu nüshasıyla tekzîb ve tashîh ettirilerek bir nüshası varaka-i mezkûre ve müşîriyet-i müşârü'n-ileyhânın tevdîᶜ buyurulan tezkiresi ile berâber takdîm ve iᶜâde kılınmış ve gazetenin evvelki neşri Ormân ve Maᶜâdin Hey'et-i Fenniyesince olan maᶜlûmâta müstenid bulunduğu ᶜinde'l-tahkîk anlaşılmış olduğuna nazaran nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan istîzâh-ı keyfiyet buyurulması menût-ı re'y-i sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerindendir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 22 Cemâdiye'l-ahir 316 ve fî 26 Teşrîn-i Evvel 314 [7 Kasım 1898 Pazartesi]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

5)
Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâreti
Mektûbî Kalemi
ᶜAded 266

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Vebâ-i bakarîye karşı keşf olunan serum hakkında Şehremâneti Baytar Müfettişi ᶜizzetlü Haydar Bey tarafından Sabâh Gazetesiyle neşr ettirilip Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol'ün istiᶜfâsını intâc eden rapordaki maᶜlûmâtın mezkûr gazeteye tekzîb ve tashîh ettirildiği ve gazetenin evvelki neşri Ormân ve Maᶜâdin Hey'et-i Fenniyesince olan maᶜlûmâta müstenid bulunduğunun ᶜinde'l-tahkîk anlaşıldığı Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden leffen gönderilen tezkire-i cevâbiye ile bildirildiği beyân-ı ᶜâlîsiyle bi'l-tedkîk bu bâbda nezâret-i çâkerîce olan maᶜlûmât ve muᶜâmelenin ᶜarz ve inbâsı hâme-ârâ-yı taᶜzîm olan iki yüz on dört numerolu ve 25 Cemâdiye'l-ahir 316 ve 29 Teşrîn-i Evvel 314 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleriyle irâde ve işᶜâr buyurulmuş ve zikr olunan gazetenin neşr-i mebhûsu muvâfık-ı hakîkat olduğu cihetle tekzîbi 28 Teşrîn-i Evvel 314 târîhli tezkire-i ᶜâcizî ile nezâret-i müşârü'n-ileyhâya yazıldığı gibi mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün vebâ-i bakarîye karşı keşf ettiği serumun Halkalı Zirâᶜat Mektebine merbût Numûne Çiftliği hayvânât-ı bakariyesine zerkinden muvaffakiyet husûle geldiği muhakkak bulunduğu cihetle buradan fâ'idesizliği hakkında

bi’l-tabi^{c} bir şey denilemeyerek ma^{c}lûmât-ı mebhûsu’n-^{c}anhânın mezkûr gazeteye Şehremânet-i celîlesi dâ’iresinden verildiği gazete idâresinden edilen tahkîkattan nümâyân olmuş olduğunun cevâben ^{c}arz ve beyânı lede’l-havâle Zirâ^{c}at Hey’et-i Fenniyesi riyâsetinden ifâde ve tezkire-i mürsele matviyâtıyla berâber leffen takdîm ve i^{c}âde kılınmış olmağın ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 12 Receb 316 ve fî 15 Teşrîn-i Sânî 314 [26 Kasım 1898 Cumartesi]
Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nâzırı

EK – CXXVI: BEO 1318/98795

Sadâret Mektûbî Kalemi
22 Muharrem 317 / 21 Mayıs 315 [2 Haziran 1899 Cuma]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojiye devâm etmek üzere muvakkaten Dersa^{c}âdet'te bulunan Aydın Vilâyeti baytarı Hasan Efendi mektebin ilk sınıfını teşkîl eden efendilerden olduğu ve şimdiye kadar umûr-ı mevdû^{c}asını îfâ husûsunda hüsn-i hidemâtı sebk ettiği ba^{c}zı taraflardan haber verilmiş olduğundan nizâmnâme-i mahsûs hükmünce sınıfın bir derece daha terfî^{c}iyle tasdîri husûsuna himmet buyurulması siyâkında tezkire.

EK – CXXVII: BEO 1353/101419

Sadâret Mektûbî Kalemi
2 Rebi^{c}u'l-ahir 317 / 28 Temmuz 315 [10 Ağustos 1899 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Behiyyesine

Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesinde sarfı muktezî eczâ ve edevât içün Kimyâhâne ve Telkîhhâne gibi mezkûr ^{c}ameliyâthâneye de Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına zamîmeten bin beş yüz kuruş tahsîs lüzûmunu mübeyyin Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin 29 Rebi^{c}u'l-evvel 317 târîhli ve 32 numerolu tezkiresi leffen savb-ı ^{c}âtûfîlerine tesyîr kılınmağla Hazîne-i celîlece vâki^{c} olacak mütâla^{c}anın izbârıyla tezkirenin i^{c}âdesine himmet.
Ber-mûceb-i işâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârî.

EK – CXXVIII: BEO 1363/102210

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Rebi^{c}u'l-ahir 317 / 18 Ağustos 315 [31 Ağustos 1899 Perşembe]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Karşılıksız büdceye ve tahsîsâta zamâyim icrâsının ^{c}adem-i cevâzına binâ'en Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesinde sarfı muktezî eczâ ve edevât içün istenilen bin beş yüz kuruşun büdceye zammı hakkında Hazînece bi'l-tabi^{c} bir şey denilemeyip her hâlde Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtı meyânında karşılığının tedâriki lâzım geleceği 29 Rebi^{c}u'l-evvel 317 târîhli ve 32 numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-muhâbere Mâliye Nezâret-i behiyyesinden cevâben alınan tezkirede beyân olunmasına nazaran îcâbının icrâsına himmet.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i hazret-i müsteşârî.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded
1163

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesinde sarfı muktezî eczâ ve edevât içün Kimyâhâne ve Telkîhhâne gibi mezkûr ^{c}ameliyâthâneye Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına zamîmeten bin beş yüz kuruş tahsîsi hakkında Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden takdîm olunan tezkirenin leffiyle vâki^{c} olacak mütâla^{c}anın izbârı şeref-vârid olan bin yedi yüz beş numerolu ve 28 Temmûz 315 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde emr u izbâr buyurulmuştur. Karşılıksız büdceye ve tahsîsâta akçe zamm ve ^{c}ilâvesinin esâsen ^{c}adem-i cevâzına mebnî meblağ-ı mezbûrun büdceye zammı hakkında bi'l-tabi^{c} Hazînece bir şey denilemeyip her hâlde Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtı meyânında karşılığının tedâriki lâzım geleceğinin huzûr-ı sâmî-i hıdîv-i efhamîlerine ^{c}arz ve izbârı Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliyeden ifâde ve mezkûr tezkire leffen takdîm ve i^{c}âde kılınmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 21 Rebi^{c}u'l-ahir 1317 ve fî 16 Ağustos 315 [29 Ağustos 1899 Salı]
Mâliye Nâzırı

EK – CXXIX: BEO 1396/104658

Sadâret Mektûbî Kalemi
29 Cemâdiye'l-ahir 317 / 23 Teşrîn-i Evvel 315 [4 Kasım 1899 Cumartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i ma^{c}rûza ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîyi mübelliğ hâmiş mûcebince Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden iktizâsının îfâsına himmet buyurulmak.
Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesine mahsûs olmak üzere Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına zamm kılınan mebâliğ hakkında.

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye-i Şâhânede te'sîs olunmuş olan Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesine mürâca^{c}at etmekte bulunan hastagânın bakteriyoloji fennine tevfîkan teşhîs-i marazlarıyla îcâb eden telkîhâtın icrâsı ve hıfzü's-sıhhaya ta^{c}alluk eden ba^{c}zı mevâddın fenn-i mezkûr dâhilinde tahlîli zımnında mezkûr ^{c}ameliyâthânede sarfı muktezî eczâ ve sâ'ireye karşılık olmak üzere Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına şehrî bin beş yüz kuruşun zammı husûsuna dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tezkiresi ^{c}arz ve takdîm olunmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 4 Cemâdiye'l-ahir 317 ve fî 28 Eylûl 315 [10 Ekim 1899 Salı]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Cemâdiye'l-ahir 317 ve fî 19 Teşrîn-i Evvel 315 [31 Ekim 1899 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CXXX: BEO 1414/105983

1)
4 Şa^c^bân 317 / 25 Teşrîn-i Sânî 315 [8 Aralık 1899 Cuma]

Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâreti Celîlesine

Kuş palazı serumunun ber-mantûk-ı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî Bakteriyolojihâneden başka mahallde istihzârı gayr-i câ'iz olduğu hâlde Mîralây Tabîb Aristidi Bey Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne talebesine serum nazariyâtının irâ'esi zımnında bir bârgîr mübâyacasıyla istihzârına kalkıştığından bahisle baczı ifâdeyi hâvî Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol tarafından verilen varakanın gönderildiğini mutazammın Tophâne-i cÂmire Müşîriyet-i celîlesinin 1 Şacbân 317 târîhli ve 117 numerolu tezkiresi melfûfuyla berâber savb-ı devletlerine gönderilmekle mezkûr varaka mündericâtına nazaran îcâb-ı hâlin icrâ ve inbâsına himmet.
Bâ-işâret-i caliyye-i hazret-i müsteşârî.

2)
Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
cAded 61

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı serumunun ber-mantûk-ı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî Bakteriyolojihâne'den başka mahallde istihzârı gayr-i câ'iz olduğu hâlde Mîralay Tabîb Aristidi Bey'in Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne talebesine serum nazariyâtının irâ'esi zımnında bir bârgîr mübâyacasıyla istihzârâta kalkıştığından bahis ile baczı ifâdeyi hâvî Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol tarafından verilen varakanın gönderildiği mutazammın Tophâne-i cÂmire Müşiriyet-i celîlesi tezkresinin melfûfuyla berâber irsâl buyurulduğu beyân sâmîsiyle mezkûr varaka mündericâtına nazaran îcâb-ı hâlin icrâ ve inbâsını âmir enmile-pirâ-yı taczîm ve tekrîm olan 25 Teşrîn-i Sânî 1315 târîhli ve yetmiş iki numero tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri lede'l-havâle Bakteriyolojihâne Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mercî ve müttehiz olan program dâhilinde tedrîs olunup serum istihzârı ise anın tatbîkât-ı cameliye sırasında şâkirdâna irâ'esinden cibâret olduğu ders-i mezkûr mucallimi Mîrlivâ sacâdetlü Hamdi Paşa tarafından verilen müzekkere mündericâtından anlaşıldığına ve şu hâle göre Mösyö Nikol'e tacalluk eden bir cihet görülemediğine ol vechile kendisine tefhîm-i keyfiyet edilmesi Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i cUmûmiyeden ifâde olunarak îcâb-ı icrâ ve tezkire-i mezkûre takımıyla leffen ve icâdeten takdîm ve irsâl kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 7 Şevval 1317 ve Fî 26 Kanûn-ı Sânî 1315 [8 Şubat 1900 Perşembe]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i cÂmire Müşîri ve cUmûm
Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nazırı
Zeki

3)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 117

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı serumunun bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Bakteriyolojihâne-i Şâhâneden başka mahallde istihzârı gayr-ı câ'iz olduğu hâlde Mîrlivâ Tabib Aristidi Bey Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne talebesine serum nazariyatının irâ'esi hakkında bir bârgîr mübâya^{c}asıyla istihzârâta kalkıştığı ve bu bâbda ba^{c}zı ifâdeyi hâvî Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından alınan tezkire mündericâtı şâyân-ı ehemmiyet bulunmasına mebnî leffen takdim kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 22 Teşrîn-i Sânî 1315 ve Fî 1 Şa^{c}ban 1317 [5 Aralık 1899 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nazırı
Zeki

4)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded 430

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Kuş palazı ^{c}illetinin tedâvîsi içün üstâdım mu^{c}allim Roux cenâbları tarafından keşf olunan istihzârâtı münhasıran Bakteriyolojihâne-i Şâhânede îfâsı mukteżâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî bulunduğu ve şimdiye kadar yirmi bin şişe kadar istihsâl olunarak gâh buraca ve gâh bi'l-cümle vilâyât-ı şâhânede vukû^{c} bulan isti^{c}mâlinden netâyic-i fevk-al-^{c}âde hâsıl edildiği ma^{c}lûm-ı âlîye-i cenâb-ı müşîr-i ekremîleridir.
Harekât-ı nâ-becâsından dolayı Bakteriyolojihâne-i Şâhâne mu^{c}âvinliğinden tard eylediğim Aristidi Uskuru? nâm tabîb gûyâ Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne talebesine serum nazariyâtının irâ'esi hakkında kuş palazı serumunun istihzârı içün bir bârgîrin mübâya^{c}asıyla istihzârâta mübâşeret etmek üzere bulunacağı ve hattâ zât-ı şevket-simât-ı hazret-i şehriyâr-ı e^{c}âzımı bi'l-iğfâl bu bâbda irâde-i seniyye dahi istihsâl edileceğini haber aldım.
Kuş palazı serumunun ^{c}ameliyâthânesi Bakteriyolojihâne-i Şâhâne dâhilinde olup mezkûr serumun dîger mahallerde i^{c}mâli mehâzir-i ^{c}adîdeyi mûcib olduğu gibi şâyed nazariyâtını Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne talebesine göstermiş bulunup ise bunun Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de icrâsı mümkün bulunacağı cihetle mezkûr serumun ke-mâ fî-s-sâbık yalnız Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'de ve ma^{c}rifet-i ^{c}âcizânemle istihzâr olunarak mûmâ-ileyh Aristidi Uskuru'nun? her türlü serum i^{c}mâlinde men^{c}i ve aksi takdîrde Hükûmet-i seniyyenin hakk-ı ^{c}âcizâneye emniyet ve i^{c}timâdı muhtell olacağı demek olup bu hâlde isti^{c}fâ-yı çâkerânemin kabulünü istirhâm eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 22 Teşrîn-i Sânî 1315 [5 Aralık 1899 Salı]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – CXXXI: BEO 1421/106512

Sadâret Mektûbî Kalemi
18 Şa^{c}bân 317 / 9 Kânûn-ı Evvel 315 [22 Aralık 1899 Cuma]

Mâliye Nezâret-i Behiyyesine

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı senevîyesi olan iki yüz on altı bin kuruştan üç yüz on üç senesi Mart'ından i^{c}tibâren te'cîl olunan otuz iki bin dört yüz kuruşun i^{c}âdesi hakkında zât-ı ^{c}atûfîleriyle cereyân eden muhâberâtı hâvî Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin 14 Şa^{c}bân 317 târîhli ve 52 numerolu tezkiresi leffen savb-ı vâlâlarına gönderilmekle mündericâtına nazaran iktizâ-yı hâlin inbâsına ve tezkirenin i^{c}âdesine himmet.

İşâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârî mûcebince.

EK – CXXXII: BEO 1426/106934

Sadâret Mektûbî Kalemi
29 Şa^{c}bân 317 / 21 Kânûn-ı Evvel 315 [2 Ocak 1900 Salı]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Mösyö Nikol’e i^{c}tâsına 22 Cemâziye’l-evvel 317 târîhli ve 191 numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi’l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulan altın zirâ^{c}at madalyası içün tasdîr ettirilen berâ-yı ^{c}âlî leffen irsâl kılınmış olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

EK – CXXXIII: BEO 1437/107760

Sadâret Mektûbî Kalemi
6 Şevval 317 / 25 Kânûn-ı Sânî 315 [7 Şubat 1900 Çarşamba]

Mâliye ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretlerine

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i ma^{c}rûza ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîyi mübelliğ hâmiş Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesine de teblîğ edilmiş olmağla Mâliye Nezâret-i behiyyesinden dahi icrâ-yı îcâbına himmet olunmak.
Vebâ-i bakarî serumu tecâribi tahsîsâtı hakkında.

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Vebâ-i bakarî serumu hakkında tecârib-i fenniye icrâsı içün Bakteriyolojihâne-i Şâhâne tahsîsâtına zammı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı ^{c}âlîsinden olan şehrî yirmi lira Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinden havâleten tesviye olunmak üzere irâde-i seniyye-i tâcidârî târîhi olan üç yüz on beş senesi eylûlünün yirmi ikinci gününden şubat nihâyetine kadar verilecek mikdârının sene-i merkume muvâzenesi açığına ve tahsîsât-ı mezkûreye ^{c}ilâvesi hakkında Mâliye Nezâret-i behiyyesinin tezkiresi ^{c}arz ve takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 21 Ramazân 317 ve fî 10 Kânûn-ı Sânî [23 Ocak 1900 Salı]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 23 Ramazân 317 ve fî 12 Kânûn-ı Sânî 315 [25 Ocak 1900 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CXXXIV: BEO 1445/108335

Sadâret Mektûbî Kalemi
21 Şevval 317 / 9 Şubat 315 [22 Şubat 1900 Perşembe]

Mâliye ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretlerine

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i ma^{c}rûza ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneyi mübelliğ hâmiş Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i celîlesine de teblîğ kılınmağla Mâliye Nezâret-i behiyyesinden dahi îfâ-yı muktezâsına himmet olunmak.
Mösyö Nikol'ün ma^{c}âşından icrâ olunan te'cîlâtın i^{c}âdesi hakkında.

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı seneviyesi olan iki yüz on altı bin kuruştan üç yüz on üç senesi martından i^{c}tibâren te'cîl olunan otuz iki bin dört yüz kuruşun i^{c}âdesi husûsuna dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden gelen tezkire üzerine keyfiyet Mâliye Nezâret-i behiyyesine lede'l-iş^{c}âr kontratlı bulunan me'mûrîn ma^{c}âşları te'cîlâttan müstesnâ tutulduğu hâlde dâ'iresince mûmâ-ileyhin ma^{c}âşınca sehven te'cîlât icrâ edilmesinden nâşî zikr olunan otuz iki bin dört yüz kuruşun üç yüz on üç ve üç yüz on dört ve üç yüz on beş seneleri muvâzenelerine ^{c}ilâveten tesviyesi husûsuna dâ'ir nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan cevâben gelen tezkire ^{c}arz ve takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 10 Şevval 317 ve fî 29 Kânûn-ı Sânî 315 [11 Şubat 1900 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 16 Şevval 317 ve fî 4 Şubat 315 [17 Şubat 1900 Cumartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CXXXV: BEO 1472/110363

Sadâret Mektûbî Kalemi
17 Zilhicce 317 / 4 Nisan 316 [18 Nisan 1900 Çarşamba]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihânenin şimdiki bulunduğu dâ'ire mahalle arasında ve havası muhtell bir mevki^{c}de olarak serumun sûret-i kâfiye ve mükemmelede i^{c}mâl ve istihzârına elverişli bulunmamasına mebnî Haydar Paşa'da yâhûd civârında hâlî ve münâsib bir mahallde müceddeden bir Bakteriyolojihâne te'sîs ve inşâsı tezkire-i ma^{c}rûza-i Ser^{c}askerîleri üzerine şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî iş^{c}âr ve keyfiyet (II) Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine izbâr kılınmağın dâ'ire-i cenâb-ı ^{c}askeriyece ber-mantûk-ı emr u fermân-ı şâhâne îcâbının icrâsı bâbında.
(II) Mekâtib-i ^{c}Askeriye
Ser^{c}asker-i müşârü'n-ileyhe izbâr kılınmağın nezâret-i celîlelerince de ber-mantûk-ı emr u fermân-ı şâhâne îcâbının icrâsına himmet.

EK – CXXXVI: BEO 1510/113176

Sadâret Mektûbî Kalemi
30 Safer 318 / 15 Haziran 316 [28 Haziran 1900 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Behiyyesine

Bakteriyolojihânece îcâd olunan serumun husûl-i mükemmeliyeti zımnında ba^{c}zı tecâribin icrâsı ve lüzûm görünen âlâtın tedârik ve mübâya^{c}ası içün sarfı mukteza-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olan beş yüz lirânın bedeli bulunan elli bin kuruşun büdce açığına ve Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâveten tesviyesi zımnında îcâb eden mu^{c}âmelâtın icrâsı lüzûmunu mutazammın Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden gelen 21 Safer 318 târîhli ve 15 numerolu tezkire leffen savb-ı atûfîlerine gönderilmekle me'aline göre vâki^{c} olacak mütâla^{c}a-i behiyyelerinin inbâsına ve melfûfun i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i hazret-i müsteşârî mûcebince.

EK – CXXXVII: BEO 1552/116357

Sadâret Mektûbî Kalemi
25 Cemâziye'l-Evvel 318 / 7 Eylûl 316 [20 Eylül 1900 Perşembe]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Celîlelerine

Esbâb-ı sıhhisine binâ'en me'mûriyetine ^{c}avdet edemeyeceği Doktor Nikol tarafından bildirilmiş olan Dârü'l-kelb ^{c}Ameliyâthânesi Müdîri ve Bakteriyolojihâne Müdîr Mu^{c}âvini Doktor Mösyö Marie'nin yerine Fransa'nın Bakteriyolojihâne-i ^{c}Askeriye Müdîri Mösyö Sacquépée'nin mûmâ-ileyh Mösyö Marie'nin Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinden almakta olduğu yetmiş lirâ ma^{c}âşla ta^{c}yîni ^{c}arz olunan tezkire üzerine şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî ^{c}âliyesinden buyurulduğu Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî iş^{c}âr ve keyfiyet nezâret-i müşârü'n-ileyhâya da izbâr kılınmış olmağla nezâret-i celîleleri de îcâbının îfâsına himmet.
Tezkire-i husûsî Âmedî Odasına verilmiştir.

EK – CXXXVIII: BEO 1572/117869

Sadâret Mektûbî Kalemi
5 Receb 318 / 17 Teşrîn-i Evvel 316 [29 Ekim 1900 Pazartesi]

Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Nezâret-i ^{c}Aliyyesiyle Defter-i Hâkanî ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlelerine

Vebâ ^{c}illetinin müdâfa^{c}ası zımnında istihsâli emr u fermân buyurulan serumun i^{c}mâli için şimdiki ^{c}ameliyâthânenin ^{c}adem-i vüs^{c}atine binâ'en Şişli'de emlâk-ı hümâyûndan olan ve bir tarafı süvârî karakolhâne-i hümâyûnu ve dîger tarafı maşatlık ve Rusya Hastahânesi ve iki tarafı tarîk-i ^{c}âm ile mahdûd ^{c}arsanın üzerine vebâ serumu ^{c}ameliyâthânesi inşâ kılınmak üzere Bakteriyolojihâne-i Şâhâne nâmına ihsân buyurulduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunarak (I) nezâret-i müşârü'n-ileyhâya ma^{c}lûmât i^{c}tâ ve Defter-i Hâkanî Nezâret-i celîlesine teblîgât icrâ kılınmağla nezâret-i ^{c}aliyyelerince de îfâ-yı muktezâsına himmet.
(I) Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretine
Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Nezâret-i ^{c}aliyyesiyle Defter-i Hâkanî Nezâret-i celîlesine teblîgât icrâ kılınmış olduğu beyânıyla tezkire.

EK – CXXXIX: BEO 1573/117954

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
7 Receb 318 / 19 Teşrîn-i Evvel 316 [31 Ekim 1900 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Muzâdd-ı vebâ serumunun istihzârı zımnında îcâb eden âlât ve edevâtın tedâriki içün def^{c}aten bin ve ^{c}ameliyâthânenin idâmesi içün dahi mâh-be-mâh yüz yirmi lirânın Mâliye Hazîne-i celîlesinden i^{c}tâsı mukteżâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olduğu hâlde nezâret-i celîlelerince meblağ-ı mezbûrun def^{c}aten tesviyesi teklîf olunduğundan bahis ile ba^{c}zı ifâdeyi mutazammın Bakteriyolojihâne Müdîriyetinden Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine verilen takrîr nezâret-i müşârü'n-ileyhânın 1 Receb 318 târîhli ve 565 numerolu tezkiresiyle berâber leffen savb-ı devletlerine tesyîr olunmağla me'aline nazaran îcâb-ı hâlin serî^{c}an icrâ ve inbâsına ve melfûfların i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded
565

Makam-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Muzâdd-ı vebâ serumunun istihzârı zımnında îcâb eden âlât ve edevâtın tedâriki içün def^{c}aten bin ve ^{c}ameliyâthânenin idâmesi içün dahi mâh-be-mâh yüz yirmi lirânın Mâliye Hazîne-i celîlesinden i^{c}tâsı hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîye tevfîkan Mâliye Nezâret-i celîlesine vukû^{c} bulan mürâca^{c}at üzerine meblağ-ı mezkûrun def^{c}aten tesviyesi teklîf olunduğundan bahisle ba^{c}zı ifâdeyi hâvî Bakteriyolojihâne Müdîriyet-i behiyyesinden vârid olan takrîr matviyyen huzûr-ı sâmî-i vekâlet-penâhîlerine takdîm kılınmış olmağla icrâ-yı îcâbı bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 1 Receb 318 ve fî 12 Teşrîn-i Evvel 316 [25 Ekim 1900 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded
396

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Muzâdd-ı vebâ serumunun istihzârı zımnında îcâb eden âlât ve edevâtın tedârîki içün def^{c}a-i vâhidede bin ve ^{c}ameliyâthânenin idâmesi içün mâh-be-mâh yüz yirmi lirânın Mâliye Hazîne-i

celîlesinden i^{c}tâsı bâbında fî 6 Haziran 316 târîhiyle şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhînin infâz-ı hükm-i münîfine muntazır iken bir hafta evveline kadar henüz bir semeresi müşâhede edilemediğinden geçen gün ^{c}âcizleri nezâret-i ^{c}aliyye-i mâliyeye bi'l-mürâca^{c}a tesrî^{c}-i mu^{c}âmeleye himmet buyurulması istirhâm edilmiş ve fakat mezkûr bin lirânın def^{c}aten te'diyesi kabil olamayacağı dîger hafta da otuz bin kuruş i^{c}tâ edilmek üzere taksît-be-taksît tesviye olunabildiği ifâde buyurulmuş ve ilk taksîtin geçen perşembe günü i^{c}tâsı mukarrer iken ta^{c}vîk olunmağla keyfiyet-i istihzâr tabî^{c}i bu vechile te'ahhur edilegeldiği ve Hudâ-negerde memâlik-i mahrûsa-i şâhânenin bir noktasında setr-zede-i zuhûr olabilecek vebâ ^{c}illetinin müdâfa^{c}ası son derecede müşkülleşeceği ve Avrupa'da dahi kılletine mebnî buraca tedâriki gayr-i kabil bulunacağı bedîhî olduğundan ma^{c}âz-Allah bu gibi vekayi^{c}-i elîmeye meydân verilmemek üzere bir ân evvel dârü'l-istihzârın teşkîline medâr olunmak üzere îcâb eden bin lirânın hükm-i irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîye tevfîkan def^{c}aten tesviyesi ve mâhiye i^{c}tâsı mukarrer olan yüz yirmi lirânın dahi te'mîn-i te'diyesi husûsunda îcâb eden teshîlâtın îfâsında himem-i devletlerinin erzân ve râygân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 4 Teşrîn-i Evvel 316 [17 Ekim 1900 Çarşamba]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – CXL: BEO 1581/118547

Sadâret Mektûbî Kalemi
21 Receb 318 / 2 Teşrîn-i Sânî 316 [14 Kasım 1900 Çarşamba]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Celîlesine

Ağnâm ve mevâşiye ^{c}ârız olarak ba^{c}zan telefât-ı külliyeye sebeb veren şarbon ya^{c}nî cemre ^{c}illetinin yegâne çâre-i tedâvîsi olan aşının sâye-i terakkiyât-vâye-i hazret-i pâdişâhîde buraca istihzâr olunabilmesi içün Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından ne misillü teşebbüsât ve teklîfâtta bulunulduğunu mutazammın Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin 19 Receb 318 târîh ve 36 numerolu tezkiresi leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmağla mündericâtına nazaran bâ-tedkîk vâki^{c} olacak mütâla^{c}a-i ^{c}aliyyelerinin serî^{c}ân ve muvazzahan inbâsına ve melfûfun i^{c}âdesine himmet.

Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i hazret-i müsteşârî.

EK – CXLI: BEO 1611/120777

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
7 Şevval 318 / 15 Kânûn-ı Sânî 316 [28 Ocak 1901 Pazartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Muzâdd-ı vebâ serumun istihzârı zımnında îcâb eden âlât ve edevâtın tedâriki içün i^{c}tâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneden bulunan bin liranın def^{c}aten i^{c}tâsı kabil olamadığı cihetle masârif-i sâ'ire misillü ceste ceste îfâsı zarûrî bulunduğu 1 Receb 318 târîhli ve 565 numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-muhâbere Mâliye Nezâret-i celîlesinden cevâben bildirildiği beyânıyla tezkire.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i hazret-i müsteşârî.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded
2294

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Muzâdd-ı vebâ serumun istihzârı zımnında îcâb eden âlât ve edevâtın tedâriki içün def^{c}aten bin ve ^{c}ameliyâthânenin idâmesi içün dahi mâh-be-mâh yüz yirmi liranın Hazîne-i celîleden i^{c}tâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olduğu hâlde hazînece meblağ-ı mezbûrun maktu^{c}an tesviyesi teklîf olunduğundan bahis ile ba^{c}zı ifâdeyi mutazammın Bakteriyolojihâne Müdîriyetinden Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine verilen takrîr nezâret-i müşârü'n-ileyhânın tezkiresiyle berâber leffen gönderildiği beyân-ı ^{c}âlîsiyle îcâbının icrâ ve ^{c}arz ve inbâsı şeref-vârid olan 19 Teşrîn-i Evvel 1316 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde emr u izbâr buyurulmuştur. Mezkûr bin liranın hâl-i hâzır-ı hazîne îcâbınca def^{c}aten i^{c}tâsı mümkün olamamasına binâ'en masârif-i sâ'ire misillü ceste ceste îfâsı zarûrî olduğunun huzûr-ı sâmî-i dâver-i e^{c}âzımîlerine cevâben ^{c}arz ve izbârı Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliyeden ifâde ve evrâk-ı merkume leffen takdîm ve i^{c}âde olunmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 5 Şevval 1318 ve fî 13 Kânûn-ı Sânî 1316 [26 Ocak 1901 Cumartesi]
Mâliye Nâzırı

EK – CXLII: BEO 1630/122176

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
21 Zilka^{c}ade 318 / 27 Şubat 316 [12 Mart 1901 Salı]

Taraf-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Müsteşârîden Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından hayvânât-ı bakariyece telkîh tecrübeleri icrâsiyçün otuz bin kuruşun üç yüz on üç senesi muvâzenesi açığına ve Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâveten icrâ-yı mahsûbu hakkında şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîyi mübelliğ 6 Zilhicce 315 târîhli buyuruldu-ı sâmînin sûret-i musaddıkası 12 Zilka^{c}ade 318 târîhli ve 651 numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i nezâret-penâhîleri mûcebince leffen sûy-i devletlerine tesyîr kılınmağla ol bâbda.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded
651

Makam-ı Sâmî-i Sadâret-i ^{c}Uzmâ Müsteşârlığı Cenâb-ı ^{c}Âlîsine

Devletlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından hayvânât-ı bakariyece telkîh tecrübeleri icrâsı içün otuz bin kuruşun sarfı mukteză-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olmasına mebnî meblağ-ı mezbûr Mâliye Hazîne-i celîlesince üç yüz on üç senesi tahsîsâtına zamm ve ^{c}ilâve edilerek tesviye ve i^{c}tâ kılınmış ise de bu bâbdaki irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhînin Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretine teblîğ buyurulduğu kayden anlaşılmış ve işbu irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîyi mübelliğ olan tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhî Dîvân-ı Muhâsebâtca taleb edilmekte bulunmuş olduğundan sûret-i musaddıkasının irsâl buyurulması lüzûmunun taraf-ı ^{c}âlî-i asafânelerine izbârı Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Müdîriyet-i behiyyesinden ifâde kılınmış olmağla mezkûr sûretin irsâli husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i dâverâneleri derkâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 12 Zilka^{c}ade 318 ve fî 18 Şubat 316 [3 Mart 1901 Pazar]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nazırı
Zeki

EK – CXLIII: BEO 1632/122388

Sadâret Mektûbî Kalemi
26 Zilka^{c}ade 318 / 4 Mart {sehven Şubat} 317 [17 Mart 1901 Pazar]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

Doktor Mösyö Nikol'ün mu^{c}âvinlerinden tabîb kolağası ^{c}Âdil Efendi'nin terfî^{c}-i rütbesi hakkında 8 Cemâdiye'l-evvel 318 târîhinde şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunmuş ve mûmâ-ileyh ^{c}Âdil Efendi'nin tabîb kolağası ^{c}Âdil Efendi olmayıp Mösyö Nikol'ün mu^{c}âvini Mekteb-i Harbiye-i Şâhânede baytar Sol Kolağası ^{c}Âdil Efendi olduğu bâb-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîleri Sıhhiye Dâ'iresinden mâ-derkenâr Dîvân-ı Hümâyûn Kaleminden ifâde kılınmış olmağla icrâ-yı îcâbı bâbında.
Evrâk Müdîriyet-i ^{c}aliyyesinin ifâdesiyle.

EK – CXLIV: BEO 1635/122614

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
30 Zilkacade 318 / 8 Mart 317 [21 Mart 1901 Perşembe]

Ormân ve Macâdin ve Zirâcat Nezâret-i Celîlesine

Ağnâm ve mevâşiye cârız olarak baczan telefât-ı külliyeye sebeb olan şarbon hastalığı aşısı Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından istihzâr olunmak üzere bir milyon doz kadarı içün iktizâ eden âlât ve edevât bedeli olarak defcaten beş yüz lirâ ve bu mikdârdan ziyâde taleb olunur ise o nisbette bir meblağın ictâsı ve istihzâr edilecek mâdde-i mülhakanın nezâret-i celîleleri vâsıtasıyla her dozunun on para bedel mukabilinde efrâd-ı ahâliye tevzîci ve mezkûr on paradan on bin dozu tevzîc olunduğu hâlde beş yüz frank hâsıl olacağına nazaran bir dozun değeri olan on paradan iki parasının aşı şirketine verilmesi ve iki parasından nezâret-i celîlelerince istifâde olunması ve kusûr altı parasının istihzâr masârifine tahsîsi teklîf olunduğunu mutazammın Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tezkiresi ve Mösyö Nikol vesâtatiyle Paris'ten celb edilen yüz bin doz mâdde-i mülhaka Dersacâdet civârlarıyla baczı vilâyât-ı şâhâne ağnâmına pek çok müşkülât ile telkîh olunabildiği gibi iki defca telkîhi îcâb etmesinden dolayı bu işe me'mûr edilen baytarların masârifi de hayli mikdâra bâliğ olduğundan bir milyon doz aşının istihzârı hâlinde şimdilik isticmâli kabil olamayacağına göre ficil-i telkîh mecbûriyet hâlinde bulundurulmak üzere iki yüz binden nihâyet üç yüz bin aşının telkîh olunacağı melhûz olmağla berâber bu takdîrde dahi her doz başına nezârete iki para terki masârif-i mîrînin tesviyesine kifâyet edemeyeceği cihetiyle mümkün ise cameliyâthânece istihzâr masârifi olmak üzere taleb olunan doz başına altı paradan bir şey tenzîliyle berâber istihzâr âlât ve edevâtı bir milyon doz nisbetinde olup iki üç yüz bin doza göre olmak lâzım geleceğinden bunun içün taleb olunan beş yüz lirânın dahi o nisbette tahdîdi lâzım geleceğini 8 Ramazân 318 târîhli ve 380 numerolu tezkire-i cevâbiye-i devletleri Şûrâ-yı Devlete lede'l-havâle memâlik-i mahrûsa-i şâhânece servet-i cumûmiyenin erkân-ı mühimmesinden olan hayvânât-ı ehliyenin teksîr ve tevfîriyle cinslerinin ıslâhı ve kendilerine cârız olan sâriye ve câdiyenin tahdîd-i dâ'ire-i hatârı içün îcâb eden tedâbîr-i tahaffuziyenin vazc ve tatbîki vezâ'if-i asliye-i nezâret iktizâsından olmasına ve hayvânât-ı ehliyeye cârız olup telefât-ı külliyeye sebeb vermesi cihetiyle Hazîne-i celîlece ağnâm rüsûmundan binlerce lirânın zayâcına ve efrâd-ı ahâlinin zarar ve ziyânına bâdî olan şarbon hastalığı aşısının buraca istihzârı lazîmeden görünmesine binâ'en zikr olunan aşıların masârifini çıkaracak mikdârdan fazla fiyat ile ahâliye satılmamak şartıyla hüsn-i sûretle icrâsı kabil olacak mikdâr dozun mûmâ-ileyh Mösyö Nikol macrifetiyle istihzârı ve âlât ve edevât-ı istihzâriyeye verilecek mebâliğin de o nisbette ictâsı husûsunun tezekkür kılındığı Mâliye Dâ'iresinden bâ-mazbata inbâ kılınmış olmağla ber-vech-i tezekkür iktizâsı icrâ olunmak üzere evvel-emirde karâr-ı vâkıca göre mezkûr aşıların kaçar paraya satılması ve ne kadar doz ihzâr edilmesi lâzım geleceğinin ve kaç kuruş masraf ihtiyâr olunacağının ve bunun bidâyeten ne sûretle tesviye edileceğinin tacyîn ve işcârına himmet.
Bâ-işâret-i caliyye-i hazret-i müsteşârî.
2)
Şûrâ-yı Devlet
Mâliye Dâ'iresi
cAded 3006

Ağnâm ve mevâşiye cârız olarak baczan telefât-ı külliyeye sebeb olan şarbon hastalığı aşısının sâye-i terakkiyât-vâye-i hazret-i pâdişâhîde buraca istihzâr olunabilmesi içün Bakteriyolojihâne-i

Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından ne misillü teşebbüsât ve teklîfâtta bulunulduğunu mutazammın Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretinden mütekaddim tezkirenin leffiyle sebk eden teblîğ-i sâmîye cevâben Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretinden bi'l-takdîm Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 8 Ramazân 318 târîh ve iki yüz seksen numerolu tezkire melfûfuyla berâber dâ'iresinde kırâ'at olundu.

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretinin tezkiresinde kumandan Berje ve mûmâ-ileyh Mösyö Nikol beher dozuna bir santim verilmek üzere Paris'te aşı şirketi nezdinde icrâ-yı tavassut eylemesi içün Mösyö Roux'ya ricâ edip mûmâ-ileyh dahi şirket-i mezkûre nezdinde tavassut eyleyerek beyân olunan şart dâhilinde aşının buraca istihzâr edilmesine müsâ^{c}ade eylemiş olmasıyla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol hükûmet-i seniyyenin arzû ve taleb buyurduğu mikdâr aşıyı istihzâra âmâde bulunmuş olduğundan bir milyon doz kadarının istihzârına lâzım olan âlât ve edevât bedeli olmak üzere def^{c}aten beş yüz lirâ ve bu mikdârdan ziyâde taleb buyurulur ise o nisbette bir meblağın i^{c}tâsı ve her on bin doz istihsâl olundukça dört yüz frankın muntazaman tesviyesiyle bundan yüz frankı beher doz bir santim olmak üzere kumpanyaya verilmesi ve kusûr üç yüz frankının mezkûru'l-mikdâr aşının istihzârı içün vukû^{c} bulacak masrafa karşılık tutulması ve kumpanyaya ^{c}â'id olan yüz frankın on bin dozun ^{c}akîb-i istihzârında şirkete gönderilmesi ve işbu mebâliğin ^{c}â'idiyeti hasebiyle Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâreti tarafından tesviye edilmesi ve istihzâr edilecek mâdde-i mülhakanın nezâret-i müşârü'n-ileyhâ vâsıtasıyla beher dozunun on paraya bedel mukabilinde efrâd-ı ahâliye tevdî^{c}i ve mezkûr on paradan on bin doz tevzî^{c} olunduğu hâlde beş yüz frank hâsıl olacağına nazaran bu vechile bir dozun değeri olan on paradan iki parasının beher dozda bir santimlik resim mukabili olarak aşı şirketine verilmesi ve iki parasından da nezâret-i müşârü'n-ileyhâca istifâde olunması ve kusûr altı paranın da ^{c}ameliyâthânede ihtiyâr edilecek istihzâr masârifine tahsîs kılınması teklîf edildiği gösterilmiş ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretinin tezkire-i cevâbiyesinde de bu sene Mösyö Nikol vâsıtasıyla Paris'ten celb edilen yüz bin doz mâdde-i mülakkaha Dersa^{c}âdet civârlarıyla ba^{c}zı vilâyât-ı şâhâne ağnâmına pek çok müşkülât ile telkîh olunabilip bu dahi hayvânât-ı mezkûre dağınık bir sûrette olmasından ileri geldiği gibi iki def^{c}a telkîhi îcâb etmesinden dolayı bu işe me'mûr edilen baytarların masârifi hayli mebâliğe bâliğ olduğu cihetle bir milyon doz aşının istihzârı hâlinde şimdilik isti^{c}mâli kabil olamayacağına göre fi^{c}il-i telkîh mecbûriyet hâlinde bulundurulmak şartıyla iki yüz binden nihâyet üç yüz bin aşının telkîh olunacağı me'mûl olmakla berâber bu takdîrde dahi beher doz başına nezârete iki para terki masârif-i mîrînin tesviyesine kifâyet edemeyeceğine mebnî mümkün ise ^{c}ameliyâthâne istihzâr masârifi olmak üzere terki taleb olunan doz başına altı paradan bir şey tenzîliyle berâber istihzâr-ı âlât ve edevâtı artık bir milyon doz nisbetinde olmayıp iki üç yüz bin doza göre olmak lâzım geleceğinden bunun içün istenilen beş yüz lirânın dahi o nisbette tahdîdi lâzım geleceği ityân kılınmıştır.

İktizâ-yı maslahat lede'l-müzâkere memâlik-i mahrûsa-i şâhâne servet-i ^{c}umûmiyenin erkân-ı mühimmesinden olan hayvânât-ı ehliyenin teksîr ve tevfîriyle cinslerinin ıslâhı ve kendilerine ^{c}ârız olan emrâz-ı sâriye ve ^{c}âdiyenin tahdîd-i dâ'ire-i hatâriyçün îcâb eden tedâbîr-i tahaffuziyenin vaz^{c} ve tatbîki vezâ'if-i asliye-i nezâret iktizâsından olmasına ve hayvânât-ı ehliyeye ^{c}ârız olup telefât-ı külliyeye sebebiyet vermesi cihetiyle Hazîne-i celîlece ağnâm rüsûmundan binlerce lirânın zayâ^{c}ına ve efrâd-ı ahâlinin zarar ve ziyânına bâdî olan şarbon hastalığı aşısının buraca istihzârı lâzimeden görünmesine mebnî zikr olunan aşıların masârifini çıkaracak mikdârdan fazla fiyatla ahâliye satılmamak şartıyla hüsn-i sûretle icrâsı kabil olacak mikdârda dozun mûmâ-ileyh Mösyö Nikol ma^{c}rifetiyle istihzârı ve âlât ve edevât-ı istihzâriyeye verilecek mebâliğin de o nisbette i^{c}tâsı husûsunun Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretine havâlesiyle Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretine de ma^{c}lûmât i^{c}tâsı tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 16 Zilka^{c}ade 1318 ve fî 22 Şubat 316 [7 Mart 1901 Perşembe]

[İmzâlar]

EK – CXLV: BEO 1701/127516

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
22 Rebi^c^u'l-ahir 319 / 25 Temmûz 317 [8 Ağustos 1901 Perşembe]

Taraf-ı Zî-şeref-i Hazret-i Müsteşârîden Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

5 Rebi^c^u'l-evvel 319 târîhli ve 169 numerolu tezkire-i ^c^aliyye-i dâverânelerine cevâbdır. Kuş palazı ^c^Ameliyâthânesinin üç yüz on iki senesi muhassasâtı olan beş yüz kırk lirânın Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesine idhâlen tesviyesi hakkında 3 Muharrem 314 târîhinde nezâret-i celîle-i asafânelerine tastîr olunan tezkire-i sâmiye ile mezkûr ^c^ameliyâthânenin gaz ve su esmânı olan on sekiz bin küsûr kuruşun üç yüz on bir ve üç yüz on iki seneleri muvâzene açıklarına ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^c^ilâvesine dâ'ir 20 Muharrem 314 târîhinde Mâliye Nezâret-i celîlesine tastîr olunan buyuruldunun musaddak sûretleri leffen savb-ı ^c^âlî-i dâverânelerine irsâli ve bu bâbda başka kayd ve ma^c^lûmât olmadığı ifâde kılınmış olmağla ol bâbda.

2)
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^c^Aded 169

Makam-ı Sâmî-i Sadâret-i ^c^Uzmâ Müsteşârlığı Cenâb-ı ^c^Âlîsine

Devletlü Efendim Hazretleri
Mösyö Nikol'ün taht-ı idâresinde bulunan Nişantaşı'nda kâ'in Bakteriyolojihânenin muhassasât-ı seneviyesi olan elli dört bin ve gaz ve su esmânı olan on sekiz bin altı yüz kuruş ki cem^c^an yetmiş iki bin altı yüz kuruşun üç yüz on üç senesi muvâzenesine idhâl edildiği hâlde komisyon-ı mahsûsunca bi'l-^c^umûm masârifât sinîn-i sâlise-i ma^c^lûme hadd vasatı mütehakkıkı i^c^tibârıyla dâhil-i büdce edilerek sinîn-i mezkûrenin inkızâsından sonraki masraf zamâyiminin ayrıca zamm ve ^c^ilâvesine lüzûm görülmediği cihetle o cümleden ma^c^dûd olan işbu iki kalem akçe açıkta kalmış ise de muhassasât-ı mezkûrenin tesviye olunagelmekte bulunmasına nazaran sâlifü'z-zikr iki kalem yetmiş iki bin altı yüz kuruşun sene-i merkume muvâzenesi açığına ve Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^c^ilâvesi lüzûmuna dâ'ir Mâliye Nezâret-i celîlesinden vukû^c^ bulan ^c^arz ve istîzân üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte^c^allik ve şeref-sudûr buyurularak Hazîne-i celîlece de fî 15 Eylûl 313 târîhinde Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin sene-i merkume tahsîsâtına zamm ve ^c^ilâvesine ^c^â'id mu^c^âmele icrâ olunmuş olduğu hâlde meblağ-ı mezbûrdan elli dört bin kuruşunun ayrı ve on sekiz bin altı yüz kuruşunun dahi ayrı olarak üç yüz on iki senesi içinde zikr olunan Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye büdcesine zamm ve ^c^ilâvesi hakkında şeref-sünûh ve sudûr buyurulmuş olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîyi mübelliğ tezkireler elde edilememiş ve bunlar Dîvân-ı Muhâsebâtca taleb edilmekte bulunmuş olduğundan zikr olunan tezkirelerin birer kıt^c^a sûret-i musaddıkalarının irsâl buyurulması lüzûmunun savb-ı ^c^aliyye-i dâverânelerine izbârı Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Müdîriyet-i behiyyesinden ifâde kılınmış olmağla muktezâsının îfâsına himem-i ^c^aliyye-i destûrîleri derkâr buyurulmak bâbında emr u fermân men lehü'l-emrindir.
Fî 5 Rebi^c^u'l-evvel 319 ve fî 9 Haziran 317 [22 Haziran 1901 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i ^c^Âmire Müşîri ve ^c^Umûm
Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nazırı Zeki

3)

Kuş Palazı ^{c}Ameliyâthânesi'nin üç yüz on iki senesi muhassasâtı olan beş yüz kırk lirânın Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesine idhâlen tesviyesi hakkında Mâliye ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye ve Dâhiliye Nezâret-i celîlelerine yazılan tezkire-i sâmiye ve Bakteriyolojihânenin gaz ve su esmânı olan on sekiz bin küsûr kuruşun üç yüz on bir ve üç yüz on iki seneleri muvâzene açıklarına ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtına ^{c}ilâvesi hakkında Mâliye Nezâret-i celîlesine yazılan buyuruldu-ı sâmîden başka irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhînin teblîğine dâ'ir kayd bulunamamış ve müsevvedât merbûten takdîm kılınmıştır.

EK – CXLVI: BEO 1739/130352

Sadâret Mektûbî Kalemi
14 Receb 319 / 14 Teşrîn-i Evvel 317 [27 Ekim 1901 Pazar]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at ve Mâliye Nezâret-i Celîlelerine

Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne şâkirdânıyla Mekteb-i Harbiye-i Şâhânedeki baytar sınıflarına bakteriyoloji ^{c}ameliyesini ta^{c}lîm ve tedrîs etmekte ve müddet-i me'mûriyeti şimdilik üç senelik olmak üzere Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi Müdîri Doktor Mösyö Remlinger'in ^{c}ilâve-i me'mûriyet olarak Bakteriyolojihâne müdîriyetine de ta^{c}yîni ve ^{c}ilâve olunan bu me'mûriyet dolayısıyla mûmâ-ileyhin ma^{c}âş-ı hâliyesi olan yetmiş lirânın üzerine Bakteriyolojihânenin müdîr-i sâbıkı Mösyö Nikol'den kalan ma^{c}âştan kırk lirânın zamm ve ^{c}ilâvesiyle her iki laboratuvar müdîriyetlerine mahsûs olmak üzere ma^{c}âşının yüz on lirâya iblâğı ve ma^{c}âş-ı mezkûrun dahi ke-mâ-fi's-sâbık Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretinden tesviye ve i^{c}tâsı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden olduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî bildirilmiş ve nezâret-i ileyhâ ile Mâliye Nezâretine de iş^{c}âr-ı keyfiyet edilmiş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı şâhâne îfâsı muktezâsına himmet.

EK – CXLVII: BEO 1748/131094

Sadâret Mektûbî Kalemi
10 Şa^c^bân 319 / 8 Teşrîn-i Sânî 317 [22 Kasım 1901 Cuma]

Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Tifo hastalığının Erzurum'da husûsan mevsim-i şitâda icrâ-yı ahkâm etmekte olduğu Vâlî-i sâbık devletlü paşa hazretlerinin ifâdesinden (II) Doktor Chantemesse tarafından tifoya karşı mü'essir bir serum keşf ve istihzâr edildiği gazetelerde okunmakta olduğundan bunun derece-i te'sîrâtı ve sûret-i isti^c^mâli hakkında serî^c^an ma^c^lûmât-ı lâzime istihsâliyle nef^c^ ve fâ'idesi tahakkuk ettiği takdîrde Erzurum'da ve sâ'ir îcâb eden mahallerde kullanılmak içün münâsib mikdâr serum celb ve mümkün ise ba^c^de buraca dahi istihzârı esbâbına tevessül edilmek üzere keyfiyetin ve şimdilik ne mikdâr celbi münâsib olacağının ve esmân ve masârifi olarak kaç kuruş i^c^tâsı lâzım geleceğinin serî^c^an iş^c^ârına himmet.
(II) mutazzammın ve hareket-i arzdan dolayı el-hâletü-hazihi çadır ve barakalar gibi gayr-i mahfûz yerlerde beytûtete mecbûr olan ahâli ve sâ'irenin mezkûr hastalığa bu sene her vakitten ziyâde müte'essir olmaları melhûz olup.
Bâ-emr-i ^c^âlî-i hazret-i müsteşârî.

EK – CXLVIII: BEO 1752/131340

1)Sadâret Mektûbî Kalemi
17 Şa^{c}bân 319 / 15 Teşrîn-i Sânî 317 [29 Kasım 1901 Cuma]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Celîlesine

Doktor Mösyö Remlinger'in yüz on lirâ ma^{c}âşının kemâ-fî's-sâbık nezâret-i celîleleri veznesinden tesviyesi hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî fazla havâlâtın ref^{c}ine dâ'ir şeref-müte^{c}allik buyurulduğu 9 Şa^{c}bân 319 târîhli ve 210 numerolu tezkire-i cevâbiye-i devletlerinde beyân olunan emr u fermân-ı hümâyûn-ı şâhâneden mu'ahhar ve binâ'en-^{c}alâ-zâlik ma^{c}âş-ı mezkûrun ber-mûceb-i irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî nezâret-i celîlelerince tesviyesi muktezî olduğu beyânıyla tezkire.
İşâret-i ^{c}aliyye-i müsteşârî mûcebince.

2)Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâreti
Mektûbî Kalemi - ^{c}Aded 210

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne şâkirdânıyla Mekteb-i Harbiye-i Şâhânedeki baytar sınıflarına bakteriyoloji ^{c}ameliyâtını ta^{c}lîm ve tedrîs etmek ve müddet-i me'mûriyeti şimdilik üç senelik olmak üzere Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Doktor Mösyö Remlinger'in ^{c}ilâve-i me'mûriyet olarak Bakteriyolojihâne Müdîriyetine de ta^{c}yîni ve ^{c}ilâve olunan bu me'mûriyetten dolayı mûmâ-ileyhin ma^{c}âş-ı hâliyesi olan yetmiş lirânın üzerine Bakteriyolojihânenin müdîr-i sâbıkı Mösyö Nikol'den kalan ma^{c}âştan kırk lirânın zamm ve ^{c}ilâvesiyle her iki laboratuvar müdîriyetine mahsûs olmak üzere ma^{c}âşının yüz on lirâya iblâğı ve ma^{c}âş-ı mezkûrun dahi kemâ-fî's-sâbık nezâret-i çâkerî veznesinden tesviye ve i^{c}tâsı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğundan icrâ-yı îcâbı makam-ı fahâmet-ittisâm-ı cenâb-ı sadâret-penâhîlerinden şeref-vârid olan yüz otuz dört numero ve 14 Teşrîn-i Evvel 317 târîhli tezkire-i sâmiye ile emr u iş^{c}âr buyurulmuş ve tesviyesi nezâret-i ^{c}âcizîye muhavvel bulunan ^{c}Asâkir-i Bahriye-i Şâhâne haftalığının vakt u zamânıyla yetiştirilemeyip terâküm etmiş olmasına tertîb olunan havâlâtın kesreti sebebiyet vermekte ise haftalıklar sarfiyât-ı sâ'irenin kâffesi takdîm olunmayıp ve fıkd-ı havâlât var ise Hazîne-i celîle-i mâliyece başka tarafa nakl edilmeyip haftalık te'diyâtı ikmâl edilmedikçe hiçbir muhassasaya akçe verilmemiş ve haftalığın muntazaman te'diye ve îfâ kılınması şeref-sudûr buyurulan irâde-i kat^{c}ıyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı celîlinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ buyurulması üzerine havâlâtın mümkün mertebe te'diye edilebilecek olan kısmı alıkonularak kusûru bulunan Bakteriyolojihâne Müdîriyeti muhassasâtıyla sâ'ir havâlât ve muhassasât ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i pâdişâhî bâ-defter 1 Eylûl târîhli tezkire-i ^{c}âcizî ile Mâliye Nezâret-i celîlesine devir ve i^{c}âde kılınmış ve kitâbet-i müşârü'n-ileyhâdan 28 Teşrîn-i Evvel târîhli tezkire-i husûsiye ile teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyârî mantûk-ı münîfi vechile ma^{c}âş-ı ^{c}umûmî içün Bahriye Nezâret-i celîlesine müretteb olan iki yüz bin kuruşun hemân nezâret-i müşârü'n-ileyhâya i^{c}tâsı tahattüm bulunmuş iken akçenin fıkdânından dolayı henüz tamâmen te'diye edilememiş bulunmasına ve ber-vech-i ma^{c}rûz muntazaman tesviyesi irâde-i kat^{c}ıyye-i hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı celîlesinden bulunan bahriye haftalığının tesviyesi dahi te'ahhura düşmekte bulunmuş idüğüne mebnî mûmâ-ileyh doktora te'diye ve tesviyesi irâde buyurulan akçenin i^{c}tâsı gayr-i mümkün olduğunun savb-ı ^{c}âlî-i efhamîlerine cevâben ^{c}arz ve iş^{c}ârı muhâsebeden ifâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 9 Şa^{c}bân 319 ve fî 7 Teşrîn-i Sânî 317 [21 Kasım 1901 Perşembe]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nâzırı

EK – CXLIX: BEO 1762/132150

Sadâret Mektûbî Kalemi
5 Ramazan 319 / 3 Kânûn-ı Evvel 317 [16 Aralık 1901 Pazartesi]

Dâhiliye ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i Celîlelerine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye merbût Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri olup bi'l-isti^{c}fâ memleketine gitmiş olan Doktor Nikol'den kalan ma^{c}âştan dört bin kuruşunun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtından ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne nâzırı devletlü Zeki Paşa hazretlerine tahsîs ve iki bin beş yüz kuruşunun Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne nâzırı ferîk sa^{c}âdetlü Rızâ Paşa hazretlerinin Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinden almakta olduğu ma^{c}âşa ve iki bin beş yüz kuruşunun da Mekâtib-i ^{c}Askeriye müfettişi ferîk sa^{c}âdetlü İsmâ^{c}il Paşa hazretlerinin ma^{c}âşına zammı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî izbâr ve keyfiyet Mâliye ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i behiyyesine iş^{c}âr edilmekle nezâret-i celîlelerince de iktizâsının îfâsına himmet.

EK – CL: BEO 1811/135814

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
7 Zilhicce 319 / 4 Mart 318 [17 Mart 1902 Pazartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne Müdîriyeti'nden bi'l-isti^{c}fâ memleketine ^{c}avdet eden Doktor Nikol'den münhal ma^{c}âştan Mekâtib-i ^{c}Askeriye Müfettişi ferîk sa^{c}âdetlü İsmâ^{c}îl Paşa hazretlerine tahsîs buyurulan iki bin beş yüz kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye büdcesinde fasıldan fasıla icrâ-yı münâkalesi hakkında evvelce vârid olup mûcebince icrâ-yı îcâbı zımnında sûreti buyuruldu ile nezâret-i celîlelerine teblîğ olunan 10 Şevval 319 târîhli ve 46 numerolu tezkire-i devletlerinde meblağ-ı mezbûrun beş yüz kuruş noksân gönderildiği 2 Zilhicce 319 târîhli ve 64 numerolu tezkire-i ^{c}aliyyeleri üzerine bâ-tedkîk anlaşılmış ve müşârü'n-ileyhe tahsîs buyurulan sâlifü'l-zikr iki bin beş yüz kuruşun tamâmen icrâ-yı münâkalesi umûr-ı tabî^{c}iyeden bulunmuş olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.
İşâret-i ^{c}aliyye-i hazret-i müsteşârî mûcebince.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 64

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'ye merbût Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri olup bi'l-isti^{c}fâ memleketine gitmiş olan Doktor Nikol'den kalan ma^{c}âştan dört bin kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtından ^{c}âcizlerine tahsîs ve iki bin beş yüz kuruşunun Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne nâzırı ferîk sa^{c}âdetlü Rızâ Paşa hazretlerinin Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinden almakta olduğu ma^{c}âşa ve iki bin kuruşunun da Mekâtib-i ^{c}Askeriye Müfettişi ferîk sa^{c}âdetlü İsmâ^{c}îl Paşa hazretlerinin ma^{c}âşına zammı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğunun Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî izbâr ve keyfiyetin Dâhiliye ve Mâliye Nezâret-i celîlelerine de iş^{c}âr buyurulduğu beyân-ı sâmîsiyle nezâret-i çâkerîce de iktizâsının îfâsını âmir resîde-i dest-i îcâl olan 3 Kânûn-ı Evvel 317 târîhli ve altmış üç numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine Doktor Nikol'den münhal kalan sâlifü'l-zikr ma^{c}âşın Nezâret-i Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye büdcesinin ikinci kısım ve faslının üçüncü mâddesinde ve nezâret ma^{c}âşı dahi kezâlik büdcenin birinci kısım ve faslının on ikinci mâddesinde muharrer ve murakkam bulunmuş ve ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî zamm ve tahsîsinden dolayı fasıldan fasıla nakl mu^{c}âmelesine ^{c}â'id mu^{c}âmelenin îfâsına müsâ^{c}ade buyurulmasını mutazammın takdîm kılınan tezkire-i çâkerânem üzerine mûcebince îfâ-yı muktezâsı 13 Kânûn-ı Sânî 317 târîhli buyuruldu-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerinde irâde buyurulmaktan nâşî lede'l-havâle Doktor Mösyö Nikol'den münhal kalan ma^{c}âştan bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Müfettişi ferîk sa^{c}âdetlü İsmâ^{c}îl Paşa hazretlerine tahsîs buyurulan iki bin beş yüz kuruş ma^{c}âşın işbu buyuruldu-ı sâmiye-i sadâret-penâhilerinde iki bin kuruş olarak gösterildiği anlaşıldığından beş yüz kuruşun dahi icrâ-yı münâkalesine müsâ^{c}ade buyurulması husûsunun be-tekrâr huzûr-ı sâmî-i hıdîv-i efhamîlerine ^{c}arz ve izbârı muhâsebe-i mülkiye me'mûrluğundan ifâde kılınmış

olmağla ber-vech-i ma^{c}rûz muktezâsının îfâ ve emr u inbâsına müsâ^{c}ade-i celîle-i sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 2 Zilhicce 319 ve fî 27 Şubat 317 [12 Mart 1902 Çarşamba]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne
Nâzırı Zeki

EK – CLI: BEO 1862/139622

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
2 Rebi^{c}u'l-Evvel 320 / 27 Mayıs 318 [9 Haziran 1902 Pazartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i Celîlesine

Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresinin sûreti bâlâda muharrer mazbatası mûcebince Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulmak.

Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor [Re]mlinger'e vekâlet ma^{c}âşı i^{c}tâsı lâzım geleceğine dâ'ir.

2)
Şûrâ-yı Devlet
Mâliye Dâ'iresi
^{c}Aded 840

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretinden bâ-takdîm Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 20 Muharrem 320 târîh ve on numerolu tezkire Mâliye Dâ'iresinde kırâ'at olundu.
[Re]mlinger selefi Doktor Nikol 25 Ağustos 317 târîhinde Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyetinden infisâl ederek kendisi vekâleten yerine ta^{c}yîn olunmuş ve asâlet-i me'mûriyetini mutazammın irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî 11 Teşrîn-i Evvel 317 târîhinde müte^{c}allik buyurulmuş olduğundan işbu iki târîh beyninde güzâr eden kırk altı günlük vekâlet ma^{c}âşı bulunan otuz dokuz lirâ seksen üç kuruşun i^{c}tâsı mezkûr Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor [Re]mlinger tarafından istid^{c}â olunup mûmâ-ileyh müddet-i mezkûre zarfında vekâleten istihdâm olunmuş olmağla meblâğ-ı mezbûrun tesviye ve i^{c}tâsı istîzân kılınmış olmağla ve müdîriyet-i mezkûrenin yüz otuz lirâ ma^{c}âş-ı mahsûsu olup zammı nisbetinde vekâlet ma^{c}âşı verileceği bi'l-su'al anlaşılmış idüğüne nazaran ber-mûceb-i istîzân îfâ-yı mu^{c}âmele olunmasının nezâret-i müşârü'n-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 25 Safer 1320 ve fî 20 Mayıs 318 [3 Haziran 1902 Salı]

EK – CLII: BEO 1955/146617

Sadr-ı ᶜUzmâ Mektûbî Kalemi
25 Şaᶜbân 320 / 13 Teşrîn-i Sânî 318 [27 Kasım 1902 Perşembe]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Ber-mûceb-i irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden icrâ-yı îcâbına himmet buyurulmak.
Vebâ-i bakarî bakteriyolojihânesi müdîri Binbaşı ᶜÂdil Bey'in Mülkiye Baytar Mektebi Müdîriyetine asâleten taᶜyîni hakkında.

EK – CLIII: BEO 1958/146831

Sadr-ı ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
3 Ramazân 320 / 20 Teşrîn-i Sânî 318 [4 Aralık 1902 Perşembe]

Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i Celîlesine

Ber-mûceb-i irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine teblîgât îka buyurulmağla Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinden dahi icrâ-yı muktezâsına himmet.
25 Şa^{c}bân 320 târîhinde Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretine teblîğ edilmiş ve Ormân Nezâretine de teblîği taraf-ı vâlâ-yı mektûbîden emir buyurulmuştur.
Vebâ-i bakarî bakteriyolojihânesi müdîri Binbaşı ^{c}Âdil Bey'in baytar mektebi müdîriyetine ta^{c}yîni hakkında.

EK – CLIV: BEO 2301/172521

Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
7 Muharrem 322 / 12 Mart 320 [24 Mart 1904 Perşembe]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

İzmir'de ara sıra zuhûr eden hastalığın tedkîk-i mâhiyetiyle men^{c}-i tekrârı esbâbını te'mîn içün şehr-i mezkûra i^{c}zâm buyurulan Hey'et-i Sıhhiye meyânında bulunan Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye me'mûr tabîb Kolağası Rif^{c}at Muhtâr Bey'in hidmet-i hasenesine ve kıdemine binâ'en rütbesinin binbaşılığa terfî^{c}i Aydın Vilâyet-i celîlesinden inbâ kılınmağla iktizâsının îfâsı bâbında.

EK – CLV: BEO 2360/176942

Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
15 Rebi^{c}u’l-ahir 322 / 16 Haziran 320 [29 Haziran 1904 Çarşamba]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlelerine

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i ma^{c}rûza ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mübelliğ hâmiş Dâhiliye Nezâret-i celîlesine de teblîğ edilmiş olmağla Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden dahi îfâ-yı muktezâsına himmet.
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin Selîmiye Kışlası cihetindeki binânın Dâ’ü’l-kelb ve Bakteriyoloji Laboratuvarı ittihâzına dâ’ir.

EK – CLVI: BEO 2502/187600

1)
Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
3 Zilhicce 322 / 26 Kânûn-ı Sânî 320 [8 Şubat 1905 Çarşamba]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askeriyeye

22 Zilka^{c}de târîhli tezkireye zeyldir. Telkîhhâne-i Şâhâne ile Bakteriyolojihâne ve Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânelerinin Haydar Paşadaki Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye nakilleri emr u fermân-ı hümâyûn-ı şâhâne iktizâ-yı ^{c}aliyyesinden ve her ne sûretle olur ise olsun i^{c}mâl ve inşâları ile masârif-i inşâ'iyesinin tesviyesi lüzûmunda bulunduğu 12 Zilka^{c}ade 322 târîhli ve 1445 numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i ser^{c}askeriyeleri üzerine bi'l-muhâbere Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine cevâben izbâr kılınmış iktizâsının îfâsı bâbında.

Bâ-işâret-i cenâb-ı mektûbî.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 83

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Haydar Paşa'da Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne civârında Tazıcılar ahûru karşısında vâki^{c} olup Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne ittihâz olunan binâda telkih edilmiş tavşanlara ^{c}âid tavşanlıkta ve taht-ı tedâvîdeki hastagâna yüz yataklık bir barakanın ve hayvânâta tahsîs edilecek ahûrların tesrî^{c}-i inşâsı ve sâ'ir ba^{c}zı noksanın itmâmı nezâret-i ^{c}âcizîden te'kîden izbâr olunduğuna dâ'ir taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîden takdîm kılınan tezkirenin leffiyle resîde-i dest-i tekrîm olan 11 Kânûn-ı Sânî 320 târîhli ve yüz bir numero tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri mütâla^{c}a-güzâr-ı çâkerî olmak ve Telkîhhâne-i Şâhâne ile Bakteriyolojihâne ve Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânelerinin Haydar Paşa'ya mekteb-i mezkûra nakilleri emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîleri iktizâ-yı ^{c}âliyesinden olup her ne sûretle olur ise olsun i^{c}mâl ve inşâları lâ-büdd bulunmuş ve masârif-i inşâ'iyelerinin tesviye ve i^{c}tâ ettirilmesi husûsu dahi makam-ı fahâmet-ittisâm-ı cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine ^{c}â'id olmağla mebhûsü'n-^{c}anh tezkire matviyyen pîşgâh-ı ^{c}aliyye-i destûr-i e^{c}âzımîlerine i^{c}âdeten takdîm kılınmıştır ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Zilka^{c}ade 322 ve fî 18 Kânûn-ı Sânî 320 [31 Ocak 1905 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
Âmîre Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i
Şâhâne Nâzırı Zeki

3)
Makam-ı Ser ^{c}askerî
İstihkâm ve İnşâât Dâ'iresi
1445

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Haydar Paşa'da Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne civârında Tazıcılar ahûru karşısında vâki^{c} olup Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Nişantaşı'ndaki Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye tahsîs-i

şeref-müte^{c}allik olan emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfinden bulunan binânın tedâvîhâne ve Bakteriyolojihâne Müdîr ve mu^{c}allimi Doktor Mösyö Remlinger'in raporuna nazaran muhtâc olduğu su ve havagazı ile binâ-yı mezkûrece lâzım gelen ta^{c}dîlât ve ta^{c}mîrâtın ve tavşanlıklar ve ahûrlar ve baraka ve sâ'ire misillü inşââtın vücûda getirilmesi içün cem^{c}an üç yüz altı bin yüz sekiz kuruşun sarfı lâzım geleceği anlaşılıp bunlardan su ve gaz ^{c}ameliyâtı ile bidâyeten lüzûm görünen ba^{c}zı termîmât ve i^{c}mâlât başlattırılmış ise de mezkûr Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Bakteriyolojihânenin masârifi Dâhiliye Nezâret-i celîlesi büdcesi meyânında deverân etmekte olması cihetiyle nezâret büdcesinde bunlar içün bir gûne karşılık bulunmamasına mebnî emr ve irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî mantûk-ı münîfi vechiyle mezkûr binânın itmâm ve ikmâl-i levâzımı içün mebâliğ-i mukteziyenin nezâret-i müşârü'n-ileyhâca hemân tesviye ve îfâ ettirilmesi lüzûmu 4 Teşrîn-i Sânî 320 târîhli tezkire-i ^{c}âcizânemle cenâb-ı sâmiye-i fahîmânelerine iş^{c}âr kılınmıştı. Telkih edilmiş tavşanlara ^{c}â'id tavşanlığın ve taht-ı tedâvîdeki hastagâna yüz yataklık bir barakanın hayvânât-ı mukteziyeye tahsîs edilecek ahûrun tesrî^c-i inşâsı ve sâ'ir ba^{c}zı noksanın itmâmı bu kere de mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'in takrîrlerine ^{c}atfen ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vürûd eden iki kıt^{c}a tezkirede taleb ve te'kîd edilmiş olmağla iş^{c}âr-ı sâbık-ı ^{c}âcizânem vechiyle îfâ-yı iktizâ-yı hâl ile netîcesinin inbâ buyurulmasına müsâ^{c}ade-i sâmiye-i fahîmâneleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 12 Zilka^{c}ade 322 ve 5 Kânûn-ı Sânî 320 [18 Ocak 1905 Çarşamba]
Ser-^{c}asker
Rızâ

EK – CLVII: BEO 2683/201208

Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
11 Şa^{c}bân 323 / 27 Eylûl 321 [11 Ekim 1905 Çarşamba]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

15 Zilka^{c}ade 322 târîhli ve 79 numerolu tezkire-i devletlerine cevâbdır. Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Bakteriyolojihâneye tahsîsi muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîden olan ve Haydar Paşa'daki Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne civârında Tazıcılar Ahûru karşısında bulunan binâya ^{c}ilâveten yapılacak şeylerin masârif-i külliye ihtiyârından ^{c}ibâret kalmaksızın cüz'î bir meblağ ile vücûd bulacağı işc^{c}âr-ı devletlerinden münfehim olmasına binâ'en masârifin dâhil bulunduğu Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti veznesinden pey-der-pey tesviyesiyle cümle-i irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunduğu üzere mezkûr tedâvîhâneleri bir ân evvel Haydar Paşa'ya nakli esbâbının istihsâli lüzûmunu mutazammın bi'l-muhâbere taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîden cevâben gelen 5 Şa^{c}bân 323 târîhli ve 988 numerolu tezkire matviyyen savb-ı devletlerine tisyâr kılınmağla mündericâtına nazaran îcâb-ı hâlin icrâ ve inbâsına ve melfûfun i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i cenâb-ı müsteşârî.

EK – CLVIII: BEO 3226/241905

1)
Sadâret-i ᶜUzmâ Mektûbî Kalemi
4 Zilhicce 325 / 26 Kânûn-ı Evvel 1323 [8 Ocak 1908 Çarşamba]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti ve Şehremânet-i Celîlelerine

Hudâ-negerde Dersaᶜâdet ve bilâd-ı selâsede baᶜdezîn koleradan şübheli bir musâb görüldüğü hâlde derhâl ihbârıyla Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Remlinger ve Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyenin Avusturya delegesi Doktor Kaller ile Şehremânet-i celîlesi etıbbâsından taᶜyîn kılınacak bir zâttan mürekkeb teşkîl olunacak komisyon maᶜrifetiyle icrâ-yı tedkîkat-ı fenniye ve bakteriyolojiye icrâsı husûsuna Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyece karar verilmiş olduğundan bahisle taraf-ı devletleriyle Emânet-i müşârü'n-ileyhâya Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine teblîgât icrâsı lüzûmu Sıhhiye Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire inbâ ve mûcebince îcâbı icrâ etttrilmiş olmağla nezâret-i celîlelerince de îfâ-yı muktezâsına himmet.

Bâ-işâret-i ᶜaliyye-i hazret-i sadâret-penâhî.

2)
Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye
Tahrîrât Odası
ᶜAded 168

Huzûr-ı Sâmiye-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir
Hudâ-negerde Dersaᶜâdet ve bilâd-ı selâsede baᶜdemâ koleradan şübheli bir musâb görüldüğü hâlde derhâl ihbârıyla Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Remlinger ve Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyenin Avusturya delegesi Doktor Kaller ile Şehremânet-i celîlesi etıbbâsından taᶜyîn kılınacak bir zâttan mürekkeb teşkîl olunacak komisyon maᶜrifetiyle icrâ-yı tedkîkat-ı fenniye ve bakteriyolojiye icrâsı husûsuna Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyece karar verilmiş olduğundan bu bâbda Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti ve Şehremânet-i celîlelerine icrâ-yı teblîgât buyurulması lüzûmunun huzûr-ı sâmiye-i dâver-i efhamîlerine ᶜarz ve izbârı Dâ'ire-i Umûr-ı Sıhhiyeden ifâde kılınmış olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Zilhicce 325 ve fî 26 Kânûn-ı Evvel 323 [8 Ocak 1908 Çarşamba]
Sıhhiye Nâzırı

EK – CLIX: BEO 3227/241991

1)
Sadâret-i ᶜUzmâ Mektûbî Kalemi
4 Zilhicce 325 / 26 Kânûn-ı Evvel 1323 [8 Ocak 1908 Çarşamba]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Beykoz'daki fırında ikinci defᶜa musâb olarak dünkü gün vefât eden Koço nâmındaki şahsın yârın Servi Burnu Hastahânesinde icrâ edilecek feth-i meyyit ᶜameliyâtı bakteriyoloji tedkîkatında Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Remlinger'in dahi hâzır bulunması zımnında mûmâ-ileyhin yevm-i mezkûrda sâᶜat altıda mezkûr hastahânede bulunması lüzûmu Hıfzü's-sıhha-i ᶜUmûmiye Komisyonunun ifâdesine ᶜatfen Şehremânet-i celîlesine bâ-tezkire işᶜâr kılınmağla iktizâsının îfâsına himmet.

2)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
ᶜAded

Taraf-ı Sâmiye-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir
3 Zilhicce 325 târîhli tezkire-i çâkerâneme zeyldir. Sıhhiye Nezâret-i celîlesinin tevdîᶜ buyurulan tezkiresi mündericâtına nazaran cereyân eden müzâkere netîcesini hâvî Hıfzü's-sıhha-i ᶜUmûmiye Komisyonundan verilen müzekkerede Yenişehir'de ve Beykoz'da musâb olan Kastaniyat Pateropolo? ile Panayot'un icrâ edilen muᶜâyene-i tıbbiyeleri esnâsında müşâhede olunan aᶜrâz-ı maraziyeye ve ol bâbdaki tedkîkat-ı bakteriyoloji netâyicine nazaran her ikisinin de koleradan musâben vefât ettikleri tahakkuk etmiş ve gerçi bu gibi tedkîkatın Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâsı muvâfık ise de Bakteriyolojihâne'nin mevkiᶜi münâsebetiyle bu gibi ᶜilel-i sâriyenin orada icrâ-yı tedkîkat-ı bakteriyolojisi câ'iz olamayacağına binâ'en merkumlar hakkında bakteriyoloji tedkîkatı esâsen Servi Burnu Hastahânesinde icrâ edilmiş olması ciheti yine mezkûr hânede icrâsı umûr-ı zarûriyeden bulunmuş ve merkum Kastaniyat Pateropulo ile Panayot'un tedkîkat-ı fenniye icrâ edilmiş olan mevâdd-ı me'hûzeleri kültürleri mahfûz olup tekrâr nazar-ı tedkîke vazᶜ edilebileceği gibi Beykoz'daki fırında ikinci defᶜa musâb olarak dünkü gün vefât eden Koço henüz defn olunmayarak feth-i meyyit ᶜameliyâtı ve lâzım gelen mevâddın ahzıyla bakteriyoloji tedkîkatı icrâ olunmak üzere fenn dâ'iresinde hıfz olunmuş olduğundan komisyonun ᶜazîmet edecek bir hey'et-i fenniye ile bakteriyologlar tarafından ᶜameliyât ve tedkîkat-ı mebhûsenin hîn-i icrâsında hâzır bulunmak üzere dâ'ire-i sıhhiyeden celbi emr buyurulmakla me'mûrların yârınki Perşembe günü sâᶜat altıda mezkûr Servi Burnu Hastahânesinde mevcûd bulunmak üzere iᶜzâmları husûsunda nezâret-i müşârü'n-ileyhâya işᶜârı ve Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Remlinger'in tedkîkat-ı câriye-i fenniyeyi muᶜâyenesi zımnında hâzır bulunması dahi münâsib olacağına binâ'en mûmâ-ileyhin vakt-i müteᶜayyinde mezkûr hastahânede bulunması lüzûmunun da Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine teblîği husûsunun cenâb-ı sâmiye-i fahimânelerine ᶜarz ve izbârı ifâde olunmağla îfâ-yı muktezâsına müsâᶜade-i celîle-i sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 4 Zilhicce 325 ve fî 26 Kânûn-ı Evvel 323 [8 Ocak 1908 Çarşamba]
Şehremîni

EK – CLX: BEO 3232/242390

Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
16 Zilhicce 325 / 7 Kânûn-ı Sânî 1323 [20 Ocak 1908 Pazartesi]

Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

Geçen çarşamba günü Ayvansarây'da musâb olan şahıstan bakteriyoloji tedkîkatı icrâ eylemek üzere Mösyö Remlinger cânibinden ahz olunan mevâddın Servi Burnu Hastahânesine getirilmediği ve mûmâ-ileyh tarafından şimdiye kadar bu bâbda ma^{c}lûmât dahi verilmediği cihetle bakteriyoloji tedkîkatının Bakteriyoloji-i Şâhâne'de icrâ edilmiş olması melhûz ise de hasbe'l-mevki^{c} Bakteriyoloji-i Şâhâne'de bu gibi ^{c}ilel-i sâriyeye ^{c}â'id tedkîkatn îfâsı câ'iz olmayacağına binâ'en mevâdd-ı mezkûrenin tedkîkatını nerede icrâ ve netîce-i istihsâl ettiğinin mûmâ-ileyhden istifsârıyla berâber ba^{c}dezîn bu gibi tedkîkat-ı fenniyeyi mezkûr Servi Burnu Hastahânesinde icrâ etmek lüzûmunun kendilerine teblîği Hıfzü's-sıhha-i ^{c}Umûmiye Komisyonunun bâ-müzekkere ifâde eylediğini ve Servi Burnu Hastahânesi hayli zamândan beri metrûk ise de bakteriyoloji tedkîkatı icrâsına müte^{c}allik esbâb ve levâzımın der-dest-i itmâm ve ikmâl bulunacağına dâ'ir Şehremânet-i celîlesiden vârid olan 15 Zilhicce 325 târîhli tezkire leffen savb-ı tahrîrine getirilmekle iktizâsının îfâ ve inbâsına ve melfûfâtın i^{c}âdesine himmet.

EK – CLXI: BEO 3234/242539

1)Sadâret-i ᶜUzmâ Mektûbî Kalemi
19 Zilhicce 325 / 10 Kânûn-ı Sânî 1323 [23 Ocak 1908 Perşembe]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Geçen çarşamba günü Ayvansaray'da musâb olan şahıstan Mösyö Remlinger cânibinden ahz olunan mevâddın Servi Burnu Hastahânesine getirilmeyip bakteriyoloji tedkîkatının Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâ edilmiş olması melhûz ise de hasbe'l-mevkiᶜ Bakteriyolojihâne-i Şâhânede bu gibi ᶜilel-i sâriye tedkîkatının îfâsı gayr-i câ'iz bulunduğuna binâ'en mevâdd-ı mezkûre tedkîkatını nerede icrâ ve netîce-i istihsâl ettiğinin mûmâ-ileyhden istifsârı lüzûmu Şehremânet-i celîlesinden ve mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'in Ayvansaray'a azîmetle bir kayıkhânede esîr-firâş bulunan ᶜOsmân nâmında bir kayıkçıdan aldığı mâdde-i maraziyenin usûl-i fenniyesi dâ'iresinde icrâ kılınan muᶜâyenesinde koleranın husûsî mikrobuna tesâdüf eylediği bi'l-muhâbere taraf-ı devletlerinden bildirilmiş ise de işbu muᶜâyenenin nerede icrâ kılındığına dâ'ir maᶜlûmât verilmediğinden bahisle bu cihetin nezâret-i celîlelerinden istifsârı îcâb edeceği teblîğ-i vâkıᶜa cevâben Sıhhiye Nezâret-i celîlesinden işᶜâr olunmağla işbu cihete ᶜâ'id maᶜlûmâtın dahi istihsâl ve inbâsına himmet.

2)Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye
Tahrîrât Odası
ᶜAded 181

Huzûr-ı Sâmiye-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir

Geçen çarşamba günü Ayvansaray'da musâb olan şahıstan Mösyö Remlinger cânibinden ahz olunan mevâddın Servi Burnu Hastahânesine getirilmeyip bakteriyoloji tedkîkatının Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâ edilmiş olması melhûz ise de hasbe'l-mevkiᶜ Bakteriyolojihâne-i Şâhânede bu gibi ᶜilel-i sâriye tedkîkatının îfâsı câ'iz olamayacağına binâ'en mevâdd-ı mezkûre tedkîkatını nerede icrâ ve netîce-i istihsâl ettiğinin mûmâ-ileyhden istifsârı Şehremânet-i celîlesinden alınan tezkirede işᶜâr kılındığı beyân-ı ᶜâliyesiyle iktizâsının icrâ ve melfûfâtın takdîm ve isrâsını âmir 7 Kânûn-ı Sânî 323 târîhli ve yüz sekiz numerolu tezkire-i ᶜaliyye-i hıdîv-i eᶜâzımîleri Dâ'ire-i Sıhhiyeye lede'l-havâle mukaddemce 10 Kânûn-ı Sânî 323 târîhiyle ᶜUmûm Mekâtib-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan tezkirede mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'in Ayvansaray'a ᶜazîmetle bir kayıkhânede esîr-firâş bulunan ᶜOsmân nâmında bir kayıkçıdan aldığı mâdde-i maraziyenin usûl-i fenniyesi dâ'iresinde icrâ kılınan muᶜâyenesinde koleranın husûsî mikrobuna tesâdüf eylediği bildirilmiş ise de işbu muᶜâyenenin nerede icrâ kılındığına dâ'ir bir sarâhat olmadığından keyfiyetin nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan istifsârı lâzım geleceğinin cevâben huzûr-ı sâmi-i dâver-i efhamîlerine ᶜarz ve inbâsı dâ'ire-i mezkûreden ifâde ve melfûfât-ı mersûle leffen ve iᶜâdeten takdîm ve fer-sitâde kılınmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 19 Zilhicce 325 ve fî 10 Kânûn-ı Sânî 323 [23 Ocak 1908 Perşembe]
Sıhhiye Nâzırı

3)Şehremâneti Mektûbî Kalemi
ᶜAded

Taraf-ı Sâmiye-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir

Ayvansaray’da geçen çarşamba günü musâb olan şahıstan bakteriyoloji tedkîkatı icrâ edilmek üzere Mösyö Remlinger cânibinden ahz olunan mevâddın Servi Burnu Hastahânesine götürülmediği ve mûmâ-ileyh tarafından şimdiye kadar bu bâbda maclûmât verilmediği cihetle tedkîkat-ı bakteriyolojiyenin Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâ edilmiş olması melhûz olup hâlbuki evvelce de carz ve işcâr olunduğu üzere hasbe’l-mevkic Bakteriyolojihâne-i Şâhânede bu gibi cilel-i sâriyeye câ’id tedkîkatın îfâsı câ’iz olamayacağından mevâdd-ı mezkûrenin tedkîkatını nerede icrâ ettiğinin ve netîce-i istihsâl eylediğinin bildirilmesi ve fî-mâ-bacd tedkîkat-ı fenniyenin mezkûr Servi Burnu Hastahânesinde icrâ edilmesi lüzûmunun mûmâ-ileyhe teblîği husûsunda îcâb edenlere emr u teblîğ buyurulmasının cânib-i sâmi-i sadâret-penâhîlerine carz ve işcârı Hıfzü’s-sıhha-i cUmûmiye Komisyonunun leffen takdîm kılınan müzekkeresinde gösterilmekle ve Servi Burnu’ndaki hastahâne hayli zamândan beri metrûk ise de bakteriyoloji tedkîkatı icrâsına mütecallik esbâb ve levâzımâtta der-dest-i itmâm ve ikmâl bulunmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 15 Zilhicce 325 ve fî 6 Kânûn-ı Sânî 323 [19 Ocak 1908 Pazar]
Şehremîni

4)
317
Servi Burnu Hastahânesinin te’sîs ve tabâbetinin bâ-irâde-i seniyye bakteriyoloji fennine ihtisâsı olan bir zâta tevdîci cilel-i sâriyenin tebeyyün-i mâhiyeti içün lâzım gelen tedkîkat-ı bakteriyolojiyenin münhasıran cumrândan bacîd olan mezkûr hastahânede icrâsıyla tedkîkat-ı fenniyeye macrûz mevâdd-ı intâniye ve cuzviyeden sirâyet mahzûruna imkân bırakılmaması maksadına müstenid olduğu ve bu cihetle Kânûn-ı Evvel 323 târîhli tezkire-i sâmiye ile teblîğ buyurulan Sıhhiye Nezâret-i celîlesinin yine bu târîhli tezkiresinde tezklîf olunduğu vechile tedkîkat-ı bakteriyolojiyenin Doktor Remlinger tarafından Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâsı muvaffak olamayıp tedkîkat-ı mebhûsenin Servi Burnu Hastahânesinde icrâ olunması lâzım geleceği husûsunun cevâben nezâret-i müşârü’n-ileyhâya teblîğinin cânib-i sâmiye-i sadâret-penâhîye işcârı 26 Kânûn-ı Evvel 323 târîhli müzekkere ile carz olunmuş ve binâ’en-caleyh Rumeli Hisârı’nda koleradan vefât eden Hanri Bikr’in? mevâdd-ı me’hûzesinin tedkîkat-ı bakteriyolojisini mûmâ-ileyh Doktor Remlinger mezkûr Servi Burnu Hastahânesinde icrâ etmiş ise de Ayvansaray’da kayıkhânede Kânûn-ı Sânî’nin ikinci Çarşamba günü musâb olan şahsın mûmâ-ileyh Remlinger tarafından alınmış olduğu dâ’iresinden ihbâr olunan mevâddın tedkîkatı icrâ olunmak üzere Servi Burnu Hastahânesine götürülmediği ve mûmâ-ileyh tarafından bugüne kadar bu bâbda bir maclûmât verilmediği cihetle tedkîkat-ı bakteriyolojiyenin Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâsı endîşesi hâsıl olmuş ve Bakteriyolojihânenin cumrândan bacîd olmamak ve mucâmelât içün mevâridât ve hâricle münâsebâtı ziyâde bulunmakla berâber Sarây-ı Hümâyûn-ı Mülûkâne’ye civâr olmak hasebiyle kayıkhânedeki musâbın mevâdd-ı me’hûzesi tedkîkatı Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâ olunmakta bu sûret müstelzim-i mahzûr-ı cazîm olarak bi’l-vicûh tecvîz olamayacak bir mucâmele bulunmuş olmasıyla mevâdd-ı me’hûzenin tedkîkatını mûmâ-ileyh nerede icrâ ettiğinin ve netîce istihsâl eylediğinin bildirilmesi ve fî-mâ-bacd tedkîkat-ı fenniyenin mezkûr Servi Burnu Hastahânesinde icrâ edilmesi husûsunun katciyyen mûmâ-ileyhe teblîği husûsunun cânib-i sâmiye-i sadâret-penâhîye carz ve işcâr buyurulması tezekkür kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir. Fî 5 Kânûn-ı Sânî 323 [18 Ocak 1908 Cumartesi]
Hıfzü’s-sıhha-i cUmûmiye Komisyonu
Mûcebince.

EK – CLXII: BEO 3241/243052

Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
30 Zilhicce 325 / 21 Kânûn-ı Sânî 1323 [3 Şubat 1908 Pazartesi]

Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

Evvelce Ayvansaray'da musâb olan şahıstan Mösyö Remlinger cânibinden ahz olunan mevâddın Servi Burnu Hastahânesine götürülmeyip bakteriyoloji tedkîkatının Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâ edilmiş olması melhûz ise de hasbe'l-mevki^{c} orada bu gibi ^{c}ilel-i sâriye tedkîkatının îfâsı gayr-i câ'iz bulunduğuna binâ'en mevâdd-ı mezkûre tedkîkatını nerede icrâ venetîce istihsâl ettiğinin mûmâ-ileyhden istifsârı lüzûmu Şehremânet-i celîlesinden ve mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger Ayvansaray'a ^{c}azîmetle bir kayıkhânede esîr-firâş bulunan ^{c}Osmân nâmında bir kayıkçıdan aldığı mâdde-i maraziyenin usûl-i fenniye dâ'iresinde icrâ kılınan mu^{c}âyenesinde kolera mikrobuna tesâdüf eylediği bi'l-muhâbere Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bildirilmiş ise de bu mu^{c}âyenenin nerede icrâ kılındığına dâ'ir ma^{c}lûmât verilmediğinden bahisle bu cihetin istifsârı lüzûmunu mutazammın 19 Zilhicce 325 târîhli tezkire-i devletleri üzerine sebk eden teblîğe cevâben nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan vârid olan 25 Zilhicce 325 târîhli ve 50 numerolu tezkire leffen savb-ı ^{c}âliyelerine irsâl olunmağla mündericâtına nazaran iktizâ-yı hâlin îfâsına himmet.

Ber-mûceb-i işâret-i ^{c}aliyye-i hazret-i müsteşârî.

EK – CLXIII: BEO 3253/243916

Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
16 Muharrem 326 / 6 Şubat 323 [19 Şubat 1908 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Ara sıra mevâki^{c}-i muhtelifede vebâ vukû^{c}âtı zuhûruna binâ’en îcâbına göre sevk ettirilmek üzere hemân Pasteur mü’essesesinden iki yüz tüp vebâ serumunun celbi ve masârif-i nakliyesiyle berâber esmânı olan cem^{c}an beş yüz frankın Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye veznesine irsâli hakkında Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine cereyân eden muhâberâtı hâvî Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden gelen 13 Muharrem 326 târîhli ve 4518 numerolu tezkire leffen savb-ı devletlerine tisyâr kılınmağla me’aline nazaran iktizâsının îfâ ve inbâsına ve melfûfunun i^{c}âdesine himmet.
Bâ-işâret-i hazret-i müsteşârî.

EK – CLXIV: BEO 3264/244743

1)
Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
5 Safer 326 / 24 Şubat 1323 [9 Mart 1908 Pazartesi]

Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

Pangaltı'daki Rusya Hastahânesinde şübhe olunan hastanın mu^{c}âyenesiyçün perşembe günü mezkûr hastahâneye ^{c}azîmet eyleyen Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Remlinger'den alınan tezkirede hastanın bir iltihâb-ı ^{c}ukde-i flegmoniyeden muztarib olup vebâdan musâb olmadığı bildirildiğine dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bu kere vârid olan tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmak husûsu bî-diriğ tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Bâ-işâret-i ^{c}aliyye-i hazret-i müsteşârî.

2)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Pangaltı'daki Rusya Hastahânesi'nde vebâdan şübheli olan hastanın mu^{c}âyenesiyçün mezkûr hastahâneye ^{c}azîmet eyleyen Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Remlinger'den alınan 21 Şubat 323 târîhli tezkirede hastanın teverrüm……. yapılan kültürler lede'l-mu^{c}âyene vebâ nokta-i nazarından menfî netîce i^{c}tâ eyledikleri ya^{c}nî vebâ basilinin bulunmadığı müşâhede edildiği ve yalnız izyetokok ile istafilokok mikroblarını ibrâz eylediği gibi ^{c}ale'd-devâm hâli kesb-i vahâmet etmekte bulunan hasta vebâya musâb olmayıp parmağında mevcûd olan bir ……-i sagîreden nâşî netîce-i tahassul eden bir iltihâb-ı ^{c}ukde-i flegmoniyeden muztarib ve vebâya ta^{c}alluku olmayan karâr emîn ve kat^{c}î bulunduğu ve hattâ hasta vefât etse bile vebâ nokta-i nazarından hiçbir münâsebeti ve binâ'en-^{c}aleyh tehlikeyi hâ'iz olmadığı iş^{c}âr kılınmış olmağla beyân-ı ma^{c}lûmâta ibtidâr olundu. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 3 Safer 326 ve fî 22 Şubat 323 [7 Mart 1908 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CLXV: BEO 3281/246009

Sadâret-i ᶜUzmâ Mektûbî Kalemi
26 Safer 326 / 16 Mart 324 [30 Mart 1908 Pazartesi]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Ara sıra mevâkiᶜ-i muhtelifede vebâ vukûᶜâtı zuhûruna binâ'en îcâbına göre sevk edilmek üzere hemân Pasteur mü'essesesinden iki yüz tüp vebâ serumunun celbi ve masârif-i nakliyesiyle berâber esmânı olan cemᶜan beş yüz frankın Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesine irsâli hakkında Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesiyle cereyân eden muhâberâtı hâvî 4 Safer 326 târîhli ve 4764 numerolu tezkire-i devletleri üzerine sebk eden teblîgâta cevâben mebâliğ-i mebhûsenin Hazîne-i celîlece te'diyesi gayr-i mümkün bulunduğuna dâ'ir Mâliye Nezâret-i celîlesinden gelen 22 Safer 326 târîhli ve 76 numerolu tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış ve celb olunacak serumun gönderileceği mahaller vâridât-ı belediyesinden tesviye-i esmânı mümkün bulunmuş olup ancak işin sıhhat-ı ᶜumûmiyeye taᶜalluku cihetiyle ehemmiyetine ve istenilen beş yüz frankın cüz'iyetine binâ'en meblağ-ı mezbûrun Şehremânet-i celîlesince tesviyesiyle iki yüz tüp vebâ serumunun serîᶜan celbi hakkında muᶜâmele-i lâzimenin îfâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

Taraf-ı sâmî-i mektûbîden vukûᶜ bulan ifâdeye nazaran bâ-irâde-i ᶜaliyye-i hazret-i sadâret-penâhî.

EK – CLXVI: BEO 3306/247908

1)
Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
4 Rebi^{c}u'l-ahir 326 / 22 Nisan 324 [6 Mayıs 1908 Çarşamba]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

26 Safer 326 târîhli tezkireye zeyldir. Emrâz-ı sâriye ve müstevliyeye karşı vilâyât-ı şâhâneye gönderilmek içün Paris'ten mübâya^{c}asına lüzûm görülen iki yüz şişe vebâ serumunun esmânı olan beş yüz frankın Hazîne-i celîlece te'diyesine imkân gayr-i müsâ^{c}id olduğuna dâ'ir Mâliye Nezâret-i celîlesinden bu kere vârid edilen tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmağın iş^{c}âr-ı sâbıka nazaran iktizâsının serî^{c}an îfâ ve inbâsına himmet.
Bâ-işâret-i hazret-i müsteşârî.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 339

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
16 Kânûn-ı Sânî 323 târîhli ve iki yüz sekiz numerolu tezkire-i devletleri cevâbıdır. Emrâz-ı sâriye ve müstevliyeye karşı vilâyât-ı şâhâneye sevk edilmek îcâb eden vebâ serumunun Pasteur Enstitüsünde istihzâr edilmekte ve masârif-i bendiye ve nakliyesi dâhil olduğu hâlde beher onar santimetre mik^{c}ab hacmindeki serum şişelerinin fiyâtı iki frank elli santim olup celbi içün dahi mezkûr enstitü müdîriyetine mürâca^{c}at lâzım gelip iki yüz şişe vebâ serumunun nezâret-i ^{c}âcizîce sipâriş ve mübâya^{c}a olunmak üzere esmânı bulunan beş yüz frank bedelinin serî^{c}an Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye veznesine irsâl buyurulmasının Meclis-i Ma^{c}ârif-i Tıbbiye ifâdesiyle tastîr olunan 14 Kânûn-ı Sânî 323 târîhli ve üç yüz on bir numerolu tezkire-i ^{c}âcizânemle îcâb eden serum nezâret-i ^{c}âcizîce sipâriş ve mübâya^{c}a olunmak üzere mârrü'l-beyân meblağın tesrî^{c}-i isbâline müsâ^{c}afe-i celîle-i âsafânelerinin râygân buyurulması taraf-ı ^{c}âlî-i dâverîlerine iş^{c}âr kılınmış olmağla keyfiyetin be-tekrâr ol vechile savb-ı sâmî-i destûrîlerine izbârı bi'l-havâle meclis-i mezkûrdan ifâde edilmiş olmağla icrâ-yı îcâbına himem-i ^{c}aliyye-i destûrîleri sezâ-vâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 19 Muharrem 326 ve fî 9 Şubat 323 [22 Şubat 1908 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

3)
Bâb-ı ^{c}Âlî Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 4764

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye
Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

3 Şubat 323 târîhli tezkire-i ^{c}âcizîye zeyldir. Emrâz-ı sâriye ve müstevliyeye karşı vilâyât-ı şâhâneye gönderilmek îcâb eden vebâ serumu Pasteur Enstitüsünde istihzâr edilmekte ve masârif-i bendiye ve nakliyesi dâhil olduğu hâlde onar santimetre mik^{c}ab hacmindeki şişelerinin fiyâtı iki frank elli santim olup mezkûr enstitü müdîriyetine mürâca^{c}atla celbi lâzım gelen iki yüz şişe vebâ serumu sipâriş ve mübâya^{c}a olunmak üzere esmânı bulunan beş yüz frankın serî^{c}an Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye veznesine irsâline dâ’ir te’kîdi hâvî ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan 9 Şubat 323 târîh ve üç yüz otuz dokuz numerolu tezkire dahi leffen takdîm kılındı. Me’aline ve iş^{c}âr-ı sâbık-ı ^{c}âcizîye nazaran îfâ-yı muktezâsı menût-ı re’y-i sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 4 Safer 326 ve fî 23 Şubat 323 [8 Mart 1908 Pazar]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – CLXVII: BEO 3445/258375

1)
Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
8 Zilka^{c}ade 326 / 20 Teşrîn-i Sânî 324 [2 Aralık 1908 Çarşamba]

Harbiye Nezâret-i Celîlesine

Hükûmet-i seniyyenin talebi üzerine evvelce Fransa'dan celb ile sekiz seneden beri Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Dârü'l-kelb Laboratuvarında istihdâm edilmekte olan bakteriyoloji mütehassıslarından Doktor Mösyö Remnaje'nin ahîren bilâ-sebeb hizmetinden ihrâc eylemesi te'essürâtı mûcib olmağla ve mûmâ-ileyh hakkında olunan şu mu^{c}âmeleden dolayı yerine celbi arzû olunan Mösyö Nikol'ün de gelmek istemeyeceği tabî^{c}i bulunacağı Fransa Sefîri tarafından ifâde kılınmasına nazaran mûmâ-ileyhin üç-dört ay daha hizmette istihdâm edilmek sûretiyle bâ-tatbîb şikâyetine mahall verilmemesi ve ba^{c}de Mösyö Nikol'ün celbine teşebbüs eylemesi münâsib olacağından ona göre mu^{c}âmele îfâsının Mekteb-i Tıbbiye Nezâret-i behiyyesine emr ve teblîğine himmet.

2)
Akdemce Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi içün Fransa'dan (130) lirâ ma^{c}âş ile Mösyö Nikol nâmında bir Fransız tabîb celb edildikten sonra görülen lüzûma mebnî ayrıca Bakteriyolojihâne için de bâ-mukavelenâme (70) lirâ ma^{c}âş ile yine Fransa teb^{c}asından Doktor "Remlinjer" celb ediliyor.
Bir müddet sonra Mösyö Nikol'ün memleketine ^{c}avdeti üzerine ondan münhal kalan paradan (40) lirâsının zammıyla Doktor "Remlinjer"in ma^{c}âşı (110) lirâya iblâğ edilmiş ve mütebâki (90) lirâ da Bakteriyolojihânede ötekinin berikinin ma^{c}âşlarına ^{c}ilâve edilmiştir.
Dört sene mukaddem Doktor "Remlinjer"in mukavelenâmesi münkazî olursa da Fransa Sefîri'nin mürâca^{c}atı bilâ-tecdîd-i mukavele müddet-i hizmeti temdîd ediliyor.
Bundan üç ay evvel Operatör Müşîr Cemil Paşa'nın riyâseti altında Nezâret-i Harbiyede akd-i ictimâ^{c} eden bir komisyonda mûmâ-ileyhin mukavelenâmesi dört sene mukaddem hitâm bulmuş olmasına ve zâten hizmetinden devletce istiğnâ hâsıl olmuş bulunmasına mebnî Doktor Remlinje'nin artık hizmet-i devletten afv ve terhîsi iktizâ ettiğine karâr verilmiş ve keyfiyet Bâb-ı ^{c}Âlîye de ^{c}arz ve iş^{c}âr kılınmış iken ^{c}âdî bir hizmetçinin bile evvelce haber verilmeksizin terhîsi câ'iz olamayacağından bahisle hizmetinde bir müddet daha îbkası yine Fransa Sefîri tarafından iltimâs edilmesiyle târîh-i karârdan i^{c}tibâren üç ay daha ma^{c}âşını almasına Kâmil Paşa tarafından müsâ^{c}ade edilmiş idi.
Şimdi mezkûr üç ay dahi münkazî olmuş ve keyfiyet Dâhiliye Nezâret-i celîlesine de iş^{c}âr edilmiştir.

EK – CLXVIII: BEO 3521/264059

Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
5 Rebi^{c}u-evvel 327 / 14 Mart 325 [27 Mart 1909 Cumartesi]

Harbiye Nezâret-i ^{c}Aliyyesine

20 Teşrîn-i Sânî 324 târîhli tezkireye zeyldir. Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Dârü'l-kelb Laboratuvarında müstahdem bakteriyoloji mütehassıslarından Doktor Mösyö Remlinjere'nin bir sene daha müddet-i me'mûriyeti Fransa Sefâretinden bugünde iltimâs olunup mûmâ-ileyhin eyyâm-ı me'mûriyetine devâm ve vazîfesini hîn-i îfâya ihtimâm etmekte olduğu ve yerine celb edilmek istenilen Mösyö Nikol'ün geçimsiz bir zât olduğu anlaşılmasına ve sefâretin iltimâs-ı vâkı^{c}asına nazaran Mösyö Remlinjere'nin memleketine i^{c}âdesiyle dîgerinin celbi münâsib olamayacağı gibi mûmâ-ileyhin ma^{c}âş-ı mahsûsu olan yüz on lirânın tenzîl mikdârına da muvâfakati esâs edildiğinden kendisinin ne mikdâr ma^{c}âş ile istihdâmı mümkin ve münâsib ise ona göre kontratosu tecdîd olunmak üzere mezkûr mebteb nezâret-i behiyyesiyle bi'l-muhâbere keyfiyetin îfâsı husûsuna himmet.

EK – CLXIX: BEO 3563/267153

1)
Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
12 Cemâdiye'l-evvel 327 / 19 Mayıs 325 [1 Haziran 1909 Salı]

Harbiye Nezâret-i ^{c}Aliyyesine

12 Mayıs 325 târîhli ve 439 numerolu tezkire-i ^{c}aliyyelerine cevâbdır. Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Dârü'l-kelb Laboratuvarında müstahdem bakteriyoloji mütehassıslarından Doktor Mösyö Remlingere'nin ma^{c}âş-ı senevîsinin sekiz yüz lirâya tenzîline Fransa Sefîriyle bi'l-müzâkere muvaffakiyet istihsâl edilmiş olduğundan mukavelenâmesinin o mikdâr üzerinden tecdîdiyle mûmâ-ileyh mûmâ-ileyhin me'mûriyetinde kemâkân istihdâmı husûsuna himmet.

Taraf-ı mektûbiyeden teblîğ olunmuştur.

2)
Huzûr-ı Me^{c}âl-i Mevfûr-ı Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Dârü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Mösyö Remlinjere'ye hükûmet-i ^{c}Osmâniyece dokuz seneden beri verilen para on bin lirâyı mütecâviz olup böyle ^{c}azîm bir yekûna bâliğ olan paranın muhassasât-ı ^{c}askeriyesiyle daha mükemmel bir sûrette mezkûr tedâvîhâneyi idâre etmek üzere vukû^{c} bulan istid^{c}â-yı ^{c}âzizânem Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca nazar-ı i^{c}tibâra alınarak maktû^{c}an elli lirâ masraf ve üç ay me'zûniyet ile Avrupaya ^{c}azîmetime müsâ^{c}ade olunmuş ise de Paris ^{c}Umûm Tedâvîhâneleri müdîri bulunan Mösyö Roux tarafından zât-ı sâmî-i cenâb-ı fahâmet-penâhîlerine takdîm olunmak üzere i^{c}tâ olunup merbûten takdîm-i pîş-gâh-ı sâmî-i sadâret-penâhîleri kılınan ^{c}arîza me'alinden dahi ma^{c}lûm-ı sâmîleri buyurulacağı üzere vakt-i ^{c}azîmetim olan hazirân ibtidâsı derslerin eyyâm-ı ta^{c}tîliyesine müsâdif olmasına ve derslere teşrîn-i sânî ibtidâsında bed' olunacağı anlaşılmasına binâ'en marta kadar burada ikmâl-i tahsîl eylediğim hâlde gerek bakteriyoloji gerek dâ'ü'l-kelb hakkında nazârî ve ^{c}amelî dersleri tamâmiyle gördükten sonra mezkûr tedâvîhâneyi yalnız olarak idâre edeceğimi müş^{c}ir müşârü'n-ileyh tarafından şehâdet-nâme verileceği beyân olunmuştur. Müddet-i mezkûre zarfında almış olacağım elli lirâ ile idâre-i maslahat mümkin olamayacağından yalnız akvât-ı yevmiyemi tedârik etmek ve devlet ve milletime müddet-i ^{c}ömrümce bir hizmet ve hazîne-i celîleye küllî bir menfa^{c}at bahş eylemek üzere muhassasât-ı ^{c}askeriyemin kemâkân i^{c}tâsıyla berâber elli lirâ daha i^{c}tâsına ve müddet-i me'zûniyetimin temdîdi içün de Harbiye Nezâret-i ^{c}aliyyesine teblîgât îfâsına müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîleri bî-dirîğ buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 1 Ağustos 325 [14 Ağustos 1909 Cumartesi]

Dâr'ü'l-kelb Tedâvîhânesi Müdîr Mu^{c}âvini
Olup Paris'te İkmâl-i Tahsîlde Bulunan
Tabîb Kolağası Sa^{c}âdetlü

3)
Harbiye Nezâreti
Sıhhiye Dâ'iresi
439

Hülâsa
Mekteb-i Tıbbiye Dâr'ü'l-kelb Laboratuvarında müstahdem Doktor Mösyö Remlinjere'nin ^{c}akd olunan kontrato mûcebince îfâ-yı hizmet eylemekte olduğuna dâ'ir.

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Makam-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerinden meb^{c}ûs 20 Teşrîn-i Sânî 324 târîhli ve iki bin iki yüz dört numerolu tezkire ile ona zeylen şeref-vürûd 14 Mayıs 325 târîhli ve yüz yetmiş yedi numerolu tezkire-i sâmiye-i fahimânelerine cevâbdır. Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Dârü'l-kelb Laboratuvarında müstahdem bakteriyoloji mütehassıslarından Doktor Mösyö Remlinjere'nin ma^{c}âşı hakkında iş^{c}âr-ı sâmî-i mezkûr üzerine mekteb-i mezkûr nezâret-i behiyyesine sebk eden iş^{c}âra cevâben vârid olan tezkirede mûmâ-ileyhin mikdâr-ı ma^{c}âşının tenzîliyetine kendisiyle cereyân eden müzâkere netîcesinde senevî bin lirâ ücret ile bir senelik kontratosunun ^{c}akd ve icrâsı sâmî-i sadâret-penâhîleri ile sefâreti beyninde takarrür etmiş olduğu cihetle bundan dûn bir ücretin kabûlüne salâhiyet-dâr olmadığı ifâde-i vâkı^{c}asından ve mûmâ-ileyhin muhassas olan yüz on lirâ ma^{c}âşı dört mâhdan beri ahz ile kontratosunu kemâ-fi's-sâbık hîn-i îfâ eylemekte bulunduğu da terakkiyât-ı kuyûdiyeden anlaşılmış olduğu ve ibtidâ-i me'mûriyetinden şimdiye kadar gerek Bakteriyolojihâneye gerek Dârü'l-kelb Tedâvîhânesine sûret-i muntazama ve ciddiyede devâm ile umûr-ı müvekkilesini hîn-i îfâ etmiş idüğü ve takarrür ettiği ber-vech-i taharrür ifâdesinden şâyân olan bin lirâdan senevî üç yüz yirmi lira kadar bir meblağın tasarruf edilmiş olacağı iş^{c}âr edilmiş olmağla sıhhiye dâ'iresi ifâdesiyle ^{c}arz ve beyân-ı hâle ibtidâr kılınmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 5 Cemâdiye'l-evvel 327 ve fî 12 Mayıs 325 [25 Mayıs 1909 Salı]

Harbiye Nâzırı

EK – CLXX: BEO 3565/267344

1)
Sadâret-i ^{c}Uzmâ Mektûbî Kalemi
13 Cemâdiye'l-evvel 327 / 20 Mayıs 325 [2 Haziran 1909 Çarşamba]

Harbiye Nezâret-i ^{c}Aliyyesine

Makam-ı nezâret-penâhîlerinin 12 Mart 325 târîhli ve 84 numerolu tezkiresine cevâbdır. Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Dârü'l-kelb Laboratuvarında müstahdem bakteriyoloji mütehassıslarından Doktor Mösyö Remlinjere'nin ma^{c}âş-ı senevîsinin sekiz yüz lirâya tenzîline Fransa Sefîriyle bi'l-müzâkere muvaffakiyet istihsâl edilmiş olduğundan mukavelenâmesinin o mikdâr üzerinden tecdîdiyle mûmâ-ileyhin me'mûriyetinde kemâkân istihdâmı Harbiye Nezâret-i ^{c}aliyyesine yazılmış olmağla Paris Sefâret-i seniyyesine ol bâbda ma^{c}lûmât i^{c}tâsına himmet.

Taraf-ı mektûbiyeden teblîğ olunmuştur.

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 84

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Dersa^{c}âdet'te Bakteriyolojihânede müstahdem iken kontratosunun müddeti münkazî olan Doktor Remlinger'in me'mûriyetine hitâm verildiği hâlde dîger iki Alman tabîbinin Gülhâne Serîriyâtında ibka edilmesi mûmâ-ileyh Remlinger'in delegesi bulunduğu Pasteur Mü'essesesince mûcib-i infi^{c}âl olduğuna ve ahîren i^{c}tâ buyurulan üç dört aylık müddetin de martın on dördünde hitâm bulacağından mûmâ-ileyhe tevdî^{c} olunan hizmetin dîger iki Alman tabîbinin kontrato müddetlerinin inkızâsına kadar temdîdi muvâfık-ı hakkaniyet olarak bu sûretle iki kavm hakkındaki mu^{c}âmele-i müsâvât-kârînin icrâ edilmiş olacağına ve ba^{c}zı ifâdâta dâ'ir Fransa Hâriciye Nâzırı tarafından verilen varakanın gönderildiğini ve mezkûr mü'essesenin tabîb-i mûmâ-ileyhin bakteriyoloji riyâsetinde ibkasına veyâhûd hükûmet-i seniyyece mûmâ-ileyhin tebdîli arzû olunduğu takdîrde yerine dîger bir Fransız mütehassısının ta^{c}yînine pek ziyâde ^{c}atf-ı ehemmiyet eylemekte olduğu ve nâzır-ı müşârü'n-ileyhin işbu me'mûriyete Fransa hükûmetince ^{c}atf edilen ehemmiyetin Bâb-ı ^{c}Âlîye teblîğini kendisinden recâ ile bu bâbda Bâb-ı ^{c}Âlîce mûcib-i hüsn-i rûy bir karâr ittihâz olunacağı ümîdini izhâr eylediğini mutazammın Paris Sefîri devletlü paşa hazretlerinden vârid olan 11 Mart 909 târîhli ve 134 numerolu tahrîrât ile melfûfâtının tercemeleri leffen takdîm kılınmış ve nâzır-ı müşârü'n-ileyhin sûret-i ifâdâtına nazaran ol bâbdaki arzûnun is^{c}âfı münâsib görülür ise de îfâ-yı muktezâsı irâde-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîlerine vâbeste bulunmuş olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 3 Rebi^{c}u'l-evvel 1327 ve fî 12 Mart 1325 [25 Mart 1909 Perşembe]

Hâriciye Nâzırı Vekîli

3)
Bâb-ı cÂlî
Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye
Terceme Odası
cAded

Hâriciye Nezâret-i Vekâletine 11 Mart 909 târîhli Paris Sefâret-i seniyyesinden vârid olan 134 numerolu tahrîrâtın tercemesidir.

Hâriciye Nâzırı Doktor Remlinger işine dâ'ir melfûf varakayı bu kere bendenize tevdîc eyledi. Ehemmiyet-i mahsûsası maclûm olan Pasteur Mü'essesesi tabîb-i mûmâ-ileyhin Bakteriyolojihâne müdîriyetinde ibkasına veyâhûd hükûmet-i seniyyece mûmâ-ileyhin tebdîli arzû edildiği takdîrde yerine dîger bir Fransız mütehassısının tacyînine pek ziyâde catf-ı ehemmiyet eylemektedir. Nâzır-ı müşârü'n-ileyh işbu me'mûriyete Fransa hükûmetince catf edilen ehemmiyetin Bâb-ı cÂlîye teblîğini bendenizden taleb etmiş ve cânib-i Bâb-ı cÂlîden bu bâbda mûcib-i hüsn-i rûy bir kârar ittihâz buyurulacağı ümîdini izhâr eylemiştir. Emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

Melfûf varakanın tercemesidir.

Hükûmet-i cOsmâniye ile münâsebet-i sıhhiyede bulunmakta olan Pasteur Mü'essesesi Dersacâdet'te Bakteriyolojihânede bulunduğu müddet-i tedrîsiyesi esnâsında îfâ eylediği hidemât-ı cadîdeden sonra kontratosunun cadem-i tecdîdinden ve cunvân-ı me'mûriyetiyle iktidâr ve liyâkatinin mevzûc-ı bahs ve münâzara edilmesinden dolayı kendi delegesi bulunan Doktor Remlinger hakkında gösterilen hürmetsizlikten nâşî münfacil olmuştur. Doktor Remlinger Nişantaşı'ndaki mü'esseseden kaldırıldığı hâlde Gülhâne Serîriyâtında iki Alman tabîbinin ibka edilmesindeki esbâb anlaşılamamaktadır. Fi'l-hakîka mûmâ-ileyhin kontratosu münkazî olduğu gibi geçen teşrîn-i sânînin yirmi ikisi târîhli tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhî ile ictâ buyurulan üç dört aylık müddet dahi gelecek martın on dördünde resîde-i hitâm olacak üzere ise de mûmâ-ileyhe tevdîc olunan hizmetin hiç değilse dîger iki Alman tabîbin kontrato müddetlerinin inkızâsına kadar temdîdi muvâfık-ı hakkaniyet olacağı gibi bu sûretle de iki kavm hakkında caynı mucâmele-i müsâvât-kârî icrâ edilmiş olunur ki Dersacâdet'teki mü'essesenin terakkiyâtına hidmet ve mucâvenet etmiş olan Pasteur Mü'essesesi Mösyö Remlinger'in yerine Fransa tebcasından dîger bir tabîbin tacyîni cânib-i hükûmet-i seniyyeden arzû buyurulduğu takdîrde dîger bir müdîri hükûmet-i müşârü'n-ileyhânın pes nazar-ı tensîbine carza âmâde edilmesi de bu bâbda taraf-ı hükûmet-i seniyyeden bir gûne taleb-i resmî vukûc bulmamış olduğundan Doktor Remlinger'e ictâ buyurulan müddet karîben münkazî olacağından mûmâ-ileyhin yâ Alman doktorların kontrato müddetlerinin hitâmına değin muvakkaten Nişantaşı mü'essesesi müdîriyetinde ibkası veyâhûd hükûmet-i seniyye ile karârlaştırılacak bir müddet-i muvakkate içün Fransa tebcasından dîger birinin tacyîni husûsunda bir karâr ictâsı arzû olunur mevâridâttır.

EK – CLXXI: BEO 3656/274139

Dâ’ire-i Sadâret Tahrîrât Kalemi
17 Şevval 327 / 19 Teşrîn-i Evvel 325 [1 Kasım 1909 Pazartesi]

Harbiye Nezâreti ve Mekteb-i ^{c}Aliyyesine

Bakteriyolojihâne müdîr mu^{c}âvini tabîb Sağ Kolağası Ferîd Efendi’nin istid^{c}âsı vechile ber-mûceb-i kanûn isti^{c}fâsının kabûlüyle terfîk-i kaydı husûsuna 10 Teşrîn-i Evvel 325 târîhli ve 1494 numerolu tezkire-i ^{c}aliyyeleri üzerine bi’l-istîzân 17 Teşrîn-i Evvel 325 târîhinde irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla îcâbının icrâsına himmet.

EK – CLXXII: BEO 3761/28200

Dâ'ire-i Sadâret Tahrîrât Kalemi
28 Cemâdiye'l-evvel 328 / 25 Mayıs 326 [7 Haziran 1910 Salı]

Meclis-i Meb^{c}ûsân Riyâset-i Cenâb-ı ^{c}Âlîsine

Dârü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Remlinger'in üç yüz yirmi beş senesinden üç aylık fark-ı ma^{c}âştan matlûbu bulunan on iki bin dokuz yüz doksan sekiz kuruş yirmi paranın tesviyesi zımnında tanzîm olunan mâdde-i kanûniye lâyihası ve Mâliye Nezâret-i celîlesinin ol bâbdaki tezkiresi Meclis-i Vükelâ karârıyla savb-ı ^{c}âlîlerine tisyâr kılındı efendim.

EK – CLXXIII: BEO 3775/283121

Dâ’ire-i Sadâret Tahrîrât Kalemi
27 Cemâdiye’l-ahir 328 / 22 Haziran 326 [6 Temmuz 1910 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Dârü’l-kelb ve Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Remlinger’in üç yüz yirmi beş senesine ^{c}â’id bakıyye-i matlûbu hakkında tanzîm ve Meclis-i ^{c}Umûmîce kabûl olunup mer^{c}iyet-i ahkâmına bi’l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulan mâdde-i mezkûre-i kanûniye ile Hey’et-i A^{c}yânın o bâbdaki karârnâmesinin Dîvân-ı Hümâyûn kaleminden ma^{c}rûz sûretleri leffen savb-ı ^{c}âlîlerine isrâ kılınmış olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

EK – CLXXIV: BEO 3922/294103

Dâ'ire-i Sadâret Tahrîrât Kalemi
4 Şa^{c}bân 329 / 18 Temmûz 327 [31 Temmuz 1911 Pazartesi]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Fransa Devleti teb^{c}asından Doktor Simon'un senevî seksen bin kuruş tahsîsât ve bir def^{c}aya mahsûsen yüz ^{c}Osmânlı altını harcırâh verilmek üzere üç sene müddetle Bakteriyolojihâne ve Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîriyetlerine kabûl ve ta^{c}yîni zımnında tanzîm olunan kontratonun te^{c}âtîsi icrâ olarak kendisine başkaca şehrî altı ^{c}Osmânlı Lirâsı'nın laboratuvarlar tahsîsâtından i^{c}tâsı husûsuna 29 Haziran 327 târîhli ve 1102/41942 numerolu tezkire-i devletleri üzerine bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-südûr buyurulan ol bâbda mukavelenâme ile karârnâmenin Dîvân-ı Hümâyûn Dâ'iresi müdîriyetlerine musaddak sûretleri leffen savb-ı devletlerine tisyâr kılınmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

EK – CLXXV: DH.MKT 44/18

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
5 Zilka^{c}ade 310 / 9 Mayıs 309 [21 Mayıs 1893 Pazar]

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Dersa^{c}âdet'te bir bakteriyoloji tahlîlhânesi küşâdı emrindeki muhâssenât derecâtından bahisle şimdiden münâsib bir mahallin ittihâzı hakkında emrâz-ı müstevliye ve teşrîh-i maraz mu^{c}âvinleri tarafından verilen lâyihaile Tıbbiye Nezâretinin ol bâbdaki tezkiresinin gönderildiğine ba^{c}zı ifâdeye dâ'ir ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden meb^{c}ûs 27 Nisân 309 târîhli ve iki yüz altmış dört numerolu tezkire melfûfâtıyla me^{c}an takdîm kılınmış olmağla me'allerine nazaran icrâ-yı îcâbı menût-ı müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda.

EK – CLXXVI: DH.MKT 124/49

1)Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
21 Safer 311 / 22 Ağustos 309 [3 Eylül 1893 Pazar]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Memâlik-i mahrûsa-i şâhânede ve ^{c}ale'l-husûs Dersa^{c}âdet'in cihât-ı muhtelifesinde cârî olan suların bakteriyoloji tahlîlhânesi te'sîsiyle mu^{c}âyeneleri içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede muvakkaten bir mahallin tahsîs ve edevât-ı muktezîye tedâriki içün bir def^{c}alık yedi bin kuruşun i^{c}tâsı ve masârif-i müteferrika içün de şehrî beşer yüz kuruştan senevî altı bin kuruşun umûr-ı tıbbiye-i mülkiye nezâretinin sene-i hâzıra muvâzenesine zammıyla tahsîsi husûsuna Şûrâ-yı Devlet ve Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ karârıyla bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulduğu şeref-tevârüd eden 15 Ağustos 309 târîhli buyuruldu-ı sâmiyesinde izbâr buyurulmuş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbına himem-i ^{c}aliyye-i dâverîleri derkâr buyurulmak bâbında.

2)Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret-i ^{c}Uzmâ
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 1459

Tezkire-i ma^{c}rûza sûretidir.

Memâlik-i mahrûsa-i şâhânede ve ^{c}ale'l-husûs Dersa^{c}âdet'in cihât-ı muhtelifesinde cârî olan suların bakteriyoloji tahlîlhânesi te'sîsiyle mu^{c}âyeneleri içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede muvakkaten bir mahallin tahsîs ve edevât-ı muktezîye tedâriki içün bir def^{c}alık yedi bin kuruşun i^{c}tâsı ve masârif-i müteferrika içün de şehrî beşer yüz kuruştan senevî altı bin kuruşun umûr-ı tıbbiye-i mülkiye nezâretinin sene-i hâzıra muvâzenesine zammıyla tahsîsi hakkında Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresinin Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâdan müzeyyel mazbatası ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 8 Safer 311 ve fî 8 Ağustos 309 [21 Ağustos 1893 Pazartesi]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem Cevâd

Şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî sûretidir.

Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresinin Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâdan müzeyyel melfûf mazbatasıyla berâber manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 9 Safer 311 ve fî 9 Ağustos 309 [22 Ağustos 1893 Salı]
Ser-Kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

Aslına mutâbıktır.

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i ma^{c}rûza ve şeref-müte^{c}allik buyurulan buyuruldu-ı seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mûcebince Mâliye Nezâret-i celîlesine iş^{c}âr-i keyfiyet buyurulmuş olmağla Dâhiliye Nezâret-i celîlesinin ^{c}arz-ı ^{c}âzcizleri îcâbına himmet buyurulmak.
Fî 15 Safer 1311 ve fî 15 Ağustos 1309 [28 Ağustos 1893 Pazartesi]

EK – CLXXVII: DH.MKT 175/4

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
20 Cemâziye'l-Evvel 311 / 17 Teşrîn-i Sânî 309 [29 Kasım 1893 Çarşamba]

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Doktor Chantemesse'e ücret ve ^{c}avdet masrafı olarak i^{c}tâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunan bin iki yüz lirânın tahsîsâta mahsûben nezâret-i ^{c}âcizîye gönderildiği hakkında Mâliye Nezâret-i celîlesinden cevâben takdîm kılınan tezkirenin irsâl kılındığı beyân-ı ^{c}âliyesiyle îfâ-yı muktezâsı şeref-vârid eden 26 Teşrîn-i Evvel târîh ve iki bin iki yüz elli numero tezkire-i seniyye-i sadâret-penâhîlerine izbâr olunduktan nâşî bi'l-havâle muhâsebe-i nezâretlerine yazılan der-kenârda meblağ-ı mezbûr havâle olarak mûmâ-ileyhe i^{c}tâ olunmuş ise de bunun ta^{c}alluku olan üç yüz dokuz senesi muvâzenesine dâhil bulunan zuhûrât tertîbinde karşılık olmadığından dolayı sene-i merkum muvâzenesi açığına tertîb-i mezbûr fazlasına ^{c}ilâveten tesviye ve îkası husûsunun istîzânı ifâde kılınmış olmağla iktizâsının emr u inbâsı menût-ı müsâ^{c}ade-i celîle-i vekâlet-penâhîleridir ol babda.

EK – CLXXVIII: DH.MKT 203/38

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
29 Receb 311 / 24 Kânûn-ı Sânî 309 [5 Şubat 1894 Pazartesi]

Huzûr-ı ^{c}Âliye-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Tathîrât ve tanzîfât-ı fenniye icrâsı zımnında Paris'ten celb olunan Mösyö Eugene Mondragon'a dört bin frankı peşîn ve kusûru taksîte merbût olarak tesviye edilmek ve itfâ'iye alâyından terfîk olunacak efrâda usûl-i fenniye-i tathîriyeyi ta^{c}lîm etmek üzere ücret olarak i^{c}tâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden bulunduğu şeref-tevârüd eden 14 Kânûn-ı Evvel 309 târîh ve iki bin altı yüz seksen yedi numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde izbâr buyurulan yirmi bin frankın bedeli olan seksen altı bin altı yüz yetmiş beş kuruşun sene-i hâliye muvâzenesi açığına ve mesdûd olan zuhûrât tertîbi fazlasına ^{c}ilâveten tesviyesi muhâsebeden ifâde olunduğundan istîzâna mücâseret kılındı. Ol bâbda.
Ba^{c}demâ muhâsebeye verildi.

EK – CLXXIX: DH.MKT 222/35

4 Şevval 311 / 29 Mart 310 [10 Nisan 1894 Salı]

Huzûr-ı ^{c}Aliyye-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne kurbunda inşâsına bed’ olunan Bakteriyolojihânenin nevâkıs-ı hâzırasına ve âlât ve edevât-ı mütenevvi^{c}a ile kütüb ve resâ’il-i fenniye ve masârif-i sâ’ire içün senevî bir meblağ ta^{c}yîni ve laboratuvar içün bir mu^{c}âvinin sür^{c}at-i nasbı lüzûmuna ve ifâdât-ı sâ’ire-i ıslâhiyeye dâ’ir bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol tarafından verilen Fransızca takrîrin tecümesiyle berâber gönderildiğine dâ’ir ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden tevârüd eden 10 Mart 310 târîh ve sekiz numerolu tezkire melfûfâtıyla me^{c}a’n takdîm kılındığından iktizâsının îfâ ve emr u inbâsı menût-ı sâmiye-i celîle-i vekâlet-penâhîleridir. Ol bâbda.

Fî 29 Mart 310 [10 Nisan 1894 Salı]

EK – CLXXX: DH.MKT 319/22

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
18 Cemâdiye’l-ahir 312 / 4 Kânûn-ı Evvel 310 [17 Aralık 1894 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Selânik’te icrâ-yı hükm eden kuş palazı hastalığının tedâvîsiyçün Mösyö Nikol’ün isti^{c}mâl ettiği Doktor Roux’nun ^{c}ilâcından bir mikdârının irsâline dâ’ir Selânik Vilâyeti’nden alınan 28 Teşrîn-i Sânî 310 târîhli telgrafnâme leffen irsâl kılındığından îcâbının serî^{c}an îfâ ve inbâsına himem-i ^{c}aliyye-i asafâneleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CLXXXI: DH.MKT 338/15

1)
Makam-ı Ser^c^askerî
Levâzımât-ı ^c^Umûmiye Dâ'iresi
2/322

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne civârında te'sîs buyurulan Bakteriyolojihâneye i^c^tâ ve tefrîş olunan boru lamba musluk ve sâ'ir edevât-ı tenvîriyenin bahâsı olan yedi bin beş yüz yirmi yedi kuruş İstanbul Gaz Şirketi tarafından taleb olunmakta ise de masârif-i mezkûrenin Hazîne-i celîlece Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiyenin sene-i hâliye tahsîsâtı sûretine zamm ve ^c^ilâve olunduğu Mekteb-i mezkûrdan i^c^lâm ve beyân olunan iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruş meyânında olmasıyla bunun Hâzîne-i Nizâmiyece tesviyesine mahall olmadığından meblağ-ı mezbûrun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından tesviyesine müterettib mu^c^âmelenin îfâsı zımnında şirket-i mezkûre tarafından i^c^tâ kılınmış olan bir kıt^c^a müfredât defterinin leffiyle keyfiyetin savb-ı ^c^âlî-i dâverîlerine izbârı Muhâsebât ve Levâzımât-ı ^c^Umûmiye Dâ'irelerinden ifâde ve mezkûr defter leffen i^c^âde kılınmağın muktezâsının îfâ buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 13 Receb 312 ve fî 29 Kânûn-ı Evvel 310 [10 Ocak 1895 Perşembe]
Ser^c^asker
Rızâ

İşbu tezkireden bahs ile icrâ-yı îcâbı zımnında melfûf defterin leffiyle ^c^Umûm Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâretine tezkire-i ^c^aliyye tastîri bâbında fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 7 Kânûn-ı Sânî 310 [19 Ocak 1895 Cumartesi]
Mûcebince fî 8 Kânûn-ı Sânî 310 [20 Ocak 1895 Perşembe]

2)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
2 Şa^c^bân 312 / 16 Kânûn-ı Sânî 310 [29 Ocak 1895 Salı]

^c^Umûm Mekâtib-i ^c^Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne civârında te'sîs olunan Bakteriyolojihâne içün i^c^tâ ve tefrîş olunan boru lamba musluk ve sâ'ir edevât-ı tenvîriyenin bahâsı olan yedi bin beş yüz yirmi yedi kuruş İstanbul Gaz Şirketi tarafından taleb olunup mebâliğ-i mezkûrenin Hazîne-i celîlece Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiyenin sene-i hâliye tahsîsâtı sûretine zamm ve ^c^ilâve edildiği mekteb-i mezkûrdan i^c^lâm ve beyân olunan iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruş meyânında olmasıyla Hazîne-i Nizâmiyece tesviyesine mahall olmadığından Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından tesviyesine müterettib mu^c^âmelenin îfâsı şirket-i mezkûre tarafından verilen müfredât defterinin irsâliyle tevârüd eden 29 Kânûn-ı Evvel 310 târîh ve üç yüz yirmi iki numerolu tezkire-i ^c^aliyye-i Ser^c^askerî'de iş^c^âr ve mezkûr defter leffen savb-ı ^c^âlî-i dâverîlerine irsâl kılındığından iktizâsının îfâsı bâbında.

EK – CLXXXII: DH.MKT 343/49

1)
Beyrût Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 262

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Difteri (kuş palazı) denilen maraz hakkında Fransa etıbbâ-yı meşhûresinden Doktor Roux tarafından keşf edilen usûl-i müdâvânın ta^{c}allüm ve tatbîki içün Beyrut'tan iki tabîbin Paris'e i^{c}zâmı husûsuna vuku^{c} bulan ^{c}arz ve istîzân üzerine irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulduğu nezâret-i celîle-i âsafânelerinden cevâben şeref-vürûd eden telgrafnâmede iş^{c}âr buyurulmuş ve iki tabîbin gayr-i kâfî görünmüş olmasına mebnî bu işe ehliyet ve kifâyetleri derkâr olan vilâyet-i sıhhiye müfettişi doktor ^{c}izzetlü Nizâmeddin Bey'le bu kere Beyrut belediye ikinci tabâbetine bi'l-intihâb ta^{c}yîni Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâret-i ^{c}aliyyesine inhâ edilen esbak Beyrut belediye tabîbi Nahlemdûr ve Beyrut etıbbâ-yı meşhûresinden İskender Rızkullah Efendilerin ta^{c}yîn ve i^{c}zâmları ve mûmâ-ileyhime ^{c}azîmet ve ^{c}avdet ve Paris'te iki mâh kadar müddet ikametlerinde vukû^{c} bulacak kâffe-i masârifle iştirâ edecekleri ba^{c}zı âlât ve edevât esmânına mukabil maktû^{c}an ve cem^{c}an beş bin beş yüz frank verilmesi ve çünkü zikr olunan usûl-i tedâvînin ba^{c}de'l-ta^{c}allüm buraca tatbîkinin ta^{c}mîminde merkez ve mülhakat ve Cebel-i Lübnân ahâlisi istifâde edeceklerinden bu bâbda ihtiyâr edilecek masârifin yalnız Beyrut dâ'ire-i belediyesine hasr ve tahmîli münâsib olamayacağı cihetle mezkûr beş bin beş yüz frankın bin yüzerden iki bin iki yüz frankının ^{c}Akka ve Trablusşam ve beşer yüzerden bin frankının Nablus ve Lazkiye sancakları ve yüzerden üç yüz frankının Sayda ve Sûr ve Merci^{c}uyûn kazâları ve Cebel-i Lübnân mutasarrıfiyet-i celîlesince tensîb olacak mikdârın mutasarrifiyet-i müşârü'n-ileyhâ dâhilinde bulunan devâ'ir-i belediye ve mütebâkiyesinin Beyrut dâ'ire-i belediyesi sandıklarından verilmesi ve fakat meblağ-ı mezkûr tecemmu^{c} edinceye değin mûmâ-ileyhimin beklettirilmesi câ'iz olamayacağından ileride vürûdunda yerine konulmak üzere şimdilik ta^{c}vîzen Beyrut belediyesi sandığından te'diyesi meclis-i idâre-i vilâyetce bâ tensîb îcâbı icrâ ve mûmâ-ileyhim bu kere i^{c}zâm olunarak haklarında teshîlât ve mu^{c}âvenet-i lâzime icrâsı Paris Sefâret-i seniyyesine inbâ kılınmış olmağla ^{c}arz-ı keyfiyete cür'et edildi. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 23 Receb 312 ve fî 8 Kânûn-ı Sânî 310 [20 Ocak 1895 Pazar]

Beyrut Vâlisi

2)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
16 Şa^{c}bân 312 / 30 Kânûn-ı Sânî 310 [12 Şubat 1895 Salı]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı hakkında Fransa'da Doktor Roux tarafından keşf edilen usûl-i müdâvâta ta^{c}allüm ve tatbîk içün Beyrut'tan Paris'e iki tabîbin i^{c}zâmı husûsuna iş^{c}âr-ı vilâyet üzerine bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurularak mahalline teblîğ-i keyfiyet edilmişdi işbu iki tabîbin gayr-i kâfî görünmüş olmasına mebnî bu işe ehliyet ve kifâyetleri derkâr olan vilâyet-i sıhhiye müfettişi Doktor Nizâmeddin Beyle Beyrut belediye ikinci tabâbetine bi'l-intihâb ta^{c}yîn Mekteb-i Tıbbiye Nezâretine inhâ olunan esbak Beyrut belediye tabîbi Nahlemdûr ve Beyrut etıbbâsından İskender Rızkullah Efendilerin ta^{c}yîn ve i^{c}zâm kılındıklarına ve teferru^{c}âtına dâ'ir Beyrut vilâyet-i ^{c}aliyyesinden meb^{c}ûs 8 Kânûn-ı Sânî 310 târîhli ve iki yüz altmış iki numerolu tahrîrâtın bir sûreti ma^{c}lûmât olunmak üzere leffen savb-ı ^{c}aliyye-i dâverîlerine irsâl kılınmıştır. Ol bâbda.

EK – CLXXXIII: DH.MKT 354/72

1)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
31 Ramazân 312 / 7 Mart 311 [18 Mart 1895 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı ^{c}illetinin tedâvîsiyçün Mösyö Roux nâm zâtın ihtirâ^{c}-gerdesi olan mâddeden mevsim-i bahârın hulûlünden evvel bir mikdârının irsâli hakkında Musul Vilâyeti'nden alınan 26 Şubat 310 târîhli telgrafnâmenin sûreti leffen irsâl kılınmış olmağla iktizâsının îfâ ve inbâsına himem.

2)

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı ^{c}illetinin tedâvîsine mahsûs Mösyö Roux nâm zâtın ihtirâ^{c}-gerdesi olan mâddeden mevsim-i bahârın hulûlünden evvel bir mikdârının posta ile sür^{c}at-i irsâli hakkında lâzım gelenlere emr i^{c}tâsı memleket tabâbeti ifâdesiyle ^{c}arz olunur fermân.
Fî 26 Şubat 310 [10 Mart 1895 Pazar]
Musul Vâlîsi
^{c}Azîz

EK – CLXXXIV: DH.MKT 427/28

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
22 Rebi^{c}u'l-evvel 313 / 31 Ağustos 311 [12 Eylül 1895 Perşembe]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Difteri ^{c}illetinin yeni usûl ile tedâvîsi içün bir hastahâne inşâsıyla usûl-i tedâvînin ta^{c}mîmi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olduğu evrâk-ı havâdiste görüldüğünden Paris'e ^{c}azîmet ve ^{c}avdet eden Vilâyet Sıhhiye Müfettişi Nizâmeddin Bey'in bu bâbda bir hayli tecrübe hâsıl etmiş olduğundan bahisle mütâla^{c}âtını ^{c}arz etmek üzere muvakkaten Dersa^{c}âdet'e ^{c}azîmetine ruhsat i^{c}tâsı hakkında Beyrut Vilâyet-i ^{c}aliyyesinden vârid olan 14 Ağustos 311 târîhli ve yüz yetmiş numerolu tahrîrât leffen irsâl kılınmış olmağla iktizâsının inbâsına himem-i ^{c}aliyye-i âsafâneleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CLXXXV: DH.MKT 433/17

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
29 Rebi^{c}u'l-evvel 313 / 7 Eylûl 311 [19 Eylül 1895 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne pîş-gâhında Mösyö Nikol'ün taht-ı idâresinde bulunan Bakteriyoloji Laboratuvarından ahîren Nişantaşı'nda istîcâr olunan laboratuvara nakl edilen eşyâdan başka terk olunan mefrûşâta sarf edilen elli bir bin altı yüz altmış kuruşun mezkûr laboratuvarın bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî yeniden inşâ olunacak Bakteriyoloji Laboratuvarının yerine ka'im edilerek evvelce tahsîs olunan bin altı yüz lirâdan bi'l-tenzîl Umûr-ı Tıbbiye-i Mükiyenin üç yüz on senesi muvâzenesine idhâliyle bunun Nişantaşı'ndaki mezkûr laboratuvara sarfına me'zûniyet i^{c}tâ olunduğu hâlde mebhûsu'n-^{c}anh elli bir bin küsûr kuruşla bin altı yüz lirâlık bir laboratuvar meydâna getirilmiş olacağı ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vâki^{c} olan iş^{c}âr üzerine nezâret-i celîlelerine bildirildiği şeref-vârid eden 15 Ağustos 311 târîhli ve bin beş yüz doksan üç numerolu tezkire-i sâmîde emr u iş^{c}âr olunmuş ve meblağ-ı mezbûr Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiyenin üç yüz on senesi muvâzenesine idhâlen tesviye edilecek olduğu hâlde Hazîne-i celîlece buna mahsûben i^{c}tâ olunan yirmi beş bin kuruşun üç yüz on bir senesi Dâhiliye tahsîsâtından tenzîlen tesviye kılınmış olunacağından bunun Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından bi'l-tenzîl üç yüz on senesi Dâhiliye tahsîsâtına i^{c}âdeten zammıyla keyfiyetin inbâsı husûsuna himem.

EK – CLXXXVI: DH.MKT 463/30

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
21 Zilhicce 319 / 18 Mart 318 [31 Mart 1902 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Kemâh Kazâsı'nda zuhûr eden kuş palazı ^{c}illetini tedâvî içün bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî i^{c}zâm kılınan Doktor Yüzbaşı Nûreddin Bey'in zamm ma^{c}âşı olan üç yüz yetmiş dört kuruş otuz para ile Dersa^{c}âdet'e ^{c}avdet harcırâhı bulunan sekiz yüz yetmiş kuruş ki cem^{c}an bin iki yüz kırk dört kuruş otuz paranın Hazîne-i celîlece üç yüz on üç senesi Dâhiliye tahsîsâtından 27 Şa^{c}bân 318 târîhinde mahsûbu icrâ kılındığı anlaşılmış ise de sene-i merkume zuhûrât tertîbinin mevcûdu kalmadığı gibi mürettebât-ı sâ'ireden de karşılığı bulunamamasına binâ'en meblağ-ı mezbûrun tertîb-i mezkûr fazlasına ^{c}ilâveten tesviyesi hakkında bi'l-istîzân cevâben şeref-vârid eden 12 Şubat 317 târîhli buyuruldu-ı sâmînin sûret-i musaddıkası leffen tisyâr olunup meblağ-ı mezbûrun sene-i merkume tahsîsâtı üzerine zamm ve ^{c}ilâvesiyle keyfiyetin inbâsı husûsuna muhâsebe ifâdesiyle beyânına mübâşeret.

EK – CLXXXVII: DH.MKT 808/55

1)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Sadâret-i ᶜUzmâ
Mektûbî Kalemi
ᶜAded 3186

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
İstanbul'un ya Galata gibi şehrin bir merkezinde tercîhen ve mümkün mertebe ᶜâcilen yeni bir Dârü'l-kelb Tedâvîhânesinin te'sîsine yâhûd Haydar Paşa'da bir tedâvîhâne inşâsına dâ'ir baᶜzı ifâdâtı hâvî Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Mösyö Remlinger tarafından Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine verilen takrîr nezâret-i müşârü'n-ileyhânın 20 Ramazân 321 târîhli ve 745 numerolu tezkiresiyle berâber leffen savb-ı devletlerine gönderilmekle iktizâsının serîᶜan îfâ ve inbâsına ve melfûfların iᶜâdesine himmet buyurulması siyâkında tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 10 Şevval 321 ve fî 17 Kânûn-ı Evvel 319 [30 Aralık 1903 Çarşamba]
Sadr-ı Aᶜzam

2)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
21 Şevval 321 / 28 Kânûn-ı Evvel 319 [10 Ocak 1904 Pazar]

Huzûr-ı ᶜÂlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

İstanbul'da ya Galata gibi şehrin bir merkezinde tercîhen ve mümkün mertebe ᶜâcilen yeni bir Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesinin te'sîsine yâhûd Haydar Paşa'da bir tedâvîhâne inşâsına dâ'ir baᶜzı ifâdâtı hâvî Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Mösyö Remlinger tarafından verilen takrîrin takdîmini mutazammın ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tezkiresi irsâl buyurulduğu beyânıyla iktizâsının îfâ ve inbâsı resîde-i dest-i tekrîm olan 17 Kânûn-ı Evvel 319 târîhli ve üç bin yüz seksen altı numerolu tezkire-i sâmî-i cenâb-ı fahîmânelerinin emr u izbâr buyurulmuştur. Sâlifü'l-zikr takrîrin hülâsa-i medlûlü Haydar Paşa'da inşâ olunan Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede dârü'l-kelb içün tedâvîhâne ittihâzına elverişli binâ olmamasından dolayı mezkûr tedâvîhânenin nakline imkân bulunmadığı ve dârü'l-kelb tedâvîhânesinin İstanbul'un Galata gibi şehrin merkezinde te'sîsi müreccah olacağından bahisle bu sûret kabil olamadığı hâlde Haydar Paşa'da fenn-i dâ'iresinde bir tedâvîhâne vücûda getirilmesi lüzûmu beyânından ᶜibârettir. Mûmâ-ileyhin dermiyân eylediği mütâlaᶜatın îcâbât-ı fenniyeye derece-i mutâbakatı erbâb-ı fenn ve ihtisâs tarafından taᶜyîn ve takdîr edilecek husûsâttan ve esâs-ı mâdde Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine ᶜâ'id mevâddan bulunmasına ve bu bâbda nezâret-i müşârü'n-ileyhâca bir gûne mütâlaᶜa dermiyân edilmemiş bulunmasına nazaran nezâret-i ᶜâcizîce yapılacak muᶜâmele ve tisyâr olunacak mütâlaᶜa olmadığından îcâb-ı hâlin nezâret-i müşârü'n-ileyhâca icrâsı zımnında mezkûr tezkire matviyyesiyle huzûr-ı sâmî-i cenâb-ı fahîmânelerine takdîm kılınmıştır ol bâbda.

EK – CLXXXVIII: DH.MKT 820/66

1)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 347

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Kontratosu ahkâmı mûcebince mesâlih-i zâtiyesinin tesviyesi içün altı hafta müddetle Paris'e terhîsi Bakteriyolojihâne-i Şâhâne ve Dâ'ül-kelb Tedâvîhânesi müdîri Doktor Mösyö Remlinger tarafından alınan tezkirede iş^{c}âr olunmuş olmağla iktizâsının îfâ ve inbâsına himem-i ^{c}aliyye-i nezâret-penâhîleri derkâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 14 Zilka^{c}ade 321 ve fî 19 Kânûn-ı Sânî 319 [1 Şubat 1904 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i ^{c}Âmire
Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i
Şâhâne Nâzırı Zeki

2)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
26 Zilka^{c}ade 321 / 31 Kânûn-ı Sânî 319 [13 Şubat 1904 Cumartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

19 Kânûn-ı Sânî 319 târîh ve üç yüz kırk yedi numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i dâverîleri cevâbıdır. Bakteriyolojihâne ve Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Doktor Mösyö Remlinger'in kontratosu mûcebince altı hafta müddetle Paris'e terhîsi iş^{c}âr buyurulmasıyla kontratosunda sûret-i terhîsi hakkında şerâ'it-i mahsûsa münderic olduğu münfehim olmasına ve terhîsi içün şimdiye kadar nezâretçe muhâbere cereyânı tahattur edilmemesine nazaran mûmâ-ileyh hidmet-i devlete duhûlünden beri me'zûnen ^{c}azîmet etmiştir. ^{c}Azîmet etmiş ise bi'l-istîzân müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî istihsâliyle mi etmiş yoksa kontrato mûcebince nezâret-i celîlelerince mi terhîs edilmiştir. Bi'l-tahkîk evvelce nezâret-i celîlelerince terhîs edildiği hâlde yine ol sûretle mu^{c}âmele îfâsı ve bu muhtâc-ı istîzân olduğu takdîrde keyfiyetin inbâsı husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i destûrîleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CLXXXIX: DH.MKT 839/46

1)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 18

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Cümle-i mü'essesât-ı hayriyet-âyât-ı hazret-i hilâfet-penâhîden olan ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne idâresi tahtında bulunan Telkihhâne ve Bakteriyolojihâne-i Şâhânede i^{c}mâl ve istihzâr olunan aşı tüpü ve kuş palazı serumu hakkında Dersa^{c}âdet ve taşraca devâ'ir-i mülkiye ve ^{c}askeriye ile vilâyât ve elviye-i şâhâne ve kazâ ve nevâhiyeden ve kıta^{c}ât-ı ^{c}askeriyeden taleb vukû^{c} buldukça bunlardan aşı tüpü sâye-i i^{c}nâyet-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde meccânen ve serum ile buna meteferri^{c} olan şırınga dahi ber-mûceb-i nizâm ve ta^{c}lîmât esmânı alınmak üzere gönderilmekte olduğu hâlde ba^{c}zı taraflarca mezkûr tüp ve serumun doğrudan doğruya mezkûr mü'esseselerden istenilmekte olmasına ve bu ise mezkûr tüp ve serumun hem sevk ve irsâlinde te'ahhurâtı ve hem de mu^{c}âmelâtında teşevvüşâtı mûcib olmakta bulunmasına ve bunların usûl ve fâ'idesi mevzû^{c}ası vechile merbûtiyeti mülâsebesiyle doğrudan doğruya tıbbiye nezâret-i ^{c}aliyyesinden istenilir ise bi'l-tabî^{c}i vakt ve zamânıyla ve sür^{c}at-i mümkine ile gönderileceği ve mu^{c}âmelâtca da husûl ve idâmesi iltizâm olunan intizâmın muhtell olmayacağı bedîhî idüğüne mebnî ba^{c}demâ bu gibi mevâdd-ı sıhhiye içün ber-vech-i muharrer nezâret-i müşârü'n-ileyhâya mürâca^{c}at olunmasının vilâyât-ı şâhâne ile elviye-i müstakile mutasarrıflıklarına ve sâ'ir îcâb edenlere ta^{c}mîmen teblîğ ve izbârı husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i nezâret-penâhîleri derkâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 7 Muharrem 322 ve fî 11 Mart 320 [24 Mart 1904 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve
^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
22 Muharrem 322 / 27 Mart 320 [8 Nisan 1904 Cuma]

Bi'l-^{c}umûm Vilâyât ve Elviye-i Gayr-i Mülhakaya

Cümle-i mü'essesât-ı hayriyet-âyât-ı hazret-i hilâfet-penâhîden olan ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne idâresi altında bulunan Telkihhâne ve Bakteriyolojihâne-i Şâhânede i^{c}mâl ve ihzâr olunan aşı tüpü ve kuş palazı serumu hakkında Dersa^{c}âdet ve taşraca devâ'ir-i mülkiye ve ^{c}askeriye ile vilâyât ve elviye-i şâhâne ve kazâ ve nevâhiyeden ve kıta^{c}ât-ı ^{c}askeriyeden taleb vukû^{c} buldukça aşı tüpü meccânen ve serum ile buna meteferri^{c} şırınga dahi ber-mûceb-i nizâm ve ta^{c}lîmât esmânı alınmak üzere gönderilmekte olduğu hâlde ba^{c}zı taraflarca mezkûr tüp ve serumun doğrudan doğruya zikr olunan mü'esseselerden istenilmekte ve bu ise hem sevkiyât ve irsâlâtca te'ahhurâtı hem de mu^{c}âmelâtca teşvîşâtı mûcib olmakta bulunduğundan ve bunlar usûl ve fâ'ide-i mevzû^{c}ası vechile merbûtiyeti mülâsebesiyle doğrudan doğruya tıbbiye nezâret-i ^{c}aliyyesinden istenilir ise bi'l-tabî^{c}i vakt ve zamânıyla ve sür^{c}at-i mümkine ile gönderileceğinden ve mu^{c}âmelâtca da husûl

ve idâmesi iltizâm olunan intizâm muhtell olmayacağından bahisle ba^{c}demâ bu gibi mevâdd-ı sıhhiye içün ber-vech-i muharrer nezâret-i müşârü'n-ileyhâya mürâca^{c}at olunmasının ta^{c}mîmen teblîği ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan 11 Mart 320 târîhli ve on sekiz numerolu tezkirede iş^{c}âr olunmasıyla keyfiyet bi'l-^{c}umûm vilâyât ve elviye-i gayr-i mülhakaya teblîğ edilmiştir. Oraca da âna göre îfâ-yı muktezâsı husûsuna himem.

EK – CXC: DH.MKT 869/69

1)
Bâb-ı cÂlî
Dâ’ire-i Sadâret-i cUzmâ
Mektûbî Kalemi
cAded
1154

Tezkire-i macrûza sûretidir.

Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin Şûrâ-yı Devlete havâle olunan tezkiresi üzerine Mülkiye Dâ’iresinden tanzîm ve leffen carz ve takdîm olunan mazbatada Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne binâsının Selîmiye kışla-i hümâyûnu cihetindeki cebhesiyle mütenâzır ve hâlî olarak mevcûd olan binâsının mektebe karîbi ve vüscat ve mevkici ictibâriyle te’sîsi şeref-sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı câlîsinden bulunan dârü’l-kelb tedâvîhânesi ittihâz olunduğu hâlde bir laboratuvar ve tedâvîhâne inşâsıyla masârif-i zâ’ide ihtiyârına hâcet kalmayacağına ve mezkûr tedâvîhânenin müdîri Nişântaşı’nda kâ’in olup Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye merbût bulunan Bakteriyolojihânenin dahi müdîri olduğundan ayrı ayrı mahallerde bulunan iki dâ’irede caynı zamânda îfâ-yı vazîfe yapabilmesi gayr-i mümkün bulunmasına mebnî Bakteriyoloji Laboratuvarının dahi nakliyesiyle mezkûr binânın dârü’l-kelb tedâvîhânesi ittihâzı müstelzim-i fevâ’iddden ve muhassenât olacağından ol vechile îfâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârü’n-ileyhâya teblîği ve Dâhiliye Nezâret-i celîlesine maclûmât ictâsı tezekkür kılındığı gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechile emr u fermân- hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı câlîsi înfâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.
Fî 15 Rebicu’l-evvel 322 ve fî 18 Mayıs 320 [30 Mayıs 1904 Pazartesi]
Sadr-ı Aczam

Şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mübelliğ hâmiş sûretidir.
Resîde-i dest-i taczîm olup melfûfuyla manzûr-ı câlî buyurulan işbu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 8 Rebicu’l-ahir 322 ve fî 9 Haziran 320 [22 Haziran 1904 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî Tahsin

Aslına mutâbıktır.
Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i macrûza ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mübelliğ hâmiş Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine de teblîğ buyurulmuş olmağla Dâhiliye Nezâret-i celîlesinin dahi îfâ-yı muktezâsına himmet.
Fî 15 Rebicu’l-ahir 322 ve fî 16 Haziran 320 [29 Haziran 1904 Çarşamba]

2)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
28 Rebicu’l-ahir 322 / 29 Haziran 320 [12 Temmuz 1904 Salı]

Şehremânet-i Celîlesine

Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne binâsının Selîmiye kışla-i hümâyûnu cihetindeki cebhesiyle mütenâzır ve hâlî olarak mevcûd olan binânın mektebe karîbi ve vüscat ve mevkici te’sîsi

şeref-sünûh buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunan dâ'ü'l-kelb tedâvîhânesi ittihâz olunduğu hâlde bir laboratuvar ve tedâvîhâne inşâsıyla masârif-i zâ'ide ihtiyârına hâcet kalmayacağına ve mezkûr tedâvîhânenin müdîri Nişantaşı'nda kâ'in olup Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye merbût bulunan Bakteriyolojihânenin dahi müdîri olduğundan ayrı ayrı mahallerde bulunan iki dâ'irede ^{c}aynı zamânda îfâ-yı vazîfe edebilmesi gayr-i mümkün bulunmasına mebnî bakteriyoloji laboratuvarının dahi nakliyesiyle mezkûr binânın da'ü'l-kelb tedâvîhânesi ittihâzı husûsuna Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dâ'iresi karârıyla bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurularak ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine ma^{c}lûmât i^{c}tâ kılındığı taraf-ı sâmî-i sadâret-i ^{c}uzmâdan 16 Haziran 320 târîhinde teblîğ buyurulmuştur. Ol bâbda.

EK – CXCI: DH.MKT 1120/2

3)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 361

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Kuş palazı hastalığı devâm etmekte olduğundan bahisle elli ^{c}aded serumun daha serî^{c}an irsâli hakkında Van Vilâyet-i behiyyesinden takdîm kılınan telgrafnâmenin leffen tisyâr buyurulduğu beyânıyla iktizâsının müsâra^{c}ât-ı îfâsı tevârüd eden 12 Eylûl 322 târîhli ve yüz on dokuz numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i dâverânelerinde izbâr buyurulması üzerine mezkûru'l-^{c}aded serumun vilâyet-i müşârü'n-ileyhâya tisyâr kılındığı Bakteriyolojihâne Müdürlüğünden bildirilmiş ve esmânı olan beş yüz kuruşun zimmet kaydı îfâ edilmiş ise de tevârîh-i muhtelifede vilâyet-i müşârü'n-ileyhâ nâmına gönderilen elli şişe ile berâber üç yüz yetmiş şişe serum gönderildiği ve bunların esmânı olan üç bin yedi yüz kuruşa mahsûben şimdiye kadar hiçbir akçe vürûd etmediği kayden anlaşılmış olduğundan meblağ-ı mezbûrun zimmet kaydları kapatılmak üzere hemân irsâli lüzûmunun mahalline emr u teblîğ buyurulmasının cevâben huzûr-ı ^{c}âlî-i destûrîlerine izbârı muhâsebe-i mülkiyeden i^{c}lâm ve ifâde edilmiş olmağla ber-vech-i muharrer îfâ-yı muktezâsına himem-i ^{c}aliyye-i âsafâneleri derkâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 26 Ramazân 324 ve fî 30 Teşrîn-i Evvel 322 [13 Kasım 1906 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve
^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

5)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
23 Safer 325 / 26 Mart 323 [7 Nisan 1907 Pazar]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

30 Teşrîn-i Evvel 322 târîhli ve üç yüz altmış bir numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i dâverîleri cevâbıdır. Merkez vilâyet eczâhânesinde sarf olunmak üzere dört def^{c}ada iki yüz otuz ^{c}aded serum vürûd edip bunun yüz bir ^{c}adedi sarf edilerek esmânı olan bin on kuruş eczâhânede îrâd-ı kaydiye edilmesiyle gönderilmekte olduğuna ve mütebâki yüz yirmi dokuz ^{c}adedi sarf olunamayıp bozulmak ihtimâline binâ'en Bakteriyolojihâneye i^{c}âde olunacağına ve yüz kırk ^{c}adedi henüz vürûd etmemiş olduğundan nerede kalmış ise bi'l-taharrî buldurulması husûsunun îcâb edenlere izbârı muktezî idüğüne dâ'ir Van Vilâyet-i ^{c}aliyyesinden cevâben vârid olan 5 Şubat 322 târîhli ve seksen beş numerolu tahrîrât leffen tisyâr kılınmağla sûret-i iş^{c}ârına nazaran muktezâsının îfâsı husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i dâverîleri derkâr buyurulmak bâbında.

6)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi

cAded 180

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Merkez vilâyet eczâhânesinde sarf olunmak üzere dört defcada iki yüz otuz caded serum vürûd edip yüz cadedi sarf edilerek esmânı olan bin on kuruş eczâhânece îrâd-ı kayd edilmesiyle gönderilmekte olduğuna ve mütebâki yüz yirmi dokuz cadedi sarf olunamayıp bozulmak ihtimâline binâ’en Bakteriyolojihâneye icâde olunacağına ve yüz kırk yedi cadedi henüz vürûd etmemiş olduğundan nerede kalmış ise bi’l-taharrî buldurulması husûsunun îcâb edenlere izbârı muktezâ idüğüne dâ’ir Van Vilâyet-i caliyyesinden takdîm kılınan tahrîrâtın leffen tisyâr buyurulduğu beyânıyla sûret-i işcâra nazaran muktezâsının îfâsını mutazammın cevâben tevârüd eden 24 Mart 323 târîhli ve on altı numerolu tezkire-i caliyye-i destûrîleri lede’l-havâle vilâyet-i müşârü’n-ileyhâya sevk ve isrâ kılınan üç yüz yetmiş şişe serumdan yüz kırk şişesinin bedeli bulunan bin dört yüz kuruşun doğrudan doğruya Bakteriyolojihâneye irsâl kılındığı anlaşılarak muhâsebece kaydına işâret edildiğinden işcâr-ı mahalli vechile iki yüz otuz şişe serumun bedeli olarak mecîdî on dokuz hesâbıyla iki bin yüz seksen beş kuruş vilâyet-i müşârü’n-ileyhâ nâmına zimmet-i mütehakkıka bulunmasına binâ’en meblağ-ı mezbûrun irsâli lüzûmunun vilâyet-i müşârü’n-ileyhâya emr u teblîğ buyurulmasının cevâben savb-ı sâmî-i dâverânelerine izbârı muhâsebe me’mûrluğundan ifâde ve tahrîrât-ı mürsele matviyyen icâde edilmekle ol vechile îfâ-yı muktezâsına himem-i celîle-i âsafâneleri râygân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.

Fî 19 Receb 325 ve fî 15 Ağustos 323 [28 Ağustos 1907 Çarşamba]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden

Tophâne-i cÂmire Müşîri ve

cUmûm Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nâzırı

Zeki

EK – CXCII: DH.MKT 1130/13

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
10 Ramazan 324 / 14 Teşrîn-i Evvel 322 [28 Ekim 1906 Pazar]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

^{c}Âcizlerinin beş yaşındaki hafîdim evvelki gün birdenbire kuş palazı hastalığına dûçâr olması üzerine derhâl etıbbâ celb olunarak serum getirilmesi lâzım gelmekle Bakteriyolojihâneye dâmâd-ı ^{c}âcizî hemân şitâb eylemiş ise de me'mûr ve etıbbâdan kimse olmadığı gibi istihzâr etmiş serum dahi bulunmadığı cevâbı verilmiş ve binâ'en-^{c}aleyh yine kendisi ve dîger adamlar bulunmak ihtimâli olan mahallerde aranıp nihâyet eczâhânelerden birinde bulunmasıyla alınarak isti^{c}mâl etmiştir. Cenâb-ı Hakk velî-ni^{c}met-i bî-minnetimiz pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin ^{c}ömr u ^{c}âfiyetlerini rûz-efzûn ve memâlik-i şâhânelerinde sıhhat-ı ^{c}umûmiyeyi halelden masûn buyursun. Sâye-i şehriyârîlerinde sekine-i dârü'l-saltanaya bir lutf-i celîl olmak ve iktizâsında vilâyât-ı şâhâne halkına imdâd kılınmak üzere Dersa^{c}âdet'te Bakteriyolojihâne te'sîs buyurularak cümlenin muhâfaza-i sıhhati içün serum tedâriki esbâbı istikmâl edilmiş iken Bakteriyolojihânede ne serum ne tabîb bulunmaması merâhim-i seniyyeye muvâfık olmadığı gibi nezd-i sâmiye-i dâverîlerince de hiç tecvîz olmayacağı tabî^{c}i bulunduğundan icrâ-yı îcâbına bezl-i himem buyurulmak üzere beyân-ı hâle mübâşeret kılındı ol bâbda.

EK – CXCIII: DH.MKT 2112/34

15 Cemâdiye'l-evvel 316 / 19 Eylûl 314 [1 Ekim 1898 Cumartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Vilâyetin mevâki^{c}-i muhtelifesinde zuhûr eden difteri hastalığından dolayı taleb edilen serumlar gönderilmekte ise de serum şırıngaları vaktiyle irsâl olunamamasından nâşî mezkûr serumlar isti^{c}mâl edilemeyerek i^{c}âde kılınmakta veyâ zâyi^{c} olmakta olduğundan bahisle belediye tabîbi bulunan mahallerde birer serum şırıngası bulundurulması muvâfık-ı maslahat olacağına ve ba^{c}zı ifâdâta dâ'ir Kosova Vilâyeti Sıhhiye Müfettişliğinden meb^{c}ûs 2 Eylûl 314 târîhli tahrîrât leffen savb-ı âlî-i âsafânelerine tisyâr olunmağla îfâ-yı muktezâsı bâbında emr u fermân.

EK – CXCIV: DH.MKT 2129/112

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsvedâtına mahsûs varakadır.
26 Teşrîn-i Evvel 314 [7 Kasım 1898 Pazartesi]

Huzûr-ı ^{c}Âlî-yi Hazret-i Sadâret-penâhîye

Şehremâneti baytar müfettişi mîralay ^{c}izzetlü Haydar Bey tarafından Sabâh Gazetesi’nin 3209 numerolu nüshasıyla neşr ettirilmiş raporda hakkında tahkîrât ve ta^{c}arruzât ve tasnî^{c}âtta bulunduğundan bahis ile ba^{c}zı ifâdeyi ve isti^{c}fâyı hâvî Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından verilip Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinden bâ-tezkire takdîm kılınan varakanın irsâl buyurulduğu beyânıyla îfâ-yı muktezâsı hakkında şeref-vârid eden 15 Teşrîn-i Evvel 314 târîhli ve iki bin altı yüz yirmi dört numerolu tezkire-i sâmiye-i fahîmâneleri mütâla^{c}a-güzâr-ı ^{c}âcizî oldu. Mûmâ-ileyh tarafından vebâ-i bakarîye karşı keşf olunan serum hakkında verilmiş ma^{c}lûmât ahîren mezkûr gazetenin 14 Teşrîn-i Evvel 314 târîhli ve 3211 numerolu nüshasıyla tekzîb ve tashîh ettirilerek bir nüshası varaka-i mezkûre ve müşîriyet-i müşârü’n-ileyhanın tevdî^{c} buyurulan tezkiresiyle berâber leffen takdîm ve i^{c}âde kılınmış ve gazetenin evvelki neşri Ormân ve Ma^{c}âdin Hey’et-i Fenniyesince olan ma^{c}lûmâta müstenid bulunduğu ^{c}inde’l-tahkîk anlaşılmış olduğuna nazaran nezâret-i müşârü’n-ileyha istîzâh-ı keyfiyet buyurulması menût-ı re’y-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleridir ol bâbda.

EK – CXCV: DH.MKT 2144/3

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
21 Receb 316 / 23 Teşrîn-i Sânî 314 [5 Aralık 1898 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı içün Bakteriyolojihâne-i Şâhânede istihzâr olunan serumların târîhi istihzârından i^{c}tibâren bir seneye kadar havass-ı şifâ’iyesini muhâfaza edeceği taraf-ı âsafânelerinden iş^{c}âr buyurulmasıyla sebk eden teblîğe cevâben lüzûmunda isti^{c}mâli ve altı ayda bir kere tecdîd olunmak ve esmânı ba^{c}de gönderilmek üzere şimdilik on şişe serumla bunun isti^{c}mâline mahsûs iki ^{c}aded Roux şırıngasının me^{c}a-teferru^{c}ât irsâli lüzûmuna dâ’îr Yemen Vilâyeti’nden tevârüd eden 14 Teşrîn-i Evvel 314 târîhli ve yüz on dokuz numerolu tahrîrât leffen irsâl kılınmıştır. Mündericâtına nazaran muktezâsının îfâ ve inbâsına himem-i ^{c}aliyye-i destûrîleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CXCVI: DH.MKT 2149/73

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
3 Şa^{c}bân 316 / 5 Kânûn-ı Evvel 314 [17 Aralık 1898 Cumartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

İkinci Ordû-yu Hümâyûn süvârî topçu ikinci taburu Sol Kolağası Hüseyin Efendi'nin Edirne'de küşâd eylediği bakteriyoloji laboratuvarını idâre eylemek üzere fennin kısm-ı ^{c}ameliyesini hakkıyla müşâhede ile fennde vukûf-ı kemâl hâsıl içün ve terakkiyât-ı fenniye-i cedîdeyi kesb-i ıttılâ^{c} ile ma^{c}lûmât-ı müktesebesini bir kat daha tevsî^{c} eylemek üzere bir müddet Bakteriyolojihâne-i Şâhânede öğrenmesi lüzûmuna dâ'ir alınan 29 Haziran 314 târîh ve iki yüz elli üç numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i âsafâneleri üzerine sebk eden iş^{c}âra cevâben efendi-i mûmâ-ileyhin ol vechile Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye devâm etmek üzere terhîsi makam-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîye yazılarak ileride îcâbına bakılacağı cevâbı verildiği ordû-yı mezkûr müşîriyet-i celîlesinin ifâdesine ^{c}atfen Edirne Vilâyeti vekâlet-i celîlesinden cevâben gelen 21 Teşrîn-i Sânî 314 târîhli ve beş yüz elli numerolu tahrîrâtta dermiyân kılınmıştır ol bâbda.

EK – CXCVII: DH.MKT 2151/87

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsveddâtına mahsûs varakadır.
8 Şa^cban 316 / 10 Kânûn-ı Evvel 314 [22 Aralık 1898 Perşembe]

Şehremânet-i Celîlesine

Emânet-i celîlelerinde baytar müfettişi mîralay ᶜizzetlü Haydar Bey tarafından Sabâh Gazetesi'nin 3209 numerolu nüshasıyla neşr ettirilen raporda hakkında tahkîrât ve taᶜarruzât ve tasnîᶜâtta bulunduğundan bahis ile baᶜzı ifâdeyi ve istiᶜfâyı hâvî Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından verilip Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyet-i celîlesinden bâ-tezkire takdîm kılınan varakanın irsâliyle îfâ-yı muktezâsı akdemce şeref-vârid eden tezkire-i sâmiyede izbâr buyurulması üzerine mûmâ-ileyh tarafından vebâ-i bakarîye karşı keşf olunan serum hakkında verilen maᶜlûmât ahîren mezkûr gazete ile tekzîb ve tashîh ettirilmekle berâber gazetenin evvelki neşriyâtı Ormân ve Maᶜâdin Hey'et-i Fenniyesince olan maᶜlûmâtına müstenid bulunmağın tahkîk kılınmasına binâ'en keyfiyetin Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâret-i celîlesinden istîzâhı makam-ı sâmiye-i sadâret-penâhîye …….. mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün vebâ-i bakarîye karşı keşf ettiği serumun Halkalı Zirâᶜat Mektebine merbût Numûne Çiftliği hayvânât-ı bakarîyesine zerkinden muvaffakiyet husûle gelmediği ………. binâ-i ᶜaliyye bunun fâ'idesizliği hakkında ….. bir şey denilemeyeceğinden mezkûr gazete ile neşr edilip mûmâ-ileyhin istiᶜfâsını intâc eden makaledeki maᶜlûmâtın Emânet-i celîleleri dâ'iresinden verileceği gazete idâresinden edilen tahkîkattan anlaşıldığı nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bildirildiği beyânıyla keyfiyetin Emânet-i celîlelerinden bi'l-tahkîk inbâsı makam-ı müşârü'n-ileyhe buna cevâben şeref-vârid olan 28 Teşrîn-i Sânî 314 târîh ve üç bin yüz doksan iki numero tezkiresinde izbâr buyurulmasına nazaran serîᶜan icrâ-yı tahkîkat ile netîcesinin inbâ buyurulması bâbında.

EK – CXCVIII: DH.MKT 2153/9

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
12 Şa^{c}bân 316 / 14 Kânûn-ı Evvel 314 [26 Aralık 1898 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Küçük Çiftlik civârında ba^{c}zı ahûrlarda tebevvül-i demm ^{c}illeti zuhûr ettiği Bakteriyolojihâne Müdîriyetinden bildirildiği Baytar Müfettişliğinin iş^{c}ârına ^{c}atfen Şehremânet-i celîlesinden alınan 30 Teşrîn-i Sânî 314 târîhli ve beş yüz altmış beş numerolu tezkirede beyân olunduğundan nezâret-i celîlelerince de tedâbîr-i tahaffuziyeye tevessül ile mezkûr hastalığın indifâ^{c}ı esbâbının istikmâli husûsunun ve Dersâ^{c}adet ve bilâd-ı selâsede zuhûr eden hayvân hastalıklarına dâ'ir on beş günde bir nezâret-i celîlelerince ma^{c}lûmât taleb edildiği sûret-i iş^{c}ârdan anlaşılmasına mebnî ba^{c}dezîn bu bâbda Emânet-i müşârü'n-ileyhâdan vukû^{c} bulacak iş^{c}ârâttan savb-ı dâverîlerine de i^{c}tâ-yı ma^{c}lûmât olunacağının beyânına mübâşeret kılındı ol bâbda.

EK – CXCIX: DH.MKT 2158/81

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
28 Şa^{c}ban 316 /30 Kânûn-ı Evvel 314 [11 Ocak 1899 Çarşamba]

Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîlesine

Cümle-i muvaffakıyât-ı mehâsin-âyât-ı hazret-i pâdişâhîden olmak üzere Bakteriyolojihâne-i Şâhânece keşf olunan vebâ-i bakarî serumunun icrâsı tatbîkatı zımnında Yozgat'a i^{c}zâm kılınan hey'et-i fenniye ma^{c}rifetiyle icrâ edilen telkîhâttan netâyîc-i hüsn istihsâl olunduğu içün keyfiyetin gazetelere i^{c}lânı ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire iş^{c}âr kılınmasıyla keyfiyet matbû^{c}ât dâhiliye dâ'iresi tarafından bugünkü gazetelerle i^{c}lân ettirilmiş idi. Mezkûr serumdan böyle netâyîc-i müfîde istihsâli cümle-i muvaffakıyât-ı seniyye-i mülûkâneden ma^{c}dûd ve ahâlinin zarardan vikayesini mûcib olmasıyla keyfiyetin münâsib sûretle gazetelerle i^{c}lânı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı celîlesinden bulunduğu 29 Kânûn-ı Evvel 314 târîhli tezkire-i ^{c}aliyye-i atûfîleriyle teblîğ buyurulmuştur. Mösyö Nikol'ün irsâl buyurulan takrîri ile melfûfunun muhteviyâtı dahi yine muvaffakıyet-i mehâsin-kıymet-i hazret-i tâcidârî âsârı olmasına binâ'en keyfiyetin havâdis-i dâhiliye sırasında yârınki gazetelerle mufassalan başkaca i^{c}lân ettirilmesi de idâre-i mezkûreye ifâde ve teblîğ kılınacağının ^{c}arz ve beyânına mübâşeret olundu ol bâbda.

EK – CC: DH.MKT 2163/40

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
14 Ramazân 316 / 14 Kanûn-ı Sânî 314 [26 Ocak 1899 Perşembe]

Şehremânet-i Celîlesine

Şile Kazâsı’nda Erat Karyesi’nde kuş palazı zuhûr ederek birkaç çocuğun birden vefâtına sebeb vermiştir ve etrâfa intişârı da melhûz olmasından dolayı Bakteriyolojihâne Müdîriyetinden gönderilecek serum istihsâl ettirilerek mahall-i mezkûra bir tabîbin ^{c}âcilen i^{c}zâmı ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin iş^{c}ârı üzerine 6 Kânûn-ı Sânî târîhli tezkire-i ^{c}âcizi ile izbâr kılınmıştır. Nezâret-i müşârü’n-ileyhâdan bu kere alınan tezkirede Bakteriyoloji mu^{c}âvinlerinden Doktor Yüzbaşı Ziyâ Efendi’nin tedâbîr-i fenniye icrâsı zımnında ta^{c}yîn ve kendisine mikdâr-ı kâfî serumla âlât ve edevât-ı lâzime de tevdi^{c} kılındığından mûmâ-ileyhin bir ân evvel mahall-i mezkûra ^{c}azîmeti içün mahalle ^{c}azîmet ve ^{c}avdet harcırâhının tesviyesiyle Şile Ka’immakanlığına îcâb eden bir kıt^{c}a tahrîrât bi’l-tastîr kendisine i^{c}tâsı izbâr olunmuştur. Sûret-i iş^{c}âra ve ehemmiyet-i maslahata nazaran muktezâsının serî^{c}an îfâ ve inbâsına himem-i ^{c}aliyye-i dâverîleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCI: DH.MKT 2168/84

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
11 Şevval 316 / 10 Şubat 314 [22 Şubat 1899 Çarşamba]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Her sene Yozgat'ta zuhûr eden kızıl hastalığı ve kuş palazı gibi emrâzdan birçok etfâlin vefât eylediği tahkîk edildiğinden bahisle mikdâr-ı kâfî serumun irsâliyle berâber sûret-i isti^{c}mâlinin belediye tabîblerine öğretilmesi lüzûmuna dâ'ir müfettiş devletlü Şâkir Paşa hazretleri tarafından vâki^{c} olan iş^{c}âr üzerine bi'l-muhâbere gönderilen serumun sûret-i isti^{c}mâli her şişeye merbût ta^{c}rifede mevzû^{c} bulunmasına binâ'en ayrıca ta^{c}lîmât i^{c}tâsına lüzûm görülmediği ve me^{c}a-hazâ vebâ-i bakarî serumunun tatbîkatı içün bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Yozgat'a i^{c}zâm kılınan hey'et-i fenniye ile birlikte giden Bakteriyolojihâne-i Şâhâne mu^{c}âvinlerinden tabîb Refîk Efendi'ye ihtiyâten mikdâr-ı kâfî serum tevdî^{c} olunarak bunların belediye dâ'iresine i^{c}tâsıyla berâber sûret-i isti^{c}mâlinin belediye etıbbâsına öğretilmesi lüzûmu kendisine inbâ ve fazla serum da isrâ kılındığı tevârüd eden 17 Teşrîn-i Sânî 314 târîh ve beş yüz altı numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i dâverîlerinde izbâr buyurulmasıyla keyfiyet Ankara Vilâyet-i celîlesine bildirilmişti emrâz-ı mezkûre hakkında etıbbâ-yı mahalliye tarafından verilen raporla vilâyet sıhhiye müfettişliğinin bu bâbdaki der-kenâr sûretinin gönderildiğine dâ'ir vilâyet-i müşârü'n-ileyhâdan cevâben alınan 19 Kânûn-ı Evvel 314 târîh ve üç yüz doksan beş numerolu tahrîrât melfûfâtıyla berâber irsâl eylemiştir. Me'allerine nazaran vâki^{c} olacak mütâla^{c}a-i ^{c}aliyye-i dâverîlerinin izbâr buyurulması bâbında.

EK – CCII: DH.MKT 2185/135

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
24 Zilka^{c}ade 316 / 24 Mart 315 [5 Nisan 1899 Çarşamba]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı serumunun te'mîn-i menâfi^{c}i içün isti^{c}mâl olunacak şırıngalar Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol'ün îcâd-gerdesi olan nikelden ma^{c}mûl şırıngalar olup fabrika fi'atına olmak üzere birer ^{c}Osmânlı lirâsına celb edileceği cevâben tevârüd eden 13 Kânûn-ı Sânî 314 târîhli ve altı yüz yedi numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i dâverîlerinde iş^{c}âr buyurulması üzerine keyfiyet Aydın Vilâyet-i celîlesine bildirilmişti. Cevâbı hâvî vilâyet-i müşârü'n-ileyhâdan alınıp leffen irsâl kılınan 2 Mart 315 târîhli ve dört numerolu tahrîrâtta mezkûr şırıngalardan livâ merkezlerinde birer tane bulundurulmak üzere beş ^{c}adedinin elli şişe serum ile irsâli lüzûmu izbâr olmasına nazaran îfâsı muktezâsına himem-i ^{c}aliyye-i âsafâneleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCIII: DH.MKT 2197/50

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
25 Zilhicce 316 / 24 Nisan 315 [6 Mayıs 1899 Cumartesi]

Aydın Vilâyet-i Celîlesi Cânib-i ^{c}Âlîsine

Kuş palazı serumunun te’mîn-i menâfi^{c}i içün isti^{c}mâl olunmak üzere Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol’ün îcâd-gerdesi olup 2 Mart 315 târîh ve dört numerolu tahrîrât-ı ^{c}aliyye-i dâverîlerinde iş^{c}âr buyurulmuş beş ^{c}aded şırınga ile elli şişe serum postaya tevdî^{c}an gönderildiğinden esmânının lüzûm-ı irsâli bi’l-muhâbere ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan 1 Nisan 315 târîh ve yetmiş bir numerolu tezkire-i cevâbiyede iş^{c}âr kılınmış olmağla muktezâsının îfâ buyurulması ma^{c}rûzdur. Ol bâbda.

EK – CCIV: DH.MKT 2219/48

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
27 Safer 317 / 24 Haziran 315 [7 Temmuz 1899 Cuma]

Şehremânet-i Celîlesine ve Bi'l-^{c}umûm Vilâyât-ı Şâhâne ve Elviye-i Gayr-i Mülhakaya

İskenderiye'de zuhûr eden vebâ ^{c}illet-i müdhişesinin Hudâ-negerde sirâyeti hâlinde tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ve tathîrât-ı fenniyeye dâ'ir hıfzu's-sıhha-i ^{c}umûmiye komisyonuna me'mûr meclis-i sıhhiye a^{c}zâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Nikol tarafından i^{c}tâ ve taraf-ı ^{c}âlî-i asafânelerinden / Şehremânet-i celîlesinden bâ-tezkire takdîm ve isrâ olunup sûretleri tevdi^{c} buyurulan iki kıt^{c}a lâyiha mündericâtının îfâ-yı muktezâsı (II) ve bunlarda istihzârına lüzûm gösterilen âlât ve muzâdd-ı ta^{c}affün eczâ ile bin şişe serumun ehemmiyet ve müsta^{c}ciliyet-i maslahata binâ'en Paris'ten şimdiden celb edilerek ihzârı zımnında me'zûniyet i^{c}tâsıyla berâber bunların kaç kuruşa celb olunduğunun Bâb-ı ^{c}Âlîye iş^{c}ârı lüzûmunun Emânet-i celîlelerine teblîği husûsuna Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulduğu 7 Haziran 315 târîh ve bin altmış bir numerolu tezkire-i sâmiyede izbâr buyurulmuştur. Emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî mezkûr lâyihanın birer sûreti ta^{c}mîmen vilâyât-ı şâhâne ve elviye-i gayr-i mülhakaya tesyîr kılındığı bir sûreti dahi leffen savb-ı ^{c}âlî-i dâverîlerine irsâl olunduğundan ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbı bâbında.
(II) Vilâyâta
7 Haziran 315 târîh ve ve bin altmış bir numerolu tezkire-i sâmiyede izbâr buyurulmağla ta^{c}mîmen vilâyât-ı şâhâne ve elviye-i gayr-i mülhakaya icrâ-yı teblîgât olunmuş ve mezkûr lâyihanın birer sûreti dahi leffen savb-ı dâverîlerine tisyâr kılınmıştır. Ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbı bâbında.

EK – CCV: DH.MKT 2254/97

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
2 Cemâdiye'l-ahir 317 / 25 Eylûl 315 [8 Ekim 1899 Pazar]

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîlesine

Bakteriyolojihânece îcâd ve istihzâr kılınıp fevk-al-^{c}âde te'sîrât-ı hasenesi meşhûd olan serumun daha ziyâde husûl-i mükemmeliyeti zımnında bir takım tecârib icrâsına ve lüzûm görünen ba^{c}zı âlâtın tedârik ve mübâya^{c}asına medâr olmak üzere şimdilik beş yüz lirânın Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından def^{c}aten i^{c}tâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğu 22 Eylûl 315 târîhli tezkire-i husûsiye-i ^{c}aliyyeleriyle izbâr buyurulmasıyla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı şâhâne ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesiyle Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesine teblîğ-i keyfiyet olunduğunun ^{c}arz ve beyânına mübâşeret kılındı ol bâbda.

EK – CCVI: DH.MKT 2254/101

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
2 Cemâdiye’l-ahir 317 / 25 Eylûl 315 [8 Ekim 1899 Pazar]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesiyle Mâliye Nezâret-i ^{c}Aliyyesine

Bakteriyolojihânece icrâ olunan taharriyât-ı fenniye netîcesinde îcâd ve istihzâr kılınıp hayvânâta edilen telkîhât-ı müte^{c}addidede fevk-al-me’mûl te’sîrât-ı hasenesi meşhûd olan serumun daha ziyâde husûl-i mükemmeliyeti zımnında bir takım tecârib icrâsına ve lüzûm görünen ba^{c}zı âlâtın tedârik ve mübâya^{c}asına medâr olmak üzere şimdilik beş yüz lirânın Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından def^{c}aten i^{c}tâsı tezkire-i ma^{c}rûza-i Ser^{c}askerî üzerine şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden 22 Eylûl 315 târîhli tezkire-i husûsiye ile izbâr buyurulmasıyla ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine, Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesine teblîğ-i keyfiyet edilmiştir. Nezâret-i celîlelerince de ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i cihân-bânîde îfâ-yı muktezâsı bâbında.

EK – CCVII: DH.MKT 2255/24

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
3 Cemâdiye'l-ahir 317 / 26 Eylûl 315 [9 Ekim 1899 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Kuş palazı serumundan Bakteriyolojihâne Müdîriyetinden bu hafta gönderilen on şişe Hama ve Beka^{c}a irsâl ile esmânı taleb olunduğu ve başka serum bulunmadığı içün on şişe daha irsâli lüzûmu Suriye Vilâyet-i celîlesinden alınan 25 Eylûl 315 târîhli telgrafnâmede izbâr olunduğundan iktizâsının serî^{c}an îfâ ve inbâsına himem-i ^{c}aliyye-i dâverîleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCVIII: DH.MKT 2260/47

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
17 Cemâdiye'l-ahir 317 / 10 Teşrîn-i Evvel 315 [23 Ekim 1899 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Ba^{c}albek Kazâsı'nda kuş palazı hastalığı zuhûr ederek tedâbîr-i tahaffuziyeye bi'l-tevessül tevsi^{c}-i dâ'ire-i sirâyet etmesine meydân verilmemiş ise de mezkûr vilâyetle Beyrût'ta serum bulunmadığından sûret-i dâ'imede ve her on beş günde onar şişe serumun muntazaman irsâli lüzûmu Suriye Vilâyet-i celîlesinin iş^{c}ârı üzerine 8 Eylûl 315 târîhinde izbâr kılınmıştı. Humus cihetinde şu aralık mezkûr hastalık icrâ-yı hükm etmekte olmasına binâ'en yirmi dört şişe serumun serî^{c}an irsâli ve geçende gönderilen serum esmânının dahi der-dest-i irsâl bulunduğu vilâyet-i müşârü'n-ileyhâdan bu kerede alınan 5 Teşrîn-i Evvel 315 târîhli telgrafnâmede iş^{c}âr kılınmasına nazaran iktizâsının sür^{c}at-i îfâ ve inbâsına himem-i ^{c}aliyye-i dâverîleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCIX: DH.MKT 2260/63

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
10 Teşrîn-i Evvel 315 [22 Ekim 1899 Pazar]

Huzûr-ı ᶜÂlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Vilâyetin vebâdan muhâfazasına çalışılmakta ise de hudâ-negerde hastalık oraya da sirâyet eder ise serum ile muktezî edviyenin hiç biri bulunmadığından ve celbleri ise üç aya muhtâc olduğundan serum ile şırınga ve ᶜilâclardan kâfî mikdârının şimdiden irsâli Basra Vilâyeti'nden izbâr olunmasıyla bi'l-muhâbere ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan tezkirede vebâ ᶜillet-i müdhişesi bir mahallde zuhûr edince ilk vukûᶜât içün tedâbîr-i lâzime istikmâl edildiği hâlde dâ'ire-i sirâyeti temdîd kılınabileceği fennen sâbit olmasına ve ᶜillet-i mezkûre İskenderiye'de zuhûr-nümâ olarak hatt-ı Mısriyenin Dersaᶜâdetle memâlik-i sâ'ire-i şâhâneye mevâridât-ı temâdiyesi bulunmasına binâ'en bu bâbda ittihâzı muktezî tedâbîr hakkında meclis-i sıhhiyece kaleme alınıp Şehremânet-i celîlesi vâsıtasıyla ᶜarz-ı ᶜatebe-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne kılınan mufassal lâyiha mündericâtına tevfîkan hareket olunması husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulup lâzım gelen edevâtın celbi içün bir kıtᶜa defteri Emânet-i müşârü'n-ileyhâya iᶜtâ olunmuş ise de oradan mezkûrenin celbi içün muktezî akçenin henüz tedârik edilmediği ve vilâyet-i mezkûreden istenilmiş âlât ve edevâtın buraca da fıkdânından nâşî irsâli mümkün olamadığı ve vebâ ᶜillet-i müdhişesinin Portekiz memâlikiyle Rusya'nın baᶜzı eyâlâtında dahi zuhûru tahakkuk ettiğinden Hudâ-negerde buraya ve memâlik-i sâ'ire-i şâhâneye sirâyeti hâlinde ne serum ne de edevât-ı lâzime yetiştirilemeyeceği ve ᶜillet-i mezkûrenin gittikçe her tarafa intişârı melhûz bulunduğu cihetle mârrü'l-zikr âlât ve edevâtın baᶜzılarından vilâyât-ı şâhâne içün celbi muktezî olduğu hâlde bir kıtᶜa defteri tanzîm olunmak üzere kendisine mürâcaᶜat olunması ve buraca bulundurulması mukteză-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olan eşyâ içün de Emânet-i müşârü'n-ileyhâya teblîğ-i mâdde kılınması Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyetinden ifâde kılındığı gösterilmesiyle buraca bulundurulması mukteză-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bânîden olan eşyâ içün Emânet-i müşârü'n-ileyhâya icrâ-yı teblîgât olunmakla berâber vilâyât-ı şâhâne içün celbi muktezî âlât ve edevât ve eczâ her ne ise müfredâtını ve mikdârını hâvî bir defterin mezkûr müdîriyetten ahzıyla irsâli dahi nezâret-i müşârü'n-ileyhâya yazılmış idi. Sâlifü'l-zikr defterin sûreti gönderildiğinden muhtevî olduğu âlât ve edevâtın esmânı kendisine verildiği hâlde sürᶜat-i mümküne ile celbi kabil ise de Avrupa hükûmetleri vebânın memleketlerine sirâyeti korkusuyla Paris'te Enstitü Pasteur'de iᶜmâl olunan vebâ serumlarının kâffesini ihtiyâten satın aldıkları gibi baᶜdemâ istihsal edilecek mikdârın dahi kendilerine verilmesini taht-ı taᶜahhüde aldıkları cihetle eczâ-i mezkûreden kısm-ı mühimmini teşkîl eden vebâ serumundan cüz'î bir mikdârın bile tedâriki imkân hâricinde bulunduğu müdîriyet-i mezkûreden ifâde kılındığından ve Emânet-i müşârü'm-ileyhâ içün celb olunan cüz'î mikdâr serumdan başka şimdilik elde mevcûd olmayıp hudâ-negerdebir mahallde hastalık zuhûrunda serumun fıkdânı hasebiyle dâ'ire-i sirâyetin tevsiᶜi tabiᶜi bulunduğundan bahisle mezkûr serumun buraca hemân istihzârına mübâşeretle Dersaᶜâdet ve civârı ile vilâyât-ı şâhânenin ihtiyâcına kâfî mikdârın yetiştirilmesi husûsu karantina idâresiyle der-dest-i müzâkere bulunmuş ve bu bâbda bir karâr ittihâzından sonra mufassal bir projenin ᶜatebe-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîye takdîmi karâr-gîr olmuş olduğuna dâ'ir nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bu kere cevâben alınan 4 Teşrîn-i Evvel 315 târîhli ve üç yüz kırk altı numerolu tezkire melfûfu bundan mezkûr defterle meᶜan huzûr-ı ᶜâlî-i sadâret-penâhîye takdîm kılındı. Ol bâbda.

EK – CCX: DH.MKT 2279/68

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
29 Receb 317 / 20 Teşrîn-i Sânî 315 [3 Aralık 1899 Pazar]

Mâliye Nezâret-i ^{c}Aliyyesine

Bakteriyolojihânece icrâ olunan taharriyât-ı fenniye netîcesinde îcâd ve istihzâr kılınıp hayvânâta edilen telkîhât-ı müte^{c}addidede fevk-al-me'mûl te'sîrât-ı hasenesi görülen serumun daha ziyâde husûl-i mükemmeliyeti zımnında bir takım tecâribin icrâsına ve lüzûm görünen ba^{c}zı âlâtın tedârik ve mübâya^{c}asına medâr olmak üzere şimdilik Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından def^{c}aten i^{c}tâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden olan ve 25 Eylûl 315 târîhinde nezâret-i ^{c}aliyyelerinden iş^{c}âr kılınan beş yüz lirânın Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı sâ'iresi gibi Nezâret-i Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından icrâ-yı mahsûbuyla Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesince tesviyesi zımnında mu^{c}âmele-i lâzimenin îfâsı nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan cevâben tevârüd eden 16 Teşrîn-i Evvel 315 târîh ve üç yüz seksen dört numerolu tezkirede dermiyân olunmuştur. Sûret-i iş^{c}âra nazaran muktezâsının îfâsı husûsuna himem-i ^{c}aliyyeleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCXI: DH.MKT 2281/51

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
3 Şa^{c}bân 317 / 24 Teşrîn-i Sânî 315 [7 Aralık 1899 Perşembe]

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Vebâ ^{c}illetine karşı ihtirâ^{c} eylediği makine hakkında ba^{c}zı îzâhât ve ifâdâtı hâvî Marsilya'da âlât-ı tebhîriye tâciri Mösyö Jorj Gotye tarafından gönderilen nezâret-i ^{c}âcizîden mektûb ile ba^{c}zı ecnebî gazetelerde mezkûr makineye dâ'ir münderic fıkra tercemelerinin leffiyle sebk eden iş^{c}âra cevâben ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan 11 Teşrîn-i Sânî 315 târîh ve dört yüz altmış iki numerolu tezkirede zikr olunan tebhîr âlâtının matlûba muvâfık olduğu mezkûr mektûb ve sâ'ire mündericâtından anlaşılıp ancak bir ^{c}adedinin buraca da tecrübesi icrâ ve netâyici müşâhede olmadıkça derece-i fevâ'id ve muhassenâtı bilinemeyeceği Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyetinin iş^{c}ârına ^{c}atfen dermiyân olunduğundan mârrü'z-zikr âlâtın kaç kuruşa alınabileceğinin bi'l-tahkîk inbâsı husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i asafâneleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCXII: DH.MKT 2282/113

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
7 Şa^{c}bân 317 / 28 Teşrîn-i Sânî 315 [11 Aralık 1899 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Lüzûmunda isti^{c}mâl ve altı ayda bir kere tebdîl olunmak üzere kuş palazı ^{c}illetine mahsûs serumdan irsâli Yemen Vilâyet-i celîlesinin iş^{c}ârına ^{c}atfen 23 Teşrîn-i Sânî 314 târîhli tezkire-i ^{c}âcizî ile izbâr olunan on şişe ile iki ^{c}aded Roux şırıngasının henüz gönderilmediğinden ve bu kere Ta^{c}iz Sancağı içün de on şişe serum istenildiğinden bahisle esmânı ba^{c}de gönderilmek üzere yirmi şişe serumla üç ^{c}aded Roux şırıngasının me^{c}a-teferru^{c}ât irsâli hakkında vilâyet-i müşârü'n-ileyhâdan alınan 5 Teşrîn-i Evvel 315 târîhli ve yüz kırk altı numerolu tahrîrât leffen irsâl kılındığından îcâbının îfâ ve inbâsı husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i dâverîleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCXIII: DH.MKT 2283/110

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
9 Şa^{c}bân 317 / 30 Teşrîn-i Sânî 315 [13 Aralık 1899 Çarşamba]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Merkez ve mülhakat-ı vilâyette difteri hastalığı mündef^{c} olduğundan ba^{c}demâ lüzûm gösterilmedikçe serum irsâline devâm olunmaması Suriye Vilâyet-i celîlesinden meb^{c}ûs 6 Teşrîn-i Sânî 315 târîhli ve yüz doksan dokuz numerolu tahrîrâtta gösterilmiş olduğunun beyânına mübâşeret kılındı ol bâbda.

EK – CCXIV: DH.MKT 2298/50

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
20 Ramazân 317 / 9 Kânûn-ı Sânî 315 [22 Ocak 1900 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Şu günlerde boğaz hastalığından iki üç çocuğun vefâtı istihbâr edildiği gibi taht-ı müşâhedeye alınan bir çocuğun da kuş palazı ^{c}illetinden vefât eylediği ve hastalığın Podgorice’den sirâyet ettiği anlaşılmasıyla men^{c}-i tevsi^{c}i içün tedâbîr-i lâzimeye tevessül olunmuş ise de mezkûr hastalığın serumundan mikdâr-ı kâfîye lüzûm görüldüğünden Sıhhiye Müfettişliğinden Bakteriyolojihâne Müdîriyetine bu bâbda vukû^{c} bulan mürâca^{c}atın tesrî^{c}-i muktezâsı İşkodra Vilâyet-i celîlesinden alınan 4 Kânûn-ı Sânî 315 târîhli telgrafnâmede iş^{c}âr olunmasına göre tesrî^{c}-i muktezâsının îfâ ve netîcesinin inbâsına himem-i ^{c}aliyye-i dâverîleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCXV: DH.MKT 2559/23

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
9 Şa^{c}bân 319 / 7 Teşrîn-i Sânî 317 [21 Kasım 1901 Perşembe]

Şehremâneti ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Samsun'daki hastalık lehü'l-hamd kâmilen mündef^{c} olarak karantina tedâbîri lağv edilmiş olmasına ve oraya i^{c}zâmları muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden bulunan Bakteriyolojihâne me'mûrlarından Kolağası Ziyâ ve Şehremânet-i celîlesi ma^{c}iyetine me'mûr Yüzbaşı Ferîd ve Humbarahâne Hastahânesi etıbbâsından Kolağası Ahmed Efendilerden evvelce gönderilen mûmâ-ileyh Ferîd Efendi bakteriyoloji tedkîkatını îfâ ve ikmâl ile ^{c}avdet etmek üzere bulunmasına binâ'en artık mûmâ-ileyhimâ Ziyâ ve Ahmed Efendilerin i^{c}zâmına hâcet kalmadığı Sıhhiye Nezâret-i celîlesinin iş^{c}ârına ^{c}atfen tevârüd eden 20 Teşrîn-i Evvel 317 târîh ve iki bin üç yüz yetmiş üç numerolu tezkire-i sâmiyede izbâr ve keyfiyet ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine ve Şehremânet-i celîlesine de iş^{c}âr edilmiştir. Ol bâbda.

EK – CCXVI: DH.MKT 2570/61

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
12 Ramazân 319 / 10 Kânûn-ı Evvel 317 [23 Aralık 1901 Pazartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Dârü'l-^{c}acezedeki vazîfesine halel getirmemek üzere Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye devâmına müsâ^{c}ade olunması istid^{c}âsını hâvî Dârü'l-^{c}aceze etıbbâsından ^{c}Avni Efendi tarafından verilen ^{c}arzuhâl Dârü'l-^{c}aceze Müdîriyetinden bâ-tezkire gönderilmekle leffen savb-ı ^{c}âlî-i dâverîlerine tisyâr kılındı. İktizâsının îfâsına himem-i ^{c}aliyye-i âsafâneleri derkâr buyurulmak bâbında.

EK – CCXVII: DH.MKT 2592/39

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
15 Zilka^{c}ade 319 / 10 Şubat 317 [23 Şubat 1902 Pazar]

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Kemah Kazâsı'nda zuhûr eden kuş palazı ^{c}illetini tedâvî içün bâ-irâde-i seniyye-i pâdişâhî i^{c}zâm olunan Doktor Yüzbaşı Nureddin Bey'in harcırâhı içün üç yüz on üç senesi zuhûrât tertîbinden tesviyesi 9 Temmûz 313 târîhli buyuruldu-ı sâmiyede izbâr kılınmasına binâ'en Erzurum Vilâyeti emvâlinden tesviyesiyle alınacak senedâtın nakd makamında Hazîne-i celîleye irsâli o vakit vilâyet-i müşârü'n-ileyhâya bildirilmiş ve mûmâ-ileyhin zamm-ı ma^{c}âşı olan üç yüz yetmiş dört kuruş otuz para ile Dersa^{c}âdet'e ^{c}avdet harcırâhı bulunan sekiz yüz yetmiş kuruş ki cem^{c}an bin iki yüz kırk dört kuruş otuz paranın Hazînece üç yüz on üç senesi Dâhiliye tahsîsâtından 27 Nisan 316 târîhinde mahsûbu icrâ kılındığı bâ-tedkîk anlaşılmış ise de sene-i merkume zuhûrât tertîbinin mevcûdu kalmadığı gibi mürettebât-ı sâ'ireden de karşılık bulunamadığından meblağ-ı mezbûrun tertîb-i mezkûr fazlasına ^{c}ilâveten tesviyesi husûsunun muhâsebe ifâdesiyle ^{c}arz ve istîzânına mübâşeret kılındı. Ol bâbda.
Evrâk muhâsebeye verilmiştir.

EK – CCXVIII: DH.MKT 2596/28

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
26 Zilka^{c}ade 319 / 21 Şubat 317 [6 Mart 1902 Perşembe]

Erzurum Vilâyet-i ^{c}Aliyyesine

Tifo hastalığının tedâvîsi içün Doktor Chantemesse tarafından ihtirâ^{c} edilen serumun fâ'idesi muhakkak olduğu takdîrde kâfî mikdârının irsâline dâ'ir vilâyet-i ^{c}aliyyelerinden alınan 2 Kânûn-ı Evvel 317 târîhli telgrafnâme üzerine bi'l-muhâbere mûmâ-ileyh tarafından keşf ve tatbîk olunan serumun derece-i te'sîrinin tahakkuku birçok müşâhedât ve encümen-i dâniş-i tabî^{c}inin netîce-i müzâkerât ve kabûlüne mütevakkıf olup bu usûlün bugün rüchân-ı te'sîrini tıbbiyûn bile iddi^{c}â edemeyeceğini beyân eylediği ve bu serumun pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyede istihzârı uzun bir müddet zarfında mümkün olabileceği Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden cevâben alınan 26 Kânûn-ı Sânî târîhli tezkirede dermiyân kılınmıştır. Ol bâbda.

EK – CCXIX: DH.MKT 2603/95

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
^{c}Aded
17

Cümle-i nümüvv-simât-ı hayriye-âyât-ı hazret-i hilâfet-penâhîden olan ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne idâresi altında bulunan Telkihhâne ve Bakteriyolojihâne-i Şâhânede i^{c}mâl ve ihzâr olunan aşı tüpü ve kuş palazı serumu hakkında Dersa^{c}âdet ve taşraca devâ'ir-i mülkiye ve ^{c}askeriye ile vilâyât ve elviye-i şâhâne kazâ ve nevâhiyeden ve kat^{c}ân ^{c}askeriyeden taleb vukû^{c} buldukca aşı tüpü meccânen ve serum ile buna müteferri^{c} şırınga dahi ber-mûceb-i nizâm ve ta^{c}lîmât esmânı alınmak üzere gönderilmekte olduğu hâlde ba^{c}zı taraflarca mezkûr tüp ve serum doğrudan doğruya zikr olunan mü'esseselerden istenilmekte ve bu ise hem sevkiyât ve i^{c}mâlâtca te'ahhurâtı hem de mu^{c}âmelâtca teşvîşâtı mûcib olmakta bulunduğundan ve bunlar usûl ve ka'ide-i mevzû^{c}ası vechile merbûtiyeti mülâbesesiyle doğrudan doğruya Tıbbiye Nezâretinden istenilir ise bi't-tabî^{c}i vakt u zamânıyla ve sür^{c}at-i mümkine ile gönderileceğinden ve mu^{c}âmelâtca da husûl ve idâmesi iltizâm olunan intizâm muhtell olmayacağından bahisle ba^{c}demâ bu gibi mevâdd-ı sıhhiye içün ber-vech-i muharrer nezâret-i müşârü'n-ileyhâya mürâca^{c}at olunmasının ta^{c}mîmen teblîği ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan 11 Mart 320 târîh ve on sekiz numerolu tezkirede iş^{c}âr olunmasıyla keyfiyet bi'l-^{c}umûm vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya teblîğ edilmiştir. Âna göre îfâ-yı muktezâsı husûsuna himem.
Fî 23 Muharrem 322 ve fî 27 Mart 320 [9 Nisan 1904 Cumartesi]

EK – CCXX: DH.MKT 2654/46

1)
Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti

Yenikapı'da Ermeni Kilisesi karşısındaki hânesinde sâkin Kirkor Efendi mahdumu Karabet Efendi'nin dûçâr olduğu hastalığın bakteriyoloji tahlil raporudur.

Mülgâ Meclis-i Ma^c^ârif-i Tıbbiye karârıyla ve sâbık nâzır Ferîk Hasan Paşa emriyle Yenikapı'da Ermeni Kilisesi karşısındaki hânesinde sâkin Karabet Efendi Kirkor'un dûçâr olduğu şübheli bir hastalığın Malta humması olduğu Şehremâneti bakteriyoloğu İbrâhim Ferîd Bey tarafından bildirilmekle taraf-ı ^c^âcizîden dahi bir mu^c^âyene ve tahlil-i bakteriyolojinin icrâsı emredilmekle işbu emre tevfîk-i hareket ederek doğruca Yenikapı'ya bi'-^c^azîm mûmâ-ileyh Karabet Efendi'nin hâl-i nekahet-i marazda bulunmasından Malta humması mikrobunun ^c^ale'l-usûl taharri edildiği tıhâlde vereminden icrâ-yı taharriyâttan bir netîce husûle gelmeyeceği derpîş-i mülâhaza edilmekle bu vâsıta-i teşhîsten sonra fennî ve bakteriyoloji olarak vâsıta-i teşhîs olmak üzere yalnız ^c^aksü'l-^c^amel takatibi veyâ serodiyagnostikten başka bir vâsıta kalmadığından işbu usûl-i teşhîse lede'l-mürâca^c^a hummâ-yı tifo'îdi basili? muvâcehesinde mûmâ-ileyhin demi hiçbir ^c^aksü'l-^c^amel göstermediği hâlde yirmi dört sâ^c^atlik tâze bir kültürdeki mikrokokkus melitensis ya^c^nî Malta humması mikrobu muvâcehesinde der-^c^akab dahi 1/1000 nisbetinde bile ^c^aksü'l-^c^amel i^c^tâ etmiştir. Bu ^c^aksü'l-^c^amel daha ziyâde vâsıf ve mümeyyiz olup fî'l-hakîka mûmâ-ileyh Karabet Efendi'nin Malta hummâsına mübtelâ ve dûçâr olduğunu tamâmiyle isbât eden ahvâlden olmağla bu marazın Dersâ^c^adet'te ^c^adem-i intişârına ^c^â'id tedâbîrin mevki^c^-i icrâya vaz^c^ı îcâbât-ı tabî^c^iyeden ise de mantûk-ı re'y-i nezâret-penâhîleridir.
Fî 2 Ağustos 324 [15 Ağustos 1908 Cumartesi]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
Müdîri Doktor
Remlinger
Aslına muvafıktır.

2)
Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti
23

Dâhiliye Nezâret-i ^c^Aliyyesine

^c^Atûfetlü Efendim Hazretleri
Birinci Dâ'ire-i Belediye dâhilindeki tapuda Ermeni Kilisesi karşısındaki bilâ-numerolu hânesinde sâkin Yumurtacı Kirkor'un mahdûmu olup Sirkeci'de yumurtacı simsârı Andriyaci Nikola'nın kâtibi yirmi yaşında Karabet nâm şahıs fî 18 Nisan 324 târîhinde hastalanarak etıbbâ-yı mahalliyeden Bağçevanyan Efendi tarafından taht-ı tedâvîye alınmış ise de hastalığın günden güne uzadığından ve bir teşhîs-i kat^c^înin elde edilememesinden dolayı tabîb-i mûmâ-ileyh tarafından kanın mu^c^âyenesine lüzûm görülmekle istihsâl edilmiş kanın Şehremânet-i ^c^aliyyesi bakteriyoloğu ^c^izzetlü Ferîd İbrâhim Bey tarafından icrâ edilmiş mu^c^âyene-i dakikada paratifo ve basil tifo'ikten ma^c^lûmât-ı menfiye istihsâl edildiğinden Malta hummâsının virüsü olan (micrococcus melitensis) ve yirmi beşte bir seroreaksiyon müsebbit görülmüş olduğu ve hastanın bidâyetinden beri gösterdiği a^c^râz-ı serîriyede maraz-ı mezkûrun a^c^râzına tamâmiyle müşâbih olduğu ve elân taht-ı tedâvîde bulunduğunu mutazamın dâ'ire-i mezkûre hıfzü's-sıhha-i ^c^umûmiye müfettiş vekîli tarafından ser-müfettişlik cânibine tevdî^c^ kılınan fî 29 Eylûl 324 târîhli rapor üzerine icrâ edilen tedkîkat-ı lâzime-i bakteriyolojiye netîcesinde fî'l-hakîka mûmâ-ileyh Karabet Efendi'nin Malta hummâsına mübtelâ ve dûçâr olduğu Bakteriyolojihâneden i^c^tâ edilen

raporda işᶜâr edilmiş ve mezkûr raporun sûret-i musaddıkası îfâ-yı muktezâsı zımnında Meclis-i Maᶜârif-i Tıbbiye ifâdesiyle leffen sûy-i ᶜâlî-i ᶜatûfîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 18 Ramazân 326 ve fî 1 Teşrîn-i Evvel 324 [14 Ekim 1908 Çarşamba]
Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nâzırı
Tabîb Ferîk

3)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
ᶜAded
592

Dâhiliye Nezâret-i ᶜAliyyesine

ᶜAtûfetlü Efendim Hazretleri
Yenikapı'da Ermeni Kilisesi karşısında sâkin Yumurtacı Kirkor'un oğlu Karabet'in bir müddetten beri dûçâr olduğu hastalığın Malta hummâsı olduğu tedkîkat-ı fenniyeden anlaşıldığından bahisle maraz-ı mezbûrun Dersaᶜâdetce menᶜ-i intişârı içün tedâbîr-i mukteziyenin ittihâzı lüzûmuna dâ'ir Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinden alınan tezkire ve merbûtu raporun leffiyle sürᶜat-ı icrâ-yı îcâbı hakkında şeref-vârid olan 13 Teşrîn-i Evvel 324 târîh ve sekiz yüz kırk iki numerolu tezkire-i ᶜaliyye-i nezâret-penâhîleri Hey'êt-i Sıhhiye Müfettiş-i ᶜUmûmîliğine lede'l-havâle sene-i hâliye Nisan'ı zarfında zuhûr eden Malta hummâsı musâbından dolayı Emânet bakteriyoloğu maᶜrifetiyle tedkîkat-ı fenniye icrâ ettirilerek mâhiyet-i maraz tahkîk edilmesi üzerine îcâb eden tedâbîr-i sıhhiye ittihâz ve îfâ edilmiş ve o zamândan beri başka musâb dahi zuhûr etmemiş olduğundan keyfiyetin ol vechile cânib-i ᶜâlî-i ᶜatûfîlerine ᶜarz ve izbârı ifâde ve sâlifü'z-zikr tezkire ve rapor leffen takdîm ve iᶜâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 9 Şevval 326 ve fî 22 Teşrîn-i Evvel 324 [4 Kasım 1908 Çarşamba]
Şehremîni

4)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
16 Şevval 326 / 29 Teşrîn-i Evvel 324 [11 Kasım 1908 Çarşamba]

Mekâtib-i Tıbbiye ve Mülkiye Nezâret-i Behiyyesine

1 Teşrîn-i Evvel 324 târîh ve 23 numerolu tezkire-i behiyyelerine cevâbdır ki Nisan zarfında Dersaᶜâdet'te Yenikapı'da Ermeni Kilisesi karşısında Malta hummâsı ile musâb olan Yumurtacı Karabet üzerinde dâ'ire-i Emânet bakteriyoloğu maᶜrifetiyle tedkîkat-ı fenniye icrâ olunarak hastalığın mâhiyeti tahkîk etmesiyle tedâbîr-i lâzime-i sınniye ittihâz edilmiş ve o vakitten beri bir mahallde başka musâb görülmemiş olduğu Şehremânet-i ᶜaliyyesinden cevâben bildirilmekle beyân-ı maᶜlûmâta ibtidâr kılındı. Ol bâbda.

EK – CCXXI: DH.MKT 2824/12

Dâhiliye Mektûbî Kalemi
7 Cemâdiye'l-evvel 327 / 14 Mayıs 325 [27 Mayıs 1909 Perşembe]

Şehremânet-i Celîlesine

Mukademâ Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Bakteriyolojihâne Müdîriyetine yüz on lirâ ma^{c}âş ve sekiz sene müddet ile Fransa'dan celb olunup ahîren kadro hâricine çıkarılmış olan Mösyö Remlinger'in Fransa Sefâretinden vukû^{c} bulan tavsiyeye binâ'en temdîd edilmiş dört mâh müddet-i hidmeti hitâm bulduğu hâlde henüz işten çıkmamış ve hâlbuki etıbbâ-yı ^{c}Osmâniye meyânında zikr olunan şu^{c}be-i fenne bi-hakkın vâkıf erbâb-ı ihtisâs mevcûd olmasıyla ba^{c}demâ mûmâ-ileyhe ihtiyâc kalmamış olduğundan bahis ile nef^{c}an-li'l-hazîne ma^{c}âşının kat^{c}ı ifâdesine dâ'ir verilmiş varaka leffen savb-ı vâlâlarına irsâl kılındı. Me'aline ve Emânet-i ^{c}aliyyelerince mevcûd olan mu^{c}âmelâta nazaran iktizâsının îfâ ve inbâsı husûsuna himmet buyurulması bâbında.

EK – CCXXII: DH.MKT 2836/36

1)
Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 53

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Hülâsa
Mösyö Remlinger'in altı hafta müddetle Paris'e
i^{c}zâmına müsâ^{c}ade buyurulmasına dâ'ir

Ma^{c}rûz-ı çâkerleridir ki
Paris'te bulunan vâlidesinin rahatsızlığı hasebiyle müdâvât-ı lâzimede bulunmak üzere Paris'e ^{c}azîmet edeceğinden ve esâsen eski kontratosunun mevâddı meyânında her sene altı hafta müddetle me'zûniyeti münderic olup iki seneden beri dahi istihsâl-i me'zûniyet etmemiş idüğünden bahisle terhîsi esbâbının istikmâli Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi Müdîri Doktor Mösyö Remlinger tarafından verilen takrîrde beyân ve ifâde ve keyfiyet Harbiye Nezâret-i celîlesine de izbâr edilmiş olmağla îfâ-yı muktezâsı husûsuna müsâ^{c}ade-i celîle-i dâverâneleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 13 Cemâdiye'l-evvel 327 ve fî 21 Mayıs 325 [2 Haziran 1909 Çarşamba]
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nâzırı
Tabîb Ferîk Râsim

2)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
19 Cemâdiye'l-evvel 327 / 26 Mayıs 325 [8 Haziran 1909 Salı]

Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i Behiyyesine

21 Mayıs 325 târîh ve 53 numerolu tezkire-i behiyyelerine cevâbdır. Altı hafta müddetle Paris'e ^{c}azîmetine ruhsat i^{c}tâsını istid^{c}â eden Mösyö Remlinger'in eski kontratosu ile elyevm hükm-i mer^{c}î olan kontratosunun birer sûretinin irsâli husûsuna himmet.

EK – CCXXIII: DH.MKT 2848/81

1)

İş^{c}âr-ı sâmîye ^{c}atfen Harbiye Nezâret-i celîlesinden tevârüd eden 25 Mayıs 325 târîhli ve yüz otuz beş numerolu tezkire-i ^{c}aliyye üzerine bir tarafta hükûmet-i ^{c}Osmâniye nâmına Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nâzırı ferîk sa^{c}âdetlü Râsim Paşa hazretleri ve dîger taraftan Fransa Devleti teb^{c}asından Doktor Mösyö Remlinger beyninde ibtidâ muharrer mevâdd mûcebince te^{c}âtî-i mukavele olunmuştur.

Birinci Mâdde. Doktor Remlinger senevî sekiz yüz lirâ-yı ^{c}Osmânî ile Dersa^{c}âdet'te Nişantaşı'nda Bakteriyoloji ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi Müdîriyetlerini bir sene müddetle der^{c}uhde ve kabûl eder.

İkinci Mâdde. İşbu Bakteriyolojihâne mârrü'l-zikr Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi gibi Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i ^{c}aliyyelerine merbût olup kâffe-i mu^{c}âmelâtı Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiyede cârî ve mer^{c}î olan nizâmât ve usûle tâbi^{c} olmağla berâber nezâret-i müşârü'n-ileyhânın emri tahtındadır.

Üçüncü Mâdde. Mösyö Remlinger'in Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyoloji Müdîriyetleri içün 1 Haziran 325 / 14 Haziran 1909 târîhiyle te^{c}âtî kontratosundan bi'l-i^{c}tibâr şehrî 6666 kuruş altın akçe tahsîsâtını Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye ve veznesinden muntazaman ve mâh-be-mâh olacaktır ve iki laboratuvarı dahi idâre edecektir.

Dördüncü Mâdde. (İşbu mâdde Mösyö Remlinger'in Paris'ten ^{c}avdetinde ba^{c}zı ta^{c}dîlât ile takarrür ettikten sonra derc olunacaktır.)

Beşinci Mâdde. Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin kâffe-i mu^{c}âmelâtı nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bi'l-istîzân alınacak emre göre mevki^{c}-i fi^{c}ile ve icrâya konulacak ve senevî iki bin kuruştan fazla olan mübâya^{c}ât dahi kezâlik bi'l-istîzân cânib-i nezâretten müsâ^{c}ade istihsâl olunduktan sonra alınarak evrâk ve senedât-ı müsebbitesi defter-i mahsûsuna kayd ve tescîl edilmek üzere Muhâsebe-i Mülkiye'ye gönderilecektir.

Altıncı Mâdde. Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin her ay vâridât ve masârifâtını müş^{c}âr bir defter tanzîm olunarak makam-ı nezârete takdîm edilecek ve evrâk-ı müsebbiteleri dahi birlikte gönderileceği gibi sene nihâyetinde de bir senelik olmak üzere mükemmel bir hesâb cedveli ve vukû^{c}ât mazbatası tanzîm olunarak kezâlik makam-ı nezârete irsâl kılınacak ve bu evrâkın kâffesi lisân-ı resmî olan Türkçe muharrer bulunacaktır.

Yedinci Mâdde. Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye lâzım olacak kâffe-i eşyâ ve âlât ve eczâ ve hayvânâtla malzeme-i sâ'irenin mübâya^{c}ası iki bin kuruş kadar mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'e ve nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bi'l-istîzân icrâ etmek hakkını hâ'iz olacak ve fakat meblağ-ı mezkûrdan fazla mübâya^{c}ât içün bâ-rapor makam-ı nezârete ^{c}arz olunarak emr-i resmîsi alındıktan sonra mübâya^{c}a edilecek ve me'mûrîn ile hademenin nasb ve ^{c}azlleri ve mu^{c}âmelât-ı sâ'irelerin dahi nezâretçe yapılarak netâyîci ve îcâbâtı müdîriyete teblîğ edilmek üzere nezârete ^{c}arz ve îzâhen iş^{c}âr edilecektir.

Sekizinci Mâdde. Zikr olunan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyetinden makam-ı nezârete ^{c}arz ve takdîm olunan takrîr ve mazbataların mu^{c}âmelâtı nezâretçe îfâ edilerek netâyîc ve îcâbâtı izâ^{c}a-i vakte meydân verilmeksizin müdîriyet-i mûmâ-ileyhâya teblîğ ve inbâ olunacaktır.

Dokuzuncu Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger Gülhâne Serîriyât Hastahânesinde ^{c}ameliyât görmek üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneden yetiştirilmekte olan ^{c}askerî ve mülkî talebe ile Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne baytar sınıflarına bakteriyoloji fennini ta^{c}lîm ve tedrîs edecektir. İşbu dersi Fransızca ve mehmâ-emken Türkçe olarak tertîb ve tanzîm edebileceğinden buna dâ'ir Mösyö Remlinger Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretiyle müzâkerâtta bulunacaktır.

Onuncu Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger sâbıkı misillü mes'ûliyeti kendisine â'id olmak üzere sârî olan hastalıkların vikayesine münhasır bakteriyoloji tahlîlâtının icrâsına me'mûr edilmiştir ki

işbu tahlîlât idâre-i sıhhiye-i ᶜaskeriye ve mülkiye taraflarından nezâret vâsıtasıyla istenilecektir. Teşhîs-i emrâzla hastalıkların ilerlememesi tedâbîri üzerine derhâl maᶜlûmât ahzı iktizâ ettiğinden gerek tahlîli lâzım gelen mevâddın ve gerek tahlîlât icrâsına ᶜâ'id evrâkın nezârete vürûdu anında Doktor Mösyö Remlinger'e gönderilmesi lâzım gelecektir. Bu usûl üzerine husûle gelecek netâyîcin sürᶜatle elde edilmesi içün bir ka'ide ittihâz edilmiş olduğundan Doktor Mösyö Remlinger derhâl Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâret-i ᶜaliyyesi vâsıtasıyla tahlîlâtı taleb eden idâreye netâyîc-i mezkûreyi teblîğ etmeği taᶜahhüd eder.

On Birinci Mâdde. Mezkûr Bakteriyolojihâne-i Şâhânece icrâ edilen tahlîlât ile vukûᶜ bulan masârîfât ve usûl-i tedrîs hakkında dahi Doktor Mösyö Remlinger üç ayda bir kere Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i ᶜaliyyesine bir kıtᶜa ᶜumûmî rapor tanzîm ve takdîm edecektir.

On İkinci Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger'in talebelere mahsûs tutacağı bir kıtᶜa cedvelde yalnız Bakteriyolojihânece mütehassıs intihâb ettiği efendilerin isimleri murakkam bulunacaktır.

On Üçüncü Mâdde. Mûmâ-ileyh Doktor Remlinger'e şehrî 6666 ve senevî seksen bin kuruş altın akçe olarak tahsîs olunmuştur ki işbu meblağın mevâdd-ı sâlifede dahi beyân olunduğu vechile Bakteriyolojihâne ve Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi Müdîriyetine taᶜyîninden dolayı tahsîs edilmiştir. İşbu me'mûriyetlerinden dolayı vukûᶜ bulacak yalnız ᶜaraba ve tercümân masârifi mûmâ-ileyh Doktor Remlinger'e ᶜâ'id olup resâ'il abonesiyle bakteriyoloji ve hıfzü's-sıhhaya ᶜâ'id kütüb-i mütenevviᶜa esmânı Bakteriyolojihâne-i Şâhâne muhassasâtından tesviye edilecek ve resâ'il ile kütüb-i mezkûre dâ'ire-i mebhûse kütübhânesini teşkîl edecektir.

On Dördüncü Mâdde. Mösyö Remlinger'in muhassasâtı her ay nihâyetinde muntazaman Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye veznesinden mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'e tesviye edilecek ve mebâliğ-i mezkûreden hiçbir vechile tevkîfât icrâ edilmeyecektir.

On Beşinci Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger'in maᶜâşını almak ve fakat Bakteriyolojihâne-i Şâhâne muᶜâmelâtına halel gelmemek şartıyla ve mûmâ-ileyhin münâsib göreceği bir zamânda her sene altı hafta taᶜtîle me'zûndur.

On Altıncı Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger pazar günüyle Katoliklerin eyyâm-ı dîniyeleri müstesnâ olmak üzere haftada dört gün Bakteriyolojihâneye ve üç gün Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesine muntazaman devâm ve îfâ-yı vezâ'ife saᶜy ve ihtimâm edecek ve bilâ-sebeb-i sahîh icrâ-yı vazîfe ve devâmda terâhi ve kusur etmeyecektir.

On Yedinci Mâdde. Şerâ'it-i mebsûtaya harfiyyen riᶜâyet hükûmet-i seniyye nâmına taᶜahhüd olunduğu gibi Doktor Mösyö Remlinger de bi-tamâmihâ îfâ-yı vazîfeyi müteᶜahhid bulunmuş olup ᶜaksi hâlde işbu kontrato ahkâmını feshe hükûmet-i seniyye salâhiyet-dârdır.

On Sekizinci Mâdde. İşbu kontrato nüshateyn olarak bi'l-tanzîm teᶜâtî edilip Mösyö Remlinger'in Bakteriyoloji ve Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhâneleri Müdîriyetine taᶜyîni hakkında emr-i sâmîyi mübelliğ Harbiye Nezâret-i celîlesinden şeref-vârid olan 25 Mayıs 325 târîhli ve yüz otuz beş numerolu tezkire-i ᶜaliyye üzerine 1/14 Haziran 325/1909 târîhinden 1 Haziran 326/1910 târîhine değin bir sene müddetle cârî ve merᶜîdir.

Fî 27 Mayıs 325 [9 Haziran 1909 Çarşamba]

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nâzırı Tabîb Ferîk Râsim

Doktor Remlinger

İşbu kontrat-nâme sûreti aslına mutâbık idüğü ᶜarz ve tasdîk olunur.

Fî 1 Haziran 325 [14 Haziran 1909 Pazartesi]

2)

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de vâkiᶜ Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Doktor Remlinger fî 11 Teşrîn-i Evvel 317 târîhinde şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mûcib-i ᶜâlîsince ᶜilâve-i me'mûriyet olarak ᶜuhdesine tefvîz buyurulan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyeti içün

Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i ^{c}aliyyesiyle hükûmet-i seniyye nâmına mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger beyninde te^{c}âtî olunan kontrato-nâmedir.

Birinci Mâdde. Bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî fî 23 Teşrîn-i Evvel 1893 târîhinde te'sîs olunan Bakteriyolojihâne Müdîriyeti bundan evvel müdîriyet-i mezkûrede bulunan Doktor Mösyö Nikol'ün bi'l-isti^{c}fâ Fransa'ya ^{c}avdeti hasebiyle üç sene müddet içün ^{c}ilâve-i me'mûriyet olarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Doktor Mösyö Remlinger ^{c}uhdesine tefvîz ve ihâle olunmuştur.

İkinci Mâdde. İşbu Bakteriyolojihâne mârrü'l-zikr Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi gibi Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i ^{c}aliyyesine merbût olup kâffe-i mu^{c}âmelâtı Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiyede cârî ve mer^{c}î olan nizâmât ve usûle tâbi^{c} olmağla berâber nezâret-i müşârü'n-ileyhânın emri tahtındadır.

Üçüncü Mâdde. Mösyö Remlinger'in Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîriyeti içün mahsûs olan yetmiş lirâ ma^{c}âşına Mösyö Nikol'den kalan ma^{c}âşâttan kırk lirâsı târîh-i me'mûriyetinden i^{c}tibâren zikr olunan Bakteriyolojihâne Müdîriyetine ta^{c}yîn olunmasından dolayı zamm ve ^{c}ilâve olunarak mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'in bu iki ^{c}ameliyâthâne müdîriyetlerine mahsûs olmak üzere ma^{c}âşı yüz on lirâya iblâğ olunmuştur. Binâ'en-^{c}aleyh sâlifü'l-zikr üç sene içün mûmâ-ileyh muntazaman ve mâh-be-mâh yüz on lirâ ma^{c}âş alacaktır ve iki laboratuvarı dahi idâre edecektir.

Dördüncü Mâdde. Zikr olunan Bakteriyolojihâne masârifi içün tahsîs olunmuş olan şehrî elli ve mahrûkat ve gaz ve su içün şehrî on beş ve difteri serumu içün dahi tahsîs kılınan kezâlik şehrî kırk beş ve mu'ahharan zikr olunan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne tahsîsâtına bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî zamm buyurulan yine şehrî yirmi lirâ ki min-haysü'l-mecmû^{c}u yüz otuz lirâ-yı ^{c}Osmânî kemâ-kân Bakteriyolojihâne nâmına olarak verilecektir. Serum fürûhtundan hâsıl olan mebâliğ ve her türlü tahlîlât harcları Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti muhâsebesine îrâd-ı kayd edilecektir.

Beşinci Mâdde. Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin kâffe-i mu^{c}âmelâtı nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bi'l-istîzân alınacak emre göre mevki^{c}-i fi^{c}ile ve icrâya konulacak ve senevî iki bin kuruştan fazla olan mübâya^{c}ât dahi kezâlik bi'l-istîzân cânib-i nezâretten müsâ^{c}adesi istihsâl olunduktan sonra alınarak evrâk ve senedât-ı müsebbitesi defter-i mahsûsuna kayd ve tescîl edilmek üzere Muhâsebe-i Mülkiyeye gönderilecektir.

Altıncı Mâdde. Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin her ay vâridât ve masârifâtını müş^{c}âr bir defter tanzîm olunarak makam-ı nezârete takdîm edilecek ve evrâk-ı müsebbiteleri dahi birlikte gönderileceği gibi sene nihâyetinde de bir senelik olmak üzere mükemmel bir hesâb cedveli ve vukû^{c}ât mazbatası tanzîm olunarak kezâlik makam-ı nezârete irsâl kılınacak ve bu evrâkın kâffesi lisân-ı resmî olan Türkçe muharrer bulunacaktır.

Yedinci Mâdde. Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye lâzım olacak kâffe-i eşyâ ve âlât ve eczâ ve hayvânâtla malzeme-i sâ'irenin mübâya^{c}ası iki bin kuruş kadar mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'e nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bi'l-istîzân icrâ etmek hakkını hâ'iz olacak ve fakat meblağ-ı mezkûrdan fazla mübâya^{c}ât içün bâ-rapor makam-ı nezârete ^{c}arz olunarak emr-i resmîsi alındıktan sonra mübâya^{c}a edilecek ve me'mûrîn ile hademenin nasb ve ^{c}azlleri ve mu^{c}âmelât-ı sâ'irelerin dahi nezâretçe yapılarak netâyîci ve îcâbâtı müdîriyete teblîğ edilmek üzere nezârete ^{c}arz ve îzâhen iş^{c}âr edilecektir.

Sekizinci Mâdde. Zikr olunan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyetinden makam-ı nezârete ^{c}arz ve takdîm olunan takrîr ve mazbataların mu^{c}âmelâtı nezâretçe îfâ edilerek netâyîc ve îcâbâtı izâ^{c}a-i vakte meydân verilmeksizin müdîriyet-i mûmâ-ileyhâya teblîğ ve inbâ olunacaktır.

Dokuzuncu Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger Gülhâne Serîriyât Hastahânesinde ^{c}ameliyât görmek üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneden yetiştirilmekte olan ^{c}askerî ve mülkî talebe ile Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne baytar sınıflarına bakteriyoloji fennini ta^{c}lîm ve tedrîs edecektir. İşbu dersi Fransızca ve mehmâ-emken Türkçe olarak tertîb ve tanzîm edebileceğinden buna dâ'ir

Mösyö Remlinger Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretiyle müzâkerâtta bulunacaktır.
Onuncu Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger sâbıkı misillü mes'ûliyeti kendisine â'id olmak üzere sârî olan hastalıkların vikayesine münhasır bakteriyoloji tahlîlâtının icrâsına me'mûr edilmiştir ki işbu tahlîlât idâre-i sıhhiye-i ^{c}askeriye ve mülkiye taraflarından nezâret vâsıtasıyla istenilecektir. Teşhîs-i emrâzla hastalıkların ilerlememesi tedâbîri üzerine derhâl ma^{c}lûmât ahzı iktizâ ettiğinden gerek tahlîli lâzım gelen mevâddın ve gerek tahlîlât icrâsına ^{c}â'id evrâkın nezârete vürûdu anında Doktor Mösyö Remlinger'e gönderilmesi lâzım gelecektir. Bu usûl üzere husûle gelecek netâyîcin sür^{c}atle elde edilmesi içün bir ka'ide ittihâz edilmiş olduğundan Doktor Mösyö Remlinger derhâl Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâret-i ^{c}aliyyesi vâsıtasıyla tahlîlâtı taleb eden idâreye netâyîc-i mezkûreyi teblîğ etmeği ta^{c}ahhüd eder.
On Birinci Mâdde. Mezkûr Bakteriyolojihâne-i Şâhânece icrâ edilen tahlîlât ile vukû^{c} bulan masârifât ve usûl-i tedrîs hakkında dahi Doktor Mösyö Remlinger üç ayda bir kerede Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i ^{c}aliyyesine bir kıt^{c}a ^{c}umûmî rapor tanzîm ve takdîm edecektir.
On İkinci Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger'in talebelere mahsûs tutacağı bir kıt^{c}a cedvelde yalnız Bakteriyolojihânece mütehassıs intihâb ettikleri efendilerin isimleri murakkam bulunacaktır.
On Üçüncü Mâdde. Mûmâ-ileyh Doktor Remlinger'e şehrî yüz on lirâ olmak şartıyla senevî bin üç yüz yirmi lirâ tahsîs olunmuştur ki işbu meblağın mevâdd-ı sâlifede dahi beyân olunduğu vechile yetmiş lirâsı Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi Müdîriyetine mahsûs olup kusûr kırk lirâsı Bakteriyolojihâne Müdîriyeti içün tahsîs edilmiştir. İşbu me'mûriyetinden dolayı vukû^{c} bulacak yalnız ^{c}araba ve tercümân masârifi mûmâ-ileyh Doktor Remlinger'e ^{c}â'id olup resâ'il abonesiyle bakteriyoloji ve hıfzü's-sıhhaya ^{c}â'id kütüb-i mütenevvi^{c}a esmânı Bakteriyolojihâne-i Şâhâne muhassasâtından tesviye edilecek ve resâ'il ile kütüb-i mezkûre dâ'ire-i mebhûse kütübhânesini teşkîl edecektir.
On Dördüncü Mâdde. Mösyö Remlinger'in ma^{c}âşıyla Bakteriyolojihane-i Şâhânenin mevâdd-ı sâlifede mezkûr olan masârifât ve muhassasâtı her ay nihâyetinde ve muntazaman tesviye edilecek ve mebâliğ-i mezkûreden hiçbir vechile tevkîfât icrâ edilmeyecektir.
On Beşinci Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger'in ma^{c}âşını almak ve fakat Bakteriyolojihâne-i Şâhâne mu^{c}âmelâtına halel gelmemek şartıyla ve mûmâ-ileyhin münâsib göreceği bir zamânda her sene altı hafta ta^{c}tîle me'zûndur.
On Altıncı Mâdde. Doktor Mösyö Remlinger pazar günüyle Katoliklerin eyyâm-ı dîniyeleri müstesnâ olmak üzere her gün ve muntazaman Bakteriyolojihâneye ve hem de Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesine devâm ve îfâ-yı vezâ'ife sa^{c}y ve ihtimâm edecek ve bilâ-sebeb-i sahîh icrâ-yı vazîfe ve devâmda terâhi ve kusur etmeyecektir.
On Yedinci Mâdde. Şerâ'it-i mebsûtaya harfiyyen ri^{c}âyet hükûmet-i seniyye nâmına ta^{c}ahhüd olunduğu gibi Doktor Mösyö Remlinger de bi-tamâmihâ îfâ-yı vazîfeyi müte^{c}ahhid bulunmuş olup ^{c}aksi hâlde işbu kontrato ahkâmını feshe hükûmet-i seniyye salâhiyet-dârdır.
On Sekizinci Mâdde. Mösyö Remlinger'in Bakteriyolojihâne Müdîriyetine ta^{c}yînini müte^{c}allik olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî târîhinden i^{c}tibâren Doktor Nikol ile hükûmet-i seniyye beyninde ve Bakteriyolojihâne hakkında tanzîm ve te^{c}âtî kontratoların hükümleri mefsûh olup işbu kontrato mer^{c}î ve mu^{c}teberdir.
Hâtime
İşbu kontrato nüshateyn olarak bi'l-tanzîm te^{c}âtî edilip Mösyö Remlinger'in Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyetine ta^{c}yîni hakkında şeref-sânih olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî târîhinden üç sene nihâyetine kadar hükmü câri ve mer^{c}îdir.
Fî 1 Mart 319 [14 Mart 1903 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Remlinger

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

İşbu kontrato sûreti aslına mutâbık idüğü ^{c}arz ve tasdîk olunur.
Fî 1 Haziran 325 [14 Haziran 1909 Pazartesi]

3)
Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 66

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i ^{c}Âlîsine

Ma^{c}rûz-ı çâkerleridir ki
Şeref-res-i ibda'-i tekrîm olan 26 Mayıs 325 târîhiyle ve yetmiş yedi numerolu tezkire-i celîleleri ^{c}arîza-i cevâbiyesidir. Altı hafta müddetle Paris'e ^{c}azîmetine ruhsat i^{c}tâsını istid^{c}â eden Mösyö Remlinger'in eski kontratosu ile elyevm hükmü mer^{c}î olan kontratonun birer sûreti leffen takdîm-i pîşgâh-ı sâmî-i destûr-ı efhamîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 26 Cemâdiye'l-evvel 327 ve fî 2 Haziran 325 [15 Haziran 1909 Salı]
Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne
ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nâzırı
Tabîb Ferîk Râsim

4)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
30 Cemâdiye'l-evvel 327 / 6 Haziran 325 [19 Haziran 1909 Cumartesi]

Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i Behiyyesine

2 Haziran 325 târîhli tezkire-i behiyyelerine cevâbdır. Altı hafta müddetle Paris'e ^{c}azîmetine ruhsat i^{c}tâsını istid^{c}â eden Mösyö Remlinger'e kontrato mûcebince me'zûniyet verilmesi tensîb kılınmış olmağla ol bâbda.

5)
Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 108

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i ^{c}Âlîsine

Ma^{c}rûz-ı çâkerleridir ki
Şeref-res-i dest-i tekrîm olan 6 Haziran 325 târîhiyle tezkire-i celîle-i fahîmânelerinde kontratosu hükmünce altı hafta müddetle Paris'e ^{c}azîmetine me'zûniyet verilmesi emr u izbâr buyurulmuş olan Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Bakteriyolojihâne müdîr ve mu^{c}allimi Doktor Mösyö Remlinger tarafından alınan mektûbda bakteriyoloji fennindeki terakkiyât ve keşfiyât-ı ahîreden hisse-yâb-ı ma^{c}lûmât olmak üzere üç hafta müddetle me'zûniyeti istirhâmında bulunmuş ve vezâ'if-i me'mûresi tevkîl eylediği mu^{c}âvinleri tarafından idâre ve îfâ edilegelmekte bulunmasına binâ'en is^{c}âf-ı mes'ûlü mütevakkıf-ı re'y-i sâmî-i destûr-ı ekremîleri bulunmuştur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 8 Receb 327 ve fî 12 Temmûz 325 [26 Temmuz 1909 Pazartesi]
Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne
ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nâzırı Tabîb Ferîk Râsim

EK – CCXXIV: DH.MKT 2855/34

1)

Huzûr-ı Sâmîlerine

Devletlü Ebhetlü Efendim Hazretleri

Dâhiliye Nezâret-i celîlesinin ᶜâ'idiyeti cihetiyle Mekteb-i Tıbbiye-i ᶜAskeriyeye mülhak Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti kısmına merbût Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Bakteriyolojihâne-i ᶜOsmânînin müdîri nâmı tahtında târîh-i hâzırdan dört sene mukaddem kontratosu hitâm bulan Mösyö Remlinger mâhiye yüz on lirâ-yı ᶜOsmânî maᶜâş ile sekiz seneden beri îfâ-yı hidmet etmekte idi hâlbuki bu sekiz seneki mukaddem târîhte ᶜasrımızın pîr-i etıbbâsı ıtlâkına sezâ müteveffa muᶜallim dâhî Pasteur'ün telâmîzinden şuᶜabât-ı mezkûrede bi-hakkın mütehassıs ᶜunvânını hâ'iz müteveffâ-yı mûmâ-ileyh tarafından iᶜtâ olunmuş birer kıtᶜa şehâdet-nâmeyi hâsıl etıbbâ-yı muktedire-i ᶜOsmâniye mevcûd iken devr-i istibdâdda her ne hükmüne mebnî ise mâhiye yüz on lirâ-yı ᶜOsmânî maᶜâş verilerek bir ecnebî celb olunmuştu. Gerek bu sekiz seneki müddet zarfında şuᶜabât-ı mezkûrede yetişmiş etıbbâ-yı mütehassısa-i ᶜOsmâniye ve gerek müteveffâ-yı mûmâ-ileyh muᶜallim Pasteur'ün telâmîzinden ber-vech-i maᶜrûz etıbbâ-yı muktedire-i ᶜOsmâniyenin mevcûdiyetinden dolayı görünmüş ᶜadem-i lüzûmuna binâ'en maᶜâşı nefᶜ-i hazîne olmak üzere tanzîm olunan büdce mûcebince mukaddemâ mekteb-i mezkûre me'mûr sâ'ir ecnebî me'mûrlar misillü mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger dahi ber-mûceb kadro hidmetinden afv olunduğuna dâ'ir Mekteb-i Tıbbiye-i ᶜAskeriye Nezâretinin inhâsına ᶜatfen bu kere Harbiye Nezâreti tarafından makam-ı Sadârete gönderilen tezkire Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca baᶜde'l-tezekkür bi'l-istîzân üç yüz yirmi dört senesi teşrîn-i evvelinde irâde-i seniyye vukûᶜ bulduğu bilâhare Fransa Sefîri Mösyö Constan'ın? makam-ı Sadârete vukûᶜ bulan mürâcaᶜatında bir me'mûr hidmetinden afv olunduğu vakit o me'mûru üç dört mâh daha me'mûriyetinde istihdâm etmek veyâhûd müddet-i mezkûre zarfındaki maᶜâşını defᶜaten te'diye etmek muvâfık-ı usûl olduğuna dâ'ir edilmiş tavsiye üzerine mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'in bu şubat gâyesine kadar hidmetine devâm etmesi zımnında emr-i sâmî vukûᶜ bulduğu ve binâ'en-ᶜaleyh taᶜyîn edilmiş müddet dahi bu kere hitâm bulduğu hâlde mûmâ-ileyhin elyevm hidmetine devâm etmesi hilâf-ı kanûn ve mukabir-i nizâm olduğu gibi müddet-i muᶜayyenesi münkazî olan bu ve emsâli me'mûrlara milletin kasalar dolusu lirâlarını vererek beyhûde yere istihdâm etmek şu mukaddes devr-i Meşrûtiyet'te hürriyet ve ᶜadâletle gayr-i câ'iz bulunduğu maᶜrazında îcâb-ı hâlin îfâ ve icrâsını istifâde-i milliye ve menâfîᶜ-i ᶜumûmiye nâmına hamiyyet-i dîniye gayret-i milliye ve muhabbet-i vataniyelerinden millet-i muᶜazzama-i ᶜOsmâniye çâr-çeşm ile intizâr eylediği maᶜrûzdur. Fermân.

Fî 10 Mayıs 325 [23 Mayıs 1909 Pazar]

Muhibb-i Mülk-i Millet ve Hâdim-i Meşrûtiyet

Bir Muhbir-i Sâdık

2)

Şehremâneti

Mektûbî Kalemi

ᶜAded

276

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i ᶜÂlîsine

Maᶜrûz-ı çâkerleridir

14 Mayıs 325 târîh ve iki yüz yetmiş dokuz numerolu tezkire-i ᶜaliyye-i fahîmâneleri cevâbıdır. Fransa'dan celb olunup Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Bakteriyolojihâne Müdîriyetine taᶜyîn ve ahîren kadro hâricine çıkarılan Mösyö Remlinger hakkında Hey'et-i Sıhhiye Müfettiş-i

^{c}Umûmîliği tarafından yazılan müzekkerenin bir sûreti leffen huzûr-ı sâmî-i nezâret-penâhîlerine takdîm ve irsâl buyurulmuş olan varaka i^{c}âde kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 27 Cemâdiye'l-evvel 327 ve fî 3 Haziran 325 [16 Haziran 1909 Çarşamba]
Şehremînî

3)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
5 Cemâdiye'l-ahir 327 / 11 Haziran 325 [24 Haziran 1909 Perşembe]

Şehremânet-i ^{c}Aliyyesine

3 Haziran 325 târîhli ve 276 numerolu tezkire-i ^{c}aliyyelerine cevâbdır.
Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Bakteriyolojihâne müdîri iken ahîren kadro hâricine çıkarılan Fransalı Mösyö Remlinger'in Mekteb-i Nezâretinden celb ve leffen irsâl olunan mukavele-nâme sûretine nazaran hitâm-ı müddet-i mu^{c}ayyenesine kadar istihdâmı zarûrî olmağla ol bâbda.

EK – CCXXV: DH.MKT 2901/30

1)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded
385

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cenâb-ı ^{c}Âlîsine

Ma^{c}rûz-ı çâkerleridir
11 Haziran 325 târîh ve üç yüz seksen dokuz numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i nezâret-penâhîleri cevâbıdır. Dârü'l-kelb Tedâvîhânesiyle Bakteriyolojihâne müdîri iken ahîren kadro hâricine çıkarılan Fransalı Mösyö [Re]mlinjer'in irsâl olunduğu beyân buyurulan mukavelenâmesi sûreti evrâk meyânında bulunmadığı cihetle lüzûm-ı irsâlinin huzûr-ı ^{c}âlî-i fahimânelerine ^{c}arz ve izbârı he'yet-i sıhhiye müfettiş-i ^{c}umûmîliğinden ifâde kılınmağla icrâ-yı iktizâsına müsâ^{c}ade buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Receb 327 ve fî 15 Temmûz 325 [28 Temmuz 1909 Çarşamba]
Şehremîni nâmına meclis re'isi

2)
Taleb olunan mukavelenâme sûreti tezkire-i ^{c}aliyyeye leffen gönderildiği kayden anlaşılmağla fermân. 18 Temmûz 325 Tezkire.[31 Temmuz 1909 Cumartesi]

EK – CCXXVI: DH.MKT 2915/87

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded

İskenderiye'de zuhûr eden vebâ ^{c}illet-i müdhişesinin Hudâ-negerde sirâyeti hâlinde tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ve tathîrât-ı fenniyeye dâ'ir Hıfzü's-sıhha-i ^{c}Umûmiye Komisyonuna me'mûr meclis-i sıhhiye a^{c}zâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Nikol tarafından i^{c}tâ ve Şehremânet-i celîlesinden bâ-tezkire takdîm ve isrâ olunan sûretleri tevdi^{c} buyurulan iki kıt^{c}a lâyiha mündericâtının îfâ-yı muktezâsı 7 Haziran 315 târîh ve bin altmış bir numerolu tezkire-i sâmiyede izbâr buyurulmağla ta^{c}mîmen vilâyât-ı şâhâne ve elviye-i gayr-i mülhakaya icrâ-yı teblîgât olunmuş ve mezkûr lâyihanın birer sûreti dahi leffen kılınmıştır. Ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbı bâbında.

EK – CCXXVII: DH.MUİ 13/3/18

1)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
29 Rebi^{c}u'l-evvel 327 / 7 Nisan 325 [20 Nisan 1909 Salı]

Mâliye Nezâret-i ^{c}Aliyyesine

Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyoloji müdîr ve mu^{c}allimi olup üç seneden beri kontratosuz şehrî yüz on lirâ ücretle istihdâm edilmiş üç yüz yirmi dört senesi Şubat'ı nihâyetinde me'mûriyetine hitâm verilmesi emr-i sâmîye binâ'en Harbiye Nezâreti-i celîlesinden bildirilmiş Mösyö Remlinger'in tesviye-i muhassasâtı hakkında îcâb eden mu^{c}âmelenin inbâsı lüzûmuna dâ'ir Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i behiyyesinden vârid olan iki kıt^{c}a tezkire melfûfuyla birlikte savb-ı vâlâ-yı nezâret-penâhîlerine tisyâr kılınmağla mündericâtına nazaran bu bâbdaki mütâla^{c}a-i ^{c}aliyyelerinin inbâsı ve melfûfların i^{c}âdesi husûsuna himem.

2)
Dâhiliye Mektûbî Kalemi
13 Cemâdiye'l-evvel 327 / 20 Mayıs 325 [2 Haziran 1909 Çarşamba]

Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i Behiyyesine

10 Şubat 324 târîhli ve 133 numerolu tezkire-i behiyyelerine cevâbdır.
Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyoloji müdîr ve mu^{c}allimi Mösyö Remlinger'in tesviye-i muhassasâtı hakkında Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesinden istifsâr-ı mütâla^{c}a olunarak alınan cevâbda mûmâ-ileyhin ma^{c}âşı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahsûben tesviye edilmekte olmasından dolayı bu bâbda hazînece beyân-ı mütâla^{c}aya mahall olmadığı iş^{c}âr kılınmış olmağla ol bâbda.

3)
Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı ^{c}Umûmiye Dâ'iresi
10 Eylûl 325 [23 Eylül 1909 Perşembe]

Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye Riyâset-i Behiyyesine

31 Ağustos 325 târîhli ve 295 numerolu tezkire-i behiyyelerine cevâbdır. Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi ile Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in temdîd-i müddet-i me'mûriyeti hakkında emir verilmedikçe muhassasâtının tesviye edilemeyeceğini mutazammın 27 Mart 325 târîhli tezkire-i behiyyelerine Mâliye Nezâretiyle ba^{c}de'l-muhâbere 20 Mayıs 325 târîhinde cevâb yazılmış ve Harbiye Nezâretinden 26 Teşrîn-i Sânî 324 târîhinde teblîğ olunan emr-i sâmî mûcebince mu^{c}âmele edilmesi umûr-ı tıbbiyeden bulunmuş olmağla ol bâbda.

4)
Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 295

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Şehrî yüz on lirâ ücretle istihdâm edilmiş Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in üç yüz yirmi dört senesi Şubat'ı nihâyetinde me'mûriyetin hitâm verilmesi ol bâbdaki emr-i sâmîye ^{c}atfen Harbiye Nezâret-i celîlesinden tevârüd eden 26 Teşrîn-i Sânî 324 târîhli ve iki yüz on yedi numerolu tezkirede bildirilmekle keyfiyet 3 Kânûn-ı Evvel târîhinde

makam-ı ᶜâcizîden müdîriyet-i mezkûreye teblîğ ve işᶜâr kılınmış ve nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan ahîren tevârüd eden 25 Kânûn-ı Evvel târîhli ve üç yüz kırk numerolu tezkirede dahi hidmet-i devlette müstahdem ecnebî me'mûrlar ile devâ'ir beyninde münᶜakid kontratolar ahkâmının ve me'mûrîn-i mûmâ-ileyhime verilmekte olan maᶜâşât mikdârının bilinmesine lüzûm göründüğünden bahisle devâ'ir-i ᶜaskeriyede bulunan o gibi me'mûrlara ᶜâ'id kontratoların bir sûretinin irsâliyle berâber mikdâr-ı muhassasâtının işᶜârı ve şâyed içlerinde kontrato hâricinde maᶜâş alanlar var ise bu kabîl maᶜâşâtının işâr-ı ahîre kadar te'cîl-i tesviyesi bâ-tezkire-i sâmiye izbâr buyurulduğu beyânıyla cihet-i ᶜaskeriyede bu kabîl ecnebî me'mûrlar mevcûd ve müstahdem ise keyfiyetin inbâsı işᶜâr buyurularak cihet-i ᶜaskeriyeye ᶜâ'id maᶜlûmât-ı kaydiye 7 Şubat 324 târîhli tezkire ile nezâret-i müşârü'n-ileyhâya işᶜâr kılınmış ise de işbu emr-i sâmînin cihet-i mülkiyeye de teşmîli tabîᶜi bulunduğu ve bu husûs hakkında şimdiye kadar nezâret-i celîlelerinden bir emr ve işᶜâr vukûᶜ bulmadığı cihetle mûmâ-ileyhimin tesviye-i muhassasâtı hakkında îcâb eden muᶜâmelenin inbâsını mutazammın 10 Şubat 324 târîhli ve yüz otuz üç numerolu tezkire-i ᶜâcizânemle sebk eden ᶜarz ve işᶜâra cevâben nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan vürûd eden 20 Mayıs 325 târîhli ve yetmiş numerolu tezkirede mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger'in tesviye-i muhassasâtı hakkında Mâliye Nezâret-i ᶜaliyyesinden istifsâr-ı mütâlaᶜa olunarak alınan cevâbda kendisinin maᶜâşı Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti tahsîsâtına mahsûben te'diye edilmekte olmasından dolayı bu bâbda hazînece beyân-ı mütâlaᶜaya mahall olmadığının işᶜâr kılındığı gösterilmiş ve kontrato hâricinde istihdâm olunanların maᶜâşâtının işᶜâr-ı ahîre kadar te'cîl-i tesviyesi hakkındaki işᶜâr-ı sâmî hükm-i celîlinin üç yüz yirmi dört senesine ᶜâ'id olacağı beyânıyla teblîgât-ı mesbûka ahkâmına tevfîkân sene-i hâliye ibtidâsından iᶜtibâren müdîr-i mûmâ-ileyhin bir gûne me'mûriyeti kalmamış olacağından bu bâbda me'mûriyetini mutazammın bir emr u işᶜâr vâkiᶜ olmadıkça mûmâ-ileyhin tesviye-i muhassasâtı cihetine gidilemeyeceği muhâsebeden ifâde kılındığı beyânıyla muktezâ-yı hâlin bir ân evvel emr u inbâ buyurulması nezâret-i celîlelerine takdîm kılınan 28 Mart 325 târîhli ve on dokuz numerolu tezkire-i ᶜâcizânemle arz ve işᶜâr kılındığı hâlde henüz cevâb-ı ᶜâlîsi şeref-zuhûr etmediği tedkîkat-ı kuyûdiye netîcesinden anlaşılmış ve mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger sene-i hâliye Mart'ı ibtidâsından işᶜâr-ı sâmîye ᶜatfen Harbiye Nezâret-i celîlesinden şeref-vârid olan tezkire-i ᶜaliyye üzerine kontratosu tecdîd olunduğu Mayıs nihâyetine değin bir vakt-i mütemâdiye ve müdâvemet-i fevk-al-ᶜâde ile mesbûk olan hidmetine mukabil tahsîsât-ı sâbıkası olan yüz on lirâ nisbetinde maᶜâş iᶜtâsı talebinde bulunmuş olmasına nazaran kendisine ne hesâb üzerinden tahsîsât iᶜtâsı lâzım geleceğinin nezâret-i celîlelerinden istîzânı müdîr-i mûmâ-ileyhin iᶜtâ eylediği takrîr üzerine bi'l-havâle muhâsebe me'mûrluğundan ifâde edilmiş ve bu kere müteᶜâtî 1 Haziran 325 târîhli kontratosu ahkâmının mâ-kabline şumûlü olmayacağı derkâr bulunmuş ise de her hâlde keyfiyetin emr u inbâsına müsâᶜade-i celîleleri sezâ-vâr buyurulmak bâbında.

Fî 28 Şaᶜbân 327 ve fî 31 Ağustos 325 [14 Eylül 1909 Salı]
Mekteb-i Tıbbiye-i ᶜAskeriye-i Şâhâne ve
Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nâzırı
Tabîb Ferîk Râsim

5)

Zikr olunan 10 Şubat 324 ve 28 Mart 325 târîhli tezkirelerin leffiyle 7 Nisan 325 târîhinde istifsâr-ı mütâlaᶜayı hâvî Mâliye Nezâretine tezkire-i ᶜaliyye yazılıp gelen cevâb 20 Mayıs târîhinde Tıbbiye Nezâretine teblîğ edildiği kayden anlaşılmıştır.

Fî 6 Eylûl 325 [19 Eylül 1909 Pazar]

Târîh-i mezkûrda cevâb yazılmış olduğuna ve Harbiye Nezâretinden 26 Teşrîn-i Sânî 324 târîhinde teblîğ olunan emr-i sâmî mûcebince mu^{c}âmele edilmesi umûr-ı tabî^{c}iyeden bulunduğuna dâ’ir serî^{c}an cevâb ....
Fî 8 Eylül 325 [21 Eylül 1909 Salı]

6)
Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı ^{c}Umûmiye Dâ’iresi
8 Teşrîn-i Sânî 325 [21 Kasım 1909 Pazar]

Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye Riyâset-i Behiyyesine

19 Teşrîn-i Evvel 325 târîhli ve 491 numerolu tezkire-i behiyyeleri cevâbıdır. Dâ’ü’l-kelb Tedâvîhânesi ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger’in kontratosu müddetinin inkızâsından tecdîdi târîhine kadar geçmiş müddete ^{c}â’id olarak tesviyesi talebinde bulunduğu ma^{c}âşâtının ma^{c}âş-ı müte^{c}âdili üzerinden bi’l-muhâsebe tesviyesi husûsuna himmet.
Bâ-emr-i ^{c}âlî-i hazret-i müsteşârî.

7)
491

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri

Şehrî yüz on lirâ ücretle istihdâm edilmiş Dâ’ü’l-kelb Tedâvîhânesi ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger’in üç yüz yirmi dört senesi Şubat’ı nihâyetinde me’mûriyetine hitâm verilmesi ol bâbdaki emr-i sâmîye ^{c}atfen Harbiye Nezâretinden tevârüd eden 26 Teşrîn-i Sânî 324 târîhli ve iki yüz on yedi numerolu tezkirede bildirilmekle keyfiyet 3 Kânûn-ı Evvel târîhinde makam-ı nezâret müdîriyet-i mezkûreye teblîğ ve iş^{c}âr kılınmış ve nezâret-i müşârü’n-ileyhâdan ahîren vürûd eden 25 Kânûn-ı Evvel târîhli ve üç yüz kırk numerolu tezkirede dahi hidmet-i devlette müstahdem ecnebî me’mûrlar ile devâ’ir beyninde mün^{c}akid kontratolar ahkâmının ve me’mûrîn-i mûmâ-ileyhime verilmekte olan ma^{c}âşât mikdârının bilinmesine lüzûm göründüğünden bahisle devâ’ir-i ^{c}askeriyede bulunan o gibi me’mûrlara ^{c}â’id kontratoların bir sûretinin irsâliyle berâber mikdâr-ı muhassasâtının iş^{c}ârı ve şâyed içlerinde kontrato hâricinde ma^{c}âş alanlar var ise bu kabîl ma^{c}âşâtının işâr-ı ahîre kadar te’cîl-i tesviyesi bâ-tezkire-i sâmiye izbâr buyurulduğu beyânıyla cihet-i ^{c}askeriyede bu kabîl ecnebî me’mûrlar mevcûd ve müstahdem ise keyfiyetin inbâsı iş^{c}âr buyurularak cihet-i ^{c}askeriyeye ^{c}â’id ma^{c}lûmât-ı kaydiye 7 Şubat 324 târîhli tezkire ile nezâret-i müşârü’n-ileyhâya iş^{c}âr kılınmış ise de işbu emr-i sâmînin cihet-i mülkiyeye de teşmîli tabî^{c}i bulunduğu ve bu husûs hakkında şimdiye kadar nezâret-i celîle-i asafânelerinden bir emr ve iş^{c}âr vukû^{c} bulmadığı cihetle mûmâ-ileyhimin tesviye-i muhassasâtı hakkında îcâb eden mu^{c}âmelenin inbâsını mutazammın taraf-ı nezâretten takdîm kılınan 10 Şubat 324 târîhli ve yüz otuz üç numerolu tezkireye cevâben makam-ı sâmî-i nezâret-penâhîlerinden vârid olan 20 Mayıs 325 târîhli ve yetmiş numerolu tezkire-i ^{c}aliyyede mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger’in tesviye-i muhassasâtı hakkında Mâliye Nezâretinden istifsâr-ı mütâla^{c}a olunarak alınan cevâbda kendisinin ma^{c}âşı Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti tahsîsâtına mahsûben te’diye edilmekte olmasından dolayı bu bâbda hazînece beyân-ı mütâla^{c}aya mahall olmadığının iş^{c}âr kılındığı gösterilmiş ve kontrato hâricinde istihdâm olunanların ma^{c}âşâtının iş^{c}âr-ı ahîre kadar te’cîl-i tesviyesi hakkındaki iş^{c}âr-ı sâmî hükm-i celîlinin üç yüz yirmi dört senesine ^{c}â’id olacağı beyânıyla teblîgât-ı mesbûka ahkâmına tevfîkân sene-i hâliye ibtidâsından i^{c}tibâren müdîr-i mûmâ-ileyhin bir gûne me’mûriyeti kalmamış olacağından bu bâbda me’mûriyetini mutazammın bir emr u iş^{c}âr vâki^{c} olmadıkça mûmâ-ileyhin tesviye-i muhassasâtı cihetine gidilemeyeceği muhâsebeden ifâde kılındığı beyânıyla mukteză-yı hâlin bir

ân evvel emr u inbâsı nezâret-i celîle-i destûrîlerine takdîm ve tastîr olunan 28 Mart 325 târîhli tezkire-i nezâret-penâhîde arz ve iş^{c}âr kılındığı hâlde henüz cevâb-ı ^{c}âlîsi şeref-zuhûr etmediği tedkîkat-ı kuyûdiye netîcesinden anlaşılmış ve mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger sene-i hâliye Mart'ı ibtidâsından iş^{c}âr-ı sâmîye ^{c}atfen Harbiye Nezâretinden şeref-vârid olan tezkire üzerine kontratosu tecdîd olunduğu Mayıs nihâyetine değin bir vakt-i mütemâdiye ve müdâvemet-i fevk-al-^{c}âde ile mesbûk olan hidmetine mukabil tahsîsât-ı sâbıkası olan yüz on lirâ nisbetinde ma^{c}âş i^{c}tâsı talebinde bulunmuş olmasına nazaran kendisine ne hesâb üzerinden tahsîsât i^{c}tâsı lâzım geleceğinin nezâret-i celîlelerinden istîzânı müdîr-i mûmâ-ileyhin i^{c}tâ eylediği takrîr üzerine muhâsebe me'mûrluğundan ifâde edilerek bu kere müte^{c}âtî 1 Haziran 325 târîhli kontratosu ahkâmının mâ-kabline şumûlü olmayacağı derkâr bulunmuş idüğünden keyfiyetin emr u inbâsına müsâ^{c}ade buyurulmasını mutazammın taraf-ı nezâretten tastîr ve takdîm kılınan 31 Ağustos 325 târîhli ve iki yüz doksan beş numerolu tezkireye cevâben resîde-i dest-i tekrîm olan 10 Eylûl 325 târîhli ve yüz yetmiş dokuz numerolu tezkire-i asafânelerinde Harbiye Nezâretinden 26 Teşrîn-i Sânî 324 târîhinde teblîğ olunan emr-i sâmî mûcebince mu^{c}âmele edilmesi ya^{c}nî üç dört ay kadar daha hidmetinde istihdâm edilmek sûretiyle bi'l-tatîb şikâyete meydân verilmemesi emr u iş^{c}âr buyurulmuş ve bu vechile de hitâm-ı istihdâmı olan üç yüz yirmi dört senesi Şubat'ı gâyesinde bi'l-tabi^{c} ma^{c}âşı kat^{c} edilmiş ise de mûmâ-ileyhin kontratosunu tecdîd eylemiş olduğu 1 Haziran 325 târîhine kadar üç ay zarfında bilâ-ihmâl kemâ-kân me'mûriyetine devâm etmiş olup şu hidmetinden o zamân memleketçe de istifâde edilmiş olduğu gibi infikâkı hâlinde ahvâl-i sıhhiyece mehâzîr-i ^{c}adîde melhûz bulunmuş olacağı tabî^{c}i ve kendisinin de ecnebî bulunmasına nazaran sâlifü'l-^{c}arz taleb eylediği üç ma^{c}âşının ne hesâb üzerine i^{c}tâsı lâzım geleceğinin taraf-ı sâmî-i nezâret-penâhîlerine ^{c}arz ve istîzânı Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiyeden ifâde edilmiş olmağla iktizâsının emr u inbâ buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 18 Şevval 327 ve fî 19 Teşrîn-i Evvel 325 [2 Kasım 1909 Salı]
Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye Re'isi
Besîm Ömer

8)
Nezâret-i Umûr-ı Mülkiye
Masârif Muhâsebesi
Merkez Kalemi
445

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i ^{c}Âlîsine

Ma^{c}rûz-ı çâkerleridir
Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyoloji müdîr ve mu^{c}allimi olup üç seneden beri kontratosuz şehrî yüz on lirâ ücretle istihdâm edilen ve üç yüz yirmi dört senesi Şubat'ı nihâyetinde me'mûriyetine hitâm verilmesi emr-i sâmîye binâ'en Harbiye Nezâretinden bildirilen Mösyö Remlinger'in tesviye-i muhassasâtı hakkında îcâb eden mu^{c}âmelenin inbâsı lüzûmuna dâ'ir Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i behiyyesinden mevrûd tezkirelerin leffen gönderildiği beyânıyla bu bâbdaki mütâla^{c}anın inbâsı makam-ı ^{c}âlî-i nezâret-penâhîlerinden vârid olan 7 Nisan 325 târîhli ve üç yüz kırk numerolu tezkirede iş^{c}âr kılınmış ise de mûmâ-ileyhin ma^{c}âşının Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahsûben te'diye edilmekte olmasından dolayı bu bâbda hazînece beyân-ı mütâla^{c}aya lüzûm olmadığının savb-ı sâmî-i fahîmânelerinden cevâben ^{c}arz ve izbârı masârif muhâsebesinden ifâde kılınmıştır. Bu bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 11 Cemâdiye'l-evvel 327 ve fî 18 Mayıs 325 [31 Mayıs 1909 Pazartesi]
Mâliye Nâzırı

9)
Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı ^{c}Umûmiye Dâ'iresi
16 Kânûn-ı Evvel 325 [29 Aralık 1909 Çarşamba]

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in tahsîsâtının tenzîl mikdârı sûretiyle tecdîd edilen mukavelenin târîh-i ^{c}akdinden evvelki zamâna ^{c}â'id üç ma^{c}âşının ne nisbet üzerinden tesviyesi lâzım geleceği Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhıye-i ^{c}Umûmiye Riyâsetine istifsâr edilmesi üzerine ma^{c}âş-ı mu^{c}addili üzerinden bi'l-hesâb tesviyesi lüzûmu cevâben teblîğ kılınmış idi. Riyâset-i mezkûreden bu kere alınıp leffen takdîm kılınan tezkirede mûmâ-ileyhin tahsîsât-ı hâzıra-i seneviyesi sekiz yüz lirâdan ^{c}ibâret ve kontratosu 1 Haziran 325 târîhinden mu^{c}teber olduğuna ve nizâmâtın mâ-kabline ^{c}adem-i şumûlü bedâhetine nazaran mukavele-nâme-i ahîrin ^{c}akdinden evvelki zamâna ^{c}â'id olan sâlifü'l-zikr üç ma^{c}âşının eski kontratosu mûcebince şehrî yüz on lirâ üzerinden tesviyesi muvâfık göründüğü gösterilmiş ve Mösyö Remlinger tarafından verilip kezâlik takdîm kılınan tezkirede dahi bu üç ma^{c}âşının eski kontratosu mûcebince i^{c}tâsı istid^{c}â olunmuş olmağla istîzân-ı keyfiyete ibtidâr kılındı ol bâbda.

10)
Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı ^{c}Umûmiye Dâ'iresi
28 Kânûn-ı Sânî 325 [10 Şubat 1910 Perşembe]

Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhıye-i ^{c}Umûmiye Riyâset-i Behiyyesine

3 Kânûn-ı Evvel 325 târîhli ve 844 numerolu tezkireleri cevâbıdır. Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in kontratosu hitâm bulduğu hâlde tekrâr me'mûriyetine devâm ettirilmesi eski kontratosunun tecdîdi demek olup mezkûr kontrato mûcebince ise şehrî yüz on lirâ ma^{c}âş alması iktizâ ettiğinden kontratosunun târîh-i feshinden tecdîdi târîhi olan 1 Haziran 325 târîhine kadar güzerân olan müddet içün kendisine şehrî yüz on lirâ üzerinden ma^{c}âş i^{c}tâsı lüzûmu sebk eden istîzân üzerine Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresinin buyuruldu-ı sâmî ile tevdî^{c} buyurulan mazbatasında izbâr kılındığından mûcebince mu^{c}âmele-i îfâsı bâbında.

11)
Şûrâ-yı Devlet
Tanzîmât Dâ'iresi
^{c}Aded 4249

Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in tahsîsâtının tenzîl-i mikdârı sûretiyle tecdîd edilmiş mukavele-nâmesinin târîh-i ^{c}akdinden evvelki zamâna ^{c}â'id üç ma^{c}âşının ne nisbet üzerinden tesviyesi lâzım geleceği Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye Riyâsetinden istifsâr ve ma^{c}âş-ı mu^{c}addili üzerinden bi'l-hesâb i^{c}tâsı îcâb edeceği teblîğ kılınması üzerine riyâset-i müşârü'n-ileyhâdan cevâben tevârüd eden tezkire ile mûmâ-ileyh tarafından verilen ^{c}arzuhâlin takdîmini mutazammın Dâhiliye Nezâretinin Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 17 Zilhicce 327 târîhli ve üç bin dört yüz elli yedi numerolu tezkiresi melfûfâtıyla berâber Tanzîmât Dâ'iresinde kırâ'at olundu.

Riyâset-i müşârü'n-ileyhânın tezkiresi me'alinde sekiz seneden beri Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihânesinde istihdâm edilmiş olan Mösyö Remlinger'in bilâ-sebeb ihrâcı te'essürünü mûcib olduğundan bahisle Fransa Sefâreti'nden i^{c}tirâz-ı hafîyi tazammun eden iltimâs üzerine şikâyete mahall verilmeyerek mûmâ-ileyhin üç dört ay daha istihdâmı Harbiye Nezâretinden tevârüd eden tezkirede iş^{c}âr kılındığı ve mûmâ-ileyhin tahsîsât-ı hâzıra-i seneviyesi

sekiz yüz lirâdan ^{c}ibâret ve kontratosu 1 Haziran 325 târîhinden mu^{c}teber olduğu ve nizâmâtın mâ-kabline ^{c}adem-i şumûlü bedîhî bulunduğu beyânıyla mukavele-nâme-i ahîrin ^{c}akdinden evvelki zamâna ^{c}â'id olan sâlifü'l-zikr üç ma^{c}âşının eski kontratosu mûcebince şehrî yüz on lirâ üzerinden tesviyesi gösterilmiş ve mûmâ-ileyh tarafından verilen ^{c}arzuhâlde de üç yüz yirmi beş senesi Mart'ına kadar hidmet-i saltanat-ı seniyyede yüz on lirâ ma^{c}âşla istihdâm edilmekte iken sene-i mezkûre Mart'ı ibtidâsından i^{c}tibâren Fransa Sefâretiyle Hükûmet-i ^{c}Osmâniye meyânında kontratosunun tecdîdi zımnında cereyân eden müzâkerât esnâsında Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye Nâzırı Ferîk Râsim Paşa tarafından üç def^{c}a müte^{c}âkıben ahz eylediği emr üzerine hidmetine devâm ettiğinden bahisle müddet-i mezkûreye ^{c}â'id ma^{c}âşının eski kontratosu üzerinden tesviyesi istid^{c}â kılınmıştır.
İktizâsı lede'l-te'emmül kontratosu hitâm bulmuş olan mûmâ-ileyhin tekrâr me'mûriyetine devâm ettirilmesi eski kontratosunun tecdîdi demek olup mezkûr kontrato mûcebince ise şehrî yüz on lirâ ma^{c}âş alması iktizâ ettiğinden kontratosunun târîh-i feshinden tecdîdi târîhi olan 1 Haziran 325 târîhine kadar güzerân olan müddet içün kendisine şehrî yüz on lirâ üzerinden ma^{c}âş i^{c}tâsı muktezî olduğunun nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîği tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 24 Muharrem 328 ve fî 23 Kânûn-ı Sânî 325 [5 Şubat 1910 Cumartesi]
[İmzalar]

Ber-mûceb-i mazbata ol vechile nezâret-i celîlesinden icrâ-yı îcâbına himmet buyurulmak.
Fî 26 Muharrem ve fî 25 Kânûn-ı Sânî 325 [7 Şubat 1910 Pazartesi]

EK – CCXXVIII: DH.MUİ 25/1/60

Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı ^{c}Umûmiye Dâ'iresi
9 Şevval 327 / 11 Teşrîn-i Evvel 325 [24 Ekim 1909 Pazar]

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Dokuz seneden beri mu^{c}âvinliğinde bulunduğu Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi kesb-i vukûf-ı ihtisâs ile bilâhare kendi başına idâre etmek ve Avrupa'dan tabîb-i mütehassıs celbiyle masârif-i sâ'ire ihtiyârına nihâyet vermek üzere maktû^{c}an elli lirâ harcırâh i^{c}tâsıyla geçen sene Fransa Tedâvîhânesine i^{c}zâm kılınmış ise de Paris'e muvâsalatı mevsimi nazarî ve ^{c}amelî bakteriyoloji derslerinin ta^{c}tîline müsâdif olmasından dolayı yalnız dâ'ü'l-kelb ile tevaggul ettiğinden ve teşrîn-i evvelde bed' edebilecek olan bakteriyoloji derslerini marta kadar ta^{c}kîb ile ikmâl-i tahsîl ettiği hâlde tedâvîhâneyi bizzât idâre edeceğine dâ'ir Fransa'nın ^{c}umûm tedâvîhâneleri nâzırı Mösyö Roux tarafından şehâdet-nâme verileceğinden bahisle bu altı ay içün de elli lirâ daha i^{c}tâsı tabîb Kolağası ^{c}Ali Rızâ Efendi tarafından takdîm olunup tevdî^{c} buyurulan ^{c}arzuhâlde istid^{c}â kılındığı ve mûmâ-ileyh Fransa mezkûr tedâvîhânesinde son usûl-i tedâvîleri görüp üç ayda şehâdet-nâme alarak ^{c}avdet etmek üzere elli lirâ harcırâh i^{c}tâsıyla Paris'e gönderildiği muhâsebeden ifâde olunmuştur. Ancak Paris'e muvâsalatının zamân-ı ta^{c}tîle müsâdifi cihetiyle bakteriyoloji derslerini ta^{c}kîb edemediği mûmâ-ileyhin mürâca^{c}at-ı vâkı^{c}asından müstebân olduğuna ve ba^{c}de'l-tahsîl tedâvîhâneyi bizzât idâre edeceği cihetiyle müdîr-i hâzırın istihdâmından istiğnâ husûlüyle mukavele mûcebince kendisine senevî verilmekte olan sekiz yüz lirânın tasarruf olunacağı anlaşılarak bu ise hâ'iz-i ehemmiyet bulunduğuna nazaran mûmâ-ileyhin taleb eylediği elli lirânın masârif-i gayr-i melhûz tertîbinden tesviyesi tensîb kılınmağla istîzân-ı keyfiyete ibtidâr olundu ol bâbda.

2)
Paris'te ikmâl-i tahsîlde olup min-el-kadîm Dâhiliye Nezâreti büdcesi meyânında bulunan Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîr mu^{c}âvini tabîb Kolağası ^{c}Ali Rızâ Efendi'ye bu def^{c}a sâbıkı misillü Dâhiliye büdcesinden verilecek elli lirâ hakkında
Sêne-i sâbık evâhirinde mûmâ-ileyh ^{c}Ali Rızâ Efendi'ye Dâhiliye büdcesinden Avrupa'ya i^{c}zâmı içün Dâhiliye veznesinden 26 Şubat 324 târîhinde verilen elli lirâ hakkındaki evrâk:
2258 numerolu ve 1 Kânûn-ı Sânî 324 târîhiyle Harbiye'den Sadâret'e inhâ
3374 numerolu ve 19 Kânûn-ı Sânî 324 târîhiyle Sadâret'ten Dâhiliye'ye tezkire
Mûmâ-ileyh 28 Mayıs 325 târîhinde Dersa^{c}âdet'ten Paris'e hareket eylemiştir.
325 senesi Dâhiliye büdcesinde bulunan Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi tahsîsâtı : 44280
325 senesi Dâhiliye büdcesinde bulunan Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîr ma^{c}âşı: 80000

3-a)

Huzûr-ı Me^{c}âl-mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Dâhiliye Nezâreti büdcesine merbût bulunan Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesinin müdîri Mösyö Remlinje'ye hükûmet-i ^{c}Osmâniyece on seneden beri yalnız ma^{c}âş olmak üzere verilen para on üç bin lirâyı mütecâviz olup böyle pek külliyetli bir yekûna bâliğ olan paranın muhassasât-ı ^{c}askeriyeyle ve daha mükemmel sûrette dokuz seneden beri müdîr mu^{c}âvini bulunduğum mezkûr tedâvîhâneyi idâre etmek üzere mukaddemâ vukû^{c} bulan istid^{c}â-yı ^{c}âcizânem Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca nazar-ı i^{c}tibâra alınarak masârifime medâr olmak üzere Dâhiliye Nezâreti tahsîsâtından maktû^{c}an elli lirâ-yı ^{c}Osmânî masraf ve üç mâh me'zûniyetle Paris'e ^{c}azîmetime müsâ^{c}ade

buyurulmuş ise de Fransa'nın ^{c}Umûm Tedâvîhâneleri Nâzırı bulunan Doktor Mösyö Roux tarafından zât-ı sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine takdîm olunmak üzere i^{c}tâ olunup mukaddemâ merbûten takdîm-i pîş-gâh-ı sâmî-i cenâb-ı efhamîleri kılınan ^{c}arîza dahi ma^{c}lûm-ı sâmîleri buyurulacağı üzere Paris'e vakt-i ^{c}azîmetim olan sene-i hâliye haziran ibtidâsı dâ'ü'l-kelb ile tev'em olan bakteriyoloji nazarî ve ^{c}amelî derslerinin yevm-i ta^{c}tîline müsâdif olmasından bugüne kadar dâ'ü'l-kelb ile meşgûl olduğumdan ve hâlbuki mezkûr bakteriyoloji nazarî ve ^{c}amelî derslerine ise teşrîn-i evvelde bed' olunacağından önümüzdeki mart nihâyetine kadar Paris'te bu husûsta dahi ikmâl-i tahsîl eylediğim hâlde mezkûr tedâvîhâneyi yalnız olarak idâre edeceğimi müş^{c}âr nâzır-ı müşârü'n-ileyh tarafından resmî bir şehâdet-nâme verileceği beyân olunduğundan ve fakat önümüzdeki mart nihâyetine kadar mukaddemâ almış olduğum elli lirâ ile idâre-i maslahat hiçbir vechile mümkün olamayacağından yalnız evkat-ı yevmiyemi tedârik etmeğe medâr olmak ve vatanıma hidmet-i müftehire olarak hazîne-i celîleyi böyle bir masraftan kurtarmak üzere önümüzdeki altı mâh içün yalnız elli lirâ-yı ^{c}Osmânî daha i^{c}tâsını istirhâm eyler ve on beş güne kadar burada derslerin nazarî ve ^{c}amelî kısımlarına mübâşeret edebileceğimden lutfen ve terahhumen hakk-ı ahkarîde eltâf-ı sâmî-i hıdivânelerinin şâyân buyurulması ^{c}arz ve teferru^{c}una ictisâr eylediğim bâbında her hâlde fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 14 Eylûl 325 [27 Eylül 1909 Pazartesi]
Paris'te ikmâl-i tahsîlde bulunan
Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi Müdîr Mu^{c}âvini
Tabîb Kolağası
^{c}Ali Rızâ bin ^{c}Ârif

3-b)
5477
Dâhiliye Nezâret-i ^{c}aliyyesine fî 21 Eylûl 325 [4 Ekim 1909 Pazartesi]
Serî^{c}an muhâsebeye fî 7 Teşrîn-i Evvel 325 [20 Ekim 1909 Çarşamba]

Dâ'ü'l-kelb ^{c}Ameliyâthânesi müdîr mu^{c}âvini tabîb Kolağası ^{c}Ali Rızâ Efendi'nin Fransa tedâvîhânesinde en son usûl-i tedâvîyi görüp buradaki tatbîkat ile mukayese etmek ve nihâyet üç mâh zarfında şehâdet-nâme alarak ^{c}avdet eylemek üzere mûmâ-ileyhin Paris'e i^{c}zâmı ve kendisine elli lirâ harcırâh i^{c}tâsı şeref-tevârüd eden 19 Kânûn-ı Sânî 324 târîh ve üç bin üç yüz yetmiş dört numerolu tezkire-i sâmiyede emr u iş^{c}âr buyurulmasına mebnî mûmâ-ileyhe ber-mûceb-i emr-i sâmî 26 Şubat târîhinde elli lirâ i^{c}tâ kılındığı kayden tebeyyün etmiş ve mûmâ-ileyh tarafından bu kere takdîm kılınan işbu istid^{c}âda ^{c}arz olunan ma^{c}zerete binâ'en ikmâl-i tahsîle muvaffak olamadığından ve bakteriyoloji nazarî ve ^{c}amelî derslerine ise teşrîn-i evvelde bed' olunacağından bahisle mart nihâyetine kadar tahsîlde bulunmak üzere kendisine bu def^{c}a harcırâh olarak elli lirâ i^{c}tâsını ^{c}arz ve isti^{c}tâf eylemiş ise de bu cihet zât-ı ^{c}âlî-i nezâret-penâhîlerince ta^{c}yîn edilecek mevâddan bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 7 Teşrîn-i Evvel 325 [20 Ekim 1909 Çarşamba]

EK – CCXXIX: DH.MUİ 54/1/11

1)
Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı cUmûmiye Dâ'iresi
30 Kânûn-ı Evvel 325 [12 Ocak 1910 Çarşamba]

Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i cUmûmiye Riyâset-i Behiyyesine

15 Kânûn-ı Evvel 325 târîhli ve 879 numerolu tezkire-i behiyyeleri cevâbıdır.
cOsmânlı mü'essesât-ı sıhhiyesinden olan Bakteriyolojihâne ile Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesinde hükûmetçe görülecek lüzûm üzerine her nevc tedkîkat ve teftîşâtın icrâsı tabîci ve hayât ve sıhhat-i cumûmiyeye şiddet-i tacalluku bulunan bu gibi mesâ'il-i mühimmenin mevânic-i muhteleye binâ'en ihmâli gayr-i câ'iz olmağla îcâb eden tedkîkatın îfâsıyla mü'essesât-ı mezkûrenin terakkiyât-ı ahîre-i fenniye ile mütenâsib bir derece-i mükemmeliyete ircâcı ve sâ'irenin istikmâline himmet buyurulması mütemennâdır efendim.

2)
879

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Nâzır Beyefendi Hazretleri
Bakteriyolojihâne ve Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Mösyö Remlinger'in bidâyet-i me'mûriyetinden şimdiye kadar ne mütehassıs yetiştirmek emrinde ne de mezkûr mü'esseselerin husûsât-ı sâ'iresince hidemâtından me'mûl ve intizâr olunduğu derece istifâde edilemediği gibi evvel ve âhir alınan ihbâr-nâmelerden dahi Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesinde icrâ edilmekte bulunan tedâvînin muvâfık sûretle yapılmadığı ve maya sûretinde isticmâl ile tedâvînin esâsını teşkîl eden virüsün sâbit olmayıp tahavvül olduğu anlaşıldığı cihetle geçen sene mûmâ-ileyhin tensîfât meyânında Harbiye Nezâretinden makam-ı sadâret-i cuzmânın ol bâbdaki işcârına catfen mevrûd tezkire üzerine eli işten çektirildiği hâlde şuraya buraya mürâcacat ve bidâyetinden beri macâşınca icrâ olunan her nevc tenzîlâta mütâvacat ile devâm-ı me'mûriyetini te'mîne çalışmış ve Fransa Sefâretinin vâkic olan iltimâsı üzerine mukaddemâ makam-ı sadâretçe tekrâr me'mûriyeti bir sene müddetle kontratoya rabt edilmiş ve bugün müddetinin inkızâsına ancak altı ay kalmıştır. Bu kere Dâ'ü'l-kelb Mü'essesesi müstahzırlarından Kolağası Hâmî Sâlih Efendi tarafından sâlifü'l-carz virüsün sâbit olmamasından ve su'al-i sâ'ireden bâhis verilen takrîr mündericâtı her vechile câlib-i nazar-ı dikkat görülmüş ve sıhhat ve hayâta tacalluk eden böyle mühim bir mes'elenin sükûtu'n-canh bırakılması katciyyen câ'iz olmayacağı bedîhî bulunmuş olmağla bu şucbede ihtisâsı olan zevâttan mürekkeb bir komisyon teşkîliyle gerek Bakteriyolojihânede ve gerek Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesinde tedkîkat-ı lâzime icrâsı tabîci ise de mûmâ-ileyhin evvel ve âhir tackîb eylediği meslek ve intisâbına nazaran bu yolda tedkîkatın îfâsı dolayısıyla müşkülâta tesâdüf edileceği melhûz bulunduğundan bu bâbdaki mütâlaca-i sâmiye-i nezâret-penâhîlerinin istîzânı Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i cUmûmiyeden bâ-tezkire ifâde kılınmış olmağla ber-vech-i macrûz iktizâsının emr u inbâ buyurulması mütemennâdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 15 Zilhicce 327 ve fî 15 Kânûn-ı Evvel 325 [28 Aralık 1909 Salı]
Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i cUmûmiye
Re'isi Besîm cÖmer

EK – CCXXX: DH.MUİ 70/1/8

Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı ^{c}Umûmiye Dâ'iresi
17 Şubat 325 [2 Mart 1910 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in kontratosu hitâm bulduğu hâlde tekrâr me'mûriyetine devâm ettirilmesi eski kontratosunun tecdîdi demek olup mezkûr kontrato mûcebince ise şehrî yüz on lirâ ma^{c}âş alması iktizâ ettiğinden kontratosunun târih-i feshinden tecdîdi olan 1 Haziran 325 târîhine kadar geçen müddet içün kendisine şehrî yüz on lirâ üzerinden ma^{c}âş i^{c}tâsı lâzım geleceğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresinin buyuruldu-ı sâmî ile tevdî^{c} buyurulan mazbatası lede'l-teblîğ sene-i hâliye büdcesinde nâmına mevcûd olup istihkakına mahsûben mûmâ-ileyhe tesviye edilmiş mebâliğden mâ^{c}adâ matlûbu kalarak tesviyesi mütemenni^{c} bulunan on iki bin dokuz yüz doksan sekiz buçuk kuruşun tahsîsât-ı mutazammı sûretiyle te'diyesi lüzûmuna dâ'ir Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye Riyâsetinden cevâben alınan tezkire leffen savb-ı ^{c}âlîlerine irsâl kılınmağla mündericâtına nazaran iktizâsının îfâ ve inbâ buyurulması bâbında.

EK – CCXXXI: İ.AS 8/1

1)
Nezâret-i Mekâtib-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye-i ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye
^{c}Aded

Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol tarafından verilen Fransızca varakanın sûret-i mütercemesidir.

Dersa^{c}âdet'e muvâsalatımdan beri Hükûmet-i seniyye tarafından ^{c}uhde-i ^{c}âcizâneme tevdî^{c} buyurulan suların tahlîlâtı hizmetine mu^{c}âvenet etmek üzere birini ücretle istihdâm etmekte olduğumdan celbi va^{c}ad olunmuş olan ve lüzûmu dahi derkâr bulunan laboratuvar mu^{c}âvini hakkında nazar-ı dikkat-i ^{c}aliyyelerini celbe mücâseret ederim.
Geçen Kânûn-ı Evvel'de aldığım müsâ^{c}ade üzerine evsâf ve ma^{c}lûmât-ı matlûbiyeyi hâ'iz bir genç adamı bi'l-intihâb Pasteur Dârü'l-fünûnunda bir sûret-i hasenede ta^{c}lîm ve terbiye ettirdim. Mösyö Pasteur burada îfâsı mecbûriyetinde bulunduğum tedrîsât ve taharriyâttan ziyâde memnûn ve ^{c}alâka-dâr olmağla laboratuvarda mu^{c}âvinin ta^{c}allüm ve tedrîsiyle sûret-i mahsûsada meşgûl olmuştur. Şimdi mu^{c}âvin-i mûmâ-ileyhin ta^{c}allümü resîde-i hadd-i hitâm olduğundan me'mûriyetinin sür^{c}at-i mümkine ile icrâsını temenni ederim.
Devletlü Zeki Paşa Hazretleri ile Doktor Chantemesse arasında cereyân eden mükâlemede mezkûr laboratuvar mu^{c}âvininin her ay Bank-ı ^{c}Osmânî'den verilmek üzere senevî dört bin frank ma^{c}âş alması karâr-gîr olmuş idi. Mu^{c}âvin-i mûmâ-ileyhin ma^{c}âşının ma^{c}âş-ı ^{c}âcizânemle birlikte verilmesini ve ma^{c}âşını bizzât birine teslîm etmekliğimi esbâb-ı âtîye mebnî arzû ediyorum: eğer mezkûr mu^{c}âvin herhangi bir sebebe mebnî olur ise olsun buradan infikâk edecek olur ise derhâl Pasteur Dârü'l-fünûnundan bir dîgerini taleb edeceğim ki bu hâl ne ma^{c}âşın i^{c}tâsında ve ne de laboratuvarın mu^{c}âmelâtında bir gûne tahavvül vukû^{c}unu mûcib olmayacaktır.
Binâ'en-^{c}aleyh mukavelenâmeye bir zeyl ^{c}ilâvesiyle mu^{c}âvin içün dahi ayrıca bir kontrato yapılmaktan ise bendenizin ma^{c}âşımla berâber verilmesini tercîh ediyorum. Mu^{c}âvin-i mûmâ-ileyhin celbinden sarf-ı nazar olunduğu hâlde mûmâ-ileyh içün Paris'teki tahsîl bedeli olan bin frankı bizzât te'diye ve tazmîne mecbûr olacağımdan istirhâmâtımın kabûlü temenni olunur ol bâbda.

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded
1747

Makam-ı Sâmiye-i Hazret-i Sadâret-i ^{c}Uzmâya

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'e Mösyö Pasteur'ün laboratuvarında sûret-i mahsûsada ta^{c}lîm ettirilmiş olan tabîbin senevî dört bin frank muhassasâtla mu^{c}âvin ta^{c}yîni hakkında mu^{c}allim-i mûmâ-ileyhin verdiği takrîrin leffiyle mekteb-i mezbûr nezâret-i behiyyesinden mevrûd tezkire matviyyen takdîm-i pîş-gâh-ı sâmî-i vekâlet-penâhîleri kılındı. Tezkire-i mezkûrede gösterildiği vechile mezkûr mu^{c}âvinin zikr olunan laboratuvarda tahsîl-i fünûn etmiş bir tabîbin lüzûmu ve intihâbı sa^{c}âdetlü Chantemesse Efendi ile miyâne-i çâkerîde karâr-gîr olmuş olduğundan ber-mûcib-i iş^{c}âr ve takrîr tabîb-i mûmâ-ileyhin mezkûr mu^{c}âvinin ta^{c}yîni emrinde îcâb-ı hâlin îfâsı husûsuna müsâ^{c}ade-i celîle-i vekâlet-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 11 Şa^{c}bân 311 ve fî 5 Şubat 309 [17 Şubat 1894 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

3)
Nezâret-i Mekâtib-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye-i ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye
^{c}Aded
1965

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol tarafından savb-ı çâkerâneme verilen Fransızca bir varakada zât-ı ^{c}âlî-i nezâret-penâhîleriyle Doktor Mösyö Chantemesse arasında mükâleme netîcesi olarak senevî dört bin frank ma^{c}âş ile bir bakteriyoloji mu^{c}âvini celbi karâr-gîr olduğundan ve geçen kânûn-ı evvelde dahi sebk eyleyen söz üzerine evsâf ve ma^{c}lûmât-ı kâfiyeyi hâ'iz genç bir tabîbi Mösyö Pasteur'ün laboratuvarında sûret-i mahsûsada ta^{c}lîm ve tedrîs ettirdiğinden bahisle me'mûriyetinin icrâsı ve mu^{c}âvin-i mûmâ-ileyh ile ayrıca kontrato yapılmayıp ma^{c}âş-ı mütefenninin kendi ma^{c}âşı meyânında verilmesi ve şâyed mu^{c}âvin-i mûmâ-ileyhin celbinden sarf-ı nazar buyurulacak olur ise Paris'teki masraf-ı ahîri olan bin frankı bizzât te'diye ve tazmîne mecbûr olacağı cihetle temenni-i vâkı^{c}anın is^{c}âfı ifâde ve dermiyân eylemiş ve zikr olunan Fransızca varaka ile sûret-i mütercemesi leffen merfû^{c}-ı pîş-gâh-ı sâmiye-i âsafâneleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Şa^{c}bân 1311 ve fî 31 Kânûn-ı Sânî 309 [12 Şubat 1894 Pazartesi]
Mekteb-i Tıbbiye Nâzırı

5)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2066

Devletlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'e Mösyö Pasteur'ün laboratuvarında sûret-i mahsûsada ta^{c}lîm ettirilmiş olan bir tabîbin senevî dört bin frank muhassasâtla mu^{c}âvin ta^{c}yîni hakkında ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tezkire melfûfâtıyla berâber ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve südûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.
Fî 27 Şa^{c}bân 311 ve fî 20 Şubat 309 [5 Mart 1894 Pazartesi]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Ma^{c}ruz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 1 Ramazân 311 ve fî 24 Şubat 309 [8 Mart 1894 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî Süreyyâ

EK – CCXXXII: İ.AS 8/49

1)
Makam-ı Ser^{c}askerî
Muhâsebât Dâ'iresi
168

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji laboratuvarı içün Paris'ten iştirâ olunan edevât esmânı olarak Mösyö Nikol tarafından taleb edilen altı bin frankın Paris Sefâret-i seniyyesine gönderilmek üzere i^{c}tâsı şeref-vürûd eden fî 18 Mayıs 310 târîhli ve iki yüz seksen dokuz numerolu cevâb-ı sâmiye-i fahîmânelerinde emr ve iş^{c}âr buyurulmuş olup ancak evvelce de iş^{c}âr edilmiş olduğu vechile mezkûr lobaratuvarın masârif-i ibtidâ'iyesiyle ba^{c}zı âlât esmânı Hazîne-i Nizâmiyeden tesviye edilmiş ise de ikmâl-i noksânı içün lüzûmu ahîren mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından beyân olunan mablağın Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye büdcesine idhâlen tesviyesine bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurularak Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i celîlesine de ma^{c}lûmât i^{c}tâ edildiği fî 13 Şevvâl târîhli tezkire-i sâmiye-i hidîvânelerinde emr ve iş^{c}âr buyurulmuş olmasına mebnî eşyâ-yı mezkûre esmânı içün dâ'ire-i ^{c}askeriye büdcesine bir şey idhâl edilmemiş ve binâ'en-^{c}aleyh sefâret-i müşârü'n-ileyhâ nâmına küşâd edilecek altı bin franklık kredi bedelinin ber-vech-i muharrer Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye büdcesine dâhil olan mebâliğden tesviyesi umûr-ı tabî^{c}iden bulunmuş olmağla ol vechile îcâbının icrâsı bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 26 Zilka^{c}ade 311 ve fî 19 Mayıs 310 [31 Mayıs 1894 Perşembe]
Ser^{c}asker Rızâ

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2721

Devletlü Efendim Hazretleri
Bakteriyoloji laboratuvarı içün Paris'ten iştirâ olunan edevât esmânı olarak Mösyö Nikol tarafından taleb olunan altı bin frankın Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye büdcesine idhâlen tesviyesi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunan mebâliğden tesviyesi lâzım geleceğine dâ'ir taraf-ı vâlâ-yı ser-^{c}askerîden vârid olan tezkire-i cevâbiye leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmağla meblağ-ı mezbûrun ber-vech-i muharrer tesviyesi husûsunda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 26 Zilka^{c}ade 311 ve fî 19 Mayıs 310 [31 Mayıs 1894 Perşembe]
Sadr-ı a^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Zilka^{c}ade 311 ve fî 21 Mayıs 310 [2 Haziran 1894 Cumartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî Süreyyâ

EK – CCXXXIII: İ.AS 9/77

1)

1- Le Dr Nicolle est nommé Directeur du Laboratoire Impérial de Bactériologie fondé par Iradé Impérial en date du 23/4 Novembre 1893. Ce laboratoire, indépendant de l'Ecole Impérial de Médecine, est placé sous la haute surveillance immédiate du Directeur des Ecoles.

2- Le Dr Nicolle est chargé de l'enseignement de la Bactériologie aux élèves docteurs de Haidar-Pacha & aux élèves vétérinaires de Pancaldi. Pour l'organisation de cet enseignement (qui se fera en langue Française) il s'entendra avec le Directeur des Ecoles.

3- Le Dr Nicolle est chargé, comme par le passé, sous sa responsabilité personnelle, des analyses bactériologiques qui visent la prophylaxie des maladies transmissibles, analyses qui lui seront demandées par l'Administration Militaire & par l'Administration Civile.

Comme il est nécessaire d'être renseigné de suite sur le diagnostic & sur les moyens de prévenir ces maladies le Dr Nicolle reçevra directement sans retard soit les demandes d'analyses soit les produits à analyser. Ce service d'information tirant sa principale utilité de la rapidité dans l'obtention des résultats, le Dr Nicolle s'engage, à communiquer aussitôt que possible ces résultats au Directeur des Ecoles & à l'Administration qui lui aura demandé l'analyse.

De plus, tous les 3 mois, le Dr Nicolle remettra au Directeur des Ecoles un rapport général sur le fonctionnement du laboratoire au point de vue non seulement de l'enseignement mais encore des analyses pratiquées dans ce laps de temps & des dépenses effectuées.

4- Le Dr Nicolle a le droit de présenter une liste d'élèves parmi lesquels seulement seront nommés les préparateurs attachés au laboratoire.

5- Il sera alloué au Dr Nicolle un traitement annuel de 1530 L.T. soit 130 L.T. chaque mois. Avec cette somme le Dr Nicolle s'engage à faire face à toutes les dépenses que lui occasionnera le service (déplacements, voiture, drogman, abonnements aux périodiques spéciaux, livres de bactériologie & d'hygiène..).

6- Il est alloué au laboratoire une somme annuelle de 600 L.T. Cette somme se compose de : 240 L.T. constituant le traitement l'aide de laboratoire (soit 20 L.T. par mois), & de 360 L.T. constituant le budget du laboratoire (soit 30 L.T. par mois).

7- Les appointements du Dr Nicolle, ainsi que ceux de son aide & le budget du laboratoire, seront versés le premier de chaque mois par la Banque Impériale Ottomane (soit 180 L.T.) au Dr Nicolle. Ces 180 L.T. ne sont possibles d'aucune retenue. La Banque Impériale Ottomane devra être régulièrement autorisée a les verser & elle remettra une ampliation de cette autorisation au Dr Nicolle.

8- Le Dr Nicolle rendra compte chaque trimestre au Directeur des Ecoles de l'emploi des sommes allouées pour le budget de son laboratoire (c.a.d. de 90 L.T. par trimestre).

9- Le présent contrat est fait pour une période de 4 années à dater de ce jour.

10- Le Dr Nicolle aura droit chaque année à 6 semaines de vacances pendant lesquelles il continuera à toucher ses appointements. Il prendra ces vacances pendant la période du Ramazan.

2)

Bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî 4/23 Teşrîn-i Evvel 93 târîhli te'sîs kılınan Bakteriyolojihâne Müdîriyeti'ne Doktor Mösyö Nikol ta^cyîn kılınmıştır. İşbu Bakteriyolojihâne Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye merbût olmayıp Mekâtib-i ^cAskeriye Nezâreti tahtında bulunacaktır.

Mûmâ-ileyh Doktor Nikol Haydar Paşa Hastahânesinde ^cameliyât görmek üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede yetiştirilmekte olan talebe ile Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne baytar sınıflarına bakteriyoloji fennini ta^clîm ve tedrîs edecektir. İşbu ders Fransızca olarak tertîb ve tanzîm edileceğinden buna dâ'ir Mösyö Nikol Mekâtib Nezâretiyle müzâkerâtta bulunacaktır.

Doktor Mösyö Nikol sâbıkı misillü mes'ûliyeti kendisine ^{c}â'id olmak üzere sârî olan hastalıkların vikayesine mahsûs bakteriyoloji tahlîlâtının icrâsına me'mûr edilmiştir ki işbu tahlîlât İdâre-i Sıhhiye-i ^{c}Askeriye ve Mülkiye tarafından istenilecektir. Teşhîs-i emrâz ile hastalıkların ilerlememesi tedbîrâtı üzerine derhâl ma^{c}lûmât ahzı iktizâ eylediğinden gerek tahlîle lâzim gelen mevâdd ve gerek tahlîlât icrâsına ^{c}â'id varakalar doğrudan doğruya ve bilâ-izâ^{c}a-i vakt mûmâ-ileyh Doktor Nikol'e gönderilecektir. Bir usûl usûle gelecek netâyicin sür^{c}atle elde edilmesiyçün bir ka'ide ittihâz edilmiş olduğundan Doktor Nikol derhâl Mekâtib Nezâretiyle tahlîlâtı taleb eden idâreye netâyic-i mezkûreyi teblîğ etmeyi ta^{c}ahhüd eder. Ve bir de mezkûr bakteriyolojihâne ahvâlinden ya^{c}nî tedrîs hakkında olmayıp üç ay zarfında icrâ edilen tahlîlât ile vukû^{c} bulan masârifât hakkında dahi Doktor Nikol her üç ayda Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretine bir kıt^{c}a ^{c}umûmî rapor takdîm edecektir.
Mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün talebelere mahsûs bir kıt^{c}a cedvel takdîmine hakkı olacak ve mezkûr cedvelde yalnız Bakteriyolojihâne'ye me'mûr efendilerin ismi mezkûr bulunacaktır.
Şehrî yüz otuz Lirâ-yı ^{c}Osmânî olmak şartıyla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e senevî bin beş yüz otuz Lirâ-yı ^{c}Osmânî tahsîs edilecektir. İşbu me'mûriyetten dolayı vukû^{c} bulacak tebdîl-i mekân, ^{c}araba, tercümân, resâ'il abonesi ucûrâtıyla bakteriyoloji ve hıfz-üs-sıhhaya ^{c}â'id kitâblar esmânı ve masârif-i sâ'ireyi ma^{c}âş-ı muhassasıyla tesviye edeceğini mûmâ-ileyh Doktor Nikol ta^{c}ahhüd eder.
Mezkûr Bakteriyolojihâneye senevî altı yüz Lirâ-yı ^{c}Osmânî tahsîs kılınmıştır ki meblağ-ı mezbûr ber-vech-i âtî tertîb ve tevzî^{c} olunur.

	Lirâ-yı ^{c}Osmânî
Şehrî yirmi Lirâ-yı ^{c}Osmânî olmak üzere mu^{c}âvine verilecek senevî ma^{c}âş	240
Şehrî otuz Lirâ-yı ^{c}Osmânî olmak üzere Bakteriyolojihâne büdcesi içün tahsîs kılınan meblağ	360
	600

Doktor Nikol ve mu^{c}âvinin ma^{c}âşâtıyla büdce içün tefrîk edilip mezkûr ma^{c}âşât ile yüz seksen Lirâ-yı ^{c}Osmânî'ye bâliğ olan meblağ her ay ibtidâsında Bank-ı ^{c}Osmânî vâsıtasıyla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e tesviye edilecek ve bu yüz seksen lirâdan hiçbir vechile tevkîfât icrâ edilmeyecektir. Mebâliğ-i mezkûreyi muntazaman te'diye etmek içün Bank-ı ^{c}Osmânî'ye hükûmet-i seniyye tarafından emir verilecek ve mezkûr banka verilecek emr-i muharrerinin bir nüshasını mûmâ-ileyh Doktor Nikol'e i^{c}tâ edecektir.
Doktor Nikol üç ay zarfında büdceye mahsûs olarak verilen doksan lirânın sûret-i sarfına dâ'ir her üç ayda bir Mekâtib Nezâreti'ne hesâb vermeğe mecbûrdur.
İşbu kontrato bugünkü târîhden i^{c}tibâren dört sene müddetle tanzîm edilmiştir.
Doktor Nikol'ün ma^{c}âşını almak şartıyla her sene Ramazân-ı Şerîf zarfında altı hafta ta^{c}tîl-i iştigâl etmeğe hakk ve salâhiyeti olacaktır.

3)
Hulâsa
Doktor Nikol tarafından Bakteriyolojihânenin sûret-i idâresiyle muhassasât-ı senevî ve kendisiyle mu^{c}âvinine verilecek mebâliğe dâ'ir.

4)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi

^{c}Aded 120

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Doktor Nikol tarafından Bakteriyolojihânenin sûret-i idâresiyle muhassasâtına ve senevî kendisiyle mu^{c}âvinine verilecek mebâliğ dâ'ire-i kaleme alıp savb-ı ^{c}âcizâneme göndermiş olduğu Fransevîyü'l-^{c}ibâre kontratonâme ile sûret-i mütercemesi leffen huzûr-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine takdîm kılınmış ve icrâ-yı îcâbı menût-ı emr u irâde-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
22 Rebi^{c}u'l-evvel 1312 ve fî 10 Eylûl 1310 [22 Eylül 1894 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

5)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Amedî-yi Dîvân-ı Hümâyûn
829

Devletlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihânenin idâre-i ^{c}umûmiyesi Mekâtib-i ^{c}Umûmiye-i ^{c}Askeriye Nezâret-i celîlesine merbût olmak ve Bakteriyolojihâneye müte^{c}allik olup Bâb-ı ^{c}Âlîye bildirilmesi lâzım gelen mevâdd nezâret-i müşârü'n-ileyhâ tarafından iş^{c}âr olunmak üzere iktizâ eden kontratonun tanzîmi muvâfık-ı emsâl olacağı Doktor Nikol'e teblîğ ettirilerek izhâr-ı muvâfakat eylemiş olduğundan 15 Rebi^{c}u'l-evvel 312 târîhli tezkire-i husûsiye-i senâ-verî ile ^{c}arz olunduğu vechile mûmâ-ileyh Nikol ile te^{c}âti olunmak üzere dört sene müddet içün tanzîm olunan kontrato nüshasının gönderildiğini hâvî nezâret-i müşârü'n-ileyhânın tezkiresi ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve südûr buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâ-verî terkîm kılndı efendim.

23 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 12 Eylûl 310 [24 Eylül 1894 Pazartesi]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i tanzîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan iş bu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 26 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 14 Eylûl 310 [26 Eylül 1894 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCXXXIV: İ.AS 10/70

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 19

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı ^{c}illetine karşı Doktor Roux tarafından ihtirâ^{c} olunan ^{c}ilâcın tecrübesi içün ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî inşâ olunacak hastahânenin yüz yedi bin beş yüz yirmi yedi kuruş masrafla vücûda geleceğini mutazammın sebk eden ^{c}arz ve iş^{c}âr-ı çâkerâneme cevâben resîde-i dest-i ta^{c}zîm olan 7 Cemâdiye'l-ahir 1312 târîhli ve seksen beş rakamlı tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinde mezkûr hastahânenin duvarını teşkîl eden iki levha arasına mantar ve keçe ve mevâdd-ı sâ'ire vaz^{c}ıyla binânın rutûbettem muhâfazası husûsunda icâd-gerdesi olan usûle tevfîkan bin on ^{c}Osmânlı lirâsına inşâ ve teslîmini der-^{c}uhde eden Rusyalı Mösyö Çeryakof cânibinden yapılan mukavelenâme ile iki kıt^{c}a haritanın ib^{c}âs buyurulduğu beyân-ı ^{c}âliyesiyle mûmâ-ileyh ile Mösyö Nikol'ün celbiyle bi'l-müzâkere hâsıl olacak netîcenin ^{c}arz ve inbâsı emr u izbâr ve şeref-vârid olan 11 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhli dîger tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde dahi mûmâ-ileyhimâ mîralây ^{c}izzetlü Hasîb Bey nezdine gideceklerinden hastahâne resim ve planının karârlaştırılması irâde ve iş^{c}âr buyurulmuştur. Binâ'en-^{c}aleyh gerek mûmâ-ileyh Hasîb Bey ve gerek Mösyö Nikol ile müte^{c}ahhid Mösyö Çeryakof hâzır olduğu hâlde keyfiyet ^{c}arîz ve ^{c}amîk tedkîk edilerek mûmâ-ileyh Mösyö Çeryakof'un tanzîm eylediği mukavelenâme ile haritalar vechile hastahâne-i mezbûrun inşâsına karâr verilmiş ve Mösyö Çeryakof'un ^{c}arz ettiği usûl-i inşâ'iye Mösyö Nikol tarafından sûret-i mahsûsada tensîb kılınmış olması hasebiyle ol vechile îfâ-yı muktezâsına müsâ^{c}ade buyurulmak üzere ânifü'l-^{c}arz mukavelenâme ile haritalar bir zarf derûnuna mevzû^{c}an ve i^{c}âdeten pîş-gâh-ı sâmî-i hazret-i sadâret-penâhîlerine ^{c}arz ve takdîm edilmiştir. Masârif-i zahmine-i inşâ'iyeye gelince mezkûr barakanın inşâsı içün müte^{c}ahhid-i mûmâ-ileyh tarafından ber-mantûk-ı ma^{c}rûz bin on ^{c}aded ^{c}Osmânlı lirâsı taleb edilmekte bulunduğu gibi hâricden getireceği levâzım içün gümrük resmi olarak meblağ-ı mezkûrdan başkaca verilmesi lâzım gelen on ^{c}aded ve temel zemîninden bir metre yukarı tuğladan duvar masârifi olarak kezâlik bin on lirâdan başka i^{c}tâsı îcâb eden iki yüz yirmi ^{c}aded lirâ-yı ^{c}Osmânî Terkos suyu icrâsı zımnında ferş olunacak boru ve yol masârifi olan seksen lirâ-yı ^{c}Osmânî ki min haysü'l-mecmû^{c}u bin üç yüz yirmi lirâ ile hastahâne-i mebhûsü'n-^{c}anhın sâye-i me^{c}âlî-vâye-i hazret-i pâdişâhîde mükemmelen vücûda geleceği ^{c}inde'l-keşf anlaşılmış ve meblağ-ı mezbûr ise masârifât-ı fevk-al-^{c}âdeden bulunmuş olduğundan işe bir an evvel mübâşeret olunmak üzere bunun Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin Mülkiye muhassasâtına ^{c}ilâveten Mâliye Hazîne-i celîlesinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîği bâbında emr u fermân-ı hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 19 Cemâdiye'l-ahir 1312 ve fî 6 Kânûn-ı Evvel 310 [18 Aralık 1894 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i
^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

3)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1743

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Kuş palazı ^{c}illetine karşı Doktor Roux tarafından ihtirâ^{c} olunan ^{c}ilâcın tecrübesi içün inşâsı muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden bulunan hastahânenin duvarını teşkîl eden iki levha arasına mantar ve keçe ve mevâdd-ı sâ'ire vaz^{c}ıyla binânın rutûbettem muhâfazası husûsunda icâd-gerdesi olan usûle tevfîkan Rusyalı Mösyö Çeryakof ma^{c}rifetiyle bin on ^{c}aded ^{c}Osmânlı lirâsına inşâsı karârlaştırıldığına ve mûmâ-ileyhin hâricden getireceği levâzım içün gümrük resmi olarak meblağ-ı mezbûrdan başka verilmesi lâzım gelen on ve temel zemîninden bir metre yukarı tuğladan duvar masârifi olarak iki yüz yirmi ve Terkos suyu icrâsı zımnında ferş ve i^{c}mâl olunacak boru ve yol masârifi olmak üzere seksen ^{c}aded ki min haysü'l-mecmû^{c}u bin üç yüz yirmi lirâ ile mezkûr hastahânenin mükemmelen vücûda getirileceği ^{c}inde'l-keşf anlaşıldığına dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkire-i cevâbiye ile melfûfları olan iki kıt^{c}a harita ve mukavelenâme leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmağla meblağ-ı mezbûrun hareket-i arzdan rahne-dâr olan ebniye-i mîrîye inşâ'ât ve ta^{c}mîrâtı içün bankadan alınan avans akçesi bakıyyesinden tesviyesi husûsunda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 22 Cemâdiye'l-ahir 312 ve fî 9 Kânûn-ı Evvel 310 [21 Aralık 1894 Cuma]
Sadr-ı a^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-südûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Cemâdiye'l-ahir 312 ve fî 12 Kânûn-ı Evvel 310 [24 Aralık 1894 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXXXV: İ.AS 10/82

2)

^{c}Atebe-i felek-mertebe-i cenâb-ı şehriyârîye rapor-ı çâkerânemdir.

Cenâb-ı hayrü'l-hâfizîn zât-ı şevket-simât-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîleri her türlü âfât-ı kevniyeden vâreste ve mâsûn buyursun. Âmîn.

Şeref telakki eylediğim irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârîleri mûcebince Paris'e bi'l-^{c}azîmet oraya muvâsalat-ı çâkerânem ^{c}akabinde ya^{c}nî bundan on iki gün akdem Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâneleri Baş Kitâbet-i celîlesi makamına bir kıt^{c}a ^{c}arîza takdîm etmiş ve Mösyö Pasteur cenâblarının giriftâr olduğu şiddetli hastalıkla berâber kullarını yanına kabûl ile Dersa^{c}âdet'te bulunduğum müddetce tanzîm eylediğim laboratuvarın sûret-i tertîbiyle kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin tasavvur edilen inşâ'âtı ^{c}âcizlerinden su'al buyurmasıyla bu bâbda ma^{c}lûmât ve tafsilât-ı lâzime i^{c}tâ ile bu iş içün mahsûsan zât-ı tâcidârîleri cânib-i ^{c}âliyesinden oraya irsâl buyurulduğumu müşârü'n-ileyh cenâblarına ifâde eylediğimi ve mârrü'l-^{c}arz kuş palazı ^{c}ameliyâthânesi içün Doktor Mösyö Roux ile ba^{c}de'l-müzâkere bu bâbda lâzım gelen inşâ'ât ve tertîbâtı mübeyyin bir rapor huzûr-ı lâmi^{c}u'n-nûr- cenâb-ı hilâfet-penâhîlerine takdîm edeceğimi ^{c}arz ve beyân eylemiş idim. Burada ikamet-i ^{c}âcizî esnâsında mazhar olduğum tevcîhât ve te^{c}âtufât-ı seniyye ile Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmi hakkında râygân buyurulan müsâ^{c}adât-ı mütevâliye-i cenâb-ı mülûkâneleri lisân-ı sitâyişle beyân ve tezkâr eyledim. Mösyö Pasteur dahi bu bâbdaki lutf-ı ^{c}âlî-i pâdişâhîlerine karşı teşekkürât-ı samîmiyesini ^{c}arz ile Paris'teki laboratuvarın memâlik-i garbiyeye îfâ eylediği hidemâtın ^{c}aynı olarak sâye-i kemâlât-sermâye-yi cenâb-ı mülûkânelerinde Dersa^{c}âdet'te te'sîs buyurulan Bakteriyolojihâne-i hazret-i pâdişâhîlerinin memâlik-i şarkıyyenin ^{c}umûmuna hidemât-ı ^{c}azîmesi sebkat edeceği ^{c}ilâveten dermiyân eylemişlerdir.

Paris'te kaldığım yedi gün esnâsında her gün Doktor Mösyö Roux ile müzâkere edip netîce-i müzâkerâtımız olarak sûret-i mütercemesi merbûten ^{c}arz ve takdîm kılınan raporu birlikte tanzîm ederek ve hâk-i pây-i merâhim-ihtivâ-yı cenâb-ı şehriyârîlerine ^{c}arz kılınmak üzere müşârü'n-ileyh Mösyö Roux tarafından vaz^{c}-ı imzâ olunarak çâkerlerine tevdî^{c} kılınmıştır. Mezkûr raporda ^{c}arz ve teklîf olunan şerâ'it-i inşâ'iye ve tanzîmiyenin icrâsı içün muktezî mebâliğin sarfı husûsuna müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneleri şeref-müte^{c}allik buyurulur ise kuş palazı ^{c}ameliyâthânesi Paris'te te'sîs eden dârü'l-ta^{c}lîmin câmi^{c} olduğu ^{c}aynı şerâ'it dâ'iresinde inşâ olunacaktır. Zâten bi'l-^{c}umûm Avrupa hükûmetleri ve başlıca Almanya devlet-i fahîmesi Paris ^{c}ameliyâthânesinin usûl-i müttehizesi üzerine hareket etmek ^{c}azminde bulundukları tahakkuk eylemiştir. Ve hattâ kulları Paris'te iken kuş palazı devâ-yı cedîdinin tertîbini öğrenmek üzere Almanya hükûmeti tarafından profesör Mösyö Frankıl Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmine irsâl edilip mûmâ-ileyh kuş palazı ^{c}ameliyâthânesine devâm eylemekte olduğunu re'y-ül-^{c}ayn müşâhede eyledim.

Binâ'en-^{c}aleyh ^{c}uhde-i ^{c}abidâneme lutfen tevdî^{c} buyurulan vazîfeyi bi-hakkın îfâ eylediği nezd-i mekârim-vefd-i cenâb-ı mülûkânelerinde rehîn-i takdîr buyurulacağı i^{c}tikadında olduğumdan ^{c}arz eylediğim projenin şerâ'iti makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîleri buyurulur ise bu bâbdaki irâde-i ihtimâm-^{c}âde-i cenâb-ı gîti-i sitânîlerinin şeref-rîz-i südûr ve sünûh buyurulması istirhâmına cür'et olunur ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân lutf u ihsân şevketlü kudretlü pâdişâh-ı ^{c}âlempenâh efendimiz hazretlerinindir.

Fî 22 Teşrîn-i Sânî 310 [4 Aralık 1894 Salı]

Kulları

Doktor Nikol

3)

Kuş palazı ^{c}illetine karşı îcâd olunan devâ-yı mahsûsun istihzârı içün inşâ olunacak ^{c}ameliyâthâneye dâ’ir Doktor Roux ile Doktor Nikol tarafından ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ-yı şehriyârîye takdîm olunmak üzere tanzîm olunan raporun tercemesidir.

Zât-ı şevket-simât-ı mülûkâneleri cenâb-ı ^{c}âlîsinden tasdîk buyurulmak üzere bâlâda ^{c}arz olunan ^{c}ameliyâthânenin inşâ olunacağı şerâ’it ve ahvâlin ^{c}arzına cür’et eyleriz.

Evvelen: Bakteriyolojihâne-i hazret-i şehriyârîleri karîn-i vâkı^{c}asında kuş palazı ^{c}illetine karşı istihzâr olunacak devânın ^{c}ameliyâthânesi inşâ olunacaktır. Mezkûr ^{c}ameliyâthâne kârgîrden binâ olunup zemîn katı altında bir bodrum ile yalnız bir kattan ^{c}ibâret olacaktır ki bunun haritası merbûten ^{c}arz ve takdîm kılınmıştır. Mezkûr laboratuvarda Terkos suyu ile hava gazının yirmi beş minkarı bulundurulacak ve mahsûs bir hesâb aleti vaz^{c} edilecektir.

Sâniyen: İşbu devâ-yı mahsûsun istihzârı içün şimdilik muvakkaten on ^{c}aded bârgîr ile bed’ ve mübâşeret olunacak ve mezkûr hayvânlar içün muntazam bir ahûr tahsîs olunup laboratuvar da mehmâ-emken karîb bulunarak hayvânların hidmetine muvazzaf bir sâyis istihdâm edilecektir.

Sâlisen: Doktor Nikol tarafından teklîf olunup me’mûriyeti bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîleri tasdîk buyurulacak bir kâtib ta^{c}yîn olunacak ve laboratuvarın umûr-ı tahrîriyesiyle muhâsebe işlerinde muvazzaf bulunacaktır. Bu kâtibe şehrî on beş lirâ tahsîs buyurulacaktır.

Râbi^{c}an: Mezkûr ^{c}ameliyâthânenin inşâ ve tertîbi içün şimdilik yalnız beş yüz lirâlık bir meblağ elzem olup meblağ-ı mezbûr Doktor Nikol’e tâbi^{c} olunacak ve mahall-i sarf ve hesâbı mûmâ-ileyh tarafından zât-ı şâhâneleri cenâb-ı ^{c}âliyesinden ta^{c}yîn buyurulacak zâta takdîm edilecektir.

Hâmisen: Mezkûr laboratuvarın büyük mikyâsı üzerine tevsî^{c} ve teksîr-i mu^{c}âmelâtına mecbûriyet hiss olunmaz ise şimdiki hâlde senevî beş yüz kırk lirâlık bir büdceye ihtiyâcı olup bu beş yüz kırk lirâ on kısım i^{c}tibâriyle her şehr-i rûmînin ibtidâsında Bank-ı ^{c}Osmânî tarafından re’sen Doktor Nikol’e teslîm olunacak ve mûmâ-ileyh Doktor Nikol işbu akçenin mahall-i sarf ve isti^{c}mâli hesâbâtı zât-ı mekârim-sıfât-ı mülûkâneleri cenâblarından ta^{c}yîn buyurulacak zâta takdîm edecektir. Bu beş yüz kırk lirânın üç yüz altmışı devânın istihzârına ve bârgîrlerle alât ve edevâtın ve sâyisin masârifine ve yüz sekseni dahi ta^{c}yîn olunacak kâtibin ma^{c}âşına tahsîs olunacaktır.

Sâdisen: İstihzâr olunacak devâ-yı mahsûstan ^{c}asâkir-i şâhâne ile efrâd-ı bahriyeye ve muhtâcîn-i fukarâya meccânen verilecek ve Harbiye, Bahriye ve Dâhiliye nezâret-i celîleleriyle Şehremânet-i celîlesinden vukû^{c} bulacak taleb üzerine i^{c}tâ olunacaktır. İcrâcı ve sâ’ir etıbbâya dahi satılacak devâya gelince her hastaya mahsûs ^{c}ilâcı yirmi beş kuruş fiyâtına mukabil fürûht olunacak ve hâsıl olacak esmânı laboratuvarın idâresine te’diye edilecektir. İşbu esmânın hesâbı Doktor Nikol tarafından üç ayda bir kere lâzım gelenlere takdîm olunacak ve ^{c}ameliyâthânenin tevsî^{c}-i mu^{c}âmelâtına tahsîs edilecektir.

Paris fî 28 Teşrîn-i Sânî 1894 [10 Aralık 1894 Pazartesi]

Kulları — Kulları
Doktor Nikol — Pasteur Dârü’l-ta^{c}lîmi Müdîri
Doktor Roux

4)

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1794

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri

Kuş palazı hastalığından musâb olanların Doktor Roux tarafından keşf olunan usûl-i cedîdeye göre tedâvîsine mahsûs olarak Dersaᶜâdet'te inşâ edilecek ᶜameliyâthânenin sûret-i te'sîsi hakkında baᶜzı mütâlaᶜatı hâvî Doktor Nikol cânibinden takdîm-i hâk-i pây-i ᶜâlî kılınan ᶜarîza ile resim ve planı manzûr-ı ᶜâlî buyurularak Rusyalı miᶜmâr Mösyö Şeryakof ile mûmâ-ileyh Nikol celb ile zikr olunan ᶜameliyâthânenin sûret-i inşâsı karârlaştırıldıktan sonra îcâb eden binânın kurdurulmak üzere hemân celbi emr u fermân buyurulduğunu mübelliğ tezkire-i husûsiye-i ᶜatûfîleri üzerine mûmâ-ileyhimâ ile bi'l-müzâkere mezkûr ᶜameliyâthânenin makrûn-ı istihsân-ı ᶜâlî resim mûcebince inşâsı tensîb olunmuş ve mûmâ-ileyh Nikol tarafından takdîm olunan ᶜarîzada masârif-i inşâ'iye içün bir defᶜalık beş yüz ve mezkûr hastalığın tedâvîsi içün lâzım gelen devânın istihzârı zımnında şimdilik tedârik olunacak on hayvâna muktezî hidmetçi ile ᶜameliyâthânede istihdâm edilecek bir kâtib maᶜâşı ve alât ve edevât masârifi olarak senevî beş yüz kırk lirânın tahsîsiyle Bank-ı ᶜOsmânîden tesviyesi lüzûmu dermiyân edilip zikr olunanᶜameliyâthâneden melhûz olan fevâ'id ve muhassenâta nazaran masârif-i mezkûre şâyân-ı istiksâr görünerek mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün ᶜarîzalarıyla ᶜameliyâthânenin resim ve planı ᶜarz ve takdîm kılınmış olmağla meblağ-ı mezkûrenin dâhiliye tahsîsâtına ᶜilâveten Bank-ı ᶜOsmânîce tesviyesi zımnında muᶜâmelât-ı lâzimenin icrâsı hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 27 Cemâdiye'l-ahir 312 ve fî 14 Kânûn-ı Evvel 310 [26 Aralık 1894 Çarşamba]
Sadr-ı aᶜzam ve Yâver-i Ekrem

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i taᶜzîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı ᶜâlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Receb 312 ve fî 26 Kânûn-ı Evvel 310 [7 Ocak 1895 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXXXVI: İ.AS 11/57

1)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded
14

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şimdiye kadar bir mahall irâ'e edilmemesinden nâşî i^{c}mâli te'ahhur eden kuş palazı serumlarının bir ân evvel istihzârı zımnında muvakkaten Bakteriyoloji Laboratuvarı Kuş Palazı İdâresi ittihâz edilmek üzere münâsib bir hânenin sür^{c}at-i istîcârıyla şimdilik dört bârgîrin tedârik ve te'mîni ve alât ve edevât esmânı olup bankada mevcûd olan akçe ile senevî büdcenin kendi emrine tevdî^{c} ve havâlesi lüzûmunu mübeyyin Doktor Nikol'ün bu kere verdiği rapor ile mûmâ-ileyh cânibinden mukaddemâ münferiden ve Doktor Roux ile müştereken hâk-i pây-i hümâyûn-ı şâhâneye takdîm olunup kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin inşâsına dâ'ir şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i tâcidârî evrâkı meyânında bulunan iki kıt^{c}a raporun sûretlerinin leffiyle ve para içün Mâliye Nezâret-i celîlesine îfâ-yı teblîgât buyurulduğu beyân-ı ^{c}âliyesiyle îfâ-yı muktezâsı resîde-i dest-i tekrîm olan 29 Şa^{c}bân 311 târîhli ve yirmi altı bin üç yüz dört ^{c}umûmî ve yirmi üç husûsî numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde âmir ve iş^{c}âr buyurulmuştur. Mebhûsu'n-^{c}anh ^{c}ameliyâthânenin şimdiye kadar yapılamaması mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün geçende Avrupa'ya gitmezden evvel mezkûr ^{c}ameliyâthânenin menfa^{c}at-ı devletle mütenâsib olarak Kavak İskelesi kurbunda inşâ kılınmakta olan Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne müştemilâtından olmak üzere orada inşâsı dermiyân edildikte buna muvâfakat etmemesinden ve şimdiki Botanik Bahçesi'nde yapılması da muvâfık-ı hâl ve maslahat görülemeyip binâ'en-^{c}aleyh Nişantaşı civârında bir hâne tedârik ve istîcârına teşebbüs ederek orada işi hâliyle bırakıp Avrupa'ya gitmesinden nâşî idi. Bu kere kendisinin Dersa^{c}âdet'e vürûdunda derhâl tekrâr mektebce işe başlanılarak evvelki gün pîş-gâh-ı sâmî-i vekâlet-penâhîlerinden takdîm kılınan 29 Şa^{c}bân 311 târîhli ve on üç numerolu tezkire-i çâkerânemde ^{c}alâ vechi'l-tafsîl ^{c}arz ve ………kılındığı vechile mezkûr ^{c}ameliyâthânenin masârif-i inşâ'iyesi olan beş yüz ^{c}aded lirâ-yı ^{c}Osmânî ^{c}Osmânlı Bankasından bi'l-ahz ber-mûceb-i emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i pâdişâhî icrâ-yı îcâbına müsâra^{c}at olunması umûr-ı tabî^{c}iyeden bulunmuş ise de ahîren mûmâ-ileyh Mösyö Nikol Nişantaşı'nda vâki^{c} Dördüncü Ordû-yı hümâyûn mîrlivâlarından sa^{c}âdetlü Süleymân Paşa'nın hânesini gezerek îcâr-ı senevîsi doksan altı lirâ olmasına mebnî inşâ edilecek ^{c}ameliyâthâne yerine bunun bi'l-istîcâr ^{c}ameliyâthâne ittihâzı ……..ve masrafca daha ehven olacağını ifâde etmiş ve bu sûret nezd-i sâmî-i sadâret-penâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyurulduğu takdîrde ber-minvâl-i ma^{c}rûza inşâ edilecek ^{c}ameliyâthâne içün Bank-ı ^{c}Osmânîdeki beş yüz ^{c}aded lirânın i^{c}âdesiyle mezkûr hânenin ol mikdâr bedel-i senevî ile istîcâr edileceği tabî^{c}i bulunmuş olmağla sâlifü'l-^{c}arz raporlar leffen ve i^{c}âdeten huzûr-ı sâmî-i hidîv-i efhamîlerine ^{c}arz ve takdîm kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 18 Zilka^{c}ade 312 ve fî 1 Mayıs 311 [13 Mayıs 1895 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
Bâb-ı cÂlî
Dâ’ire-i Sadâret-i cUzmâ
Mektûbî Kalemi
cAded

Kuş palazı cilletine karşı îcâd olunan devâ-yı mahsûsun istihzârı içün inşâ olunacak cameliyâthâneye dâ’ir Doktor Roux ile Doktor Nikol tarafından catebe-i culyâ-yı şehriyârîye takdîm olunmak üzere tanzîm olunan raporun tercemesi sûretidir.

Zât-ı şevket-me’âb-ı mülûkâneleri cenâb-ı câlîsine takdîm buyurulmak üzere bâlâda carz olunan cameliyâthânenin inşâ olunacağı şerâ’it ve ahvâlin carzına cür’et eyleriz.
Evvelen: Bakteriyolojihâne-i hazret-i şehriyârîleri karîn-i vâkıcasında kuş palazı cilletine karşı istihzâr olunacak devânın cameliyâthânesi inşâ olunacaktır. Mezkûr cameliyâthâne kârgîrden binâ olunup zemîn katı altında bir bodrum ile yalnız bir kattan cibâret olacaktır ki bunun haritası merbûten carz ve takdîm kılnımıştır. Mezkûr laboratuvarda Terkos suyu ile hava gazının yirmi beş minkarı bulundurulacak ve mahsûs bir hesâb aleti vazc edilecektir.
Sâniyen: İşbu devâ-yı mahsûsun istihzârı içün şimdilik muvakkaten on caded bârgîr ile bed’ ve mübâşeret olunacak ve mezkûr hayvânlar içün muntazam bir ahûr tahsîs olunup laboratuvar da mehmâ-emken karîb bulunarak hayvânların hidmetine muvazzaf bir sâyis istihdâm edilecektir.
Sâlisen: Doktor Nikol tarafından teklîf olunup me’mûriyeti bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîlerinde tasdîk buyurulacak bir kâtib tacyîn olunacak ve laboratuvarın umûr-ı tahrîriyesiyle muhâsebe işlerinde muvazzaf bulunacaktır. Bu kâtibe şehrî on beş lirâ tahsîs buyurulacaktır.
Râbican: Mezkûr cameliyâthânenin inşâ ve tertîbi içün şimdilik yalnız beş yüz lirâlık bir meblağ elzem olup meblağ-ı mezbûr Doktor Nikol’e tâbic olunacak ve mahall-i sarf ve hesâbı mûmâ-ileyh tarafından zât-ı şâhâneleri cenâb-ı câliyesinden tacyîn buyurulacak zâta takdîm edilecektir.
Hâmisen: Mezkûr laboratuvarın büyük mikyâsı üzerine tevsîc ve teksîr-i mucâmelâtına mecbûriyet hiss olunmaz ise şimdiki hâlde senevî beş yüz kırk lirâlık bir büdceye ihtiyâcı olup bu beş yüz kırk lirâ on kısım ictibâriyle her şehr-i rûmînin ibtidâsında Bank-ı cOsmânî tarafından re’sen Doktor Nikol’e teslîm olunacak ve mûmâ-ileyh Doktor Nikol işbu akçenin mahall-i sarf ve isticmâli hesâbâtı zât-ı mekârim-sıfât-ı mülûkâneleri cenâblarına keyfiyeti beyân eyleyecek zâta takdîm edecektir. Bu beş yüz kırk lirânın üç yüz altmışı devânın istihzârına ve bârgîrlerle alât ve edevâtın ve sâyisin masârifine yüz sekseni dahi tacyîn olunacak kâtibin macâşına tahsîs olunacaktır.
Sâdisen: İstihzâr olunacak devâ-yı mahsûstan casâkir-i şâhâne ile efrâd-ı bahriyeye ve muhtâcîn-i fukarâya meccânen verilecek ve Harbiye, Bahriye ve Dâhiliye nezâret-i celîleleriyle Şehremânet-i celîlesinden vukûc bulacak taleb üzerine ictâ olunacaktır. İcrâcı ve sâ’ir etıbbâya dahi satılacak devâya gelince her hastaya mahsûs cilâcı yirmi beş kuruş fi’âtına mukabil fürûht olunacak ve hâsıl olacak esmânı laboratuvarın idâresine te’diye edilecektir. İşbu esmânın hesâbı Doktor Nikol tarafından üç ayda bir kere lâzım gelenlere takdîm olunacak ve cameliyâthânenin tevsîc-i mucâmelâtına tahsîs edilecektir.
Paris fî 28 Teşrîn-i Sânî 1894 [10 Aralık 1894 Pazartesi]

Kulları	Kulları
Doktor Nikol	Pasteur Dârü’l-taclîmi Müdîri
	Doktor Roux

3)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Sadâret-i ᶜUzmâ
Mektûbî Kalemi
ᶜAded

Sûret

Doktor Mösyö Roux cenâbları tarafından keşf olunup burada istihzâr ve iᶜmâli muktezâ-yı emr u fermân-ı merâhim-ᶜunvân-ı cenâb-ı şehriyârî bulunan kuş palazı serumunun sûret-i istihzârıyla idârenin teşkîline dâ'ir müşârü'n-ileyh Mösyö Roux cenâblarıyla müştereken ᶜatebe-i felek-mertebe-i cenâb-ı şehriyârîye ᶜarz ve takdîm eylediğimiz raporun mündericâtı mevkiᶜ-i icrâya vazᶜı hakkında irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-südûr ve taᶜallluk buyurulmuş ve keyfiyet cenâb-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerinden Mâliye Nezâret-i celîlesine lede'l-teblîğ hükm-i irâde-i seniyyeye tevfîkan muktezî alât ve edevât esmânıyla senevî büdcesi Bank-ı ᶜOsmânîye havâle edilerek edevât-ı mezkûre Avrupa'dan celb ve tedârik olunmuş ise de idârenin te'sîsi içün bugüne kadar bir mahall taᶜyîn ve irâ'e olunmadığı cihetle serumun iᶜmâline mübâşeret edilememiştir.
Şimdilik gerek Bakteriyoloji Laboratuvarı ve gerek mezkûr kuş palazı idâresi içün bir hâne istîcâr edilmekte bulunduğuna bi-ᶜavn-i teᶜâlâ serumun iᶜmâline hemân mübâşeret edileceği gibi yeniden keşf olunup muvaffakiyetinin bir netîce-i katᶜîyeye hüsn-i iktirânı me'mûl olan yılancık ve isteriyokok ve sâ'ir serumların iᶜmâli lâzım geleceğine mebnî te'ahhurât ve taᶜtîlâta mahall kalmamak üzere evvel-emirde lâzım gelen hânenin sürᶜat-i istîcârı ve Kânûn-ı Sânî 310 evâhirinde Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ buyurulan müşârü'n-ileyh Mösyö Roux'nun mârrü'l-ᶜarz raporuyla ᶜâcizlerinin ol bâbda takdîm eylediğim raporun birer sûretinin ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâret-i celîlesine dahi teblîği ve bir de mikdâr-ı kâfî serum istihsâl olunmak üzere on bârgîrlere lüzûm-ı tedâriki raporda ᶜarz olunmuş ise de istîcâr edilmekte bulunan hânenin ᶜadem-i vüsᶜatine mebnî îcâbı hâlinde hadd-i kifâyete iblâğ edilmek üzere şimdilik dört bârgîrle başlamak mecbûriyetinde bulunduğumdan mezkûr dört bârgîrin bi'l-tedârik ᶜâcizlerine sürᶜat-i te'mîni ve kuş palazı idâresinin hesâbına olarak bankada mevcûd olan alât ve edevât esmânıyla senevî büdcenin hükm-i irâde-i seniyyeye tevfîkan ᶜâcizlerinin emrine tâbiᶜ bulundurulması husûsunun lâzım gelenlere emr u irâde buyurulması istirhâmına cür'et olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Nisân 311 [7 Mayıs 1895 Salı]
Doktor Nikol

4)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Sadâret-i ᶜUzmâ
Mektûbî Kalemi
ᶜAded

Doktor Nikol tarafından ᶜatebe-i felek-mertebe-i cenâb-ı şehriyârîye takdîm olunan rapor sûretidir.

Cenab-ı hayrü'l-hâfizîn zât-ı şevket-simât-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîlerini her türlü âfât-ı kevniyeden vâreste ve mâsûn buyursun. Âmîn.
Şeref telakki eylediğim irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârîleri mûcebince Paris'e bi'l-ᶜazîmet oraya muvâsalat-ı çâkerânem ᶜakabinde yaᶜnî bundan on iki gün akdem Mâbeyn-i hümâyûn-ı

cenâb-ı mülûkâneleri Baş Kitâbet-i celîlesi makamına bir kıt^{c}a ^{c}arîza takdîm etmiş ve Mösyö Pasteur cenâblarının giriftâr olduğu şiddetli hastalıkla berâber kullarını yanına kabûl ile Dersa^{c}âdet'te bulunduğum müddetce tanzîm eylediğim laboratuvarın sûret-i tertîbiyle kuş palazı ^{c}ameliyâthânesinin tasavvur edilen inşâ'âtı ^{c}âcizlerinden su'al buyurmasıyla bu bâbda ma^{c}lûmât ve tafsilât-ı lâzime i^{c}tâ ile bu iş içün mahsûsan zât-ı tâcidârîleri cânib-i ^{c}âliyesinden oraya irsâl buyurulduğumu müşârü'n-ileyh cenâblarına ifâde eylediğimi ve mârrü'l-^{c}arz kuş palazı ^{c}ameliyâthânesi içün Doktor Mösyö Roux ile ba^{c}de'l-müzâkere bu bâbda lâzım gelen inşâ'ât ve tertîbâtı mübeyyin bir rapor huzûr-ı lâmi^{c}u'n-nûr- cenâb-ı hilâfet-penâhîlerine takdîm edeceğimi ^{c}arz ve beyân eylemiş idim. Burada ikamet-i ^{c}âcizî esnâsında mazhar olduğum tevcîhât ve te^{c}âtufât-ı seniyye ile Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmi hakkında râygân buyurulan müsâ^{c}adât-ı mütevâliye-i cenâb-ı mülûkâneleri lisân-ı sitâyişle beyân ve tezkâr eyledim. Mösyö Pasteur dahi bu bâbdaki lutf-ı ^{c}âlî-i pâdişâhîlerine karşı teşekkürât-ı samîmiyesini ^{c}arz ile Paris'teki laboratuvarın memâlik-i garbiyeye îfâ eylediği hidemâtın ^{c}aynı olarak sâye-i kemâlât-sermâye-yi cenâb-ı mülûkânelerinde Dersa^{c}âdet'te te'sîs buyurulan Bakteriyolojihâne-i hazret-i pâdişâhîlerinin memâlik-i şarkıyyenin ^{c}umûmuna hidemât-ı ^{c}azîmesi sebkat edeceği ^{c}ilâveten dermiyân eylemişlerdir.

Paris'te kaldığım yedi gün esnâsında her gün Doktor Mösyö Roux ile müzâkere edip netîce-i müzâkerâtımız olarak sûret-i mütercemesi merbûten ^{c}arz ve takdîm kılınan raporu birlikte tanzîm ederek ve hâk-i pây-i merâhim-ihtivâ-yı cenâb-ı şehriyârîlerine ^{c}arz kılınmak üzere müşârü'n-ileyh Mösyö Roux tarafından vaz^{c}-ı imzâ olunarak çâkerlerine tevdî^{c} kılınmıştır. Mezkûr raporda ^{c}arz ve teklîf olunan şerâ'it-i inşâ'iye ve tanzîmiyenin icrâsı içün muktezî mebâliğin sarfı husûsuna müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneleri şeref-müte^{c}allik buyurulur ise kuş palazı ^{c}ameliyâthânesi Paris'te te'sîs eden dârü'l-ta^{c}lîmin câmi^{c} olduğu ^{c}aynı şerâ'it dâ'iresinde inşâ olunacaktır. Zâten bi'l-^{c}umûm Avrupa hükûmetleri ve başlıca Almanya devlet-i fahîmesi Paris ^{c}ameliyâthânesinin usûl-i müttehizesi üzerine hareket etmek ^{c}azminde bulundukları tahakkuk eylemiştir. Ve hattâ kulları Paris'te iken kuş palazı devâ-yı cedîdinin tertîbini öğrenmek üzere Almanya hükûmeti tarafından profesör Mösyö Frankıl Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmine irsâl edilip mûmâ-ileyh kuş palazı ^{c}ameliyâthânesine devâm eylemekte olduğunu re'y-ül-^{c}ayn müşâhede eyledim.

Binâ'en-^{c}aleyh ^{c}uhde-i ^{c}abidâneme lutfen tevdî^{c} buyurulan vazîfeyi bi-hakkın îfâ eylediği nezd-i mekârim-vefd-i cenâb-ı mülûkânelerinde rehîn-i takdîr buyurulacağı i^{c}tikadında olduğumdan ^{c}arz eylediğim projenin şerâ'iti makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîleri buyurulur ise bu bâbdaki irâde-i ihtimâm-^{c}âde-i cenâb-ı gîti-i sitânîlerinin şeref-rîz-i südûr ve sünûh buyurulması istirhâmına cür'et olunur ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân lutf u ihsân şevketlü kudretlü pâdişâh-ı ^{c}âlempenâh efendimiz hazretlerinindir.

Fî 22 Teşrîn-i Sânî 310 [4 Aralık 1894 Salı]

5)

Bâb-ı ^{c}Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

3177

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri

Kuş palazı serumlarının istihzârı zımnında beş yüz lirâ masrafla ^{c}ameliyâthâne inşâsı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî muktezâ-yı ^{c}âliyesinden olmasına mebnî mezkûr ^{c}ameliyâthânenin Kavak İskelesi'nde der-dest-i inşâ bulunan Mekteb-i Tıbbiye müştemilâtından olmak üzere yapılması tasavvur olunduğu hâlde Doktor Nikol tarafından muvâfakat olunmaması ve şimdiki Botanik Bahçesi'nde inşâsı muvâfık-ı maslahat olmadığı cihetle mûmâ-ileyh Nikol

muvakkaten bakteriyoloji ve kuş palazı idâresi ittihâz edilmek üzere Nişantaşı civârında bir hâne istîcârı sûretine teşebbüs ederek mahall-i mezkûrede vâkiᶜ Dördüncü Ordû-yı hümâyûn mîrlivâlarından saᶜâdetlü Süleymân Paşa'nın hânesi ᶜameliyâthâne ittihâzına kâfî görünmüş ve îcâr-ı senevîsi doksan altı lirâya karârlaştırılmış olmasıyla bunun bi'l-istîcâr ᶜameliyâthâne ittihâzı münâsib ve masrafca daha ehven olacağı mûmâ-ileyh tarafından ifâde olunmuş olduğundan inşâ edilecek ᶜameliyâthâne içün ᶜOsmânlı Bankasında bulunan beş yüz lirânın iᶜâdesiyle mezkûr hânenin istîcârı husûsuna dâ'ir Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyet-i celîlesinden gelen tezkire melfûflarıyla ᶜarz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve südûr buyurulur ise mantûk-ı ᶜâlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 21 Zilkaᶜade 312 ve fî 4 Mayıs 311 [16 Mayıs 1895 Perşembe]
Sadr-ı aᶜzam ve Yâver-i Ekrem

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i taᶜzîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı ᶜâlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Zilkaᶜade 312 ve fî 11 Mayıs 311 [23 Mayıs 1895 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXXXVII: İ.AS 16/13

1)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 8

Makam-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı aşı ^{c}ameliyâtının tahsîli zımnında mukaddemâ bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî on beş gün müddetle Paris’e ^{c}azîmet etmiş olan Mösyö Nikol’e harcırâh verilmesi lâzım gelip gelmeyeceğinin ve verilecek olduğu hâlde mikdârı ve sûret-i tesviyesi hakkındaki mütâla^{c}a-i çâkerânemin ^{c}arz ve iş^{c}ârını âmir resîde-i dest-i ta^{c}zîm olan fî 16 Nisân 312 târîhli ve on altı numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri müfâd-ı ^{c}âlîsi rehîn-i îkan-ı ^{c}âcizânem oldu. Mûmâ-ileyh Mösyö Nikol’ün me’mûren ^{c}azîmet etmiş olmasına nazaran harcırâh verilmesi tabî^{c}i ve harcırâh-ı mezbûrun umûr-ı tıbbiye-i mülkiye nezâreti muvâzenesine idhâlen ve zamîmeten tesviyesi münâsib görülmüş ise de bu misillü sûret-i fevk-al-^{c}âdede Avrupa’ya gönderilenler içün verilecek harcırâhlar harcırâh karârnâmesi ahkâmına tevfîk edilememekte olmasıyla mikdâr-ı harcırâhın Bâb-ı ^{c}Âlî-i cenâb-ı sâmîsince ta^{c}yîn ve tahdîdi husûsuna müsâ^{c}ade-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 4 Zilhicce 313 ve fî 4 Mayıs 312 [17 Mayıs 1896 Pazar]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 10

Makam-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mukaddemâ me’mûren Paris’e ^{c}azîmet etmiş olmasına mebnî kendisine harcırâh i^{c}tâsı istid^{c}â eden Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol’e ne mikdâr harcırâh verilmesi lâzım geleceğinin ^{c}arz ve iş^{c}ârını âmir cevâben esâbi^{c}-i zîb-i ta^{c}zîm ve ibcâl olan fî 9 Mayıs 312 târîhli ve yirmi iki numerolu tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri mütâla^{c}a-güzâr-ı çâkerî oldu. Bu misillü sûret-i mahsûsada Avrupa’ya gönderilenlerin harcırâhları harcırâh karârnâmesi ahkâmına tevfîk-i kabûl ettiği cihetle bu bâbda Mösyö Nikol’den istihrâc-ı mâdde edildikte Paris’e gidip gelmek içün tren-i eksprese râkib olduğu gibi Paris’te on beş gün kalarak bu yolda masârif-i müteferrika-i zarûriyesi de vukû^{c} bulduğundan ^{c}umûmu içün harcırâh olarak bin iki yüz frank talebinde bulunduğunu ityân etmiştir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 19 Zilhicce 313 ve fî 20 Mayıs 312 [1 Haziran 1896 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)
Bâb-ı cÂlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3230

cAtûfetlü Efendim Hazretleri
Kuş palazı aşı cameliyâtının tahsîli zımnında mukaddemâ bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî Paris'e cazîmet etmiş olan Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol'e bin iki yüz frank harcırâh ictâsı ve meblağ-ı mezbûrun umûr-ı tıbbiye-i mülkiye nezâreti muvâzenesine idhâlen tesviyesi husûsuna dâ'ir Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin iki kıtca tezkiresi leffen carz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-mütecallik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 28 Zilhicce 313 ve fî 29 Mayıs 312 [10 Haziran 1896 Çarşamba]
Sadr-ı aczam

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i taczîm olup melfûflarıyla manzûr-ı câlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-mütecallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 8 Muharrem 314 ve fî 8 Haziran 312 [19 Haziran 1896 Cuma]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXXXVIII: İ.AS 31/6

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 52

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol'ün muhassasâtı yüz seksen üç bin altı yüz ve hâne ve sâ'ire masârifi elli dört bin ve Bakteriyolojihânenin tenvîr ve teshîn masârifi on sekiz bin altı yüz kuruş ki cem^{c}an iki yüz elli altı bin iki yüz kuruş olduğu hâlde Hazînece bin üç yüz on dört ve on beş senelerinde tahsîsât-ı merkumeye mahsûben i^{c}tâ edilen iki yüz seksen sekiz bin altı yüz kuruş mûmâ-ileyhin muhassasât-ı ^{c}umûmiyesinden otuz iki bin dört yüz kuruş fazla olduğu ve işbu meblağın bilâhare mûmâ-ileyhe zamîmeten tahsîs olunduğuna dâ'ir bir gûne ma^{c}lûmât bulunmadığı cihetle istîzâh-ı keyfiyeti mutazammın re'sen ve te'kîden yazılan tezkire-i ^{c}âcizânem üzerine mûmâ-ileyhin muhassasâtı iki yüz on altı bin ve hâne ve sâ'ire masârifi on dört bin ve Bakteriyolojihânenin tenvîr ve teshîn masârifi on sekiz bin altı yüz kuruş ki mecmû^{c}u iki yüz seksen sekiz bin altı yüz kuruş olduğu gösterilmesine mebnî üç yüz on dört senesinde ol mikdâr üzerine havâle-nâme verildiği ve üç yüz on beş senesi içün tanzîm edilen havâle-nâmenin dahi sene-i sâbıkaya kıyâsen i^{c}tâ edildiği anlaşılmış ve Tıbbiye-i Mülkiyenin mezkûr seneler muvâzenesinde ise Mösyö Nikol'ün muhassasât ve sâ'iresi olmak üzere iki yüz elli altı bin iki yüz kuruş dâhil bulunduğu görülmüş olmasına nazaran fazla verilen otuz iki bin dört yüz kuruşun seneteyn-i merkumeteyn tahsîsâtiyçün verilen havâle-nâmelerden bi'l-tenkîs tahsîsâta zamm ve ^{c}ilâvesi lâzım geleceği Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesinden cevâben tevârüd eden 18 Ağustos 315 târîhli ve dört yüz elli yedi numerolu tezkire lede'l-havâle Mösyö Nikol'ün ibtidâ-i me'mûriyetinde tanzîm olunup muhâsebe-i ^{c}askeriyede mahfûz bulunan kontratosunun sekizince mâddesinde Doktor Nikol ve mu^{c}âvini ma^{c}âşâtıyla büdce içün tefrîk edilip mezkûr ma^{c}âşât ile yüz seksen lirâ-yı ^{c}Osmânîye bâliğ olan meblağ her ay ibtidâsında Bank-ı ^{c}Osmânî vâsıtasıyla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e tesviye edilecek ve bu yüz seksen lirâdan hiç bir vechile tevkîfât icrâ edilmeyecektir diye muharrer bulunduğu cihetle bu bâbda tekrâr icrâ kılınan tedkîkat-ı kuyûdiye netîcesinde ve üç yüz on iki senesi hesâbâtında Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı şehriyesi ber-mûceb-i kontrato yüz seksen lirâ-yı ^{c}Osmânîyle senevî iki yüz on altı bin kuruş murakkam olup üç yüz on üç senesi Mart'ında icrâ olunan te'cîlâttan sonra selefi tarafından yazılan hesâbâtta muhassasât-ı mezkûreden dahi te'cîlât icrâ ederek büdce ve defâtiri ona göre tanzîm edildiği anlaşılmış ve mûmâ-ileyhin kontratosunun sekizinci mâddesi ahkâmınca muhassasâttan hiçbir vechile tevkîfât icrâ edilmeyeceği gösterilmiş olmasına nazaran te'cîl olunan sâlifü'l-^{c}arz otuz iki bin dört yüz kuruşun hesâb-ı mahsûsuna zamm ve ^{c}ilâvesi sûretiyle tashîhi mu^{c}âmelesi icrâ edilmiş olduğu Mülkiye Muhâsebe Me'mûrluğu ifâdesiyle tekrâr cevâben sebk eden iş^{c}âr-ı ^{c}âcizî üzerine mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı seneviyesi olan iki yüz on altı bin kuruştan bin üç yüz on üç senesi Mart'ından i^{c}tibâren otuz iki bin dört yüz kuruş te'cîl edildiği ve bin üç yüz on dört ve bin üç yüz on beş seneleri büdcelerine dahi muhassasât-ı mezkûre gayr-i ez-te'cîl yüz seksen üç bin altı yüz kuruş olarak dâhil bulunduğu bi'l-tedkîk anlaşılmış ise de zikr olunan otuz iki bin dört yüz kuruşun bilâ-irâde mezkûr seneler büdceleri açığına ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâvesi gayr-i kabil bulunduğuna mebnî i^{c}âdesi lâ-büdd olduğu hâlde usûlü dâ'iresinde istîzânıyla irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhînin istihsâli ve sâ'ilinin istikmâl buyurulması husûsunun pîş-gâh-ı sâmî-i cenâb-ı hıdîv-i e^{c}âzımîlerine ^{c}arz ve izbârı lüzûmu nezâret-i müşârü'n-ileyhânın 8 Teşrîn-i Sânî 315 târîhli ve altı yüz kırk beş numerolu tezkire-i cevâbiyesinde dermiyân olunması üzerine ol vechile îcâbının icrâ ve emr u inbâsına müsâ^{c}ade

buyurulmasının huzûr-ı sâmî-i hıdîv-i efhamîlerine ^{c}arz ve izbârı bi'l-havâle Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiyeden ifâde kılınmış olmağla ber-vech-i ma^{c}rûz îfâ-yı muktezâsı husûsuna müsâ^{c}ade-i celîle-i dâver-i e^{c}âzımîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 14 Şa^{c}bân 317 ve fî 5 Kânûn-ı Evvel 315 [18 Aralık 1899 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

3)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 2227

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı seneviyesi olan iki yüz on altı bin kuruştan üç yüz on üç senesi Mart'ından i^{c}tibâren te'cîl olunan otuz iki bin dört yüz kuruşun i^{c}âdesi hakkında Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden takdîm olunan tezkirenin leffiyle mündericâtına nazaran iktizâ-yı hâlin ^{c}arz ve inbâsı şeref-vârid olan üç bin dört yüz on sekiz numerolu ve 9 Kânûn-ı Evvel 315 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinde emr u iş^{c}âr buyurulmuştur karşılıksız büdce açığına ve devâ'ir-i tahsîsâtına akçe zammı bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyârî taht-ı memnû^{c}iyette ise de zikr olunan otuz iki bin dört yüz kuruş zâten tahsîs olduğu ve kontrato bulunan me'mûrîn ma^{c}âşları te'cîlâttan müstesnâ tutulduğu hâlde dâ'iresince sehven te'cîlât icrâ edilmesinden dolayı üç yüz on üç ve üç yüz on dört ve üç yüz on beş seneleri muvâzeneleri hâricinde kalmış ve bunların seneleri tahsîsâtlarına i^{c}âdesi zarûrî bulunmuş olduğundan mebâliğ-i mezkûrenin i^{c}âdesi tensîb buyurulduğu hâlde buyuruldu-ı ^{c}âlîsinin irsâli lâzım geleceğinin huzûr-ı sâmî-i fahîmânelerine ^{c}arz ve izbârı Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliyeden ifâde ve mezkûr tezkire leffen i^{c}âde kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 29 Ramazân 1317 ve fî 19 Kânûn-ı Sânî 315 [31 Ocak 1900 Çarşamba]
Mâliye Nâzırı

4)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2763

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı seneviyesi olan iki yüz on altı bin kuruştan üç yüz on üç senesi Mart'ından i^{c}tibâren te'cîl olunan otuz iki bin dört yüz kuruşun i^{c}âdesi husûsuna dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden gelen tezkire üzerine keyfiyet Mâliye Nezâret-i behiyyesine lede'l-iş^{c}âr kontrato bulunan me'mûrîn ma^{c}âşları te'cîlâttan müstesnâ tutulduğu hâlde dâ'iresince mûmâ-ileyhin ma^{c}âşınca sehven te'cîlât icrâ edilmesinden nâşî zikr olunan otuz iki bin dört yüz kuruşun üç yüz on üç ve üç yüz on dört ve üç yüz on beş seneleri muvâzenelerine ^{c}ilâveten tesviyesi husûsuna dâ'ir nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan cevâben gelen tezkire ^{c}arz ve takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 10 Şevval 317 ve fî 29 Kânûn-ı Sânî 315 [11 Şubat 1900 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 16 Şevval 317 ve fî 4 Şubat 315 [17 Şubat 1900 Cumartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXXXIX: İ.AS 32/43

2)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded
130

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihânenin şimdilik bulunduğu mahall gâyet dar olup mahalle arasında bulunması hasebiyle orada bekası câ'iz olmadığından dîger münâsib bir mahallde mükemmel bir dâ'irenin inşâsı içün geçenlerde irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte^{c}allik bulunmuş idi. Vebâ-i bakarî serumu ve cemre aşısı ^{c}ameliyâtı gibi istihzârât-ı fenniyemize en ziyâde ^{c}alâkadâr olan Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesiyle keyfiyet lede'l-müzâkere Şişli civârında ^{c}İzzet Paşa Çiftliği arâzîsinde mezkûr dâ'irenin inşâsı içün sebk eden ma^{c}rûzât-ı ^{c}âcizânem üzerine henüz irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmadığına ve ma^{c}lûm-ı ^{c}âlî-i müşîr-i âmirîleri buyurulduğu üzere şimdiki zamân inşâ'ât mevsimi olup keyfiyet te^{c}ahhur edecek olursa mevsim-i şitâya tesâdüf edeceğine ve dîger taraftan mevcûd bulunduğumuz dâ'irenin sakfları müşrif-i inhidâm olup hâne sâhibinin de icrâ-yı ta^{c}mîre râzı olmadığından buna bir tedbîr-i serî^{c} ittihâzı lâzimeden bulunacağına nazaran lutfen mezkûr Bakteriyolojihânenin ^{c}arz olunan Şişli civârında inşâsı nezd-i mekârim-vefr-i hazret-i mülûkânede rehîn-i tasvîb buyurulduğu takdîrde keyfiyetin Bâb-ı ^{c}Âlî cânib-i behiyyesiyle Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesine irâdesinin teblîğine müsâ^{c}ade buyurulması ve mümkün olmadığı hâlde yâ şimdiki dâ'irenin sakflarını bâ-keşf mümkün mertebe icrâ-yı termîm veyâhûd Bakteriyolojihânenin dîger münâsib bir mahalle nakli husûsunun taraf-ı ^{c}âcizâneme iş^{c}ârı ehemmiyet-i fevk-al-^{c}âde ile istirhâm ve ^{c}arzına ic^{c}tisâr olunur. Ol bâbda ve herhâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 18 Mayıs 318 [2 Haziran 1900 Cumartesi]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

3)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 27

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin şimdiki bulunduğu mahall gâyet dar ve mahalle arasında bulunması hasebiyle orada ibkası câ'iz olmayacağından dîger münâsib bir mahallde mükemmel bir dâ'irenin inşâsı geçenlerde şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden olmasına mebnî vebâ-i bakarî serumu ve cemre aşısı ^{c}ameliyâtı gibi istihzârât-ı fenniyeye en ziyâde ^{c}alâkadâr olan Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesiyle bi'l-müzâkere Şişli civârında ^{c}İzzet Paşa Çiftliği arâzîsinde mezkûr dâ'irenin inşâsı münâsib olacağı ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınmış ise de henüz irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulduğu ve inşâ'ât mevsimi güzerân edecek olur ise ileride kışa tesâdüf olunacağı ve el-yevm bulundukları dâ'irenin sakfları harâb olup sâhibi ta^{c}mîre râzı olmadığı cihetle şimdiden buna bir çâre ittihâzı lâzimeden bulunduğundan bahisle mezkûr dâ'irenin karîn-i tasvîb-i ^{c}âlî buyurulduğu hâlde yâ Şişli civârında inşâsı veyâhûd dîger mahalle nakli ve olamadığı sûrette şimdiki mahall sakfının bi'l-keşf icrâ-yı ta^{c}mîri ve me'alinin istihsâli Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından vürûd edip leffen takdîm-i huzûr-ı ^{c}âlî-i

sadâret-penâhîleri kılınan takrîrde ifâde ve iltimâs olunmuş olmasıyla icrâ-yı îcâbına müsâᶜade-i celîle-i dâver-i eᶜâzımîleri bî-dirîğ ve şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 3 Safer 318 ve fî 18 Mayıs 316 [2 Haziran 1900 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

4)
Bâb-ı ᶜÂlî
Meclis-i Mahsûs

Fî 21 Muharrem 318 [21 Mayıs 1900 Pazartesi] târîhli mazbata-i maᶜrûza sûretidir.
Cenâb-ı Hakk muhâfaza buyursun vebâ Avrupa'ya sirâyet edecek olur ise îcâb eden serumun Avrupa'dan tedâriki imkân hâricinde kalacağı cihetle Hindistan'da yapıldığı gibi Haffkine usûlüyle taᶜkîm edilmiş kültür aşısının buraca iᶜmâli Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Nikol tarafından beyân edilmesi üzerine mezkûr serum ve aşının buraca iᶜmâli hakkında şeref-sünûh ve sudûr buyurulan emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı ᶜâlîsinin infâzı zımınında sebk eden işᶜâra cevâben Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâretinden vârid olup meyâne-i kemterânemizde kırâ'at ve mütâlaᶜa olunan tezkireye melfûf mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün lâyihası me'aline göre zikr olunan serum ve aşının istihzârı içün îcâb eden âlât ve edevât ve malzeme ile bârgîr ve sâ'ir hayvânâtın mübâyaᶜası zımnında bin lirâ iᶜtâsı ve serum istihsâl olunacak bârgîr ve hayvânât-ı sâ'irenin me'kûlâtıyla âlâtın teshîn ve tahrîki ve ᶜameliyâthânenin masârif-i dâ'imesi içün şehrî elli ve bu husûsta istihdâm olunacak iki tabîbe zamm-ı maᶜâş olarak kezâlik şehrî elli ve iki hademe ve iki sâyis ve bekçi maᶜâşâtı içün de yirmi ki cemᶜan yüz yirmi lirânın her ay muntazaman tesviyesi lâzım geleceği anlaşılmış ve bu bâbda mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından icrâ-yı tanzîm edilerek cenâb-ı Serᶜaskerî'den iᶜtâ olunan dîger lâyihada yeniden inşâ olunacak Bakteriyolojihânenin Avrupa bilâd-ı meşhûresindeki ᶜameliyâthâneler misillü fennin bi'l-cümle şuᶜabâtını câmiᶜ terâkkiyât-ı ahîre-i fenniyeye mutâbık olmasıyla berâber der-dest-i istihzâr olan kuş palazı ve vebâ-i bakarî serumlarından ve sâ'ir aşılardan mâᶜadâ bağlarla nebâtât-ı sâ'ireye ᶜârız olan emrâz-ı sâriyenin tedkîki ve ipek böcekçiliğinin terakkisiyle Pasteur usûlüne tevfîkan mevâdd-ı kuʾûliyenin ihtimârı üzerine mü'esses tatbîkatın taᶜmîmi içün taharriyât-ı fenniye icrâsına müsâᶜid vüsᶜatte olmak ve biri sınâᶜî ve dîgeri zirâᶜî olarak iki kısımdan ᶜibâret ve kendisinin tertîb edeceği plan dâ'iresinde bulunmak üzere Şişli civârında ᶜİzzet Paşa Çiftliği nâm mahallde ve vaktiyle taraf-ı akdes-i hazret-i hilâfet-penâhîden Dersaᶜâdet Sergisinin inşâsı içün ᶜinâyet ve ihsân buyurulan mahallin bir kısmında yaᶜnî bir taraftan Dârü'l-ᶜacezeye ve Ok Meydânı'na mümtedd şoseye ve dîger taraftan Kağıthâne Caddesi'ne nâzır olan dıllᶜında inşâ ve masârif-i inşâ'iye olarak tahmîn olunan otuz bin lirâdan on beş bin lirâsının işbu ᶜameliyâthânede istihzâr edilecek vebâ-i bakarî serumu ile cemre aşısının fürûhtundan mu'ahharen hâsıl olacak vâridâttan te'diye edilmek üzere Duyûn-ı ᶜUmûmiye vâridât-ı mahsûsa idâresince avans sûretiyle iᶜtâsına karâr verilmiş ve beş bin lirânın dahi Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâreti cânibinden tesviyesi taᶜahhüd kılınmış olduğundan bahisle mütebâki on bin lirânın da dîger münâsib bir taraftan te'diyesi lâzım geleceği dermiyân edilmiştir. Hudâ hafaza buyursun ᶜillet-i müdhişe ve dîger emrâz-ı sâriyenin menᶜ-i sirâyeti içün vesâ'it-i lâzimeye vaktiyle teşebbüsün lüzûm-ı ehemmiyeti derkâr olduğuna nazaran bir defᶜalık olarak istenilen mezkûr bin lirâ ile maᶜâşât ve masârif-i sâ'ire-i dâ'ime olarak tahsîsi iktizâ edeceği beyân olunan şehrî yüz yirmi lirâ istiksâr edilecek râddede olmadığından bunun tahsîs ve îfâsı ve îcâb eden aşı ve serumları istihzâr etmek ve bir taraftan dahi bu yolda taharriyât-ı fenniye icrâ edebilmek içün sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde sûret-i mükemmelede te'sîs

ve inşâsı muktezî ᶜameliyâthânenin ber-vech-i maᶜrûz ᶜİzzet Paşa Çiftliği nâm mahallde yapılması münâsib görülerek zikr olunan tezkire ile lâyihalar leffen ᶜarz ve takdîm kılınmağla sûret-i maᶜrûza nezd-i meᶜâlî-vefr-i cenâb-ı cihân-bânîde rehîn-i tasvîb olduğu hâlde sâlifü'l-beyân vebâ serumu Haffkine usûlüyle taᶜkîm edilmiş kültür aşısı istihzârâtı içün îcâb eden âlât ve edevât ve hayvânât ve sâ'irenin tedâriki zımnında bir defᶜalık istenilen bin lirânın ve me'mûrîn ve hademe maᶜâşlarıyla sâ'ire içün şehrî yüz yirmi lirânın Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin mülkiye tahsîsâtına ᶜilâveten tesviyesi husûslarının Mâliye ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâretlerine teblîğ edileceği ve yapılacak ᶜameliyâthâneye gelince bunun içün mezkûr Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresince iᶜtâsı karârlaştırılmış olan on beş bin lirâ ol vechile alınmak ve Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâretinden tesviyesi taᶜahhüd olunduğu bildirilen beş bin lirâ da nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan istîfâ kılınmak ve üst tarafı dahi başkaca tedârik ve iᶜtâ olunmak üzere evvel-emirde işbu ᶜameliyâthânenin ne sûretle inşâsı iktizâ edeceği ve ne mikdâr masrafla vücûda geleceği keşf ve tahmîn ettirilerek ve resim ve planları tanzîm olunarak li-ecli'l-istîzân Bâb-ı ᶜÂlîye irsâli husûsunun dahi taraf-ı Serᶜaskerîye havâle olunacağı muhât-ı ᶜilm-i ᶜâlî buyuruldukta ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

5)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâi're-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
490

ᶜAtûfetlü Efendim Hazretleri
Vebâ serumunun buraca iᶜmâli zımnında Bakteriyolojihâne-i Şâhâne içün münâsib bir dâ'ire inşâsı zımnında Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Nikol tarafından tanzîm ve iᶜtâ kılınan lâyiha üzerine ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî sebk eden teblîgâta cevâben Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkire ile mûmâ-ileyh Doktor Nikol cânibinden ahîren verilip taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerîden iᶜtâ kılınan dîger lâyiha Meclis-i Mahsûsa-i Vükelâda lede'l-karâr zikr olunan Bakteriyolojihânenin sûret-i inşâsıyla masârifinin ne yolda tesviyesi hakkında cereyân eden müzâkerâtı hâvî kaleme alınan mazbata 21 Muharrem 318 târîhinde ᶜarz-ı huzûr-ı ᶜâlî kılınmıştı. Bakteriyolojihânenin şimdiki bulunduğu mahall gâyet dar ve mahalle arasında bulunması hasebiyle orada bekası câ'iz olmayacağından tesrîᶜ-i icrâ-yı îcâbını hâvî mûmâ-ileyh Doktor Nikol tarafından verilen takrîrin gönderildiğine dâ'ir nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan vârid olan tezkire mazbata-i maᶜrûza sûretiyle berâber ᶜarz ve takdîm olunmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı ᶜâlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 13 Safer 318 ve fî 29 Mayıs 316 [12 Haziran 1900 Salı]
Sadr-ı aᶜzam

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i taᶜzîm olup melfûflarıyla manzûr-ı ᶜâlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhî üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 19 Safer 318 ve fî 4 Haziran 316 [18 Haziran 1900 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXL: İ.AS 33/45

1)
1020 Fî 23 Rebiᶜu'l-ahir 318 Bakteriyolojihâne-i Şâhânece îcâd olunan serumun tecrübesi ve baᶜzı âlâtın mübâyaᶜası içün iki bin kuruşun sûret-i tesviyesine dâ'ir.

2)
Bu husûsa dâ'ir şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî 22 Eylûl târîhinde bâ-tezkire-i husûsî Dâhiliye Nezâret-i celîlesine teblîğ buyurulmuş ve nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan da ol vechile Mâliye ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâretlerine işᶜâr-ı keyfiyet kılınmıştır.

3)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded
1109

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihânece îcâd olunan serumun husûl-i mükemmeliyeti zımnında baᶜzı tecârib icrâsı ve lüzûm görünen âlâtın tedârik ve mübâyaᶜasıyçün sarfı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ᶜâlîsinden bulunan beş yüz lirânın bedeli olan elli bin kuruşun büdce açığına ve Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ᶜilâveten tesviyesi hakkında ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden takdîm olunan tezkirenin leffiyle bu bâbdaki mütâlaᶜanın inbâsı şeref-vârid olan bin üç yüz yirmi üç numerolu ve 15 Haziran 316 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde emr u izbâr buyurulmasına mebnî meblağ-ı mezbûrun muvâzene açığına ve tahsîsât-ı mezkûreye ᶜilâvesiyçün buyuruldu-ı ᶜâlîsinin emri lâzım geleceğinin huzûr-ı sâmî-i dâver-i eᶜâzımîlerine ᶜarz ve izbârı Muhâsebe-i ᶜUmûmiye-i Mâliyeden ifâde ve mezkûr tezkire leffen takdîm ve iᶜâde kılınmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 12 Rebiᶜu'l-ahir 1318 ve fî 26 Temmûz 316 [9 Ağustos 1900 Perşembe]
Mâliye Nâzırı

4)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
ᶜAded
15

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihânece îcâd olunan serumun husûl-i mükemmeliyeti zımnında baᶜzı tecâribin icrâsına ve lüzûm görünen âlâtın tedârik ve mübâyaᶜasına medâr olmak üzere sarfı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunan beş yüz lirânın bedeli olan elli bin kuruşun Tıbbiye-i Mülkiyenin üç yüz on beş senesi tahsîsâtından bi'l-mahsûb Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Dâ'iresinin sene-i merkume vâridâtından altın olarak tesviyesi zımnında tanzîm olunan havâlenâme ve tezkire-i resmiyenin leffiyle Mâliye Nezâret-i ᶜaliyyesinden vârid olan tezkireye cevâben tastîr olunan tezkire-i ᶜâcizânemde meblağ- mezbûrun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiyenin üç yüz on beş senesi tahsîsâtına zamm ile baᶜde muᶜâmele-i mahsûbiyesinin icrâsı beyân olunmuş ise de zikr olunan Bakteriyolojihânece icrâ olunan taharriyât-ı fenniye netîcesinde îcâd ve istihzâr

olunup hayvânâta telkîhât-ı müte^{c}addidede te'sîrât-ı hasenesi görülen serumun daha ziyâde husûl-i mükemmeliyeti zımnında bir takım tecâribin icrâsına lüzûm görünen ba^{c}zı âlât ve edevâtın tedârik ve mübâya^{c}asına medâr olmak üzere şimdilik Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından def^{c}aten i^{c}tâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden olan beş yüz lirânın Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı sâ'iresi gibi Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından icrâ-yı mahsûbuyla Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesine icrâ-yı havâlesi Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden mukaddemâ bâ-tezkire iş^{c}âr olunmuş olmasına ve ol bâbda Hazîne-i celîleye bir gûne irâde-i seniyye teblîğine dâ'ir kayd görülemediği gibi meblağ-ı mezbûrun muvâzeneye ve tahsîsâta ^{c}ilâvesine dâ'ir de sarâhat olmamasına mebnî bunun irâde-i seniyye-i mülûkâneye iktirân etmedikçe büdce açığına ve Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına hazînece zamm ve ^{c}ilâvesi gayr-i kabil olduğundan büdce açığına ve tahsîsât-ı mezkûreye ^{c}ilâvesi hakkında irâde-i seniyye olduğu hâlde sûret-i musaddıkasının irsâli ve olmadığı takdîrde ol vechile zammın da usûl-i dâ'iresinde taraf-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerinden istîzânıyla irâdesinin istihsâli lâzım geleceği Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesinin mevrûd 23 Şa^{c}bân 316 târîhli ve iki yüz elli bir numerolu tezkiresinde iş^{c}âr olunmaktan nâşî lede'l-havâle Bakteriyolojihânece icrâ olunan taharriyât-ı fenniye netîcesinde îcâd ve istihzâr kılınıp hayvânâta edilen telkîhât-ı müte^{c}addidede fevk-al-me'mûl te'sîrât-ı hasenesi meşhûd olan serumun daha ziyâde husûl-i mükemmeliyeti zımnında bir takım tecâribin icrâsına ve lüzûm görünen ba^{c}zı âlâtın tedârik ve mübâya^{c}asına medâr olmak üzere şimdilik beş yüz lirânın Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından def^{c}aten i^{c}tâsı tezkire-i ma^{c}rûza-i Ser^{c}askerî üzerine şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden alınan 22 Eylûl 315 târîhli tezkire-i husûsiyede izbâr buyurulmasıyla Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesine teblîğ-i keyfiyet edildiğinden ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i cihân-bânî îfâ-yı muktezâsı Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden tevârüd eden üç yüz on dokuz numerolu ve fî 25 Eylûl 315 târîhli tezkirede iş^{c}âr buyurulmuş ve meblağ-ı mezbûrun Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı sâ'iresi misillü Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından bi'l-mahsûb Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesince tesviye ve i^{c}tâsı tabi^{c}i olduğundan ona göre mu^{c}âmele-i kaydiye icrâ edilmek üzere keyfiyetin beyân ve iş^{c}ârı zımnında Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesine li-ecli'l-teblîğ Dâhiliye Nezâret-i celîlesine tezkire-i ^{c}âcizî tastîr olunduğu kayden tebeyyün etmiş ise de Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesinin sâlifü'l-^{c}arz tezkiresinde beyân olunduğu vechile meblağ-ı mezbûrun muvâzeneye ve tahsîsâta ^{c}ilâvesine dâ'ir irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurulduğu anlaşıldığından bunun büdce açığına ve tahsîsât-ı mezkûreye ^{c}ilâvesi hakkında dahi irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhînin bi'l-istihsâl zikr olunan Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesine teblîği husûsuna müsâ^{c}ade buyurulmasının huzûr-ı sâmî-i hıdîv-i efhamîlerine ^{c}arz ve inbâsı Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Müdîriyet-i behiyyesinden ifâde kılınmış olmağla ber-vech-i ma^{c}rûz muktezâsının îfâ ve emr u inbâ buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Safer 318 ve fî 6 Haziran 316 [20 Haziran 1900 Çarşamba]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i
^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

5)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1218

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri

Bakteriyolojihânece îcâd olunan serumun husûl-i mükemmeliyeti zımnında ba^{c}zı tecâribin icrâsı ve elzem görünen âlâtın tedârik ve mübâya^{c}ası içün sarfı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunan beş yüz liranın bedeli olan elli bin kuruşun büdce açığına ve Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâveten ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesine havâleten tesviyesi hakkında Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesiyle Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesinden vârid olan tezkireler ^{c}arz ve takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 20 Rebi^{c}u'l-ahir 318 ve fî 3 Ağustos 316 [17 Ağustos 1900 Cuma]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhî üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 23 Rebi^{c}u'l-ahir 318 ve fî 6 Ağustos 316 [20 Ağustos 1900 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXLI: İ.AS 39/29

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
7901

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâneye me'mûr tabîb sol kolağası Ahmed Refîk Efendi'nin rütbesinin binbaşılığa terfî^{c}i ve bir misli zamm-ı ma^{c}âş ile Servi Burnu'ndaki hastahâneye ta^{c}yîni hakkında tezkire-i melfûfe-i Ser^{c}askerî üzerine irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-südûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Şevval 319 ve fî 14 Kânûn-ı Sânî 317 [27 Ocak 1902 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXLII: İ.AS 42/45

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
6289

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mülkiye Baytar Mektebine merbût vebâ-i bakarî bakteriyolojihânesinin müdîri olup bir seneden beri mekteb-i mezkûrun müdîriyet-i vekâletinde bulunan Binbaşı ^{c}Âdil Bey'in işbu müdîriyete asâleten ta^{c}yîni şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âliyesinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Şa^{c}bân 320 ve fî 5 Teşrîn-i Sânî 318 [19 Kasım 1902 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXLIII: İ.AS 51/29

1)Şûrâ-yı Devlet
Mülkiye Dâ'iresi
^{c}Aded
448

İstanbul veyâ Galata gibi şehrin bir merkezinde tercîhen ve mümkün mertebe ^{c}âcilen yeni bir Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesinin te'sîsine yâhûd Haydar Paşa'da bir tedâvîhâne inşâsına dâ'ir Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi Müdîri Mösyö Remlinger tarafından dermiyân edilen mütâla^{c}anın îcâbât-ı fenniyeye derece-i mutâbakatı erbâb-ı fenn ve ihtisâs tarafından ta^{c}yîn ve takdîr edilecek husûsâttan ve esâs-ı mâdde Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretine ^{c}â'id mevâddan bulunmasına binâ'en îcâb-ı hâlin oraca te'emmül ve icrâsı lüzûmuna dâ'ir Dâhiliye Nezâretinden takdîm kılınan tezkirenin mûmâ-ileyh Mösyö Remlinger takrîrinin leffiyle muktezâsının îfâsını âmir sebk eden teblîğ-i sâmîye cevâben Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretinin Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 5 Zilhicce 321 târîh ve yetmiş numerolu tezkiresi ve melfûfâtı dâ'iresinde kırâ'at olundu.
Me'al-i tezkirede şimdilik Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi tedârik ve tertîbi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunmağla Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne binâsının Selimiye kışla-i hümâyûnu cihetindeki cebhesiyle mütenâzır ve hâlî bulunan bir binâ mevcûd olup işbu binânın gerek mektebe kurbu ve vüs^{c}at ve mevki^{c}i i^{c}tibâriyle ve gerek yeniden bir laboratuvar ve tedâvîhâne inşâsıyla hazîne-i celîlece ihtiyâr-ı külfet ve masraf ve bu uğurda vakit izâ^{c}asına mahall bırakmayacağı hasebiyle irâde-i seniyye-i hazret-i zıllullahi hükm-i celîlinin tesrî^{c}-i infâzına müsâ^{c}id bir hâlde idüğü bedîhî olmasına ve mezkûr tedâvîhânenin müdîri Nişantaşı'nda kâ'in olup Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye merbût bulunan Bakteriyolojihânenin dahi müdîri olarak ayrı ayrı mahallerde bulunan iki dâ'irede ^{c}aynı zamânda îfâ-yı vazîfe edebilmesi gayr-i mümkün bulunmasına mebnî sâlifü'l-zikr binânın başka sûretle isti^{c}mâline lüzûm olmadığı hâlde gerek Bakteriyoloji Laboratuvarının ve gerekse Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesinin ittisâlden ^{c}ârî olan mezkûr binâya nakli müstelzem-i fevâ'id ve muhassenât olacağı dermiyân edilmiş ve sûret-i iş^{c}âr dâ'irece de münâsib görülmüş olmağla lede'l-^{c}arz rehîn-i müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî olduğu takdîrde ol vechile îfâ-yı müktezâsının Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretine teblîği ve Dâhiliye Nezâretine de ona göre ma^{c}lûmât i^{c}tâsı tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 3 Safer 322 ve fî 6 Nisan 320 [19 Nisan 1904 Salı]
[İmzâlar]

2)Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
774

Devletlü Efendim Hazretleri
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin Şûrâ-yı Devlete havâle olunan tezkiresi üzerine Mülkiye Dâ'iresinden tanzîm ve leffen ^{c}arz ve takdîm olunan mazbatada Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne binâsının Selimiye kışla-i hümâyûnu cihetindeki cebhesiyle mütenâzır ve hâlî olarak mevcûd olan binânın mektebe kurbu ve vüs^{c}at ve mevki^{c}i i^{c}tibâriyle te'sîsi şeref-sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunan Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi ittihâz olunduğu hâlde bir laboratuvar ve tedâvîhâne inşâsıyla masârif-i zâ'ide ihtiyârına hâcet kalmayacağına ve mezkûr tedâvîhânenin müdîri Nişantaşı'nda kâ'in olup

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye merbût bulunan Bakteriyolojihânenin dahi müdîri olduğundan ayrı ayrı mahallerde bulunan iki dâ'irede ^{c}aynı zamânda îfâ-yı vazîfe edebilmesi gayr-i mümkün bulunmasına mebnî Bakteriyoloji Laboratuvarının dahi nakliyle mezkûr binânın Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi ittihâzı müstelzem-i fevâ'id ve muhassenât olacağından ol vechile îfâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîği ve Dâhiliye Nezâret-i celîlesine ma^{c}lûmât i^{c}tâsı tezekkür kılındığı gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 15 Rebi^{c}u'l-evvel 322 ve fî 18 Mayıs 320 [30 Mayıs 1904 Pazartesi]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 8 Rebi^{c}u'l-ahir 322 ve fî 9 Haziran 320 [22 Haziran 1904 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXLIV: İ.DH 1306/56

1)Şûrâ-yı Devlet
Dâhiliye Dâ'iresi
^{c}Aded
1139

Memâlik-i Şâhânede ve ^{c}ale'l-husûs Dersa^{c}âdet'te birçok ^{c}ilel ve emrâzın bir an evvel tahdîd ve tenkîli mahzâ şürb olunan suların bakteriyolojiye tevfîkan tahlîline vâbeste bulunduğundan Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede husûsî bir bakteriyoloji tahlîlhânesinin te'sîs ve küşâdıyla Dersa^{c}âdet'in cihât-ı muhtelifesinde cârî olarak ihlâl-i sıhhat etmekte bulunan suların birer birer mu^{c}âyenesine ve muzırr olanları hakkında şerâ'it ve tedâbîr-i lâzimenin hemân îfâsına ve husûs-ı mezkûr içün şimdilik mekteb-i mezbûrda bir mahallin muvakkaten tahsîsiyle berâber âlât ve edevât-ı mukteziyesi içün masârif-i müteferrikadan yedi bin kuruşun i^{c}tâsıyla işe başlanmasına ve şehrî müteferrika sûretinde i^{c}tâ olunacak mebâliğ ile levâzımât-ı sâ'iresinin pey-der-pey ikmâline ve ba^{c}zı tafsîlâta dâ'ir emrâz-ı ^{c}umûmiye ve teşrîh-i maraz mu^{c}allim mu^{c}âvinleri tarafından verilen ^{c}arzuhâlin leffiyle icrâ-yı îcâbı hakkında Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretinden Dâhiliye Nezâretine irsâl ve bâ-tezkire takdîm kılınan tezkire evrâk-ı müteferri^{c}asıyla Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulmağla Dâhiliye Dâ'iresinde kırâ'at ve mezkûr tahlîlhâne âlât ve edevâtı içün lüzûmu olan mebâliğin nereden verileceği ve esâsı ne idüğü mezkûr mekteb nezâretinden istifsâr olunmuştu.
Alınan cevâbda mezkûr tahlîlhâneye lüzûmu olan âlât ve edevâtın mübâya^{c}asıyçün bir def^{c}aya mahsûs olarak yedi bin kuruş ile mu'ahharan levâzımât ve mu^{c}ayyenât-ı sâ'iresine sarf ile ikmâl-i nevâkıs edilmek ve tahlîlhâne-i mezkûr masârif-i mukteziyesi olmak üzere i^{c}tâsı îcâb eden şehrî beşer yüz kuruştan senevî altı bin kuruş tahsîsiyle işbu masârif-i dâ'imenin umûr-ı tıbbiye-i mülkiye nezâretinin üç yüz dokuz senesi muvâzenesine zamm ve ^{c}ilâvesi ve âlât esmânı içün tahsîs gösterilen sâlifü'z-zikr yedi bin kuruşun def^{c}aten te'diyesi husûsunun Mâliye Nezâretine bildirilmesi lüzûmu gösterilmiştir.
Böyle bir tahlîlhânenin mevzû^{c}u i^{c}tibârıyla lüzûm-ı teşkîli karîn-i tasvîb-i ^{c}âlî olduğu takdîrde taleb olunan masârif-i muvakkate ve dâ'imenin kabûl ve i^{c}tâsı re'y-i ^{c}âlîye menût idüğü tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 25 Muharrem 311 ve fî 26 Temmûz 309 [8 Ağustos 1893 Salı]
[İmzâlar]

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresinin meyâne-i ^{c}âcizânemizde kırâ'at olunan işbu mazbatasında gösterildiği vechile memâlik-i şâhânede ve ^{c}ale'l-husûs Dersa^{c}âdet'in cihât-ı muhtelifesinde cârî olan suların bakteriyoloji tahlîlhânesi te'sîsiyle birer birer bi'l-mu^{c}âyene muzırr olanları hakkında şerâ'it ve tedâbîr-i lâzimenin îfâsı içün şimdilik Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede muvakkaten bir mahallin tahsîs ve âlât ve edevât-ı mukteziyenin tedârik olunmak üzere bir def^{c}alık olarak yedi bin kuruşun i^{c}tâsı masârif-i müteferrika içün de şehrî beşer yüz kuruştan senevî altı bin kuruşun umûr-ı tıbbiye-i mülkiye nezâretinin sene-i hâzıra muvâzenesine zammıyla tahsîsi husûsunun Dâhiliye ve Mâliye Nezâretlerine iş^{c}ârı tezekkür ve tasvîb kılınmış ise de ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 8 Safer 311 ve fî 8 Ağustos 309 [21 Ağustos 1893 Pazartesi]
[İmzâlar]

2)Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

Devletlü Efendim Hazretleri
Memâlik-i mahrûsa-i şâhânede ve cale'l-husûs Dersacâdet'in cihât-ı muhtelifesinde cârî olan suların bakteriyoloji tahlîlhânesi te'sîsiyle mucâyeneleriyçün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede muvakkaten bir mahallin tahsîs ve âlât ve edevât-ı mukteziye tedâriki içün bir defcalık yedi bin kuruşun ictâsı ve masârif-i müteferrika içün de şehrî beşer yüz kuruştan senevî altı bin kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin sene-i hâzıra muvâzenesine zammıyla tahsîsi hakkında Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresinin Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâdan müzeyyel mazbatası carz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-mütecallik buyurulur ise mantûk-ı câlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 8 Safer 311 ve fî 8 Ağustos 309 [21 Ağustos 1893 Pazartesi]
Sadr-ı Aczam ve Yâver-i Ekrem

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i taczîm olup Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresinin Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâdan müzeyyel melfûf mazbatası berâber manzûr-ı câlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-mütecallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 9 Safer 311 ve fî 9 Ağustos 309 [22 Ağustos 1893 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCXLV: İ.DH 1308/2

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
716

Devletlü Efendim Hazretleri
Paris’ten Dersa^{c}âdet’e celb buyurulmuş olan Doktor Chantemesse’e Hazîne-i celîle-i mâliyeden üç yüz lirâ i^{c}tâsı hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise hükm-i ^{c}âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 20 Rebi^{c}u’l-evvel 311 ve fî 18 Eylûl 309 [1 Ekim 1893 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 21 Rebi^{c}u’l-evvel 311 ve fî 19 Eylûl 309 [2 Ekim 1893 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCXLVI: İ.DH 1319/35

1)
6 Cemâdiye'l-Evvel 1312 [5 Kasım 1894 Pazartesi] ve fî 23 Teşrîn-i Evvel 1310 târîhinde Bâb-ı ^{c}Âlîye yazılan tezkirenin sûretidir.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olan Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyoloji Laboratuvarları masârifi içün Hazîne-i celîleden i^{c}tâ olunan mebâliğ mikdârının ^{c}arz ve iş^{c}ârı 22 Eylûl 1310 târîhli ve bin sekiz yüz doksan beş numerolu tezkire-i sâmiye-i fahîmânelerinde emr u izbâr buyurulmuş olduğundan leffen takdîm kılınan pusulada gösterildiği üzere masârif-i mezkûre içün Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahsûben cem^{c}an yüz üç bin yedi yüz sekiz kuruş on para i^{c}tâ kılınmış olduğunun Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliye ifâdesiyle ^{c}arz ve beyânına ibtidâr kılındı ol bâbda.
İşbu sûret aslına mutâbıktır.

Mektûbî-i Mâliye Kalemi

3)
23 Teşrîn-i Evvel 310 târîhli tezkireye leffen Bâb-ı ^{c}Âlî cânib-i sâmîsine takdîm kılınan pusulanın sûretidir.

	Te'diye Târîhi	Kuruş	Para
Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesi içün	25 Teşrîn-i Sânî 309	5000	
Âlât ve edevât esmânı içün	23 Mayıs 310	52800	
Mart masrafı	23 Mayıs 310	2937	20
Nisan masrafı	23 Mayıs 310	2937	20
Mayıs masrafı	29 Eylûl 310	2937	20
Haziran, Temmûz, Ağustos, Eylûl masrafı içün (4 mâh)	2 Teşrîn-i Evvel 310	11750	
Soba masrafı içün	2 Teşrîn-i Evvel 310	7265	
Mösyö Lormier'nin masrafı içün	2 Teşrîn-i Evvel 310	4333	30
Mösyö Nikol'ün masrafı içün	2 Teşrîn-i Evvel 310	11747	
		103708	10

Aslına mutâbıktır.

4)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded
1703

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olan Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyoloji Laboratuvarlarının resimleriyle keşif defterlerinin leffiyle İstihkâm ve İnşâ'ât Dâ'iresi riyâset-i ^{c}aliyyesinden meb^{c}ûs tezkire-i cevâbiye Muhâsebe-i Mülkiyeye lede'l-havâle Dâ'ü'l-kelb Laboratuvarının kârgîr olarak seksen iki bin iki yüz doksan dokuz ve Bakteriyoloji Laboratuvarının dahi yine kârgîr olarak yüz yirmi iki bin üç yüz elli altı kuruş ile vücûda geleceği ve işbu laboratuvarların derûnlarına vaz^{c}ı îcâb eden dolaplar ile câmekân bölmeleri istenilecek şekil ve tarza göre yaptırılmak üzere ebniye keşifleri meyânına idhâl kılınmamış ise de bunlar içün dahi vasatî olarak yirmi bin kuruş gideceği tahmîn edildiği

müfâd-ı iş^{c}ârdan anlaşılmasına mebnî mezkûr Dâ’ü’l-kelb Laboratuvarı içün doksan iki bin iki yüz doksan dokuz ve Bakteriyoloji Laboratuvarı içün dahi yüz otuz iki bin üç yüz elli altı kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin der-dest-i tanzîm olan üç yüz on senesi muvâzenesinin teklîf mütûnuna terkîm edilmiş olduğu cihetle ber-mûceb-i keşf mebâliğ-i merkumenin muvâzene-i mezbûreye idhâliyle sarfına me’zûniyet istihsâli husûsunun resimler ile keşf-i evvel defterlerinin leffiyle nezâret-i celîlelerine iş^{c}ârı husûsu mekteb-i mezbûr nezâret-i behiyyesinden bâ-tezkire iş^{c}âr olunarak evrâk-ı mebhûse takımıyla matviyyen irsâl kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 7 Şa^{c}bân 311 ve fî 1 Şubat 309 [13 Şubat 1894 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

5)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 3457

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı mukteżâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olan Dâ’ü’l-kelb Laboratuvarının kârgîr olarak seksen iki bin iki yüz doksan dokuz ve Bakteriyoloji Laboratuvarının dahi yine kârgîr olarak yüz yirmi iki bin üç yüz elli altı kuruş ile vücûda geleceği ve işbu laboratuvarların derûnlarına vaz^{c}ı îcâb eden dolaplar ile câmekân bölmeleri istenilecek şekil ve tarza göre yaptırılmak üzere ebniye keşifleri meyânına idhâl kılınmamış ise de bunlar içün dahi vasatî olarak yirmi bin kuruş gideceği tahmîn edildiğine ve mezkûr Dâ’ü’l-kelb Laboratuvarı içün doksan iki bin iki yüz doksan dokuz ve Bakteriyoloji Laboratuvarı içün dahi yüz otuz iki bin üç yüz elli altı kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin der-dest-i tanzîm olan üç yüz on senesi muvâzenesinin teklîf mütûnuna terkîm edilmiş olduğu cihetle mebâliğ-i merkumenin muvâzene-i mezbûreye idhâliyle sarfına me’zûniyet istihsâline dâ’ir ^{c}Umûm Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden tevârüd eden 1 Şubat 309 târîh ve bin yedi yüz üç numerolu tezkire melfûfâtıyla berâber takdîm kılındığından îcâbının icrâ ve emr u inbâ buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 21 Şa^{c}bân 311 ve fî 15 Şubat 309 [27 Şubat 1894 Salı]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

6)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded 307

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı mukteżâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden bulunan Dâ’ü’l-kelb ^{c}Ameliyâthânesi ile müştemilâtından bulunacak olan Bakteriyoloji Lboratuvarının bir ân evvel inşâ ve ikmâli zımnında îcâb-ı hâlin îfâsı husûsu fî 30 Kânûn-ı Sânî 309 târîhli ve bin yedi yüz üç numerolu tezkire-i ^{c}âcizânemle iş^{c}âr kılınmış ise de îcâbı icrâ olunmadığından ve karîben diploma alacak tabîb yüzbaşılarından beş altı efendi ordû-yı hümâyûnlar merâkizinde te’sîs kılınacak dâ’ü’l-kelb laboratuvarlarına li-ecli’l-ta^{c}yîn usûl-i telkîh ve dâ’ü’l-kelb tahsîliyçün mezkûr laboratuvara ta^{c}yîn kılınacağından bahisle bir ân evvel ikmâl-i inşâ’âtı

hakkında müdîri Mîrlivâ saᶜâdetlü Zoeros Paşa tarafından verilen takrîrin leffiyle keyfiyet bu kere mekteb-i mezbûr nezâret-i behiyyesinden vârid olan tezkirede te'kîden işᶜâr kılınmış olmağla îfâ-yı muktezâsı bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 22 Zilkaᶜade 311 ve fî 15 Mayıs 310 [27 Mayıs 1894 Pazar]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

7)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
ᶜAded 1128

Huzûr-ı ᶜÂlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı mukteză-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden olan Dâ'ü'l-kelb ᶜAmeliyâthânesi ile Bakteriyoloji Laboratuvarının masârif-i inşâ'iyesi olan cemᶜan iki yüz yirmi dört bin altı yüz elli beş kuruş Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin üç yüz on senesi muvâzenesinin teklîf mütûnuna terkîm olduğu cihetle mebâliğ-i mezkûrun muvâzene-i merkumeye idhâliyle sarfına me'zûniyet iᶜtâsı hakkında ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan tezkire ve melfûfâtı 15 Şubat 309 târîhli tezkire-i ᶜâcizânemle takdîm kılınmıştı. Tesrîᶜ-i icrâ-yı îcâbı lüzûmunu ve ol bâbda baᶜzı ifâdeyi hâvî bu kere de alınan 15 Mayıs 310 târîhli tezkire leffen takdîm olunduğundan dermiyân olunan müstaᶜciliyete nazaran îfâ-yı muktezâsı müsâᶜade-i ᶜaliyye-i sadâret-penâhîlerine menûttur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 19 Zilhicce 311 ve fî 11 Haziran 310 [23 Haziran 1894 Cumartesi]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

8)
Taraf-ı ᶜâcizâneme havâle buyurulan tezkire-i sâmiye mütâlâᶜa olundukta bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî yapılması mukarrer bulunan Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyoloji Laboratuvarına müteferriᶜ bulunan evrâk der-dest-i tedkîk etmiş bunun husûl-i faᶜaliyetine kadar taşralardan vürûd eden hastagâna ne türlü tedâvî icrâ olunmakta olduğu su'al buyurulmuş ve bu işe yedi sene mukaddem Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâret-i tarafından muvakkat bir sûrette gösterilen Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne pîşgâhındaki eski barakalardan birinde icrâ-yı ᶜameliyât olunmakta ve taşradan vürûd eden bî-kes ve fakîr hastalar ile berâber tedâvî içün gelen ᶜasâkir-i şâhâne neferâtı dahi mezkûr barakarların ötesinde berisinde yatırılmakta ve sadaka-i meᶜâlî-i efser-i hazret-i hilâfet-penâhi olmak üzere mektebce taᶜyînâtları iᶜtâ olunmakta olduğu gibi üç dört ay mezkûr barakalarda icrâ-yı ᶜameliyât olunup mükemmel bir dârü'l-kelb tedâvîhânesi yapılması mukarrer iken elân mezkûr barakalarda icrâ-yı ᶜameliyât olunuyor. Şu hâlin devâmında hâsıl olan ve olmakta bulunan ve daha ziyâde olması melhûz bulunan pek çok mazarrat mukaddemâ çend defᶜâ ᶜarz olunmuş ise de bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî yapılması mukarrer olan tedâvîhânenin bir ân evvel inşâ olunması husûsuna bezl-i himmet buyurulmasını temennî eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 10 Kânûn-ı Evvel 310 [22 Aralık 1894 Cumartesi]
Müdîr-i Laboratuvar
Mîrlivâ Zoeros

9)
Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
cAded 24

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Vekâlet-penâhîye

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Taşralarda kuduz hayvân tarafından ısırılıp li-ecli'l-tedâvî Dersacâdet'e gelmekte olan kesânın tedâvîleri şâyân-ı dikkat bulunduğu beyân-ı câlîsiyle bunların nerede ve ne sûretle tedâvî edilmekte olduğunun carz ve inbâsını âmir resîde-i dest-i tebcîl olan fî 6 Kânûn-ı Evvel 310 târîhli ve doksan iki rakamlı tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri üzerine bu bâbda muktezîyü'l-icrâ olan tedâbîr ve mucâmelâta dâ'ir Dârü'l-kelb Laboratuvarı müdîri doktor mîrlivâ sacâdetlü Zoeros Paşa tarafından ictâ olunan varaka tabcan pîş-gâh-ı sâmî-i vekâlet-penâhîlerine carz ve takdîm kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 27 Cemâdiye'l-ahir 312 ve fî 13 Kânûn-ı Evvel 310 [26 Aralık 1894 Çarşamba]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i cÂmire Müşîri ve cUmûm
Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

10)
Bâb-ı cÂlî
Meclis-i Mahsûs
2118

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden olan Dârü'l-kelb ve Bakteriyoloji Laboratuvarları masârifinin sûret-i tesviye ve mahsûbu hakkında Dâhiliye Nezâretinden vârid olan iki kıtca tezkire melfûf keşifnâme ve haritalar ve evrâk-ı müteferrica ile berâber meyâne-i bendegânemizde kırâ'at ve mütâlaca edildi. Maclûm-ı câlî buyurulduğu üzere bunlardan Bakteriyoloji Laboratuvarı içün iktizâ eden masârif-i inşâ'iyenin büdceye idhâliyle tesviye ve ictâsı mütecallik ve şeref-sünûh buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî mantûk-ı münîfinden olarak îcâbı der-dest-i îfâ olduğu gibi Dârü'l-kelb cAmeliyâthânesinin dahi sûret-i mükemmelede vücûda getirilmesi lâzime-i hâlden görünmüş ve edevât-ı müteferrica meyânındaki keşifnâmesi mündericâtından anlaşıldığına nazaran zikr olunan cameliyâthânenin îcâb-ı maslahata tevfîkan inşâsı seksen iki bin yüz doksan dokuz kuruş sarfına menût bulunmuş olduğuna ve sâlifü'l-beyân laboratuvarın inşâsı lüzûm ve ehemmiyeti derkâr idüğüne mebnî zikr olunan seksen iki bin yüz doksan dokuz kuruşun ber-mûceb-i işcâr Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin sene-i hâzıra muvâzenesine idhâlen kezâlik Hazîne-i celîlece tesviye ve îfâsı zımnında Mâliye Nezâretine me'zûniyet ve Dâhiliye Nezâretine maclûmât verilmesi bi'l-tasvîb mezkûr tezkire takımıyla leffen carz ve takdîm kılınmış ise de katıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 30 Receb 312 ve fî 15 Kânûn-ı Sânî 310 [27 Ocak 1895 Pazar]
[İmzalar]

11)
Bâb-ı cÂlî Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2118

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı mukteză-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden olan Dârü'kelb ve Bakteriyoloji Laboratuvarları masârifinin sûret-i tesviye ve mahsûbu hakkında Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden vârid olan iki kıt^{c}a tezkire melfûfâtıyla Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâda lede'l-mütâla^{c}a cereyân eden müzâkerât netîcesini mutazammın kaleme alınan mazbata takımıyla ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 30 Receb 312 ve fî 15 Kânûn-ı Sânî 310 [27 Ocak 1895 Pazar]

Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Ma^{c}rûz-i çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ'nın mazbata-i ma^{c}rûzası ve melfûfâtıyla berâber manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Şa^{c}bân 312 ve fî 23 Kânûn-ı Sânî 310 [4 Şubat 1895 Pazartesi]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin

EK – CCXLVII: İ.DH 1342/12

1)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded
308

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye a^{c}zâsından ^{c}Abdünnûr Bey'in iki buçuk seneden beri Avrupa'da bulunup henüz ^{c}avdet etmediği ve etmeyeceği istihbâr kılınmasına binâ'en mîr-i mûmâ-ileyhin yerine Bakteriyoloji müdîr mu^{c}âvini Binbaşı rif^{c}atlü Aristidi Bey'in ta^{c}yînini hâvî olan 5 Teşrîn-i Sânî 312 târîhli ve iki yüz elli altı numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i nezâret-penâhîleri üzerine mezkûr a^{c}zâlığa mûmâ-ileyhin ta^{c}yîni tensîb edilmiş olduğundan nezâret-i celîle-i âsafânelerince mu^{c}âmelât-ı mukteziyenin îfâsı husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i dâverîleri derkâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 16 Cemâdiye'l-ahir 314 ve fî 10 Teşrîn-i Sânî 312 [22 Kasım 1896 Pazar]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i
^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 3560

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye a^{c}zâsından ^{c}Abdünnûr Bey'in iki buçuk seneden beri Avrupa'da bulunup henüz ^{c}avdet etmediği ve etmeyeceği istihbâr kılınmasına binâ'en mîr-i mûmâ-ileyhin yerine Bakteriyolojihâne müdîr mu^{c}âvini Binbaşı rif^{c}atlü Aristidi Bey'in ta^{c}yîni lede'l-muhâbere tensîb olunduğuna dâ'ir ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan 10 Teşrîn-i Evvel 312 târîhli tezkire leffen takdîm kılındığından ber-mûceb-i iş^{c}âr iktizâsının îfâsı re'y-i ^{c}âlî-i sadâret-penâhîlerine mütevakkıftır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 18 Cemâdiye'l-ahir 314 ve fî 12 Teşrîn-i Sâni 312 [24 Kasım 1896 Salı]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

3)
Bâb-ı ^{c}Âlî Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2068

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye a^{c}zâsından ^{c}Abdünnûr Bey'in iki buçuk seneden beri Avrupa'da bulunup ^{c}avdet etmeyeceği istihbâr kılınmasına binâ'en mîr-i mûmâ-ileyhin yerine ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tensîbi vechile

Bakteriyolojihâne müdîr muᶜâvini Binbaşı rifᶜatlü Aristidi Bey'in taᶜyîni hakkında Dâhiliye Nezâret-i celîlesinin tezkiresi melfûfuyla ᶜarz ve takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 20 Cemâdiye'l-ahir 314 ve fî 14 Teşrîn-i Sânî 312 [26 Kasım 1896 Perşembe]
Sadr-ı Aᶜzam

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i taᶜzîm olup melfûfuyla berâber manzûr-ı ᶜâlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteᶜallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 1 Receb 314 ve fî 24 Teşrîn-i Sânî 312 [6 Aralık 1896 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXLVIII: İ.HUS 15/155

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ’iresi
1730

^{c}İllet-i müstevliye kesb-i şiddet edip de kendi tedâvîhânesinden birinin vücûduna lüzûm görünür ise Fransa Devâ’ir-i Sıhhiye Müfettiş Mu^{c}âvini Doktor Chantemesse nâm zâtın hemân Dersa^{c}âdet’e azîmet edebileceği Mösyö Pasteur tarafından beyân edilmiş olduğunu hâvî Paris Sefâret-i seniyyesi müsteşârı Misan? Efendi hazretlerinden vârid olan fî 8 Eylûl 93 târîhli telgrafnâme manzûr-ı ^{c}âlî buyurularak mûmâ-ileyh Mösyö Pasteur tarafından bu sûretle ibrâz olunan eser-i hayır-hâhı nezd-i ^{c}âlî-yi hazret-i pâdişâhîde mûcib-i mahzûziyet olduğunun kendisine tebşîriyle berâber mûmâ-ileyh Doktor Chantemesse’in dahi hemân Dersa^{c}âdet’e i^{c}zâmı zımnında taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerinden müsteşâr-ı müşârü’n-ileyhe serî^{c}an teblîgât îfâsı muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 28 Safer 311 ve fî 28 Ağustos 309 [10 Eylül 1893 Pazar]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCXLIX: İ.HUS 15/158

1)Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi

Paris Sefâret-i seniyyesi maslahat-güzârlığından gelen talgrafnâmenin tercümesi.
Fî 5 Ağustos 93 târîhli telgrafnâme vâsıl oldu. Bu bâbda Mösyö Pasteur'ün me'mûr eylediği Doktor Roux ile Chantemesse'in ittihâz olunacak tedâbîre dâ'ir verdikleri cevâb ber-vech-i âtî ᶜarz olunur. (1) ᶜİllet-i sâriye bîmârhâneye münhasır kalmadığından bunun orada kalıp tevsîᶜ etmemesine sarf mâ-hâsıl-ı saᶜy ve makderet olunması ve mütelevvis etmeleri ihtimâline mebnî mecnûnlarına bîmârhâne hâricine çıkarılması lâzımdır. (2) İshâle dûçâr olanların hemân tefrîki. (3) Bi'l-cümle müferriğa ve mündefiᶜanın derûnuna kâfî mikdâr klorür…… (…….) terkîbâtı dökülerek dezenfekte edilmesi ve bu terkîbâtın uzun müddet mevâdd-ı mezbûrenin içinde bulundurulması. (4) Lağamların içine yalnız iyice dezenfekte edilmiş şeylerin dökülmesi. (5) Hastalar tarafından mütelevvis edilmiş olması muhtemel bulunan her şeyin çamaşırcıya verilmezden evvel kaynar su ile iyice taᶜkîm olunması. (6) Mütelevvis edilmiş olması mümkün olan parke, duvar, mefrûşât ve sâ'irenin onda bir klor……. mahlûlüyle yıkanması. (7) Hâl-i nekahette bulunan ve ishâli kesilen bir hastanın bağırsaklarında mâdde-i sâriyeyi uzun müddet muhâfaza edebilmesi imkânının unutulmaması. (8) Kaynamış sudan başka su istiᶜmâl olunmaması. (9) Hâm mevâdd-ı gıdâ'iyeden ve salata ve meyvelerden ictinâb olunması. (10) Bîmârhâneye etıbbâdan ve elzem olan adamlardan başkasının duhûlüne müsâᶜade olunmaması.
[İmzâlar]
Doktor Chantemesse Doktor Roux
Pasteur'ün ᶜAmeliyâthânesinden

İşbu istişâre-nânemnin aslını bugünkü posta ile taraf-ı devletlerine gönderiyorum.
Fî 7 Ağustos 93

2)Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
1738

Dersaᶜâdet'te şübheli hastalık zuhûru üzerine derkâr olan maᶜlûmât-ı fenniyesiyle ihtisâsına mebnî bu bâbda lâzımü'l-ittihâz olan tedâbîr-i sıhhiye hakkındaki mütâlaᶜâtı ber-mantûk-ı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî Fransa meşâhîr-i etıbbâsından Mösyö Pasteur'den istifsâr kılınmasıyla taraf-ı eşref-i cenâb-ı pâdişâhîden ârzû buyurulduğu hâlde kendi dârü't-tedâvîsinde yetişmiş etıbbâdan Doktor Mösyö Chantemesse'i bu husûs içün Dersaᶜâdet'e iᶜzâm edeceğini bâ-telgraf bildirmesi üzerine mûmâ-ileyh doktorun buraya getirilmesi şeref-sâdır olan irâde-i şefkat-ifâde-i hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı ᶜâlîsi vechiyle Mösyö Pasteur'e teblîğ olunmuş ve tabîb-i mûmâ-ileyh Mösyö Chantemesse'in vürûdunda Şehremânet-i Celîlesi dâ'iresinde müteşekkil sıhhiye komisyonu aᶜzâlığına taᶜyîni mukarrer bulunmuş olduğundan sâye-i merâhim-vâye-i cenâb-ı şehriyârîden şimdiye kadar ittihâz olunan tedâbîr-i sıhhiyenin bu vâsıta ile bir kat daha ikmâl edilmesi tabîᶜi olmağla keyfiyetin yârın neşr edilecek bi'l-cümle gazetelerle münâsib vechile iᶜlân olunması mukteżâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Safer 311 ve fî 28 Ağustos 309 [10 Eylül 1893 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCL: İ.HUS 15/167

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
1747

Paris'ten Dersa^{c}âdet'e celbi emr u fermân buyurulduğu dünkü târîhli tezkire-i husûsiye-i çâkerî ile taraf-ı sâmiye-i fahîmânelerine teblîğ kılınan Doktor Chantemesse nâm zâtın hemân hereket etmesi ve Paris'te kolera ve ona müşâbih hastalıkların tedâvîsinde isti^{c}mâl olunan icrâ ve edviye burada bulunmamak ve bulunan bile tâze ve hâlifi olmamak ihtimâline mebnî işbu icrâ ve edviyeden be-heme-hâl birkaç sandık şey mübâya^{c}a olunarak tabîb-i mûmâ-ileyh ile berâber irsâl olunması zımnında cenâb-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerinden Paris Sefâret-i seniyyesi müsteşârlığına teblîgât îfâsı muktezâ-yı emr u fermân-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 29 Safer 311 ve fî 29 Ağustos 309 [11 Eylül 1893 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLI: İ.HUS 15/169

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
1590

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne teşrîh-i maraz mu^{c}allim mu^{c}âvini Kolağası Rif^{c}at Hüsâmeddin ve emrâz-ı ^{c}umûmiye mu^{c}allim mu^{c}âvini Kolağası Hasan Zühdü Efendiler Paris'te meşâhîr-i etıbbâdan Mösyö Pasteur'ün ^{c}ameliyâthânesinde bulunarak mikrob fennini tahsîl etmiş olmalarına ve bîmârhânede zuhûr eden şübheli hastalığın olduğu yerde ve terakkiyât-ı hâzıra-i fenniye dâ'iresinde itfâsı mukarrer bulunmasına mebnî oraca ittihâz olunacak tedâbîr-i sıhhiyeye nezâret etmek üzere mûmâ-ileyhimâdan Rif^{c}at Hüsâmeddin Efendi'nin bi-havle te^{c}âlâ hastalığın indifâ^{c}ına kadar sûret-i dâ'imede olarak bîmârhânede ve bir taraftan şübheli bir hastalık zuhûruyla bunun şekil ve nev^{c}inde tereddüd olunduğu hâlde hemân bi'l-i^{c}zâm teşhîs-i maraz ile kezâlik hastalığın olduğu mahallde itfâsı içün tedâbîr-i lâzimeyi tertîb ve icrâ eylemek üzere Hasan Zühdü Efendi'nin dahi şehremîni paşa hazretlerinin rüyâsetinde ve dâ'ire-i emânette müteşekkil sıhhiye komisyonu refâkatinde istihdâmları şeref-sâdır olan emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmuş olmağla ve bu bâbda Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine de ma^{c}lûmât verilmekle ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 24 Safer 311 ve fî 24 Ağustos 309 [6 Eylül 1893 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLII: İ.HUS 16/15

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
1876

Bîmârhâne ile Şehremânet-i Celîlesi dâ'iresinde müteşekkil tedâbîr-i sıhhiye komisyonuna me'mûr edilen bakteriyoloji mütehassısları tarafından taharriyât-ı hurdebîniye icrâ olunmak üzere vukû^{c} bulan talebe mebnî Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede mevcûd olan âlât ve edevât verildiği gibi yapılacak et suyu ve sâ'ire içün lâzım gelen mevâdd tehyi'e edilmiş olup ancak bu gibi taharriyâtın icrâsıyçün mevâdd-ı müteferri^{c}anın da mekteb derûnuna idhâli tehlikeden vâreste olmadığı ve ^{c}ilmin hâl-i hâzırına nazaran ^{c}illet-i müdhişe mikroblarının vücûdu ^{c}illetin teşhîsine bir emâre-i mutlaka olmayıp sâlimü'l-vücûd olanlarda bile bu gibi mikroblar bulunması hasebiyle keyfiyet beyne'l-etıbbâ münâza^{c}u'n-fîh olduktan başka koleraya mübtelâ olanların bir çoğunda bu mikroblar bulunmamakta olmasıyla taharriyât-ı hurdebîniye izâ^{c}a-i evkattan başka bir netîce vermeyeceğine göre bunun usûl-i maksada hidmet edemeyeceği derkâr bulunduğu ve binâ'en-^{c}aleyh sıhhat-i ^{c}umûmiyenin muhâfazası emrinde lutfen râygân buyurulmakta olan merâhim ve eşfâk-ı seniyye-i mülûkâne îcâb-ı ^{c}âlîsi vechile vesâ'it-i sıhhiye-i tahaffuziye ve tedâbîr-i lâzimenin bir ka'ide-i muttaride altında ittihâz ve icrâsı lüzûmu Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiyeden tanzîm ve i^{c}tâ olunup Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı paşa hazretleri tarafından ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ-yı mülûkâneye takdîm olunan karârnâmede ^{c}arz ve beyân edilerek mûcebince îfâsı muktezâsı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî îcâb-ı celîlesinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 3 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 1 Eylûl 309 [14 Eylül 1893 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLIII: İ.HUS 16/19

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
1874

Şehremîni paşa hazretlerinin riyâseti altında müteşekkil tedâbîr-i sıhhiye komisyonuna Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i ^{c}Osmâniye re'isi Doktor Zambako Paşa'nın dahi devâm ettirilmesi hakkında istîzân-ı irâde-i seniyye-i mülûkâneyi hâvî resîde-i dest-i ta^{c}zîm olan fî 2 Rebi^{c}u'l-evvel 311 târîhli ve 679 numerolu tezkire-i husûsiye-i sadâret-penâhîleri lede'l-takdîm manzûr-ı ^{c}âlî olmuş ve Mösyö Pasteur tarafından buraya gönderilecek tabîb-i mezkûr komisyona devâm ettirileceğine nazaran paşa-yı mûmâ-ileyhin oraya devâmına lüzûm olmadığının taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine teblîği muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 2 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 1 Eylûl 309 [13 Eylül 1893 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLIV: İ.HUS 16/73

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2154

Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne etıbbâsından Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne emrâz-ı cildiye mu^{c}allimi Binbaşı Muhtâr Efendi tarafından Koleraya Karşı Tedâbîr-i Tahaffuziye ^{c}unvânıyla tertîb olunup leffen taraf-ı sâmî-i fahîmânelerine irsâl kılınan risâlenin bi'l-mütâla^{c}a tab^{c} ve neşri münâsib olup olmayacağının ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınması mukteżâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 9 Eylûl 309 [21 Eylül 1893 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLV: İ.HUS 16/76

1)
Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye
Tahrîrât Odası
^{c}Aded 217

Huzûr-ı Me^{c}âl-i Mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Dersa^{c}âdet ve bilâd-ı selâsenin ahvâl-i sıhhiye ve tanzîfiyesini her bâr nâzır-ı teftîş ve mu^{c}âyeneden imrâr ederek şübheli hastalıktan vukû^{c}ât zuhûru takdîrinde derhâl tedâbîr-i tahaffuziye-i mukteziyeye tevessül etmek ve üçer etıbbâ-yı ^{c}askeriye ve birer sıhhiye tabîbleriyle birer eczâcıdan mürekkeb olmak üzere teşkîl olunan sıhhiye komisyonlarının evvel emirde idâre-i sıhhiyede ^{c}akd-i meşveret ederek memâlik-i ecnebiyede mer^{c}î olan kavâ^{c}id ve usûl-i sıhhiyeden memâlik-i mahrûsa-i şâhânece kabil-i tatbîk olabilecek ahkâm ve nizâmâtı ta^{c}lîmât sûretinde kaleme almaları bi'l-istîzân makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı tâcidârî buyurulmuş olmasına mebnî ol vechile mezkûr komisyonlar idâre-i mezkûrede birkaç def^{c}a ^{c}akd-i müzâkerât edip nizâmât-ı mezkûreden iktibâsen tanzîm etmiş oldukları ta^{c}lîmât ile meclis-i sıhhiye tarafından ta^{c}yîn ve intihâb olunan dört a^{c}zâ-yı ecnebiye tarafından bu bâbda nezâret-i ^{c}âcizîye hitâben tastîr olunan muhtıranın sûret-i mütercemeleri manzûr-ı me^{c}âlî-nüşûr-ı dâver-i efhamîleri buyurulmak üzere dâ'ire-i sıhhiyenin teblîğine mebnî leffen huzûr-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine takdîm ve irsâl kılınmış olmağın emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 6 Eylûl 309 [19 Eylül 1893 Salı]
Sıhhiye Nâzırı

2)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2232

İstanbul ve bilâd-ı selâsenin ahvâl-i sıhhiye ve tanzîfiyesini teftîş ve lede'l-hâce tedâbîr-i lâzime ittihâz eylemek üzere teşkîl edilen hey'et-i sıhhiyece ber-mantûk-ı irâde-i seniyye-i mülûkâne kaleme alınan ta^{c}lîmât ile hey'et-i mezkûreye meclis-i sıhhiye tarafından ta^{c}yîn kılınan a^{c}zâ-yı ecnebiye tarafından tanzîm edilen muhtıranın sûret-i mütercemelerinin takdîmiyle bunların Şehremânet-i celîlesi dâ'iresinde müteşekkil sıhhiye komisyonunda dahi tedkîk ettirilerek netîce-i hâsılaya göre îcâbının ^{c}arz ve istîzânı hakkında istîzân-ı irâde-i seniyye-i şâhâneyi şâmil resîde-i dest-i ta^{c}zîm olan 8 Rebi^{c}u'l-evvel 311 târîhli ve 768 numerolu tezkire-i husûsiye-i sadâret-penâhîleri melfûfâtıyla lede'l-takdîm manzûr-ı ^{c}âlî ve sûret-i ma^{c}rûza karîn-i tensîb-i hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî olmuş ve Mösyö Pasteur'ün telâmîzinden Doktor Chantemesse karîben Dersa^{c}âdet'e muvâsalat edeceği cihetle mûmâ-ileyhin vürûdunda kendisi dahi hâzır olduğu hâlde keyfiyetin mezkûr komisyonca bi'l-etrâf müzâkeresiyle ittihâz olunacak tedâbîrin kararlaştırılması mukteza-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olarak evrâk-ı ma^{c}rûza leffen taraf-ı sâmiye-i fahimânelerine i^{c}âde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 13 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 11 Eylûl 309 [24 Eylül 1893 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLVI: İ.HUS 16/95

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2290

Paris'ten celb edilen Doktor Chantemesse bugün Dersa^{c}âdet'e muvâsalat edecek olup burada zuhûr eden hastalığın kolera olduğuna karar verilmiş olduğu hâlde ba^{c}zı etıbbâ işbu hastalığın kolera olmadığını dermiyân etmekte olmalarına mebnî mûmâ-ileyh Chantemesse'in vürûdunda refâkatine Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Binbaşı Hamdi Bey'in ta^{c}yîniyle el-yevm hasta bulunanlar mu^{c}âyene ve îcâb eden tahkîkat ve tedkîkat îfâ ettirilerek mezkûr hastalığın mûmâ-ileyhimâ ma^{c}rifetiyle dahi daha kat^{c}î sûrette ta^{c}yîn-i mâhiyeti muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 15 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 13 Eylûl 309 [26 Eylül 1893 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLVII: İ.HUS 16/100

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2342

Dersa^{c}âdet'te zuhûr eden hastalığın kolera olduğuna karar verilmiş ise de Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye mensûb etıbbâdan olup bakteriyoloji tahsîl etmiş olan Doktor Hamdi Bey icrâ ettiği mu^{c}âyenede kolera mikrobuna tesâdüf etmediğini beyân eylemekte olmasına mebnî bu kere Dersa^{c}âdet'e vâsıl olan Doktor Chantemesse'in evvel-be-evvel hastalığın mâhiyetini ta^{c}yîn edip ba^{c}de ittihâzı lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye hakkındaki mütâla^{c}âtını bildirmesi lâzım geleceğinden ve Mâbeyn-i hümâyûna ^{c}azîmet etmiş olan mûmâ-ileyh Doktor Chantemesse'e şifâhen dahi teblîğ-i mâdde olunmuş idüğünden Pasteur Enstitüsünde tahsîl ederek Dersa^{c}âdet'e ^{c}avdet etmiş olan etıbbâ kendisine mu^{c}âvenet etmek üzere refâkatine verilerek mûmâ-ileyhin hemân ol vechile icrâ-yı tedkîkata mübâşeret ettirilmesi ve bir de tabîb-i mûmâ-ileyh îcâb ettikçe Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne laboratuvarına mürâca^{c}atla orada tedkîkat icrâsına me'zûn bulunmasını taleb eylemesiyle bu bâbda da kendisine müsâ^{c}ade edilmesi ve mezkûr laboratuvarda bulunan alât ve edevâtın noksânı olduğu hâlde hangi aletlerden tedârik olunmak iktizâ edeceği mûmâ-ileyhden tahkîk olunarak bunların bâ-tedârik ekspres katarıyla serî^{c}an ve ^{c}âcilen irsâli husûsunun Paris Sefâret-i seniyyesine bâ-telgraf teblîğ kılınması şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinden bulunmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 16 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 14 Eylûl 309 [27 Eylül 1893 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLVIII: İ.HUS 16/101

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
1358

Mâbeyn-i hümâyûn etıbbâsından Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne emrâz-ı cildiye mu^{c}allimi Binbaşı Muhtâr Efendi tarafından Koleraya Karşı Tedâbîr-i Tahaffuziye ^{c}unvânıyla tertîb olunan risâlenin tab^{c} ve neşrinde be'is görünmemekte olduğu beyânıyla istîzân-ı emr u fermân-ı şâhâneyi sâdır cevâben enmile-zîb-i ta^{c}zîm olan 13 Rebi^{c}u'l-evvel 311 târîhli ve 832 numerolu tezkire-i husûsiye-i sadâret-penâhîleri lede'l-takdîm manzûr-ı ^{c}aliyye olarak risâle-i mezkûrenin Doktor Chantemesse'e irâ'esiyle mûmâ-ileyhin dahi reyi istihsâl edildikten sonra bi't-takdîm tekrâr ^{c}arz ve istîzân-ı keyfiyet eylemesi mukteza-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîlerinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 16 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 14 Eylûl 309 [27 Eylül 1893 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLIX: İ.HUS 16/108

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2395

Dün Dersa^{c}âdet'e vürûd edip Haydar Paşa Hastahânesine gitmiş olan Doktor Chantemesse tarafından tanzîm edilen raporun bir fıkrasında Selimiye Kışlasından mezkûr hâneye gönderilen marzânın hastahâneye geldikleri zamân hastalıklarının ^{c}avârız ve ^{c}alâ'imi koleraya müşâbih olduğu bilinmeyecek derecede hafîf olup bunların koleraya müşâbih olduğu ancak birkaç gün sonra keşf edilebilmiş idüğü gösterilmiş ve hastalığın bu sûretle birkaç gün sonra teşhîsi hastalığa dûçâr olanların emr-i mu^{c}âyenelerinin lâyıkıyla icrâ edilmedikçe delâlet etmekte bulunmuş olmasıyla fî-mâba^{c}d bu husûsta iltizâm-ı kemâl-i dikkat olunması ve kolera ^{c}illetine dûçâr olup hastahâneye getirilen marzâ ^{c}umûmî koğuşlarda bırakılarak hastalık bunlardan hidmetlerinde bulunan ve bir gûnâ tedâbîr-i tahaffuzkârî ittihâz etmeyen hidmetcilerle yanında bulunan dîger hastalara gerek doğrudan doğruya gerek abdesthâneleri vâsıtasıyla sirâyet etmiş olduğu ve abdesthâneler gâyet fenâ bir sûrette yapılmış olmasıyla bunların değiştirilmesi lâzım-ı lâ-büdd idüğü dahi mezkûr raporun cümle-i mündericâtından olmasına mebnî ^{c}illet-i ma^{c}lûme ile musâb olan hasta-gâna bakan hidmetciler sâ'ir hidmetciler ve hastalarla ihtilât ettirilmeyip abdesthânelerin dahi ne sûretle yapılması lâzım geleceği hakkında mûmâ-ileyh Doktor Chantemesse'den tafsîlât ve îzâhât-ı mükemmele ahzıyla ona göre muktedir ve ehil bir Ormân Nezâreti altında olarak inşâ'ât-ı lâzimenin hemân icrâ kılınması ve zikr olunan raporun bir fıkrasında da mezkûr hastahânede bir etüv makinesinin bulunmasına lüzûm gösterilmiş ve bunun üzerine hastahânelere verilmek üzere on ^{c}aded etüv makinesinin kemâl-i sür^{c}atle i^{c}mâli Bahriye Nezâret-i celîlesine teblîğ edilmiş olup zikr olunan Haydar Paşa Hastahânesi içün muktezî bir etüv makinesinin sür^{c}at-i mümkine ile tedâriki ve transfüzon denilen aletten dahi her hastahâne içün lüzûmu kadarının telgrafla Avrupa'ya sipâriş edilip sür^{c}at katarıyla celbi ile ba^{c}de devâ'ir-i ^{c}â'idesince îrâd ve masraf edilmesi ve tahlîlât-ı bakteriyoloji icrâsıyla hastalığın mâhiyeti tamâmen ta^{c}yîn olunduktan sonra bunun Dersa^{c}âdet'te nasıl tevsî^{c} ettiği ve doğrudan doğruya ne sûretle sirâyet ve içilen sular ile ne dereceye kadar intişâr edebileceğinin taharrî edileceği dahi mezkûr raporda münderic bulunmasıyla işbu tedkîkat ve taharriyât-ı fenniyenin kemâl-i sür^{c}atle bir netîce-i kat^{c}iyeye iktirânı içün mûmâ-ileyh doktora teshîlât-ı mümkine irâ'e edilmesi şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 15 Eylûl 309 [28 Eylül 1893 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLX: İ.HUS 16/115

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2383

Doktor Chantemesse on beş güne kadar Paris'e ^{c}avdet edeceğinden mûmâ-ileyh ile görüşülerek hidmet-i devlet-i ^{c}aliyyeye duhûl ile Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede ders dahi vermek ve şu sırada Dersa^{c}âdetce ittihâz olunacak tedâbîr-i sıhhiyeye nezâret eylemek üzere gâyet ^{c}âlim ve hâzık ve fenn-i tıbbın kâffe-i terakkiyât-ı cedîdesine vâkıf dîger bir tabîbin mûmâ-ileyh Doktor Chantemesse tarafından şu on beş gün zarfında Paris'le muhâbere edilerek serî^{c}an Dersa^{c}âdet'e celb ettirilmesi şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 15 Eylûl 309 [28 Eylül 1893 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXI: İ.HUS 16/118

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2419

Her dâ'ire dâhilinde cereyân etmekte olan mu^{c}âmelât-ı sıhhiye mutarrid ve müttehid olmak içün kolera hastalığının tevsî^{c} ve sirâyetine meydân verilmeksizin zuhûr eylediği mahallde imhâsı zımnında icrâsı lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziyenin Doktor Mösyö Chantemesse'le Mâbeyn-i Hümâyûn etıbbâsından Muhtâr Bey dahi hâzır olduğu hâlde Sıhhiye Komisyonunca bi'l-etrâf te'emmül ve müzâkere ile kararlaştırılarak ^{c}arz-ı hâk-i pây-i ^{c}âlî kılınması ve ba^{c}demâ komisyon-ı mezkûrca zikr olunan hastalığa dâ'ir cereyân edecek esâslı ve mühim müzâkerâtta mûmâ-ileyhimâ Doktor Chantemesse ile Muhtâr Bey'in dahi med^{c}uvven hâzır bulundurulması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 18 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 16 Eylûl 309 [29 Eylül 1893 Cuma]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXII: İ.HUS 16/124

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2468

Doktor Chantemesse tarafından buradaki hastalardan bi'l-istihzâr şişe derûnunda ve muhâfazalı sûrette Paris'e gönderilerek Mösyö Pasteur'ün laboratuvarında tedkîk ettirilmesi mukarrer olan mâdde Paris'e gönderilip gönderilmediğinin bi't-tahkîk hâk-i pây-i hümâyûn-ı mülûkâneye ^{c}arz olunması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 19 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 17 Eylûl 309 [30 Eylül 1893 Cumartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXIII: İ.HUS 16/126

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2372

Bugün ^{c}ameliyâthânesini teşekkül ile bakteriyoloji tahlîlâtı icrâ edecek olan Doktor Chantemesse'in tahlîlât-ı mezkûreyi ikmâl eyledikten sonra Gümüşsuyu ve yârın dahi Yıldız Hastahânelerini mu^{c}âyene teftîş eylemesi lüzûmunun kendisine teblîğ ettirilmesi mukteżâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 15 Eylûl 309 [28 Eylül 1893 Perşembe]

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Kâtiblerinden

EK – CCLXIV: İ.HUS 16/129

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2521

Doktor Chantemesse'in i^{c}tâ etmekte olduğu raporlar mündericâtından ba^{c}zıları hâlen ba^{c}zıları dahi atî'en mevki^{c}-i icrâya konulacak şeyler olduğundan bunlardan derhâl yapılması lâzım gelenlerin ^{c}ale'l-usûl iktizâların îfâ kılınmak ve ilerde icrâ edileceklerin dahi pey-der-pey îcâbına bakılmak üzere mûmâ-ileyh tarafından her akşam Mâbeyn-i hümâyûna gönderilmekte olan raporlardan birer nüshasının dahi taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine irsâl edilmesi ve mûmâ-ileyhin dün akşamki raporunda muhtâc-ı ıslâh olduğunu zikr ve beyân eylediği Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin suver-i islâhiyesi hakkında mükemmel bir rapor tanzîm ve takdîm olunması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 21 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 19 Eylûl 309 [2 Ekim 1893 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXV: İ.HUS 17/1

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2736

Koleranın tevsî^c etmeksizin def^{c}ine en mü'essir çâre usûl ve fâ'ide-i fenniyeye tevfîkan sûret-i mükemmelede dezenfeksiyon icrâsıyla hastalığı zuhûr ettiği mahallde bastırmak mâddesi olduğu Doktor Chantemesse tarafından beyân olunduğu gibi etıbbâ-yı sâ'ire dahi ^{c}ilel-i sâriyenin ancak dezenfeksiyon usûlüne mürâca^{c}at ve ri^{c}âyet edilmekle imhâ olunabileceğini ifâde etmekte olmalarıyla Dersa^{c}âdet'te zuhûr eden koleranın bi-^{c}avn-i te^{c}âlâ bulunduğu yerde itfâsı içün mükemmel ve kavâ'id-i fenniyeye mutâbık sûrette dezenfeksiyon icrâsı mertebe-i elzemiyette olduğundan şehremîni paşa hazretleri ile mûmâ-ileyh Doktor Chantemesse ve tabîb Binbaşı Celâleddin Muhtâr Efendi bugün Dâ'ire-i Emânette birleşerek dezenfeksiyon usûlünün ne yolda icrâ ve bu sırada ne gibi kavâ'id-i tıbbiyeye mürâ^{c}ât edilmek îcâb edeceğine ve teferru^{c}âtına dâ'ir mûmâ-ileyhimâ tarafından bir ta^{c}lîmât müsveddesi kaleme alınması ve zâten Paris'ten bir dezenfektör celbi mukarrer olduğu cihetle bunun bir an evvel gelmesiyçün lâzım gelenlere te'kîd-i mâdde olunmakla berâber iktizâ eden dezenfeksiyon alâtının en yeni sistemde olanlarından hemân celb olunması içün Doktor Chantemesse cânibinden Paris'e telgraf keşîdesiyle bir an evvel sipâriş ettirilmesi ve dezenfeksiyon icrâsı içün ba^{c}zı me'mûrîn-i mahsûsa istihdâmı tabi^{c}î ve zârûrî olup ancak başı bozuk ^{c}amelenin ^{c}asâkir-i şâhâne kadar inzibât ve itâ^{c}atla me'lûf olmamaları sebebiyle bu işte istihdâmı te'mîn-i maksad edemeyeceğinden ve ^{c}asâkir-i şâhâneden ba^{c}zı zâbitân ve efrâd dezenfeksiyon usûlüne ta^{c}allüm edecek olurlar ise hîn-i hâcette ordû-yı hümâyûnlarca bunların istihdâmından istifâde olunacağından müddet-i nizâmiye-i ^{c}askeriyelerinin hitâmında istibdâllarının icrâsı talebinde bulunmayacaklarına dâ'ir yedlerinden sened almak ve fakat mensûb oldukları meslekteki mevki^c ve rütbelerine halel gelmeyerek sırası geldikçe terfî^c-i rütbe etmek şartlarıyla itfâ'iye taburlarına mensûb çavuş ve on başı ve neferlerden bu işe elverişli ve açıkgöz otuz kişinin yine itfâ'iyeden muktedir iki mülâzım taht-ı idâresinde olmak üzere bi'l-intihâb işbu dezenfeksiyon usûlünün icrâsına me'mûr edilmeleri ve mûmâ-ileyhim koleranın def^{c}ine hidmet gibi insâniyet-kârâne bir vazîfenin îfâsında istihdâm kılınacakları ve öyle bir emr-i hayrın istihsâli içün hayâtlarını tehlikeye ilka edecekleri cihetle kendilerine müstevfî ma^{c}âş i^{c}tâsı lâzım geleceğinden Hazîne-i Celîle-i Mâliyeden tesviye olunmak üzere bunlardan mülâzım rütbesinde bulunanlara ma^{c}âş-ı asliyelerinden başka yedişer yüz ve çavuş ve onbaşılarla neferlere dahi günlük ma^{c}âş-ı muhassasaları hâricinde üç yüz kuruş ma^{c}âş verilmesi ve bunlara lede'l-hâce tabîb ve eczâcı terfîk olunmakla berâber mu^{c}âlece ve edevât-ı müteferri^{c}a gibi levâzımın dahi mükemmelen tedârik ve tevdî^c olunması ve Dersa^{c}âdet ve vilâyât-ı şâhâne hıfzü's-sıhha-i ^{c}umûmiye müfettişi olup bu akşam veyâ yârın sabâh İzmir'den Dersa^{c}âdet'e muvâsalat edecek olan Mîrlivâ Bongofski Paşa ile mûmâ-ileyh Doktor Celâleddin Efendi'nin zikr olunan dezenfeksiyon me'mûlarının mu^{c}âmelâtına nezârete me'mûr edilmeleri şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı celîlesinden olarak itfâ'iye taburlarından tefrîki mukarrer bulunan zâbitân ve efrâdın intihâbı keyfiyeti içün taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}Askerîye teblîgât-ı lâzime îfâ kılınmış olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 1 Rebi^{c}u'l-ahir 311 ve fî 29 Eylûl 309 [12 Ekim 1893 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXVI: İ.HUS 17/10

1)
Doktor Chantemesse tarafından fî 6 Teşrîn-i Evvel 93 târîhiyle i^{c}tâ olunan lâyihanın tercümesidir.

Bâb-ı ^{c}Âlî
Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye
Tercüme Odası
^{c}Aded

Dersa^{c}âdet ahvâl-i sıhhiyesini lâyıkıyla ıslâh içün içilecek suların lağama ve mesâkinin tasfiye-i havası mes'eleleriyle iştigâl olunmalıdır. Fakat ıslâhât masârif-i kesîreyi müstelzim olacağı cihetle yalnızca elzem olan şeyi yapmak iktizâ eder. İlk iki mes'eleyi ber-taraf ederek işbu lâyiha-i ibtidâ'iyede yalnız hânelerin tasfiye-i havasıyla ^{c}ameliyât-ı tebhîriyeden bahs eyleyeceğim. Bunun vesâ'it-i esâsiyesi ber-vech-i âtî beyân olunur. Şöyle ki evvelâ Şehremânet-i celîlesinde bir ^{c}askeri veyâ mülkiye müfettişi ile ^{c}inde'l-îcâb bir baytar ve ^{c}ilel-i sâriye ile mikrob fennince mu^{c}âmelât-ı mahsûsa ashâbından bir veyâ iki genc a^{c}zâdan mürekkeb dâ'imî bir sıhhiye komisyonu teşkîl buyurulmalıdır. Bu komisyon ^{c}ilel-i müstevliye zuhûrunda ittihâzı lâzım gelen tedâbîri kararlaştıracağı cihetle me'mûrîn-i mûmâ-ileyhimin hakk-ı intihâbına dikkat ve i^{c}tinâ edilmelidir. Sâniyen Emânet-i müşârü'n-ileyhde bir sıhhiye merkez kalemi bulunmak iktizâ eder. Bir hânede zuhûr eden kolera vukû^{c}âtına veyâ kolera mündef^{c} olduktan sonra dahi her gûne ^{c}ilel-i sâriyeye dâ'ir bi'l-cümle ma^{c}lûmât küll-i yevm sür^{c}at-i mümkine ile kalem-i mezkûra i^{c}tâ olunmalıdır. Kalem-i mezkûrda hastalığın zuhûr ettiği mahalle ve hâne ile hastalığın nev^{c}i ve târîh-i zuhûru ve hastanın ismi kayd ve ^{c}ameliyât-ı tebhîriye icrâ olunup olmadığı işâret olunmak içün bir defter-i mahsûs tutulacaktır. Her vukû^{c}ât içün ayrıca bir cedvel-i mahsûs tanzîm ve ^{c}inde'l-îcâb bir dosya teşkîl kılınacaktır. Kalem-i mezkûrda bir iki kâtib bulunmalıdır. Sâlisen her biri bir dâ'ire-i belediyeye mahsûs olmak üzere ^{c}ilel-i "müstevliye müfettişi" sıfâtıyla on tabîb ta^{c}yîn olunmalıdır. Bu müfettişlerin vazîfeleri şundan ^{c}ibârettir ki bunlar dâ'ireleri dâhilinde zuhûr eden kolera vukû^{c}âtını anlamak içün her sabâh Şehremânet-i celîlesine gelerek derhâl ^{c}ameliyât-ı tebhîriye hey'etini bi'l-istishâb gerek kendileri ve gerek adamları sehl'üt-tebhîr elbiseyi lâbis oldukları hâlde hastalık zuhûr eden hâneye gidecekler ve orada icrâ-yı tahkîkata mübâşeretle berâber ^{c}ameliyât-ı tebhîriye içün evâmir-i lâzime i^{c}tâ edecek ve hastalığın nev^{c}i ile esbâb ve mâhiyetini ve sûret-i sirâyetini ve bu hastalığın içilen sudan neş'et edip etmediğini ve sâ'ireyi bir cedvele kayd ve ^{c}inde'l-îcâb hastanın yalnız bulunduğu odayı değil fakat bütün hâneyi tebhîr eyleyeceklerdir. Hastaların hastahâneye sûret-i naklini veyâhûd vefât edenlerin hîn-i defninde ittihâz edilecek tedâbîr-i ihtiyâtiyeyi dahi kendileri ta^{c}yîn eyleyeceklerdir. Mûmâ-ileyhimin başlıca vazîfeleri hidmet-i tebhîriyeye nezâretten ^{c}ibâret olup dâ'im-i tehlike bir menba^{c}ın zuhûrunu müşâhede ettiklerinde bu bâbda mufassal bir rapor tanzîm eyleyeceklerdir. Râbi^{c}an İstanbul ile Beyoğlu ve Üsküdar'da icrâ-yı tebhîrâta mahsûs üç büyük şu^{c}benin ihdâsı lâzım gelir. Mezkûr şu^{c}belerin plan ve âlât ve edevâtına ve ^{c}ameliyât-ı tebhîriyenin sûret-i icrâsına dâ'ir mufassal bir lâyiha tanzîm edeceğim. ^{c}Ale'l-^{c}umûm her bir şu^{c}bede bir mubassır ve bir ateşçi ve bulaşık eşyâ ile iştigâl eyleyecek bir iki kişi ve tebhîr edilen eşyâ içün dîger bir iki kişi ve muzâdd-ı ta^{c}affün mevâdda mahsûs bir mağaza ve bulaşık eşyâ ile tebhîr edilen eşyâ içün ayrıca birer ^{c}araba ve birer ^{c}arabacı ve iki bârgîr ve iki ahûr ve iki "duş?" bulunmalıdır. Hâmisen bir makinist ile bir iki ^{c}ameleden mürekkeb olmak üzere iki üç hey'et-i tebhîriye teşkîl olunmalıdır. Bu hey'etlerin ne yolda îfâ-yı hidmet edeceğine dâ'ir daha ziyâde tafsîlât vereceğim. Bunlar güzelce îfâ-yı hidmete alıştırılmalıdır. Muzâdd-ı ta^{c}affün mevâddın beyhûde yere ve hattâ zarûrî mûcib bir sûrette sarf edildiğini gördüm. Her hey'etin alet-i tebhîriyeyi ve muzâdd-ı ta^{c}affün mevâddı ve kirli çamaşırı sarıb "etüv"e kadar götürmeğe mahsûs bezleri dahi nakl içün su almaz

ve tebhîri kolay bir ^{c}arabası olmalıdır. İcrâ-yı tebhîrât vazîfesiyle mükellef olanlar ayna, halı, mefrûşât, kundura ve sâ'ire gibi bozulmaksızın "etüv"e idhâli mümkün olmayan eşyâyı sûret-i mükemmelede tebhîr edebilmek içün hidmete iyice alışmış olmalıdır. Müfettiş tabîb na^{c}aşların tabuta sûret-i vaz^{c}ını dahi ta^{c}yîn ve ahkâm-ı dinîyeye ri^{c}âyetle berâber hıfzü's-sıhha kavâ^{c}idine tevfîk-i hareket eyleyecektir. Sâdisen el-hâsıl karakol-hânelerde ahvâl-i müsta^{c}cileye ve geceye mahsûs bir şu^{c}be te'sîs edilmelidir. Kolera zuhûrunda ne yolda hareket etmek lâzım geldiğine dâ'ir ta^{c}lîmâtı hâvî muhtasar bir varaka ile muzâdd-ı ta^{c}affün mevâddı mezkûr şu^{c}belerde bulundurarak mürâca^{c}at edenlere verilmelidir. Sâbi^{c}an oteller ile hânlar hakkında sûret-i mahsûsada dikkat ve i^{c}tinâ olunmalıdır.

2)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2744

Dersa^{c}âdetce ittihâzı iktizâ eden tedâbîr-i sıhhiye hakkında Doktor Chantemesse tarafından tanzîm ve i^{c}tâ kılınan raporun tercümesinin takdîmiyle bunun mündericâtından bulunan esâslara tevfîkan teşkîlât ve icrâ'âta başlattırılmak üzere ol bâbda istîzân-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâneyi hâvî enmile-pirâ-yı ta^{c}zîm olan 27 Rebi^{c}u'l-evvel 311 târîhli ve 1035 numerolu tezkire-i husûsiye-i fahîmâneleriyle mezkûr rapor tercümesi lede'l-^{c}arz manzûr-ı ^{c}âlî olarak mûcebince icrâ-yı iktizâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ve zikr olunan rapor tercümesi leffen taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine i^{c}âde edilmekle ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 1 Rebi^{c}u'l-ahir 311 ve fî 29 Eylûl 309 [12 Ekim 1893 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXVII: İ.HUS 17/50

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
3104

Üsküdâr ve Kadıköyü'ne su icrâsı içün bu kere Göksu içerisinde yapılan bendde olduğu gibi İstanbul ve Beşiktaşı cihetine mahsûs bendlerin suyu içün dahi kumdan bir süzgeç i^{c}mâli mûcib-i muhassenât olacağı Doktor Mösyö Chantemesse tarafından ifâde ve beyân edilmekte olduğundan mûmâ-ileyh Chantemesse ile Mösyö Galan? ve Mösyö Bertiye'nin bendleri birer birer nazar-ı mu^{c}âyeneden geçirerek yapılması lâzım gelen süzgeçlerin mahâll ve suver ve masârif-i inşâ'iyeleri hakkında icrâ edecekleri tahkîkat-ı mükemmele netâyicini hâvî tanzîm eyleyecekleri muvazzah ve mükemmel raporun taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerinden ^{c}arz-ı hâk-i pây-i ^{c}âlî kılınması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 11 Rebi^{c}u'l-ahir 311 ve fî 9 Teşrîn-i Evvel 309 [22 Ekim 1893 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXVIII: İ.HUS 17/51

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
3116

İstanbul ve Beşiktaşı cihetine mahsûs bendler suyu içün yapılması lâzım gelen süzgeçlerin mahâll ve suver ve masârif-i inşâ'iyeleri hakkında icrâ-yı tahkîkat etmek üzere Doktor Chantemesse ile Mösyö Galan? ve Mösyö Bertiye'nin? bendleri nazar-ı mu^{c}âyeneden geçirmeleri husûsu emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğu fî 11 Rebi^{c}u'l-ahir 311 târîhli tezkire-i husûsiye ile savb-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine teblîğ ve izbâr kılınmıştı. Mûmâ-ileyhimin bendlere i^{c}zâmından sarf-ı nazar edilmesi bu kere şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı celîlesinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 12 Rebi^{c}u'l-ahir 311 ve fî 10 Teşrîn-i Evvel 309 [23 Ekim 1893 Pazartesi]

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Kâtiblerinden

EK – CCLXIX: İ.HUS 17/104

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ’iresi
3445

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîs etmek üzere bu kere Fransa’dan celb edilen Mösyö Nikol nâm zâta senevî yirmi bin frank tahsîsât i^{c}tâsı mukarrer olduğundan ileride lüzûm görülecek takdîrde tahdîd eylemek üzere mûmâ-ileyhin beş sene müddetle kontratosunun tanzîm ve te^{c}âtîsi ile yârından i^{c}tibâren umûr-ı me’mûresine mübâşeret ettirilmesi ve Doktor Mösyö Chantemesse önümüzdeki Salı günü Paris’e ^{c}avdet edeceği cihetle Mösyö Nikol’ün onun yerine Şehremânet-i celîlesi dâ’iresinde müteşekkil hıfzü’sıhha-i ^{c}umûmiye komisyonunda dahi bulundurulması ve mûmâ-ileyh Mösyö Nikol bakteriyoloji tedrîsâtı içün sûret-i mahsûsada celb edilmiş olmasına göre bundan muntazır olan fevâ’id iktitâf olunabilmek içün bu derse mahsûs olarak mekteb-i mezkûr dâhilinde lüzûmu olan mahall ile alât ve edevâtın dahi tedârik ve ikmâli esbâbının istihsâli muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olarak ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine dahi teblîğ-i keyfiyet edilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 25 Rebi^{c}u’l-ahir 311 ve fî 23 Teşrîn-i Evvel 309 [5 Kasım1893 Pazar]

EK – CCLXX: İ.HUS 22/33

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
6533

Bâ-kontrato Paris'ten celb olunmuş ve muhassasâtı Hazîne-i hassâ-i şâhânece tesviye edilmekte bulunmuş olan ve Yıldız mevki^{c}-i ^{c}âlîsi hastahânesi inspektörlüğüne ta^{c}yîn kılınan Doktor Marjeri tarafından koleraya karşı ittihâz olunacak tedâbîr-i sıhhiye hakkında takdîm olunan rapor ile merbût olan mütâla^{c}anâme ve iki kıt^{c}a fotoğraf leffen taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine irsâl kılındı. Mûmâ-ileyh Marjeri Yıldız Hastahânesi'nden mâ^{c}adâ on günde bir Beylerbeyi ve her gün Gümüşsuyu ve sâ'ir hastahâneleri vürûd-ı teftîş etmekte ve kendisinin ikdâm ve mesâ^{c}îsi görülmekte olup raporunda mevzû^{c}-ı bahs olan su mâddesinin koleranın tevsî^{c} ve intişârına şâyi^{c} bir vâsıta olduğu şimdiye kadar vukû^{c} bulan tecâribden müstebân olduğu gibi koleranın en ziyâde Terkos ve Taksim suyu şürb ve isti^{c}mâl olunan Beyoğlu ve Kasım Paşa ve Tophâne cihetlerinde devâm etmesi bundan mü'eyyed ahvâlden olduğu ve vâkı^{c}a mezkûr Terkos ve Taksim sularında kolera mikrobu görülmemiş ise de bunları şürb edenler ishâle isti^{c}dâd hâsıl ederek cüz'î bir sebeb ile koleraya tutulmakta bulunduğuna ve hattâ Beyoğlu ve civârı kışla-i hümâyûnlarda ârâm-sâz ^{c}asâkir-i şâhâne meyânında zuhûr etmiş olduklarının efrâd-ı merkumeye Kanlı Kavak suyu içirilmek sûretiyle önü alınmış idüğüne binâ'en bu mâdde fevk-al-^{c}âde hâ'iz-i ehemmiyet olduğundan gerek bu bâbda gerek mûmâ-ileyh doktorun teklîfi vechiyle mütâla^{c}anâmesini li-ecli'l-tedkîk teşkîl edilecek komisyonun kimlerden mürekkeb olacağı ve mârrü'z-zikr raporun muhteviyât-ı sâ'iresinin bir de Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne etıbbâsından ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne mu^{c}allimlerinden Doktor Binbaşı Celâleddin Muhtâr Efendi tarafından Tophâne ve Üsküdâr cihetlerindeki etüv makinelerinin bir ân evvel işleyebilecek bir hâle getirilmeleri ve eşyâ-yı mülevveseyi nakl içün muntazam ^{c}arabalar tedâriki lüzûmunu şâmil olarak takdîm edilip kezâlik savb-ı sâmî-i fahîmânelerine irsâl kılınan ^{c}arîza mündericâtının yârınki Meclis-i Vükelâda ^{c}arîz ve ^{c}amîk bi'l-tedkîk bu yolda vukû^{c} bulacak masârifin te'mîniyle ve'l-hâsıl işin her cihetinin müzâkeresiyle kararının bâ-mazbata ^{c}arz-ı hâk-i pâyî kılınması muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunmuş olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 20 Ramazân 311 ve fî 15 Mart 310 [27 Mart 1894 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXI: İ.HUS 22/56

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
6708

Doktor Marjeri'nin koleraya karşı ittihâz olunacak tedâbîr-i sıhhiye ile emâkin-i ^{c}askeriyede şürb ve isti^{c}mâl olunmakta olan sular hakkında hâk-i pây-i şâhâneye takdîm eylediği raporlar mütâla^{c}a olunmak üzere 20 Ramazân 311 târîhli tezkire-i husûsiye-i çâkerî ile taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine tisyâr kılınmış idi. Tasfiye-i miyâh mes'elesine bir netîce-i kat^{c}iye verilmesine ve sularla mevâdd-ı mugaddiyenin mu^{c}âyenesi ve emrâz-ı müstevliye ve sâ'irenin teşhîsi vazîfeleriyle mükellef olmak üzere bir umûr-ı sıhhiye-i ^{c}umûmiye hey'eti teşkîli lüzûmuna ve ifâdât-ı sâ'ireye dâ'ir mûmâ-ileyh Doktor Marjeri tarafından bu kere de takdîm olunan rapor mündericâtının tedkîk ve mütâla^{c}asıyla îcâbının ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınması muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîden olmağla ve mezkûr rapor dahi i^{c}âde-i takdîm edilmek üzere ber-mantûk-ı irâde-i seniyye-i mülûkâne leffen irsâl-i sûy-i sâmî-i dâver-i e^{c}âzimîleri kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 26 Ramazân 311 ve fî 21 Mart 310 [2 Nisan 1894 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXII: İ.HUS 22/91

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ’iresi
6232

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîsi içün celb edilen Doktor Nikol ile koleradan dolayı umûr-ı tathîrede istihdâm olunmak üzere getirilen Mösyö Mondragon’un altı aydan beri ma^{c}âş alamadıkları ve Doktor Nikol’ün ^{c}ameliyâthâne içün sarf ettiği akçe dahi henüz tesviye edilmediği beyânıyla Mösyö Pasteur tarafından kendisine mürâca^{c}at olunmasına ya^{c}nî Paris Sefîri Es^{c}ad Paşa Hazretleri cânbinden ^{c}arz ve iş^{c}âr kılınmış olup bu hâlin çirkin bir şey olduğundan ve mûmâ-ileyhimâ doğrudan doğruya taraf-ı eşref-i cenâb-ı pâdişâhîden celb edilmiş olmalarına ve ma^{c}âşlarının tedâhüle düşürülmeyerek muntazaman tesviyesi mükerreren irâde ve fermân buyurulmuş olmasına nazaran bu bâbda bir çâre bulunarak mûmâ-ileyhimânın ma^{c}âşlarıyla masârif-i vâkı^{c}anın tesviyesi ve ba^{c}demâ bu bâbda mürâca^{c}at vukû^{c}una meydân verilmemesi lüzûm-ı kat^{c}î mertebesinde olduğunun şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfi üzere iş^{c}ârına müsâra^{c}at olunmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 4 Ramazân 311 ve fî 27 Şubat 309 [11 Mart 1894 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXIII: İ.HUS 23/17

2)Bâb-ı ^{c}Âlî
Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye
Terceme Odası
^{c}Aded

Mesned-i Celîl-i Sadâret-i ^{c}Uzmâya fî 17 Mart 94 târîhli Mösyö "Moris Nikol" tarafından takdîm kılınan lâyihanın tercemesidir.

Ber-hıfz'üs-sıhha-i bakteriyoloji hidmetinin teşkîline dâ'ir

Bakteriyoloji fenninin tahsîline mahsûs olan Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesinin ikmâl-i inşâsına intizaren Dersa^{c}âdet ile civârındaki suların bir çoğunun mu^{c}âyenesine me'mûr buyurulmuştum. İşbu mu^{c}âyeneden husûle gelen netâyîc hıfz'üs-sıhhat-i ^{c}umûmiye nokta-i nazarınca ehemmiyet-i ^{c}azîmeyi hâ'iz olan bu tedkîkatı daha ileriye götürmek lüzûmunu irâ'e ve isbât etmiştir. Zâten taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden bu su mes'elesine pek ziyâde ehemmiyet verildiği ve bu bâbda tedkîkat-ı ^{c}amîka icrâsı nezd-i hümâyûnlarında matlûb ve müstelzem idüğü ahîren emr u fermân buyurulmuş olduğundan suların mu^{c}âyenesi içün muntazam bir hidmet te'sîsi ve ihdâsını zât-ı sâmî-i fahîmânelerine teklîf etmek fikri mütebâdir-i hâtır-ı ^{c}âcizî olmuştu. Bunu zât-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerine ^{c}arz eylediğim vakit işin hey'et-i mecmû^{c}asını şâmil bir plan tanzîm ve irsâl etmekliğim taleb olunmuş olduğuna mebnî bu planı huzûr-ı fahîmânelerine takdîm eder ve tensîb buyurulduğu takdîrde ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ-yı cenâb-ı pâdişâhîye ^{c}arz ve iblâğını ricâ eylerim. Evvel-be-evvel gerçi mu^{c}âyene-i miyâh husûsu ehemmiyet-i ^{c}azîmeyi hâ'iz bir mes'ele ise de taraf-ı sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinden beyân olunduğu vechile Paris belediye bakteriyoloji ^{c}ameliyâthânesine ve bir de "Pasteur Dârü'l-^{c}ameliyâtı" dâhilinde Mösyö "Chamberland"ın taht-ı idâresinde bulunan bakteriyoloji hidmet-i sıhhiyesine (ki bendeniz orada ^{c}ameliyât görmüştüm) şâbih "bakteriyoloji hidmet-i sıhhiyesi" te'sîsiyle işi tevsî^{c} etmek muvâfık-ı hâl ve maslahattır. Bu hidmet mükemmel olmak içün
Evvelâ suların mu^{c}âyenesi
Sâniyen şübheli erzâk ve zahâ'irin fenn-i mikrobî nokta-i nazarınca mu^{c}âyenesi
Sâlisen ^{c}ilel-i sâriyenin (^{c}alel'l-husûs bidâyet-i zuhûrlarında) teşhîsi müşkül emrâz-ı müntene-i nâdirenin mu^{c}âyenesi husûslarını şâmil olmalıdır.
Evvelâ suların mu^{c}âyenesi kolera mes'elesinden sarf-ı nazar kanallardan gelen sular hakkında tedkîkat-ı kat^{c}iye icrâsı muktezî ve bu sularla hâric kuyu sularının ve miyâh-ı sâ'irenin "hummâ-yı tifo'idi" hastalığının tevsî^{c}ince olan dahl-i te'sîrinin ^{c}arîz ve ^{c}amîk tedkîki lâ-büddür. Kışlalarla emâkin-i ^{c}askeriyede sarf ve istihlâk edilen kaynatılmış ve süzgeçten geçirilmiş suları dahi bakteriyoloji fennine tatbîkan taht-ı teftîş ve mu^{c}âyenede bulundurmak lâzimedendir. Şâyân-ı şübheli erzâk ve zahâ'irin mu^{c}âyenesi (süt, peynirler, meyveler, sebzeler, salamuralar, lühûm ve sâ'irenin) emrâz-ı müntene husûlüne sebebiyet vermelerinden veyâ sâdece sîmâlarından şübhe edilen me'kûlât bir mu^{c}âyene-i şedîdeye tâbi^{c} olmalıdırlar. Bu nokta pek ziyâde hâ'iz-i ehemmiyet olduğu hâlde hifzü's-sıhhat fenni müntesibîninden ekserîsi tarafından nazar-ı dikkate alınmamıştır. Sâlisen ^{c}ilel-i sâriye ve emrâz-ı nâdirenin mu^{c}âyenesi koleradan sarf-ı nazarla hummâ-yı tifo'idi gışâ-i kâzib ve sâ'ire gibi emrâz-ı sâriye zuhûru ^{c}akîbinde bakteriyoloji kavâ'idine tatbîkan mu^{c}âyene edilmelidir. Fî'l-hakîka ancak "ilk vukû^{c}âtın" ^{c}arîz ve ^{c}amîk tedkîki ile emrâz-ı mezkûrenin serî^{c}an imhâsı esbâbına cidden tevâsul olunabilir. Dîger taraftan Bakteriyolojihâne'nin "nâdir" ve binâ'en-^{c}aleyh teşhîsi hemân gayr-i kabil olan ba^{c}zı ^{c}ilel ve ^{c}emrâzı teşhîse muktedir olacağının etıbbâca bilinmesi fâ'ideden gayr-i hâlîdir. Cemre, ru^{c}âm "iktiyomikoz" ve sâ'ireden ^{c}ibâret olan bu emrâzın pek vahîm bir takım ^{c}ilel-i sâriye zuhûruna sebebiyet verebildiğini "Pasteur Dârü'l-^{c}ameliyâtında" bi'l-tedkîk müşâhede ettiğimizden bunları sûret-i sıhhiyede teşhîs etmek ehemmdir. Binâ'en-^{c}aleyh etıbbâ ba^{c}demâ bu gibi ahvâl-i

müşkülede zât-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerine mürâca^{c}atla kendilerince lüzûm-ı mercî-i hükûmet olan bakteriyoloji mu^{c}âyenelerini istihsâl edebilirler. İşte senenin ibtidâsından nihâyetine kadar bilâ-inkıtâ^{c} îfâ-yı vazîfe etmesi lâzım gelen hıfzü's-sıhha-i bakteriyoloji hidmetinin ^{c}umûmî planı bundan ^{c}ibârettir.
Bunun içün Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesi her bir mürâca^{c}at vukû^{c}unda tedkîkat-ı lâzimenin bilâ-te'hîr icrâ ve sür^{c}at-i mümkine ile buna devâm edilebilmesi zımnında dâ'imî sûrette açık bulunmalıdır. Her bir tahlîl ve mu^{c}âyeneden hâsıl olacak netâyic husûsî bir rapora derc edilecek ve bundan mâ^{c}adâ sene nihâyetinde mükemmel bir zabt-nâme bunu mü'eyyed fotoğraflarla berâber ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ-yı hazret-i pâdişâhîye ^{c}arz olunmak üzere zât-ı sâmî-i fahîmânelerine takdîm kılınacaktır. Böyle bir hidmetin sür^{c}at-i cereyânını te'mîn içün taht-ı idâre-i fahîmânelerinde bulunması arzû olunur mevâddandır.
Bu sûretle zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî evâmir ve irâdât-ı seniyyelerini doğrudan doğruya ^{c}ameliyâthâneye teblîğ ile icrâ edilecek tedkîkatın netîcesine müddet-i kalîle-i mümkine zarfında vâkıf olabilirler. Emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

3)Bâb-ı ^{c}Âlî
Nezâret-i Umûr-ı Hâriciye
Terceme Odası
^{c}Aded

Mesned-i Celîl-i Sadâret-i ^{c}Uzmâya fî 26 Mart 94 târîhli ve "Moris Nikol" imzâsı ile takdîm kılınan ^{c}arîzanın tercemesidir.

Ber-"hıfz'üs-sıhha-i bakteriyoloji hidmetinin" teşkîli

Sıhhat-i ^{c}umûmiyeye müte^{c}allik kâffe-i mesâ'ilin [...silinmiş...] ne derece matlûb ve mültezem olduğunu bildikten bir hıfzü's-sıhha-i bakteriyoloji hidmet dâ'iresinin te'sîsi [...silinmiş...] ^{c}arz ve iblâğını teklîfe ictisâr eylemiştim. Bir kaç gün evvel zât-i sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine bu bâbdaki ma^{c}rûzâtımı takdîm ettiğim gibi bu kere dahi hidmet-i mezkûrenin sûret-i cereyânını ber-tafsîl ^{c}arz eylemek arzûsundayım. Hıfzü's-sıhha hakkındaki niyât-ı mehâsin-inâyât-ı hazret-i pâdişâhînin hayr-ı fi^{c}il-îsâline medâr olabilecek olan işbu tasavvurun rehîn-i takdîr-i ^{c}âlî buyurulacağı ümîdindeyim.
Bir "hıfzü's-sıhha-i bakteriyoloji hidmetinin" teşkîlinden maksad evvelâ sular, sâniyâ şübheli erzâk ve zahâ'ir ve sâlisâ ^{c}ilel-i sâriye hakkında tedkîkat ve tatbîkat-ı fenniye icrâsından ^{c}ibârettir.
Sular – Kanal ve kuyu ve sarnıc ve sâ'ir suların sûret-i muntazama ve mükemmelede mu^{c}âyene etmek elzemdir. Suların kolera ve hummâ-yı tifo'idi ve sâ'ire gibi emrâz-ı müstevliyenin emr-i intişârındaki te'sîrâtında tedkîkat icrâsı husûsunun te'hîri sıhhat-i ^{c}umûmiyece zarar-ı ^{c}azîmi mûcib olabilir. [...silinmiş...] mü'essesât-ı sâ'ire-i mîriyede sarf ve isti^{c}mâl edilen kaynamış ve süzgeçten geçirilmiş suları dahi fenn-i mikrobîce mu^{c}âyene eylemek lâzimeden [...silinmiş...] teftîşât-ı fenniye icrâsı lüzûmu derkârdır.
Şübheli erzâk ve zahâ'ir – Emr-i tedkîki kimyâya ^{c}â'id olan "cins ve mâhiyet ve kıymet-i gıdâ'iye" mes'elesinden sarf-ı nazar ^{c}ilel-i sâriye zuhûruna sebebiyet vermiş olması veyâ verebilmesi melhûz olan me'kûlât (süt, peynir, sebze, et vesâ'ire) hakkında dahi fenn-i mikrobîce sûret-i mü'essirede icrâ-yı tedkîkat eylemek îcâb eder.
^{c}İlel-i sâriye – Kolera, hummâ-yı tifo'idi ve kuş palazı gibi bir ^{c}illet-i müstevliye zuhûrunda bilmeyenin sirâyet ve intişârını derhâl men^{c} edebilmek içün yegâne çâre ilk vukû^{c}âta dâ'ir gâyet ciddî tedkîkat icrâsıdır. ^{c}İlel-i sâriyenin bidâyet-i zuhûrunda âsâr-ı tereddüd ibrâz ve nazariyâtla iştigâl eylemek ifâte-i vakti mûcib olup sûret-i mü'essirede harekete karâr verilinceye kadar hastalık intişâr etmiş bulunur ve binâ'en-^{c}aleyh önünü almak daha müşkül olur. ^{c}İllet-i müstevliyeden mâ^{c}adâ zuhûru nâdir ve binâ'en-^{c}aleyh teşhîsi müşkül ba^{c}zı emrâz-ı mikrobiye daha (cemre, ru^{c}âm vesâ'ire) vardır ki ^{c}ale'l-ekseri gâyet vahîm olan bu hastalıkların bir takım

^{c}ilel-i müstevliye zuhûruna sebebiyet verebildiği bi'l-defe^{c}ât sâbit olmuştur. Binâ'en-^{c}aleyh bu gibi ahvâl-i müşkülede etıbbânın def^{c}-i şübhât içün çâre-i münferid makamında olan "teşhîs-i mikrobî" usûlüne mürâca^{c}at edebilmeleri lâzimedendir.

Me'mûrîn ve müstahdemîn – Hakk-ı çâkerânemde ibrâz buyurulan âsâr-ı tevcihât-ı mekârim-gâyât-ı hazret-i pâdişâhîye karşı [...silinmiş...] olmak üzere "hıfzü's-sıhha-i bakteriyoloji hidmetinin" idâresini me^{c}a'l-memnûniye der-^{c}uhde ederim. [...silinmiş...] Zühdü Bey ^{c}ameliyâthâne tedkîkatında dahi ^{c}âcizlerine mu^{c}âvenet edecektir. "Bakteriyoloji" tatbîkatına gelince bu mesâ'il ile sûret-i mahsûsada iştigâl etmekte olan Doktor "Marjeri"nin mu^{c}âvenetiyle işi der-^{c}uhde eylemek arzûsundayım. Şu hâle nazaran sırf "bakteriyoloji nazariyâtı" Doktor Zühdü Bey'e ve "bakteriyoloji tatbîkatı" Doktor "Marjeri"ye tevdî^{c} olunarak her ikisine de teftîş ve nezâret vazîfesi dahi mes'ûliyeti ^{c}âcizlerine ^{c}â'id olmak üzere ^{c}uhde-i çâkerâneme tefvîz buyurulabilir. Bendenize tevdî^{c} olunacak tedkîkat Doktor Marjeri ile Doktor Zühdü Bey'in himmet ve gayretleri sâyesinde hüsn-i netâyîce îsâl edebileceğimi ümîd eylerim. Vâkı^{c}â iş biraz ziyâdece olacak ise de hüsn-i i'tilâf mevcûd ve teftîş kolay olacaktır.

Vesâ'it-i mâddiye – Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesinin inşâ'âtı karîben hitâm-pezîr olacaktır. Binâ'en-^{c}aleyh yalnız âlât ve edevât-ı lâzimenin tedârikini ikmâl içün iktizâ eden on iki bin ile tahsîsât-ı seneviye olarak taleb eylediğim sekiz binin istihsâli kalmıştır. Bu vesâ'it ile hem tedrîsâtı ve hem de tahlîlâtı icrâ edebileceğim ümîdindeyim.

Sûret-i idâre – "Hıfzü's-sıhha-i bakteriyoloji hidmeti" evvel-be-evvel hakkında istihsâl-i îzâhât arzûsunda bulunabilecekleri kâffe-i nukata dâ'ir zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhîye ^{c}arz-ı ma^{c}lûmâta mahsûs idüğünden bu husûsta ifâte-i vakt etmemek ve işi kâmilen mektûm-ı tarîk içün Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne ile doğrudan doğruya vesâtet-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleriyle mu^{c}âmelâtta bulunmak ile olur. Ol hâlde hükm ve nüfûz-ı fahîmâneleri sâyesinde hidmetin hüsn-i cereyânı te'mîn edilmiş olur. ^{c}Âcizlerine havâle buyurulacak tedkîkattan her biri içün [...silinmiş...] tanzîmiye edileceği gibi ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ-yı hazret-i şehriyârîye li-ecli'l-^{c}arz her sene nihâyetinde zât-ı sâmî-i cenâb-ı hilâfet-penâhîlerine muhtelif resimlerle (mikrob hıfzü's-sıhha âlâtı ve sâ'ire) hâvî bir kıt^{c}a lâyiha-i ^{c}umûmiye dahi takdîm olunacaktır. İşte sıhhat-i ^{c}umûmiye hakkındaki efkâr ve niyât me'ali inâyât-ı hazret-i pâdişâhîye tamâmiyle muvâfık görünen "hıfzü's-sıhha bakteriyoloji hidmeti" planının tafsîlâtı bundan ^{c}ibârettir. Emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

4)Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
7114

Bakteriyoloji fenninin tahsîline mahsûs olmak üzere der-dest-i inşâ bulunan ^{c}ameliyâthânenin hîn-i ikmâlinde fenn-i mezkûr nazariyât ve tatbîkatının Doktor Marjeri ve Doktor Zühdü Bey'in mu^{c}âvenetleriyle icrâsını der^{c}uhde edeceğini ve tatbîkat-ı mezkûrenin suver-i icrâ'iyesiyle suların ve şübheli erzâk ve zahâ'irin fenn-i mikrobî nokta-i nazarınca mu^{c}âyenesi ve emrâz-ı nâdirenin mu^{c}âyene ve teşhîsi hakkında ba^{c}zı ifâdâtı hâvî Doktor Mösyö Nikol tarafından i^{c}tâ olunan iki kıt^{c}a lâyiha tercümelerinin takdîm kılındığı ve mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tedkîkat-ı vâkı^{c}asının zât-ı sâmiye-i sadâret-penâhîleri vâsıtasıyla ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınmasını istid^{c}â etmekte bulunduğu beyânıyla ol vechile veyâhûd ^{c}â'id olduğu nezâret vâsıtasıyla icrâ-yı îcâbı şıkklarında istîzân-ı emr u fermân-ı şâhâneyi hâvî hâme-ârâ-yı ta^{c}zîm olup lede'l-takdîm meşmûl-ı nigâh-ı ^{c}aliyye buyurulan 9 Şevvâl 311 târîhli ve 3507 numerolu tezkire-i husûsiye-i sadâret-penâhîleri üzerine şıkk-ı evvel vechile îcâbının icrâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 11 Şevvâl 311 ve fî 5 Nisân 310 [17 Nisan 1894 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî Tahsin

EK – CCLXXIV: İ.HUS 29/69

1)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi

Doktor Chantemesse'in tevdî^{c} eylediği rapor tercümesi

Perşembe günü Şehremânetinden ta^{c}yîn olunan bir ^{c}askerî tabîb ve Sıhhiye Müfettiş-i ^{c}Umûmîsi Doktor Koçoni tarafından me'mûr edilen Doktor Vitalis Efendi ile birlikte Çorlu'ya gittim.

Mikdâr-ı nüfûsu on bin kişiden ^{c}ibâret olan Çorlu kasabasının ahvâl-i sıhhiyesi hayli zamândan beri pek ziyâde mûcib-i hoşnûdî bir sûrette idi. Demiryolunun ^{c}ameliyât-ı ta^{c}mîriyesini icrâ etmekte bulunan ^{c}amelenin her cumartesi günü akşamı ferdâsı pazar gününü kasabada geçirmek üzere Çorlu'ya gelmeleri mu^{c}tâdları olduğu hâlde bugünlere kadar fevk-el-mu^{c}tâde bir şey zuhûr etmemiş idi. Efrenci eylûlün on beşinci geçmiş cumartesi günü on dört kişiden mürekkeb olan bir ^{c}amele takımından beş şahıs Asya Kolerası ^{c}alâ'imine epeyce müşâbih bir takım a^{c}râz ile mi^{c}devî ve em^{c}â'î bir hastalığa tutulurlar. Şimendüfer istanyonu kurbunda kâ'in bir küçük hânede sâkin olan ^{c}amelelerin biri pazar veyâ pazartesi günü atîdeki ^{c}alâ'imi ibrâz ederek vefât etmiş: fıkdân-ı gaseyân, evcâ^{c}-i em^{c}â'iye, ishâl, tahallus-i adalât, bürûdet. Merkum vefât etmezden mukaddem a^{c}zâ-yı ^{c}ulviyesinde ihtilâcât görülmüştür ki bu ^{c}alâmet Asya Kolerası ^{c}alâ'imine dâhil değildir. Yine o takımdan dîger bir ^{c}amele de birkaç gün hasta yattıktan sonra çarşamba günü sabahleyin Çorlu'da vefât etmiş ve bunda da birinci ^{c}amelenin a^{c}râzına müşâbih ^{c}alâ'imden başka gaseyân dahi görülmüştür. Kezâlik mezkûr takımdan ishâl ve gaseyâna dûçâr olan dîger üç ^{c}amele dahi hâli dünkü gün hayli kesb-i salâh etmiş olan bir ^{c}adedinden mâ^{c}adâsı el-hâletü-hazihi şifâ-yâb olmuşlardır. Takımın dîger ^{c}amelesi elyevm sıhhat ve ^{c}âfiyet üzere olup hastalanmadıklarını te'mîn etmekte iseler de çoğunun çehreleri pek de emniyet-bahş olmadığı içün bunların hakîkati ketm etmekte oldukları maznûndur. Hastalık yalnız mezkûr takımın ^{c}âlemesi meyânında kalarak tevsi^{c} ve intişâr etmemiştir. ^{c}Amele-i merkume ile ihtilât eden ve yalnız bunları tedâvî eyleyen kesândan hiç birisine hastalık sirâyet eylememiştir. Musâb olanlardan hiç birisinde şimdi ishâl bulunmadığı cihetle bakteriyoloji fenni kavâ^{c}idine tevfîkan mu^{c}âyene icrâ olunmamış ve vefât edenlerin dahi teşrîh edilmemiş olması hastalığın nev^{c}i hakkında kat^{c}î bir fikir beyânına mâni^{c} olmaktadır. Hastalığın Asya Kolerası veyâ ^{c}alâ'imi ona müşâbih olduğu hâlde sârî olmasına nazaran onlardan büsbütün başka bir fesâd-ı em^{c}â'î olup olmadığını ta^{c}yîn içün ka'im-makam-ı kazâ Râtıb ile berâber şimendüfer istasyonuna ve musâb olan ^{c}amele takımının çalışmakta bulunduğu on kilometre mesâfede kâ'in karyeye gittim. Şimendüfer istasyonundaki hasta ^{c}amele takımının çalıştıkları yerde bir ^{c}amelenin vefâtından sonra tathîrât-ı mukteziye kemâl-i ihtimâm ile icrâ olunmuştur. Orada karantina tahtında sıhhatleri yolunda üç kişi gördüm. Edirne'ye doğru on kilometre mesâfede kâ'in Sanılar denilen ve nüfûsu kalîl olan karyede sıhhat-i ^{c}umûmiye ber-kemâldir. Ahâli kadîmden beri suyu güzel olan bir kuyudan su içmekte olup bu ahâli arasında birçok zamândan beri hastalığın en cüz'î bir eseri bile görülmemiştir. ^{c}Amelebaşı ile berâber ^{c}amelenin yatakları ve su içtikleri mahalleri ziyârete gittim. ^{c}Amelenin mukaddemâ Sanılar kuyusundan su içtikleri sırada sıhhatleri yolunda olduğu merkum ^{c}amelebaşının ifâdât-ı vâkı^{c}asından anlaşılmıştır. Pazartesi veyâ Salı gününden 10 ve 12 Eylûl'den beri ^{c}amele-i mezkûr kuyu suyunun isti^{c}mâlini terk etmişler ve sularını Edirne cihetine cereyân eden küçük bir çayın kenârında vâkî^{c} küçük ve müte^{c}âzzi bir gölden almakta bulunmuşlardır. Bu küçük göl civâr kurânın sürülerinin su içtikleri mahalldir. Suyu karışık ve gayr-ı tâhir olup hayvânâtın mevâdd-ı gâ'itasıyla mülevvestir. ^{c}Amelenin bunu isti^{c}mâl ettikleri sırada suyun bugünkü gibi mülevves olduğunu ^{c}amelebaşı ifâde eylemiştir. Bu sudan çok mikdârda içen ^{c}amele üç yâhûd dört gün

sonra mi^{c}devî ve em^{c}â’î ^{c}ârızalara dûçâr olmuşlardır. Derûnunda kolera mikrobu olup olmadığı Doktor Nikol tarafından ta^{c}yîn edilmek üzere bu sudan bir numûne aldım. Yekdîgerini müte^{c}âkib isticvâb eylediğim ^{c}ameleden aldığım ma^{c}lûmâta nazaran kendileri yabancı kesân ile bir gûnâ münâsebet ve ihtilâtta bulunmadıkları gibi Edirne’den yâhûd dîger bir mahallden eşyâ ve çamaşır ve sâ’ire dahi ahz etmemişlerdir. Mukaddemleri olduğu gibi yine yalnız olarak yaşamışlardır. Binâ’en-^{c}aleyh hâricden yâhûd civârdan sirâyet vukû^{c} bulduğunu dermiyân etmek benim içün gayr-i mümkündür.

Çorlu’da musâb olan ^{c}amelelerin vürûdundan ya^{c}nî altı günden beri ahâli beyninde vukû^{c}ât görülmemiştir. Tahkîkat ile meydâna çıkarılan vukû^{c}ât-ı muhtelife nazar-ı i^{c}tibâra alınır ise fenâ su içen ^{c}amelenin em^{c}â’î bir takım ^{c}ârızalara dûçâr oldukları ve orada sârî ve sahîh Asya Kolerası gayr-i mevcûd idüğü fikri en râcih bir fikirdir. Me^{c}a-mâ-fîh feth-i meyyit ^{c}ameliyâtı ile mu^{c}âyene-i bakteriyolojiye icrâ olunmadıkça kat^{c}î bir fikir beyân etmek muvâfık-ı ihtiyât olamaz. Bu bâbda beyân-ı mütâla^{c}a etmezden mukaddem oradaki suyun bakteriyoloji usûlüne tatbîkan icrâ olunacak mu^{c}âyenesinin netîcesini ve hastalığın sûret-i devâm ve intişârını beklemek lâzım gelir. Şurası muhakkaktır ki yedi veyâ sekiz gün zarfında hastalığın yalnız mülevves suyu içmiş olan ^{c}amele-i merkume arasında kalmış ve Çorlu kasabasında hiçbir kimseye bunlardan hastalık sirâyet etmemiş olmasına nazaran hastalığın fesâd-ı em^{c}â’î sûretinde teşhîsi zarûrî ve koleranın mevzû^{c}-i bahs olamaması tabî^{c}idir. Herhâlde ihtiyât olmak üzere ben gûyâ hakîkaten kolera var imiş gibi tedâbîr-i ciddiye-i sıhhiye ittihâzını tavsiye ettim. Ka’im-makam tarafından ta^{c}yîn olunan adamlar muvâcehesinde bulaşık olan hâneleri bizzât tathîr ve şübheli vukû^{c}ât zuhûrunda ne türlü tathîrât icrâsı lâzım geleceğini lâyıkıyla beyân ve tefhîm eyledikten başka mezkûr takım ^{c}amelenin cümlesini Nezâret-i Tıbbiye ve bunlardan bence hastalıkları henüz tamâmıyla zâ’il olmamış olanlarını dahi kordon altına aldırdım. Kasaba mevâridâtına karşı on gün karantina vaz^{c} olunmuş ve işbu tedâbîrin icrâsına nezâret etmek üzere Doktor Vitalis Efendi Çorlu’da kalmıştır.

Şâyed Çorlu’da kolera zuhûr edecek olur ise ne gibi tehlikeler ser-nümâ olabileceğini düşünerek kasabanın ahvâl-i sıhhiyesini dahi tedkîk edip hânelerin ve mevâdd-ı gâ’itanın sûret-i tathîri hakkında lâzım gelen ma^{c}lûmât ve vesâyâyı ka’im-makamlığa i^{c}tâ ve îfâ eyledim. Kasaba derûnundaki su yolları hakkında dahi tedkîkat icrâsı maksadıyla şehrin planını tertîb ile her zamân fâ’ideden gayr-i hâlî ve ^{c}ale’l-husûs kolera zamânında lâzım olacağında şübhe ta^{c}dîlât-ı âtiyenin icrâsını taleb ettim ki orada şehrin vasatında kâ’in olup mecrâsının güzer-gâhına lağım müsâdif olması cihetiyle bulaşmağa müsâ^{c}id olan bir çeşmenin bulunduğu mevki^{c}den kaldırılmasıdır. Şehir dâhilindeki çeşmelerden ikisine cârî olan suyun mecrâsı güzer-gâhında küçük lağımlar bulunduğu cihetle orada irtişâh husûlü mümkün olup hattâ tereşşühün vukû^{c}u şundan dolayı muhakkaktır ki bu sırada pek ziyâde ikdâm ve gayreti görülmüş olan belediye tabîbi tarafından te’mîn edildiğine göre geçen sene Çorlu’da zuhûr eden hummâ-yı tifo’idi esnâsında yalnız zikr olunan iki çeşmenin suyunu içenler musâb olmuşlardır. Bu cihetle mârrü’l-zikr mecrânın seddiyle çeşmenin dîger bir mahalle naklini taleb ettim.

Hülâsa-i kelâm Çorlu’da kat^{c}iyyen kolera yoktur ve bunun içün daha birkaç gün beklemek ve bu müddet zarfında tedâbîr-i ihtiyâtiye-i mukteziyeyi ittihâz etmek lâzım olduğundan fikrimi ka’im-makam-ı kazâ Ahmed Nûrî Bey ile ^{c}avdetimde “Otel Royal”de görüştüğüm müfettiş-i ^{c}umûmî Doktor Koçoni’ye teblîğ ettim. Bundan başka Doktor Nikol’ün icrâ edeceği mu^{c}âyeneye dahi intizâr etmek muktezîdir. Şahsıma müte^{c}allik tedâbîr-i tanzîfiyeyi tamâmiyle icrâ ettim.

Fî 22 Eylûl 94

Doktor Chantemesse

9)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ’iresi
2528

Ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne Çorlu’ya i^{c}zâm kılınmış olan Doktor Mösyö Chantemesse tarafından oradaki hastalığa dâ’ir tanzîm kılınan tercümesi lede’l-^{c}arz manzûr-ı ^{c}âlî buyurulmuş olan rapor leffen savb-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerine irsâl kılınmış ve mezkûr rapor mündericâtına nazaran îcâb-ı hâlin icrâsıyla bu bâbda ne yapıldığının ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 23 Rebi^{c}u’l-evvel 312 ve fî 11 Eylûl 310 [24 Eylül 1894 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXV: İ.HUS 29/105

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2203

Doktor Nikol'ün bakteriyoloji ^{c}ameliyâthânesi hakkında yedi mâddeyi hâvî olan ^{c}arîzasıyla bu mâddeye dâ'ir mûmâ-ileyh ile cereyân eden müzâkereyi şâmil Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri paşa hazretlerinin manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan ^{c}arîzası Bâb-ı ^{c}Âlîce îcâbına bakılmak üzere ber-mantûk-ı irâde-i seniyye-i mülûkâne leffen irsâl-i sûy-i sâmî-i dâver-i e^{c}âzimîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 29 Ağustos 310 [11 Eylül 1894 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXVI: İ.HUS 30/85

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
3442

Paris'te mu^{c}allim Mösyö Roux tarafından keşf edilmiş olan kuş palazı hastalığı aşı ^{c}ameliyâtının memâlik-i şâhânede dahi mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı zımnında ^{c}ameliyât-ı mezkûreyi tahsîl içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne hıfzü's-sıhha mu^{c}allim mu^{c}âvini ka'immakam Mahmûd Hakkı Bey ile müfredât-ı tıbb mu^{c}allimi binbaşı Münîr ve serîriyât-ı dâhiliye mu^{c}allim mu^{c}âvini binbaşı Celâl İsmâ^{c}il Efendilerin Paris'e i^{c}zâmları ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden iş^{c}âr kılınmış ise de bu iş içün üç tabîb kâfî olmadığından mûmâ-ileyhime mekteb-i mezkûr emrâz-ı etfâl ve dâhiliye mu^{c}allimi ka'immakam Sâlih Bey'in dahi terfîki ve kendilerinin emsâli misillü harcırâh ve tahsîsât i^{c}tâsıyla ve dört mâh müddetle Paris'e i^{c}zâmları 22 Rebi^{c}u'l-ahir 312 târîhli tezkire-i ^{c}aliyye-i Ser^{c}askerî ile ^{c}arz ve istîzân kılınmış olduğu gibi mezkûr aşının tertîb ve istihzârı husûsunda kendisinin dahi hidmeti mesbûk olup hattâ geçende işbu aşı ile tedâvî ettiği bir İslâm kadını iktisâb-ı ^{c}âfiyet ettiğinden ve mezkûr devânın suhûletle istihzârı kabil olamayıp kendisi Mösyö Pasteur'ün laboratuvarında senelerce çalışmış ve Dersa^{c}âdet'te te'sîs buyurulan laboratuvarın müdîri bulunmuş olduğu cihetle mârrü'z-zikr ^{c}ilâcın istihzârı içün inşâsı îcâb eden laboratuvar hakkında Mösyö Roux ile müzâkere etmek üzere on beş gün müddetle Paris'e ^{c}azîmetine müsâ^{c}ade i^{c}tâsı Paris'e hey'et-i tıbbiye i^{c}zâmından daha fâ'ideli tedbîr olacağı Doktor Mösyö Nikol tarafından ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınmış olduğundan zikr olunan tezkire ve ^{c}arîza Meclis-i Mahsûsa-i Vükelâca mütâla^{c}a ve mukaddemâ Paris'e gönderilip ^{c}avdet eden Mîrlivâ Zo'eros Paşa'dan şimdiye kadar istifâde edilmediği gibi paşa-yı mûmâ-ileyhin adam da yetiştirmediği nazar-ı dikkate ahz ile bu bâbda verilecek karârın tezkire ve ^{c}arîza-i mezkûrenin i^{c}âdesiyle bâ-mazbata ^{c}arz-ı huzûr-ı ^{c}âlî kılınması mukteza-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 24 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 12 Teşrîn-i Evvel 310 [25 Ekim 1894 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXVII: İ.HUS 30/99

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
3627

Kuş palazı ^{c}illetine karşı keşf olunan devâ-yı cedîdin i^{c}mâli içün muktezî alât ve malzemenin i^{c}tâsı emr u fermân buyurulmuş ve Dersa^{c}âdet'te bir Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmi mevcûd bulunmuş olduğundan li-ecli'l-ta^{c}lîm Paris'e etıbbâ irsâlinden sarf-ı nazar olunması ve bu iş içün tarafından intihâb olunacak Avrupalı bir me'mûrun ta^{c}yîniyle iktizâ eden masârifin te'mîni içün i^{c}âne celb ve cem^{c} edilmesi makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i mülûkâne olur ise ol bâbda lâzım gelen lâyihayı takdîm edeceğine ve devâ-yı mezkûru Doktor Roux'dan taleb eylemiş ise de her taraftan metâlibât vukû^{c} bulduğundan ^{c}ilâcın buraca i^{c}mâli lâzım geleceği bildirilmiş idüğüne dâ'ir Doktor Nikol'ün ^{c}arîzası mûmâ-ileyhin evvelki lâyihasıyla birleştirilerek Bâb-ı ^{c}Âlîce îcâbına bakılmak üzere ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn leffen taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine tisyâr kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 30 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 18 Teşrîn-i Evvel 310 [31 Ekim 1894 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXVIII: İ.HUS 31/54

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
Numero
4126

Paris'te muᶜallim Mösyö Roux tarafından keşf edilmiş olan kuş palazı hastalığı aşı ᶜameliyâtının memâlik-i şâhânede mevkiᶜ-i icrâya vazᶜı zımnında ᶜameliyât-ı mezkûreyi tahsîl içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneden dört zâtın iᶜzâmı hakkında taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerî'den ve mezkûr aşının tertîb ve istihzârı hakkında Mösyö Roux ile müzâkere etmek üzere Paris'e hey'et-i tıbbiye iᶜzâmından sarf-ı nazarla kendisinin on beş gün müddetle Paris'e ᶜazîmetine ruhsat iᶜtâsı ve bu iş içün tarafından intihâb olunacak Avrupalı bir me'mûrun taᶜyîniyle masârif-i müteferrikanın te'mînine dâ'ir Doktor Nikol cânibinden takdîm kılınıp havâle buyurulan tezkire ve ᶜarîza lede'l-mütâlaᶜa bu bâbda maᶜlûmât-ı lâzimeyi istihsâl etmek üzere tezkire-i ᶜaliyye-i Serᶜaskerîde beyân olunduğu vechile etıbbâ-yı ᶜOsmâniyeden birkaç zâtın Paris'e iᶜzâmı münâsib görünmüş ise de mûmâ-ileyh Doktor Nikol kendisinin hidmet-i Devlet-i ᶜAliyye'de bulunduğu hâlde aharlarının hükûmet-i seniyye cânibinden iᶜzâm edilmesine muvâfakat edemeyeceğini ve hîn-i ᶜavdette mezkûr aşı ᶜameliyâtını buraca lâzım gelenlere taᶜlîm eyleyeceğini ifâde eylediği Tophâne Müşîri ve ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı paşa hazretleri tarafından beyân edilmesiyle şimdilik dîger etıbbâ iᶜzâmından sarf-ı nazarla mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün on beş gün müddetle Paris'e iᶜzâmına müsâᶜade olunması tensîb edildiğini mutazammın Meclis-i Mahsûsa-i Vükelâdan kaleme alınan mazbatanın takdîmiyle ol bâbda istîzân-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâneyi şâmil vâsıl-ı dest-i taᶜzîm olan 8 Cemâdiye'l-evvel 312 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri melfûflarıyla berâber manzûr-ı ᶜâlî olarak ber-vech-i ᶜarz ve istîzân îfâ-yı muktezâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-südûr buyurulmak ve zikr olunan tezkire-i sâmiye-i fahimânelerinin ᶜale'l-usûl hâmiş-i terkîmiyle iᶜâdesi mukarrer bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 15 Cemâdiye'l-evvel 312 ve fî 2 Teşrîn-i Sânî 310 [14 Kasım 1894 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXIX: İ.HUS 31/74

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
Numero
4301

Kuş palazı hastalığına karşı Doktor Roux tarafından ihtirâ^{c} olunup Doktor Mösyö Chantemesse cânibinden ^{c}arz-ı huzûr-ı ^{c}âlî kılınmış olan bir kutu ^{c}ilâc hakkında icrâ-yı tedkîkat etmek üzere huzzâk ve mehere-i etıbbâdan mürekkeb olarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede teşkîl olunan komisyon-ı mahsûs tarafından kaleme alınan raporda mezkûr kutu derûnundaki ^{c}ilâc bir ve nihâyet iki hastaya kifâyet edecek mikdârda olup şu devânın hiç olmaz ise yüz hastada komisyonca icrâ-yı tecrübesinden akdem ^{c}illet-i mezkûreye karşı bir devâ olup olmadığının ve işbu hastalıkta kullanılmakta olan vesâ'it-i mü'essire-i sâ'ireye ez-her cihet tefevvuk edip etmediğine dâ'ir kat^{c}î bir istatistik tanzîm olunamayacağından devâ-yı mezkûrdan şimdilik beher hafta postasıyla elli şişe mikdârının Paris'ten celbi muktezî olduğu ve hastaların sûret-i müteferrikada tedâvîsinden mezkûr istatistiğin tamâmiyle fennî olması gayr-ı kabil idüğünden musâbînin sûret-i muntazama ve dâ'imede komisyonun nezâreti altında tedâvîsine mahsûs olmak üzere lâ-ekall yirmi yataklık bir mahallin tahsîs edilmesi ve netîce-i tedkîkatında mârrü'z-zikr ^{c}ilâcın kuş palazına karşı bir devâ-yı kat^{c}î olduğu tahakkuk eder ise o vakit ta^{c}mîmen isti^{c}mâline müsa^{c}âde olunması tezekkür edildiği beyân olunduğu Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden ^{c}arz ve iş^{c}âr olunmuş ve sûret-i ma^{c}rûza nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede karîn-i tensîb olarak ihzârına lüzûm gösterilen yirmi yataklık hastahânenin nerede yapılması lâzım gelir ise taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle bi'l-muhâbere inşâ ve ihzâr edilmesi ve ^{c}arz olunduğu vechile mezkûr devâdan şimdilik beher hafta postasıyla elli şişe mikdârının Paris'ten celbiyle tecrübesinin icrâ ve yapılacak istatistiğe göre hâsıl olacak netîcenin ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınması hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî hükm-i münîfi müşîriyet ve nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîğ edilmiş ve bu bâbda taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerinden mu^{c}âvenet ve teshîlât-ı lâzimenin îfâsı ve ol vechile bir hastahâne yapılacağının gazetelerle i^{c}lânı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî cümle-i münîfinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 20 Cemâdiye'l-evvel 312 ve fî 7 Teşrîn-i Sânî 310 [19 Kasım 1894 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCLXXX: İ.HUS 32/14

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
5154

Kuş palazı hastalığından musâb olanların Doktor Roux tarafından keşf olunan usûl-i cedîdeye göre tedâvîsine mahsûs olarak Dersa^{c}âdet'te inşâ edilecek ^{c}ameliyâthânenin sûret-i te'sîsi hakkında ba^{c}zı mütâla^{c}atı hâvî Doktor Nikol cânibinden takdîm-i hâk-i pây-i ^{c}âlî kılınan ^{c}arîza ile mezkûr ^{c}ameliyâthânenin resim ve planı manzûr-ı dekayık-ı nüşûr-ı hazret-i pâdişâhî oldu. Yâver Bey'e tevdî^{c}an savb-ı sâmî-i fahîmânelerine irsâl olunan albümde resimleri matbû^{c} ebniyenin fiyâtı ehven olmakla berâber inşâsı sehl ve bir yerden dîger mahalle nakli dahi kabil bulunması cihetiyle mârrü'z-zikr ^{c}ameliyâthânenin ebniye-i merkume usûlünde te'sîsi daha muvâfık ve mezkûr albümde "A" harfiyle işâret buyurulan şekil dahi dîgerlerine râcih görülmüş olduğundan Rusyalı mi^{c}mâr Mösyö Şeryakof ile mûmâ-ileyh Doktor Nikol nezd-i sâmî-i sadâret-penâhîlerine celb ve da^{c}vet olunarak ^{c}ameliyâthânenin makrûn-ı istihsân-ı ^{c}âlî olan şekle tevfîkan mı yoksa başka bir tarzda mı inşâsı münâsib olacağı anlaşıldıktan ve cesâmetiyle taksîmât-ı dâhiliyesi karârlaştırıldıktan sonra îcâb eden binânın hemân kurdurulmak üzere serî^{c}an celb edilmesi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunmuş ve Doktor Nikol'ün tevdî^{c} ve takdîm eylediği evrâk ile kabil-i nakl-i ebniyede isti^{c}mâl olunan kaplama tahtanın numûnesi ve dîger bir hastahâne resmi dahi sûy-i celîl-i fahâmet-penâhîlerine tisyâr kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Cemâdiye'l-ahir 312 ve fî 27 Teşrîn-i Sânî 310 [9 Aralık 1894 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCLXXXI: İ.HUS 32/53

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ’iresi
5438

Gümüşsuyu Hastahânesine yatırılan efrâd-ı cedîdeden birinin mukayyi’âtı kolera mikrobunu hâvî olduğu mu^{c}âyenesine gönderilmiş olan Doktor Nikol’ün ol bâbda i^{c}tâ eylemiş olduğu raporunda gösterilmiş olduğu Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinden ^{c}arz ve iş^{c}âr kılınmış olduğundan Şehremâneti’ndeki hıfzü’s-sıhha komisyonu tarafından bu bâbda ne yapılmak lâzım gelir ise icrâsı ve hastalığın men^{c}-i sirâyeti içün tedâbîr-i lâzimenin ittihâzı ve bir de nefer-i merkumun ber-hayât idüğü ikinci fırka-i hümâyûn kumandanlığının bu mâddeye dâ’ir olan ^{c}arîzasında münderic bulunmasıyla burasının da nazar-ı dikkatten dûr tutulmaması şeref-südûr buyurulan emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 19 Cemâdiye’l-ahir 312 ve fî 6 Kânûn-ı Evvel 310 [18 Aralık 1894 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCLXXXII: İ.HUS 34/37

1)
Cenâb-ı rabb-ı mennân zât-ı akdes-i hümâyûnları ve ^{c}umûm bilâd u ibâdı her türlü âfâttan mâsûn buyursun. Âmîn.
Yıldız Sarây-ı şevket-ihtivâ-yı şâhâneleri etrâfındaki ^{c}askerî kışlalarında kolera ^{c}illeti ser-nümâ-yı zuhûr etmesine nazaran ^{c}illet-i mezkûreden musâb olup Yıldız Hastahânesinde bulunan hastagânı Bahriye Hastahânesine nakli husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı gîtî-sitânîlerinin merâhim-efzâ-yı südûr buyurulmuş ve üç gün zarfında on beş ^{c}aded hastagân mezkûr Bahriye Hastahânesine nakl olunmuşlardır. Mezkûr hastahânenin etıbbâsı koleradan musâb olup da vefât etmeyen hastagânı koleradan tutulmamış nazarıyla bakıp ol vechile beyân-ı keyfiyete kalkışmışlardır. Hâlbuki kulları mezkûr hastahâneye gönderilen hastagândan on iki neferi bizzât mu^{c}âyene etmiş ve üzerlerinde kolera ^{c}alâ'imi müşâhede eylemişim. Ve bu hâl her gûne entrikadan hâric olan hâzık-ı etıbbânın tasdîk-gerdesi olduğu şübhesizdir.
Binâ'en-^{c}aleyh bu bâbda hiçbir gûne mübâyenet ve iştibâha mahall kalmamak üzere koleradan musâb olduğu tebeyyün eden hastagânın ifrâzâtı behemehâl Doktor Mösyö Nikol cânibinden tahlîl olunmak üzere mûmâ-ileyhe irsâli elzem olup mûmâ-ileyhin vereceği cevâb üzerine hiçbir vechile şübheye mahall kalmayacağından ol vechile icrâ-yı îcâbı husûsuna irâde-i mekârim-^{c}âde-i cenâb-ı hilâfet-penâhîlerinin şeref-südûr buyurulması istirhâmına cür'et eylerim.
İşte bu makûle sehviyât kabîlinden olarak geçen hafta zarfında Gümüşsuyu Hastahânesinde bulunan bir marîzin koleradan musâb olmadığı Şehremânet-i celîlesinin dört ^{c}aded tabîbi tarafından beyân olunduğu hâlde teklîf-i ^{c}âcizânem üzerine marîz-i merkumun ifrâzâtı Doktor Nikol cânibinden tahlîl olunarak kolera ^{c}alâ'iminin kâffesi mevcûd bulunduğu tebeyyün etmiş ve iki gün sonra bî-çâre marîz üzerinde bütün kolera ^{c}alâ'imi zâhiren nümâyân olduğu hâlde terk-i hayât etmiştir. Binâ'en-^{c}aleyh tahlîlât-ı lâzimenin vakt u zamânıyla ^{c}adem-i icrâsından nâşî ^{c}illetin intişâr ve sirâyetine sebeb olduğu ^{c}arzına cür'et olunur. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân lutf u ihsân hazret-i veliyyü'l-ni^{c}met-i bî-minnet şevketlü kudretlü pâdişâh efendimiz hazretlerinindir.
Fî 25 Kânûn-ı Sânî 310 [7 Şubat 1895 Perşembe]
Kulları
Doktor Marjeri / Dr. L. Margery

2)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
7436

Koleranın men^{c}-i intişârı ve sirâyeti ve hastalığın teşhîsi husûsunda bir gûne tereddüd ve şübheye mahall kalmamak üzere tahlîlât-ı lâzimenin vakt u zamânıyla icrâsı içün ^{c}illet-i mezkûreden musâb olanların ifrâzâtı berâ-yı tahlîl Doktor Mösyö Nikol'e gönderilmiş ve mûmâ-ileyhin vereceği cevâb üzerine iktzâsının îfâsı Doktor Marjeri tarafından bâ-rapor ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınmış olduğundan îcâb-ı hâlin icrâsı şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 11 Şa^{c}bân 312 ve fî 25 Kânûn-ı Sânî 310 [7 Şubat 1895 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCLXXXIII: İ.HUS 35/55

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
8780

Mösyö Nikol bayrama kadar olan me'zûniyet salâhiyetinden sarf-ı nazarla burada kuş palazı serumunu tedârik içün kalmak istediği hâlde bakteriyoloji tedrîs eden şâkirdândan refâkatine almak istediği üç efendi verilmediğinden hidemâtının takdîr olunmadığını ifâde etmek üzere Paris'e ᶜazîmete karar verdiğini bildirmesiyle kendisine vesîle-i şikâyet verilmemek içün istediği efendilerin refâkatine iᶜtâsı istîzânına dâ'ire-i resîde-i dest-i tebcîl olan fî 5 Ramazân 312 târîhli tezkire-i sâmiye-i fahîmâneleri manzûr-ı ᶜâlî olarak îcâbına bakılmak üzere keyfiyet taraf-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerine havâle buyurulmuş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî teblîğ-i mâddeye İbtidâr kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Ramazân 312 ve fî 2 Mart 311 [14 Mart 1895 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCLXXXIV: İ.HUS 40/49

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
1675

Maᶜlûm-ı sâmiye-i sadâret-penâhîleri olduğu vechile kuş palazı ᶜilletinin tedâvîsi içün ahîren Fransa'da Doktor Roux tarafından bir usûl keşf edilmiş olup min'el-kadîm tedâvîsindeki ᶜusretten dolayı mûcib olduğu vefeyâtın kesreti cihetiyle halka îrâs eylediği vahşet müstağni-i beyân bulunan ᶜillet-i mühlike-i mezkûreye giriftâr olanların usûl-i mezkûre ile icrâ-yı müdâvâtı ve bu sûretle birçok bî-çâregânnın muhâfaza-i hayâtı ᶜâlem-i insâniyet içün cidden sezâvâr-ı şükr u mefharet-i muvaffakiyâttan olduğundan ve nehîr-i emâl-i hayriyet-iştimâl-i mülûkâneleri sunûf-ı tebᶜa-i şâhânelerinin bi'l-vücûh husûl-i refâh ve saᶜâdeti husûsuna maᶜtûf olan velî-niᶜmet-i bî-minnetimiz şehriyâr-i merâhim-şiᶜâr efendimiz hazretleri kuş palazı hastalığının tedâvîsine mahsûs usûlün memâlik-i devlet-i ᶜaliyyelerinde dahi tatbîki bi'l-hassâ arzû buyurmakta olduklarından bu bâbda Doktor Nikol tarafından Doktor Marjeri'ye yazılıp leffen sûy-i sâmî-i dâver-i eᶜâzimîlerine irsâl kılınan tezkirenin mü'erâsına göre ᶜillet-i mezbûreye dûçâr olanların tedâvîsi içün mümkün olduğu kadar az zamân zarfında vücuda getirilmek ve îcâbât-ı fenniyeye tamâmiyle muvâfık olmak ve metânet ve zarâfetine sûret-i mahsûsada iᶜtinâ edilmek ve'l-hâsıl şerâ'it-i lâzimeyi hâ'iz bulunmak üzere münâsib bir mahallde bir hastahâne inşâsı içün iktizâ eden resim ve planları tanzîm ettirilerek ve keyfiyet bi'l-etrâf te'emmül olunarak netîce-i keyfiyetin ᶜarz-ı ᶜatebe-i ᶜulyâ kılınması şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penahî mantûk-ı münîfinden bulunmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 18 Safer 313 ve fî 28 Temmûz 311 [10 Ağustos 1895 Cumartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCLXXXV: İ.HUS 41/74

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
3045

Makam-ı sâmiye-i sadâret-penâhîlerinden bi'l-istîzân istihsâl edilen müsâᶜade-i seniyye-i mülûkâne üzerine kuş palazı serumlarının istihzârı zımnında Nişantaşı civârında bulunan bir hânenin ᶜameliyâthâne ittihâzından dolayı o civâr ahâlisi şikâyette bulunmakta oldukları gibi zâten ᶜameliyâthânenin orada bulundurulması münâsib olmadığından Ok Meydânı taraflarında bir ᶜameliyâthâne te'sîsi şeref-müteᶜallik eden irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı celîlesinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 26 Rebiᶜu'l-evvel 313 ve fî 5 Eylûl 311 [16 Eylül 1895 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsîn

EK – CCLXXXVI: İ.HUS 41/93

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
3141

Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Mösyö Nikol'ün istid^{c}âsı vechile teşrîn-i evvel ibtidâsından on beş nihâyet yirmisine kadar bir müddetle memleketi olan Rouen Şehrine ^{c}azîmetine ruhsat verilmesi ve mûmâ-ileyhin işlemiş olan ma^{c}âşlarının tesviyesiyle berâber ^{c}atıyye-i seniyye-i mülûkâne olarak kendisine bin beş yüz frank dahi i^{c}tâsı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı celîlesinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Rebi^{c}u'l-evvel 313 ve fî 7 Eylûl 311 [19 Eylül 1895 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCLXXXVII: İ.HUS 48/49

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
870

Nişantaşı'nda te'sîs ve inşâ kılınmış olan Bakteriyolojihâne muhassasâtının birkaç mâhdan beri tesviye edilememesinden dolayı müşkülâta tesâdüf edilmekte olunduğundan mucâmelât-ı câriyenin temîn-i hüsn-i devâmı içün sene-i hâl ibtidâsından ictibâren şehrî iki yüz kırk liradan senevî iki bin sekiz yüz seksen liraya bâliğ olacak masârifin her ay nihâyetinde muntazaman Duyûn-ı cUmûmiye İdâresinden tesviyesi ve geçen seneden mütedâhilde kalan ve su ve gaz esmânına câ'id bulunan yetmiş sekiz cOsmânlı Lirası'nın dahi ictâsı Doktor Nikol tarafından istidcâ ve bu sûret mümkün olamadığı takdîrde isticfâ edeceği inbâ olunduğu beyânıyla istîzânı hâvî Tophâne-i cÂmire Müşîriyet-i celîlesinden vârid olup manzûr-ı câlî buyurulan 16 Muharrem 314 târîhli tezkire Meclis-i Vükelâ-yı fahâmice müzâkere-i keyfiyet olunmak üzere şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı câliyesine tevfîkan ve leffen irsal-i sû-yi sâmiye-i sadâret-penâhîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 20 Muharrem 314 ve fî 20 Haziran 312 [2 Temmuz 1896 Perşembe]

EK – CCLXXXVIII: İ.HUS 48/129

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
1965

Nişantaşı'nda te'sîs olunan Bakteriyolojihânenin muhâfaza-i intizâmı içün muhassasâtının tesviye ve îfâ edilmesi şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı celîlinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 19 Safer 314 ve fî 18 Temmûz 312 [30 Temmuz 1896 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCLXXXIX: İ.HUS 49/122

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
4675

Bakteriyolojihâne masârifinden tedâhülde kalıp tesviyesi mukteżâ-yı irâde-i seniyyeden olan altı yüz yetmiş lira henüz tesviye olunmadığından ba^{c}dezîn Bakteriyolojihânenin masârifi muntazaman tesviye edilmek sûretiyle te'mînâta rabt edilmez ise devâm-ı idâresi mümkün olamayacağından bahisle meblağ-ı mezbûrun tesviyesiyle taleb olunan te'mînâtın i^{c}tâsına kadar fî 20 Eylûl Efrencî târîhinden i^{c}tibâren mezkûr Bakteriyolojihâne kapatılıp me'mûruna ruhsat verileceği ifâdesine dâ'ir Doktor Nikol tarafından gönderilen tezkirenin takdîmiyle istîzân-ı irâde-i seniyye-i mülûkâneyi hâvî Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinin tezkiresi manzûr-ı ^{c}âlî buyurularak mûcebince îfâ-yı muktezâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş ve müşîriyet-i müşârü'n-ileyhâya da teblîğ edilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 21 Rebi^{c}u'l-evvel 314ve fî 17 Ağustos 312 [29 Ağustos 1896 Pazar]
Serkâtib-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXC: İ.HUS 50/68

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
6460

Bakteriyolojihâne muhassasâtının Duyûn-ı cUmûmiyece muntazaman tesviyesi hakkında defacâtle irâde-i seniyye-i mülûkâne şeref-mütecallik buyurulmuş olduğu hâlde henüz tesviye olunmamış olduğundan tedâhülde kalan dört yüz sekiz liranın defcaten ictâsıyla mikdâr-ı şehrîsi olan iki yüz kırk liranın dahi muntazaman te'diye ve îfâsı Tophâne-i cÂmire Müşîriyet-i celîlesinin carz ve istîzânı üzerine şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı câliyesinden olarak müşîriyet-i müşârü'n-ileyhâya dahi teblîğ edilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
15 Cemâziye'l-ahir 314 ve fî 9 Teşrîn-i Sânî 312 [21 Kasım 1896 Cumartesi]
Serkâtib-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXCI: İ.HUS 52/68

1)

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârîden ^{c}Ârif Beyefendi Vâsıtasıyla ^{c}Atebe-i Şâhâneye

Cenâb-ı feyyâz-ı rabb-i mennân şehriyâr-ı me^{c}alî-i ^{c}unvân efendimiz hazretlerini kemâl-i sıhhat ve ^{c}âfiyetle ber-devâm buyursun âmîn. Kazâmıza altı mâhdan beri müstevlî olan kuş palazı hastalığı günden güne kesb-i şiddetle yevmiye otuz kırk kadar ciger-pârelerimiz telef olmakta fakr-ı hâlet bir tabîb celbine müsâ^{c}ade bulunmamakta olduğuna mebnî bu ^{c}illete ^{c}âşinâ bir doktorun i^{c}zâmı husûsuna irâde-i seniyye-i hilâfet-penâhînin şeref-sudûr buyurulmasını istirhâm eylediğimiz muhât-ı ^{c}ilm-i ^{c}âlî-i şehriyârîleri buyuruldukta ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân şevketlü mehâbetlü efendimiz hazretlerinindir.

Fî 6 Mart 313 [18 Mart 1897 Perşembe]

Muhtâr-ı Karye-i Eştek Muhtâr-ı Karye-i Şunke Tan Karyesi Muhtarı ^{c}Abdullah

Süfelâ

Muhtâr-ı Mahalle-i Gedik İmâm-ı Mahalle-i Kasab

İsmâ^{c}îl

3)

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu

Baş Kitâbet Dâ'iresi

10913

Kazâlarında kuş palazı ^{c}illeti zuhûr etmesi cihetiyle bir tabîbin i^{c}zâmı istid^{c}âsını hâvî beş imzâ ile Kemâh'dan vârid olan telgrafnâme bâ-irâde-i seniyye-i mülûkâne leffen irsâl-i savb-ı sâmî-i sadâret-penâhîleri kılınmış ve zikr olunan ^{c}illetin tedâvîsinde ihtisâsı olan bir tabîbin lâzım gelen eczâ ve edevât ile berâber hemân mahall-i mezkûra gönderilmesi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âlîsinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Şevval 314 ve fî 8 Mart 313 [20 Mart 1897 Cumartesi]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin

EK – CCXCII: İ.HUS 62/34

Yıldız Sarây-ı Hümâyûn
Baş Kitâbet Dâ'iresi
12581

Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne'de birkaç seneden beri zuhûr edip yüzde doksan kadar telefi mûcib olan vebâ-i bakarî ^{c}illet-i sâriyesinin Çatalca'da zuhûr etmesi üzerine oraya i^{c}zâm olunan Bakteriyolojihâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından telef olan hayvânâtın kanı üzerinde icrâ olunan taharriyât ve tetebbu^{c}ât-ı fenniye netîcesinde maraz-ı mezkûrun mikrobu keşf olunarak hastalığın men^{c}-i sirâyeti bu vâsıta ile te'mîn olunmuş ve bi-^{c}avn-i te^{c}âlâ yakında bir usûl-i telkîhin dahi mevki^{c}-i tatbîka vaz^{c}ı mukarrer bulunmuş olduğu ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin ^{c}arz ve iş^{c}ârından ma^{c}lûm-ı ^{c}âlî buyurulmuş ve bundan akdem İngiltere Hükûmeti'nin teklîfi üzerine mu^{c}allim Koch mu^{c}âvinleriyle berâber iki sene mukaddem ^{c}illet-i mezkûrenin müstevlî olduğu kab-ı müstemlekâtına bi'l-^{c}azîme bir hayli fedâkârlık ihtiyâr olunduğu ve ^{c}illetin tevsî^{c}-i sirâyet etmesi üzerine Paris Dârü'l-^{c}ameliyâtından iki mu^{c}âvin aldırılarak bir seneden beri icrâ-yı tedkîkat edilmekte bulunmuş olduğu ve Avrupaca müntesibîn-i fenn tarafından edilen bunca mesâ^{c}î ve taharriyât semeresiz kaldığı hâlde fenn ve servet-i memleket nokta-i nazarınca ehemmiyet-i ^{c}azamîsi derkâr olan işbu marazın mikrobunu keşf etmek husûsunun Bakteriyolojihâne-i Şâhânece husûlü mücerred muvaffakiyet-i celîle-i hazret-i hilâfet-penâhînin asâr-ı vâcibü'l-tebcîlinden bulunduğu cihetle keyfiyetin gazetelerle i^{c}lânı ve mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün bu bâbdaki tedkîkatının tevsî^{c} ve iktizâ eden akçenin Hazîne-i Celîle-i Mâliyece i^{c}tâsı şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 10 Şevvâl 315 ve fî 19 Şubat 313 [3 Mart 1898 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXCIII: İ.HUS 77/90

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
4362

Vebâya karşı istihzâr olunmakta bulunan serumun Paris'ten tedârik ve celbi şimdiki hâlde mümkün olmadığı gibi hastalık Avrupa'da tevsi^{c} ederse çünkü mezkûr serumu istihzâr eden her memleket kendi menâfi^{c}i içün kemâl-i i^{c}tinâ ile muhâfaza edeceğinden tedâriki bütün bütün imkân hâricinde kalacağı ve vukû^{c} bulacak telkîhât içün serumun serumun kifâyet edemeyeceği tabi^{c}i bulunduğundan Hindistan'da yapıldığı misillü Haffkine usûlüyle ta^{c}kîm edilmiş kültür aşısının buraca i^{c}mâli Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Nikol tarafından bâ-rapor beyân edildiğinden vebâ ^{c}illetine karşı muhâfazası dâ'ire-i sıhhiyeye ^{c}â'id vezâ'iften olan işbu serum ve aşının i^{c}mâline dâ'ire-i mezkûrece bezl-i himmet olunması ve Bakteriyolojihâneye lâzım gelen mu^{c}âvenet-i fenniyenin îfâsına âmâde bulunduğundan mezkûr serum ve aşının buraca i^{c}mâli Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinin ^{c}arz ve iş^{c}ârı üzerine şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 12 Cemâdiye'l-evvel 317 ve fî 6 Eylûl 315 [18 Eylül 1899 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXCIV: İ.HUS 81/92

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
9545

Bakteriyolojihânenin şimdiki bulunduğu dâ'ire mahalle arasında ve …….. bir mevki^{c}de kâin olarak serumun sûret-i kâfiye ve mükemmelede i^{c}mâl ve istihzârına elverişli olmamasına mebnî Haydar Paşa veyâhûd civârında hâlî ve münâsib bir mahallde müceddiden bir bakteriyolojihâne te'sîsi ve inşâsı tezkire-i ma^{c}rûza-i ser^{c}askerî üzerine şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 15 Zilhicce 317 ve fî 2 Nisân 316 [15 Nisan 1900 Pazartesi]

EK – CCXCV: İ.HUS 84/57

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
4101

Esbâb-ı sıhhiyeye mebnî me'mûriyetine ^{c}avdet edemeceği Doktor Nikol tarafından bildirilmiş olan Dâ'ü'l-kelb ^{c}Ameliyâthânesi Müdîri ve Bakteriyolojihâne Müdîr Mu^{c}âvini Doktor Mösyö Marie'nin yerine Fransa'nın Ren Bakteriyolojihâne-i ^{c}Askerî Müdîri Mösyö Sacquépée'nin mûmâ-ileyh Mösyö Marie'nin Ormân ve Ma^{c}âdin Nezâretinden almakta olduğu yetmiş lira ma^{c}âşla ta^{c}yîni Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinin ^{c}arz ve iş^{c}ârı üzerine şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı celîlesinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 24 Cemâziye'l-evvel 318 ve fî 6 Eylûl 316 [19 Eylül 1900 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXCVI: İ.HUS 85/17

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
5193

Vebâ ^{c}illetinin müdâfa^{c}ası zımnında istihsâli emr u fermân buyurulan serumun i^{c}mâli için şimdiki ^{c}ameliyâthânenin ^{c}adem-i vüs^{c}atine mebnî Şişli'de emlâk-ı hümâyûnunda olan ve bir tarafı süvârî karakolhâne-i hümâyûnu ve dîger tarafı maşatlık ve Rusya Hastahânesi ve iki tarafı tarîk-i ^{c}âm ile mahdûd ^{c}arsanın ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretinin ^{c}arz ve iş^{c}ârına mebnî vebâ serumu ^{c}ameliyâthânesi inşâ kılınmak üzere Bakteriyolojihâne-i Şâhâne nâmına ihsân buyurulmuş olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 4 Receb 318 ve fî 15 Teşrîn-i Evvel 316 [28 Ekim 1900 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXCVII: İ.HUS 89/100

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2663

Vebâyı mahv u izâleye muktedir olduğundan bahisle tensîb olunduğu hâlde Dersa^{c}âdet'e gelerek ^{c}arz-ı hidmet edeceğini bâ-tahrîrât iş^{c}âr eyleyen Londra'da Doktor Grifit'in istid^{c}â-i vâkı^{c}ı nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede is^{c}âf ve tensîb buyurulduğundan mûmâ-ileyhin hemân harcırâhı i^{c}tâ ve irsâl olunarak Dersa^{c}âdet'e celb edilmesi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âlîsinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 14 Rebi^{c}u'l-ahir 319 ve fî 17 Temmûz 317 [31 Temmuz 1901 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXCVIII: İ.HUS 90/113

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
4473

Samsun'da şüpheli bir hastalık zuhûr etmiş olduğu haber alındığından tevessü^{c}-i maraza mâni^{c} tedâbîr-i fenniyeye tamâmen tevessül edilmek üzere Bakteriyolojihâne me'mûriyetinden Kolağası Ziyâ ve Şehremânet-i celîlesi ma^{c}iyyetine me'mûr etıbbâdan Yüzbaşı Ferîd Efendilerin Sıhhiye Nezâret-i celîlesince Samsun'a i^{c}zâmları şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âliyesinden olmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 19 Cemâziye'l-ahir 319 ve fî 19 Eylûl 317 [2 Ekim 1901 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCXCIX: İ.HUS 91/16

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
5084

Mekâtib-i Tıbbiye-i Şâhâne şâkirdânıyla Mekteb-i Harbiye-i Şâhânedeki Baytar sınıflarına bakteriyoloji ^{c}ameliyâtını ta^{c}lîm ve tedrîs etmek ve müddet-i me'mûriyeti şimdilik üç sene olmak üzere Dâ'ü'l-kelb Tedâvîhânesi müdîri Doktor Mösyö Remlinger'in ^{c}ilâve-i me'mûriyet olarak Bakteriyolojihâne Müdîriyetine de ta^{c}yîni ve ^{c}ilâve olunan işbu me'mûriyetten dolayı mûmâ-ileyhin ma^{c}âş-ı hâliyesi olan yetmiş liranın üzerine Bakteriyolojihânenin müdîr-i sâbıkı Mösyö Nikol'den kalan ma^{c}âştan kırk lirasının zamm ve ^{c}ilâvesiyle her iki laboratuvar müdîriyetlerine mahsûs olmak üzere ma^{c}âşının yüz on liraya iblâğ ve ma^{c}âş-ı mezkûrun dahi ke-mâ-fî's-sâbık Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretinden tesviye ve i^{c}tâsı şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 12 Receb 319 ve fî 11 Teşrîn-i Evvel 317 [25 Ekim 1901 Cuma]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCC: İ.HUS 91/18

2)
Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye
Tahrîrât Odası
^{c}Aded
109

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Musâbînin vücûdlarında hıyarcık tevlîd eden ba^{c}zı emrâzın sûret-i kat^{c}iyede teşhîsiyle bu yüzden vukû^{c}a gelen hatâların ba^{c}dezîn men^c-i tekrârı bakteriyoloji fennine tatbîkan tedkîkat icrâsına vâbeste bulunmasına ve bu gibi tedkîkatın dâhil-i şehirde îfâsı mahzûrdan sâlim olamamasına nazaran fî-mâ-ba^{c}d şübheli hastalıklara dûçâr olan eşhâs Kavak Tahaffuzhânesine nakl olunarak hastalıkları hakkında bakteriyoloji tedkîkatı icrâ kılınmak üzere mezkûr tahaffuzhâneye bu fenne âşinâ bir tabîbin sûret-i dâ'imede ve bir misli zamm-ı ma^{c}âş ile ta^{c}yîniyle berâber yüz lirâ kadar bir masrafla âlât ve edevât-ı lâzimenin mübâya^{c}asıyla tahaffuzhânedeki barakalardan birinin laboratuvar ittihâzı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı celîlinden bulunduğu beyân-ı ^{c}âlîsiyle îcâbının inbâsını âmir 15 Teşrîn-i Evvel 317 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyede lede'l-kırâ'a bir hastanın fî'l-hakîka vebâya musâbiyeti tedkîkat-ı serîriye ile sûret-i kat^{c}iyede hükm edilemeyip tedkîkat-ı serîriyeyi itmâm etmek ve vebâya musâbiyeti kat^{c}iyyen hükme medâr olmak içün tedkîkat-ı bakteriyolojiye fennen la-büdd ve lâ-cerem olduğu ve Meclis-i Umûr-ı Sıhhiye her musâb vukû^{c}unda bu tedkîkat-ı bakteriyolojiyenin de icrâsına lüzûm göstererek fakat ba^{c}zan intizârı netîcesiz kaldığı hâlde bu noksânın itmâmı emrinde ^{c}inâyet-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan emr u fermân-ı isâbet beyân-ı hümâyûn-ı mülûkâne sâ'ir kâffe-i emsâli gibi ^{c}ayn-ı hikmet ve hakîkat olup pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyeleri içün böyle bir laboratuvarın vücûda getirilmesi emrinde minnet-dâr-ı ^{c}âtıfet-i seniyye olacak olanların birisi de Meclis-i Umûr-ı Sıhhiye olacağı ve hattâ tahaffuzhânelerin mevzû^c lehleri bundan başka bir şey olmakla berâber mahzâ hükm-i irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhînin emr-i infâzınca te'ahhura sebeb olmamak içün Manastırağzı Tahaffuzhânesindeki barakalardan birinin muvakkaten terkine de şitâb edilmek lâzım geleceği bedîhiyâttan olup ancak bir hastayı tedkîkat-ı bakteriyolojiye icrâsı içün evvelâ Kavak Tahaffuzhânesine göndererek hastalık tebeyyün eder ise oradan dahi tekrâr Serviburnu'ndaki hastahâneye nakl etmek hastanın hayâtınca mehâzîri müstelzim olacağı gibi yine tahaffuzhânede alıkonularak oraca tedâvîsi de sâye-i ^{c}âtıfet-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde Serviburnu Hastahânesinin inşâ edilmesindeki maksad ile tevâfuk etmeyip o hâlde hastahâne-i mezkûr lüzûmsuz kalmış ve karantina umûru içün mevzû^c olan Kavak Tahaffuzhânesi ise tekrâr vebâ musâbiyeti hastahânesi hâline ^{c}avdet etmiş olacağına ve kışın takribî hasebiyle cüz^{c}îce sert havalarda Kavak Tahaffuzhânesine istimbot ve sandalların yanaşması kabil olamamaktan fazla soğuk rüzgârlara karşı hastaların sevkinde dahi mehâzîr-i vahîme muhakkak görüleceğine ve gazetelerde beyân olunduğu üzere Serviburnu Hastahânesinin ikmâli der-dest olup orada bir küçük pavyonun laboratuvar hâline ifrâğı her vechile enseb görüleceğine nazaran buralarının ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınarak me^{c}a-hazâ yine ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne şeref-sâdır olur ise idâre-i sıhhiyece hükm-i münîfine ittibâ^c kılınacağı husûslarına karâr verilmiş olduğunun cevâben huzûr-ı sâmî-i dâver-i efhamîlerine ^{c}arz ve izbârı dâ'ire-i sıhhiyeden ifâde kılınmağla emr u fermân-ı hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Receb 319 ve fî 17 Teşrîn-i Evvel 317 [30 Ekim 1901 Çarşamba]
Sıhhiye Nâzırı

3)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ’iresi
5145

Musâbînin vücûdlarında hıyarcık tevlîd eden ba^{c}zı emrâzın sûret-i kat^{c}iye teşhîsiyle bu yüzden vukû^{c}a gelen hatâların ba^{c}demâ men^{c}-i tekrârı bakteriyoloji fennine tatbîkan tedkîkat icrâsına vâbeste bulunmasına ve bu gibi tedkîkatın dâhil-i şehirde îfâsı mahzûrdan sâlim olamamasına binâ’en fî-mâ-ba^{c}d şübheli hastalıklara dûçâr olan eşhâs Serviburnu’ndaki hastahâneye nakl olunarak hastalıkları hakkında bakteriyoloji tedkîkatı icrâ kılınmak üzere mezkûr hastahâneye bu fenne âşinâ bir tabîbin sûret-i dâ’imede ve bir misli zamm-ı ma^{c}âş ile ta^{c}yîniyle berâber yüz lirâ kadar bir masrafla âlât ve edevât-ı mukteziyenin mübâya^{c}asıyla hastahânenin pavyonlarından birinin laboratuvar ittihâzı muvâfık-ı maslahat olacağından ona göre îcâb-ı keyfiyete bakılması şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âlîsinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 14 Receb 319 ve fî 14 Teşrîn-i Evvel 317 [27 Ekim 1901 Pazar]
Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

4)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
869

Musâbînin vücûdlarında hıyarcık tevlîd eden ba^{c}zı emrâzın sûret-i kat^{c}iye teşhîsiyle bu yüzden vukû^{c}a gelen hatâların men^{c}-i tekrârı bakteriyoloji fennine tatbîkan tedkîkat icrâsına vâbeste bulunmasına ve bu gibi tedkîkatın dâhil-i şehirde icrâsı mahzûrdan sâlim olamamasına binâ’en fî-mâ-ba^{c}d şübheli hastalıklara dûçâr olan eşhâs Kavak Tahaffuzhânesine nakl olunarak hastalıkları hakkında bakteriyoloji tedkîkatı icrâ kılınmak üzere mezkûr tahaffuzhâneye bu fenne âşinâ bir tabîbin sûret-i dâ’imede ta^{c}yîniyle yüz lirâ kadar bir masrafla âlât ve edevât bi’l-mübâya^{c}a tahaffuzhânedeki barakalardan birinin laboratuvar ittihâzı hakkında şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî hükm-i celîli Sıhhiye Nezâret-i celîlesine lede’l-teblîğ işbu emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i pâdişâhî ^{c}ayn-i hükûmet ve hakîkat olup ancak bir hastayı evvelâ Kavak Tahaffuzhânesine göndererek hastalık tebeyyün eder ise oradan dahi Serviburnu’ndaki hastahâneye nakl etmek hastanın hayâtınca birçok mehâzîri müstelzim olacağı gibi mezkûr tahaffuzhânede alıkonulması da Serviburnu’ndaki hastahânenin inşâsındaki maksada tevâfuk etmeyeceğine ve ikmâl-i der-dest bulunan mezkûr hastahâne küçük bir pavyonun laboratuvar hâline ifrâğı te’mîn-i maksada kâfî olacağına nazaran istîzân-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâneyi mutazammın nezâret-i müşârü’n-ileyhâdan cevâben gelen tezkire ^{c}arz ve takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechile emr u fermân buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunur efendim.
Fî 18 Receb 319 ve fî 18 Teşrîn-i Evvel 317 [31 Ekim 1901 Perşembe]

EK – CCCI: İ.HUS 92/1

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
6708

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye merbût Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri olup bi'l-isti^{c}fâ memleketine gitmiş olan Doktor Nikol'den münhal kalan ma^{c}âştan dört bin kuruşunun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtından ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki Paşa hazretlerine tahsîsi ve iki bin beş yüz kuruşunun Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nâzırı Ferîk Rızâ Paşa hazretlerinin Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinden almakta olduğu ma^{c}âşa ve iki bin beş yüz kuruşunun da Mekâtib-i ^{c}Askeriye Müfettişi Ferîk İsmâ^{c}îl Paşa hazretlerinin ma^{c}âşına zammı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âlîsinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 2 Ramazân 319 ve fî 30 Teşrîn-i Sânî 317 [13 Aralık 1901 Cuma]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCII: İ.ML 23/5

1)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
Numero
40

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Evvelce de ᶜarz olunduğu vechile kuş palazı ᶜameliyâthânesinin üç yüz on üç sene-i mâliyesinin muhassasâtı büdceye dâhil olmadığı iddiᶜâsıyla Mâliye Nezâret-i celîlesinden iᶜtâ edilmekte ve bu bâbda vukûᶜ bulan mürâcaᶜat-ı kemterânem üzerine makam-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerinden yazılan tezkire-i sâmiyenin infâz-ı ahkâmı nezâret-i müşârü'n-ileyhâca hâlâ tereddüd edilmekte olmasına nazaran idârenin umûru büsbütün sekteye uğramış ve güzârât eden dört mâh zarfında lâzım gelen masârif taraf-ı ᶜâcizânemden tesviye olunup mehmâ-emken idâre-i maslahata gayret olunursa da dünkü gün takdîm olunan dîger tezkire-i ᶜâcizânemde ᶜarz olunduğu vechile kontratım mûcebince bugün me'zûnen Paris'e ᶜazîmet etmekte olduğumdan ve müddet-i gaybûbetim zamânında umûr-ı idâre-i fenniye muᶜâvin-i ᶜâcizânem vâsıtasıyla îfâ olunacak ise de Bakteriyolojihânedeki bârgîr ve hayvânâtın iᶜâşesiyle masârifât-ı sâ'irenin tesviyesi içün akçe bulunmadığından bu hâlde ne sûretle muᶜâmele edecekleri mechûl-i ᶜâcizânem bulunduğundan bu bâbda ᶜâcizlerine bir gûne mes'ûliyet terettüb etmemek üzere işbu ᶜarîzanın takdîmine cür'et-yâb oldum. Binâ'en-ᶜaleyh kuş palazı serumunun iᶜmâlinden hükûmet-i seniyyece ferâgat olunmuş ise mevcûd olan bârgîr ve sâ'ir hayvânların bilâ-iᶜâşe terk ile teleflerine meydân verilmemek üzere fürûhtları zımnında evâmir-i lâzime iᶜtâsı ve serumun iᶜmâline devâm olunmak arzû buyurulduğu takdîrde geçen seneler misillü muhassasât-ı lâzimenin Bank-ı ᶜOsmânî tarafından be-her-hâl bugünlerde tesviye ettirilmesi menût-ı re'y-i ᶜâlî-i cenâb-ı müşîrîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 17 Safer 1315 ve fî 6 Temmûz 313 [18 Temmuz 1897 Pazar]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

2)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded
13

Makam-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş palazı ᶜameliyâthânesinin üç yüz on üç senesi muhassasâtı büdceye dâhil olmadığı beyânıyla Mâliye Nezâret-i celîlesinden iᶜtâ edilmemekte olduğundan ve kontratosu mûcebince me'zûnen Paris'e müteheyyi'-i ᶜazîmet bulunduğundan bahisle muᶜâvinleri tarafından ittihâz edilecek idâre hakkında kendisinin mes'ûl tutulmaması ifâdesini hâvî Doktor Mösyö Nikol tarafından verilen müzekkere leffen pîş-gâh-ı sâmî-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine ᶜarz ve takdîm kılnımış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
20 Safer 315 ve fî 8 Temmûz 313 [21 Temmuz 1897 Çarşamba]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

3)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded 971

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bin iki yüz doksan sekiz numerolu ve 13 Temmûz 1313 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinin ᶜarîza-i cevâbiyesidir. Mösyö Nikol'ün taht-ı idâresinde bulunan Bakteriyolojihânenin muhassasât-ı seneviyesi olup bin üç yüz on iki senesi muvâzenesi hâricinde bulunan elli dört bin kuruş ile orada sarf olunmakta olan gaz ve su masrafı bulunan on sekiz bin altı yüz kuruşun ahîren şeref-vârid olan 3 ve 20 Haziran 312 târîhli tezkire-i sâmiye ve buyuruldu-ı ᶜâlî-i fahîmâneleri mûcebince Tıbbiye-i Mülkiyenin sene-i merkume muvâzenesine zamm ve ᶜilâve edildiği kayden tebeyyün etmiş ve sâlifü'z-zikr iki kalem mebâliğ bin üç yüz on üç senesi muvâzenesine dahi dâ'iresince idhâl edilip hâlbuki komisyon-ı mahsûsunca bi'l-ᶜumûm masârifât sinîni-i mezkûre-i maᶜlûme hadd vasatı mütehakkıkı iᶜtibâriyle dâhil-i büdce edilerek sinîn-i mezkûrenin iktizâsından sonraki masraf zamâyiminin ayrıca zamm ve ᶜilâvesine lüzûm görülmediği cihetle o cümleden maᶜdûd olan işbu iki kalem akçenin açıkta kaldığı bi'l-tedkîk anlaşılmış ve muvâzene-i mezkûre ol sûretle irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iktirân edip muvâzene hâricinde akçe sarfı dahi taht-ı memnûᶜiyette bulunmuş ise de muhassasât-ı mezkûrenin tesviye olunagelmekte bulunmasına binâ'en mezkûr iki kalem yetmiş iki bin altı yüz kuruşun sene-i merkume muvâzenesi açığına ve tıbbiye-i mülkiye tahsîsâtına ᶜilâvesi zarûresi olduğundan ol vechile îcâbı icrâ olunmak üzere usûlen îcâb eden buyuruldu-ı ᶜâliyesinin irsâl buyurulması iktizâ edeceği muhâsebe-i ᶜumûmiye-i mâliyeden ifâde ve mürsel evrâk leffen takdîm ve iᶜâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 15 Rebiᶜu'l-evvel 1315 ve fî 3 Ağustos 313 [14 Ağustos 1897 Cumartesi]
Mâliye Nâzırı

4)
Bâb-ı ᶜÂlî Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
822

ᶜAtûfetlü Efendim Hazretleri
Kuş palazı ᶜameliyâthânesinin üç yüz on üç senesi muhassasâtı büdceye dâhil olmadığı beyânıyla Mâliye Nezâret-i celîlesinden iᶜtâ edilmemekte olduğuna dâ'ir ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden gelen tezkire üzerine sebk eden işᶜâra cevâben Mösyö Nikol'ün taht-ı idâresinde bulunan Bakteriyolojihânenin muhassasât-ı seneviyesi olan elli dört bin kuruş ile orada sarf olunmakta olan gaz ve su masrafı bulunan on sekiz bin altı yüz kuruşun sene-i merkume muvâzenesine dâ'iresince idhâl edilip hâlbuki komisyon-ı mahsûsunca bi'l-ᶜumûm masârifât-ı sinîn-i sâlise-i maᶜlûme hadd vasatı mütehakkıkı iᶜtibâriyle dâhil-i büdce edilerek sinîn -i mezkûrenin iktizâsından sonraki zamâyiminin ayrıca zamm ve ᶜilâvesine lüzûm görülmediği cihetle o cümleden maᶜdûd olan işbu iki kalem akçe açıkta kalmış ise de muhassasât-ı mezkûre tesviye olunagelmekte bulunmasına nazaran sâlifü'z-zikr iki kalem cemᶜan yetmiş iki bin altı yüz kuruşun sene-i merkume muvâzenesi açığına ve tıbbiye-i mülkiye tahsîsâtına ᶜilâvesi lüzûmunu hâvî Mâliye Nezâret-i celîlesinden gelen tezkire melfûflarıyla ᶜarz ve takdîm olunmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve südûr buyurulur ise mantûk-ı ᶜâlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.
Fî 23 Rebiᶜu'l-evvel 315 ve fî 11 Ağustos 313 [22 Ağustos 1897 Pazar]

Sadr-ı aʿzam

Maʿrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i taʿzîm olup melfûfuyla manzûr-ı ʿâlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müteʿallik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Rebiʿu'l-ahir 315 ve fî 21 Ağustos 313 [2 Eylül 1897 Perşembe]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin

EK – CCCIII: İ.ML 26/39

1)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 122

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol tarafından Çatalca’da zuhûr eden vebâ-i bakarî ^{c}illetinden telef olan hayvânâtın kanı üzerinde keşf olunan mikrob vâsıtasıyla hayvânât-ı bakariyece telkîh-i tecrübelerin icrâsıyçün sarfı iktizâ eden üç yüz liranın tesviyesi muktezâsı irâde-i seniyye-i cenâb-ı tâcîdârîden bulunacağı beyân-ı ^{c}âliyesiyle îcâbının icrâsı şeref-vârid olan üç bin iki yüz on beş numerolu ve 23 Şubat 313 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde emr u iş^{c}âr buyurulmuştur. Meblağ-ı mezkûr 26 Şubat 313 târîhli Tıbbiye-i Mülkiyenin bin üç yüz on üç senesi tahsîsâtına mahviyyen nakden hazîne-i celîleden tesviye ve îfâ kılınmış ise de tahsîsât-ı mezkûre dâhilinde karşılığı bulunamamış olmasına mebnî zikr olunan üç yüz liranın bedeli olan otuz bin kuruşun bin üç yüz on üç senesi muvâzenesi açığına ve zikr olunan tahsîsâta ^{c}ilâveten mahsûbu zarûrî görünmüş olduğundan ol vechile tesviye ve mahsûbu tensîb buyurulduğu hâlde ^{c}ale’l-usûl buyuruldu-ı ^{c}âlliyesinin irsâli lâzım geleceğinin huzûr-ı sâmiye-i dâver-a^{c}zâmîlerine ^{c}arz ve izbârı Muhâsebe-i Umûmiye-i Mâliyeden ifâde kılınmağın bu bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 4 Zilka^{c}ade 1315 ve fî 14 Mart 314 [26 Mart 1898 Cumartesi]
Mâliye Nâzırı

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Amedî-yi Dîvân-ı Hümâyûn
3243

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Çatalca’da zuhûr eden vebâ-i bakarî ^{c}illetinden telef olan hayvânâtın kanı üzerinde keşf olunan mikrob vâsıtasıyla Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol tarafından hayvânât-ı bakariyede telkîh tecrübeleri icrâsı içün sarfı mukteza-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden olup tesviye olunan üç yüz liranın bedeli olan otuz bin kuruşun üç yüz on üç senesi muvâzenesi açığına ve Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâveten icrâ-yı mahsûbu husûsuna dâ’ir Mâliye Nezâret-i celîlesinin tezkiresi ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla bu bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âliyesi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.
Fî 19 Zilka^{c}ade 315 ve fî 30 Mart 314 [11 Nisan 1898 Pazartesi]
Sadr-ı a^{c}zâm

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}aliyye buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 1 Zilhicce 315 ve fî 11 Nisân 314 [23 Nisan 1898 Cumartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî Tahsin

EK – CCCIV: İ.MLU 2/27

1)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Dîvân-ı Hümâyûn
103

Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in üç yüz yirmi beş senesine ^{c}â'id bakıyye-i matlûbu hakkında tanzîm ve Meclis-i A^{c}yân ve Meb^{c}ûsânca kabûl olunan layihâ-i kanûniyenin mer^{c}iyetine bi'l-istîzân 25 Cemâdiye'l-ahir 328 ve 20 Haziran 326 târîhinde irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmağla mârrü'l-beyân lâyiha-i kanûniye ile ol bâbdaki karâr-nâme ve evrâk-ı müteferri^{c}a Dîvân-ı Hümâyûn Kuyûd Odası defterlerine kayd edilerek leffen i^{c}âde kılınmış ve mezkûr lâyiha ile karâr-nâmenin ihrâc ve tasdîk olunan birer sûreti Mâliye Nezâret-i celîlesine li-ecli'l-teblîğ evvelce takdîm edilmiş olduğunu mübeyyin Bâb-ı ^{c}Âlî Evrâk Kalemi Müdîriyet-i behiyyesine işbu müzekkere i^{c}tâ olundu.
Fî 23 Receb 328 ve fî 17 Temmûz 326 [31 Temmuz 1910 Pazar]

2)
Meclis-i A^{c}yân
Riyâseti
^{c}Aded

Mâdde-i Kanûniye Lâyihası

Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in kontratosunun tecdîdi hasebiyle üç yüz yirmi beş senesine ^{c}â'id bakıyye-i istihkakı olup büdceye dâhil olmayan on iki bin dokuz yüz doksan sekiz kuruşun tahsîsât-ı mutazammı sûretiyle tesviyesi içün Mâliye Nezâretine me'zûniyet verilmiştir.
Meclis-i A^{c}yân ve Meb^{c}ûsânca kabûl olunan işbu lâyihanın kanûniyetini ve kavânîn-i devlete ^{c}ilâvesini irâde ederim.
Fî 25 Cemâdiye'l-ahir 328 ve fî 20 Haziran 326 [4 Temmuz 1910 Pazartesi]
Mâliye Nâzırı Sadr-ı A^{c}zam

3)
Meclis-i A^{c}yân
Riyâseti
^{c}Aded
123

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadr-ı A^{c}zamîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in üç yüz yirmi beş senesine ^{c}â'id bakıyye-i matlûbu hakkında hükûmetçe tanzîm ve Meclis-i Meb^{c}ûsânca kabûl olunan lâyiha-i kanûniyeye dâ'ir Meclis-i A^{c}yânca kaleme alınan karâr-nâme ile teferru^{c}âtı melfûfen taraf-ı sâmî-i hazret-i Sadr-ı A^{c}zamîlerine irsâl kılınmıştır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 22 Cemâdiye'l-ahir 328 ve fî 17 Haziran 326 [1 Temmuz 1910 Cuma]
Meclis-i A^{c}yân Re'isi

4)
Meclis-i A^{c}yân
Riyâseti
^{c}Aded 62

Karâr-nâme

Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in üç yüz yirmi beş senesine ^{c}â'id bakıyye-i matlûbu bulunan on iki bin dokuz yüz doksan sekiz kuruş yirmi paranın tesviyesi zımnında hükûmetçe tanzîm ve Meclis-i Meb^{c}ûsânca kabûl olunup meclis-i mezkûr riyâsetinin 5 Haziran 326 târîh ve doksan beş numerolu tezkiresiyle irsâl edilmiş mâdde-i münferide-i kanûniye lâyihası evvel-emirde Meclis-i A^{c}yân Mâliye Encümeninde ve ba^{c}de işbu encimenin mazbatasıyla birlikte Hey'et-i ^{c}Umûmiye-i A^{c}yânda mütâla^{c}a olunarak sâlifü'l-zikr lâyiha-i kanûniyenin ^{c}aynen kabûlü bi'l-ittifâk karârlaştırılmıştır.
Kanûn-ı Esâsî'nin otuzuncu mâddesi mûcebince taraf-ı hazret-i pâdişâhîden bi'l-imzâ tasdîk buyurulduktan ve Sadâret ile dâ'ire-i ^{c}â'idesi nâzırı tarafından da imzâ olunduktan sonra imzâ-yı hazret-i pâdişâhî ile dîger imzâlar cerîde-i resmiyede bi'l-i^{c}lân mevki^{c}-i tatbîke vaz^{c} olunmak üzere lâyiha-i kanûniye kuvve-i icrâ'iyeye tevdî^{c} olunur.
Fî 19 Cemâdiye'l-ahir 328 ve fî 14 Haziran 326 [28 Haziran 1910 Salı]
[İmzalar]

6)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Meclis-i Vükelâ ve Ma^{c}rûzât Kalemi
1738

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in üç yüz yirmi beş senesine ^{c}â'id bakıyye-i matlûbu hakkında hükûmetçe tanzîm ve Meclis-i Meb^{c}ûsânca kabûl olunan lâyiha-i kanûniyeye dâ'ir Meclis-i A^{c}yânca kaleme alınan karâr-nâme ile teferru^{c}âtının gönderildiğine dâ'ir Meclis-i A^{c}yân Riyâset-i celîlesinin tezkiresi melfûflarıyla ^{c}arz ve takdîm olunmağla irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî ne vechile şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 24 Cemâdiye'l-ahir 328 ve fî 19 Haziran 326 [3 Temmuz 1910 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup işbu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri melfûf lâyihâ-i kanûniye ve teferru^{c}âtı ile berâber manzûr-ı ^{c}âlî buyurularak mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-sâdır olmuş ve lâyiha-i mezkûre imzâ-yı hümâyûn-ı mülûkâne ile tevşîh buyulmuş olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Cemâdiye'l-ahir 328 ve fî 19 Haziran 326 [4 Temmuz 1910 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Hâlid Ziyâ

EK – CCCV: İ.OM 4/37

1)
Şûrâ-yı Devlet
Mülkiye Dâ’iresi
^{c}Aded 1861

Başıbüyük Karyesi’ndeki keçilerde zuhûr eden zâtü’l-cenb ve zâtü’r-ri’e ^{c}illetlerine karşı Mösyö Nikol tarafından tertîb ve ihzâr olunan mâdde-i mülakkahanın netâyic-i tatbîk ve te’sîri hakkında Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâreti ve Şehremâneti ile cereyân eden muhâberâtı şâmil tezkireler ve evrâk-ı müteferri^{c}asının leffiyle vukû^{c} bulan teblîğ-i sâmiye cevâben bu kere ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretinden bi’l-takdîm Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 20 Rebi^{c}u’l-ahir 315 târîh ve on sekiz ^{c}adedli tezkire ve melfûfâtı Mülkiye Dâ’iresinde kırâ’at olundu.
Tezkire-i mezkûre me’alinde hayvânâtta zuhûr eden zâtü’r-ri’e ve ^{c}ilel-i sâ’irenin tedâvîsi emrinde Mösyö Nikol tarafından i^{c}mâl ve ihzâr olunan mezkûr mâdde-i mülakkahanın Emânet-i müşârü’n-ileyhâ Baytar Müfettişi Haydar ve Yüzbaşı Refîk Beyler ma^{c}rifetiyle mevki^{c}-i tatbîka konulduğu anlaşılmasına ve hâlbuki işbu mâdde-i mülakkahanın Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretinin iş^{c}ârı vechile bir hey’et-i fenniye huzûrunda tecrübesinin icrâsı lâzimeden bulunmasına binâ’en işin netîce-i kat^{c}iyeye iktirânı içün a^{c}zâsı emânet ve nezâret-i müşârü’n-ileyhimâ ile Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiyeden ve Bakteriyolojihâneden intihâb ve ta^{c}yîn olunmak üzere bir komisyon teşkîliyle mâdde-i mezkûrenin yeniden mevki^{c}-i tecrübeye vaz^{c}ı münâsib olacağı gösterilmiş ve vaz^{c}ı mevzû^{c}-ı bahs olan mâdde-i mülakkahanın bir daha mevki^{c}-i tecrübeye vaz^{c}ıyla te’sîrât-ı fenniye ve şifâ’iyesinin ta^{c}yîn-i derecâtı muvâfık-ı hâl ve maslahat bulunmuş olduğundan bi’l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî müte^{c}allik ve şeref-sudûr buyurulduğu hâlde ol vechile bir komisyon teşkîliyle icrâ-yı îcâbı husûsunun ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretleriyle Şehremânetine teblîği tezekkür olundu emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 22 Cemâdiye’l-evvel 315 ve fî 7 Teşrîn-i Evvel 313 [19 Ekim 1897 Salı]
[İmzalar]

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1578

^{c}Atûfetlü Efedim Hazretleri
Hayvânâtta zuhûr eden zâtü’r-ri’e ve ^{c}ilel-i sâ’ireye karşı Mösyö Nikol tarafından i^{c}mâl ve ihzâr olunan mâdde-i mülakkahanın mevki^{c}-i tecrübeye vaz^{c}ıyla te’sîrât-ı fenniye ve şifâ’iyesinin ta^{c}yîn-i derecâtı zımnında Şehremânet ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretiyle Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiyeden ve Bakteriyolojihâneden intihâb ve ta^{c}yîn olunacak birer a^{c}zâdan mürekkeb bir komisyon teşkîli husûsunun ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesiyle emânet ve nezâret-i müşârü’n-ileyhimâya teblîği tezekkür edildiğine dâ’ir Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dâ’iresinin mazbatası ^{c}arz ve takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.
Fî 4 Cemâdiye’l-ahir 315 ve fî 19 Teşrîn-i Evvel 313 [31 Ekim 1897 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı ^{c}aliyye buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Cemâdiye'l-ahir 315 ve fî 26 Teşrîn-i Evvel 313 [7 Kasım 1897 Pazar]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin

EK – CCCVI: İ.OM 5/41

1)
Şûrâ-yı Devlet
Mâliye Dâ'iresi
cAded 57

Ormân ve Macâdin ve Zirâcat Nezâretinden bi'l-takdîm Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 11 Receb 316 târîh ve iki yüz altmış dört numerolu tezkire Mâliye Dâ'iresinde kırâ'at olundu.
Me'alinde cemre hastalığının Pasteur usûlü üzere telkîhi mûcib-i menfacat olduğu anlaşıldığı hâlde memâlik-i şâhânede dahi tatbîki mukaddemâ bâ-tezkire-i sâmiye teblîğ buyurulmuş olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî muktezâ-yı münîfinden olduğu gibi icrâ kılınan tecrübelere nazaran telkîh-i mezkûreden buraca da muvaffakiyet-i kâmile hâsıl olmuş bulunduğundan bahisle bi'l-tedrîc memâlik-i şâhânenin sâ'ir cihetlerine de teşmîl edilmek üzere şimdilik zâbıta-i sıhhiye-i hayvâniye mercî'ü'l-icrâ bulunan Küçük Çekmece Kazâsıyla Çatalca Sacağında bunun mevkic-i icrâya vazcı tensîb edilmiş ve gerçi telkîh-i mezkûrun külliyetli hayvânâta icrâsı hâlinde iktizâ eden mâdde-i mülakkahanın icmâli Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Nikol tarafından dercuhde olunacak ise de şimdiki hâlde mahall-i mezkûrede ne kadar hayvânın telkîhi îcâb edeceği maclûm olamamasından nâşî bunun içün îcâb eden mâdde-i mülakkahanın Avrupa'dan celbi ve her bir kalemin fiyatı mucayyen olmağla masârifinin dahi getirtilecek mâdde kalemleri nisbetinde olacağı tabîci bulunmuş olmasına mebnî masârif-i vâkıcanın hayvân mucâyene rüsûmundan tesviyesi istîzân kılınmış olduğu gibi mukaddemâ vebâ-i bakarî cilletinin menc-i sirâyeti içün mumâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından istihzâr olunan serumun fâ'idesi bi'l-tecrübe sâbit olmasına mebnî şu tedbîr-i nâfiin memâlik-i şâhâneye tacmîmi zımnında ileride bir laboratuvar vücûda getirilmek üzere şimdilik serum istihsâli içün muktezî mebâliğin bu defcaya mahsûs olmak üzere mehâl-i maclûmede zâbıta-i sıhhiye-i hayvâniye taclîmâtı mûcebince alınan mucâyene rüsûmundan tesviyesi hakkında nezâret-i müşârü'n-ileyhânın işcârını tervîcen tanzîm ve takdîm kılınmış olan mazbata üzerine bi'l-istîzân şeref-mütecallik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden bahisle âtîyçün bir karâr ittihâz olunmak üzere resm-i mezbûr hâsılât ve masârifinin büdceye dâhil olup olmadığının işcârı hakkında sebk eden teblîğ-i sâmiye cevâben Mâliye Nezâretinden takdîm kılınıp havâle buyurulan ve bi-hasb-el-tacalluk Ormân ve Macâdin ve Zirâcat Nezâretinin macrûz tezkiresiyle birleştirilen tezkirede zikr olunan resm-i hâsılât ve masârifinin nezâret-i müşârü'n-ileyhâ ile Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin bin üç yüz on dört senesi büdcelerine idhâl edildiğine dâ'ir bir gûne kayd u sarâhat olmadığı dermiyân kılınmıştır.
Bunun üzerine nezâret-i müşârü'n-ileyhâ muhâsebecisi sacâdetlü Muhyîddin Bey Efendi hazretleri dâ'ireye dacvetle resm-i mezbûrun mikdâr-ı vâridât ve masârifi ve bu bâbda cereyân eden mucâmele istifsâr olunarak ictâ kılınan îzâhâta göre bunun nezâret muvâzenesine idhâl kılınmamış olduğu gibi umûr-ı zirâcata mahsûs vâridât ile sarfiyâtı hakkında dahi muhâsebece maclûmât olmayıp bu bâbdaki mucâmelâtın tacyîn kılınmış olan bir kâtib macrifetiyle icrâ kılınmakta idüğü bu işlerin me'mûr-ı mahsûs ve mes'ûlü dahi muhâsebeciler bulunduğu cihetle zirâcat işleri hakkında muhâsebece bir gûne maclûmât olmaması ve mucâmelât-ı mezbûrenin ayrıca tacyîn kılınan bir kâtibe tevdîci devletce mevzûc olan usûle mugâyir göründüğünden işbu mucâmele esbâbının ve resm-i mezbûr vâridât ve masârifi mikdâr-ı senevîsinin bilinmesine lüzûm görünmüş olmağla buralarının işcârı ve bir de cemre hastalığı içün getirtilecek serum kalemlerinin cadediyle her kalem fiyâtının kaç kuruşa olacağına dâ'ir nezâret-i müşârü'n-ileyhânın tezkiresinde sarâhat olmadığından ve sarf olunacak akçenin mikdârı bilinmeksizin önü açık me'zûniyet verilemeyeceğinden buranın dahi bi'l-etrâf işcârı nezâret-i müşârü'n-ileyhâya yazılarak alınan cevâbda resm-i mezbûr hakkında îzâhât-ı lâzime verilecekse de mâdde-i mebhûse-i mülakkahanın celbi buna mütecallik olmayıp bu bâbda te'ahhurât vukûcu nezâretçe

muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden olduğu üzere teşebbüs edilen icrâ'ât-ı nâfî^{c}aya mâni^{c} olacağı ve mâdde-i mezkûrenin şimdilik on bin koyuna kifâyet edecek nisbette getirtilmesi mukarrer olduğuna göre bunun içün on bin ve isti^{c}mâli lâzım gelen şırıngalar içün dahi beş bin kuruş sarfı muktezî bulunduğu gösterilmiştir.
Siyâk-ı iş^{c}âra göre cemre hastalığı içün bu def^{c}alık muktezî kalemlerin Avrupa'dan celbi lâzimeden idüğü ve bu bâbda dahi min haysü'l-mecmû^{c}u on beş bin kuruşun kifâyet edeceği anlaşılmış olduğundan ber-mûceb-i istîzân bunun resm-i mezbûr hâsılâtından tesviyesiyle muktezâsının icrâsı ve fakat resm-i mezbûra müte^{c}allik olarak istifsâr kılınmış olan husûsât hakkında îzâhât ve tafsîlât-ı lâzimenin sür^{c}at-i i^{c}tâsı zımnında nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîgât-ı mü'essire îfâsı tezekkür kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 10 Zilka^{c}ade 316 ve fî 10 Mart 315 [22 Mart 1899 Çarşamba]
[İmzâlar]

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3424

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Cemre hastalığının Pasteur usûlü üzere telkîhi hakkında şeref-sâdır olan irâde-i isâbet-^{c}âde-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı celîline tevfîkan icrâ kılınan tecrübelere nazaran telkîh-i mezkûrdan buraca da muvaffakiyet-i kâmile hâsıl olmuş olması cihetiyle bi'l-tedrîc memâlik-i şâhânenin cihât-ı sâ'iresine teşmîl edilmek üzere bunun şimdilik zâbıta-i sıhhiye-i hayvâniye mer^{c}î'ül-icrâ olan Küçük Çekmece Kazâsıyla Çatalca Sancağında mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı içün iktizâ eden mâdde-i mülakkahanın i^{c}mâli Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından der^{c}uhde olunacak ise de elyevm ne kadar hayvânın telkîhi îcâb edeceği bilinemediğinden şimdilik on bin koyuna kifâyet edecek nisbette mâdde-i mülakkaha ile bunun içün isti^{c}mâli lâzım gelen şırıngaların Avrupa'dan celbi ile masârifi olan on beş bin kuruşun zâbıta-i sıhhiye-i hayvâniye ta^{c}lîmâtı mûcebince mehâl-i ma^{c}lûmede alınan mu^{c}âyene rüsûmundan tesviyesi ve rüsûm-ı mezkûre hakkında Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesince îzâhât ve tafsîlât-ı mukteziyenin i^{c}tâsı tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresinden i^{c}tâ olunan mazbata leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmış ve nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîğ-i keyfiyet edilmiş olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 27 Zilka^{c}ade 316 ve fî 27 Mart 315 [8 Nisan 1899 Cumartesi]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 1 Zilhicce 316 ve fî 30 Mart 315 [12 Nisan 1899 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCVII: İ.OM 6/37

1)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 1975

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Vebâ-i bakarî serumu hakkında tecârib-i fenniye icrâ içün muhassasât-ı şehriyelerine yirmi lirânın daha zamm ve ^{c}ilâve olunarak havâlenâmesinin Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesine irsâli Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdürlüğünden bildirildiği beyânıyla îfâ-yı muktezâsı Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden meb^{c}ûs tezkirede iş^{c}âr olunmuş ve Bakteriyolojihâne umûrunun muhavver matlûbda cereyânı içün şehrî yirmi lirânın muhassasât-ı kadîme-i şehriyesine zamîmeten tahsîsi Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne baş kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmuş ise de zikr olunan yirmi lirânın büdce açığına ve Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına zamm ve ^{c}ilâvesine dâ'ir sarâhat olmadığından bunun irâde-i seniyye-i tâcidârî târîhi olan üç yüz on beş senesi eylûlünün yirmi ikinci gününden şubat nihâyetine kadar verilecek mikdârının sene-i merkume muvâzenesi açığına ve tahsîsât-ı mezkûreye ^{c}ilâvesi zımnında îcâb eden buyuruldu-ı ^{c}âlîsinin irsâli lâzım geleceğinin huzûr-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerine ^{c}arz ve izbârı Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliyeden ifâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 20 Şa^{c}bân 1317 ve fî 11 Kânûn-ı Evvel 1315 [24 Aralık 1899 Pazar]
Mâliye Nâzırı

3)
Bâb-ı ^{c}Âlî Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2637

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Vebâ-i bakarî serumu hakkında tecârib-i fenniye icrâ içün Bakteriyolojihâne-i Şâhâne tahsîsâtına zammı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı ^{c}âlîsinden olan şehri yirmi lirânın Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinden havâleten tesviye olunmak üzere irâde-i seniyye-i tâcidârî târîhi olan üç yüz on beş senesi eylûlünün yirmi ikinci gününden şubat nihâyetine kadar verilecek mikdârının sene-i merkume muvâzenesi açığına ve tahsîsât-ı mezkûreye ^{c}ilâvesi hakkında Mâliye Nezâret-i behiyyesinin tezkiresi ^{c}arz ve takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 21 Ramazân 317 ve fî 10 Kânûn-ı Sânî 315 [23 Ocak 1900 Salı]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûfuyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 23 Ramazân 317 ve fî 12 Kânûn-ı Sânî 315 [25 Ocak 1900 Perşembe]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCVIII: İ.SH 3/18

2)
Şehremâneti

Doktor Nikol tarafından kaleme alınan mütâla^{c}anâme tercemesi sûretidir.
Bir Hânede Vebâ Vukû^{c}âtı Zuhûr Ettiği Vakit İttihâz Edilecek Tedâbîr

Bugünkü gün insân ve farelerde (fındık farelerine mahsûs) bir ^{c}illet olduğu ma^{c}lûm olmuştur. ^{c}İllet-i mezkûre hemân münhasıran haşerât başlıcaları pireler vâsıtasıyla insândan fareye fareden fareye fareden insâna intikal eder.
İnsândan insâna sirâyetini inkâr etmiyor isek de bu hâl ekser vukû^{c}âtta derece-i tâliyede kalır.
Kezâlik birisinin muzâdd-ı vebâ serumu vâfî ve şâfî bir vâsıta-i kıymet-dâr olduğu elyevm ehl-i fenn nezdinde müsellem bulunmuştur.
Bir vebâ vukû^{c}âtı zuhûru hâlinde ittihâz edilecek hareketin ta^{c}yîni ma^{c}lûm olan şu iki mâddeye müstenid bulunacaktır.
Bulaşık hâneye girmek ve çıkmak men^{c} edilerek kâmilen tefrîd olunacaktır.
Hasta kendi odasında tefrîd edilerek (Yersin) serumuyla tedâvî olunacaktır. Hastanın yanında mümkün olduğu kadar az kimse bırakılarak bunlar odadan mümkün olduğu kadar az çıkacaklar ve her def^{c}asında kendilerini tathîr edeceklerdir.
Hânede sâkin olan bi’l-cümle eşhâs vâfî sûretle telkîh olunacaklardır.
Hastanın odasındaki bütün eşyâ çamaşır ve sâ’ire nev^{c}ine göre galeyân ve ihrâk veyâhûd muzâdd-ı ta^{c}affün mevâdd ile tebhîr edilecektir.
Döşeme tahtaları lâ-ekall yevmiye iki def^{c}a kaynar su ile sulanılacaktır (haşerâtın mahvı). Muhtelif mahsûlât-ı virüsiye bulundukları mahallde muzâdd-ı ta^{c}affün mevâdd ile mu^{c}âmele edilecektir.
Vakit geçirilmeksizin hânenin sâ’ir aksâmına tebhîrât yapılacaktır. Eşya yâ galeyân ve ihrâk veyâhûd muzâdd-ı ta^{c}affün mevâdd ile ve mesâkin dahi (aldehid formik) buhârı ile dezenfekte edilecektir. Bu cisim hem hâlik-i mikrob ve hem de katil-i tufeylâttır.
Eğer hâne derûnunda telef olmuş fareye tesâdüf edilir ise üzerine kaynar su dökülerek ba^{c}de bir maşa ile tutulup olduğu yerde mahv edilecektir. Ve bulaşmış olan mahall lâyıkıyla dezenfekte olunacaktır.
Eğer hasta vefât eder ise pek ziyâde tedâbîr-i muzâdd-ı ta^{c}affün ile tekfîn edilecektir.
Eğer hasta iyileşirse şifâ-yı tâma kadar ya^{c}nî kaş^{c}ât-ı hıyarcıklarının fesâbı? ve sâ’iresi ile sirâyete sebeb olmayacak zamâna kadar münferid tutulacaktır.
En sonra hastanın odasında bulunan bütün eşyâ olduğu yerde tebhîr (galeyân, ihrak, muzâdd-ı ta^{c}affün ile) edilmekle gerek hasta ve gerek onunla berâber bulunanlar da dezenfekte edilecektir.
Bunları odadan çıkarılarak yeni çamaşır verilecektir. İşbu oda (aldehid formik) buharı ile tebhîr edilecek ve hânenin sâ’ir aksâmı dahi ikinci def^{c}a olarak yine aldehid formik buhârı ile dezenfekte olunacaktır.
Beş gün sonra eğer hiçbir şübheli vukû^{c}ât olmazsa hânede sâkin olanlar serbest bırakılacaktır.
Bulaşık hâneye girmek isteyen etıbbâ eğer hânenin ayrıca bir mahallinde tamâmiyle kendi kendilerini dezenfekte etmek mümkün ise ancak o hâlde hâneye girip çıkmağa me’zûn olacaklardır.
Bakteriyoloji mu^{c}âyenesi hastanın bulunduğu mahallde yapılacaktır. Bunun içün petrol gazı ile teshîn olunur bir (etüv) muktezîdir. İsti^{c}mâl olunacak mevâdd-ı muzâdd-ı ta^{c}affüniye (seriba)’nın solud fomül (etüv klad)ından başka (akrinil) asit karbolik ve hâmız-ı kibrîttir.

Hülâsa: bütün tedâbîr-i sıhhiye nefs-i hâne içün yapılacaktır. Hiçbir sebeb ve hiçbir bahâne ile bundan bir şey ihrâc olunmayacaktır. İşte yalnız bu şerâ’it ile marazı tahdîd etmek ve intişâr ve ta^{c}mîmini men^{c} etmek mümkündür.

Yoksa bir kere maraz intişâr ederse def^{c} ve izâle emr-i düşvâr olur.

Fî 1 Eylûl 1899

İmzâ

Doktor Nikol

3)

Şehremâneti

Hıfzü’s-sıhha-i ^{c}Umûmiye Komisyonu a^{c}zâsından Doktor İstakoli tarafından verilen rapor sûretidir.

Bir mâhdan beri İskenderiye’de zuhûr eden vebâ ^{c}illet-i müdhişesi gerçi şimdiye kadar şiddetli görünmüyor ise de bilâd-ı mütecâvirede hayli endîşelere mûcib olduğu inkâr olunamaz.

Hıtta-i Mısriye’nin mevki^{c}-i coğrâfiyesi, memâlik-i ecnebiye olan münâsebât-ı kesîresi ve bâ-husûs toprağının teşekkülü iktizâsınca vebâ ^{c}illetinin intişârına gâyet müsâ^{c}id olması işbu endîşelerin başlıca esbâbıdır. Dîger taraftan sahâ’if-i târîhiyeye ^{c}atf-ı nazar olundukta Mısır’ın kısm-ı süflîsinde her ne zamân bir ^{c}illet-i müstevliye zuhûr etmiş ise bahr-i sefîd cihetlerine sirâyet ettiği müşâhede olunur.

Sâye-i ^{c}inâyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Mısır’ın mevâridâtına karşı ittihâz edilen tedâbîr-i ciddiye vâsıtasıyla hastalığın memâlik-i mahrûse-i mülûkâneye sirâyeti men^{c} olunabileceği eltâf-ı ilahîden kaviyyen ümîd olunur ise de vebânın ne gaflet-kârâne sûrette bir memlekete duhûl ve ne müdhiş derecede tevsi^{c}-i dâ’ire-i sirâyet eylediğini bildiğimizden nâşî memâlik-i mahrûsenin bir cihetinde ve bâ-husûs İstanbul şehrinde Hudâ-negerde böyle bir hâlin vukû^{c}u takdîrinde ol bâbda ittihâzı lâzım gelen tedâbîr-i tahaffuziyenin icrâsına şimdiden ^{c}arzına bâdir-i hatt-ı ^{c}âcizî olunur.

Bir mahallde zuhûr eden ilk vebâ vukû^{c}âtı üzerine tedâbîr-i fenniye-i lâzime şedîden tatbîkiyle vebânın külliyen zâ’il olduğu mükerreren müşâhede olunmuş ahvâldendir. İşte ^{c}adem-i sirâyetin hikmeti böyle tedâbîrin ilk vukû^{c}âta tatbîkiyledir. Yoksa ma^{c}âz-Allah hastalık intişâr eder ise tahrîbâtının önü alınması gâyet müşküldür. Binâ’en-^{c}aleyh taraf-ı sâmî-i emniyet-penâhîlerinden telakki eylediğim emre imtisâlen ve ^{c}umûm teb^{c}a ve zîr-i destânın muhâfaza-i sıyânı emrinde zât-ı şevket-simât-ı hazret-i mülûkânenin arzû-yı hümâyûnuna tevfîkan Hudâ muhâfaza ^{c}illetin buralara sirâyeti hâlinde intişârına meydân verilmemek üzere fennin terakkiyât-ı ahîresi iktizâsınca ittihâzı lâzım gelen ba^{c}zı tedâbîrin ^{c}arzına cür’et-yâb oldum.

Vebâ insân, fare, fındık faresine mahsûs bir ^{c}illet olup farelerden insâna ve insândan insâna sirâyet eder. Şimdilik tahakkuk etmiştir ki yegâne vâsıta-i sirâyet haşerât-ı sagîre olup başlıcaları pirelerdir.

İşte bu sebebden nâşî vebâya karşı ittihâz edilecek tedâbîr-i tedâfü^{c}iye kolera ^{c}illetinin sirâyetini men^{c} etmekten ziyâde güçtür. Vebânın insândan insâna sirâyeti bir dereceye kadar men^{c} edilebilir fakat ^{c}illetin intişârına bâ^{c}is olan haşerâta karşı tevessül olunacak vesâ’it mahdûddur. Bu ise ancak itlâf ile olabilir.

(Yersin) nâm tabîb tarafından istihzâr olunan serumun vâfî ve şâfî bir devâ-yı mü’essir olduğu müsellemdir. Binâ’en-^{c}aleyh ilk vukû^{c}âtın zuhûrunu müte^{c}âkib gerek musâbın ve gerek onunla ikamet edenlerin cümlesi külliyen ihtilâttan men^{c} ile her ikisine serum zerki ve “aldehid formik” buhârıyla ikamet-gâhın tebhîriyle muhtevî bulunduğu haşerâtın bu sûretle itlâfı lâzımdır.

Mu^{c}âyene-i hurdebîniye ve tahlîlât-ı bakteriyolojikiye laboratuvarda yapılmayıp nefs-i vukû^{c}ât mahallinde icrâsı iktizâ eder.

“Yersin” serumuyla vâfî sûrette icrâ edilecek zerkiyât insâna hiçbir zarar îrâs edemez çünkü “Roux”nun kuş palazı serumuna tamâmiyle müşâbihdir.

Binâ’en-ᶜaleyh hîn-i hâcette işbu tedâbîr zât-ı ᶜâlî-i âsafânelerinin ihtimâm-ı muᶜâvenetiyle Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol ile ᶜâcizleri birlikte mevkiᶜ-i tatbîka vazᶜına me’mûr bulunmaklığımızı taleb ederim. Bir de Bakteriyolojihâne muᶜâvinlerinden olup vebâ ᶜilletini Cidde’de müşâhede ve tedkîk etmiş olan tabîb-i hâzık Nûrî Bey ile dâ’ire-i sıhhiye müfettişi saᶜâdetlü Vitalis Efendi dahi ᶜâcizleriyle berâber me’mûr buyurulması temennî olunur.
İşbu maᶜrûzâtım makrûn-ı müsâᶜade buyurulur ise tahlîlât ve muᶜâyene-i bakteriyolojikiyenin vukûᶜât mahallinde îfâsı tebhîrât-ı lâzime icrâsı içün elzem olan bir takım âlât tedârikine me’zûniyet iᶜtâsı ve Paris Sefâret-i seniyyesi vâsıtasıyla Pasteur Dârü’l-istihzârâtında iᶜmâl olunan vebâ serumundan bin şişenin celbi müsterhamdır. İşbu serumdan Mösyö Nikol tarafından yüz şişe celb edilmekte ise de bir şişesinin ancak bir insâna kifâyet etmesine mebnî mikdâr-ı küllînin celbi daha münâsibdir.
Taraf-ı devletlerinden telakki eylediğim emr üzerine bu mes’ele hakkında Mösyö Nikol ile müzâkere içün ve bu bâbda dermiyân eylediğim mütâlaᶜanın cümlesi mûmâ-ileyh tarafından tasvîb olunarak kendi tarafından da kaleme alınan bir kıtᶜa taᶜlîmât lâyihası tercemesiyle berâber leffen ᶜarz ve takdîm kılınmıştır. Bu bâbdaki maᶜrûzât-ı ᶜâcizânem mazhar-ı tasvîb buyurulacağı iᶜtikad-ı samîmisiyle ihtirâmât-ı fâ’ikamın takdîmine vesîle ittihâz eylerim. Ol bâbda.

4)
Şûrâ-yı Devlet
Mâliye Dâ’iresi
ᶜAded 715

Şehremâneti’nden bi’l-takdîm Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 24 Muharrem 317 târîh ve bir numerolu tezkire melfûfuyla berâber Mâliye Dâ’iresinde kırâ’at olundu.
Me’alinde İskenderiye’de zuhûr etmiş olan vebâ ᶜillet-i müdhişesinin memâlik-i mahrûse-i şâhâneye menᶜ-i sirâyeti zımnında mevâridâta karşı ittihâz olunan tedâbîr-i sıhhiyeye rağmen hâfaza-Allah ᶜillet-i mezkûrenin bir sûretle duhûl ve zuhûru hâlinde tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ile tathîrât-ı fenniyeye dâ’ir hızü’s-sıhha-i ᶜumûmiye komisyonuna me’mûr meclis-i sıhhiye aᶜzâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Nikol tarafından iᶜtâ kılınan sûreti melfûf iki kıtᶜa lâyihada beyân olunan tedâbîr-i fenniye dâ’imen ᶜinde’l-iktizâ komisyonca da tevessül olunacak esbâb-ı mü’essire-i sıhhiye ve tahaffuziyeden ᶜibâret olduğuna ve mezkûr lâyihalarda istihzârı lüzûm gösterilen âlât ve muzâdd-ı taᶜaffün eczâ ile vebâya devâ-yı şâfî olarak bulunup istiᶜmâl olunan ve bir şişesi bir adama kâfî olan serumdan bin şişe mikdârının şimdiden Paris’ten celb ve ihzârı muvâfık-ı ihtiyât bulunduğuna binâ’en mezkûr lâyihalar mündericâtının îfâ-yı muktezâsı mezkûr komisyondan tensîb ve ifâde kılınmış ve bu bâbda hey’et-i sıhhiyeye iktizâ eden takayyüdât-ı kâmile ile ahvâl-i sıhhiye-i ᶜumûmiye taht-ı nazar-ı tefahhusda bulundurulduğu misillü levâzım-ı mezkûrenin tehiyyesi dahi muvâfık-ı ihtiyât bulunmuş olmasına nazaran iktizâsının îfâsı istîzân olunmuş ve âlât ve muzâdd-ı taᶜaffün eczâ ile celbine lüzûm gösterilen bin şişe serum içün kaç kuruş sarfı iktizâ edeceği tasrîh edilmemiş ise de ehemmiyet ve müstaᶜciliyet-i maslahata mebnî âlât ve eczâ-yı mezkûrenin celbi zımnında cânib-i emânete me’zûniyet iᶜtâsıyla berâber bunların kaç kuruşla celb olunduğunun Bâb-ı ᶜÂlîye işᶜârının Emânet-i müşârü’n-ileyhâya havâlesi tezekkür ve mezkûr lâyihalar leffen takdîm kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 26 Muharrem 317 ve fî Mayıs 315 [6 Haziran 1899 Salı]

5)
Bâb-ı ᶜÂlî

Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
300

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
İskenderiye’de zuhûr etmiş olan vebâ ^{c}illet-i müdhişesinin Hudâ-negerde sâ’ir memâlik-i mahrûse-i şâhâneye men^{c}-i sirâyeti zımnında tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ile tathîrât-ı fenniyeye dâ’ir hızü’s-sıhha-i ^{c}umûmiye komisyonuna me’mûr meclis-i sıhhiye a^{c}zâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Nikol tarafından i^{c}tâ kılınan lâyihalarda istihzârı lüzûm gösterilen âlât ve muzâdd-ı ta^{c}affün eczâ ile vebâya devâ-yı şâfî olarak bulunup isti^{c}mâl olunan ve bir şişesi bir adama kâfî olan serumdan bin şişe mikdârının şimdiden Paris’ten celb ve ihzârı muvâfık-ı ihtiyât olacağı ifâdesini hâvî Şehremânet-i celîlesinden meb^{c}ûs tezkire ve melfûfâtı üzerine Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ’iresinden tanzîm ve i^{c}tâ kılınıp oradan müteferri^{c}asıyla me^{c}an ^{c}arz ve takdîm olunan mazbatada bu bâbda hey’et-i sıhhiyece iktizâ eden takayyüdât-ı kâmile ile ahvâl-i sıhhiye-i ^{c}umûmiye taht-ı nazar-ı tefahhusda bulundurulduğu misillü levâzım-ı mezkûrenin tehiyyesi dahi muvâfık-ı ihtiyât olduğuna ve ehemmiyet ve müsta^{c}ciliyet-i maslahata mebnî âlât ve muzâdd-ı ta^{c}affün eczâ ile mezkûrü’l-mikdâr serumun celbi zımnında me’zûniyet i^{c}tâsıyla berâber kaç kuruşa celb olunduğunun Bâb-ı ^{c}Âlîye iş^{c}ârının Emânet-i müşârü’n-ileyhâya havâlesi gösterilmiş olmğla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.
Fî 26 Muharrem ve fî 25 Mayıs 315 [6 Haziran 1899 Salı]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 6 Safer 317 ve fî 3 Haziran 315 [16 Haziran 1899 Cuma]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCIX: İ.TAL 33/14

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
2664

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Fransa huzzâk-ı etıbbâsından olup Dersacâdet'te bulunan Doktor Mösyö Chantemesse'e ikinci rütbeden nişân-ı câlî-i cOsmânî ve sanâyic madalyası ihsân buyurulduğundan mucâmele-i lâzimenin îfâsı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı münîfinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 26 Rebicu'l-evvel 311 ve fî 24 Eylûl 309 [7 Ekim 1893 Cumartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCCX: İ.TAL 34/21

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
3106

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Doktor Mösyö Chantemesse ileride Şehremânet-i celîlesinde teşekkül edecek Sıhhiye Komisyon-ı Dâ'îmiyesine fahrî olarak a^{c}zâ ta^{c}yîn kılınacağına binâ'en mûmâ-ileyhin ^{c}uhdesine rütbe-i ûlâ sınıf-ı sânîsi tevcîhi şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âliyesinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 11 Rebi^{c}u'l-ahir 311 ve fî 9 Teşrîn-i Evvel 309 [22 Ekim 1893 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCCXI: İ.TAL 61/90

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
802

Devletlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede emrâz-ı ^{c}umûmiye mu^{c}allim mu^{c}âvini ve Bakteriyoloji Laboratuvarı tahlîlât me'mûru tabîb Kolağası Hasan Zühdü Efendi'nin mündef^c olan hastalık esnâsında sebk eden mesâ^{c}î-i hasenesine ve Doktor Mösyö Nikol'ün refâkatinde bulunduğu sırada hüsn-i hidmet ve ikdâm gösterdiği mûmâ-ileyh cânibinden dahi beyân ve tasdîk olunmasına mebnî sâye-i me^{c}âlî-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde rütbe-i hâliyesinin binbaşılığa terfî^{c}iyle taltîfi husûsunda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 22 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 10 Eylûl 310 [23 Eylül 1894 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 13 Eylûl 310 [26 Eylül 1894 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyyâ

EK – CCCXII: İ.TAL 92/14

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
9710

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyoloji Laboratuvarı müdîr mu^{c}âvini tabîb Sağ Kolağası Aristidi Efendi'nin kadem ve ehliyetine mebnî binbaşılığa terfi^{c}si ^{c}arz ve iş^{c}âr-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerî üzerine şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âliyesinden olarak dâ'ire-i celîle-i ^{c}askeriyeye dahi teblîğ-i keyfiyet edilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Ramazân 313 ve fî 27 Şubat 311 [10 Mart 1896 Salı]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCXIII: İ.TAL 121/42

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
6799

Ma^crûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Hüsn-i hidmete mebnî Bakteriyolojihânenin umûr-ı hesâbiye ve tahrîriyesine me'mûr Şücâzâde Yusuf Efendi'nin hâ'iz olduğu rütbe-i sâniye sınıf-ı sânîsinin terfi^ci şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^câlîsinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 23 Cemâdiye'l-evvel 315 ve fî 8 Teşrîn-i Evvel 313 [20 Ekim 1897 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCXIV: İ.TAL 132/85

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
12378

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Vebâ-i bakarî mikrobunu keşf etmiş olan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol'e birinci ve mûmâ-ileyhin kâtibi Yusuf Bey'e üçüncü rütbelerden Mecîdî nişân-i zî-şânları i^{c}tâsı Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinin ^{c}arz ve iş^{c}ârı üzerine şeref-südûr buyurulan irâde-i seniye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âlîsinden olarak müşîriyet-i müşârü'n-ileyhâya ma^{c}lûmât verilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 8 Şevval 315 ve fî 18 Şubat 313 [2 Mart 1898 Çarşamba]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCXV: İ.TAL 137/28

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Amedî-yi Dîvân-ı Hümâyûn
3447

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Şâyân-ı ^{c}âtıfet-i seniyye olduklarına binâ’en Dârü’l-^{c}aceze ser-tabîb ^{c}Âlî Dervîş ve Bakteriyolojihâne müdîr mu^{c}âvini Binbaşı Aristidi Efendilerin bir derece terfî^{c}-i rütbeleri ve Halebli cerrâh Hacı Muhammed Efendi’ye terfî^{c}an mütemâyiz rütbesiyle üçüncü Mecîdî nişânı ihsânı ve mûmâ-ileyh Muhammed Efendi’nin mahdûmu Kardiç mevki^{c}i tabâbet-i muvakkatesinde bulunan Yüzbaşı Muhammed Tâlib Efendi’nin bir derece terfî^{c}-i rütbesi ve dîger mahdûmu Muhammed Beşîr Kemâl Efendi’nin dahi rütbe-i sâlis ve sanâyi^{c} madalyası ile taltîfleri husûsunda her ne vecihle emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-südûr buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz olacağı beyânıyla tezkire-i senâ-verî terkîm kılındı efendim.
Fî 5 Zilhicce 315 ve fî 14 Nisân 314 [26 Nisan 1898 Salı]

Sadr-ı a^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebine irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 8 Zilhicce 315 ve fî 18 Nisân 314 [30 Nisan 1898 Cumartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCXVI: İ.TAL 226/52

1)
İrâdât-ı seniyeye mahsûs melfûfât cedvelidir.
720 numero 8 Cemâdiye’l-evvel 318 târîh

Doktor Nikol’ün mu^{c}âvinlerinden tabîb kolağası ^{c}Âdil Efendi’nin terfi^{c}-i rütbesine dâ’ir.

Bâlâdaki irâde-i seniyyenin melfûfu bulunan evrâkın envâ^{c}ı:
Dîvân-ı Hümâyûn Kaleminin müzekkeresi.

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadr-ı A^{c}zamî
Dîvân-ı Hümâyûn
^{c}Aded

Terfi^{c}-i rütbesine irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sâdır olan ^{c}Âdil Efendi tabîb kolağası ^{c}Âdil Efendi olmayıp Mösyö Nikol’ün mu^{c}âvini Mekteb-i Harbiye-i Şâhânede baytar Sol Kolağası ^{c}Âdil Efendi olduğu bâb-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerî Sıhhiye Dâ’iresinden mâ-derkenâr iş^{c}âr olunmuş ve mûmâ-ileyhin terfi^{c} edeceği sağ kolağalığı içün ise emr-i ^{c}âlî ısdârı muvâfık-ı imtisâl olmadığından işbu irâde-i seniyyeyi mübelliğ tezkire-i ^{c}aliyye Bâb-ı ^{c}Âlî Evrâk Odasına i^{c}âde kılınmıştır.
Fî 3 Mart 317 [16 Mart 1901 Cumartesi]
Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi

3)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ’iresi
3622

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Doktor Mösyö Nikol’ün mu^{c}âvinlerinden tabîb kolağası ^{c}Âdil Efendi’nin terfi^{c}-i rütbesi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âlîsinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 8 Cemâdiye’l-evvel 318 ve fî 21 Ağustos 316 [3 Eylül 1900 Pazartesi]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCXVII: İ.TAL 272/44

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ’iresi
8959

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne ve Dâ’ü’l-kelb Tedâvîhânesi Müdîri Doktor Remlinger’e vazîfesini hakk-ı îfâ etmekte olmasına mebnî ikinci rütbeden nişân-ı zî-şân-ı Mecîdî i^{c}tâsı Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinin ^{c}arz ve iş^{c}ârı üzerine şeref-südûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âliyesinden olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir
Fî 22 Zilka^{c}ade 319 ve fî 17 Şubat 317 [2 Mart 1902 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCXVIII: İ.TAL 381/5

1)
Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye
Tahrîrât Odası
^{c}Aded
96

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Geçenlerde Antalya'da zuhûr eden vebâ ^{c}illeti hakkında tedkîkat-ı bakteriyolojiye îfâ eylemek üzere ol tarafa i^{c}zâm kılınmış olan Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye me'mûr Doktor Kolağası Rif^{c}at Bey'in gerek işbu me'mûriyetinde bulunduğu müddetce ve gerek bundan evvel iki def^{c}a İzmir'e gönderildiği esnâda meşhûd olan mesâ^{c}î-i cemîle ve gayret-i fevk-al-^{c}âdesinden ve kıdemi ve ehliyetinden dolayı şâyeste-i ^{c}âtıfet-i ^{c}ulyâ görüldüğünden hâ'iz olduğu rütbesinin binbaşılığa terfî^{c}iyle taltîfi esbâbının istihsâl buyurulması husûsunun huzûr-ı sâmî-i fahîmânelerine ^{c}arz ve izbârı dâ'ire-i sıhhiyeden ifâde olunmağın emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Receb 323 ve fî 8 Eylûl 321 [21 Eylül 1905 Perşembe]
Sıhhiye Nâzırı

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2224

Devletlü Efendim Hazretleri

Geçenlerde Antalya'da zuhûr eden vebâ ^{c}illeti hakkında tedkîkat-ı fenniye icrâ etmek üzere ol tarafa i^{c}zâm olunmuş olan Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye me'mûr Doktor Kolağası Rif^{c}at Bey'in müşâhid olan mesâ^{c}î-i memdûhasından nâşî ^{c}uhdesine terfî^{c}an binbaşılık rütbesi tevcîhi husûsuna dâ'ir Dâ'ire-i Sıhhiye Nezâret-i celîlesinin tezkiresi ^{c}arz ve takdîm olunmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 8 Şa^{c}bân 323 ve fî 24 Eylûl 321 [8 Ekim 1905 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zam

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta^{c}zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-südûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Şevval 323 ve fî 19 Teşrîn-i Sânî 321 [3 Aralık 1905 Pazar]
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

EK – CCCXIX: MV 81/56

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıt varakasıdır
Hâzır bulunan zevât-ı fahâmın esâmîsi
19 Rebi^{c}u'l-evvel 312 / 7 Eylûl 310 [20 Eylül 1894 Perşembe]

Hülâsa-i Me'ali
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olan Dâ'ü'l-kelb Laboratuvarının kârgîr olarak seksen iki bin iki yüz doksan dokuz ve Bakteriyoloji Laboratuvarının yine kârgîr olarak yüz yirmi iki bin üç yüz elli altı kuruş ile vucûda geleceği ve işbu laboratuvarlar içün muktezî dolaplar ile câmekân bölmelerine dahi yirmi bin kuruş sarfı iktizâ edeceği beyânıyla mezkûr Dâ'ü'l-kelb Laboratuvarı içün doksan iki bin iki yüz doksan dokuz ve Bakteriyoloji Laboratuvarı içün dahi yüz otuz iki bin üç yüz elli altı kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin üç yüz on senesi muvâzenesine idhâliyle sarfına me'zûniyet i^{c}tâsına dâ'ir Dâhiliye Nezâretinin 21 Şa^{c}bân 311 târîhli tezkiresi melfûfâtıyla kırâ'at olundu.

Karâr
Ber-mûceb-i iş^{c}âr zikr olunan Dâ'ü'l-kelb Laboratuvarının inşâsıyla masârifinin büdceye ^{c}ilâveten tesviyesi tensîb olunup ancak cümle-i iş^{c}ârdan bulunan Bakteriyoloji Laboratuvarı içün Hazîne-i celîlece mukaddemâ akçe verilmiş olduğundan ba^{c}de îcâbı icrâ olunmak üzere evvel emirde sâlifü'l-beyân Baktesiyoloji Laboratuvarının inşâsı içün Hazîne-i celîleden ne mikdâr akçe verilmiştir bunun Mâliye Nezâretinden ve yine mezkûr Bakteriyoloji Laboratuvarının inşâ'âtına sarf olunmak üzere cânib-i Hazîne-i celîleden ne kadar akçe alınmış olduğunun dahi taraf-ı Ser^{c}askerîden bâ-tezkire-i sâmiye istifsârına karâr verildi.
[imzalar]

EK – CCCXX: MV 83/43

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıt varakasıdır
Hâzır bulunan zevât-ı fahâmın esâmîsi
19 Receb 312 / 7 Kânûn-ı Sânî 310 [16 Ocak 1895 Çarşamba]

Hülâsa-i Me’ali
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede inşâsı mukteză-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden Dâ’ü’l-kelb ve Bakteriyoloji Laboratuvarları masârif-i inşâ’iyesine mahsûben henüz bir akçe alınmadığına dâ’ir taraf-ı Ser^{c}askerîden cevâben vârid olan 10 Cemâdiye’l-evvel 312 târîhli tezkire okundu.

Karâr
Sâlifü’l-beyân laboratuvarlardan Bakteriyoloji Laboratuvarı masârifinin ol bâbda şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye mantûk-ı celîli vechiyle tesviye ve i^{c}tâsı zımnında Mâliye Nezâretine tezkire-i sâmiye tastîri ve taraf-ı Ser^{c}askerîye dahi ma^{c}lûmât verilmesi tezekkür kılındı.
[imzalar]

EK – CCCXXI: MV 140/93

Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıt varakasıdır
Hâzır bulunan zevât-ı fahâmın esâmîsi.
24 Cemâdiye'l-evvel 328 / 20 Mayıs 326 [3 Haziran 1910 Cuma]

Hülâsa-i Me'ali
Dâ'ü'l-kelb ve Bakteriyolojihâne müdîri Mösyö Remlinger'in üç yüz yirmi dört senesi nihâyetinde hitâm bulan mukavelesinden sonra üç yüz yirmi beş senesi Haziran'ında müceddeden ^{c}akd olunan mukavelenâmede ma^{c}âş-ı şehrî yüz on lirâdan senevî seksen bin kuruşa bâ-tenzîl üç yüz yirmi beş senesi büdcesine âna göre tahsîsât vaz^{c} olunmuş olduğu hâlde iki târîh arasında mukavelesiz geçen müddet hidmeti içün kendisine eski mukavelenâme dâ'iresinde şehrî yüz on lirâ hesâbıyla ma^{c}âş verilmesi Şûrâ-yı Devlet karârı iktizâsından bulunup ancak mezkûr üç aylık fark-ı ma^{c}âş içün te'diyesi lâzım gelen on iki bin dokuz yüz doksan sekiz kuruş yirmi para tahsîsât hâricinde kalmakla berâber fâsıla dâhilinde dîger bir mâddeden münâkaleten karşılık tedâriki de mümkün olamadığından ve mûmâ-ileyh Remlinger'in son mukavelesi işbu efrenci haziranın onuncu günü hitâm bularak buradan kat^{c}-ı ^{c}alâka edeceği anlaşıldığından bahis ile üç yüz yirmi üç senesi Şubat'ından duyûn-ı gayr-i muntazama kanûnuna tâbi^{c} olan yüz on lirâ matlûbundan gayri olarak ber-vech-i mezkûr üç yüz yirmi beş senesinden üç aylık fark-ı ma^{c}âştan matlûb bulunan sâlifü'l-beyân on iki bin dokuz yüz doksan sekiz kuruş yirmi paranın tesviyesi zımnında tanzîm olunan mâdde-i kanûniye lâyihasının gönderildiğini hâvî Mâliye Nezâretinin tezkiresi ve melfûfu okundu.
Sûreti iş^{c}âr-ı muvâfık-ı maslahat olmağla lâyiha-i mezbûrenin Meclis-i ^{c}Umûmiye'nin nazar-ı tasdîkine ^{c}arz olunmak üzere tezkire-i nezâretle berâber bâ-tezkire Meclis-i Meb^{c}ûsân Riyâsetine irsâli tezekkür kılındı.

[imzalar]

EK – CCCXXII: A.MKT.MHM 562/26

1)Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
25 Rebi^{c}u'l-ahir 1311 / 23 Teşrîn-i Evvel 309 [4 Kasım 1893 Cumartesi]

Şehremânet-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîsi etmek üzere Fransa'dan celb edilen Mösyö Nikol nâm zâtın önümüzdeki Salı günü Paris'e ^{c}avdet edecek olan Doktor Mösyö Chantemesse'in yerine Emânet-i Celîleleri Dâ'iresinde müteşekkil Hıfz'üs-sıhha-i ^{c}Umûmiye Komisyonu'nda dahi bulundurulması Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmuş ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine de teblîğ-i keyfiyet edilmiş olmağla Emânet-i celîlelerince de îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulması siyâkında.

2)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
25 Rebi^{c}u'l-ahir 1311 / 23 Teşrîn-i Evvel 309 [4 Kasım 1893 Cumartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîsi etmek üzere bugünde Fransa'dan celb edilen Mösyö Nikol nâm zât senevî yirmi bin frank tahsîsât i^{c}tâsı mukarrer olduğundan ileride lüzûm görüldüğü takdîrde temrîr eylemek üzere mûmâ-ileyhin beş sene müddetle kontratosunun tanzîm ve te^{c}âtî ile yârından i^{c}tibâren umûr-ı me'mûresine mübâşeret ettirilmesi ve Doktor Mösyö Chantemesse önümüzdeki Salı gününde Paris'e ^{c}avdet edeceği cihetle Mösyö Nikol'ün onun yerine Şehremânet-i Celîlesi Dâ'iresinde müteşekkil Hıfzü's-sıhha-i ^{c}Umûmiye Komisyonunda dahi bulundurulması ve mûmâ-ileyh Mösyö Nikol bakteriyoloji tedrîsâtı etmesine sûret-i mahsûsada celb edilmiş olmasına göre bundan muntazır olan fevâ'id-i iktitâf olunabilmek içün bu derse mahsûs olarak mekteb-i mezkûr dâhilinde lüzûmu olan mahall ile alât ve edevâtın dahi tedârik ve ikmâli esbâbının istihsâli muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hazret-i hilâfet-penâhîden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunmuş olmağla icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması siyâkında.

3)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
6 Cemâziye'l-evvel 1311 / 3 Teşrîn-i Sânî 309 [15 Kasım 1893 Çarşamba]

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîsi etmek üzere Fransa'dan celb edilen Mösyö Nikol'e senevî yirmi bin frank tahsîsât i^{c}tâsı mukarrer bulunduğundan ileride lüzûm göründüğü takdîrde temrîr edilmek üzere mûmâ-ileyhin beş sene müddetle kontratosunun tanzîm ve te^{c}âtîsiyle umûr-ı me'mûresine mübâşeret ettirilmesi ve teferru^{c}âtı hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı celîlesine tevfikan sebk eden iş^{c}âr üzerine mûmâ-ileyhin me'mûriyeti hakkında mektebce mu^{c}âmele-i lâzime icrâ kılındığı ve kontratosunun tanzîmiyle muhassasâtının sûret-i tesviyesi hakkında iktizâ-yı hâlin îfâsı lüzumunu mutazammın Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan 2 Cemâziye'l-evvel 311 târîhli ve bin iki yüz yetmiş beş numerolu tezkire-i cevâbiye leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla me'aline ve iş^{c}ârına nazaran kontratosunun îfâsı husûsuna himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

4)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
30 Cemâziye'l-evvel 1311 / 27 Teşrîn-i Sânî 309 [9 Aralık 1893 Cumartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de bakteriyoloji tedrîs etmek üzere Fransa'dan celb edilen Mösyö Nikol'e senevî yirmi bin frank tahsîsât i^{c}tâsı mukarrer bulunduğundan ve mûmâ-ileyhin me'mûriyeti hakkında mektebce mu^{c}âmele-i lâzime icrâ kılındığına kontratosunun tanzîmiyle muhassasâtının sûret-i tesviyesi hakkında iktizâ-yı hâlin îfâsı lüzumunu mutazammın vârid olan 2 Cemâziye'l-evvel 311 târîhli ve bin iki yüz yetmiş beş numerolu tezkire-i devletleri üzerine sebk eden iş^{c}âra cevaben Hâriciye Nezâret-i celîlesinden alınan tezkirede mûmâ-ileyhin kontratosunun imkân ve şerâ'iti neden ^{c}ibâret olunacağı ve hangi târîhden i^{c}tibâren beş sene müddetle tanzîm kılınacağı ve muhassasât-ı senevîyesinin hangi dâ'ire tahsîsâtına tesviye olunacağı istifsâr etmiş olmağla sûret-i iş^{c}âra nazaran ol bâbda îfâ ve inbâsına himmet.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

5)Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 2176

Huzûr-ı Me^{c}âl-mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîs etmek üzere Fransa'dan celb edilen Mösyö Nikol'e senevî yirmi bin frank tahsîsât i^{c}tâsı mukarrer bulunduğundan ve mûmâ-ileyhin me'mûriyeti hakkında mektebce mu^{c}âmele-i lâzime icrâ kılındığına kontratosunun tanzîmiyle muhassasâtının sûret-i tesviyesi hakkında iktizâ-yı hâlin îfâsı lüzumunu mutazammın Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan tezkire-i cevâbiyenin irsâl buyurulduğu beyân-ı ^{c}âlîsiyle me'l ve emsâline nazaran kontrato mu^{c}âmelesinin îfâsını muhtevî resîde-i dest-i tekrîm olan 6 Cemâziye'l-evvel 311 târîhli ve bin kırk numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri muhâsebeye lede'l-havâle mûmâ-ileyhin kontratosunun ahkâm ve şerâ'iti neden ^{c}ibâret olacağı ve hangi târîhden i^{c}tibâren beş sene müddetle tanzîm kılınacağı ve muhassasât-ı senevîyesinin hangi dâ'ire tahsîsâtından tesviye olunacağı hakkında işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri melfûfunda bir sarâhat olmadığından buralarının lüzûm-ı istîzâhı bâ-müzekkere ifâde kılınmış ve iktizâsının emr u inbâsı menût-ı irâde-i ^{c}aliyye-i hidîv-i efhâmîleri bulunmuş olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 26 Cemâziye'l-evvel 1311 ve fî 23 Teşrîn-i Sânî 309 [5 Aralık 1893 Salı]
Hâriciye Nâzırı

6)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
28 Cemâziye'l-ahir 1311 / 25 Kânûn-ı Evvel 309 [6 Ocak 1894 Cumartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîs etmek üzere Fransa'dan celb olunan Mösyö Nikol nâm zâta senevî yirmi bin frank tahsîsât i^{c}tâsı mukarrer olduğundan ileride lüzûm görüldüğü takdîrde temrîr edilmek üzere mûmâ-ileyhin beş sene müddetle kontratosunun tanzîm ve te^{c}âtîyle umûr-ı me'mûresine mübâşeret ettirilmesi ve mûmâ-ileyhe fenn-i mezkûr tedrîsâtı içün sûret-i mahsûsada celb edilmiş olmasına göre bundan muntazır olan fevâ'id iktitâf olunabilmek içün bu derse mahsûs olarak Mekteb-i mezbûr dâhilinde lüzûmu olan mahall ile alât ve edevâtın dahi tedârik ve ikmâli esbâbının istihsâli etmesi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı

hilâfet-penâhîden olup ol bâbda Hâriciye Nezâret-i celîlesinden alınan tezkire-i cevâbiye de kontratonun ahkâm ve şerâ'iti neden ^{c}ibâret olacağı ve hangi târîhden i^{c}tibâren beş sene müddetle tanzîm kılınacağı ve muhassasât-ı merkûmesinin hangi dâ'ire tahsîsâtından tesviye edileceği istifsâr edilmesine mebni icrâ-yı îcâbı Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Nezâret-i celîlesine iş^{c}âr edilmişti. Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâreti ile mûmâ-ileyh beyninde te^{c}âtî olunan mukavelenin bir nüshasıyla sûret-i mütercemesinin irsâl olunduğuna ve mukavelenin de muhassasâtın Bank-ı ^{c}Osmânîden i^{c}tâsı münderic ise de bunun Hazîne-i celîlece tesviyesi daha münâsib bulunduğuna dâ'ir cevâben vârid olan 19 Cemâziye'l-evvel 311 târîhli ve bin beş yüz on dört numerolu tezkire evrâk-ı müteferri^{c}asıyla berâber leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla îcâbının icrâ ve evrâk-ı merkumenin takımıyla i^{c}âde ve isrâ buyurulması siyâkında tezkire.
Bâ müsteşârî.

7)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
21 Cemâziye'l-ahir 1311 / 16 Kânûn-ı Evvel 309 [28 Aralık1893 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîs etmek üzere Fransa'dan celb olunan Mösyö Nikol ile mekteb-i mezkûr nezâreti beyninde te^{c}âtî olunan mukavelenâmenin bir nüshasıyla sûret-i tercemesinin irsâl olunduğuna ve mukavelenâmede muhassasâtın Bank-ı ^{c}Osmânîden i^{c}tâsı münderic ise de bunun Hazîne-i celîlece tesviyesi daha münâsib bulunduğuna dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden cevâben alınan tezkire icrâ-yı îcâbı zımnında evrâk-ı müteferri^{c}asıyla berâber 25 Kânûn-ı Evvel 309 târîhinde nezâret-i celîlelerine tisyâr edilmişti. Mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından verilen varakada kendisine şimdiye kadar hiçbir akçe i^{c}tâ edilmediği gibi refâkatinde bulundurulan tercümânın masârif-i zarûriyesiyçün dahi bir şey verilmediği ve teşkîli mukarrer olan laboratuvarın da henüz ikmâl edilmediği cihetle me'mûr olunduğu su tahlîlâtını dahi icrâ edemeyeceği ifâde olunduğundan ve tercümânına geçenlerde emânetce birkaç yüz kuruş verilmiş ise de mûmâ-ileyhâya i^{c}tâ edilecek mebâliğin ne taraftan tesviye olunacağını bilemediğinden bahisle îcâbı Şehremânet-i celîlesinden bâ-tezkire istifsâr olunmuş ve mebâliğ-i merkûmenin dâ'ire-i ^{c}â'idesi tahsîsâtına zamîmeten hazînece tesviyesi lâzimeden bulunmuş olmağla iktizâsının serî^{c}an îfâ ve inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
İşâret-i ^{c}âliyye mûcebince.

8)Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 706

Huzûr-ı Me^{c}âl-i Mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede fenn-i mikrobiyoloji tedrîs ve ta^{c}lîmi içün celb olunan ve suların icrâ-yı tahlîlâtına da me'mûr olan Mösyö Nikol tarafından verilen varakada kendisine şimdiye kadar hiçbir akçe verilmediği gibi refâkatinde bulundurulan tercümânın masârif-i zarûriyesiyçün dahi bir şey i^{c}tâ edilmediği ve teşkîli mukarrer olan laboratuvarın da henüz ikmâl edilmediği cihetle suların emr-i tahlîlâtını dahi icrâ edemeyeceği ifâde kılınmış ve tercümânına geçenlerde masârif-i zarûriyesiyçün emânetce birkaç yüz kuruş verilmiş ise de kendisine ve tercümânına i^{c}tâsı îcâb eden mebâliğin ne taraftan tesviye îcâb edilir ise îfâ-yı muktezâsı zımnında evâmir-i lâzime i^{c}tâsı menût-i re'y ve irâde-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 18 Receb 311 ve fî 13 Kânûn-ı Sânî 309 [25 Ocak 1894 Perşembe]

Şehremîni
9)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
8 Şa^{c}bân 1311 / 2 Şubat 309 [14 Şubat 1894 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Doktor Mösyö Nikol ile Mösyö Eugene Modragon'un muhassasâtlarının sûret-i tesviyesi tevârîh-i muhtelifede nezâret-i celîlelerine teblîğ ve iş^{c}âr edilmişti. Mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün gerek su tahlîli ve kimyâhâne tertîbi mâddelerine ^{c}â'id masârifden bir para bile almamış ve refâkatinde bulunan tercümân masrafından bir kısmı da kendisine tahmîl edilmiş olduğu ve Mösyö Mondragon'un dahi hemân ^{c}arzuhâlde bulunduğu Doktor Mösyö Chantemesse'den vârid olan mektûbda dahi beyân olunup Paris'ten sûret-i mahsûsada celb olunarak kontrato ile hidmet-i hükûmet-i seniyyeye alınmış olan mûmâ-ileyhimânın muntazaman ma^{c}âş ve muhassasât alamamaları pek çirkin bir hâl olarak bunların fesh-i mukavelesiyle memleketlerine i^{c}âdeleri böyle ma^{c}âşları verilmeyerek istihdâm kılınmalarından daha münâsib olacağı derkâr ise de kendilerinin hidmete alınmaları devletce görülmüş lüzûma mübtenî olmasına nazaran kontratoları mûcebince i^{c}tâsı iktizâ eden ma^{c}âşât ve muhassasâtın sûret-i muntazamada tesviyesine bir çâre bulunması şeref-sâdır olup Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden tezkire-i husûsiye ile teblîğ olunan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmuş olmağla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol ile refîki Mösyö Mondragon ma^{c}âşlarının bankadan havâleten tesviyesi hakkında mu^{c}âmele-i lâzimenin îfâ ve inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
İrâde-i seniyyeyi mübelliğ tezkire-i husûsiye evrâkda me'mûrîne verildi.
Fî 3 Şubat 309 [15 Şubat 1894 Perşembe]
İşâret-i ^{c}aliyye mûcebince.

10)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
9 Şa^{c}bân 1311 / 3 Şubat 309 [15 Şubat 1894 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de bakteriyoloji tedrîs etmek üzere Paris'ten celb olunan Mösyö Nikol'ün ve tathîrât-ı fenniye icrâsı içün getirtilen Mösyö Eugene Mondragon'un ma^{c}âşlarının muntazaman tesviyesi çâresinin istihsâli emr u fermân buyurulmasına mebnî mûmâ-ileyhimâ muhassasâtının bankadan havâleten i^{c}tâsı hakkında sebk eden teblîgâta cevâben mûmâ-ileyhimâdan Eugene Mondragon muhassasâtı bankaya havâle olunduğu gibi Mösyö Nikol'ün tahsîsât-ı senevîyesi bulunan yirmi bin frank bedeli olmak üzere i^{c}tâsı iktizâ eden seksen altı bin altı yüz yetmiş beş kuruşun ta^{c}allukuna ve büdce kanûnuna nazaran Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahviyyen ve sene-i hâliye muvâzene-i ^{c}umûmiyesi açığına ^{c}ilâveten hazînece vârid olan 9 Şa^{c}bân 311 târîhli ve bin beş yüz seksen dört numerolu tezkire ile dîger tezkire-i cevâbiyenin mütâla^{c}a-güzâr-ı senâ-verî olarak sûret-i iş^{c}âr olarak usûl ve ka^{c}ideye muvâfık bulunmuş olmağla muhassasât-ı mezkûrenin ol vechile dâ'ire-i müte^{c}allikası tahsîsâtından mahsûb ve tesviye olunmak üzere bankadan i^{c}tâsı mu^{c}âmelesinin îfâ ve inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Emr-i müsteşârî mûcebince.

11)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
19 Şevval 1311 / 13 Nisan 310 [25 Nisan1894 Çarşamba]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser-^{c}Askerî ile Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti'ne ve Şehremânet-i Celîlelerine

Muvaffakiyât-ı seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî âsâr-ı celîlesinden olarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne şâkirdânına bakteriyoloji fenni ta^{c}lîm olunmak üzere mekteb-i mezkûr civârında te’sîs buyurulan laboratuvarın ta^{c}mîm-i fevâ’id zımnında taht-ı nezâret-i senâ-verîde Mösyö Nikol ile Doktor Zühdü Bey ve Doktor Marjeri’den mürekkeb hey’etce bugünden i^{c}tibâren evvelâ Dersa^{c}âdet sularının tahlîli sâniyâ sebze ve meyve ve bağ ve lühum ve erzâk-ı sâ’irenin ^{c}inde’l-lüzûm tedkîki ve sâlisâ bir mahallde kolera ve tifo ve kuş palazı gibi ^{c}ilel-i sâriye veyâhûd cemre ve ruam misillü emrâz-ı nâdire zuhûrunda bunların keşf ve teşhîsi husûsâtının dahi mezkûr laboratuvarda icrâ ve netâyîc-i hâsılanın ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınması husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte^{c}allik ve şeref-südûr buyurulmak ve bu bâbda ve mevâdd-ı mümâşelede devâ’ir-i belediye ve sâ’ire tarafından vukû^{c} bulacak mürâca^{c}at ve iş^{c}ârât üzerine me’mûr-ı mahsûs ta^{c}yî ve i^{c}zâmıyla veyâ dîger sûretle laboratuvarca iktizâ-yı hâlin îfâsına müsâra^{c}at edileceği derkâr olarak Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti ve Şehremânet-i celîlelerine ma^{c}lûmât verilmiş olmağla dâ’ire-i ^{c}askeriyece de icrâ-yı îcâbı bâbında irâde olunmaktır.
İrâde-i seniyyeyi mübelliğ tezkire-i husûsiye evrâkta mukayyedine verildi. Fî 16 Nisân 310 [28 Nisan 1894 Cumartesi]
Mu’ahharen şeref-vâki^{c} olan irâde-i ^{c}aliyye mûcebince.

16)Makam-ı Ser-^{c}Askerî Muhâsebe Dâ’iresi
293

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bin üç yüz dokuz senesi teşrîn-i evvelinin yirmi üçüncü günü Dersa^{c}âdet’e muvâsalat edip kontratında muharrer olduğu vechiyle ertesi gününde müstehak-ı ma^{c}âş olduğu hâlde makam-ı ^{c}âcizîlerinden Mâliye Nezâret-i celîlesine vukû^{c} bulan iş^{c}âr mûcebince bankaca kendisine sene-i merkûme teşrîn-i sânîsinin yirmi üçünden i^{c}tibâren ma^{c}âş verilmekte olduğundan bahisle sâlifü’z-zikr teşrîn-i evvelin yirmi dördüncü gününden teşrîn-i sânînin yirmi üçüncü gününe kadar istihkakı bulunan bir aylık ma^{c}âşının dahi i^{c}tâsı istid^{c}âsına dâ’ir bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Nikol Moris Efendi tarafından verilen ^{c}arzuhâlin irsâl kılındığı beyân-ı ^{c}âliyesiyle mûmâ-ileyhin bir aylık ma^{c}âşının dahi i^{c}tâsı hakkında şeref-vârid olan 7 Muharrem 312 târîhli ve dört yüz yetmiş beş numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri bi’l-havâle mûmâ-ileyhin üç yüz dokuz senesi teşrîn-i evvelinin yirmi üçüncü gününden teşrîn-i sânînin yirmi ikinci gününe kadar sehve mebnî tesviye olunmayarak ara yerde kalmış olan bir aylık ma^{c}âşının dahi i^{c}tâsı zımnında Bank-ı ^{c}Osmânî İdâresine icrâ-yı teblîgât olunması bâ-tezkire-i ^{c}âciz Mâliye Nezâret-i celîlesine iş^{c}âr kılınmış olduğundan cevâben izbârı muhâsebe-i ^{c}umûmiye dâ’iresinden ifâde kılınmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 26 Muharrem 312 ve fî 17 Temmûz 310 [29 Temmuz 1894 Pazar]
Ser^{c}Asker Rızâ

20)Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 128

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihânenin idâre-i ^{c}umûmiyesine dâ’ir Mösyö Nikol tarafından kaleme alınan Franseviyyü’l-^{c}ibâre mukavelenâme ile berâber takdîm-i huzûr-ı sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri kılınan tezkire-i ^{c}âcizînin leffiyle ^{c}arz-ı huzûr-ı ^{c}âlî kılınan 12 Eylûl 310 târîhli tezkire-i sâmiye-i hazret-i sadâret-penâhîleri ve bunun üzerine şeref-sâdır buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mübelliğ Mâbeyn-i hümâyûn cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i

celîlesinden şeref-tastîr buyurulan 14 Eylûl 310 târîhli cevâb-ı ^{c}âlî sûretleri zeyline mastûr 15 Eylûl 310 târîhli buyuruldu-yı ^{c}âlî-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde muktezâsının taraf-ı ^{c}âcizîden îfâsı emr u iş^{c}âr buyurulmuş olup tezkire-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîlerinde mukavelenâmede muharrer masârifât ve ma^{c}âşâtın mikdârı zikr ve tasrîh buyurulmuş ve mezkûr mukavelenâmede Bakteriyolojihâne'nin Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneye merbût olmayıp Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti tahtında olacağı ve Doktor Mösyö Nikol'e senevî bin beş yüz otuz lirâ-yı ^{c}Osmânî ve Bakteriyolojihâneye üç yüz altmış lirâ ve mu^{c}âvine ma^{c}âş olarak da iki yüz kırk lirâ-yı ^{c}Osmânî tahsîs edilmesi lâzım geleceği ve mebâliğ-i mezkûrenin şehrîsi olan yüz seksen lirâ-yı ^{c}Osmânî'nin her ay ibtidâsında Bank-ı ^{c}Osmânî vâsıtasıyla mûmâ-ileyhe tesviye edileceği münderic bulunmuş olduğundan mukavele-i mebhûsenin ol vechile imzâ edilip te^{c}âtîsi hakkında irâde-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîlerinden taraf-ı ^{c}âcizâneme emr u iş^{c}ârına ve meblağ-ı mezkûrun ol vechile tesviyesi hakkında dahi Mâliye Nezâret-i celîlesine evâmir-i ^{c}aliyye-i fahâmet-penâhîlerinin îfâsına müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 19 Eylûl 310 [1 Ekim 1894 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

22)Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 7

Huzûr-ı Sâmiye-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Mösyö Nikol ile mâh-ı hâl-i Rûmî'nin ibtidâsından bed' ile mu^{c}teber olmak üzere te^{c}âtî edilen kontratonun bir sûret-i masrafası leffen takdîm-i pîşgâh-ı sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri kılındı. Şerâ'it-i mevcûde ile kontratoda mukannen meblağı be-her ay Doktor Nikol'e te'diye etmek içün me'zûniyet-i lâzimeyi almış olduğunu müş^{c}ir banka tarafından kendisine bir iş^{c}âr vukû^{c} bulmasını ve bu şartı kontratonun mer^{c}iyyet ahkâmına esâs olmasını taleb eylediğinden bu sûret nezd-i sâmiye-i hazret-i sadâret-penâhîlerinde karîn-i tasvîb ve tensîb buyurulduğu sûrette keyfiyetin Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u teblîği husûsuna müsâ^{c}ade-i celîle-i hidîv-i efhamîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 20 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 8 Teşrîn-i Evvel 310 [20 Ekim 1894 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

23)

1- Bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî 4/23 Teşrîn-i Evvel 1893 târîhinde te'sîs kılınan Bakteriyolojihâne Müdîriyeti'ne Doktor Mösyö Nikol ta^{c}yîn kılınmıştır. İşbu Bakteriyolojihâne Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'ye merbût olmayıp Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâreti tahtında bulunacaktır.
2- Mûmâ-ileyh Doktor Nikol Haydar Paşa Hastahânesinde ^{c}ameliyât görmek üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de yetiştirilmekte olan talebe ile Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne Baytar sınıflarına ve Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye me'zûnlarına bakteriyoloji fennini

ta^{c}lîm ve tedrîs edecektir. İşbu ders Fransızca olarak tertîb ve tanzîm edileceğinden buna dâ'ir Mösyö Nikol Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretiyle müzâkerâtta bulunacaktır.

3- Doktor Nikol sâbıkı misillü mes'ûliyeti kendisine ^{c}â'id olmak üzere sârî olan hastalıkların vikayesine munhasır bakteriyoloji tahlîlâtının icrâsına me'mûr edilmiştir ki işbu tahlîlât İdâre-i Sıhhiye-i ^{c}Askeriye ve Mülkiye taraflarından istenilecektir. Teşhîs-i emrâz ile hastalıkların ilerlememesi tedâbîri üzerine derhâl ma^{c}lûmât ahzı iktizâ eylediğinden gerek tahlîli lâzim gelen mevâdd ve gerek tahlîlât icrâsına ^{c}â'id varakalar doğrudan doğruya ve bilâ-izâ^{c}a-i vakt mûmâ-ileyh Doktor Nikole gönderilecektir. Bu usûl ile alınacak netâyicin sür^{c}atle elde edilmesi içün bir ka'ide ittihâz edilmiş olduğundan Doktor Nikol derhâl Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretiyle tahlîlâtı taleb eden idâreye netâyic-i mezkûreyi teblîğ etmeyi ta^{c}ahhüd eder.

4- Mezkûr Bakteriyolojihâne'de icrâ edilen tahlîlât ile vukû^{c} bulan masârifât ve usûl-i tedrîs hakkında Doktor Nikol her üç ayda bir kez Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretine bir kıt^{c}a ^{c}umûmî rapor takdîm edecektir.

5- Mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün talebeye mahsûs tutacağı bir kıt^{c}a cedvelde yalnız Bakteriyolojihâne'ce müstahzır intihâb ettiği efendilerin ismini kayd ve takdîm edecektir.

6- Şehrî yüz otuz lirâ-yı ^{c}Osmânî olmak şartıyla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e senevî bin beş yüz altmış lirâ-yı ^{c}Osmânî tahsîs edilecektir. İşbu me'mûriyetten dolayı vukû^{c} bulacak tebdîl-i mekân ve ^{c}araba ve tercümân ve resâ'il abonesi ücûrâtıyla bakteriyoloji ve hıfz-üs-sıhhaya ^{c}â'id kitâblar esmânını ve masârif-i sâ'ireyi ma^{c}âş-ı muhassasıyla tesviye edeceğini mûmâ-ileyh Doktor Nikol ta^{c}ahhüd eder. Su ve gaz ve teshînât masârifi ke-mâ-fi's-sâbık Makam-ı ^{c}Âlî-yi Ser^{c}Askerî'den tesviye edilecektir.

7- Mezkûr Bakteriyolojihâne'ye senevî altı yüz lirâ-yı ^{c}Osmânî tahsîs kılınmıştır ki meblağ-ı mezbûr ber-vech-i âtî tertîb ve tevzî^{c} olunur.

	Lirâ-yı ^{c}Osmânî
Şehrî yirmi lirâ-yı ^{c}Osmânî olmak üzere mu^{c}âvine verilecek senevî ma^{c}âş	240
Şehrî otuz lirâ-yı ^{c}Osmânî olmak üzere Bakteriyolojihâne büdcesi içün tahsîs kılınan meblağ	360
	600

8- Doktor Nikol ve mu^{c}âvinin ma^{c}âşâtıyla büdce içün tefrîk edilip mezkûr ma^{c}âşât ile yüz seksen lirâ-yı ^{c}Osmânî'ye bâliğ olan meblağ her ay ibtidâsında Bank-ı ^{c}Osmânî vâsıtasıyla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e tesviye ve i^{c}tâ edilecek ve bu yüz seksen lirâdan hiçbir vechile tevkîfât icrâ edilmeyecektir. Mebâliğ-i mezbûreyi muntazaman te'diye etmek içün Bank-ı ^{c}Osmânîye hükûmet-i seniyye tarafından emir verilecek ve mezkûr banka verilecek emr-i tahrîrinin bir nüshasını mûmâ-ileyh Doktor Nikol'e i^{c}tâ edecektir.

9- Doktor Nikol üç ay zarfında büdceye mahsûs olarak verilen doksan lirânın sûret-i sarfına dâ'ir her üç ayda bir kez Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretine hesâb vermeğe mecbûrdur.

10- İşbu kontrato bugünkü târîhden i^{c}tibâren dört sene müddetle tanzîm edilmiştir.

11- Doktor Nikol'ün ma^{c}âşını almak şartıyla her sene Mekâtib-i ^{c}Askriyenin ta^{c}tîli zamânında altı hafta ta^{c}tîl etmeğe hakk ve salâhiyeti olacaktır.

12- Bundan akdem Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretiyle Doktor Mösyö Nikol miyânlarında te^{c}âtî olunmuş olan kontrato bugünden i^{c}tibâren mefsûhdur.

İşbu kontratonâme nüshateyn olarak Dersa^{c}âdet'te tanzîm ve te^{c}âtî olunmuştur.

Doktor Moris Nikol — ^{c}Umûm Mekâtib-i Askeriye-i Şâhâne Nâzırı

Aslına mutâbıktır.

Fî 8 Teşrîn-i Evvel 310 [20 Ekim 1894 Cumartesi]

25)Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 1276

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyolojihâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol ile te^{c}âtî olunmak üzere dört sene müddet içün Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesince tanzîm ve Bâb-ı ^{c}Âlîye tesyîr olunan mukavelenâme lede'l-^{c}arz mûcebince îfâ-yı muktezâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-südûr buyurulduğu ve icrâsı îcâbı nezâret-i müşârü'n-ileyhâ ile taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîye iş^{c}âr ve zikr olunan mukavelenâmenin musaddak sûreti leffen tisyâr kılındığı beyân-ı ^{c}âliyesiyle îfâsı muktezâsını âmir 24 Eylûl 1310 târîhli ve bin dokuz yüz on üç numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri muhâsebe-i ^{c}umûmiye-i mâliyeye lede'l-havâle Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji tedrîs etmek üzere Fransa'dan celb olunan Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı senevîyesi olan yirmi bin frank'ın bedeli bulunan seksen altı bin altı yüz yetmiş beş ve mu^{c}âvini ma^{c}âşı olan dört bin frank'ın bedeli bulunan on yedi bin üç yüz otuz beş kuruş 3 Şubat 1309 ve 19 Nisân 1310 târîhli ve iki bin sekiz yüz yetmiş ve üç yüz altmış dört numerolu tezâkîr-i sâmiye-i hidîv-i efhamîleri mûcebince bin üç yüz on senesi muvâzenesi açığına ve Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına ^{c}ilâve edildiği bi't-tedkîk anlaşılmış ve mezkûr mukavelenâme sûretinde bin üç yüz on senesi eylûlünün on dördüncü gününden i^{c}tibâren Mösyö Nikol'e şehrî yüz otuz ve mu^{c}âvinine yirmi ve Bakteriyolojihânesine otuz lirâ ki cem^{c}an yüz seksen lirâ-yı ^{c}Osmânî tahsîs edildiği gösterilmiş olmasına mebnî zikr olunan yüz seksen lirânın bedeli bulunan on sekiz bin kuruşun sene-i merkûme eylûlünün on dördüncü gününden sene-i mezkûre nihâyetine kadar beş ay on yedi günlük olan yüz bin iki yüz kuruştan dâhil-i muvâzene bulunan mârr'ül-^{c}arz iki kalem akçenin eylûl on dördünden şubat nihâyetine kadar müddete ^{c}â'id bulunan kırk sekiz bin iki yüz kırk sekiz buçuk kuruştan mâ^{c}adâsı olmak lâzım gelen on bir bin dokuz yüz on bir buçuk kuruşun sene-i hâliye muvâzene açığına ^{c}ilâvesiyçün usûlen iktizâ eden buyuruldu-ı ^{c}âliyesinin irsâli lâzım geleceğinin ^{c}arz ve izbârı ifâde olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 8 Cemâziye'l-ahir 1312 ve fî 24 Teşrîn-i Sânî 310 [6 Aralık 1894 Perşembe]
Mâliye Nâzırı

EK – CCCXXIII: A.MKT.MHM 563/6

7)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 201

Huzûr-ı ^{c}Aliyye-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne kurbunda inşâsına bed' olunan Bakteriyolojihânenin nevâkıs-ı hâzırasına ve âlât ve edevât-ı mütenevvi^{c}a ile kütüb ve resâ'il-i fenniye ve masârif-i sâ'ire içün senevî bir meblağ ta^{c}yîni ve laboratuvar içün bir mu^{c}âvinin sür^{c}at-ı nasbı lüzûmuna ve ifâdât-ı sâ'ire-i ıslâhiyeye dâ'ir bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol tarafından verilen Fransızca takrîrin tercümesiyle berâber gönderildiğine dâ'ir ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden tevârüd eden 10 Mart 310 târîhli ve sekiz numerolu tezkire melfûfâtıyla me^{c}an takdîm kılındığından iktizâsının îfâ ve emr u inbâsı menût-ı müsâ^{c}ade-i celîle-i vekâlet-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 4 Şevval 311 ve fî 29 Mart 310 [10 Nisan 1894 Salı]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

8)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded 8

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne kurbunda inşâsına bed' olunan Bakteriyolojihânenin nevâkıs-ı hâzırasına ve âlât ve edevât-ı mütenevvi^{c}a-i tahlîliye ile kütüb ve resâ'il-i fenniye ve masârif-i sâ'ire içün senevî bir büdce ta^{c}yînine ve sûret-i me'mûriyeti bildirilen mu^{c}âvinin sür^{c}at-ı nasbına ve ifâdât-ı sâ'ire-i ıslâhiyeye dâ'ir bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol tarafından verilen Franseviyyü'l-^{c}ibâre takrîr sûret-i tercümesiyle me^{c}an ve leffen irsâl-i savb-ı ^{c}âlî-i âsafâneleri kılınmış olmağla mündericâtına nazaran îfâ-yı muktezâsı emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 15 Ramazân 311 ve fî 10 Mart 310 [22 Mart 1894 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

9)
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânedeki Bakteriyoloji Laboratuvarının Sûret-i Tertîb ve Tanzîmine Dâ'ir Mu^{c}allim Mösyö Nikol Tarafından Verilen Rapordur

Tahlîl-i bakteriyoloji icrâ etmek ve Haydar Paşa Hastahânesindeki tabîb mu^{c}âvinlerine tedrîsâtta bulunmak gibi iki vazîfeyi laboratuvarın sûret-i muntazamada îfâ edebilmesi içün mevâdd-ı âtîyenin ^{c}arz ve temhîdine ibtidâr kılınmıştır:

Evvelâ: Laboratuvarın mümkün mertebe serî^{c}an ikmâl eylemiş olması

Sâniyen: Taharriyât ve şâkirdânın tedrîsâtına muktezî olan âlât ve edevât-ı lâzimesiyle mücehhez bulunması

Bundan bir buçuk mâh mukaddem echize-i tahlîliye-i muktezîye içün hükûmet-i seniyye cânibinden 6000 frank verilmesine muvâfakat hâsıl olmuş idiyse de henüz hiçbir şey iştirâ olunmadı. Bi'l-cümle işgâlâtımıza teşebbüs etmeğe muvaffak olmak içün on iki bin frank daha lâzımdır. Hakîkaten tedrîsâta mümkün mertebe serî^{c}an ibtidâr etmek muktezîdir. Zîrâ hükûmet-i seniyye bu vechile bir maraz-ı müstevlî-i vahîmin zuhûru anında mahallerine i^{c}zâmıyla ellerinden iş gelir muktedir bir çok etıbbâya mâlik olacaktır.

Sâlisen: 8000 franklık senevî bir büdceye muvâfakat hâsıl olmuş idi. Gerek tahlîlât içün olunacak sarfiyâta ve gerek şâkirdânın tecârib-i ^{c}ameliyelerine mukabil işbu büdce derece-i vücûbedendir. Hakîkaten mi^{c}yârât-ı mahsûsa iştirâ etmek ve Avrupa'da âlât ve echize îcâd ve ihtirâ^{c} olundukça onları satın almak ve üzerlerinde tecârib-i fenniye icrâ olunacak hayvânâtı teksîr ile beslemek ve bakteriyolojiye ^{c}â'id başlıca te'lîfâtı ve Fransa ve Almanya ve sâ'irede her vakit neşr olunan risâleleri elde etmek ancak büdcenin mevcûdâtıyla hâsıl olurdur. Yoksa birkaç aydan beri bizzât icrâ etmekte olduğumuz vechile mübâya^{c}âta devâm etmek gayr-i kabil olacağından büdcenin lüzûmu derkârdır. İşbu büdcenin seneliği i^{c}tâ olunmalıdır ki lüzûmu olacağı zamân Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne veznesinden be-her mâh îcâbı mikdârını alarak mahlline sarf edelim.

Râbi^{c}an: Laboratuvar içün bir mu^{c}âvin lâzımdır ki zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhîye akdemce lüzûmu ^{c}arz olunan bu mu^{c}âvin Pasteur'ün dârü'l-fünûnunda her bir ^{c}ameliyât-ı fenniyede kesb-i meleke etmiş ve kendisine de va^{c}ad olunmuş olduğundan şimdilik Paris'te beyhûde yere beklemektedir. Hâlbuki taharriyâtımıza yardım etmek içün böyle bir mu^{c}âvinin lüzûmu iktizâ eder. Kültür vesâ'iti istihzâr etmek içün âlât-ı züccâciyeyi laboratuvarda i^{c}mâl ve ihzâr zımnında bozulan âlât ve edevâtı termîm etmek ve hayvânâta bakmak ve onları besleyip büyütmek ancak böyle bir mu^{c}âvinin mevcûdiyetiyle husûle gelir. Mu^{c}âvin-i mezkûrun ^{c}adem-i mevcûdiyeti kendisine i^{c}tâ olunacak meblağdan fazla lüzûm-ı sarfını mûcibdir. Hâl-i hâzırdaki maraz-ı sârîyi mütâla^{c}a içün laboratuvarın ^{c}âcilen ikmâli derece-i nihâyede ehemmdir. Emrâz-ı müstevliyenin mütâla^{c}asından fâ'ide-mend olmaları ve emrâz-ı mezkûre hakkında bakteriyoloji tecâribinde bulunmaları da Haydar Paşa Hastahânesi tabîb mu^{c}âvinlerine gündelik muktezîdir.

EK – CCCXXIV: A.MKT.MHM 563/9

1)Mektûbî-i Sadr-i ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
28 Ramazân 311 / 23 Mart 310 [4 Nisan 1894 Çarşamba]

Rüsûmât Emânet-i Celîlesine

Bu kere Paris'ten mu^{c}âvini ma^{c}rifetiyle celb edip dört sandık derûnuna mevzûh olunduğu hâlde Galata Gümrüğünde bulunan ve vazîfe-i me'mûriyetine müte^{c}allik olan âlâtın tarafına i^{c}tâsı Bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol tarafından ifâde kılınmış olmağla edevât-ı mezkûrenin bi'l-mu^{c}âyene i^{c}tâsına himmet.

3)Mektûbî-i Sadr-i ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
18 Mayıs 310 / 25 Zilka^{c}de 311 [30 Mayıs 1894 Çarşamba]

Rüsûmât Emânet-i Celîlesine

Bakteriyoloji Laboratuvarı içün Avrupa'dan vürûd eden eşyânın gümrük resminden istisnâsına dâ'ir bir gûne iş^{c}âr vukû^{c} bulduğu beyânıyla gümrükte tevkîf edildiği ifâde-i vâkı^{c}adan müstebân olup laboratuvar nezdine gelerek tevkîf olunan eşyânın bi'l-mu^{c}âyene bilâ-resm imrârı tezkire.

4)Mektûbî-i Sadr-i ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
30 Haziran 310 / 8 Muharrem 312 [12 Temmuz 1894 Perşembe]

Rüsûmât Emânet-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyoloji Laboratuvarı içün celb olunan alât ve edevâtın bilâ-resm imrârı Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bildirilmiş olduğundan ve evvelce mezkûr laboratuvar içün gelip gümrükte tevkîf olunan eşyâ iş^{c}âr-ı vâkî^{c} üzerine bi'l-mu^{c}âyene bilâ-resm imrâr edilmiş ise de iş^{c}âr-ı mezkûrede atiyyen gelecek alât ve edevâtın resmden istisnâsı hakkında sarâhat olmadığından bahisle istifsâr-ı mu^{c}âmeleye dâ'ir makam-ı devletlerinden vârid olan 5 Muharrem 312 târîhli ve yüz yirmi altı numerolu müzekkere mütâla^{c}a-güzâr-ı senâverî olarak gerek Mekteb-i Tıbbiye ve gerek laboratuvar içün gelecek eşyânın gümrük resminden mu^{c}âf olarak imrârı lâzım geleceği beyânıyla tezkire.
İşâret-i ^{c}aliyye mûcebince.

5)Rüsûmât Emâneti
Muhâsebe
^{c}Aded 126

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji laboratuvarı içün Avrupa'dan laboratuvar nâmına gelip gümrükte tevkîf edildiği anlaşılan eşyânın bi'l-mu^{c}âyene bilâ-resm imrârı şeref-vârid olan yüz yirmi dokuz numerolu ve 18 Mayıs 1310 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde emr u izbâr buyurulmasıyla ol vechile imrârı Galata Gümrüğü Nezâretine teblîğ edilmişti. Bu kere ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden meb^{c}ûs tezkirede Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyoloji Laboratuvarı içün gösterilen âlât ve edevâtın bilâ-resm imrârı taleb buyurulmuş olduğuna ve zikr olunan tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinde âtiyyen gelecek âlât ve edevâtın dahi resimden istisnâsı hakkında sarâhat olmadığına binâ'en muktezâsının irâde ve inbâsı husûsuna müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 5 Muharrem 1312 ve fî 27 Haziran 1310 [9 Temmuz 1894 Pazartesi] Rüsûmât Emînliği

EK – CCCXXV: A.MKT.MHM 563/10

3)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded 189

Makam-ı Sâmiye-i Cenâb-ı Sadâret-i ^{c}Uzmâya

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji Laboratuvarının ikmâl-i nevâkısı içün bir def^{c}alık olarak i^{c}tâsı mukteza-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olan on iki bin frank ile on iki aya taksîm olunmak üzere kezâlik irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülkdârî ile tahsîs buyurulan senevî sekiz bin frankın Dâhiliye Nezâret-i celîlesi muhâsebesince mu^{c}âmelât-ı muktezîyesinin icrâsı emrinde îcâb-ı hâlin îfâsı lüzûmu taraf-ı eşref-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinden vâki^{c} olan emr u iş^{c}ârdan bahisle bâ-tezkire-i Ser^{c}askerî beyân ve izbâr buyurulmuş olmağla ol vechile nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîgât-ı muktezîye îfâsı husûsuna müsâ^{c}ade-i celîle-i sadâret-penâhîleri ve şâyân ve sezâ-vâr buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 29 Şevval 311 ve fî 23 Nisân 310 [5 Mayıs 1894 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

5)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded 226

Makam-ı Sâmiye-i Cenâb-ı Sadâret-i ^{c}Uzmâya

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji Laboratuvarının ikmâl-i nevâkısı içün bir def^{c}a olarak on iki bin frank'ın i^{c}tâsı ve senevî sekiz bin frank tahsîs ile meblağ-ı mezbûrun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiyenin üç yüz on senesi büdcesine idhâlen tesviyesi mukteza-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden olduğuna dâ'ir esâbi^{c}-zîb-i ta^{c}zîm ve ibcâl olan fî 5 Nisân 310 târîhli ve on numerolu tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri üzerine keyfiyet Tıbbiye Nezâret-i behiyyesine bi'l-iş^{c}âr bu kere cevâben vârid olan tezkirede mezkûr on iki bin frankın bedeli bulunan elli iki bin sekiz yüz kuruş ile senevî tahsîs buyurulan mebâliğin kezâlik bedeli olan otuz beş bin iki yüz elli kuruşun üç yüz on senesi muvâzenesine zamm ve ^{c}ilâvesi mu^{c}âmelesi îfâ olunmuş ise de bu bâbda makam-ı ^{c}âlî-yi vekâlet-penâhîlerinden Mâliye Nezâret-i celîlesine emir verildiğine dâ'ir tezkire-i sâmiye-i mezkûrede sarâhat olmadığından ve zikr olunan elli iki bin sekiz yüz kuruşun def^{c}aten ve otuz beş bin bu kadar kuruşun dahi on iki aya taksîmiyle şehrîyesine isâbet eden mikdârından geçmiş aylara ^{c}â'id bulunanlarının ve bundan böyle işleyeceklerinin her ay ibtidâsında i^{c}tâsı îcâb-ı hâlden bulunduğundan bahisle ol vechile icrâ-yı îcâbı husûsunun Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u iş^{c}ârı zımnında keyfiyetin huzûr-ı ^{c}âlî-yi sadâret-penâhîlerine ^{c}arz ve izbârı lüzûmu beyân ve ifâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 9 Zilka^{c}ade 311 ve 2 Mayıs 310 [14 Mayıs 1894 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

7)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded 1583

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji muᶜallimliğine taᶜyîn olunan Mösyö Nikol ile bugünde ᶜakd ve imzâ edilen mukavelenâme sûreti irsâl olunduğuna ve muhassasât-ı senevîyesi olan yirmi bin frankın Bank-ı ᶜOsmânîden iᶜtâsı mezkûr mukavelenâmede mündemic ise de bunun hazîne-i celîlece tesviyesi daha münâsib bulunduğuna dâ'ir Mekâtib-i ᶜAskeriye Nezâret-i celîlesinden cevâben takdîm kılınan tezkire ve müteferriᶜâtının leffiyle icrâ-yı îcâbı 25 Kânûn-ı Evvel 1309 târîhli ve iki bin dört yüz seksen üç numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde emr u işᶜâr bulunmuş ise de bu misillü meblağ içün hazîne-i celîle muvâzenesinde karşılık olmasına ve her dâ'im masârifâtının kendi tahsîsâtından tesviyesi büdce kanûnu ahkâmından bulunmasına nazaran zikr olunan yirmi bin frankın bedeli olan seksen altı bin altı yüz yetmiş beş kuruşun taᶜalluku cihetle Cemᶜiyet-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahviyyen hazînece tesviyesi ve sene-i hâliye muvâzene-i ᶜumûmiye açığına ve tahsîsât-ı mezkûreye ᶜilâvesiyçün îcâb eden buyuruldu-ı ᶜâliyesinin ısrârı lâzım geleceğinden cevâben ᶜarz ve izbârı muhâsebe-i ᶜumûmiye-i mâliyeden ifâde ve evrâk-ı merkûme leffen iᶜâde kılınmağın bu bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 9 Şaᶜban 1311 ve fî 3 Şubat 1309 [15 Şubat 1894 Perşembe]
Mâliye Nâzırı

8)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded 1584

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Doktor Mösyö Nikol ile Mösyö Eugene Mondragon'un muhassasâtlarının sûret-i tesviyesi tevârîh-i muhtelife ile Hazîne-i celîleye emr u teblîğ buyurulduğu hâlde te'diye edilmediğinden ve bu hâl pek çirkin bulunduğundan kontratoları mûcebince iᶜtâsı iktizâ eden maᶜâşât ve muhassasâtın sûret-i muntazamada tesviyesine bir çâre bulunması muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîden olduğu beyân-ı ᶜâliyesiyle icrâ-yı îcâbı 2 Şubat 1309 târîhli tezkire-i sâmiye-i fahîmânelerinde emr u izbâr buyurulmuştu. Mûmâ-ileyhâdan Mösyö Eugene Mondragon'un muhassasâtına mahsûben iᶜtâsı irâde buyurulan dört bin frankın bedeli Hazîne-i celîleden dâhil-i tahsîsâtına mahsûben evvelce tesviye olunduğu gibi her şehr-i efrencî yedisinde taksîten îfâsı lâzım gelen bin üç yüz otuz üç frankın tesviyesi lüzûmunda Bank-ı ᶜOsmânîye teblîğ olunup mebâliğ-i mebhûse içün bankaya mürâcaᶜat etmesi lüzûmunun mûmâ-ileyhe takdîmi Şehremânet-i celîlesine bildirilmiş ise de dîger tezkire-i ᶜâcizânemden ᶜarz olunduğu üzere Mösyö Nikol'e iᶜtâsı lâzım gelen yirmi bin frankın tesviyesiyçün Hazîne-i celîle muvâzenesinde karşılık olmadığından bunun bir ân evvel seksen altı bin altı yüz yetmiş beş kuruşun taᶜalluku cihetle Cemᶜiyet-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahsûben hazînece tesviyesi ve sene-i hâliye muvâzene-i ᶜumûmiyesi açığına ve tahsîsât-ı mezkûreye ᶜilâvesi zımnında buyuruldusunun şeref-tasrîr-i menût-ı re'y-i ᶜaliyye-i fahîmâneleri olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.Fî Şaᶜban 1311 ve fî Şubat 1309 [Şubat 1894]
Mâliye Nâzırı

13)
Makam-ı Serᶜaskerî
Muhâsebe Dâ'iresi
158

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji Laboratuvarı levâzımına sarf olunmak üzere altı bin franklık bir kredi küşâdı üç mâh mukaddem şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı ᶜâliyesinden bulunduğu ve zikr olunan altı bin frank mezkûr laboratuvar içün Paris'ten iştirâ olunan âlât ve edevât esmânı olarak Paris Sefâret-i seniyyesine gönderileceği Levâzımât-ı ᶜUmûmiye Dâ'iresi Re'is-i Sânîsi Ahmed ᶜAfîf Paşa hazretleri tarafından beyân edilmiş olduğu hâlde henüz tesviye edilemediğinden nâşî âlât-ı mezkûre celb edilemediği Mösyö Nikol tarafından bâ-rapor ifâde kılındığı beyânıyla bu yolda bir irâde-i seniyye-i mülûkâne teblîğ edilmiş ise iktizâsının sürᶜat-i îfâsı şeref-vârid olan fî 21 Zilkaᶜade 311 târîhli ve iki yüz altmış altı numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde işᶜâr buyurulmuş ve Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne şâkirdânına bakteriyoloji dersinde irâ'e olunmak üzere muᶜallim tabîb binbaşı rifᶜatlü Hamdi Bey maᶜrifetiyle Fransa'dan celb olunan âlât ve edevât-ı tıbbiyenin resm-i gümrüğüyle nakliye masrafı gayr-ı dâhil olduğu hâlde esmânı bulunan iki yüz Fransız Lirâsı evvelce Nizâmiye Hazînesinden tesviye edilmiş olup ancak bu husûs hakkında şeref-vârid eden fî 13 Şevval târîhli ve yüz on numerolu tezkire-i ᶜaliyye-i fahimânelerinde mezkûr bakteriyoloji laboratuvarının ikmâl-i nevâkısı hakkında Mösyö Nikol tarafından verilen lâyiha üzerine ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan tezkire-i cevâbiyede buna muktezî âlât ve edevât esmânı Dâ'ire-i ᶜAskeriyece tesviye olunduğundan ikmâl-i noksân edilmek ve pey-â-pey îcâd ve ihtirâᶜ olunacak yeni âletlere karşılık olmak içün bir defᶜalık on iki bin frank iᶜtâsı ve senevî sekiz bin frank tahsîs ile meblağ-ı mezbûr umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiyenin üç yüz on senesi büdcesine idhâlen tesviye olunmak ve on iki aya bi't-taksîm masârif-i müstaᶜcile zuhûrunda derhâl te'diye kılınmak üzere her aya ᶜâ'id olan taksîtin mekteb sandığında mevcûd bulundurulması lâzım geleceği gösterildiği vâridât-ı mezkûrenin hemân celb ve ikmâli mûmâ-ileyh Nikol'e tavsiye edilip bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî dahi bu merkezde müteᶜallik ve şeref-sudûr buyurularak nezâret-i müşârü'n-ileyhâya da maᶜlûmât verildiği beyân buyurulmuş olduğundan Dâhiliye Nezâret-i celîlesiyle bi'l-muhâbere hükm-i irâde-i seniyyenin ittihâz ve icrâsı lüzûmu fî 14 Nisân 310 târîhli tezkire-i ᶜâcizî ile nezâret-i müşârü'n-ileyhâya beyân ve teblîğ olunmuştu. Bu bâbda şimdiye kadar Dâ'ire-i ᶜAskeriyece cereyân eden muᶜâmele sûret-i muharrereden ᶜibâret olduğu gibi bunun masrafı içün Dâ'ire-i ᶜAskeriyenin sene-i hâliye büdcesine akçe dahi idhâl edilmemiş olduğundan ikmâl-i noksân içün alınmasına lüzûm gösterilen âlât ve edevâtın Dâ'ire-i ᶜAskeriyece mübâyaᶜa ve celbi lâzım geldiği hâlde bunların esmânı olup Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye büdcesine idhâl edilen mebâliğden bi'l-tesviye Dâ'îre-i ᶜAskeriyeye gönderildiğini müteᶜâkib kampayalı mübâyaᶜa ile âlât-ı merkûmenin celbine müsâraᶜat olunacağının cevâben izbârı bi'l-havâle Muhâsebât-ı ᶜUmûmiye Dâ'iresinden ifâde kılınmış olmağla suver-i muharrereye nazaran iktizâ-yı hâlin îfâsı irâde-i celîle-i sadâret-penâhîlerine mütevakkıftır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 24 Zilkaᶜade 311 ve fî 17 Mayıs 310 [29 Mayıs 1894 Salı]
Serᶜasker Rızâ

16)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded 429

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Bakteriyoloji laboratuvarı içün Paris'ten iştirâ olunan edevât esmânı olarak Mösyö Nikol tarafından taleb edilen ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye büdcesine idhâlen tesviyesi bi'l-istîzân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunan altı bin Frank'ın Paris Sefâret-i seniyyesi nâmına bir kredi açılarak serî^{c}an tesviyesi 22 Mayıs 1310 târîhli ve altı yüz doksan beş numerolu tezkire-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîlerinde emr u iş^{c}âr buyurulmuştur. Bakteriyoloji laboratuvarı içün muktezî âlât ve edevât ikmâl olunmak ve pey-der-pey îcâd ve ihtirâ^{c} edilecek yeni âletlere karşılık olmak üzere bir def^{c}alık on iki bin frankın i^{c}tâ ve senevî sekiz bin frankın bi't-tahsîs meblağ-ı mezbûrun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye'nin üç yüz on senesi büdcesine idhâlen tesviyesi ve teferru^{c}âtı hakkında şeref-vârid olan 7 ve 15 Mayıs târîhli tezâkîrinden fahimâneleri mûcebince mu^{c}âmele-i mukteziye bi'l-icrâ sâlifü'z-zikr on iki bin frankın bedeli olan elli iki bin sekiz yüz kuruş def^{c}aten ve masârif mukabili bulunan sekiz bin frankın hâsılı olan otuz beş bin küsûr kuruş mahsûben de mart ve nisân taksîti olarak beş bin küsûr kuruş 21 Mayıs 1310 târîhinde hazînece nakden îfâ edilmiş olmasına nazaran mezkûr altı bin frankın büdceye ma^{c}rûz hazînece verilmiş olan on iki bin franktan Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretince bi't-tefrîk i^{c}tâsı husûsunun nezâret-i müşârü'n-ileyhâya emr u teblîği menût-ı re'y-i ^{c}âlî-yi hidîv-a^{c}zamîleri idüğü muhâsebe-i ^{c}umûmiye-i mâliye'den ifâde kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Zilhicce 1311 ve fî 29 Mayıs 1310 [10 Haziran 1894 Pazar]

Mâliye Nâzırı

19)

Nezâret-i Umûr-ı Mâliye

Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye

^{c}Aded 527

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Bakteriyoloji laboratuvarının içün âlât ve edevâtı ikmâl olunmak ve pey-â-pey îcâd olunacak yeni âletlerin iştirâsına karşılık tutulmak üzere bir def^{c}alık on iki bin frankın i^{c}tâsı ve şehriyeye taksîmen senevî sekiz bin frankın da tahsîsi mukteżâ-yı irâde-i seniyyeden olarak sûret-i tesviyesi 14 Zilka^{c}ade 1311 târîhli tezkire-i sâmiye-i fahîmâneleriyle emr u teblîğ buyurulduğu beyân-ı ^{c}âliyesiyle icrâ-yı îcâbı şeref-vârid olan 15 Mayıs 310 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde irâde ve izbâr buyurulmuştur. Ber-su'al-i muharrer iştirâ^{c} olunan âlât ve edevât esmânı olarak Mösyö Nikol tarafından taleb olunan altı bin frankın sûret-i tesviyesi hakkındaki 22 Mayıs 1310 târîhli tezkire-i sâmiye-i fahimânelerine cevâben takdîm olunan 29 Mayıs târîhli tezkire-i bendegânemize dahi ^{c}arz olunduğu üzere sâlifü'z-zikr on iki bin frankın bedeli bulunan elli iki bin sekiz yüz ve masârif-i müteferrikanın mart ve nisân tahsîsât-ı şehriyesi olan beş bin sekiz yüz yetmiş kuruşun cem^{c}an altmış üç bin küsûr kuruşun Dâ'ire-i Tıbbiye-i Mülkiyenin bin üç yüz on senesi tahsîsâtına mahsûben 23 Mayıs târîhli hazîneden nakden tesviye edilmiş olduğunun cevâben ^{c}arz ve izbârı Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye-i Mâliyeden ifâde kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Zilhicce 1311 ve fî 21 Haziran 1310 [3 Temmuz 1894 Salı]

Mâliye Nâzırı nâmına

EK – CCCXXVI: A.MKT.MHM 563/12

1)
Mektûbî Sadr-ı cÂlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
25 Şevval 311 / 19 Nisân 310 [1 Mayıs 1894 Salı]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mucallimi Mösyö Nikol'e Mösyö Pasteur'ün laboratuvarında sûret-i mahsûsada taclîm ettirilmiş olan bir tabîbin senevî dört bin frank muhassasâtıyla mucâvin tacyîni husûsuna Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden işcârı üzerine bi'l-istîzân 1 Ramazân 311 târîhinde irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-mütecallik buyurularak keyfiyet nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîğ edilmişti. Mezkûr dört bin frank macâşla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün muhassasât-ı şehriyesine cilâveten Bank-ı cOsmânîye icrâ-yı havâlesi nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bâ-tezkire işcâr edilmiş olmağla îcâbının îfâsına ve inbâsına himmet.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

2)
Mekâtib-i cAskriye-i Şâhâne Nezâreti
cAded 89

Makam-ı Sâmiye-i Cenâb-ı Sadâret-i cUzmâya

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mucallimi Mösyö Nikol'ün mucâvinine bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî tahsîs buyurulan senevî dört bin frank macâşım mûmâ-ileyh Nikol'ün muhassasât-ı şehriyesine cilâveten Bank-ı cOsmânîye icrâ-yı havâlesi husûsu Mekteb-i mezbûr nezâret-i behiyyesinden bâ-tezkire işcâr olunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 20 Şevval 311 ve fî 14 Nisân 310 [26 Nisan 1894 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i cÂmire Müşîri ve
cUmûm Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

3)
Mektûbî Sadr-ı cÂlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
27 Zilhicce 311 / 19 Haziran 310 [1 Temmuz 1894 Pazar]

Dâhiliye ve Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji Laboratuvarında müstahdem Mösyö Lormier'nin macâşa me'mûr olunduğu târîhine kadar sarf ettiği bin frankın bir defcalık olmak üzere mûmâ-ileyhe ictâsı mezkûr laboratuvar mucallimi Doktor Nikol tarafından bâ-carzuhâl istidcâ edilmiş ve meblağ-ı mezkûrun tahsîsât-ı Mülkiyeden hemân ictâsı bi't-tensîb Mâliye Nezâret-i celîlesine işcâr-ı keyfiyet kılınmış olmağla nezâret-i celîlelerinden îcâbının îfâsına himmet.
İşâret-i caliyye mûcebince.

4)
Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mu^{c}allimi bulunduğum Bakteriyoloji Laboratuvarında müstahdem Mösyö Lormier'nin laboratuvara ta^{c}yîn buyurulduğu târîhten i^{c}tibâren gerek Paris'te ve gerekse Dersâ^{c}adet'e vürûduyla ma^{c}âşa müstehakk olduğu güne kadar sarf etmiş olduğu bin frankın bir def^{c}alık olmak üzere mûmâ-ileyhe i^{c}tâ buyurulması husûsuna müsâ^{c}ade-i cenâb-ı vezîr-i a^{c}zamîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 18 Haziran 310 [30 Haziran 1894 Cumartesi]
Bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Moris Nikol

5)
Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
15 Rebi^{c}u'l-ahir 312 / 3 Teşrîn-i Evvel 310 [16 Ekim 1894 Salı]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Mu^{c}âvini Mösyö Lormier'nin nisânın on birinden i^{c}tibâren ma^{c}âşının tesviyesi hakkında Bank-ı ^{c}Osmânîye emir verilmiş ise de mart on birinden i^{c}tibâren îfâ-yı hidmete mübâşeret etmemiş olduğundan mûmâ-ileyhin işbu bir aylık ma^{c}âşıyla kendisinin eylûlden istihkakı olan yirmi sekiz günlük ma^{c}âşın tesviyesi Mösyö Nikol tarafından taleb ve ifâde edildiğine dâ'ir Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesinden vârid olan tezkire melfûfu bulunan pusula ile berâber irsâl-i sûy-i devletleri kılınmağla mûmâ-ileyhimânın işbu matlûblarının dahi tesviyesi husûsuna Bank-ı ^{c}Osmânîye serî^{c}an iş^{c}ârı husûsuna himmet.

6)
Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
4 Cemâziye'l-evvel 312 / 22 Teşrîn-i Evvel 310 [3 Kasım 1894 Cumartesi]

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mu^{c}âvini Mösyö Lormier'nin nisânın on birinden i^{c}tibâren ma^{c}âşının i^{c}tâsı hakkında Bank-ı ^{c}Osmânîye emir verilmiş ise de mart on birinden i^{c}tibâren îfâ-yı hidmete mübâşeret etmemiş olduğundan mûmâ-ileyhin işbu bir aylık ma^{c}âşıyla kendisinin eylûlden istihkakı olan yirmi sekiz günlük ma^{c}âşın tesviyesi ve kendisiyle te^{c}âtî olunan kontrato mûcebince bankadan tesviyesi lâzım gelen mebâliği her ay tarafına te'diye etmek içün me'zûniyet edildiğinin bankaca kendisine iş^{c}âr ettirilmesi Doktor Nikol tarafından istid^{c}â edildiğine dâ'ir vârid olan iki kıt^{c}a tezkire-i devletleri üzerine sebk eden iş^{c}âra cevâben Mâliye Nezâret-i celîlesinden leffen irsâl-i sûy-i sâmiyeleri kılınan 30 Rebi^{c}u'l-ahir 312 târîhli ve bin kırk sekiz numerolu tezkirede Mösyö Lormier ma^{c}âşının mart on birinden ve Doktor Nikol'e dahi kontrato târîhi olan 14 Eylûl 310 târîhinden i^{c}tibâren her ay muntazaman i^{c}tâsı ve muhassasât-ı kadîmenin dahi 13 Eylûl târîhine kadar hemân tesviyesi zımnında Bank-ı ^{c}Osmânîye teblîgât-ı muktezîye icrâ kılınmağı ve bu hâlde muhassasât-ı kadîmeden eylûle mahsûben yirmi sekiz günlük istihkakları olmayıp on üç günlük olmak üzere lâzım geleceği gösterilmiş olmağla ona göre icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye.

EK – CCCXXVII: A.MKT.MHM 563/14

1)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
15 Zilka^{c}ade 311 / 8 Mayıs 310 [20 Mayıs1894 Pazar]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin ba^{c}zı laboratuvarlarına Terkos suyu icrâsı hakkında Mösyö Nikol tarafından verilen takrîr ile tercümesinin leffiyle icrâ-yı îcâbı lüzûmuna dâ’ir vârid olan 10 Zilka^{c}ade 311 târîhli ve iki yüz altmış altı numerolu tezkire-i devletleri mütâla^{c}a-güzâr-ı senâ-verî oldu. Buraya Terkos suyu isâlesi lâzım ve mukarrer olduğu hâlde kumpanya ile söyleşilerek mikdârı ile bedelinin ve cihet-i tesviyesinin ta^{c}yîniyle keyfiyetin iş^{c}ârı husûsuna himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Bâ-işâret-i müsteşârî.

2)Mekâtib-i ^{c}Askriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded 266

Makam-ı Sâmiye-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne Dâ’ü’l-kelb Laboratuvarı ve Kimyâhâne ile Telkîhhâneye suyun şiddet-i lüzûmuna mebnî sür^{c}at-i isâlesi hakkında Mösyö Nikol tarafından verilen takrîr ile sûret-i tercümesi leffen takdîm-i pîşgâh-ı sâmiye-i vekâlet-penâhîleri kılınmış olmağla mündericâtına ve ehemmiyet-i hâle nazaran icrâ-yı îcâbı zımnında lâzım gelenlere emr u fermân buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 10 Zilka^{c}ade 311 ve fî 3 Mayıs 310 [15 Mayıs 1894 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve
^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

4)

Huzûr-ı ^{c}Âlî-yi Cenâb-ı Nezâret-penâhîye

Sa^{c}âdetlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin Bakteriyolojihânesi sâye-i pâdişâhîde resîde-i hitâm olmuş ve yakında derûnu âlât ve edevât-ı lâzime ile techîz edileceği mukarrer bulunmuş ise de hâlâ Terkos suyunun fıkdânı binâ-i mezkûra naklimize ve şâkirdâna fenn-i bakteriyoloji tedrîsine mâni^{c} bulunmakta olduğunu ^{c}arz ile bir ân evvel mezkûr suyun getirilmesini istirhâm eylerim efendim. Ol bâbda emr u fermân zât-ı hazret-i nezâret-penâhîlerinindir.
Fî 6 Nisân 310 [18 Nisan 1894 Çarşamba]

5)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
22 Zilka^{c}ade 311 / 15 Mayıs 310 [27 Mayıs 1894 Pazar]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin ba^{c}zı laboratuvarlarına Terkos suyu isâlesi lâzım ve mukarrer olduğu hâlde kumpanya ile söyleşilerek mikdâr-ı bedelinin ve cihet-i tesviyesinin ta^{c}yîni ile keyfiyetin bildirilmesi 15 Zilka^{c}ade 310 târîhinde cevâben taraf-ı devletlerine iş^{c}âr edilmişti. Mösyö Nikol tarafından suyun bir ân evvel isâlesi lüzûmu ifâde kılınmış olmasına iş^{c}âr-ı sebk vechiyle îcâbının serî^{c}an icrâ ve inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Muktezâ-yı irâde-i ^{c}aliyyeden buyurulduğu evrâk odası mümeyyiz-i evvelinden ifâde edilmiştir.

EK – CCCXXVIII: A.MKT.MHM 563/15

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
29 Receb 312 / 14 Kânûn-ı Sânî 310 [26 Ocak 1895 Cumartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine
Mâliye Nezâretine Buyuruldu

Bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'ün muhassasâtıyla masârif-i sâ'iresinin Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtına zamîmeten tesviye edildiğine binâ'en Bakteriyoloji Laboratuvarının ikmâl-i inşâ'âtı ve ihzâr-ı levâzımâtı içün Dâ'ire-i ^{c}Askeriyenin bin üç yüz on senesi büdcesine ^{c}ilâveten tesviyesi iş^{c}âr olunan cem^{c}an iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun teşvîş kuyûdu mûcib olmak üzere Nezâret-i Umûr-ı Tıbbiyenin bin üç yüz on senesi tahsîsâtı sûretine ve hesâb-ı mahsûsuna zamm kılındığı Hazîne-i celîleden iş^{c}âr olunduğundan bahisle meblağ-ı mezbûrun ol vechile cihet-i ^{c}askeriyeden cihet-i mülkiyeye tahvîl-i kaydı zımnında îcâb eden mu^{c}âmelenin îfâsı 7 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhli ve bin beş yüz yirmi üç numerolu tezkire-i devletleri üzerine Mâliye Nezâret-i celîlesine tavsiye ve inbâ kılınmıştı. Mukaddemâ teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî hükm-i celîline tevfîkan Bakteriyoloji Laboratuvarı masârif-i mukteziyesiyçün bir def^{c}alık yedi bin ve masârif-i müteferrika olarak şehrî beş yüz kuruştan altı bin kuruşun mezkûr Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin bin üç yüz dokuz senesi tahsîsâtına ^{c}ilâve edilmiş ve Mösyö Nikol'ün 23 Teşrîn-i Sânî 309 târîhinden i^{c}tibâren mahsûsu olan ma^{c}âşının sene nihâyetine kadar verilecek mikdârının dahi tahsîsâta ^{c}ilâveten mu^{c}âmele-i kaydiyesi icrâ kılınmış olduğu gibi mârrü'z-zikr iki yüz on dört bin küsûr kuruşun dahi intizâm-ı mu^{c}âmelât-ı kaydiye muhâfaza edilmiş olmak üzere nezâret-i mezkûrenin bin üç yüz on senesi tahsîsâtına ^{c}ilâve kılındığından bahisle îcâb eden buyuruldusunun irsâli lüzûmu nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bâ-tezkire-i cevâbiye iş^{c}âr edilmiş ve mûcebince iktizâsı îfâ kılınmış olmağla beyân-ı hâl siyâkında tezkire.

Mâliye Nezâret-i Celîlesine Buyuruldu
Sûreti bâlâda muharrer tezkire mûcebince Mâliye Nezâret-i celîlesinden iktizâsının îfâsına himmet buyurulması.

İşâret-i cenâb-ı müsteşârî mûcebince.

2)
Mektûbî Sadr-ı ^{c}âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
3 Receb 312 / 19 Kânûn-ı Evvel 310 [31 Aralık 1894 Pazartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji Laboratuvarı masârif-i inşâ'iye ve sâ'iresi olan cem^{c}an iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun Nezâret-i Umûrı Tıbbiyenin üç yüz on senesi tahsîsâtı sûretine ve hesâb-ı mahsûsuna zamm ve ^{c}ilâve kılındığı nezâret-i celîlelerinden iş^{c}âr olunduğundan bahisle meblağ-ı mezbûrun cihet-i ^{c}askeriyeden cihet-i mülkiyeye tahvîl-i kaydı husûsunda îcâb eden mu^{c}âmelenin icrâsı lüzûmuna dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin tezkiresi 16 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhinde savb-ı devletlerine irsâl edilmişti. Bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'ün muhassasâtının istifsâr-ı cihet-i tesviyesi hakkında bulunmuş ifâdeyi hâvî nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan ahîren alınan 24 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhli ve yirmi iki numerolu tezkire

dahi leffen tesyîr edilmiş olmağla iktizâ-yı hâlin icrâ ve inbâsıyla berâber tezâkir-i mezkûrenin i^c^âdesine himmet buyurulması siyâkında tezkire.
İşâret-i cenâb-ı müsteşârî mûcebince.

3)
Nezâret-ı Umûr-ı Sıhhiye
Muhâsebe-i ᶜUmûmiye
ᶜAded 1523

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji muᶜallimi Mösyö Nikol'ün muhassasâtıyla masârif-i sâ'irenin Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtına zamîmeten tesviye edildiğine binâ'en Bakteriyoloji Laboratuvarının ikmâl-i inşâ'ât ve ihzâr-ı levâzımâtıyçün Dâ'ire-i ᶜAskeriyenin bin üç yüz on senesi büdcesine ᶜilâveten tesviyesi işᶜâr olunan cemᶜan iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun teşvîş kuyûdu mûcib olmak üzere Nezâret-i Umûr-ı Tıbbiyenin bin üç yüz on senesi tahsîsâtı sûretine ve hesâb-ı mahsûsuna zamm ve ᶜilâve kılındığı Hazîne-i celîleden işᶜâr olunduğundan bahisle meblağ-ı mezbûrun bu vechile cihet-i ᶜAskeriyeden cihet-i Mülkiyeye tahvîl-i kaydı husûsunda îcâb eden muᶜamelenin îfâsı lüzûmuna dâ'ir Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden takdîm kılınan tezkirenin leffiyle iktizâsının îfâ ve inbâsını âmir 3 Kânûn-ı Evvel 1310 târîhli ve iki bin altı yüz yetmiş dokuz numerolu tezkire-i sâmî-i sadâret-penâhîden Muhâsebe-i ᶜUmûmiye-i Mâliyeye lede'l-havâle mukaddemâ teblîğ buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mûcebince Bakteriyoloji ᶜAmeliyâthânesi ittihâz olunan mahall vâridât-ı mukteziyesiyçün bir defᶜalık yedi bin ve masârif-i müteferrika olarak şehrî beşer yüz kuruştan altı bin kuruşun ᶜUmûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretinin bin üç yüz dokuz senesi tahsîsâtına ᶜilâve edilmiş ve Mösyö Nikol'ün 23 Teşrîn-i Sânî 1309 târîhinden iᶜtibâren tahsîs olunan maᶜâşının sene nihâyetine kadar verilecek mikdârının dahi tahsîsât-ı mezkûreye ᶜilâveten muᶜâmele-i kaydiyesi icrâ kılınmış olmasına binâ'en mârrü'l-ᶜarz iki yüz on dört bin küsûr kuruşun dahi masârifât-ı mezkûrenin bir kısmı bir dâ'ire ve dîger kısmı başka dâ'ire olmak ve şu sûretle intizâm-ı muᶜâmelât-ı kaydiye muhâfaza edilmiş olmak üzere Tıbbiye-i Mülkiyenin bin üç yüz on senesi tahsîsâtına ᶜilâve olunduğundan îcâb eden buyuruldu-i âlîsinin irsâli lâzım geleceği ifâde ve mezkûr tezkire leffen takdîm ve iᶜâde kılınmağla ol babda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 23 Receb 1312 ve fî 8 Kânûn-ı Sânî 310 [20 Ocak 1895 Pazar]
Mâliye Nâzırı

4)
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
ᶜAded 17

Makam-ı Sâmî-i Hazret-i Vekâlet-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji Laboratuvarının ikmâl-i inşâ'âtı ve ihzâr-ı levâzımâtı içün îcâb eden ve Dâ'ire-i ᶜAskeriyenin bin üç yüz on senesi büdcesine ᶜilâveten tesviyesi muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden bulunan cemᶜân iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruş hakkında îcâb-ı hâlin icrâsı iş'âr-ı ᶜâlî-i Serᶜaskerîye ᶜatfen şeref-vârid olan 7 Eylûl 310 târîhli tezkire-i seniyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinde emr u irâde buyurulduğu ve meblağ-ı mezbûrun Dâ'ire-i ᶜAskeriye büdcesine zamîmeten tesviyesi evvelce bâ-buyuruldu-i sâmî-i hazîne-i celîleye teblîğ olunmuş ise de Bakteriyoloji muᶜallimi Mösyö Nikol'ün muhassasâtıyla masârif-i sâ'irenin

mukaddemâ şeref-vârid eden dîger tezâkir-i sâmiye-i hıdîv-i efhamîleri mûcebince Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtına zamîmeten tesviye edildiğine ve mezkûr mahassasât ve masârifin bir kısmının başka başka dâ'ireler tahsîsâtlarına idhâli teşvîş kuyûdu mûcib olacağını mebnî umûr-ı kaydiyece mültezim olan mazbûtiyeti te'mîn içün mecmû^{c}unun bir dâ'ire tahsîsâtı meyânına idhâlen tesviyesi zımnında sâlifü'l-^{c}arz iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun dahi ol vechile Nezâret-i Tıbbiye-i Mülkiyenin bin üç yüz on senesi tahsîsât sûretine ve hesâb-ı mahsûsuna zamm ve ^{c}ilâve kılındığı ve makam-ı âlî-i sipeh-sâlârîye de ma^{c}lûmât verildiği ahîren Mâliye Nezâret-i celîlesinden mevrûd tezkirede beyân ve iş^{c}âr edildiğinden meblağ-ı mebhûsu'n-^{c}anhânın bu vechile cihet-i ^{c}Askeriyeden cihet-i Mülkiyeye tahvîl kaydı emrinde îcâb eden mu^{c}âmelenin îfâsına müsâ^{c}ade buyurulmasının pîş-gâh-ı sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine arz ve tenmîki Tıbbiye Nezâretiyle Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhâsebesinden ifâde kılınmış olmağla ol babda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 7 Cemâdiye'l-ahir 1312 ve fî 23 Teşrîn-i Sânî 1310 [6 Aralık 1894 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârî'den Tophâne-i
^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i
Şâhâne Nâzırı Zeki

5)
Mektûbî Sadr-ı ^{c}âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
16 Cemâdiye'l-ahir 312 / 3 Kânûn-ı Evvel 310 [15 Aralık 1894 Cumartesi]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'ün muhassasâtıyla masârif-I sâ'irenin Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtına zamîmeten tesviye edildiğine binâ'en Bakteriyoloji Laboratuvarı'nın ikmâl-i inşâ'âtı ve ihzâr-ı levâzımâtı içün Dâ'ire-i ^{c}Askeriyenin bin üç yüz on senesi büdcesine ^{c}ilâveten tesviyesi iş^{c}âr olunan cem^{c}an iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun dahi teşvîş kuyûdu mûcib olmak üzere Nezâret-i Umûr-ı Tıbbiyenin üç yüz on senesi tahsîsâtı sûretine ve hesâb-ı mahsûsuna zamm ve ^{c}ilâve kılındığı nezâret-i celîlelerinden iş^{c}âr edildiğinden meblağ-ı mebhûsu'n-^{c}anhânın bu vechile cihet-i ^{c}askeriyeden cihet-i mülkiyeye tahvîl-i kaydı husûsunda îcâb eden mu^{c}âmelenin icrâsı lüzûmuna dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan 7 Cemâdiye'l-ahir 312 târîhli ve on yedi numerolu tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla iktizâsının îfâ ve inbâsıyla berâber tezkire-i mezkûrenin i^{c}âdesine himmet buyurulması siyâkında tezkire.
İşâret-i cenâb-ı müsteşârî mûcebince.

6)
Makam-ı Ser^{c}askerî
Levâzımât-ı ^{c}Umûmiye Dâ'iresi
4/441

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Bakteriyoloji fennine tatbîkan tahlîl olunan ba^{c}zı sular hakkında bütün bütün def^c-i iştibâh edilecek sûrette tedkîkat-ı fenniye icrâsiyçün muhâssene-i ^{c}asriye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne civârında inşâ olunan laboratuvarın ve müteferri^{c}âtının ikmâl-i inşâ'âtı zımnında yüz bir bin iki yüz elli bir ve mefrûşât ve levâzım-ı sâ'ire içün sekiz bin üç yüz doksan dört ve soba ve sâ'ire içün üç bin yetmiş beş ve âlât ve edevât içün takrîben yirmi yedi bin ve iş^{c}âl olunacak hava gazı içün icrâsı iktizâ eden ^{c}ameliyât ile ocak ve lamba ve edevât-ı müteferri^{c}a masârif ve esmânı olarak sekiz bin beş yüz elli iki kuruş ki cem^{c}an iki yüz on dört bin

iki yüz yetmiş iki kuruşun Dâ’ire-i ^{c}Askeriyenin üç yüz on senesi büdcesinin inşâ’ât ve ta^{c}mîrât tertîbine zamîmeten tesviyesi 24 Kânûn-ı Sânî 309 târîhli buyuruldu-ı sâmî-i sadâret-penâhîleriyle sûretleri teblîğ olunan Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ mazbatası ve tezkire-i ma^{c}rûza üzerine şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı celîlesinden olarak Mâliye Nezâret-i celîlesine de teblîgât icrâ kılındığı buyuruldu-ı mezkûr cümle-i mündericâtından olduğu hâlde meblağ-ı mezbûr Hazîne-i celîleden henüz tesviye edilmediği gibi Dâ’ire-i ^{c}Askeriyenin sene-i mezkûre büdcesine ^{c}ilâve edildiğine dâ’ir dahi nezâret-i müşârü’n-ileyhâdan bir iş^{c}âr vukû^{c} bulmadığına ve mezkûr laboratuvarın soba ve müteferri^{c}ât-ı sâ’iresinin sür^{c}at-i i^{c}tâsına ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden lüzûm gösterilmekte olduğuna binâ’en hükm-i irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhînin ittihâzına müsâra^{c}at olunmak üzere Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîgât-ı lâzime icrâ buyurulmasının huzûr-ı sâmî-i fahîmânelerine iş^{c}ârı Levâzımât-ı ^{c}Umûmiye Dâ’iresinden ifâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 17 Rebi^{c}u’l-evvel 312 ve fî 5 Eylûl 310 [18 Eylül 1894 Salı]
Ser^{c}asker
Rızâ

7)
Mektûbî Sadr-ı ^{c}âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
19 Rebi^{c}u’l-evvel 312 / 7 Eylûl 310 [20 Eylül 1894 Perşembe]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji Laboratuvarının ikmâl-i inşâ’âtı ve ihzâr-ı levâzımâtı içün îcâb eden cem^{c}an iki yüz on dört bin iki yüz yetmiş iki kuruşun Dâ’ire-i ^{c}Askeriyenin üç yüz on senesi büdcesi inşâ’ât ve ta^{c}mîrât tertîbine ^{c}ilâveten tesviyesi hakkında Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ karârıyla bi’l-istîzân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî 29 Receb 311 târîhinde nezâret-i celîleleriyle taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîye teblîğ edilmişti. Meblağ-ı mezbûr henüz tesviye edilmediği gibi mezkûr büdceye ^{c}ilâve edilmediğine dâ’ir nezâret-i celîlelerinden bir gûne iş^{c}âr dahi vukû^{c} bulmadığından ve mezkûr laboratuvarın soba ve levâzım-ı sâ’iresinin sür^{c}at-i tedâriki ve i^{c}tâsı Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden taleb edilmekte bulunduğundan bahisle icrâ-yı îcâbı zımnında savb-ı devletlerine teblîgât edilmesi lüzûmu Ser^{c}asker-i müşârü’n-ileyh tarafından bâ-tezkire iş^{c}âr edilmiş olmağla hükm-i emr u fermân-ı hümâyûna tevfîkan îcâbının serî^{c}an icrâ ve netîcesinin inbâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
İşâret-i müsteşârî mûcebince.

EK – CCCXXIX: A.MKT.MHM 563/16

3)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
23 Rebi^{c}u'l-evvel 312 / 11 Eylûl 310 [24 Eylül 1894 Pazartesi]

Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

Çorlu'da zuhûr eden hastalığın tedkîki zımnında bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî oraya ^{c}azîmet ve ^{c}avdet etmiş olan Doktor Chantemesse Hıfzü's-sıhha Komisyonuna gelerek Çorlu istasyonu civârında ve Sarılar ta^{c}bîr olunan mahalldeki derenin râkid suyunu şürb ve isti^{c}mâl eden on dört nefer şimendüfer ^{c}amelesinden beşinin kolera a^{c}râz ve ^{c}alâyimine müşâbih a^{c}râz ile hastalanarak ikisinin vefât eylediğini ve bu hastalığa kat^{c}iyyen kolera denilmesinin mezkûr sudan getirip Mösyö Nikol'e tevdî^{c} ettiği suyun bakteriyoloji fennine tatbîkan tahlîli ile hâsıl olacak netîcenin bilinmesine tevakkuf edeceğini ifâde eylediğine dâ'ir Şehremânet-i celîlesinden vârid olan 22 Rebi^{c}u'l-evvel 312 târîhli ve iki yüz altmış bir numerolu tezkire leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış olmağla iktizâ-yı hâlin îfâsıyla netîcesinin inbâ ve mezkûr tezkirenin i^{c}âde ve isrâ buyurulması siyâkında tezkire.
İşâret-i ^{c}aliyye mûcebince.

5)
Mektûbî-i Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
29 Rebi^{c}u'l-evvel 312 / 18 Eylûl 310 [30 Eylül 1894 Pazar]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Çorlu istasyonu civârında ve Sarılar ta^{c}bîr olunan mahallde kâ'in derenin râkid suyunu şürb ve isti^{c}mâl eden on dört nefer şimendüfer ^{c}amelesinden beşinin kolera a^{c}râz ve ^{c}alâyimine müşâbih a^{c}râz ile hastalanarak ikisinin vefât ettiği ve bu hastalığın ta^{c}yîn-i mâhiyeti mezkûr su hakkında Mösyö Nikol tarafından icrâ olunacak tahlîl netîcesine tevakkuf edeceği Doktor Chantemesse tarafından ifâde kılındığına dâ'ir Şehremânet-i celîlesinden alınan tezkirenin leffiyle sebk eden iş^{c}âra cevâben Sıhhiye Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkirede mezkûr su hakkında mûmâ-ileyh Doktor Nikol tarafından icrâ edilecek tedkîkat-ı bakteriyolojiye netîcesinin nezârete iş^{c}ârı lüzûm gösterilmiş olmağla ol bâbda Doktor Nikol'e teblîgât-ı lâzîmenin îkasına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye.

6)
Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye
Tahrîrât Odası
^{c}Aded
258

Huzûr-ı Me^{c}âlî-mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Çorlu istasyonu civârında ve Sarılar ta^{c}bîr olunan mahallde kâ'in derenin râkid suyunu şürb ve isti^{c}mâl eden on dört nefer şimendüfer ^{c}amelesinden beşinin kolera a^{c}râz ve ^{c}alâyimine müşâbih a^{c}râz ile hastalanarak ikisinin vefât ettiği ve bu hastalığa kolera denilmesinin mezkûr su hakkında Mösyö Nikol tarafından icrâ olunacak tahlîl üzerine tebeyyün edecek netîcenin bilinmesine

tevakkuf edeceği Doktor Chantemesse tarafından ifâde kılındığına dâ’ir Şehremânet-i celîlesinden vârid olan tezkirenin leffiyle iktizâsının inbâsını âmir 11 Eylûl 310 târîhli ve yüz yetmiş beş numerolu tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri Dâ’ire-i Sıhhiye’ye lede’l-havâle mezkûr su hakkında mûmâ-ileyh Doktor Nikol tarafından icrâ edilecek tedkîkat-ı bakteriyolojiye netîcesinin nezâret-i ^{c}âcizîye dahi teblîğ ve iş^{c}ârı lâzimeden olup ancak mahall-i mezkûrda bulunan müfettiş sa^{c}âdetlü Vitalis Efendi Hazretleri tarafından ahvâl-i sıhhiye-i mahalliyeye dâ’ir vârid olan ma^{c}lûmât-ı yevmiyeden Çorlu Kasabasıyla istasyonunda şehr-i hâlin on birinci gününden beri hamd olsun yeniden vukû^{c}ât zuhûr etmediği anlaşıldığı cihetle ahvâl-i sıhhiye bi-emnü’l-kerîm bu sûretle birkaç gün daha devâm eylediği takdîrde tedâbîr-i tahaffuziye-i müttehizenin ilgâsı mukarrer bulunmuş ve efendi-i müşârü’n-ileyhin o zamâna kadar Çorlu’da temdîd-i ikameti bi’l-tensîb keyfiyet kendisine dahi bildirilmiş olduğunun huzûr-ı sâmî-i dâver-i efhamîlerine ^{c}arz ve izbârı dâ’ire-i mezkûreden ifâde ve tezkire-i melfûfe yine matviyyen takdîm ve i^{c}âde kılınmış olmağın emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 27 Rebi^{c}u’l-evvel 1312 ve fî 15 Eylûl 1310 [28 Eylül 1894 Cuma]
Sıhhiye Nâzırı

7)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 261

Huzûr-ı Me^{c}âlî-mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Çorlu’da zuhûr eden hastalığın tedkîk ve tahkîki zımnında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî mantûk-ı ^{c}âlîsine tevfîkan Çorlu’ya i^{c}zâm olunup bugün ^{c}avdet etmiş olan Doktor Chantemesse Hıfzü’s-sıhha Komisyonuna gelerek bu bâbda i^{c}tâ eylediği îzâhâta nazaran Çorlu istasyonu civârında ve Sarılar ta^{c}bîr olunan mahalldeki derenin râkid suyunu şürb ve isti^{c}mâl eylemiş olan on dört nefer şimendüfer ^{c}amelesinden beşinin kolera a^{c}râz ve ^{c}alâyimine müşâbih a^{c}râz ile hastalanarak bunlardan ikisinin vefât eylediği ve hastalık hakkında icrâ eylediği tedkîkat ve tahkîkata göre mezkûr hastalığın kat^{c}iyyen koleradır denilmesi mezkûr dereden getirdiği suyun bakteriyoloji fennine tevfîkan tedkîk ve tahlîliyle hâsıl olacak netîceye tevakkuf olarak mezkûr suyu da Doktor Nikol’e tevdî^{c} ettiği ve me^{c}a-mâ-fîh işbu hastalığın kolera hastalığı gibi ^{c}addiyle ihtiyâten o yolda tedâbîr-i sıhhiye ittihâzı lâzım geleceği anlaşılmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 22 Rebi^{c}u’l-evvel 312 ve fî 10 Eylûl 310 [23 Eylül 1894 Pazar]
Şehremîni

8)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded
1

Pîş-gâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Çorlu istasyonu civârında kâ’in derenin râkid suyunu şürb ve isti^{c}mâl eden on dört nefer şimendüfer ^{c}amelesinden beşinin kolera a^{c}râz ve ^{c}alâyimine müşâbih a^{c}râz ile hastalanarak ikisinin vefât etmesi hasebiyle mezkûr su hakkında Doktor Mösyö Nikol cânibinden icrâ edilecek tedkîkat-ı bakteriyolojiye netîcesinin ^{c}arz ve izbârını âmir isâbi^{c}-pîrâ-yı ta^{c}zîm olan fî 18 Eylûl

310 târîhli ve elli altı numerolu tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri müfâdd-i ^{c}âlîsi karîn-i müdrike-i kemterânem olarak mebhûsü'n-^{c}anh su hakkında îfâ edilen tedkîkat ile ba^{c}zı mütâla^{c}ât-ı fenniyeyi mutazammın mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından Fransızca olarak verilen raporun bir kıt^{c}a sûret-i mütercemesi matviyyen pîş-gâh-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerine ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 3 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 21 Eylûl 310 [4 Ekim 1894 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i
^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i
^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

9)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded

Ahîren Dersa^{c}âdet'ten infikâk eden Doktor Chantemesse'in arzûsu üzerine fî 23 Eylûl 310 târîhiyle Çorlu suyunun tahlîline dâ'ir olan raporumu Mâbeyn-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîye ^{c}arz ve takdîm ettim. İşbu raporumda Doktor Chantemesse tarafından savb-ı ^{c}âcizîye verilen su numûnesinde kolera mikrobu mevcûd olmadığını beyân etmiştim. Ancak Çorlu hastagânının ifrâğâtını tahlîle muvaffak olamadığımdan tabî^{c}at-ı hakîkiyesi hakkında bir şey diyemem. Me^{c}a-mâ-fîh şunu muhakkak olarak ^{c}arz ve ityân edebilirim ki mevzû^{c}-ı bahs olan su kolerayı tevlîde gayr-i muktedir olup bundan mâ^{c}adâ mezkûr suyun bilâhâre mu^{c}âyenesinden vasat derecede bir su olmakla berâber müvellid-i emrâz-ı mikrobiyeden ^{c}ârî olduğu tahakkuk etmiştir. Ol bâbda.

EK – CCCXXX: A.MKT.MHM 563/17

1)
Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
26 Rebi^{c}u'l-evvel 312 / 14 Eylûl 310 [27 Eylül 1894 Perşembe]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji Laboratuvarına lüzûmu olan ba^{c}zı eşyânın mübâya^{c}ası içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne veznesine mevrû^{c} akçeden sarfiyâtı îcâb ettikçe mu^{c}âvini Doktor Zühdü Bey tarafından verilen senedât kendisi tarafından tasdîk edilerek akçe ahz edilmekte idiyse de mûmâ-ileyhin bu kere laboratuvardan infikâkı vukû^{c}na mebnî şimdi para ahzı içün i^{c}tâ ettiği senedlerde mîr-i mûmâ-ileyhin imzâsı olmadığı ser-riştesiyle vezne-dâr tarafından te'diyesine imtinâ^{c} edilmekte bulunduğundan bahisle imzâsının kabûlü Mösyö Nikol tarafından ifâde edilmiş olmağla mûcebince îfâ-yı muktezâsına himmet.

2)
Cons/pl, le 25 7/bre 1894
Cher Monsieur Vekil efendi,

Nous avons à caisse de l'Ecole de Médecine un dépôt d'argent destiné à payer les divers achats nécessités par le laboratoire. Jusqu'à ces derniers temps, pour chaque dépense, le Dr Zuhdi s'entendait avec le caissier et signait un bon que je contresignais ensuite. J'ai du me séparer du Dr Zuhdi dont j'étais très-mécontent. Maintenant le caissier de l'Ecole refuse de m'accorder la libre dispositon de l'argent qui lui est confié parceque les bons ne portent pas la signature du Dr Zuhdi. Je prie S.A. le Grand Vizir de vouloir bien donner un ordre pour que ma seule signature suffise, puisque c'est elle qui seule avait en réalité de la valeur précédemment.

Veuillez agréer, Cher Monsieur Vekil efendi,
l'expression de mes meilleurs sentiments,

M. Nicolle

EK – CCCXXXI: A.MKT.MHM 563/18

Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
29 Rebi^{c}u'l-evvel 312 / 17 Eylûl 310 [30 Eylül 1894 Pazar]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede emrâz-ı ^{c}umûmiye mu^{c}allim mu^{c}âvini ve Bakteriyoloji Laboratuvarı tahlîlât me'mûru tabîb kolağası Hasan Zühdü Efendi'nin mündef^{c} olan hastalık esnâsında sebk eden sâ^{c}y-i hasenesine ve Doktor Mösyö Nikol'ün refâkatinde bulunduğu sırada hasen-i hidmet ve ikdâmı görüldüğü mûmâ-ileyh cânibinden tasrîh ve beyân olunmasına mebnî rütbesinin binbaşılığa terfi^{c}iyle taltîfi husûsuna bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî müte^{c}allik ve şeref-südûr buyurularak taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîye de ma^{c}lûmât verilmiş olmağla icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

Teblîğ içün i^{c}âdesine irâde-i seniyye zuhûr etti.

EK – CCCXXXII: A.MKT.MHM 563/20

1)

Cons/ple, le 21 8/bre 1894.

Excellence,

Comme le sait V. E. la porte de l'Ecole de Médecine du Palais ferme chaque soir à 12 heures à la turque. Or cette heure, pendant l’hiver, correspond à une période peu avancée relativement de l’après-midi, & il est certain que chaque jour j’aurai encore du travail à faire passé ce moment, travail qui souvent ne saurait être remis au lendemain sans préjudice. Je désirerais donc être autorisé à rester après la fermeture de l'Ecole la porte aussi longtemps que le nécessiteront mes travaux. J’espère que V. E. pourra me faire obtenir cette autorisation qui est de la plus grande importance pour moi.

Veuillez agréer; Excellence, l’expression de mes sentiments les plus respectueux,

M. Nicolle

A S. E. Zeki Pacha.

2)

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol’ün ba^{c}zen Bakteriyolojihânede geç vakte kadar çalışmağa mecbûr olub hâlbûki Topkapı Saray-ı hümâyûnu kapılarının sâ^{c}at on ikide kapandığından bahisle iştigâlât-ı fenniyesinin istilzâm edeceği müddetce mezkûr Bakteriyolojihânede kalıb ba^{c}de çıkmasına müsâ^{c}ade edilmesi ifâdesini hâvî i^{c}tâ eylediği varakının leffiyle vârid olan 22 Rebîyyülâhir 1312 târihini ve dokuz numerolu tezkire-i husûsiyesi mütâla^{c}a-i güzâr-ı senâverîsi husûsu. Sarây-ı hümâyûnun muhafazası hakkında münasib sûretle mine’l-kadîm cârî olan usûlün tağyîri câ'iz olmadığıyçün mûmâ-ileyhin zamân-ı meşgûliyeti usûl-i mezkûreye tevfîk etmesi zarûrî idüğünün kendisine takdîm-i himmet buyurulması tezkire.

3)

Mekâtib-i Askerîye-yi Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded

Mösyö Nikol’ün 21 Teşrîn-i Evvel 189 tarihli
verdiği varakanın sûretidir

Ma^{c}lûm-ı ^{c}alî-i nezâret-penâhîde buyurulduğu vechile Sarây-ı hümâyûn kapısı her akşam alaturka sâ^{c}at on ikide kapanmakta ve işbu zamân esnâ-yı şitâda vakt-i zuhrdan bir az sonraya tesâdüf eylemektedir. Bilâ-mahzûr ertesi güne ta^{c}lîkı câ'iz olamayan işler içün her gün zamân-ı mezkûr mürûr ettikten sonra da meşgûliyetim bulunabileceği muhakkaktır. Binâ'en-^{c}aleyh Sarây-ı hümâyûn kapısı kapandıktan sonra işlerimin istilzâm edeceği kadar kalmaklığıma müsâ^{c}ade buyurulmasını arzu eylerim. Benim içün çok ehemmiyetli olan işbu müsâ^{c}adeye muvaffak olacağımı ümîd ederim.

4)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded
9

Pişgâh-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadr-ı a^{c}zamiye

Marûz-ı çâkerâneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihâne mu^{c}allimi Mösyö Nikol'ün ba^{c}zen Bakteriyolojihânede akşam sâ^{c}at on ikiden sonra ber-karâr çalışmağa mecbûr olmakta bulunduğundan ve hâlbûki Topkapı Saray-ı hümâyûnu kapıları sâ^{c}at on ikide kapandığı bu hâlde Mektebten hârice çıkamayacağından bahisle iştigâlât-ı fenniyesinin istilzâm ettireceği müddetce Bakteriyolojihânede kalıb mu'ahharen çıkabilmesine müsâ^{c}ade edilmesi ifâdesini mutazammın vermiş olduğu Fransızca varakının aslıyla sûret-i mütercemesi leffen merfû^{c}-ı pîşgâh-ı sâmî-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 22 Rebiyyülâhir 312 ve Fî 10 Teşrîn-i Evvel 310 [23 Ekim 1894]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârî Tophâne-i
^{c}Âmire Müşiri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i
^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CCCXXXIII: A.MKT.MHM 563/21

1)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
24 Rebi^{c}u'l-ahir 312 / 12 Teşrîn-i Evvel 310 [25 Ekim 1894 Perşembe]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesi soba esmânı olan yedi bin iki yüz altmış beş kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâretine ^{c}ilâveten tesviyesi lâzım geldiğinden icrâ-yı îcâbı hakkında ba^{c}zı ifâdeyi hâvî 18 Rebi^{c}u'l-ahir 312 târîhli ve beş numerolu tezkire-i devletleri mütâla^{c}a-güzâr-ı senâ-verî oldu. Mösyö Nikol'ün ve mu^{c}âvininin sür^{c}at-i tesviye-i muhassasatı hakkında sebk eden teblîgâta cevâben bugün Mâliye Nezâret-i celîlesinden alınan tezkire hâtimesinde mezkûr ^{c}ameliyâthâne içün soba ve sâ'ire masrafı olmak üzere taleb olunan üç kalem yirmi üç bin üç yüz kırk beş kuruş otuz paranın dahi nakden ve Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtına mahsûben 2 Teşrîn-i Evvel 310 târîhinde sebk edildiği gösterilmiş olmağla nezâret-i celîlelerince de ona göre mu^{c}âmele-i mahsûbiyenin icrâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.
İşâret-i müsteşârî mûcebince.

2)Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 5

Pîşgâh-ı Sâmiye-i Hazret-i Sadr-ı A^{c}zamîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Mösyö Nikol'e i^{c}tâ edilmek üzere Mâliye Nezâret-i celîlesinden i^{c}tâsı irâde-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri muktezâ-yı sâmiyesinden bulunan mebâliğ meyânında Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesi soba esmânı olarak i^{c}tâ olunan yedi bin iki yüz altmış beş kuruşun Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muvâzenesine ^{c}ilâveten tesviyesi hakkında tasrîhen bir gûne irâde-i ^{c}aliyye-i hazret-i vekâlet-penâhîleri şeref-vürûd etmediğinden Dîvân-ı Muhâsebâtca hîn-i tedkîk-i muhâsebede evrâk-ı müsbite makamında olarak ibrâz ve irâ'e edilmek üzere ânifü'l-^{c}arz yedi bin iki yüz altmış beş kuruşun sûret-i sarfına dâ'ir olan irâde-i ^{c}aliyye-i hidîv-i efhamîlerinin i^{c}tâsına müsâ^{c}ade buyurulması levâzım melce-i hesâbiyeden idüğünün huzûr-ı ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîlerine ^{c}arz ve tenmîki Tıbbiye Nezâretiyle Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye muhâsebesinden ifâde kılınmış olmağlaol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.Fî 18 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 6 Teşrîn-i Evvel 310 [19 Ekim 1894 Cuma]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

3)Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
Muhâsebe-i ^{c}Umûmiye
^{c}Aded 1000

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Doktor Nikol ma^{c}âşâtı ve laboratuvar ile laboratuvardaki mu^{c}âvininin tahsîsâtı tesviye edilmemekte olduğu cihetle Dersa^{c}âdet'ten azîmete mecbûr olacağı beyânıyla ol bâbda Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkire ile melfûfu pusulada muharrer meblağın ba^{c}de vâlâ-yı Ser^{c}askerî tahsîsâtına mahsûbu icrâ olunmak üzere bugünden be-her hâl Bank-ı ^{c}Osmânî vâsıtasıyla müsâ^{c}ade-i tesviyesi şeref-vârid olan 1 Teşrîn-i Evvel 310 târîhli iki

kıtᶜa tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinde emr u işᶜâr buyurulmuştu. Mûmâ-ileyh Doktor Nikol ile muᶜâvini bulunan tabîb içün mahassâs mebâliğin şehriyeye taksîmen tesviyesi evvelce Bank-ı ᶜOsmânîye teblîğ edildiğini kayden tebeyyün ettiğinden ve şimdiye kadar tesviye olunmaması mürâcaᶜat vukûᶜ bulmamasından ileri gelinmiş olacağından işlemiş maᶜâşlarının bi'l-mürâcaᶜa bank-ı mezkûreden ahz eylemesi lüzûmunun mûmâ-ileyhe emr u teblîği ve Bakteriyoloji ᶜAmeliyâthânesi alât ve edevât esmânı olarak iᶜtâsı taht-ı irâde-i seniyyede bulunan yirmi bin franktan on iki bin frankın defᶜaten ve sekiz bin frankının şehriyeye taksîmen tesviyesi mukarrer olduğu cihetle zikr olunan on iki bin frank bedeli bulunan elli iki bin sekiz yüz kuruşun dahi 23 Mayıs 310 târîhinde tesviye edildiği gibi sekiz bin frankın şehriyesine isâbet eden iki bin dokuz yüz otuz yedi buçuk kuruştan Mart ve Nisân ve Mayıs 310 taksitleri evvelce vukûᶜ bulan taleb üzerine te'diye edilmiş ve şimdiye kadar taleb vukûᶜ bulmasına mebnî te'hir eden hazirandan eylûl gayesine kadar dört taksit bedeli olan on bir bin yedi yüz elli kuruş ile mezkûr pusulada soba ve sâ'ire masrafı olmak üzere taleb olunan üç kalem yirmi üç bin üç yüz kırk beş kuruş otuz para dahi bugünden Hazîne-i celîleden nakden ve masârif-i mezkûre büdcesinin hîn-i tanzîminde Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtı meyânına idhâl olunmuş olmasına mebnî tahsîsât-ı muharrereye mahsûben iᶜtâ kılınmış olmağla Muhâsebe-i ᶜUmûmiye-i Mâliye ifâdesiyle maᶜruzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 13 Rebiᶜu'l-ahir 1312 ve fî 2 Teşrîn-i Evvel 310 [14 Ekim 1894 Pazar]
Mâliye Nâzırı

EK – CCCXXXIV: A.MKT.MHM 564/1

1)Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Zilka^{c}ade 312 / 6 Mayıs 311 [18 Mayıs 1895 Cumartesi]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devâ'ir-i resmiye ile hükûmet-i seniyyeye ^{c}â'id tahlîlâtın icrâsı vazîfesi îcâbından ise de hâricden vukû^{c} bulacak mürâca^{c}atın reddi şi^{c}âr-ı insâniyete muvâfık olmayacağından bahisle etıbbâ-yı mahalliye cânibinden irsâl kılınacak bi'l-cümle mevâddı dahi kemâkân tahlîl etmek üzere bir ücret tarhı ve bu ücretin laboratuvarın ikmâl-i noksânına tahsîsi hakkında ba^{c}zı ifâdâtı hâvî Mösyö Nikol tarafından verilen müzekkere leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmağın mündericâtına nazaran vâki^{c} olacak re'y ve mütâla^{c}ât-ı ^{c}aliyyelerinin iş^{c}âr ve müzekkerenin tisyârına himmet.

2)3 Safer 313 / 13 Temmûz 311 [26 Temmuz 1895 Cuma]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine Buyuruldu

Ber-mûcib-i mazbata Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesinden icrâ-yı îcâbına himmet buyurulmak.

Şûrâ-yı Devlet ve Dâhiliye Dâ'iresinin bin iki yüz altmış numerolu mazbatasının sûretidir.

Fenn-i bakteriyoloji nokta-i nazarınca tahlîli iktizâ eden mevâdd-ı tıbbiye ve sâ'ireden hükûmet-i seniyyeye â'id tahlîlâtın icrâsı vezâ'if-i esâsiyesi mukteziyâtından olup da etıbbâ-yı mahalliye tarafından dahi irsâl kılınacak bi'l-cümle mevâddı tahlîl etmek üzere bir ücret tarhı ve bu ücretin Bakteriyoloji Laboratuvarının ikmâl-i nevâkısına tahsîsi hakkında Doktor Nikol tarafından takdîm kılınan müzekkerenin leffiyle sebk eden istifsâr-ı sâmiyeye cevâben ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâretinden vârid olan 10 Muharrem 313 târîh ve yirmi sekiz numerolu tezkire Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulmağla Dâhiliye Dâ'iresinde kırâ'at olundu.
Tezkire-i mezkûre me'alinde Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhânede birkaç bakteriyoloji mütehassısı mevcûd olduğu hâlde mûmâ-ileyh Nikol'ün laboratuvarından başka dîger bir ^{c}ameliyâthâne bulunmadığından etıbbâ-yı mahalliye tarafından gönderilecek bi'l-cümle mevâddın zikr olunan ^{c}ameliyathânede tahlîle berâber her bir tahlîl içün tahlîlât-ı sâ'ire misillü yüz kuruş ücret ahzıyla Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye Nezâreti muhâsebesine îrâd-ı kaydı münâsib olacağı bi'l-havâle Meclis-i Sıhhiye-i ^{c}Umûmiyece tezekkür ve ifâde kılınmış ise de mûmâ-ileyh Mösyö Nikol bu sûrete muvâfakat etmeyip harcların kendi tarafından ahz u kabzıyla laboratuvarın ihtiyâcât-ı vâkı^{c}asının istikmâli yolunda sarfı lüzûmunu beyân ve masârif-i vâkı^{c}anın derecâtını mübeyyin defterlerin tanzîm ve makam-ı nezârete i^{c}tâ edeceğini ifâde ve bu bâbda ısrâr eylemekte bulunmuş olduğu beyânıyla icrâ-yı îcâbı istîzân olunmuştur.
Nezâretin mütâla^{c}ası mu^{c}âmelenin usûl-ı hesâbiyeye tevfîki maksadına mütemennî olduğu gibi mûmâ-ileyh Nikol dahi hâsılât-ı vâkı^{c}anın ^{c}ameliyâthânenin ikmâl-i nevâkısına sarf ve tahsîsini te'mîn içün kendi hânesinde kabz olunması arzû edip bunların ikisinin de muvâfık-ı maslahat olduğuna binâ'en etıbbâ tarafından tahlîl içün nezâretine bâ-^{c}arzuhâl istid^{c}â edilip ^{c}ameliyâthâneye resmen havâle ve ay başlarında Mösyö Nikol'ün vereceği defterler havâlât-ı vâkı^{c}asının nezâretce mukayyed olması lâzım gelen numaralarıyla mukabil olunacağı hâlde mu^{c}âmelenin usûl-i hesâbiyeye tevâfukuyla berâber cereyân-ı tabî^{c}i içinde kontrol dahi edilmiş olabileceği ol vechile îcâbı icrâ olunmak üzere hâsılâtın Mösyö Nikol tarafından kabz ettirilmesi husûsu nezâret-i müşârü'n-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 1 Safer 313 ve fî 11 Temmûz 311 [24 Temmuz 1895 Çarşamba]

EK – CCCXXXV: A.MKT.MHM 576/8

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
12 Nisan 314 [25 Nisan 1898 Pazartesi]

Hicâz Vilâyetine

Fî 12 Nisan 314 Mütecâsirler hakkında mu^{c}âmele-i kanûniye icrâsıyla berâber vukû^{c}âtın men^c-i tekrârı emrinde ittihâz olunduğu beyân buyurulan tedâbîrin te'yîd ve takviyesi lüzûmu tavsiye olunur.

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadr-ı A^{c}zamî
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded

Hicâz Vilâyeti'nden vârid olan şifreli telgrafnâmenin hallidir.

Bu sabâh Cidde'de bir meyyit mu^{c}âyene etmekte iken etıbbâ-yı sıhhiyeden İbrahim Bey'in bir takım Takrûrîler tarafından sû-i mu^{c}âmele görmüş olduğu haber alınması üzerine ba^{c}demâ emr-i mu^{c}âyeneye me'mûr olan etıbbâya lüzûm-ı mikdâr polis ve zabtiye terfîki ve sâ'ir gûne tedâbîr-i ciddiye ittihâzıyla bu gibi yolsuzluğun tekrârına ve ednâ mertebe sözleri vukû^{c}una meydân ve imkân bırakılmaması içün mahall-i ka'im-makam ve kumandanlığına te'kîd-i vesâyâ olunduğu berâ-yı ma^{c}lûmât ma^{c}rûzdur.
Fî 12 Nisan 314 [25 Nisan 1898 Pazartesi]
Vâlî
Râtib

3)
Sadâret Mektûbî Kalemi
5 Zilhicce 315 / 14 Nisan 314 [27 Nisan 1898 Çarşamba]

Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

3 Zilhicce 315 târîhli tezkire-i devletlerine cevâbdır. Cidde'de bir meyyiti mu^{c}âyene etmekte iken etıbbâ-yı sıhhiyeden İbrahim Bey'in bir takım Takrûrîler tarafından sû-i mu^{c}âmele gördüğü haber alınması üzerine ba^{c}demâ emr-i mu^{c}âyeneye ma'mûr etıbbâya lüzûmu kadar polis ve zabtiye terfîki ve sâ'ir gûne tedâbîr-i ciddiye ittihâzı ile o gibi yolsuzluğun tekrârına ve ednâ mertebe sözleri vukû^{c}una meydân bırakılmaması hakkında mahall-i ka'im-makam ve kumandanlığına îfâ-yı vesâyâ edildiğini Hicâz Vilâyet-i celîlesinden Bâb-ı ^{c}Âlîye gelen telgrafnâmede gösterilmiş ve mütecâsirler hakkında mu^{c}âmele-i kanûniye icrâsıyla berâber vukû^{c}âtın men^c-i tekrârı emrinde ittihâz olunduğu bildirilen tedâbîrin te'yîd ve takviyesi cevâben tavsiye ve iş^{c}âr kılınmış olmağla beyân-ı keyfiyet siyâkında tezkire.
İşâret-i cenâb-ı müsteşârî mûcebince.

4)
Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye
Tahrîrât Odası
^{c}Aded

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Doktor İbrahim Efendi’nin bir meyyiti mu^{c}âyene ettiği sırada Takrûrîler tarafından mu^{c}âmelât-ı tahkîriyeye dûçâr olduğu Cidde’de bulunan Karantinalar Müfettiş-i ^{c}Umûmîsi sa^{c}âdetlü Koçoni Efendi hazretleri cânibinden bâ-telgraf iş^{c}âr kılınmış ve mütecâsîrler hakkında mu^{c}âmele-i kanûniye icrâsıyla berâber me’mûrîn-i sıhhiyenin bu gibi ta^{c}ârruzâta dûçâr olmalarına ve bu sûretle hâdisât-ı müte’essifeye meydân verilmemesi zımnında tedâbîr-i mü’essire ve serî^{c}a ittihâzı lüzûmunun bâ-telgraf cânib-i vilâyete emr u izbârı irâde-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîlerine vâbeste bulunmuş olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 3 Zilhicce 1315 ve fî 12 Nisan 314 [25 Nisan 1898 Pazartesi]
Hâriciye Nâzırı

EK – CCCXXXVI: A.MKT.MHM 578/9

Sadâret Mektûbî Kalemi
Fî 29 Zilhicce 316 / 28 Nisan 1315 [10 Mayıs 1899 Çarşamba]

Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

Venedik Kongresince ittihâz olunan vebâ ^{c}illetine karşı tedâbîr ve müfredâtın ve elyevm memâlik-i şâhânede mer^{c}î ve cârî olan karantina usûlünün ^{c}illet-i mezkûrenin tamâmen indifâ^{c}sını mûcib ve sirâyetini mâni^{c} olacak derecede bulunmadığı zikr olunan kongrenin in^{c}ikadı târîhinden şimdiye kadar ba^{c}zı zevât tarafından icrâ edilmiş olan tecârib ve tedkîkat-ı fenniye ile tezâhür ettiği ve bunun esbâb ve delâ'il-i fenniyesini müttehiz Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye a^{c}zâsından Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîr mu^{c}âvini tabîb Ka'im-makam Aristidi Yorgi Bey tarafından tanzîm ve i^{c}tâ kılınan lâyihanın mündericâtı şâyân-ı ehemmiyet olmasına mebnî bir sûretinin gönderildiğine dâ'ir Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin 23 Zilhicce 313 târîhli ve 17 numerolu tezkiresi mezkûr sûretle berâber sadr-ı penâhîlerine İrsâl kılınmış olmağla bi'l-tedkîk îcâbının îfâ ve inbâsına himmet.

İşâret-i cenâb-ı müsteşârî mucebince.

EK – CCCXXXVII: A.MKT.MHM 592/13

1)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
20 Rebi^{c}u'l-evvel 311 / 18 Eylûl 309 [1 Ekim 1893 Pazar]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Doktor Mösyö Chantemesse'e bugün üç yüz lirâ i^{c}tâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmağla ba^{c}de Dâhiliye büdcesinin zuhûrât tertîbinden mahsûben icrâ olunmak üzere meblağ-ı mezbûrun hâmil-i tezkire-i senâverîye tevdî^{c}an sür^{c}at-i irsâline himmet buyurulması siyâkında.

5)Rüsûmât Emâneti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 185

Ma^{c}rûz-ı çâkerleridir
Doktor Chantemesse nâmına olarak hâricden vürûd edecek eşyâ ve edevâtın vürûdunda asla te'hîr edilmeksizin mûmâ-ileyhe teslîmi mukteza-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olduğu bu kere Mabeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden vârid olan 19 Eylûl 1309 târîhli tezkire-i husûsiyede teblîğ ve iş^{c}âr buyurulmuş olmasıyla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı iktizâsı lâzım gelen gerek nezâretlerine bildirilmiş olup şu kadar ki mûmâ-ileyh Doktor Chantemesse'in Dersa^{c}âdet'e duhûlünde berâberinde getirdiği dört sanduk eşyânın resm-i gümrüğü olan yük kırk sekiz kuruşun Kireç Kapısı Gümrük Nezâretince ahz ve istîfâ olunmasından nâşî zikr olunan sanduklar muhteviyâtı kolera hastalığının tedâvîsi içün getirilmiş edevât ve eczâdan ^{c}ibâret şeyler olup menâfî^{c}-i ^{c}umûmiyeye müte^{c}allik bulunduğundan bahisle resm-i me'hûzun reddi lüzûmu geçen gün Şehremânet-i celîlesinden bâ-tezkire-i iş^{c}âr olunması üzerine resm-i resm-i me'hûz-ı mezkûr ^{c}ale'l-usûl redd ettirilmiş ve ahîren Emânet-i müşârü'n-ileyhâdan vârid olan dîger bir kıt^{c}a tezkirede de doktor mûmâ-ileyh nâmına olarak Paris'ten bir gûnâ eşyâ ve edevât geldiği hâlde derhâl i^{c}tâ-yı ma^{c}lûmât olunması bildirilmesiyle bu dahi lâzım gelen rüsûmât nezâretlerine teblîğ ve iş^{c}âr ve mûmâ-ileyh nâmına o gibi eşyâ ve edevât geldiğinde Emânet-i müşârü'n-ileyhâya ma^{c}lûmât verilmek üzere keyfiyetin inbâsı tavsiye ve izbâr kılınmış ve mûmâ-ileyh nâmına Paris'ten vürûd edecek eşyâ ve edevâtın ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn taraf-ı mûmâ-ileyhe teslîm ve i^{c}tâ ettirileceği tabî^{c}i bulunmuş ise de eşyâ ve edevât-ı vârideden ^{c}ale'l-ıtlâk resm-i gümrük ahz ve istîfâsı lâzım gelip gelmeyeceği husûsunda tereddüd edilerek keyfiyetin savb-ı sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerinden ^{c}arz ve istîzâna mecbûriyet olunmuş olmağla bu cihetin savb-ı çâkerâname emr u inbâ buyurulması husûsuna müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerinin şâyân buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 23 Rebi^{c}u'l-Evvel 1311 ve fî 21 Eylûl 1309 [4 Ekim 1893 Çarşamba] Rüsûmât Emîni

8)Bâb-ı ^{c}Âlî Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 2194

Huzûr-ı ^{c}Âlî-yi Hazret-i Sadâret-penâhî'ye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Dâhiliye zuhûrât tertîbinden mahsûbu icrâ olunmak üzere Doktor Chantemesse Efendi’ye i^{c}tâsı mukteza-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olan üç yüz lirâ mûmâ-ileyhe bi’l-teslîm alınan makbûz ^{c}ilm ü haberinin irsâl kılındığı beyân-ı ^{c}âliyesiyle mu^{c}âmele-i mukteziyenin îfâsı şeref-vârid eden 21 Eylûl 309 târîh ve bin sekiz yüz seksen iki numero tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde emr u izbâr buyurulmuş ise de üç yüz dokuz senesi zuhûrât tertîbinin mesdûriyetine binâ’en meblağ-ı mezbûrun sene-i merkume muvâzenesi açığına ve tertîb-i mezkûr fazlasına ^{c}ilâvesi husûsunun istîzânı muhâsebeden ifâde kılınmış olmağla icrâ-yı îcâbı menût-ı müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı fahâmet-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 21 Rebi^{c}u’l-ahir 311 ve fî 19 Teşrîn-i Evvel 309 [1 Kasım 1893 Çarşamba]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

10)

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Bir iki güne kadar Paris’e ^{c}avdet edecek olan Doktor Chantemesse’e ücret ve ^{c}avdet masrafı mukabilinde bin iki yüz lirâ i^{c}tâsı mukteza-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden olmağla hükm-i irâde-i seniyye-i mülûkâneye tevfîkan mebâliğ-i mezbûrenin bugün mûmâ-ileyhe i^{c}tâ olunmak üzere hemân taraf-ı senâverîye irsâline himmet tezkire.

13) Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 2494

Huzûr-ı ^{c}Âlî-yi Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Doktor Chantemesse’e ücret ve ^{c}avdet masrafı olarak i^{c}tâsı mukteza-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunan bin iki yüz lirânın tahsîsâta mahsûben nezâret-i ^{c}âcizîye gönderildiği hakkında Mâliye Nezâret-i celîlesinden cevâben takdîm kılınan tezkirenin irsâl kılındığı beyân-ı ^{c}âliyesiyle îfâ-yı muktezâsı şeref-vârid eden 26 Teşrîn-i Evvel 309 târîh ve iki bin iki yüz elli numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde izbâr olunmaktan nâşî bi’l-havâle muhâsebe-i nezâretten yazılan derkenârda meblağ-ı mezbûru asıl olarak mûmâ-ileyhe i^{c}tâ olumuş ise de bunun ta^{c}alluku olan üç yüz dokuz senesi muvâzenesine idhâl bulunan zuhûrât tertîbinde karşılık olmamasından dolayı sene-i merkume muvâzenesi açığına ve tertîb-i mezbûr fazlasına ^{c}ilâveten tesviye ve îfâsı husûsunun istîzânı ifâde kılınmış olmağla iktizâsının emr u inbâsı menût-ı müsâ^{c}ade-i celîle-i vekâlet-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 20 Cemâdiye’l-evvel 311 ve fî 17 Teşrîn-i Sânî 309 [29 Kasım 1893 Çarşamba]

Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

14)
Cenâb-ı ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîden Doktor Chantemesse’e i^{c}tâ olunmak üzere yâverândan Muzaffer Bey yediyle irsâl buyurulan üç yüz ^{c}aded lirâ-yı ^{c}Osmânî nezd-i ^{c}âcizîde mûmâ-ileyh Doktor Chantemesse’e i^{c}tâ kılınmış olduğunu ma^{c}rûz işbu varaka yâver-i mûmâ-ileyhe i^{c}tâ kılındı.
Fî 18 Eylûl 309 [30 Eylül 1893 Cumartesi]
Şehremîni

EK – CCCXXXVIII: A.MKT.MHM 592/14

1)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
24 Rebi^{c}u'l-evvel 311 / 22 Eylûl 309 [5 Ekim 1893 Perşembe]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

Doktor Chantemesse tarafından verilen raporda Selîmiye'de koleradan musâb olan çoğalmağa başladığından kışla-i hümâyûnun hâricle ihtilâttan men^{c}i ve helâlar ile kirli çamaşırların ve'l-hâsıl bulaşmış olan kâffe-i eşyânın kemâl-i dikkatle dezenfekte edilmesi ve ^{c}asâkire kaynamış sudan başka su verilmemesi lâzım geleceği ifâde ve beyân olunmuş olmağla ol bâbda.

2)Makam-ı Ser^{c}askerî
Sıhhiye Dâ'iresi
520

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Doktor Chantemesse tarafından verilen raporda Selimiye'de koleradan musâb olan çoğalmağa başladığından kışla-i hümâyûn'un hâricle ihtilâtının men^{c}i ve helâlar ile kirli çamaşırların ve'l-hâsıl bulaşmış olan kâffe-i eşyânın kemâl-i dikkatle dezenfekte edilmesi ve ^{c}asâkire kaynamış sudan başka su verilmemesi lâzım geleceği ifâde olunmuş idüğüne dâ'ir enmile-pîrâ-yı tekrîm olan 22 Eylûl 309 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinin lede'l-havâle kışla-i hümâyûn-ı mezkûrun hâricle olan ihtilâtının külliyen men^{c}i ve ^{c}asâkir-i şâhânenin kışladan hârice çıkarılmaması zuhûr eden hastaların derhâl hastahâneye kaldırılarak ve hasta zuhûr eden koğuşlardaki ^{c}asâkirin dîger uzak koğuşlara nakliyle tahliye edilen koğuşların etıbbâ ma^{c}rifetiyle usûl-i sıhhiye dâ'iresinde ve muzâdd-ı ta^{c}affün eczâ ile tathîr ettirilmesi ve gerek etıbbâ-yı mûmâ-ileyhimin gerek emr-i tathîrâtta istihdâm olunacakların dezenfekte edilerek koğuştan dışarı çıkarılması ve ^{c}asâkir-i şâhâneye içmek ve hattâ abdest almak içün dahi kaynamış su verilmesi hakkında evvelce bâ-telgraf Üsküdâr ciheti Kumandanlığına teblîgât icrâ olunmuş ve teblîgât-ı vâkı^{c}a zikr olunan raporunun mündericât-ı mezkûresine muvâfık bulunmuş olduğundan keyfiyetin ol vechile cenâb-ı huzûr-ı sâmiye-i vekâlet-penâhîlerine izbârı Sıhhiye Dâ'iresinden ifâde kılınmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyy'ül-emrindir.
Ser^{c}asker Rızâ
Fî 24 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 22 Eylûl 309 [5 Ekim 1893 Perşembe]

5)3043
7 Teşrîn-i Evvel 309 [19 Ekim 1893 Perşembe]

Bahriye Nezâret-i Celîlesine

Haydar Paşa Hastahânesi sertabîbi tarafından Selimiye kışla-i hümâyûnu içün bir etüv makinesine eşedd-i lüzûm gösterilmiş olduğundan Tersâne-i ^{c}Âmirede mevcûd olduğu hâlde Şehremânetinden yâhûd başka bir mahallden hemân bir etüv makinesi ihzâr ve istimbotla mezkûr kışla-i hümâyûna irsâli ve işbu etüv makinesinin kışla-i hümâyûna vaz^{c}ı içün lüzûmu olan ^{c}amele dahi tedârik olunarak mezkûr makinenin akşama kalsa bile mahalle vaz^{c}ına gayret edilmesi ve bu gibi etüv makinelerine ba^{c}zı mahaller içün lüzûm-ı kavî görülmekte olmasına mebnî Tersâne-i ^{c}Âmirece bundan lüzûmu mikdâr i^{c}mâl ettirilmesi muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden bulunduğundan Tersâne-i ^{c}Âmirede mezkûr makineden mevcûd olduğu hâlde ol sûretle sevkiyle mahalle vaz^{c}ı ve mevcûd olmadığı hâlde îcâb-ı keyfiyetin inbâsı husûsuna himmet buyurulması.

EK – CCCXXXIX: A.MKT.MHM 592/16

1)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
28 Rebi^{c}u'l-evvel 311 / 26 Eylûl 309 [9 Ekim 1893 Pazartesi]

Şehremânet-i Celîlesine

Dün beş kolera vukû^{c}âtı olup bunlardan ikisinin on beş gün evvel kolera zuhûr etmiş ve dezenfekte edilmiş olan hânelerde vukû^{c}a gelmiş olması şâyân-ı dikkat mevâddan olarak şu hâl dezenfeksiyon ^{c}ameliyâtının bi-hakkın icrâ edilemediğine delâlet ettiği ve ^{c}ameliyât-ı mezkûrenin musâbın vefâtı üzerinden vakit geçirilmeksizin derhâl icrâsı lâzım geleceği ve elde kâfî mikdârda pulverizatör mevcûd ise de bunların mahsûs ve mu^{c}allim me'mûrlar tarafından isti^{c}mâli muktezî olduğundan îcâb edenlere bir ay zarfında usûlünü göstermek üzere Paris'ten bir dezenfektör celbi ve etüvler işlemeye başlayıncaya kadar tebhîrde me'mûr olanların alât ve eczâ-yı lâzimeye mütesâhiben mahall-i vukû^{c}âta getirerek mahall-i mezkûreyi tebhîr ve bulaşık çamaşırları birlikte götürecekleri kap derûnunda muzâdd-ı ta^{c}affün bir mâddeye batırmak sûretiyle hemân tathîr etmeleri iktizâ edeceği ve bir de dün akşam komisyon a^{c}zâsından ba^{c}zı zevât ile berâber mu^{c}âyene ettikleri bir hânede iki musâb görülüp bunlardan biri iki gün mukaddem hastalığa tutulduğu hâlde kordon vaz^{c}ı korkusuyla hakîkati ketm etmesinden dolayı hastalık çocuğuna dahi sirâyet ettiği ve daha başkalarına da geçmesi muhtemel bulunduğu ve'l-hâsıl yalnız on gün kordon vaz^{c}ı emniyet-bahş olmadığından ber-su'al-i muharrer hey'et-i mu^{c}âmele-i tebhîriye teşkîliyle ^{c}ameliyâtın güzelce icrâsı vecâ'ibden olacağı Mösyö Chantemesse tarafından bu kere i^{c}tâ olunan muhtırada dermiyân eylemiş ve bunda celbi lüzûmu gösterilen dezenfektörün hemân gönderilmesi dahi Paris Sefâret-i seniyyesine telgrafla iş^{c}âr kılınmış olmağla mevâdd-ı sâ'ire hakkında fevk-el-^{c}âde dikkat ve ihtimâm olunması husûsuna himmet.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye.

2)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
1 Rebi^{c}u'l-ahir 311 / 29 Eylûl 309 [12 Ekim 1893 Perşembe]

Şehremânet-i Celîlesine

Koleranın tevsi^{c} etmeksizin def^{c}ine en mü'essir çâre usûl ve ka^{c}ide-i fenniyeye tevfîkan sûret-i mükemmelede dezenfeksiyon icrâsıyla hastalığı zuhûr ettiği mahallde bastırmak mâddesi olduğu Doktor Chantemesse tarafından beyân olunduğu gibi etıbbâ-yı sâ'ire dahi ^{c}ilel-i sâriyenin ancak dezenfeksiyon usûlüne mürâca^{c}at ve ri^{c}âyet etmekle imhâ olunabileceğini ifâde eylemekte olmalarıyla Dersa^{c}âdet'te zuhûr eden koleranın bi-^{c}avnihi te^{c}âlâ bulunacağı yerde itfâsıyçün mükemmel ve kavâ^{c}id-i fenniyeye mutâbık sûrette dezenfeksiyon icrâsı mertebe-i elzemiyette olduğundan zât-ı devletleriyle mûmâ-ileyh Doktor Chantemesse ve tabîb Binbaşı Celâleddin Muhtâr Efendi bugün Emânet-i Celîleleri Dâ'iresinde birleşerek dezenfeksiyon usûlünün ne yolda icrâ bu sırada ne gibi kavâ^{c}id-i tıbbiyeye mürâ^{c}ât eylemek îcâb edeceğine ve teferru^{c}âtına dâ'ir mûmâ-ileyhimâ tarafından bir ta^{c}lîmât müsveddesi kaleme alınması Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî teblîğ olunan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmuş olmağla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması siyâkında.

3)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
2 Rebi^{c}u'l-ahir 311 / 30 Eylûl 309 [13 Ekim 1893 Cuma]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

Dezenfeksiyon usûlünün icrâsına me'mûr edilmek üzere intihâbları bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî fî 1 Rebi^{c}u'l-ahir 311 târîhli tezkire-i senâverî ile iş^{c}âr olunan ^{c}asâkir-i şâhâne efrâd ve zâbitândan bu hidmet uğrunda vefât edenler olur ise ^{c}â'ilelerinin te'mîn-i hüsn-i ma^{c}îşetleriyle kendilerine de mûcib-i şevk ve gayret olmak üzere şimdiden nizâm-nâme-i mahsûs yapılması dahi telakki olunan emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i zıllu'llahî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmuş olmağla dâ'ire-i celîle-i ^{c}askeriyece ber-vech-i muharrer bir nizâm-nâme kaleme alınarak irsâline himmet buyurulması bâbında.

4)Mektûbî Sadr-ı ^{c}Âlî Kalemi müsevvedâtına mahsûs varakadır.
1 Rebi^{c}u'l-ahir 311 / 29 Eylûl 309 [12 Ekim 1893 Perşembe]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

Koleranın tevsi^{c} etmeksizin def^{c}ine en mü'essir çâre usûl-i ve ka^{c}ide-i fenniyeye tevfîkan sûret-i mükemmelede dezenfeksiyon icrâsıyla hastalığı zuhûr ettiği mahallde bastırmak mâddesi olduğu Doktor Chantemesse tarafından beyân olunduğu gibi etıbbâ-yı sâ'ire dahi ^{c}ilel-i sâriyenin ancak dezenfeksiyon usûlüne mürâca^{c}at ve ri^{c}âyet edilmekle imhâ olabileceğini ifâde eylemekte olmalarıyla Dersa^{c}âdet'te zuhûr eden koleranın bi-^{c}avnihi te^{c}âlâ bulunduğu yerde itfâsı içün mükemmel ve kavâ^{c}id-i fenniyeye mutâbık sûrette dezenfeksiyon icrâsı mertebe-i elzemiyette olduğundan Şehremîni devletlü paşa hazretleri mûmâ-ileyh ile Doktor Chantemesse ve tabîb binbaşı Celâleddin Muhtâr Efendi Dâ'ire-i Emânette birleşerek dezenfeksiyon usûlünün ne yolda icrâ ve bu sırada ne gibi kavâ^{c}id-i tıbbiyeye mürâ^{c}ât edilmek îcâb edeceği ve teferru^{c}âtına dâ'ir mûmâ-ileyhimâ tarafından bir ta^{c}lîmât müsveddesi kaleme alınmış ve zâten Paris'ten bir dezenfektör celbi mukarrer olduğu cihetle bunun bir an evvel gelişiyçün lâzım gelenlere te'kîd-i mâdde olunmakla berâber iktizâ eden dezenfesiyon alâtının en yeni olanlarından hemân celb olunması içün Doktor Chantemesse cânibinden Paris'e telgraf keşîdesiyle bir an evvel sipâriş ettirilmesi ve dezenfeksiyon icrâsı içün ba^{c}zı me'mûrîn-i mahsûsa istihdâmı tabi^{c}î ve zarûrî olup ancak başıbozuk ^{c}amelenin ^{c}asâkir-i şâhâne kadar inzibât ve itâ^{c}atle me'lûf olmamaları sebebiyle bu işte istihdâmı te'mîn-i maksad edemeyeceğinden ve ^{c}asâkir-i şâhâneden ba^{c}zı zâbitân ve efrâd dezenfeksiyon usûlü ta^{c}allüm edecek olurlar ise hîn-i hâcette ordû-yu hümâyûnlarca bunların istihdâmından istifâde olunacağından müddet-i nizâmiye-i ^{c}askeriyelerinin hitâmında istidâlarının icrâsı talebinde bulunmayacaklarına dâ'ir bunlardan sened alınmak ve fakat mensûb oldukları mesleklerdeki mevki^{c} ve rütbelerine halel gelmeyerek sırası geldikçe terfî^{c}-i rütbe etmek şartlarıyla itfâ'iye taburlarına mensûb çavuş ve onbaşı ve neferlerden bu işe elverişli ve açıkgöz otuz kişinin yine itfâ'iyeden muktedir iki mülâzım taht-ı idâresinde olmak üzere bi'l-intihâb işbu dezenfeksiyon usûlünün icrâsına me'mûr edilmeleri ve mûmâ-ileyh koleranın def^{c}ine hidmet gibi insâniyet-kârâne bir vazîfenin îfâsında istihdâm kılınacakları ve öyle bir emr-i hayrın istihsâli içün hayâtlarını tehlikeye ilka edecekleri cihetle kendilerine müstevfî ma^{c}âş i^{c}tâsı lâzım geleceğine Hazîne-i Celîle-i Mâliyeden tesviye olunmak üzere bunlardan mülâzım rütbesinde bulunanlara ma^{c}âş-ı ehliyelerinden başka yedişer yüz ve çavuş ve onbaşılarla neferlere dahi günlük ma^{c}âş-ı mahsûsları hâricinde üçer yüz guruş ma^{c}âş verilmesi ve bunlara lede'l-hâce tabîb ve eczâcı terfîk olunmakla berâber mu^{c}âlece ve edevât-ı teferru^{c}a gibi levâzımın dahi mükemmelen tedârik ve tevrî^{c} olunması ve Dersa^{c}âdet ve Vilâyât-ı Şâhâne Hıfzü's-sıhha-i

^{c}Umûmiye müfettişi olup İzmir'den Dersa^{c}âdet'e gelecek olan Mîrlivâ Bonkofski Paşa ile mûmâ-ileyh Doktor Celâleddin Efendi'nin zikr olunan dezenfeksiyon me'mûrlarının mu^{c}âmelâtına nezârete me'mûr edilmeleri Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsiye teblîğ olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı celîlinden bulunmuş ve keyfiyet müşârü'n-ileyh Şehremîni Paşa hazretleri ile Doktor Chantemesse'e ve dezenfektörün sür^{c}at-i i^{c}zâmı husûsunda Hâriciye Nezâret-i celîlesi vâsıtasıyla Paris Sefâret-i seniyyesine teblîğ edilmiş olmağla bu iş içün ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn îcâb eden zâbıtalarla efrâdın intihâbına himmet buyurulması bâbında.
İrâde-i husûsiye me'mûrlarına verilmiştir.
Fî 20 Eylûl 309 [3 Ekim 1893 Salı]

EK – CCCXL: A.MKT.MHM 593/18

3)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 2587

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Dersa^{c}âdet’in tathîrât ve tanzîfâtına nezâret etmek üzere Avrupa’dan celb edilmiş olan Mösyö Mondragon ile ^{c}akd olunan mukavele îcâbınca kendisine i^{c}tâ olunacak yirmi bin frank senelik mahsûben dört bin frankın peşin olarak verilmesi muktezî idüğü ve Emânet sandığında akçe olmadığı Şehremânet-i celîlesinden beyân olunmakta olmağla meblağ-ı mezbûrun mûmâ-ileyhe i^{c}tâ ettirilmek üzere Hazîne-i celîleden Emânet-i müşârü’n-ileyhâya irsâl olunması husûsunun Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u teblîği mütevakkıf-ı müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 2 Cemâdiye’l-ahir 311 ve fî 29 Teşrîn-i Sânî 309 [11 Aralık 1893 Pazartesi]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

6)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 697

Huzûr-ı Meâlî-Mevfûr-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Tathîrât ve tanzîfât-ı fenniye icrâsı zımnında Paris’ten celb olunan Mösyö Eugene Mondragon ile tanzîm olunan mukavele-nâme 22 Teşrîn-i Sânî 309 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle teblîğ buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî hükm-i celîline tevfîkan Efrencî Kânûn-ı Evvel’in yedinci günü bi’l-imzâ te^{c}âtî olunmuş ve mezkûr mukavele-nâmenin beşinci mâddesi mûcebince ^{c}ale’l-hesâb olarak dört bin frank i^{c}tâ kılınmıştır. Her taksît bedeli bin üç yüz otuz üç frank edip bunun her alafranga ayın yedisinde i^{c}tâsı mukavelenâme iktizâsından olduğuna ve mûmâ-ileyh de taksît hulûlunda mürâca^{c}at etmekte olup veznenin müzâyaka-i ma^{c}lûmesine mebnî tesviyesince müşkilâta tesâdüf edilmekte bulunduğuna binâ’en müşkilâtın izâlesi ve mûmâ-ileyhin tekrîr-i mürâca^{c}atına meydân kalmaması zımnında her alafranga ayın yedisinde mezkûru’l-mikdâr frankın vezneye muntazaman irsâli husûsunun Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u iş^{c}ârı vâbeste-i emr u irâde-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 11 Receb 311 ve fî 6 Kânûn-ı Sânî 309 [18 Ocak 1894 Perşembe] Şehremîni

8)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 712

Huzûr-ı Meâlî-Mevfûr-ı Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Tathîrât ve tanzîfât-ı fenniye icrâsı zımnında Paris'ten celb olunan Mösyö Eugene Mondragon ile ol bâbda şeref-sânih olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî üzerine efrencî kânûn-ı evvel'in yedinci günü teᶜâtî olunan mukavele-nâmenin beşinci mâddesi mûcebince ᶜale'l-hesâb olarak mûmâ-ileyhe dört bin frank iᶜtâ olunmasına ve her taksît bedeli olan bin üç yüz otuz üç frankın her alafranga ayın yedisinde iᶜtâsı mezkûr mukavele-nâme iktizâsından bulunmuş olduğundan veznenin müzâyakası vâreste-i ᶜarz u îzâh idüğünden müşkilât zuhûruna ve mûmâ-ileyhin tekrîr-i mürâcaᶜatına meydân kalmamak üzere her alafranga ayın yedisinde mezkûru'l-mikdâr frankın muntazaman vezneye irsâli husûsunun Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u teblîği 6 Kânûn-ı Sânî 309 târîhli ᶜarîza-i çâkerânemle ᶜarz kılınmıştı. Şimdiye kadar nezâret-i müşârü'n-ileyhden bu yolda bir akçe vürûd etmemesi ve mûmâ-ileyh de ᶜale'l-hesâb tarîkıyla aldığı meblağı levâzım-ı zarûriyesine vererek dûçâr-ı zarûret olduğu serd ve beyânıyla taksît bedelinin iᶜtâsını sızlanarak taleb eylemekte bulunmuş olmağla işlemiş takasît bedelinin hemân ve işleyeceklerin dahi banka havâlesiyle oradan tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârü'n-ileyhâya emr u teblîği mütevakkıf-ı irâde-i ᶜaliyye-i hazret-i sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 21 Receb 311 ve fî 16 Kânûn-ı Sânî 309 [28 Ocak 1894 Pazar]
Şehremîni

11)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
ᶜAded 3211

Huzûr-ı ᶜÂlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Tathîrât ve tanzîfât-ı fenniye icrâsı zımnında Paris'ten celb olunan Mösyö Eugene Mondragon'a dört bin frank peşîn ve kusûru taksîte merbût olarak tesviye edilmek ve itfâ'iye alâyından terfîk olunacak efrâda usûl-i fenniye-i tathîriyeyi taᶜlîm etmek üzere ücret olarak iᶜtâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden bulunduğu şeref-vârid eden 14 Kânûn-ı Evvel 309 târîh ve iki bin altı yüz seksen yedi numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde izbâr buyurulan yirmi bin frankın bedeli olan seksen altı bin altı yüz yetmiş beş kuruşun sene-i hâliye muvâzenesi açığına ve mesdûr olan zuhûrât tertîbi fazlasına ᶜilâveten tesviyesi muhâsebeden ifâde olunduğundan istîzâna mübâşeret kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 29 Receb 311 ve fî 24 Kânûn-ı Sânî 309 [5 Şubat 1894 Pazartesi]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

14)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
ᶜAded 385

Huzûr-ı ᶜÂlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Dersaᶜâdetce tathîrârt-ı fenniye icrâsıyçün Fransa'dan celb olunan Mösyö Mondragon'a baᶜzı masârif-i zarûriyesine mukabil Hazîne-i celîlece maktûᶜan iᶜtâsı mukteza-yı irâde-i seniyye-i

cenâb-ı pâdişâhîden bulunduğu 9 Şubat 309 târîhli buyuruldu-ı ^{c}alî-yi cenâb-ı sadâret-penâhîlerinde beyân buyurulan şehrî üç yüz frankın irâde-i seniyye-i mülûkâne târîhi olan üç yüz dokuz senesi Şubat'ının yedisinden nihâyetine kadar yirmi iki günlük mikdârının sene-i merkume muvâzenesi açığına ve mevcûdu mefkûd bulunan zuhûrât tertîbi fazlasına ^{c}ilâveten ve üç yüz on senesinden bi'l-i^{c}tibâr muvâzeneye idhâlen tesviyesi ve senevîsi bulunan üç bün altı yüz frankın bedeli olan on beş bin altı yüz kuruşun li-ecli'l-tedkîk Hazîne-i celîleye gönderilen üç yüz on senesi muvâzenesine idhâlinin Mâliye Nezâret-i celîlesine emr u izbârı husûslarının huzûr-ı ^{c}âlî-i sadâret-penâhîlerine ^{c}arz u iş^{c}ârı muhâsebeden ifâde kılındığından muktezâsının îfâ ve netîcesinin emr u inbâsı müsâ^{c}ade-i celîle-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine mütevakkıfdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Şevvâl 1311 ve fî 11 Nisân 310 [23 Nisân 1894 Pazartesi]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – CCCXLI: A.MKT.MHM 594/14

1)
Fî 18 Şa^{c}ban 1311 ve Fî 12 Şubat 1309 [24 Şubat 1894]

Bahriye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyoloji mu^{c}allimi doktor Nikol'ün Taş Kışla ve Gümüşsuyu kışla-i hümâyûnlarında cârî sularda icrâ eylediği taharriyât ve tedkîkatta vibriyon mikrobu bulunduğu cihetle bunun kolera mikrobu olup olmadığını ta^{c}yîn etmek üzere mezkûr kışlalarda koleraya tutulanların mevâdd-ı gâ'itasında tedkîkat-ı fenniye icrasına lüzum gördüğü beyanıyla birkaç mus^{c}âbın mevâdd-ı gâ'itasının irsâlini taleb edip bu suret Hıfzü's-sıhha-i ^{c}Umûmiye Komisyonunca da münâsib görülmüş ise de mezkûr kışlalarda mus^{c}âb olanlar Bahriye Merkez Hastahânesine yatırılmakta olduklarından keyfiyetin taraf-ı resmiyelerine izbârı Şehremânet-i celîlesine iş^{c}âr olunmuş olmağla îcâb edenlere ol bâbda emr i^{c}tâsı husûsuna himmet buyurulması siyâkında.

2)
30 Mart 1310 / 5 Şevval 1311 [11 Nisan 1894 Çarşamba]

Şehremânet-i Celîlesine

Bakteriyoloji mu^{c}allimi doktor Nikol'ün Taş Kışla ve Gümüşsuyu kışla-i hümâyûnlarında cârî sularda bâ-tedkîk bulduğu vibriyonun kolera mikrobu olup olmadığını ta^{c}yîn içün mezkûr kışlalarda kolera ile musâb olup Bahriye Merkez Hastahânesine yatırılmakta olanlardan birkaçının mevâdd-ı gâ'itasının (I) üzerine usûl-i fenniye dâ'iresinde îcâb-ı icrâ olunduğu Bahriye Nezâret-i celîlesinden alınan tezkire-i cevâbiyede gösterilmiş hususta icrâ-yı îcâbı bâbında tezkire.
İşâret-i müsteşâr mûcebince.
(I)İ^{c}tâsını taleb ettiğiniz ve bu sûret Hıfzü's-sıhha Komisyonunca münâsib görüldüğüne dâ'ir iş^{c}âr devletleri mûcebince sevk eden teblîgât.

3)
Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Nikol'ün Taş Kışla ve Gümüşsuyu kışla-i hümâyûnlarında cârî sularda icrâ eylediği taharriyât ve tedkîkâtta vibriyon mikrobu bulunduğu cihetle bunun kolera mikrobu olup olmadığını ta^{c}yîn içün tedkîkât-ı fenniye icrâ etmek üzere hâmiye-pirâ-yı ta^{c}zîm olan 12 Şubat 309 târîhli tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri üzerine 13 Şubat târîhinde koleraya tutularak Bahriye Merkez Hastahânesine gönderilmiş olan Beyoğlu İtfâ'iye tabur-ı hümâyûnu efrâdından Cideli Hüseyin Halil'in mevâdd-ı gâ'itası içerisi yüz derece kaynatılmış su ile tathîr olunmuş bir kavanoz derûnuna vaz^c olunarak ve ağzı dahi lâyıkıyla kapatıldıktan sonra mühürlenerek kavanozun dışarısı dahi klor-ı sânî-i zîbak mahlûliyle bi-t-tathîr Şehremânet-i celîlesine gönderildiği Hey'et-i Sıhhiye-i Bahriyeden yazılan i^{c}lâmda gösterilmiş idüğünün Şûrâ-yı Bahriye ifâdesiyle beyanına ibtidâr kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Ramazân 1311 ve Fî 12 Mart 310 [24 Mart 1894 Cumartesi]
Nâzır-ı Bahriye

EK – CCCXLII: A.MKT.MHM 595/26

Sadâret Mektûbî Kalemi
11 Şaban 312 / 25 Kânûn-ı Sânî 310 [7 Şubat 1895 Perşembe]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye, Bahriye ve Evkaf-ı Hümâyûn Nezâreti ve Tophâne Müşîriyeti ve Şehremâneti Celîlelerine

Koleranın men^{c}-i intişâr ve sirâyeti ve hastalığın teşhîsi husûsunda bir gûne tereddüd ve şübheye mahall kalmamak üzere tahlîlât-ı lâzımenin vakt u zamâniyle icrâsı içün ^{c}illet-i mezkûreden musâb olanların ifrâzâtı berâ-yı tahlîl Doktor Mösyö Nikol'e gönderilmesi ve mûmâ-ileyhin vereceği cevâb üzerine iktizâsının îfâsı Doktor Marji tarafından bâ-rapor ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınmış olduğundan îcâb-ı hâlin icrâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsiye teblîğ olunmuş ve keyfiyet sâ'ir îcâb eden devâ'ireye bildirilmiş olduğu beyânıyla tezkire.

EK – CCCXLIII: A.MKT.MHM 596/47

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
19 Zilka^{c}ade 313 / 20 Nisân 312 [2 Mayıs 1896 Cumartesi]

Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîr mu^{c}âvini olup zikr olunan bakteriyoloji fenniyle iştigâl eylemekte bulunan tabîb Binbaşı Aristidi Bey kolera ve ona mümâsil ^{c}ilel-i sâriye zuhûrunda hastalığın ta^{c}yîn-i nev^{c} ve mâhiyeti içün icrâsına lüzûm görünecek tedkîkat-ı fenniyede bulunmak üzere sıhhiyece istihdâmına istid^{c}â etmesine ve kendisi fenn-i mezkûra âşinâ huzzâk-ı etıbbâ-yı ^{c}askeriyeden bulunmasına binâ’en is^{c}âf-ı mes’ûlüyle keyfiyetin inbâsı husûsuna himmet buyurulması siyâkında.

2)
Huzûr-ı Sâmî-yi Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Memâlik-i mahrûsetü’l-mesâlik-i hazret-i cihân-bânîde Bakteriyolojihânenin dahi intişâr ve te’mîn-i terakkisi maksad-ı ^{c}âliyesiyle Mösyö Nikol’ün taht-ı nezâret ve ta^{c}allümünde te’sîs ve ihdâs buyurulan Bakteriyolojihânede mu^{c}allim-i mûmâileyhle berâber icrâ-yı tecârib-i fenniyeye nasb-ı nefs-i ihtimâm etmekte oluduğuma ve Cenâb-ı Hakk cemî^{c} memâlik-i şâhâneyi ^{c}ilel ve emrâzdan masûn buyursun kolera ve ona mümâsil ^{c}ilel-i sâriye zuhûrunda hastalığın ta^{c}yîn-i nev^{c} ve mâhiyeti ve takdîr-i derece-i sirâyeti ve mazarratı tedkîkat-ı bakteriyolojikiye icrâsına muhtâc idüğü derkâr bulunduğuna binâ’en o gibi tedkîkat-ı fenniye icrâsı içün Sıhhiye Dâ’ire-i celîlesince istihdâmım zımnında îfâ-yı muktezâsına müsâ^{c}ade-i sâmîye-i fehâmet-penâhîleri bî-dirîğ ve şâyân buyurulması istid^{c}âsına cür’et kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 20 Nisân 312 [2 Mayıs 1896 Cumartesi]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Mu^{c}allim ve Müdîr Mu^{c}âvini Tabîb Binbaşı
[Aristidi]

EK – CCCXLIV: A.MKT.MHM 597/19

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
10 Safer 317 / 7 Haziran 315 [20 Haziran 1899 Salı]

Dâhiliye Nezâreti Şehremânet-i Celîlesine

İskenderiye'de zuhûr eden vebâ ᶜillet-i müdhişesinin Hudâ-negerde sirâyeti hâlinde tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ve tathîrât-ı fenniyeye dâ'ir Hıfzü's-sıhha-i ᶜUmûmiye Komisyonuna me'mûr meclis-i sıhhiye aᶜzâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından iᶜtâ kılınan* iki kıtᶜa layihada istihzârına lüzûm gösterilen alât ve muzâdd-ı taᶜaffün eczâ ile bin şişe serumun ehemmiyet ve müstaᶜciliyet-i maslahata binâ'en Paris'ten şimdiden celb edilerek ihzârı zımnında me'zûniyet iᶜtâsıyla berâber bunların kaç kuruşa celb olunduğunun Bâb-ı ᶜÂlîye işᶜârı lüzûmunun Şehremânet-i celîlesine teblîği husûsuna Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla iktizâsına saᶜy'en îfâ ve inbâsına ve mezkûr lâyihaların birer sûretinin îcâb eden vilâyete îfâ-yı teblîğe himmet.

* ve Şehremânet-i celîlesinden bâ-tezkire isrâ olunup sûretleri leffen savb-ı devletlerine gönderilen.

2)
Sadâret Mektûbî Kalemi
23 Receb 317 / 16 Teşrîn-i Sânî [27 Kasım 1899 Pazartesi]

Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

Vebâ ᶜilletine karşı muhâfazası dâ'ire-i sıhhiyeye ᶜâ'id vezâ'ifden olan serum ve aşının buraca iᶜmâli hakkında Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin ᶜarz u işᶜârı üzerine şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî 14 Cemâziye'l-evvel 317 târîhinde nezâret-i celîlesine dahi teblîğ kılınmış idi. Hudâ-negerde vebâ buraya da sirâyet eder ise serum ile iktizâ eden sâ'ir edviyenin hiç biri bulunmadığından bunların celbi hayli vakte muhtâc olduğundan kâfî mikdârının şimdiden irsâli Basra Vilâyetinden bildirilmesine mebnî nezâret-i müşârü'n-ileyhâya ve Şehremâneti celîlesi ile cereyân eden muhâberâttan bahisle Dâhiliye Nezâret-i celîlesinden gelen 18 Cemâziye'l-ahir 317 târîh ve 3260 numerolu tezkire takımıyla savb-ı devletlerine tesyîr kılınmış olmağla me'aline ve hükm-i emr u fermân-ı hümâyûna nazaran iktizâsının siyâk-ı îfâ ve inbâsına ve evrâk-ı resmiyenin iᶜâdesine himmet.
İşâret-i ᶜaliye mûcebince

3)
Sadâret Mektûbî Kalemi
3 Receb 317 / 25 Teşrîn-i Evvel 315 [/ Kasım 1899 Salı]

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

İskenderiye'de zuhûr eden vebâ ᶜilletinin Hudâ-negerde sirâyeti hâlinde tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ve tathîrât-ı fenniyeye dâ'ir hıfzü's-sıhha-i ᶜumûmiye komisyonuna me'mûr meclis-i sıhhiye aᶜzâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne

müdîri Doktor Nikol tarafından i^c^tâ kılınan iki kıt^c^a layihada istihzârına lüzûm gösterilen alât ve muzâdd-ı ta^c^affün eczâ ile bin şişe serumun Paris'ten şimdiden celb edilerek ihzârı zımnında me'zûniyet i^c^tâsıyla berâber bunların kaç kuruşa celb olunacağının Şehremânet-i celîlesinden istifsarı hakkında Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi'l-istîzân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Dâhiliye Nezâret-i celîlesine teblîğ kılınmıştı bu bâbda Mösyö Nikol'den celb edilen defterlerde hâvî olunan âlât ve edevât celbedileceği gibi dîgerinde muharrer edevât ve eczânın ne sûret ve fiyat ile celb edilmek üzere bulunduğu hakkında tafsîlât ve sâ'ir ba^c^zı ifâdâtı mutazammın Şehremâneti tezkiresinin leffiyle nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan gelen 28 Cemâziye'l-ahir 317 târîhli ve 3444 numerolu tezkire-i cevâbiye takımıyla savb-ı devletlerine irsâl kılınmağla îcâbının îfâsına himmet.
İşâret-i ^c^aliye-i cenâb-ı müsteşârî mûcebince.

4)
Bâb-ı ^c^Âlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^c^Aded 3444

Huzûr-ı ^c^Âlî-yi Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^c^rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
İskenderiye'de zuhûr eden vebâ ^c^illetinin Hudâ-negerde sirâyeti hâlinde tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ve tathîrât-ı fenniyeye dâ'ir Hıfzü's-sıhha-i ^c^Umûmiye Komisyonuna me'mûr meclis-i sıhhiye a^c^zâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından i^c^tâ olunan iki kıt^c^a layihada istihzârına lüzûm gösterilen alât ve muzâdd-ı ta^c^affün eczâ ile bin şişe serumun ehemmiyet ve müsta^c^ciliyet-i maslahata binâ'en Paris'ten şimdiden celb edilerek ihzârı zımnında me'zûniyet i^c^tâsıyla berâber bunların kaç kuruşa celb olunduğunun Bâb-ı ^c^Âlîye iş^c^ârı lüzûmunun Şehremânet-i celîlesine teblîği husûsuna Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurulduğu resîde-i dest-negîrim olan 7 Haziran 315 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde izbâr buyurulması üzerine emânet-i müşârü'n-ileyhâ ile ^c^umûm vilâyât ve elviye-i gayr-i mülhakaya teblîgât icrâ ve mezkûr lâyihanın birer sûreti tisyâr kılınmıştı. Bu kere emânet-i müşârü'n-ileyhâdan cevâben alınıp leffen takdîm kılınan 13 Eylül 1315 târîh ve dört yüz kırk bir numero tezkirede bu bâbda Mösyö Nikol'den celb edilen iki kıt^c^a defterden birinin hâvî olduğu alât ve edevâtın mûmâ-ileyh tarafından dört bin yedi yüz frank mukabilinde doğruca Paris'ten celb edileceği gibi dîgerinin hâvî olduğu eczânın dahi Beyoğlu'nda mukîm eczâ tüccârından Mösyö Ponyosobu cânibinden Mecîdî on dokuzdan on üç bin kuruş mukabilinde Almanya'dan celb ve i^c^tâ kılınacağı Doktor İstakoli cânibinden bildirilmesine ve zikr olunan alât ve edevât ve eczâ ile serumun Dersa^c^âdet'te tedâriki mümkün olamayıp hâriçten celbindeki mecbûriyet ve Mösyö Nikol tarafından defteri i^c^tâ olunan alât ve eczâ ve serumun Paris'teki Pastör Enstitüsünden ve Mösyö İstakoli tarafından defteri tanzîm edilen alât ve edevât ve sâ'irenin dahi tâcir-i merkum ma^c^rifetiyle Almanya'da kâ'in fabrikasından celb olunacağı ve mezkûr enstitü müstahzarâtının fiyatı mukarrer bulunduğu gibi Almanya'dan gönderilecek olanların dahi sıhhiye idâresince alınan fiyattan bir hayli ve fabrika kataloğundan yüzde yirmi noksânıyla celb edileceği anlaşılmasına binâ'en mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e dört bin yedi yüz franka mukabil şimdilik iki yüz liralık çek i^c^tâ ile bunların celb ve sipârişi için kendisine me'zûniyet verildiği ve tâcir-i merkum ile Doktor İstakoli ma^c^rifetiyle sipâriş edilecek dîger alât ve sâ'irenin dahi esmânı bulunan on üç bin kuruşun eşyânın vürûd ve teslîminde verilmek üzere îcâb eden sûreti mûmâ-ileyh İstakoli'ye i^c^tâ edildiği ve layiha-i mezkûre mündericâtının bi'l-cümle devâ'ir-i belediyeye teblîğ kılındığı ve alât ve eczâ-yı mezkûrenin vürûdunda muhâfazası için

Bakteriyolojihâneye teslîmi mukarrer bulunduğu gösterilmiştir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye
Fî 28 Cemâziye'l-ahir 1317 ve Fî 21 Teşrîn-i Sânî 1315 [3 Kasım 1899 Cuma]

5)
Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
Aded 46

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
İskenderiye'de zuhûr eden vebâ cilletinin Hudâ-negerde sirâyeti hâlinde tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ve tathîrât-ı fenniyeye dâ'ir Hıfzü's-sıhha-i cUmûmiye Komisyonuna me'mûr meclis-i sıhhiye aczâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından ictâ kılınan iki kıtca layihada istihzârına lüzûm gösterilen alât ve muzâdd-ı tacaffün eczâ ile bin şişe serumun Paris'ten şimdiden celb edilerek ihzârı zımnında me'zûniyet ictâsıyla berâber bunların kaç kuruşa celb olunduğunun Şehremânet-i celîlesinden istifsârı Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi'l-istîzân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Dâhiliye Nezâret-i celîlesine teblîğ buyurulup bu bâbda Mösyö Nikol'den celb edilen defterin hâvî olduğu alât ve edevâtın celb edileceği gibi dîgerinde muharrer edevât ve eczânın ne sûret ve fiyatla celb edilmek üzere bulunduğu hakkında tafsîlâtı ve sâ'ir ifâdâtı mutazammın Şehremâneti tezkiresinin leffiyle Nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan takdîm kılınan tezkire-i cevâbiyenin takımıyla irsâl buyurulduğu beyân-ı sâmîsiyle îcâbının îfâsını âmir resîde-i dest-i taczîm olan fî 25 Teşrîn-i Evvel 315 târîhli ve altmış altı numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri leffü'l-havâle îcâb-ı hâlinde Şehremânet-i celîlesince icrâ kılındığı ve bu sebeble Nezâret-i Tıbbiyece yapılacak bir mucâmele kalmadığı anlaşılmış olduğunun husûsan pîş-gâh-ı sâmiye-i vârid-i ehemmiyetlerine carz ve izbârı Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i cUmûmiyeden ifâde ve evrâk-ı mürsele matviyyen takdîm ve icâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 21 Receb 1317 ve Fî 13 Teşrîn-i Sânî 1315 [25 Kasım 1899 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i cÂmire Müşîri ve cUmûm
Mekâtib-i cAskeriye-i şâhâne Nâzırı Zeki

6)
Şehremâneti
Mektûbî Kalemi
cAded 341

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cenâb-ı cÂlîsine

cİzzetlü Efendim Hazretleri
İskenderiye'de zuhur eden vebâ cillet-i müdhişesinin Hudâ-negerde sirâyeti hâlinde tevessül edilmesi lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye ve tathîrât-ı fenniyeye dâ'ir hıfzü's-sıhha-i cumûmiye komisyonuna me'mûr meclis-i sıhhiye aczâsından Doktor İstakoli ile Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından ictâ olunup suretleri tevdîc edilen iki kıtca lâyiha mündericâtının îfâ-yı muktezâsı ve bunlardan istîzârına lüzûm gösterilen alât ve muzâdd-ı tacaffün eczâ ile bin şişe serumun ehemmiyet ve müstacciliyet-i maslahata binâ'en Paris'ten şimdiden celb edilerek ihzârı zımnında me'zûniyet ictâsıyla berâber bunların kaç kuruşa celb olunduğunun Bâb-ı cÂlîye işcârı husûsuna dâ'ir Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi'l-istîzân irâde-i

seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-südûr buyurulduğuna dâ'ir iş^câr-ı sâmiye-i sadâret-penâhîye ^catfen şeref-vârid olan 24 Haziran 1315 târîh ve dört yüz kırk bir numerolu tezkire-i ^câlîye-i asâfâneleri üzerine hıfzü's-sıhha komisyonuna yazılan i^clâmda mezkûr lâyihada lüzum gösterilen eczâ ve sâ'irenin Mösyö Nikol'den celb edilen iki kıt^ca müfredât-ı defterde muharrer olduğu üzere mübâya^cası ve mezkûr lâyihanın ^cinde'l-iktizâ mündericâtının tatbikatına hey'et-i sıhhiye ve belediye etibbâsı tarafından i^ctinâ olunmak üzere birer suretlerinin devâ'ir-i belediye müdîrleriyle hey'et-i sıhhiye makarr-ı ^cumûmiyeliğine irsâli gösterilmiş ve sâlifü'z-zikr iki kıt^ca defterden birinin hâvî olduğu alât ve edevâtın Mösyö Nikol tarafından dört bin yedi yüz frank mukabilinde doğruca Paris'ten celb edileceği gibi dîgerinin de hâvî bulunduğu eczânın Beyoğlu'nda mukîm eczâ tüccârından Mösyö Ponyosobu tarafından sim-i Mecîdî on dokuzdan on üç bin kuruş mukabilinde Almanya'dan celb ve i^ctâ edileceği mûmâ-ileyh Doktor İstakoli tarafından bildirilmiş olmasına ve zikr olunan alât ve edevât ve eczâ ile serumun Dersa^câdet'te tedâriki mümkün olamayıp hâriçten celbindeki mecbûriyet ve mûmâ-ileyh Mösyö İstakoli tarafından verilen îzâhâttan müstefâd olduğu üzere Mösyö Nikol tarafından defteri i^ctâ kılınan alât ve eczâ ve serumun Paris'teki Pastör Enstitüsünden ve kendi canibinden defteri tanzîm edilen alât ve edevât ve sâ'irenin tâcir-i merkum ma^crifetiyle Almanya'da kâ'in fabrikasından celb edileceği ve sâlifü'z-zikr mü'essesât-ı mebhûseden olarak müstahzarâtı fiyatı mukarrer bulunduğu gibi Almanya'dan getirtilecek olanların dahi sıhhiye idâresince alınan fiyattan bir hayli ve fabrika kataloğundan yüzde yirmi noksânıyla celb ettirileceği anlaşılmasına nazaran ol veçhile dört bin yedi yüz franka mukabil mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'e Bank-ı ^cOsmânî ile Emânet beyninde müte^cakkid istikrâz mukavelesinin şâmil bulunduğu mebâliğe mahsûben şimdilik iki yüz liralık çek i^ctâ ile alât ve edevât-ı muktezanın celb ve siparişi içün kendisine me'zûniyet i^ctâ edilmiş ve tâcir-i merkum Mösyö Ponyosobu ile Doktor İstakoli ma^crifetiyle sipâriş edilecek dîger alât ve sâ'irenin dahi esmânı bulunan on üç bin kuruşun eşyânın vürûd ve teslîminde verilmek üzere îcâb eden bir kıt^ca suret bi't-tanzîm mûmâ-ileyh İstakoli'ye verilmiş ve keyfiyet ta^cmîmen devâ'ir-i belediye müdîriyetleriyle sâ'ir iktizâ edenlere teblîğ edilmiş olmağla ve işbu alât ve eczânın vusûlünde her hâlde muhâfazası zımnında Bakteriyolojihâneye teslîmi mukarrer bulunduğuna li-ecli'l-ma^clûmât cenâb-ı ^câlî-yi nezâret-penâhîlerine lüzum-ı izbârı bi'l-havâle meclisle muhâsebeden ifâde kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 19 Cemâziye'l-evvel 1317 ve Fî 13 Eylûl 1315 [25 Eylül 1899 Pazartesi]

Şehremîni

EK – CCCXLV: A.MKT.MHM 597/23

Sadâret Mektûbî Kalemi
14 Cemâziye'l-âhir 317 / 8 Teşrîn-i Evvel 315 [20 Ekim 1899 Cuma]

ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne ve Sıhhiye Nezâret-i Celîlesine

Vebâya karşı istihzâr olunmakta bulunan serumun Paris'ten tedârik ve celbi şimdiki hâlde mümkün olmadığı gibi hastalık Avrupa'da tevsîᶜ eder ise çünkü mezkûr serumu istihzâr eden her memleket kendi menâfîᶜi içün kemâl-i iᶜtinâ ile muhâfaza edeceğinden tedâriki bütün bütün imkân hâricinde kalacağı ve vukuᶜ bulacak telkîhhâne içün serumun kifâyet edemeceği tabîᶜi bulunduğundan Hindistan'da yapıldığı misillü Haffkine usûlüyle taᶜkîm edilmiş kültür aşısının buraca iᶜmâli Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Nikol tarafından bâ-rapor beyân edildiğinden vebâ ᶜilletine karşı muhâfazası dâ'ire-i sıhhiyeye ᶜâ'id vezâ'iften olan işbu serum ve aşının iᶜmâline yine dâ'ire-i mezkûrece bezl-i himmet olunmak ve Bakteriyolojihâneye lâzım gelen muᶜâvenet-i fenniyenin îfâsına amâde bulunduğundan mezkûr serum ve aşının buraca iᶜmâli Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinin ᶜarz ve işᶜârı üzerine şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîleri ikitizâ-yı ᶜâlîsinden buyurulduğu Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitabet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsiyesinden Sıhhiye Nezâret-i celîlesine teblîgât icrâ kılınmış olmağla nezâret-i celîlelerinden muᶜâmele-i lâzımenin îfâ ve inbâsına himmet.

Muᶜâmele-i lâzime mûcebince ve nezâret-i müşârünileyhden maᶜlûmât iᶜtâsı kılınmış olmağla bi'l-muhâbere emr u fermân-ı mülûkâne hükm-i münîfesine tevfîkan muᶜâmele-i lâzimenin îfâ ve inbâsına.

EK – CCCXLVI: A.MKT.MHM 597/41

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
28 Rebi^{c}u'l-evvel 319 / 2 Temmûz 317 [15 Temmuz 1901 Pazartesi]

Mâliye ve Hâriciye Nezâret-i Celîlelerine

Dersa^{c}âdet'te zuhûr eden şübheli hastalığın ta^{c}yîn-i mâhiyeti içün Hindistan'dan celbi takarrür eden ve kontratoya rabt edilen Mösyö Bak'ın hemân Dersa^{c}âdet'e hareket etmek üzere ber-mûcib-i mukavele peşîn verilmesi îcâb eden bir ma^{c}âş içün yüz elli ve harcırâh içün kırk ki cem^{c}an yüz doksan İngiliz Lirâsı'nın Londra Sefâret-i seniyyesi nâmına hemân te'diyesi içün Hazîne-i Mâliyeden ^{c}Osmânlı Bankasına emir verilmesi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî (II) teblîğ kılınmağla serî^{c}an îfâ-yı muktezâsına himmet.
(II) Hâriciye
İnbâ ve Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîgât icrâ kılındığı beyânıyla tezkire.

2)
Sadâret Mektûbî Kalemi
8 Rebi^{c}u'l-ahir 319 / 11 Temmûz 317 [25 Temmuz 1901 Perşembe]

Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Dersa^{c}âdet'te zuhûr eden şübheli hastalığın ta^{c}yîn-i mâhiyeti içün Hindistan'dan celbi takarrür eden ve kontratoya rabt edilen Mösyö Bak'ın hemân Dersa^{c}âdet'e hareket etmek bir ma^{c}âşıyla harcırâhının mecmû^{c}u olarak te'diyesi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olan yüz doksan İngiliz Lirâsı'nın kendisine i^{c}tâ edildiği ve mûmâ-ileyhin Salı günü Şark Sür^{c}at Katarıyla doğruca Dersa^{c}âdet'e müteveccihen Londra'dan müfârakat edeceği Londra Sefâret-i seniyyesinin iş^{c}ârına ^{c}atfen Hâriciye Nezâret-i celîlesinden izbâr olunduğu beyânıyla tezkire.
Bâ-işâret-i ^{c}aliyye.

3)
Sadâret Mektûbî Kalemi
25 Rebi^{c}u'l-ahir 319 / 28 Temmûz 317 [11 Ağustos 1901 Pazar]

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Dersa^{c}âdet'te zuhûr eden şübheli hastalığın ta^{c}yîn-i mâhiyeti içün Hindistan'dan bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî celb edilen Doktor Bic'in 21 Rebi^{c}u'l-ahir 319 târîhli ve 1297 numerolu tezkire-i devletleriyle irsâl kılınan kontratosu serî^{c}an terceme edilerek ^{c}ale'l-husûs mu^{c}âmele-i lâzimenin îfâsı zımnında netîce-i mütercemesi irsâl olunmak üzere leffen i^{c}âde olunduğu beyânıyla tezkire.

4)
Bâb-ı ^{c}Âlî Dâ'ire-i Hâriciye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 1154

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Dersa^{c}âdet'te zuhur eden şübheli hastalığın ta^{c}yîn-i mâhiyeti içün Hindistan'dan celbi takarrür eden ve kontratoya rabt edilen Mösyö Bak'ın hemân Dersa^{c}âdet'e hareket etmek üzere bir ma^{c}âşıyla harcırâhı mecmû^{c}u olan yüz doksan İngiliz Lirâsı'nın Londra Sefâret-i seniyyesi nâmına hemân te'diyesi içün Mâliyeden Bank-ı ^{c}Osmânîye emir verilmesi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâne Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî bildirildiği ve Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ-i keyfiyet buyurulduğunu mutazammın resîde-i dest-i tekrîm olan 28 Rebi^{c}u'l-evvel 319 târîhli ve 502 numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri mütâla^{c}a-güzâr-ı ^{c}âcizî olmuş ve işbu irâde-i seniyye-i hazret-i tâcidârî kitâbet-i müşârü'n-ileyhâdan nezâret-i çâkerîye teblîğ buyurulmasına mebnî sefâret-i müşârü'n-ileyhâya derhâl icrâ edilen teblîgâta cevâben meblağ-ı mezbûrun Doktor Bak'a i^{c}tâ edildiğini ve mûmâ-ileyhin Salı günü Şark Sür^{c}at Katarıyla doğruca Dersa^{c}âdet'e müteveccihen Londra'dan müfârakat edeceğini müş^{c}ar ahz olunan telgrafnâmenin tercemesi kitâbet-i müşârü'n-ileyhâya takdîm ve tisyâr edilmiş olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 5 Rebi^{c}u'l-ahir 319 ve fî 9 Temmûz 317 [22 Temmuz 1901 Pazartesi]
Hâriciye Nâzırı

5)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 1297

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Dersa^{c}âdet'te zuhur eden şübheli hastalığın ta^{c}yîn-i mâhiyeti içün Hindistan'dan celbi takarrür eden ve kontratoya rabt edilen Doktor Bic ber-mûceb-i emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî bir ma^{c}âşla harcırâhı olan yüz doksan İngiliz Lirâsı'nın tesviye edildiği Londra Sefâret-i seniyyesinden iş^{c}âr kılındığı 5 Rebi^{c}u'l-ahir 319 târîhli tezkire-i cevâbiye-i ^{c}âcizîyle ^{c}arz ve izbâr kılınmıştı. Mûmâ-ileyhin ^{c}azîmet eylediğini ve kontratosu ile tesviye olunan meablağ-ı mezkûrun makbûz ^{c}ilmuhaberinin gönderildiğini müş^{c}ar sefâret-i müşârü'n-ileyhâdan bu kere vârid olan 20 Temmûz 901 târîhli ve 304 numerolu iki kıt^{c}a tahrîrâtın tercemeleri melfûfâtıyla berâber leffen takdîm kılınmış olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 21 Rebi^{c}u'l-ahir 319 ve fî 25 Temmûz 317 [7 Ağustos 1901 Çarşamba]
Hâriciye Nâzırı

6)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Terceme Odası
^{c}Aded

Hâriciye Nezâreti'ne 20 Temmûz 901 târîhiyle Londra Sefâret-i seniyyesinden vârid olan tahrîrâtın tercemesidir.

Vebâ tedâvîsi için mütehassıs bir doktorun iᶜzâmı hakkındaki 7 Temmûz 901 târîhli telgrafnâme-i nezâret-penâhîleriyle tebliğ buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfine tevfîkan hidmet-i saltanat-ı seniyyeye alınmış olan Doktor Bic işbu tahrîrât-ı ᶜâcizânemle zât-ı ᶜâlî-i âsafânelerine takdîm kılındı. Mûmâ-ileyhin kontratosu dahi usûl ve nizâmı vechile tanzîm ve îfâ kılınmış olduğu hâlde bugünkü târîhli dîger bir tahrîrât-ı ᶜâcizânemle tesyîr-i savb-ı sâmî-i nezâret-penâhîleri kılınmıştır. Emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

7)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Terceme Odası
ᶜAded

Hâriciye Nezâreti'ne 20 Temmûz 901 târîhiyle Londra Sefâret-i seniyyesinden vârid olan 304 numerolu tahrîrâtın tercemesidir.

Vebâ hastalığının tedâvîsinde ihtisâsı olup sûret-i mahsûsada İngiltere Hâriciye Nezâreti tarafından tavsiye edilmiş olan Doktor Bic ile ᶜakd olunan kontrato ile ber-mûceb mukavele masârif-i râhiye ve peşînen bir aylık olmak üzere kendisine te'diye eylediğim yüz doksan İngiliz Lirâsı'nın makbûz ᶜilmuhaberi leffen takdîm kılındı. Emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

8)
Sadâret Mektûbî Kalemi
19 Cemâdiye'l-ahir 319 / 20 Ağustos 317 [3 Eylül 1901 Salı]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

28 Rebiᶜu'l-evvel 319 târîhli tezkireye zeyldir. Dersaᶜâdet'te evvelce zuhûr edip lehü'l-hamd mündefᶜ olan şübheli hastalığın taᶜyîn-i mâhiyeti için Hindistan'dan celb edilen Doktor Bic ile ᶜakd ve sûret-i musaddıkası melfûf tercemesi Hâriciye Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire irsâl kılınan mukavelenâmenin altıncı ve yedinci mâddelerinin mûmâ-ileyhin îfâ-yı hidmet eyleyeceği üç mâh zarfında her ay kendisine yüz elli İngiliz Lirâsı ücret verileceği ve bu ücretin kendisinin Londra'dan hareketi târîhinden bed' ederek Dersaᶜâdet'e ᶜavdet ve ᶜazîmeti târîhinden dört gün sonra nihâyet bulacağı ve hükûmet-i seniyyenin mûmâ-ileyhin ilk ücreti olan yüz elli İngiliz Lirâsı'nı Londra Sefâret-i seniyyesi maᶜrifetiyle ber-mûceb peşîn te'diye edeceği dîger iki aylık ücretin dahi Dersaᶜâdet'te ᶜOsmânlı Bankası tarafından kendisine iᶜtâ olunacağı ve mûmâ-ileyhin Londra'dan Dersaᶜâdet'e kadar harcırâh olmak üzere Londra'dan hareket edeceği gün Londra Sefâret-i seniyyesi tarafından kırk İngiliz Lirâsı verileceği ve mezkûr üç mâh müddetin inkızasında Londra'ya ᶜavdet edecek olduğu hâlde Dersaᶜâdet'ten Londra'ya kadar harcırâh olmak üzere cânib-i hükûmet-i seniyyeden kendisine kırk İngiliz Lirâsı daha te'diye olunacağı münderic ve ilk maᶜâş ile Londra'dan Dersaᶜâdet'e kadar harcırâh olmak üzere Londra Sefâret-i seniyyesinden cemᶜan yüz doksan İngiliz Lirâsı ahz eylediği mûmâ-ileyh tarafından iᶜtâ ve nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan makbûz senedinin muharrer bulunmuş ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesine de teblîgât îfâ kılınmış olmağla Hazîne-i celîlece de onagöre icrâ-yı îcâbına himmet.

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

25 Rebiᶜu'l-ahir 319 târîhli tezkireye zeyldir. Dersaᶜâdet'te evvelce zuhûr edip lehü'l-hamd mündefᶜ olan şübheli hsatalığın taᶜyîn-i mâhiyeti için Hindistan'dan celb edilen Doktor Bic ile ᶜakd olunan kontratonun ve ilk maᶜâşı ile Londra'dan Dersaᶜâdet'e kadar harcırâh olmak üzere

cem^c^an yüz doksan İngiliz Lirâsı ahz olunduğuna dâ'ir mûmâ-ileyh tarafından verilen makbûz senedinin Hâriciye Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire gönderilen tercemelerinin sûret-i musaddıkaları leffen savb-ı devletlerine irsâl kılınmış ve mezkûr kontratonun mûmâ-ileyhin verilecek ma^c^âş ve harcırâhın mikdârı ve sûret-i i^c^tâsı hakkındaki ahkâmı Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ kılınmış olmağla nezâret-i müşârü'n-ileyhâ ile bu bâbda iktizâsının îfâsına himmet.
Bâ-emr-i ^c^aliyye-i hazret-i müsteşârî.

9)
Sadâret Mektûbî Kalemi
6 Şa^c^bân 319 / 4 Teşrîn-i Sânî 317 [18 Kasım 1901 Pazartesi]

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Londra'dan celb edilmiş olan erbâb-ı ihtisâstan Doktor Bic bu kere hitâm-ı müddet-i mu^c^ayyenesi hasebiyle memleketine ^c^avdet edeceğinden kendisine ^c^atıyye-i seniyye tertîbinden iki yüz lira i^c^tâ ve mûmâ-ileyhin buradan hareketi mukarrer olmasına binâ'en gerek bu ^c^atıyye-i seniyyenin gerek mûmâ-ileyhin ma^c^âş ve harcırâhının bakıyyesi olan yüz yetmiş lirânın kendisine behemehâl te'diye ve îfâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^c^âlîsinden bulunduğu Mâbeyn-i hümâyûn Baş Kitâbet-i celîlesinden bâ-tezkire-i husûsî inbâ ve Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîgât îfâ kılınmağla nezâret-i celîlelerince dahi mu^c^âmele-i lâzimenin icrâsına himmet buyurulması siyâkında tezkire.

Evrâk Müdîriyet-i ^c^aliyyesinden vukû^c^ bulan teblîğ mûcebince.

Taraf-ı Sâmî-i Sadâret-penâhîye yazılan zeyl
Geçen tezkirede beyân olunan akçenin te'ahhur-ı te'diyesi münâsib olmayacağından emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî mantûk-ı celîlinden olduğu üzere bilâ-te'ahhur istîfâsıyla tabîb-i mûmâ-ileyhe i^c^tâsı içün nezâret-i celîlelerince me'mûr-ı mahsûs vesâtatıyla dahi Mâliye Nezâret-i celîlesine mürâca^c^at olunarak netîcesinin müsâra^c^aten iş^c^ârı himem-i ^c^aliyye-i nezâret-penâhîlerine mevrûddur efendim.

10)
Sadâret Mektûbî Kalemi
3 Şa^c^bân 319 / 1 Teşrîn-i Sânî 317 [15 Kasım 1901 Cuma]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Dersa^c^âdet'te şübheli ^c^alâ'im ibrâz eden birkaç hasta zuhûru üzerine hastalık hakkında tedkîkat-ı fenniye icrâsı içün Londra'dan celb edilmiş olan erbâb-ı ihtisâstan Doktor Bic bu kere hitâm-ı müddet-i mu^c^ayyenesi hasebiyle memleketine ^c^avdet edeceğinden kendisine ^c^atıyye-i seniyye tertîbinden iki yüz lirâ i^c^tâsı ve mûmâ-ileyhin yârın buradan hareketi mukarrer olmasına binâ'en gerek bu ^c^atıyye-i seniyyenin ve gerek mûmâ-ileyhin ma^c^âş ve harcırâhı bakıyyesi olup lüzûm-i tesviyesi Şehremânet-i celîlesinin ^c^arzı üzerine ber-mantûk-ı irâde-i seniyye-i mülûkâne nezâret-i celîlelerine teblîğ edilmiş olan yüz yetmiş lirânın yârın sabâh kendisine behemehâl te'diye ve îfâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^c^âlîsinden olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulması bâbında.

11)
3 Şacbân 319 / 1 Teşrîn-i Sânî 317 [15 Kasım 1901 Cuma]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Dersacâdet'te şübheli calâ'im ibrâz eden birkaç hasta zuhûru üzerine hastalık hakkında tedkîkat-ı fenniye icrâsı içün Londra'dan celb edilmiş olan erbâb-ı ihtisâstan Doktor Bic bu kere hitâm-ı müddet-i mucayyenesi hasebiyle memleketine cavdet edeceğinden kendisine catıyye-i seniyye tertîbinden iki yüz lirâ ictâsı ve mûmâ-ileyhin yârın buradan hareketi mukarrer olmasına binâ'en gerek bu catıyye-i seniyyenin ve gerek mûmâ-ileyhin macâş ve harcırâhı bakıyyesi olup lüzûm-i tesviyesi Şehremânet-i celîlesinin carzı üzerine ber-mantûk-ı irâde-i seniyye-i mülûkâne nezâret-i celîlelerine teblîğ edilmiş olan yüz yetmiş lirânın yârın sabâh kendisine behemehâl te'diye ve îfâsı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı câlîsinden olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulması bâbında.

12)
Sadâret Mektûbî Kalemi
8 Şacbân 319 / 6 Teşrîn-i Sânî 317 [20 Kasım 1901 Çarşamba]

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

6 Teşrîn-i Sânî 317 târîhli ve 1634 numerolu tezkire-i devletlerine cevâbdır. 2 Temmûz 317 târîhinde nezâret-i celîlelerine de teblîğ edilmiş olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı câlîsine nazaran Doktor Bic'in macâş ve harcırâhının İngiliz Lirâsı hesâbıyla ictâsı lâzım geleceğinden macâş ve harcırâh bakıyyesi olarak verilen yüz kırk lirânın İngiliz Lirâsı'na nisbetle farkı kaç kuruştan cibâret ise onun dahi hemân te'diyesine himmet.
Bâ-emr-i câlî-i hazret-i müsteşârî.

13)
Nezâret-i Umûr-ı Mâliye
cAded
1634

Macrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Dersacâdet'te şübheli calâ'im ibrâz eden birkaç hasta zuhûru üzerine Londra'dan celb edilmiş olan erbâb-ı ihtisâstan Doktor Bic memleketine cazîmet edeceğinden kendisine catıyye-i seniyye olarak iki yüz ve mûmâ-ileyhin macâş ve harcırâhı bakıyyesi olan yüz yetmiş ki cemcan üç yüz altmış lirânın tesviyesi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı câlîsinden olduğu makam-ı sâmî-i sadâret-penâhîlerinden şeref-vârid olan 1 Teşrîn-i Sânî 317 târîhli tezkire-i sâmîde emr u teblîğ buyurulmuş olmağla meblağ-ı mezbûr ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî tesviye ve îfâ kılınmış ise de Şehremânet-i celîlesinden me'mûr-ı mahsûs iczâmıyla macâş ve harcırâh bakıyyesi olan sâlifü'l-carz yüz yetmiş lirânın İngiliz Lirâsı olduğundan bahisle daha on yedi lirânın tesviyesi taleb edimekte olduğundan carz ve istîzân-ı keyfiyete ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 6 Teşrîn-i Sânî 317 [20 Kasım 1901 Çarşamba]
Mâliye Nâzırı

14)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Umûr-ı Dâhiliye
^{c}Aded
4065

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Londra’dan celb edilmiş olan erbâb-ı ihtisâstan Doktor Bic hitâm-ı müddet-i mu^{c}ayyenesi hasebiyle memleketine ^{c}avdet edeceğinden kendisine ^{c}atıyye-i seniyye tertîbinden iki yüz lirâ i^{c}tâsı ve mûmâ-ileyhin ma^{c}âş ve harcırâhının bakıyyesi olan yüz yetmiş lirânın kendisine behemehâl te’diyesi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı ^{c}âlîsinden olarak Mâliye Nezâret-i celîlesine teblîğ-i keyfiyet edildiğine ve mezkûr akçenin te’ahhur-ı te’diyesi münâsib olamayacağından bilâ-te’ahhur istîfâsı içün bir me’mûr-ı mahsûs vesâtatıyla ta^{c}kîbât icrâ olunarak netîcesinin iş^{c}ârına dâ’ir re’sen ve zeylen vârid olan iki bin dört yüz seksen sekiz numerolu tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri mütâla^{c}a-ı güzâr-ı ^{c}âcizî olarak beyân buyurulan akçenin Şehremânet-i celîlesi vâsıtasıyla mûmâ-ileyhe tamâmen tesviye edildiği Mâliye Nâzırı devletlü paşa hazretleri tarafından şifâhen ifâde kılınmış olduğunun ^{c}arz ve beyânına müsâberet edildi. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 9 Şa^{c}bân 319 ve fî 8 Teşrîn-i Sânî 317 [21 Kasım 1901 Perşembe]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – CCCXLVII: A.MKT.MHM 598/3

1)
Sadâret Mektûbî Kalemi
8 Rebi^c u'l-ahir 319 / 11 Temmûz 317 [25 Temmuz 1901 Perşembe]

Mekâtib-i ^c Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Emrâz-ı sâriye ve müstevliyeye karşı ittihâzı îcâb eden tedâbîr-i tahaffuziye hakkında herkesten ziyâde ma^c lûmât-ı lâzime ve müfîde i^c tâsına muktedir bulunan Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Nikol'ün re'yine aslâ mürâca^c at edilmediğinden ve bakteriyolojiye dâ'ir tedkîkât icrâsı husûsunun mûmâ-ileyhin sâbık mu^c âvinine havâle olunmakta olduğundan bahisle tabîb-i mûmâ-ileyh içün mûcib-i şeyn ve Pasteur Dârü'l-^c Ameliyâtının kadr ü şerefine mûris-i halel olan şu sûret-i mu^c âmelenin eylûl'e kadar tebdîl edilmediği takdîrde mûmâ-ileyhin Paris'e celb edileceği mezkûr Dârü'l-^c Ameliyât müdîri Doktor Roux tarafından bildirildiği Paris Sefâret-i seniyyesinin iş^c ârına ^c atfen Hâriciye Nezâret-i celîlesinden izbâr olunmasına nazaran îcâb-ı hâlin îfâ ve inbâsına himmet.
İşâret-i ^c aliye mûcebince.

2)
Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Mektûbî Kalemi
^c Aded 1152

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^c rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Emrâz-ı sâriye ve müstevliyeye karşı ittihâzı îcâb eden tedâbîr-i tahaffuziye hakkında herkesten ziyâde ma^c lûmât-ı lâzime ve müfîde i^c tâsına muktedir bulunan Dersa^c âdet Bakteriyolojihânesi müdîri doktor Nikol'ün re'yine aslâ mürâca^c at edilmediğinden ve bakteriyolojiye dâ'ir tedkîkât icrâsı husûsunun mûmâ-ileyhin sâbık mu^c âvinine havâle edilmekte olduğundan bahisle tabîb-i mûmâ-ileyh içün mûcib-i şeyn ve Pasteur Dârü'l-^c Ameliyâtının kadr ü şerefine mûris-i halel olan şu sûret-i mu^c âmelenin eylûle kadar tebdîl edilmediği takdîrde mûmâ-ileyhin Paris'e celb edileceği mezkûr Dârü'l-^c Ameliyât müdîri doktor Roux tarafından bildirildiğini ve îcâbının icrâsı ifâdesini mutazammın Paris Sefâret-i seniyyesinden vârid olan 11 Temmûz 901 târîhli ve iki yüz kırk bir numerolu tahrîrâtın tercemesi leffen takdîm kılınmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 5 Rebi^c u'l-âhir 319 ve fî 9 Temmûz 317 [22 Temmuz 1901 Pazartesi]
Hâriciye Nâzırı Tevfik

3)
Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Terceme Odası
^c Aded

Hâriciye Nezâretine 11 Temmuz 901 târîhiyle Pâris Sefâret-i seniyyesinden vârid olan 241 numerolu tahrîrâtın tercemesidir.

Paris’te Pasteur Dârü’l-ᶜAmeliyâtı müdîri Doktor Roux emrâz-ı sâriye ve müstevliyeye karşı ittihâzı îcâb eden tedâbîr-i tahaffuziye hakkında mahallinde ve herkesten ziyâde maᶜlûmât-ı lâzime ve müfîde iᶜtâsına muktedir bulunan Dersaᶜâdet Bakteriyolojihânesi müdîri Doktor Nikol’ün re’yine asla mürâcaᶜat edilmediğini ve tedkîkât-ı bakteriyolojiye icrâsı husûsunun mûmâ-ileyhin sâbık muᶜâvinine havâle kılındığını taraf-ı âcizâneme işᶜâr etmiş ve bu sûret-i hareket tabîb-i mûmâileyh gibi bir ᶜâlim-i zî-iktidâr içün mûcib-i şeyn olduğu gibi Pasteur Dârü’l-ᶜAmeliyâtının kadr u şerefine de îrâs-ı halel edeceğinden şu sûret-i muᶜâmele eylûle kadar tebdîl edilmediği takdîrde mûmâ-ileyhin Paris’e celb edileceğini bildirmiş olmağla îcâb-ı hâlin icrâsı menût-ı re’y-i ᶜâlî-i nezâret-penâhîleridir. Emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

EK – CCCXLVIII: A.MKT.MHM 706/17

Sadâret Mektûbî Kalemi
25 Zilhicce 315 / 5 Mayıs 314 [17 Mayıs 1898 Salı]

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser^{c}askerîye

Şâyân-ı ^{c}âtıfet-i seniyye olduğuna binâ'en Bakteriyolojihâne müdîr mu^{c}âvini Binbaşı Aristidi ve Kardiçe mevki^{c}i tababet-i muvakkatesinde bulunan Yüzbaşı Mehmed Tâlib Efendilerin birer derece terfi^{c}-i rütbeleri husûsuna bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş ve ısrâr olunan emr-i ^{c}âlî sûy-i vâlâ-yı ser^{c}askerîsine tisyâr kılınmış olmağla icrâ-yı îcâbı bâbında.

Bahriye Nezâret-i Celîlesine

Şâyân-ı ^{c}âtıfet-i seniyye olduğuna binâ'en Dârü'l-^{c}aceze sertabîbi ^{c}asâkir-i bahriye-i şâhâne binbaşılarından ^{c}Ali Dervîş Efendi'nin bir derece terfi^{c}-i rütbesi husûsuna bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte^{c}allik buyurulmuş ve ısrâr olunan emr-i ^{c}âlî sûy-i makamına tisyâr kılınmış olmağla îcâbının îfâsına himmet.

EK – CCCXLIX: ŞD 632/22

3)

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Cenâb-ı Nezâret-penâhîlerine

Mâ^{c}rûzât-ı çâker-i kemîneleridir ki

Cenâb-ı Hakk şevketlü ^{c}inâyetlü pâdişâh-ı ma^{c}ârif-iktinâh-ı velî-ni^{c}met-i bî-minnetimiz efendimiz hazretlerini kemâl-ı sıhhat ve sa^{c}âdet ve saltanatlarını da dâ'im ve ber-karâr buyursun. Âmîn. Çâkerleri bundan akdem mehâsin-âsâr-ı lutf u ^{c}âtufet-i cenâb-ı şehin-şâhî sâye-i celîlesinde ahvâl-i hâzıra-i tıbbın Avrupaca olan terakkiyâtından ve fenn-i celîl-i tabâbetin bakteriyoloji gibi bir kısm-ı mühimmini tahsîl içün Avrupa'ya bi'l-i^{c}zâm bu kere ^{c}avdet etmiş olduğumuz ma^{c}lûm-ı ^{c}âlî-i cenâb-ı nezâret-penâhîleridir. Ehâss-ı âmâl ve matlab-ı şehin-şâhîden olduğu üzere istifâde-i vâkı^{c}amızdan mülk ve millet-i necîbe-i İslâmiye-i ^{c}Osmâniyelerinin hıfzü's-sıhhaca hidemât-ı mukteziye ve mûcibesi kazıyye-i mu^{c}tenâ-behâsına hasr-ı emel eylemekliğimiz tabî^{c}i olduğundan ve şu hengâme-i terakkî-cûyânede Avrupaca en ziyâde nazar-ı dikkati câlib olan me'kûlât ve meşrûbâtın tahlîlât-ı fenniyeleri ile ahvâl-i muzırralarının keşfi ve her tarafta meşhûd olan hummâ-yı şebe tifo ve ishâl ve sâ'ire gibi envâ^{c}-ı ilel eskam ve marazın esbâb-ı hakîkiyesini teşkîl etmekte olduğu musaddak bulunan "tahlîl-i mâ'" ve meşrûbât-ı sâ'ire ile me'kûlât nazar-ı ehemmiyete alındıkça pek çok menâfi^{c}-i ciddiyesi müşâhede olunmakta bulunduğu teslîm-gerde-i ^{c}ulyâlarıdır. İşte memâlik-i mahrûsa-i şâhânede ve ^{c}ale'l-husûs Der-^{c}aliyye'de dahi manzûr ve meşhûd olan birçok ^{c}ilel ve emrâzın bir an akdem tahdîd ve tenkîl-i ahkâmı mahzâ şürb olunan suların bakteriyoloji fenn-i kisrân-behâsına tevfîkan tahlîline vâbeste bulunduğundan ve bu ise mektebimizde husûsî "bir tahlîlhâne-i bakteriyolojinin" te'sîs ve küşâdıyla Der-^{c}aliyye'nin cihât-ı muhtelifesinde cârî olarak ihlâl-i sıhhat etmekte bulunan suların birer birer mu^{c}âyenesine ve muzırr olanları hakkında şerâ'it-i melzûmesinin bir an evvel îfâsına menût olup gerçi ^{c}umûm sular şimdiye kadar fenn-i kimyâ ile tahlîl edilmekle iktifâ olunmakta ise de bunun hâl-i hâzır-ı fenne ^{c}adem-i kifâyeti bedîhî olduğundan şimdilik mektebimizde husûsî bir mahallin muvakkate-i tahlîlhâne-i bakteriyoloji nâmıyla tahsîs ve ta^{c}biyeti ile berâber âlât ve edevât-ı lâzime ve mukteziyesi içün masârif-i müteferrikadan yedi bin kuruşun i^{c}tâsıyla işe başlanması ve mâhiye müteferrika sûretinde i^{c}tâ olunacak mebâliğ ile de levâzımât-ı sâ'iresi pey-der-pey ikmâl edilmesi menût-ı re'y-i ^{c}âlî-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda ve her hâlde emr u fermân efendimiz hazretlerinindir.

Fî 19 Nisân 1309 [1 Mayıs 1893 Pazartesi]

Teşrîh-i Maraz Mu^{c}allim Mu^{c}âvini
Yüzbaşı Rif^{c}at Hüsâmeddin

Emrâz-ı ^{c}Umûmiye Mu^{c}allim Mu^{c}âvini
Kolağası Hasan Zühdü

5)

Nezâret-i Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye ve Umûr-ı Tıbbiye-i Mülkiye

^{c}Aded 221

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Memâlik-i şâhânede ve ^{c}ale'l-husûs Dersa^{c}âdet'te birçok ^{c}ilel ve emrâzın bir an akdem tahdîd ve tenkîl-i ahkâmı mahzâ şürb olunan suların bakteriyolojiye tevfîkan tahlîline vâbeste bulunduğundan Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede husûsî bir tahlîlhâne-i bakteriyolojinin te'sîs ve küşâdıyla Dersa^{c}âdet'in cihât-ı muhtelifesinde cârî olarak ihlâl-i sıhhat etmekte bulunan suların birer birer mu^{c}âyenesine ve muzırr olanları hakkında şerâ'it ve tedâbîr-i lâzimenin bir an evvel

îfâsına ve şimdilik mekteb-i mezbûrede bir mahallin muvakkate-i tahlîlhâne-i bakteriyoloji nâmıyla tahsîsiyle berâber âlât ve edevât-ı mukteziyesi içün masârif-i müteferrikadan yedi bin kuruşun i^{c}tâsıyla işe başlanmasına ve şehrî müteferrika sûretinde i^{c}tâ olunacak mebâliğ ile levâzımât-ı sâ'iresinin pey-der-pey ikmâline ve tafsîlât ve teferru^{c}ât-ı sâ'iresine dâ'ir emrâz-ı ^{c}umûmiye mu^{c}allim mu^{c}âvini Kolağası fütüvvetlü Hasan Zühdü ve teşrîh-i maraz mu^{c}allim mu^{c}âvini Yüzbaşı Rif^{c}at Hüsâmeddin Efendiler cânibinden müştereken i^{c}tâ kılınan ^{c}arzuhâl manzûr-ı ^{c}âlî-i cenâb-ı müşîrâneleri buyurulmak üzere leffen takdîm ve isbâl kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 14 Şevval 310 ve fî 19 Nisân 309 [1 Mayıs 1893 Pazartesi]
Tıbbiye Nâzırı
Mîrlivâ

7)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
^{c}Aded 264

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Dersa^{c}âdet'te bir bakteriyoloji tahlîlhânesi küşâdı emrindeki muhâssenât derecâtından bahisle şimdiden münâsib bir mahallin tahlîlhâne ittihâzı hakkında emrâz-ı ^{c}umûmiye ve teşrîh-i maraz mu^{c}âvinleri tarafından verilen müşterek lâyihanın leffiyle Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâne Nezâret-i behiyyesinden mevrûd tezkire lefffen tesyîr-i savb-ı ^{c}âlî-i asafâneleri kılınmış olmağla sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde bunun da terakkiyât-ı ^{c}asriyeye bir lâhika olmak üzere küşâdı emrinde îcâb-ı hâlin îfâsı bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 22 Şevval 310 ve fî 27 Nisân 309 [9 Mayıs 1893 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

9)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Umûr-ı Dâhiliye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 531

Huzûr-ı ^{c}Âlî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Dersa^{c}âdet'te bir bakteriyoloji tahlîlhânesi küşâdı emrindeki muhâssenât derecâtından bahisle şimdiden münâsib bir mahallin tahlîlhâne ittihâzı hakkında emrâz-ı ^{c}umûmiye ve teşrîh-i maraz mu^{c}âvinleri tarafından verilen lâyiha ile Tıbbiye-i Nezâretinin ol bâbdaki tezkiresinin gönderildiğine ve ba^{c}zı ifâdeye dâ'ir ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden meb^{c}ûs 27 Nisân 309 târîhli ve iki yüz altmış dört numerolu tezkire melfûfâtıyla me^{c}an takdîm kılınmış olmağla me'allerine nazaran icrâ-yı îcâbı menût-ı müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 5 Zilka^{c}ade 310 ve fî 9 Mayıs 309 [21 Mayıs 1893 Pazar]
Nâzır-ı Umûr-ı Dâhiliye

EK – CCCL: Y.A-HUS 280/52

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâi're-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
766

Cemre hastalığının Pasteur usûlü üzere telkîhi mûcib-i menfa^{c}at görüldüğü hâlde bu usûlün ta^{c}mîmi hakkında evvel-emirde münâsib bir mahallin ^{c}ameliyâthâne ittihâzıyla icrâ-yı müdâvâta i^{c}tinâ edilmesi hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i behiyyesine lede'l-iş^{c}âr müdâvât-ı mezkûrenin icrâsı içün karârlaştırılmış olan mülakkaha baytar mektebinin yüz nefer mevcûdu olup ileride bunun bir derece daha tezâyüd edeceğine ve mezkûr hastalığın hayvânât ile berâber insânlara dahi sirâyeti muhakkak olacağına nazaran orada ^{c}ameliyâthâne inşâsıyla icrâ-yı telkîhât edilmesinde tehlike olup olmayacağı ve mâdde-i mülakkahanın buraca husûle getirilip getirilemeyeceği anlaşılmak üzere Zo'eros Paşa ile mikrob fennine âşinâ sâ'ir zevâttan mürekkeb evvel-emirde bir komisyon teşkîli hakkında nezâret-i müşârü'n-ileyhâlarından vârid olan tezkire melfûfuyla ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda ve her ne vechile emr u fermân buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunur efendim.
Fî 7 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 6 Eylûl 309 [18 Eylül 1893 Pazartesi]
Sadr-ı a^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Komisyon teşkîline hâcet olmayıp Avrupa'da bundan menfa^{c}at hâsıl olduğu tahakkuk eylediği hâlde memâlik-i şâhânede usûl-i mezkûrenin ta^{c}mîmi cevâben teblîğ edilmiştir.
Fî 14 Rebi^{c}u'l-evvel 311 [25 Eylül 1893 Pazartesi]

EK – CCCLI: Y.A-HUS 281/84

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedi-i Dîvân-ı Hümâyûn
1035

Dersa^{c}âdetce ittihâzı iktizâ eden tedâbîr-i sıhhiye hakkında Doktor Chantemesse tarafından tanzîm ve i^{c}tâ kılınan raporun tercemesi leffen ^{c}arz ve takdîm kılnmak ve mündericâtı muvâfık-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfetpenâhî olduğu takdîrde beyân olunan esâslara tevfîkan teşkîlât ve icra^{c}âtına başlanılabileceği derkâr bulunmuştur efendim.
Fî 27 Rebi^{c}u'l-evvel 311 ve fî 25 Eylûl 309 [8 Ekim 1893 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zâm ve Yâver-i Ekrem

EK – CCCLII: Y.A-HUS 282/24

Bâb-ı Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedi-i Dîvân-ı Hümâyûn
1134

Doktor Chantemesse tarafından gösterilen lüzûm üzerine Paris Belediye Me’mûriyetinden dezenfekte ^{c}ameliyâtına vâkıf birinin muvakkaten Dersaâdet’e gönderilmesi Paris Sefâret-i seniyyesi Maslahat-güzârlığına yazıldığı geçen de bâ-tezkire-i husûsî ^{c}arz-ı sâmiye-i seniyye kılnmış olmasına mezkûr maslahat-güzârlıktan bu kere cevâben gelen telgrafnâmede bu iş içün intihâb olunan zâtın bugün Marsilya tarîkıyla hareket edeceği bildirilmekle hâk-i pây-i hümâyûn-ı hilâfet-penâhîye ^{c}arz-ı temennâdır efendim.
Fî 4 Rebi^{c}u’l-ahir 311 ve fî 2 Teşrîn-i Evvel 309 [15 Ekim 1893 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zâm ve Yâver

EK – CCCLIII: Y.A-HUS 283/73

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedi-i Dîvân-ı Hümâyûn
1433

Şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî hükm-i ^{c}âlîsine tevfîkan Doktor Mösyö Chantemesse'e bugün Hazîne-i Celîle-i Mâliyeden bin iki yüz lirâ verdirilmiş ve mûmâ-ileyh işbu ^{c}âtıfet ve ihsân-ı cenâb-ı pâdişâhîden dolayı tekrâr ^{c}arz ve ibrâz-ı me'ser-i ^{c}ubûdiyet ve muhammedet etmiş olduğundan hâk-i pây-i hümâyûn-ı şâhâneye ^{c}arz-ı temennâdır efendim.
Fî 26 Rebi^{c}u'l-ahir 311 ve fî 24 Teşrîn-i Evvel 309 [6 Kasım 1893 Pazartesi]
Sadr-ı A^{c}zâm ve Yâver-i Ekrem

EK – CCCLIV: Y.A-HUS 285/31

1)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1766

Cemre hastalığının Pasteur usûlü üzere telkîhi mûcib-i fevâ’id olduğu bi’l-tahkîk anlaşıldığı hâlde bunun memâlik-i şâhânece tatbîki muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden idüğü tezkire-i husûsiye-i devletleriyle teblîğ kılınmasına mebnî keyfiyet Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i behiyyesine lede’l-iş^{c}âr ol bâbda Mösyö Chantemesse’ten alınan ma^{c}lûmâta nazaran mezkûr hastalık telkîhinden Avrupaca fevâ’id-i matlûbe husûle gelmiş ve mâdde-i mülakkahanın istihsâli dahi asân bulunmuş ise de bunun içün gâyet mükemmel ma^{c}mel ve mahâret-i kâmileye lüzûm-ı şedîd olup ^{c}aksi sûrette netâyic-i vahîme görüleceği ve hattâ Avusturya’da telkîh olunan koyunlardan on bin râddesinde büyük baş hayvânâttan dört bin re’s telef olduğu cihetle mâdde-i mülakkahanın Mösyö Pasteur’ün ma^{c}melinden celbi müreccah olacağı anlaşıldığından mâdde-i mülakkahanın ileride Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânece istihsâline teşebbüs olunmak ve şimdilik işbu hastalık ile ma^{c}lûl hayvânâtın telkîhinden telefât vukû^{c}a gelip de ashâbının bundan çekinmemek üzere her sene mevsim-i telkîh olan nisan ve mayıs zarfında Mösyö Pasteur’ün ma^{c}melinden îcâbı kadar aşı kalemleri celb edilmek sûretiyle telkîhâta ibtidâr olunması münâsib olacağı nezâret-i müşârü’n-ileyhâdan bâ-tezkire beyân ve izbâr kılınmasıyla evvel emirde Halkalı Zirâ^{c}at Mektebinde mekteb malı olan beş on koyun üzerinde tecrübesi bi’l-icrâ fâ’idesi sâbit olduktan sonra ta^{c}mîmi zımnında mâdde-i mülakkahanın ber-mûceb-i iş^{c}âr Mösyö Pasteur ma^{c}melinden gönderilmesi cânib-i nezârete bildirilmiş olmağla hâk-i pây-i hümâyûn-ı şâhâneye ^{c}arzı mütemennâdır efendim.
Fî 18 Cemâdiye’l-evvel 311 ve fî 15 Teşrîn-i Sânî 309 [27 Kasım 1893 Pazartesi]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

EK – CCCLV: Y.A-HUS 291/81

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3035

Taksim ve Terkos suları hakkında bir komisyon ma^{c}rifetiyle tedkîkat-ı fenniye icrâsı telakki olunan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden olmasına mebnî Koçoni Efendi ve Della Suda Fâ'ik Paşa ve Doktor Horasancı Mikâ'il Efendi hazerâtıyla Doktor Feyzî ve Nâfiz ve Zambako Paşalardan ve Doktor Mösyö Mahe ve Mösyö İstakoli ve Mösyö Nikol ve Mösyö Marjeri ve Mösyö Karakanoski ve Mösyö Zeri nâm zevâttan mürekkeb bir komisyon teşkîliyle ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn icrâ-yı îcâbı Sıhhiye Nezâret-i celîlesine teblîğ kılınmağın hâk-i pây-i hümâyûn-ı şâhâneye ^{c}arz-ı mütemennâdır efendim.
Fî 27 Şa^{c}bân 311 ve fî 20 Şubat 309 [5 Mart 1894 Pazartesi]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

EK – CCCLVI: Y.A-HUS 291/107

1)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3077

Şeref-sâdır olan emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî hükm-i ^{c}âliyesine tevfîkan Taksim ve Terkos suları hakkında tedkîkat-ı fenniye icrâsı içün Dâ’ire-i Sıhhiyede teşkîl edildiği geçen gün bâ-tezkire-i husûsî ^{c}arz-ı südde-i seniyye kılınmış olan komisyonca tanzîm olunan rapor tercemesiyle berâber Sıhhiye Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire gönderilmekle lede’l-mütâla^{c}a netîce-i me’alinde Beyoğlu İtfâ’iye Kışlası ile Gümüşsuyu Hastahânesinin Taksim ve Terkos’tan gelen sularında ba^{c}zı hayvânât-ı ^{c}uzviye görülmüş ise de bunların kolera envâ^{c}ından olup olmadığının ta^{c}yîni Bakteriyoloji Dârü’l-^{c}ameliyâtının ikmâl-i tanzîmâtına mütevakkıf olduğu gösterilmesine mebnî dârü’l-^{c}ameliyât-ı mezkûrenin bir ân evvel ikmâli Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celilesine yazılmağla oraca vukû^{c} bulacak tedkîkat ve tahlîlât netîcesinin ^{c}arz-ı huzûr-ı ^{c}âlî kılınacağı derkâr bulunmuş ve bir de gerek bendler ve gerek Terkos sularının nezâret altında bulundurulması mezkûr raporun cümle-i muhteviyâtından olduğundan bu suların tahâret ve nezâfetine ^{c}â’id tedâbîrin ittihâzı dahi Şehremânet-i celîlesine bildirilmiş olmağın hâk-i pây-i hümâyûn-ı şâhâneye ^{c}arz-ı mütemennâ ve sâlifü’z-zikr rapor ve tercemesi ve tezkire leffen ma^{c}rûz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâdır efendim.
Fî 30 Şa^{c}bân 311 ve fî 23 Şubat 309 [8 Mart 1894 Perşembe]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

2)
Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye
Tahrîrât Odası
^{c}Aded
368

Huzûr-ı Me^{c}âl-i Mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Taksim ve Terkos sularından hangisinde kolera mikrobu bulunduğunu ve hangisinin ishâl tevlîd etmekte olduğunu fennen bi’l-etrâf tedkîk etmek üzere sa^{c}âdetlü Koçoni Efendi hazretlerinin taht-ı riyâsetinde ba^{c}zı etıbbâdan mürekkeb bir komisyon teşkîliyle ol bâbda icrâ edilecek tedkîkat-ı fenniye netâyîcini hâvî tanzîm olunacak raporun ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınması şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunmuş olduğundan bahisle ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn iktizâsının serî^{c}an îfâ ve tanzîm edilecek raporun isrâsını âmir ve sâ’ir ba^{c}zı irâdât-ı mülhemiyet-âyât-ı tâcidârîyi mübelliğ 26 Şubat 309 târîhiyle tevârüd eden iki kıt^{c}a tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri müşârü’n-ileyh Koçoni Efendi’ye bâ-teblîğ ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî dünkü gün Dâ’ire-i Sıhhiyede etıbbâ-yı ma^{c}lûmeden mürekkeb olarak ictimâ^{c} etmiş olan mezkûr komisyonda ^{c}arîz ve ^{c}amîk müzâkere ve mübâhese cereyânından sonra ol bâbda verilen karârı hâvî tanzîm ve i^{c}tâ olunan rapor tercemesiyle berâber leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağın emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 29 Şa^{c}bân 1311 ve fî 22 Şubat 309 [7 Mart 1894 Çarşamba]
Sıhhiye Nâzırı

4)
Dâ'ire-i Sıhhiye
Tahrîrât Odası
^{c}Aded

Zîrde vâz^{c}în-i imzâ 20 Şubat 309 târîhli tezkire-i sâmiye ile teblîğ olunan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîye imtisâlen şubat-ı rûmînin yirmi birinci gününe müsâdif alafranga martın beşinci işbu pazartesi günü komisyon sûretiyle bi'l-ictimâ^c Taksim ve Terkos sularına dâ'ir pîş-i nazar-ı takdîrlerine vaz^c olunan husûsât hakkında cereyân eden müzâkerâttan istihsâl edilen netâyîci ^{c}arz ve ta^{c}dâd ile kesb-i mefharet ederler.
Evvelen komisyon-ı ^{c}âcizânemiz irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhînin mutazammın olduğu su'âle fennen cevâb vermek arzûsunda bulunduğu cihetle mes'ele-i esâsiye hakkında mu^{c}allim Mösyö Nikol'e mirâca^{c}at etmiş ve mûmâ-ileyh dahi cevâb-ı âtîyi i^{c}tâ eylemiştir. Şöyle ki "Beyoğlu İtfâ'iye Kışlası ile Gümüşsuyu Hastahânesinin Taksim ve Terkos'tan gelen sularında vibriyon (vibrions) nâmıyla ma^{c}rûf olan hurdebînî ba^{c}zı hayvânât-ı ^{c}uzviye bulduk. Mezkûr vibriyonların fî'l-asl kolera nev^{c}inden olup olmadığının ta^{c}yîni içün tedkîkat-ı atînin icrâsı derece-i vücûbdedir. Evvelen kolera ^{c}amelinden husûle gelen bir çok hayvânât-ı ^{c}uzviyenin ba^{c}zı cinsleriyle mukayese olunması, sâniyen sudaki vibriyonlar ile mevâdd-ı gâ'ita vibriyonları yek-dîgerini telkîh edip etmediğinin bi'l-tecrübe taharrî ve isbât edilmesi îcâb eder ki mezkûr vibriyonların ta^{c}yîn-i hiddeti içün işbu tecrübe reddi gayr-i kabil delîl-i yegânedir. Tedkîkat-ı ma^{c}rûzanın nezâket ve ehemmiyet-i fevk-al-^{c}âdesi hasebiyle ancak mükemmel sûrette te'sîs edilmiş bir dârü'l-^{c}ameliyâtta icrâsı mümkün olabileceğinden Bakteriyoloji Dârü'l-^{c}ameliyâtının mümkün olduğu kadar yakın bir zamânda işleyebilecek bir hâle vaz^{c}ı ve o zamâna kadar gerek taraf-ı ^{c}âcizânemden ve gerek mu^{c}âvinim Doktor Zühdü Bey cânibinden cem^c edilmiş olan mevâdd-ı gâ'itadan birkaç cinsini tedkîk etmekliğim iktizâ eder."
Sâniyen gerek Taksim ve Terkos sularından ve gerek işbu iki suyun mahlûtundan veyâhûd şürb ve isti^{c}mâl olunan dîger bir çok sulardan şimdiye kadar mu^{c}allim-ı mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından mu^{c}âyene edilen numûneler bağırsaklardaki mikrobun ^{c}aynı bulunan ve "bakterium koli komune (Bacterium coli commune)" ta^{c}bîr olunan mikrobu muhtevî olup bu ise mezkûr suların mevâdd-ı gâ'ita-i hayvâniye ile mülevves bulunduğuna delîl-i kâfî olduğundan işbu suların ^{c}usret-i hazmiye ve ba^{c}zan dahi ishâl tevlîd eylemesi mümkünâttandır.
Sâlisen gerek Terkos ve gerek bend sularının hâsıl eylediği mevâdd-ı mikrobiye gelince bunun cins ve nev^{c}i ve echize-i hazmiyece mûcib olduğu mazarrâtı ta^{c}yîn olunmazdan evvel kimyâ ve bakteriyoloji usûllerine tevfîkan icrâ-yı tahlîli lâzım gelir.
Râbi^{c}an bâlâda ^{c}arz olunan taharriyât ve tedkîkat-ı fenniyenin netîcesi ta^{c}ayyün edinceye kadar komisyon-ı ^{c}âcizânemiz şürbe sâlih her türlü suları kemâl-i dikkatle muhâfaza olunan süzgeçler vâsıtasıyla tathîr edilmeksizin veyâhûd lâ-ekall on dakîka kadar kaynattırıldıktan sonra gâyet tâhir bir hâlde bulundurulan kaplar içinde muhâfaza olunmazksızın isti^{c}mâl eylememesini ahâliye tavsiye eyler.
Hâmisen her hâlde komisyon-ı ^{c}âcizânemiz mümkünü'l-icrâ olan kâffe-i vesâ'itin isti^{c}mâliyle her türlü esbâb-ı telvîsiyenin def^c ve izâlesi içün gerek bendler ve gerek Terkos sularının ciddi şiddetli nezâret tahtında bulundurulmasına fev-al-^{c}âde i^{c}tinâ ve dikkat olunmasını ve Terkos Gölü üzerinde balıkçı kayıklarının seyrüsefer etmesinin dahi men^c edilmesini müttehiden ^{c}arz ve teklîf eyler.
Binâ'en-^{c}aleyh ber-vech-i bâlâ serd ve ta^{c}dâd olunan teklîfât hall ve hâsıl edilinceye ve husûsiyle müsta^{c}ciliyeti derkâr olan taharriyât-ı müşkâfâneyi icrâ etmek üzere mu^{c}allim-i mûmâ-ileyh Mösyö Nikol içün mükemmel bir mahall tedârik olununcaya kadar komisyon-ı ^{c}âcizânemiz cevâb-ı kat^{c}î ve netîce-i mütâla^{c}âtının ^{c}arz ve izbârını te'hîr etmek mecbûriyetinde bulunduğunu me^{c}a't-te'essüf ^{c}arz eder.

EK – CCCLVII: Y.A-HUS 292/20

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3128

Trabzon ve İzmir ve Edirne ve Selânik’te bu sene zuhûr eden kolera hayli müddetten beri oralardan kâmilen zâ’il olduğu hâlde Dersa^{c}âdet’te hâlâ imtidâd etmesi yâ dikkatle teşhîs-i emrâz olunmadığına veyâhûd ^{c}illetin ötede beride münferiden baş gösterdiği yerlerin tanzîfâtına ri^{c}âyet edilmediğine delâlet etmekte olduğundan huzzâk-ı etıbbâdan iki üç zâttan mürekkeb bir komisyon teşkîl ile koleradan musâb ve vefeyât zuhûrunda evvel-emirde mezkûr komisyonun mu^{c}âyenesiyle koleradan olup olmadığının bâ-rapor bildirilmesi ve kolera olduğu komisyonca musaddak olan yerlerce mezkûr komisyonun ihtâr ve tensîb edeceği tedâbîr-i sıhhiyenin hemân ittihâz olunması ve işbu komisyon seyyâr olacağından rükûbları içün dâ’imâ bir iki ^{c}araba hâzır bulundurulması şeref-yâb-ı telkîn olduğum emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i zıllu’llahi mûcib-i ^{c}âliyesince Şehremânet-i celîlesine teblîğ ve iş^{c}âr kılınmıştı. Emânet-i müşârü’n-ileyhâdan ol bâbda vârid olan melfûf tezkire-i cevâbiyede Hıfzu’s-sıhha-i ^{c}Umûmiye Komisyonu a^{c}zâsından Doktor Mösyö İstakoli ile sıhhiye müfettişlerinden Doktor Ka’immakam Hayreddin ve Faller Beylerden mürekkeb bir komisyon teşkîl ve rükûbları içün ^{c}araba tedârik-i ihzâr ettirilmiş olduğu bildirilmekle hâk-i pây-i hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîye ^{c}arzı mütemennâdır efendim.
Fî 6 Ramazân 311 ve fî 1 Mart 309 [13 Mart 1894 Salı]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yaver-i Ekrem

EK – CCCLVIII: Y.A-HUS 293/66

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3507

Bakteriyoloji fenninin tahsîline mahsûs olmak üzere der-dest-i inşâ bulunan ^{c}ameliyâthânenin hîn-i ikmâlinde fenn-i mezkûr nazariyât ve tatbîkatının Doktor Marjeri ve Doktor Zühdü Bey’in mu^{c}âvenetleriyle icrâsını der^{c}uhde edeceğini ve tatbîkat-ı mezkûrenin suver-i icrâ’iyesiyle suların ve şübheli erzâk ve zahâ’irin fenn-i mikrobî nokta-i nazarınca mu^{c}âyenesi ve emrâz-ı nâdirenin mu^{c}âyene ve teşhîsi hakkında ba^{c}zı ifâdâtı hâvî Doktor Mösyö Nikol tarafından i^{c}tâ olunan iki kıt^{c}a lâyihanın tercemeleri leffen i^{c}tâ ve takdîm olunmak üzere mûmâ-ileyh Nikol tedkîkat-ı vâkı^{c}anın makam-ı senâverî vâsıtasıyla ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınmasını istid^{c}â etmekte bulunmuş olmağla sûret-i istid^{c}â karîn-i tensîb-i isâbet-nasîb-i ^{c}âlî buyurulduğu hâlde ol vechile veyâhûd ^{c}â’id olunduğu nezâret vâsıtasıyla icrâ-yı îcâbı hakkında her ne vechile emr u fermân buyurulur ise hükm-i celîli infâz olunur efendim.
Fî 9 Şevval 311 ve fî 3 Nisân 310 [15 Nisan 1894 Pazar]
Sadr-ı a^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Şol vechile mu^{c}âmele icrâsı cevâben teblîğ eylemiştir. Fî 11 Şevvel 311 [17 Nisan 1894 Salı]

EK – CCCLIX: Y.A-HUS 295/87

1)
Bâb-ı ^{c}Alî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3788

Bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Mösyö Nikol'ün li'l-hamd ve'l-minne mündef^{c} olan kolera hastalığı esnâsında mu^{c}âyene eylediği on bir hastanın kolera ile musâb olduklarını keşf eylediğine ve mektebde tedkîk eylediği mikrobların ehemmiyetten ^{c}ârî olduğu ba^{c}zı taraftan beyân olunmuş ise de bu gibi beyânâtın ağrâza müstenid olup mikrobların hakîkaten ehemmiyeti olduğuna dâ'ir tanzîm ve i^{c}tâ eylemiş olduğu rapor ^{c}arz ve takdîm kılınmıştır efendim.
Fî 27 Şevval 311 ve fî 21 Nisân 310 [3 Mayıs 1894 Perşembe]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

EK – CCCLX: Y.A-HUS 308/127

1)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
999

Peşte'den Dersa^{c}âdet'e gelecek olan Hıfzü's-sıhha-i ^{c}Umûmiye Kongresi a^{c}zâsına Tepebaşı Bahçesi'nde keşîde olunacak ziyâfetin iki üç yüz kişilik olmak üzere tertîb edildiği mervî olduğu hâlbuki mezkûr kongre rü'esâ ve a^{c}zâsının doksan kişiden ^{c}ibâret bulunduğu Zabtiye Nezâret-i celîlesinin ^{c}arz ve iş^{c}âr-ı vâkı^{c}ından ma^{c}lûm-ı ^{c}âlî olarak mûmâ-ileyhim fî'l-hakîka doksan kişiden ^{c}ibâret bulunduğu hâlde bunlara verilecek ziyâfetin iki üç yüz kişilik olmak üzere tertîbine mahall olmayacağından ziyâfetin gelecek olan zevât-ı mûmâ-ileyhimin ^{c}adedine göre tertîb edilmesi ve bu bâbda hâk-i pây-i hümâyûn-ı şâhâneye ^{c}arz-ı ma^{c}lûmât dahi olunması hakkında 12 Rebi^{c}u'l-evvel 312 târîhli tezkire-i husûsiye-i devletleriyle bildirilen emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî Şehremânet-i celîlesine teblîğ ve iş^{c}âr ve zevât-ı mûmâ-ileyhimin tahkîk-i mikdârıyla bunlardan Çatalca'ya gelenler bulunacağı hâlde ma^{c}lûmât i^{c}tâsı Çatalca Mutasarrıflığı'na izbâr olunmuştu. Gece Sıhhiye Nezâret-i celîlesinden alınan tezkirede mezkûr kongre a^{c}zâsından Dersa^{c}âdet'e gelecek olan doksan bir tabîb ve tabîbenin mahsûs trenle Çatalca'ya muvâsalat ederek karantinaya konuldukları Çatalca Tahaffuzhânesi tabâbetinin iş^{c}ârına ^{c}atfen beyân olunmasıyla mezkûr ziyâfetin geleceklerin mikdârına göre tertîbi te'kîden Emânet-i müşârü'n-ileyhâya yazılmış ve Çatalca Mutasarrıflığından alınan telgrafnâmede dahi zükûr ve inâs olarak cem^{c}an doksan altı kişinin geldiği ve bunlar meyânında Doktor Chantemesse ve madaması dahi bulunup bunlardan mâ^{c}adâ gelecek olmadığı bildirilmiş ve mezkûr tezkire ve telgrafnâme manzûr-ı ^{c}âlî buyurulmak üzere ^{c}arz ve takdîm edilmiştir efendim.
Fî 13 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 1 Eylûl 310 [14 Eylül 1894 Cuma]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

2)
Telgrafnâme

Huzûr-ı Sâmî-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî ve Yâver-i Ekrem-i Hazret-i Pâdişâhîye

Fî 31 Ağustos 310 Peşte'den fevk-al-^{c}âde tren ile yetmiş beş zükûr ve on beş madam ve ekspres treniyle dahi altı kişi gelip bunlar meyânında Doktor Chantemesse ve madamasıyla dîger bir madama ki cem^{c}an doksan altı hıfzü's-sıhha kongresi a^{c}zâları olup bunlardan mâ^{c}adâ gelecek olmadığı ve yârın sâ^{c}at iki buçukta cümlesinin buradan hareketle Dersa^{c}âdet'e ^{c}azîmet edecekleri şimdi istasyona inerek gerek Vitalis Efendi'den ve gerek chef de station'dan icrâ eylediğim tahkîkat-ı ^{c}abîdânem üzerine ma^{c}rûzdur fermân.
Fî 31 Ağustos 310 [13 Eylül 1894 Perşembe] Çatalca Mutasarrıfı Cevâd

3)
Nezâret-i Sıhhiye
Tahrîrât Odası
^{c}Aded 332

Huzûr-ı Me'al-mevfûr-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Peşte şehrinde in^{c}ikad eden Hıfzü's-sıhha-i ^{c}Umûmiye Kongresi a^{c}zâsından olup Dersa^{c}âdet'e gelecek olan doksan bir tabîb ve tabîbe bugün sâ^{c}at ikiyi yirmi dakîla geçerek tren-i mahsûs ile Çatalca'ya bi'l-muvâsala li-ecli'l-istikbâl Dersa^{c}âdet'ten i^{c}zâm kılınmış olan Sıhhiye Müfettişi sa^{c}âdetlü Vitalis Efendi hazretleriyle mîrlivâ sa^{c}âdetlü Nâfiz Paşa ve Meclis-i Sıhhiye a^{c}zâ-yı ecnebiyesinden Doktor Hagel dahi dâhil oldukları hâlde karantina altına vaz^{c} olundukları Çatalca Tahaffuzhânesi tabâbetinden şimdi alınan telgrafnâmede iş^{c}âr kılınmış olmağın emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 12 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 31 Ağustos 310 [13 Eylül 1894 Perşembe]
Sıhhiye Nâzırı

EK – CCCLXI: Y.A-HUS 309/10

1)Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1034

Doktor Nikol'ün Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesi hakkında yedi mâddeyi hâvî olan ^{c}arîzasıyla bu mâddeye dâ'ir mûmâ-ileyle cereyân eden müzâkereyi şâmil Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri paşa hazretlerinin manzûr-ı ^{c}âlî buyurulan ^{c}arîzası Bâb-ı ^{c}Âlîce îcâbına bakılmak üzere ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî irsâl kılındığını mübeyyin 11 Rebi^{c}u'l-evvel 312 târîhli tezkire-i husûsiye-i devletleri alındı. Mûmâ-ileyh Nikol iki def^{c}a nezd-i senâverîye celb ile müzâkere olundukta kendisinin hülâsa-i metâlibi ^{c}ameliyâthâne masârif-i senevîsiyle mu^{c}âvini ma^{c}âş-ı senevîsi olarak şimdiki hâlde tahsîs buyurulmuş olan sekiz bin ve mu^{c}âvin ma^{c}âşı içün dört bin franka mukabil senevî on üç bin sekiz yüz frank ya^{c}nî altı yüz lirâ tahsîsinden ve ber-mûceb-i kontrato mûmâ-ileyhin ma^{c}âş-ı senevîsi olan yirmi bin frankın otuz sekiz bin sekiz yüz franka iblâğından ve ^{c}ameliyâthânenin sûret-i müstakilede idâresiyle ma^{c}âş ve masârifinin doğrudan doğruya bankaca te'diyesinden ve ^{c}ameliyâthâne müte^{c}allik tedkîkatın makam-ı sadâret vâsıtasıyla hâk-i pây-i hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhîye ^{c}arzı husûsundan ve be-her sene altı hafta müddetle memleketine gitmeğe me'zûn olduğunun kontratosuna dercinden ^{c}ibâret olduğu anlaşılmıştır. Zikr olunan ^{c}ameliyâthânenin tahsîsât-ı senevîsi olan on iki bin frank yek-dîgerine mukayese olunduğu takdîrde bin sekiz yüz frank fazla görünmekte olduğu gibi mûmâ-ileyhin on mâhdan beri hâsıl ettiği tecrübeye ve Haydar Paşa Hastahânesinde bulunan doktor sınıfıyla Mekteb-i Harbiyedeki baytar sınıfına bakteriyoloji fennini tedrîs edeceği cihetle bu bâbda ihtiyârına mecbûr olduğu masârif dâ'iresine nazaran senevî almakta olduğu yirmi bin frankın ^{c}adem-i kifâyeti tebeyyün etmiş olduğundan ma^{c}âş-ı zâtîsinin otuz sekiz bin sekiz yüz seksen franka iblâğını taleb ve istid^{c}â ve mes'ûlü kabûl ve is^{c}âf buyurulmadığı takdîrde memleketine ^{c}avdetine müsâ^{c}ade buyurulmasını temennî etmektedir. İstid^{c}â-yı ma^{c}rûzun kabûl ve reddi mes'elesine gelince mûmâ-ileyh Nikol'ün fenn-i mezkûrede erbâb-ı ihtisâstan ta^{c}lîm ve tedrîsinden istifâde olunacağı misillü redd-i mes'ûlü ile ^{c}avdeti hâlinde Mösyö Pasteurce te'essürü mûcib olmakla berâber mûmâ-ileyhin ma^{c}lûmât mahâreti derecesinde dîgerinin daha az ma^{c}âşla celbi mümkün olamayacağına ve ^{c}ameliyâthâne masârifi ve mu^{c}âvin ma^{c}âşı ve kendisinin zamm-ı ma^{c}âşı olarak istenilen mebâliğ tahsîsât-ı hâzıraya nisbetle senevî on yedi bin altı yüz seksen frank ya^{c}nî yedi yüz altmış sekiz lirâ fazla olup bu bâbda edilecek istifâdeye göre şâyân-ı iktisâr olunmadığına ve tedkîkat-ı vâkı^{c}asının makam-ı Sadâretten ^{c}arzı 11 Şevval 311 târîhli tezkire-i husûsiye-i devletleriyle teblîğ olunan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîye müstenid olduğuna nazaran mûmâ-ileyh ile beş sene içün ^{c}akd edilmiş olan kontratonun bir senesi mürûr etmek üzere olmasına mebnî sûret-i ma^{c}rûza dâ'iresinde dört sene olarak kontratosunun tanzîm ve te^{c}âtîsi muvâfık-ı maslahat görünmüş ve zikr olunan ^{c}arîzalar takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechile emr u fermân buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunur efendim.
Fî 15 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 3 Eylûl 310 [16 Eylül 1894 Pazar]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

3)Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti Husûsî

İrâde-i isâbet-^{c}âde-i hazret-i pâdişâhîleri mukteżâ-yı celîlesince bu sabâh Doktor Nikol kullarını celb ve kendisinin ^{c}atebe-i felek-mertebe-i hazret-i şehriyârîlerine takdîm edip ^{c}Arif Bey kulları vâsıtasıyla bu kullarına verilen ve yedi mâddeyi hâvî olan ^{c}arîzasını ortaya koyarak kendisiyle müzâkere eyledim.

ᶜArîzasının birinci mâddesi kendi maᶜiyetinde bulunan balteriyoloji ᶜameliyâthânesi'nin sıhhiye ve tedrîsiye nâmlarıyla iki hidmeti olup bundan hidmet-i sıhhiyesinin Sadr-ı Aᶜzam paşa kullarının maᶜiyetinde bulunması ve ancak hidmet-i tedrîsiyesinin bu kullarına ᶜâ'id olmasını zikr etmiş bakteriyolojihâne masâlihinin makam-ı Sadârete cihet-i taᶜalluku görülemediği kendisine söylenmiş ise de bu husûsta bundan altı ay kadar evvel ol irâde-i isâbet-ᶜâde-i hazret-i hilâfet-penâhîleri şeref-südûr buyurulduğunu ve hattâ o vakitler Sadr-ı Aᶜzam paşa kulları kendisini çağırarak teblîğ ettiğini ve o vakitten beri Sadr-ı Aᶜzam paşa kullarına mürâcaᶜat etmiş olduğunu ve bunun tebdîli Bakteriyolojihâne'nin hüsn-i idâresince iyi olmayacağını söyledi.
İkincisi ᶜameliyâthânenin büsbütün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânelerinden ayrı olmak ve doğrudan doğruya Mâbeyn-i hümâyûn-ı mülûkâneleri idâresinde bulunmak olup bu mâddeye dâ'ir kendisinden istîzâh edildikte istediği hâlde ᶜatebe-i seniyye-i hazret-i şehriyârîlerine mürâcaᶜat maksadıyla olduğunu beyân etti.
Üçüncüsü müdîri bulunduğu mezkûr ᶜameliyâthânenin me'mûrîn-i sâ'iresinin münhasıran kendi vâsıtasıyla intihâb edilmesi olup kendisinin burada ecnebî olduğundan ᶜameliyâthâneye alacağı adamları lâyıkıyla bilemeyip hatâ etmesi muhtemel olduğu ve mekteb idâresince şâkirdlerle düşüp kalkacak kimselerin mektebin emniyetini kazanmaları lâzım geleceği ve bu hâller her memlekette de böyle olacağı kendisine söylendikte ᶜameliyâthânenin cihet-i tedrîsiyesiyçün me'mûrîni kendisi intihâb etmekle berâber bu kullarına mürâcaᶜat edeceğini bi'l-beyân cihet-i sıhhiyesi Sadr-ı Aᶜzam paşa kullarının maᶜiyetinde olduğundan o cihet içün şimdiye kadar olduğu gibi oraya mürâcaᶜat edeceğini söyledi.
Dördüncü mâddesi ᶜameliyâthâneye senevî altı yüz lirâ-yı ᶜOsmânî tahsîs edilmesi bundan iki yüz kırk lirâsının Paris'ten celb etmiş olduğu muᶜâvinine ve üç yüz altmış lirâsını dahi bakteriyoloji ᶜameliyâthânesi içün îcâb eden masârif-i dâ'ireye tahsîs edilmiştir. Bu cihet üzerine dahi müzâkere edildikte Paris'ten celb edilmiş olan muᶜâvinine daha henüz aylık verilmemiş olduğundan kendisine ara sıra ikrâz etmekte bulunduğunu ve ayda yirmi lirâdan aşağı bir meblağla mûmâ-ileyhin iktifâ etmesi mümkün olmadığını ve tecrübesine nazaran ayda otuz lirâ dahi bakteriyoloji ᶜameliyâtına sarf olunması lâzım geleceğini söyledi.
Beşinci mâdde müdîri olduğu ᶜameliyâthânenin müdîriyet aylığının yüz otuz lirâya iblâğıyla memleket içinde kendisinin şuraya buraya gönderilmesinde ᶜaraba ve esbâb-ı nakliye ve tercümân ücretinin ve devâm-ı tedkîkat içün Avrupa'dan kitâb ve fünûn gazeteleri celbi masârifinin dahi işbu yüz otuz lirâ maᶜâşa dâhil olduğunu beyân etmiş ve şimdiki kontratosu mûcebince mûmâ-ileyhin aylığı yetmiş iki lirâ küsûr kuruş olup bu meblağ kendisine ve bâlâda zikr olunan masârifâta kifâyet etmediğinden bundan aşağı meblağla idâre mümkün olamayacağını söylemiştir.
Altıncı mâdde bu ᶜameliyâthânenin bâlâda zikr olunan masârifi ve maᶜâşları doğrudan doğruya kendisi vâsıtasıyla tesviye olunup ve bunun da ᶜOsmânlı Bankası tarafından bilâ-te'hîr tesviyesi,
Ve yedinci mâddede dahi kendisinin dört senelik kontrato edilmesiyle her senede altı hafta memleketine gitmek üzere me'zûn bulunması olup bu husûsların dahi tecrübesine göre mecbûru bulunduğu bi'l-ityân taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîlerinden müsâᶜade buyurulmadığı hâlde memleketine ᶜazîmetini istirhâm edeceğini beyân etmiş ve mezkûr Fransızca ᶜarîza da leffen takdîm-i pîş-gâh-ı ᶜâlî-i hazret-i şehriyârîleri kılınmış olmağla ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr ve'l-ihsân efendimiz hazretlerinindir.
Fî 8 Rebiᶜu'l-evvel 312 ve fî 27 Ağustos 310 [9 Eylül 1894 Pazar]
Kulları
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîleriden
Tophâne-i ᶜÂmire-i Mülûkâneleri Müşîri
Ve ᶜUmûm Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâneleri
Nâzırı Zeki

EK – CCCLXII: Y.A-HUS 309/73

1)Bâb-ı Âlî Dâ’ire-i Sadâret
Amedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1177

Çorlu’ya i^{c}zâm buyurulan Doktor Chantemesse tarafından oradaki hastalığa dâ’ir tanzîm ve isrâ kılınan rapor mündericâtına nazaran îcâb-ı hâlin icrâsıyla bu bâbda ne yapıldığının ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınması hakkında şeref-sâdır olup 23 Rebi^{c}u’l-evvel 312 târîhli tezkire-i husûsiye-i devletleriyle teblîğ kılınan emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfine tevfîkan sebk eden vesâyâya cevâben mûmâ-ileyh tarafından i^{c}tâ olunan raporda gösterildiği vechile şehrin vasatında vâki^{c} çeşmesi ve iki çeşmeye cârî su yoluna müsâdif mecrânın îsâl ve kasaba hâricinde belediyenin vâridât-ı cüz’iyesiyle münâsib ve ahâliden bir kısmının ihtiyâclarına kâfî olabilecek sûrette bir çeşme inşâsına mübâşeret olunacağını ve ciyâdet-i havaya mazarratı olacağı beyân kılınan Hazar ve Silahdâr Ağa derelerinin tathîr ve imlâsına muktezî mebâliğ hakkında da merkez-i vilâyetle muhâbere edilmekte bulunacağını ve musâbîn ile karâ-i mütecâvireye karşı ittihâzı lâzım gelen tedâbîr-i sıhhiye ve tanzîfeye kemâl-i dikkatle i^{c}tinâ edilmesini ve ifâdât-ı sâ’ireyi hâvî Çorlu Ka’im-makamlığından alınan telgraf-nâme sûreti manzûr-ı ^{c}âlî buyurulmak içün ^{c}arz ve takdîm ve mezkûr derelerin tathîri hakkındaki iş^{c}ârın tervîc ve is^{c}âfı ve mu^{c}âmelesinin tesrî^{c}i üzerine vilâyet-i celîlesine teblîğ ve terkîm kılınmıştır efendim.
Fî 26 Rebi^{c}u’l-evvel 312 ve fî 14 Eylûl 310 [27 Eylül 1894 Perşembe]
Sadr-ı A^{c}zâm ve Yâver-i Ekrem

2)
Çorlu Ka’im-makamlığından çekilen telgrafnâme sûretidir
C. 12 Eylûl 1310 Doktor Mösyö Chantemesse tarafından kemterlerine i^{c}tâ olunan rapor üzerine şehrin vasatında vâki^{c} Silahdâr Ağa Çeşmesi derhâl sedd olunarak bu çeşmeye cârî su yoluna müsâdif lağımlar dahi bi’l-ibtâl mûmâ-ileyhin ta^{c}rîfi vechiyle kasaba hâricinde ve belediyenin vâridât-ı cüz’iyesiyle mütenâsib olarak ahâliden bir kısmının ihtiyâclarına kâfî olabilecek sûrette bir çeşme inşâ edilmekte bulunacağı ve me^{c}a-mâ-fîh tedâbîr-i fenniye-i sıhhiyeye ^{c}â’id olup mûmâ-ileyh tarafından dermiyân olunan tanzîfât ve tathîrât-ı mukteziye dahi tamâmen icrâ ve ciyâdet-i havaya mazarratı olacağı tavsiye olunan Hazar ve Silahdâr Ağa derelerinin tathîr ve imlâsına sarfı muktezî mebâliğ hakkında da merkez-i vilâyetle muhâbere edilmekte bulunacağı ve şübheli hastalıktan musâb olanların melbûsât-ı verâ^{c}-ı şübhe eşyâları ihrâk ve bunların hâneleriyle bi’l-cümle mekâtib ve îcâb eden emâkin-i sâ’ire tebhîr malzemesiyle tathîr olunarak her türlü tedâbîr-i fenniye-i sıhhiyeye nihâyet derecede dikkat ve i^{c}tinâ edilmekte bulunacağı ve evvelce vuku^{c} bulan üç vukû^{c}âttan sonra yine biri şimendüfer ^{c}amelesinden ve dîgeri ^{c}amele-i merkumun akrabâsından olmak üzere bir kadın daha musâb olarak iki vukû^{c}ât zuhûra gelmiş ve hastalığın bidâyetinden bugüne kadar beş vukû^{c}ât olup bunlardan iki vefeyât ve ikisinin kesb-i ifâkat ederek hasta olduğu ^{c}arz olunan kadın elyevm taht-ı tedâvîde bulunup mezbûrenin ahvâl-i sıhhiyesi yolunda idüğü her yirmi dört sâ^{c}at zarfında tabîb tarafından i^{c}tâ olunan raporlardan anlaşılmakta ve bugün sâ^{c}at dörde kadar vukû^{c}ât zuhûr etmemiş olup musâbiyet tahakkuk edenlerin hâneleri elyevm kordon altında bulundurularak sâye-i şevket-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde her türlü ihtiyâclarının tesviye edilmekte bulunduğu ve kasaba ile istasyon ve karâ-i mülhaka ile kazâ-i mütecâvireye karşı ihtilâttan külliyen men^{c} ve kordon altına alınarak lehü’l-hamd şimdiki hâlde kasabaca sıhhat-i ^{c}umûmiye ber-kemâl olup da^{c}vât-ı hayriyet-âyât-ı cenâb-ı zıllullahi vird-i zebân-ı musâdakat edilmekte bulunmuş olduğu ^{c}arz olunur fermân.
Fî 13 Eylûl 310 [26 Eylül 1894 Çarşamba]
Çorlu Ka’im-makamı Nûrî

EK – CCCLXIII: Y.A-HUS 311/52

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1536

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'ün ba^{c}zan Bakteriyolojihâne'de geç vakte kadar çalışmağa mecbûr olup hâlbuki Topkapı Sarây-ı hümâyunu kapılarının sâcat on ikide kapandığından bahisle iştigâlât-ı fenniyesinin istilzâm edeceği müddetce mezkûr Bakteriyolojihânede kalıp ba^{c}de çıkabilmesine müsâ^{c}ade i^{c}tâsı Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden iş^{c}âr olunmuş ise de Sarây-ı hümâyûnun mahfûziyeti hakkında min-el-kadîm mevzû^{c} ve cârî olan usûlün tağyîri câ'iz olmadığından mûmâ-ileyhin zamân-ı meşgûliyetini usûl-i mezkûreye tevfîk etmesi zarûrî idüğünün münâsib sûretle kendisine tefhîmi cevâben tavsiye ve izbâr kılınmağla keyfiyetin hâk-i pây-i hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîden ^{c}arzı mütemennâdır efendim.
Fî 24 Rebi^{c}u'l-Ahir 312 ve fî 13 Teşrîn-i Evvel 310 [25 Ekim 1894 Perşembe]
Sadr-ı a^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

EK – CCCLXIV: Y.A-HUS 318/66

1)Bâb-ı ^{c}Âlî Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3009

Birkaç kolera vuku^{c}âtı zuhûr etmiş olan Ortaköy sularından aldırılıp Doktor Nikol'e gönderilen dört su numûnelerinin vibriyonları hâvî olup bunların kolera vibriyonu olup olmadıklarını anlamak içün her sekiz sâ^{c}atte mütevâliyen ve müte^{c}âkıben kültürler icrâsıyla tefrîk ve tecrîd edilmeleri lâzimeden olup hâlbuki her gün ^{c}ameliyâthâneyi mu^{c}ayyen sâ^{c}atte terk etmek mecbûriyetinde bulunmasına mebnî bu vibriyonların tefrîk ve tecrîdini te'mîn eylemesi kendisince mümkün olmadığına dâ'ir mûmâ-ileyh tarafından gönderilmiş olan raporun sûret-i tercemesi leffen irsâl olduğuna dâ'ir Şehremânet-i celîlesinden vârid olan tezkire melfûfuyla berâber ^{c}arz ve takdîm olunmağla mûmâ-ileyhe ^{c}ameliyâthânede istediği sâ^{c}ate kadar kalmağa mezûniyet i^{c}tâsı husûsunda her ne vechile emr u fermân buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz olunur efendim. Fî 4 Şa^{c}bân 312 ve fî 19 Kânûn-ı Sânî 310 [31 Ocak 1895 Perşembe]
Sadr-ı A^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

2) Şehremâneti Mektûbî Kalemi
^{c}Aded

Mösyö Nikol tarafından verilen raporun ^{c}aynen tercemesidir.

Yeni kolera vuku^{c}âtı zuhûr etmiş olan Ortaköy sularından dört ^{c}aded numûneyi ahz eyledim. İşbu dört numûneler dahi vibriyonları hâvî idüklerinden bu vibriyonların kolera vibriyonları olup olmadığını anlamak ve bunun içün de mezkûr vibriyonları tefrîk ve tecrîd eylemek lâzım geliyor. Bu tefrîk ve tecrîd ise ancak her sekiz sâ^{c}atte mütevâliyen ve müte^{c}âkıben kültürler icrâsı vâsıtasıyla mümkün olabiliyor. Hâlbuki her gün ^{c}ameliyâthâneyi mu^{c}ayyen vakitte terk edip gitmek mecbûriyetinde bulunduğumdan mezkûr vibriyonların tefrîk ve tecrîdini temîn etmek bendenizce mümkün değildir.

Taharriyâtım içün lâzım gelen zamânı elde eder isem netîcesi istîlâ'âttan tahaffuz içün bir ehemmiyet-i esâsiyeyi hâ'iz olan bu gibi tahlîlâtı hitâma îsâl edeceğime emînim ^{c}aksi takdîrde her ne vukû^{c} bulursa mes'ûliyeti kabûl etmem. Yine bunun içün ^{c}ameliyâthâneden çıkıp gitmeğe mecbûr bulunduğum bir zamâna müsâdif olan sâ^{c}at on ikide ahz eylediğim şibh-i gâ'itanın netîce-i mu^{c}âyenesini göndermeyeceğimden teşhîsde te'hir vâki^{c} olabilecektir. ^{c}Arz-ı ihtirâmât-ı mahsûs eylerim. Fî 29 Kânûn-ı Sânî 894 Akşam [29 Ocak 1895 Salı]
Nikol

3) Şehremâneti Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 607

Huzûr-ı Me'âl-i Mevfûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûzât-ı çâker-i kemîneleridir ki
Birkaç kolera vuku^{c}âtı zuhûr etmiş olan Ortaköy sularından aldırılıp Doktor Nikol'e gönderilen dört su numûnelerinin vibriyonları hâvî olup bunların kolera vibriyonu olup olmadıklarını anlamk içün her sekiz sâ^{c}atte mütevâliyen ve müte^{c}âkıben kültürler icrâsıyla tefrîk ve tecrîd edilmeleri lâzimeden olup hâlbuki her gün ^{c}ameliyâthâneyi mu^{c}ayyen sâ^{c}atte terk eylemek mecbûriyetinde bulunduğuna mebnî bu vibriyonarın tefrîk ve tecrîdini te'mîn eylemesi kendisince mümkün olmadığının beyânına ve ba^{c}zı ifâdeye dâ'ir gönderdiği raporun sûret-i mütercemesi leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 3 Şâ^{c}bân 312 ve fî 18 Kânûn-ı Sânî 310 [30 Ocak 1895 Çarşamba] Şehremîni

EK – CCCLXV: Y.A-HUS 319/64

Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ’ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3143

Koleradan musâb olanların ifrâzâtı berâ-yı tahlîl Mösyö Nikol’e gönderilmesi lüzûmu Doktor Marjeri tarafından ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınması üzerine îcâb-ı hâlin icrâsı hakkında irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sâdır olduğu tezkire-i husûsiye-i ^{c}âtufîleriyle teblîğ kılınmasına mebnî keyfiyet Şehremânet-i celîlesine lede’l-iş^{c}âr kolera hastalığı içün vukû^{c} bulan teşhîsât şübhe ve hatâdan berî olduğu gibi tedâbîr-i müttehize mûmâ-ileyh tarafından dahi muvâfık ve kâfî görülüp me^{c}a-mâ-fîh husûsî hastahânelerden mevâdd-ı gâ’ita gönderilmesi de iktizâ edenlere bildirildiğine dâ’ir hıfzü’s-sıhha-i ^{c}umûmiye komisyonundan tanzîm ve irsâl olunan mazbata leffen ^{c}arz ve takdîm kılındı efendim.
Fî 15 Şa^{c}bân 312 ve fî 29 Kânûn-ı Sânî 310 [11 Şubat 1895 Pazartesi]
Sadr-ı a^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

İşbu tezkirenin manzûr-ı ^{c}âlî buyurulduğu cevâben iş^{c}âr ve mazbata-i mezkûre i^{c}âdeten tisyâr kılınmıştır. Fî 22 Şa^{c}bân 312 [18 Şubat 1895 Pazartesi]

EK – CCCLXVI: Y.A-HUS 321/26

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3433

Mösyö Nikol'den alınan bir tezkirede kontratosu mûcebince bayrâma kadar olan me'zûniyet-i salâhiyetinden sarf-ı nazarla burada kuş palazı serumunu tedârik etmek içün kalmak istediği hâlde bakteriyoloji tedrîs eden şâkirdândan refâkatine almak istediği üç efendi verilmediğinden hidemâtının takdîr olunmadığını Mösyö Pasteur'e ifâde etmek üzere bu pazartesi günü Paris'e ^{c}azîmete karâr verdiği muharrer olmasıyla kendisine bir vesîle-i şikâyet verilmemiş olmak içün istediği efendilerin refâkatine i^{c}tâsı hakkında ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i celîlesine vesâyâ-yı lâzime îfâ olunmak bâbında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-südûr buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âliyesi infâz olunur efendim.
Fî 4 Ramazân 312 ve fî 17 Şubat 310 [1 Mart 1895 Cuma]
Sadr-ı a^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

Îcâbına bakılması sadârete yazılmıştır. Fî 17 Ramazân 312 [14 Mart 1895 Perşembe]

EK – CCCLXVII: Y.A-HUS 337/129

1)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
896

Kuş Palazı ^{c}Ameliyâthânesinin Ok Meydânı tarafında te'sîsi hakkında şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî hükm-i ^{c}âlîsine tevfîkan vukû^{c} bulan teblîğ üzerine ol bâbda mu^{c}allim Mösyö Nikol tarafından tanzîm ve Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire tesyîr olunan mezkûr 12 Rebi^{c}u'l-ahir 313 târîhli tezkire-i husûsiye-i senâverî ile ^{c}arz ve takdîm kılınmıştı. Nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan bu kere bi'l-vürûd leffen ma^{c}rûz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ olan tezkirede mezkûr ^{c}ameliyâthânenin mûmâ-ileyhin müzekkeresi vechile Nişantaşı'nda ibkası makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî olduğu hâlde hava gazı ve Terkos suyu isti^{c}mâli lâzım geleceği beyân olunmasına nazaran ol bâbda her ne sûretle emr u fermân buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunur efendim.
Fî 25 Rebi^{c}u'l-Ahir 313 ve fî 3 Teşrîn-i Evvel 311 [15 Ekim 1895 Salı]
Sadr-ı a^{c}zam Kâmil

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
^{c}Aded 40

Pîş-gâh-ı Sâmiye-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Kuş Palazı ^{c}Ameliyâthânesinin Ok Meydânı civârına nakli hakkında şeref-rîz-i sahîfe-i sünûh ve südûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı celîlesine nazaran Nişantaşı'nda kâ'in bakteriyoloji laboratuvarı içün hava gazıyla Terkos suyu mübâya^{c}asına el-yevm lüzûm olup olmadığının ^{c}arz ve inbâsını âmir makam-ı celîl-i vekâlet-penâhîlerinden şeref-vârid olan 10 Eylûl 311 târîhli ve altmış beş numerolu tezkire-i sâmiye-i me'al-i ^{c}âlîsi karîn-i müdrike-i keminânem oldu mezkûr bakteriyoloji laboratuvarının Ok Meydânı'na nakli muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden bulunduğu mübelliğ olan 7 Eylûl 311 târîhli ve altmış iki numerolu dîger tezkire-i sâmiyeye cevâben mütecâsir-i takdîm olduğum 14 Eylûl 311 târîhli ve otuz sekiz numerolu tezkire-i çâkerânemde ^{c}arz ve inbâ olunduğu üzere Mösyö Nikol cânibinden verilen müzekkere-i mufassala mündericâtı vechile mebhûsun-^{c}anh laboratuvarın kemâkân Nişantaşı'nda ibkası makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulduğu takdîrde ber-mûceb ^{c}arz ve iş^{c}âr-ı sâbık hava gazıyla Terkos suyu isâlesi ve teshînât-ı mukteziye icrâsı lâzım geleceği tabî^{c}i ve Ok Meydânı'na nakl ettirilmesi rehîn-i tasvîb-i ^{c}âlî buyurulduğu hâlde hava gazıyla Terkos suyuna ve teshîne hâcet kalmayacağı bedîhî bulunmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 16 Rebi^{c}u'l-ahir 313 ve fî 22 Eylûl 311 [6 Ekim 1895 Pazar]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CCCLXVIII: Y.A-HUS 352/130

1)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3098

Müteveffâ Pasteur'ün tezkîr-i nâmı içün Paris'te rekz olunacak heykelden dolayı memâlik-i şâhânede dahi i^{c}âne cem^{c} olunmak üzere ihdâs ve vezâ'ifinin teshîli Fransa Sefâretinden iltimâs olunan komite hakkında sebk eden istifsâra cevâben mezkûr i^{c}ânenin sefâretin himâyesi tahtında cem^{c} edileceği gibi masârif-i mezkûrenin de cüzʾî bir şey olacağı cihetle tervîci münâsib olacağına dâ'ir Hâriciye Nezâret-i celîlesinden meb^{c}ûs tezkire leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmağın ol bâbda her ne vechile emr u fermân buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz olunur efendim.
Fî 27 Zilhicce 313 ve fî 28 Mayıs 312 [9 Haziran 1896 Salı]
Sadr-ı a^{c}zam

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded 1194

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir
Müteveffâ Pasteur'ün tezkîr-i nâmı zımnında Paris'te rekz olunacak heykel içün memâlik-i şâhânede dahi i^{c}âne cem^{c} olunmak üzere ihdâs ve vezâ'ifinin teshîli Fransa Sefâretinden iltimâs olunan komite hakkındaki mütâla^{c}a-i ^{c}âcizînin ^{c}arz ve izbârı ifâdesini şâmil cevâben resîde-i dest-i ta^{c}zîm olan 30 Zilka^{c}ade 313 târîhli ve üç yüz altmış üç numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri mütâla^{c}a-güzâr-ı ^{c}âcizî olmuş ve cânib-i sefâretten bu bâbda evvelce verilen takrîr mütâla^{c}asından anlaşıldığı üzere mezkûr i^{c}âne sefâretin himâyesi tahtında cem^{c} edileceği gibi zâten bir heykel masârifine karşılık ve mikdârda cüz'î bir şey olacağı cihetle işbu teşebbüsün müsâ^{c}ade-kârâna telakkîsi lâzım geleceği ve Pasteur'ün hidemât ve icrâ'ât-ı fenniyesinden memâlik-i şâhânece dahi istifâde edilmiş olmasına nazaran i^{c}âneye cenâb-ı hükûmet-i seniyyeden dahi iştirâk buyurulması münâsib olacağı lede'l-muhâbere istişâre olmasından ifâde kılınmış olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 25 Zilhicce 1313 ve fî 26 Mayıs 312 [7 Haziran 1896 Pazar]
Hâriciye Nâzırı

EK – CCCLXIX: Y.A-HUS 406/51

1)Bâb-ı ᶜÂlî Dâ'ire-i Sadâret
Amedî-yi Duyûn-ı Hümâyûn
62

İzmir'de bir yahûdîde zuhûr eden şübheli hastalığın vebâ olmadığına kanâᶜat hâsıl olmuş ise de hakîkat-i hâlin tamâmiyle tezâhürü İzmir'e gönderilmiş olan Bakteriyoloji[hâne]-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol'ün icrâ edeceği tedkîkat netîcesine taᶜlîk edildiğine dâ'ir Sıhhiye Nezâret-i celîlesinden tevârüd eden tezkire ᶜarz ve takdîm kılındı efendim.
Fî 11 Muharrem 318 ve fî 27 Nisân 316 [11 Mayıs 1900 Cuma]
Sadr-ı Aᶜzam

2)Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye Tahrîrât Odası
ᶜAded 38

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir
İzmir'de bir yahûdîde şübheli vebâ ᶜalâ'imi görülmesi üzerine merkum yahûdî taht-ı tecrîde alınarak hakkında mahallince tedâbîr-i lâzimeye teşebbüs olunmuş ve işbu hastanın muᶜâyenesiyle hakîkat-i hâlin tezâhür ettirilmesi zımnında Dersaᶜâdet'ten karantinalar müfettiş-i ᶜumûmîsi saᶜâdetlü Koçoni Efendi hazretleriyle Bakteriyolojihâne-i Şâhâne etıbbâsından binbaşı doktor rifᶜatlü Nûrî Bey İzmir'e iᶜzâm kılınmış olduğu ve böyle şübheli bir hâl üzerine İzmir şehrinin bulaşık tutulması lâzım gelmeyip fakat tedâbîr-i ihtiyâtiyeye riᶜâyeten İzmir'den berren ve bahren çıkacak yolcuların evvel-emirde ᶜale'l-infirâd muᶜâyene-i tıbbiyeye tâbiᶜ tutulduktan sonra ilk uğrakları merâkiz-i sıhhiye-i tıbbiyede dahi be-tekrâr etıbbâ-yı sıhhiye tarafından kemâl-i dikkatle muᶜâyene edilmesine ve bunlardan Dersaᶜâdet'e geleceklerin Bahr-i Sefîd boğazında ikinci ve Haliç ve Dersaᶜâdet'e vusûllerinde dahi üçüncü defᶜa muᶜâyene-i lâzimelerinin icrâsına ve teferruᶜât-ı sâ'iresine Meclis-i Sıhhiyece karâr verildiği 25 Nisân 316 târîhli ve otuz beş numerolu tezkire-i ᶜâcizânemle ᶜarz ve işᶜâr kılınmıştı. 26 Nisân 316 târîhiyle müfettiş-i ᶜumûmî-i müşârü'n-ileyh tarafından İzmir'den bugün alınan telgrafnâmede ihtilâttan menᶜ-i katᶜî altına alınmış olan merkum hasta yahûdî muᶜâyene olundukta görülen ᶜalâ'ime nazaran hastalığının vebâ olmadığı ve mezbûrun kasığında birkaç sene mukaddem yine böyle bir şişkinlik hâsıl olduğu evvelce kendisini tedâvî eden tabîb tarafından ifâde edildiği ve ᶜalâ'im-i ᶜumûmiyesinde gereği gibi ehvenlik husûle geldiği ve bu hastalık merkumda on iki günden beri vukûᶜa gelmiş olup sâkin olduğu zemînlik gibi bir yerden çıkmak muᶜtâdı olmaması hasebiyle hiçbir kimse ile ihtilât etmediği ve aşısı ihrâk ve ikamet ettiği mahall dahi tathîr ve tebhîr edilerek kapattırıldığı bildirilmiş ve keyfiyet bugün fevk-al-ᶜâde sûretle inᶜikad eden meclis-i mezkûrca ᶜarîz ve ᶜamîk müzâkere olundukta merkum mûsevînin on iki günden beri hasta olması ve kasığındaki şişkinliğin (bubo) denilen gudde-i vebâ'iye olmayıp (flegmon) taᶜbîr olunan çıban nevᶜinden bulunması hastalığının vebâ olmadığına fennen kanâᶜat hâsıl ettirmekte ise de li-ecli'l-tedkîkat İzmir'e ᶜazîmet etmiş olan Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol'ün icrâ edeceği tedkîkat-ı bakteriyoloji netîcesine kadar İzmir mevâridâtı hakkında mevzûᶜ olan sâlifü'l-ᶜarz muᶜâyene-i tıbbiyenin ihtiyâta riᶜâyeten ibkası ve mûmâ-ileyh Nikol'ün îfâ edeceği tedkîkat netîcesi müşârü'n-ileyh Koçoni Efendi'nin işᶜâr-ı vâkıᶜını yaᶜnî bu hastalığın vebâ olmadığını te'yîd eylediği hâlde tedâbîr-i mezkûrenin derhâl lağvı hakkında idâre-i sıhhiyeye me'zûniyet iᶜtâsı husûslarına karâr verilmiş olmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 11 Muharrem 1318 ve fî 27 Nisân 1316 [11 Mayıs 1900 Cuma] Sıhhiye Nâzırı

EK – CCCLXX: Y.A-HUS 418/94

1)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
490

Vebâ hastalığını mahv u izâleye muktedir olduğunu beyân edip Dersaᶜâdet'e celbi irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mukteza-yı ᶜâlîsinden olan Doktor Grifit'in yazmış olduğu bir tezkireden tebdîl-i fikr etmiş olduğu anlaşılmakta ve çünkü Dersaᶜâdet'e ᶜazîmet içün peşîn iki bin İngiliz Lirâsı ücret ve seksen lirâ harcırâh istemekte ve Dersaᶜâdet'e gelmeksizin hidmet edecek olur ise peşîn beş yüz İngiliz Lirâsı ücret taleb etmekte olduğuna ve mezkûr hastalık hakkındaki keşfiyâtını İngiltere Hükûmeti'ne teblîğ etmemiş idüğüne ve taleb-i taᶜlîmâta dâ'ir Londra Sefâret-i seniyyesinden gelen telgrafnâme tercemesi Hâriciye Nezâret-i celîlesinin tezkiresiyle berâber ᶜarz ve takdîm kılındı efendim.
Fî 25 Rebiᶜu'l-ahir 319 ve fî 28 Temmûz 317 [11 Ağustos 1901 Pazar]
Sadr-ı Aᶜzam

2)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Mektûbî Kalemi
ᶜAded 1292

Huzûr-ı Sâmî-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir
Vebâyı mahv u izâleye muktedir olduğundan bahisle tensîb olduğu hâlde Dersaᶜâdet'e gelerek ᶜarz-ı hidmet edeceğini işᶜâr eden ve hemân harcırâhı iᶜtâ ve irsâl olunarak Dersaᶜâdet'e celbi şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ᶜâlîsinden bulunan Doktor Grifit'in üç dört güne kadar Londra'dan çıkıp çıkamayacağı hakkında maᶜlûmât vereceğini vaᶜad eylediğine ve baᶜzı ifâdâta dâ'ir Londra Sefîri devletlü paşa hazretlerinden alınan telgrafnâmenin tercemesi 20 Rebiᶜu'l-ahir 319 târîhli tezkire-i ᶜâcizîyle takdîm kılınmıştı. Karîben Dersaᶜâdet'e ᶜazîmete muvâfakat etmiş ve yevm-i ᶜazîmetini bildireceğini vaᶜad eylemiş olan mûmâ-ileyh doktordan alınan bir tezkirede kendisinin tebdîl-i fikr eylemiş olduğu anlaşılmakta olup zîrâ mûmâ-ileyh hükûmet-i seniyyece taᶜyîn-i ücret edilmemiş olduğundan bahisle Dersaᶜâdet'e ᶜazîmet içün ber-vech-i peşîn iki bin İngiliz Lirâsı ücret ve seksen lirâ da harcırâh taleb ve Londra'dan infikâk etmeksizin yaᶜnî Dersaᶜâdet'e gelmeksizin hükûmet-i seniyyeye hidmet edebilecek ise o hâlde peşîn te'diye olunmak üzere beş yüz İngiliz Lirâsı ücretle iktifâ edeceğini ve vebâ hakkındaki tedkîkatıyla hastalığın sûret-i tedâvîsine ve memâlik-i şâhânede ittihâzı îcâb eden tedâbîr-i sıhhiyeye dâ'ir Londra'dan hükûmet-i seniyyeye mükemmel bir rapor irsâl edebileceğini ᶜilâveten beyân ve tarz-ı tedâvîsi telkîh-i serum usûlü olmayıp ᶜOsmânlı etıbbâsı tarafından bi'l-suhûle tatbîk edilebilecek sûrette idüğünü dermiyân eylemekte olduğunu ve işin bu sûretle tagayyür eylediğinden kendisine cevâb vermezden evvel taᶜlîmâta intizâr olunduğunu ve keşfiyâtını Hindistan'da ᶜillet-i vebânın mahv u izâlesine kemâl-i keremi ile çalışmakta olan İngiltere Hükûmeti'ne teblîğ edip etmediği mûmâ-ileyh doktordan su'al olundukta hiçbir sebeb-i maᶜkûl dermiyân etmeyerek bunu yapmadığını beyân eylemiş olup bu cihetle de şâyân-ı dikkat bulunduğunu tezekkür sefîr-i müşârü'n-ileyhâdan zeylen ahz olunan 6 Ağustos 901 târîhli ve 333

numerolu telgrafnâmenin tercemesi dahi leffen ^{c}arz ve tesyîr olunmağla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 21 Rebi^{c}u'l-ahir 319 ve fî 25 Temmûz 317 [7 Ağustos 1901 Çarşamba]
Hâriciye Nâzırı

3)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Terceme Odası
^{c}Aded

Hâriciye Nezâretine 6 Ağustos 901 târîhiyle Londra Sefâret-i seniyyesinden vârid olan 333 numerolu telgrafnâmenin tercemesi sûretidir.

Üç yüz otuz bir numerolu telgrafnâme-i ^{c}âcizâneme zeyldir.
Karîben Dersa^{c}âdet'e ^{c}azîmete muvâfakat etmiş ve yevm-i ^{c}azîmetini bendenize bildireceğini va^{c}ad eylemiş olan Doktor Grifit'ten şimdi aldığım bir tezkirede mûmâ-ileyhin tebdîl-i fikr eylemiş olduğu anlaşılıyor. Zîrâ mûmâ-ileyh hükûmet-i seniyyece ta^{c}yîn-i ücret edilmemiş olduğundan bahisle Dersa^{c}âdet'e ^{c}azîmet içün ber-vech-i peşîn iki bin İngiliz Lirâsı ücret ve seksen lirâ da harcırâh taleb ediyor. Londra'dan infikâk etmeksizin ya^{c}nî Dersa^{c}âdet'e gitmeksizin hükûmet-i seniyyeye hidmet edebilecek ise o hâlde ber-vech-i peşîn te'diye olunmak üzere beş yüz İngiliz Lirâsı ücretle iktifâ edeceğini ve vebâ hakkındaki tedkîkatıyla hastalığın sûret-i tedâvîsine ve memâlik-i şâhânede ittihâzı îcâb eden tedâbîr-i sıhhiyeye dâ'ir Londra'dan hükûmet-i seniyyeye mükemmel bir rapor irsâl edebileceğini ^{c}ilâveten beyân ve tarz-ı tedâvîsi telkîh-i serum usûlü olmayıp ^{c}Osmânlı etıbbâsı tarafından bi'l-suhûle tatbîk olunabilecek sûrette idügünü dermiyân eyliyor. İş şu sûretle tagayyür eylediğinden kendisine cevâb vermezden evvel ma^{c}lûmât-ı ^{c}aliyye-i âsafânelerine intizâr eder ve şurasını da ^{c}arz etmeği vazîfeden ^{c}add eylerim ki keşfiyâtını Hindistan'da ^{c}illet-i vebânın mahv u izâlesine kemâl-i keremi ile çalışmakta olan İngiltere Hükûmeti'ne teblîğ edip etmediğini doktor-ı mûmâ-ileyhden su'al eylediğimde hiçbir sebeb-i ma^{c}kûl dermiyân etmeyerek bunu yapmadığını beyân eylemiştir ki bu cihetle de şâyân-ı dikkat olduğu i^{c}tikadındayım.

EK – CCCLXXI: Y.A-HUS 424/32

1)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Amedî-yi Duyûn-ı Hümâyûn
1188

Nişantaşı'nda kâ'in Bakteriyolojihânede i^{c}mâl ve istihzârına müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne-i şâyân buyurulan mazârr-ı tifo serumunun iki seneye kadar istihzâr olacağına ve Paris'teki Institut Pasteur'den sonra mezkûr Bakteriyolojihâne işbu serumun istihzârı husûsunda birincilik şerefini ihrâz edileceğine dâ'ir Mösyö Paul Remlinger tarafından vâki^c olan beyânâtı hâvî Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden alınan tezkire manzûr-ı ^{c}âlî buyurulmak üzere leffen ^{c}arz ve takdîm kılındı efendim.
Fî 11 Şevval 319 ve fî 8 Kânûn-ı Sânî 317 [21 Ocak 1902 Salı]
Sadr-ı A^{c}zam
Sa^{c}îd

2)
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâreti
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne
Tahrîrât Kalemi
^{c}Aded 42

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Mazârr-ı tifo serumunun Nişantaşı'nda kâ'in Bakteriyolojihâne-i Şâhânede i^{c}mâl ve istihzârına müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî erzân buyurulmuş ve bu serumun usûl-i istihzârı dîgerlerinden müstesnâ olmak üzere pek mürîr-i zamâna muhtâc ve o nebze müşkülâtı dâ^{c}î olup bununla berâber ancak bir mesâ^{c}î-yi dâ'ire nicesinde iki seneye kadar istihzârının resîde-i hadd-i hitâm olacağından ve Paris Hastahânelerinde hâl-i hâzırda tecrübe edilen serumun mu^{c}allim Chantemesse'in altı senelik bir semere-i sa^{c}yi olup mea^c-mâ-fîh mu^{c}allim-i mûmâ-ileyhin keşf-i mezkûru ma^{c}lûm olduğu günden i^{c}tibâren tecrübeye mübâşeret etmiş ve mârrü'l-zikr hummâ-yı tifo'îye mikrobuna ^{c}â'id kâffe-i husûsâtta da ötedenberi ihtisâsı bulunmuş olduğundan bahisle Paris'teki Institut Pasteur'den sonra mezkûr Bakteriyolojihâne-i Şâhânede işbu serumun istihzârı husûsunda birincilik şerefini ihrâz ile mübâhî bulunacağı cihetle keyfiyetin ol vechile ^{c}atabe-i ^{c}ulyâ kılınmış sâlifü'l-zikr Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Mösyö Paul Remlinger tarafından meb^{c}ûs tezkirede izbâr kılınmış olduğunun Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye ifâdesiyle ^{c}arz ve beyânına ictisâr olunmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 28 Ramazân 319 ve fî 26 Kânûn-ı Evvel 317 [8 Ocak 1902 Çarşamba]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CCCLXXII: Y.A-RES 108/63

1)
Bâb-ı ᶜÂlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1498

ᶜAtûfetlü Efendim Hazretleri
Vebâ serumu ve Haffkine usûlüyle taᶜkîm olunan kültür aşısı istihzârâtı içün ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn Şişli civârında ᶜİzzet Paşa Çiftliği'nde yapılacak ᶜameliyâthânenin masârif-i inşâ'iyesinin sûret-i tesviyesi hakkında cereyân eden müzâkerâtın netîcesini şâmiş Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâdan tanzîm olunan mazbata melfûflarıyla ᶜarz ve takdîm olunmuş olmağla mündericâtı hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise hükm-i celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.
Fî 17 Cemâdiye'l-evvel 318 / 30 Ağustos 316 [12 Eylül 1900 Çarşamba]
Sadr-ı Aᶜzam

2)
Bâb-ı ᶜÂlî
Meclis-i Mahsûs
1498

Vebâ serumu ve Haffkine usûlüyle taᶜkîm olunan kültür aşısı istihzârâtı içün îcâb eden âlât ve edevât ve hayvânât ve sâ'irenin tedâriki zımnında bir defᶜalık lüzûm gösterilen bin lirânın ve me'mûrîn ve hademe maᶜâşlarıyla sâ'ire içün şehrî yüz yirmi lirânın Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin Mülkiye tahsîsâtına ᶜilâveten tesviyesi ve Şişli civârında ᶜİzzet Paşa Çiftliği nâm mahallde yapılacak ᶜameliyâthâne içün masârif-i inşâ'iye olarak tahmîn edilen otuz bin lirâdan onbeş bin lirâsının işbu ᶜameliyâthânede istihzâr edilecek vebâ-i bakarî serumu ile cemre aşısının füruhtundan mu'ahharan hâsıl olacak vâridâttan te'diye edilmek üzere Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresince avans sûretiyle iᶜtâsına karâr verilmiş olduğundan işbu on beş bin lirâ ol vechile alınmak ve Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâretinden taᶜahhüd olunmuş olan beş bin lirâ da nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan istîfâ olunmak ve üst tarafı dahi başkaca tedârik ve iᶜtâ kılınmak üzere evvel-emirde dâ'ire-i ᶜaskeriyece işbu ᶜameliyâthânenin ne sûretle inşâsı iktizâ edeceği ve ne mikdâr masrafla vucûda geleceği keşf ve tahmîn ve resim ve planları tanzîm ettirilerek Bâb-ı ᶜÂlîye gönderilmesi husûslarına meclis-i ᶜâcizânemiz karârıyla bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurularak taraf-ı Serᶜaskerîye ve Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne ve Mâliye Nezâretlerine icrâ-yı teblîgât olunmuş idi. Ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne ᶜİzzet Paşa Çiftliği denilen mahallde vaktiyle taraf-ı eşref-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden Dersaᶜâdet Sergisi'nin inşâsiyün ihsân buyurulan mahallin bir kısmında yapılacak mârrü'z-zikr Bakteriyolojihâne içün Doktor Nikol'ün taᶜrîfi dâ'iresinde miᶜmâr Valori ve Deranko tarafından tanzîm olunup taraf-ı Serᶜaskerîye bâ-tezkire gönderilen ve Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâda görülen iki kıtᶜa ………resim ve plan ile keşif defteri üzerine Tophâne-i ᶜÂmire Ebniye Komisyonunca dahi keşfiyât-ı lâzimenin icrâsı ber-mûceb-i karâr Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyeti'ne teblîğ olunarak alınan cevâbda mezkûr ᶜameliyâthânenin Mecîdî on dokuz kuruş hesâbıyla iki milyon yetmiş bir bin yetmiş iki kuruş masrafla vucûda geleceğini mutazammın tanzîm kılınan defterin gönderildiği işᶜâr kılınmış ve mezkûr Bakteriyolojihâne'nin inşâsı esâsen irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîye müstenid bulunmuş olduğundan hitâm-ı inşâ'âtta keşf-i sânînin bi'l-icrâ ᶜale'l-usûl musaddak defteri gönderilmek üzere mezkûr

Bakteriyolojihâne resim ve keşfi mûcebince inşâsı ve Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâre Meclisi re'isi Mösyö Berje tarafından ahîren i^{c}tâ kılınan muhtıraya nazaran masârif-i inşâ'iye içün mu'ahharan hâsıl olacak ba^{c}zı vâridâttan te'diye olunmak üzere tesviyesi ta^{c}ahhüd edilen on beş bin lirânın i^{c}tâsınca Bakteriyolojihânenin Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresi tarafından verilecek ba^{c}zı evâmiri bilâ-ücret îfâ etmesi ve masârif-i inşâ'iyenin kontrol edilmiş gibi şâyân-ı kabûl olmayan bir takım şerâ'it dermiyân edilmekte olup meblağ-ı mezbûrun böyle şerâ'it tahtında alınması câ'iz olmamasıyla bundan sarf-ı nazarla masârif-i mezkûreye mahsûben Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâreti vâridâtından verilecek beş bin lirânın on bin lirâya iblâğı ve üst tarafının dahi beş altı ay zarfında maktan Hazîne-i celîle-i mâliyeden te'diyesi ile Bakteriyolojihânenin inşâsı daha münâsib olacağından ol vechile îfâ-yı muktezâsının taraf-ı Ser^{c}askerîye ve Mâliye ve Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâretlerine havâlesi tezekkür ve mezkûr tezkireler evrâk-ı melfûfe ile me^{c}an ^{c}arz ve takdîm kılındı ise de ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 17 Cemâdiye'l-evvel 318 ve fî 30 Ağustos 316 [12 Eylül 1900 Çarşamba]
[İmzalar]

5)
Makam-ı Ser^{c}askerî
İstihkâm ve İnşâ'ât Dâ'iresi
325

Ma^{c}rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki
Şeref-vârid olan fî 6 Haziran 316 târîh ve üç yüz altmış iki numerolu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle teblîğ buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı ^{c}âlîsi vechile Şişli civârında ^{c}İzzet Paşa Çiftliği denilen mahallde vaktiyle taraf-ı eşref-i cenâb-ı mülûkâneden Dersa^{c}âdet Sergisi'nin inşâsiyçün ihsân buyurulan mahallin bir kısmında yapılacak Bakteriyolojihâne içün Doktor Nikol'ün ta^{c}rîfi dâ'iresinde mi^{c}mâr Mösyö Valori ve Deranko tarafından tanzîm olunan iki kıt^{c}a ……musaddak resim ve plan ile Fransızca keşif defteri sûret-i mütercemesiyle berâber leffen takdîm-i huzûr-ı sâmî-i sadâret-penâhîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 13 Rebi^{c}u'l-evvel 318 ve fî 27 Haziran 316 [11 Temmuz 1900 Çarşamba]
Ser^{c}asker Rızâ

6)
Fermân-ı sâmîlerine imtisâlen Şişli civârında ^{c}İzzet Paşa Çiftliği nâm mahallde te'sîsi mukarrer olan Bakteriyolojihâne içün Doktor Nikol ile tanzîm olunan plana tevfîkan keşfi bi'l-icrâ iki milyon yetmiş bir bin yetmiş iki kuruş sarfıyla vucûda geleceği anlaşılmasına ve ol bâbda terkîm kılınan keşf-i evvel defteri ile mezkûr plan ve evrâk-ı sâ'iresi matviyyen ^{c}arz ve takdîm kılınmış ve icrâ-yı îcâbı mücerred-i re'y-i ^{c}âlî-yi fahîmânelerine vâbeste bulunmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 7 Ağustos 316 [20 Ağustos 1900 Pazartesi]

7)

Muhtıra

Memâlik-i mahrûse-i şâhânenin başlıca metâlib-i servetinden bulunan mahsûlât ve hayvânât ve ……. müddet-i medîdeden beri ^{c}ârız olan ^{c}ilel ve emrâzın te'mîn-i tedâvîsi zımnında bir bakteriyolojihâne inşâsı husûsuna Duyûn-ı ^{c}Umûmiye Meclis İdâresince ibrâz-ı mu^{c}âvenet olunmuş ol bâbda Zirâ^{c}at-ı celîlesinden mürsel tezkire ile Doktor Nikol tarafından verilen lâyihanın leffiyle komiser sa^{c}âdetlü Şefik Bey cânibinden vârid olan ve sûreti mezkûr tezkire ve

lâyiha sûretleriyle berâber işbu muhtıraya melfûf olan 11/24 Nisan 1316 târîhli tezkirede iltimâs buyurulmuş idi. Zirâᶜat Nezâret-i celîlesinin zikr olunan tezkiresi me'alinden müstebân buyurulacağı vechile mezkûr bakteriyoloji masârif-i inşâ'iyesinin Duyûn-ı ᶜUmûmiye meclis idâresince nezâret-i müşârü'n-ileyhâ ile müştereken derᶜuhde edilmesi zımnında îcâb eden on beş bin lirânın ileride Bakteriyolojihânenin vâkiᶜ olacak hâsılâtından te'diye olunmak üzere idâre-i mezkûrece iᶜtâsı teklîf buyurulmuş olmağla meclis-i idâre menâfîᶜ-i ᶜumûmiyeye müteᶜallik bi'l-cümle husûsâtın tervîcine ne derece hâdim olduğunu ……. isbâta medâr olmak üzere Zirâᶜat Nezâret-i celîlesine şerâ'it-i âtî ile on beş bin lirâ ikrâzına muvafakat eylemiş idi:

"Evvelâ Doktor Nikol'ün lâyihasında gerek müdâfaᶜa-i memlekete hidmet-i ᶜarz feresin ve gerek aᶜşâr ve ağnâma teksîren hayvânât-ı ganemiyenin muhâfazası nokta-i nazarından münceric olan ve bi'l-hâssa Duyûn-ı ᶜUmûmiyeye müteᶜallik eden fevâ'idden başka Bakteriyolojihânece bağcılığa ᶜâ'id kâffe-i mesâ'ilin tedkîkat-ı mahsûsasıyla iştigâl edilecek ve mahsûl yetiştirilmek usûlünce lüzûm görünecek kâffe-i ıslâhâtın icrâsı bâbında bilâ-ücret Duyûn-ı ᶜUmûmiye idâresinin emrini îfâya hâzır ve âmâde bulunacaktır."

"Sâniyen Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresi tarafından avans edilecek olan mezkûr on beş bin lirâ ancak Zirâᶜat Nezâret-i celîlesinin mü'essese-i mebhûs inşâ'âtını ikmâl ve idâresini teşkîl içün o mikdâra müsâvî bir meblağ tedârik etmiş olduğunu beyân eylediği takdîrde iᶜtâ olunacaktır."

"Sâlisen Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresi ihdâsı mutasavver olan Bakteriyolojihânenin inşâ'âtına müteᶜallik plan ve keşif defterinin tanzîmine ve tanzîmât ve tertîbât-ı dâhiliyesi teferruᶜâtına müdâhaleye hakkı olamayacak ise de kendisine bu bâbda kabl-el-icrâ'ât maᶜlûmât verilecek ve te'diyâtı avans bedeline bâliğ oluncaya kadar tedrîcen ve faturalarının ibrâzı mukabilinde îfâ edecek ve işbu faturaların tahkîk-i mündericâtına selahiyet-dâr olacaktır."

İmdi Duyûn-ı ᶜUmûmiye İdâresi Zirâᶜat Nezâret-i celîlesinin teklîf-i vâkıᶜına muvaffakiyet eylediği zamândan beri hiçbir te'diyâtta bulunmamıştır ki bu hâl bâlâda beyân olunan şerâ'itten hiçbirinin îfâ edilmemiş olmasından ileri gelmiştir. Şerâ'it-i mezkûreden şarbon hastalığı mâdde-i mülakkahasına ᶜâ'id olan kısmı hakkında ahîren husûl-i itlâfa ihrâz-ı muvaffakiyet edilmiş ise de dîgerleri henüz îfâ edilmemiş olduğundan bunların icrâsından evvel hiçbir te'diyâtta bulunulamayacağı derkârdır.

8)

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne

ᶜAded

Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâret-i celîlesinin huzûr-ı sâmî-i sadâret-penâhîye takdîm olunan 115 ᶜaded ve 1 Temmûz 316 târîhli tezkiresinin me'ali maᶜlûm-ı ᶜâcizî oldu.

Şarbon mâdde-i mülakkahasının keşf ve ihtirâᶜ hakkı Pasteur Dârü'l-ᶜameliyâtına ᶜâ'id olup şimdiki hâlde bu husûsta teşekkül eden bir kumpanyanın yed-i inhisârındadır. İşbu mâdde-i mülakkahanın memâlik-i mahrûse-i şâhânedeki hayvânât-ı ganemiye ve bakariyeye tatbîki takarrür etmesiyle ne sûretle iᶜmâl olunduğunu beyân ve aşı mayasının iᶜtâsıyla buraca istihzâr ve istiᶜmâline muvâfakat olunması içün Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâret-i celîlesinin talebi üzerine ᶜâcizleriyle mezkûr kumpanya beyninde cereyân eden muhâberât netîcesinde hakk-ı imtiyâz mukabilinde elli bin frank ile tatbîk olunacak mâddenin beher dozu (sertibi?) içün bir santim taleb olunmuştur.

Evvelce bilâ-kayd mezkûr mâdde-i mülakkahanın iᶜmâline âmâdeyim diye ifâde etmiş bulunduğuma dâ'ir metn-i tezkirede dermiyân olunan nezâret-i müşârü'n-ileyhânın iddiᶜâsı hilâf-ı vâkiᶜ olup zîrâ böyle bir ifâdede bulunmaklığım içün aşının sûret-i iᶜmâline vukûfum lâzım gelir hâlbuki aşının istihzârı keyfiyeti kumpanyaca mektûm tutulmaktadır.

İnşâ'ât mes'elesine gelince bunun şarbon mâdde-i mülakkahasına cihet-i taᶜalluku yoktur. Çünkü Duyûn-ı ᶜUmûmiye-i ᶜOsmâniye İdâresi cânibinden iᶜtâsı taᶜahhüd olunan avans nezâretin

iddiᶜâsı vechile şarbon aşısına mahsûs olmayıp der-dest-i istihzâr bulunan kuş palazı ve vebâ-i bakarî serumlarının derece-i kâfiyede yetiştirilmesine tüberkülin ve mallein gibi mürekkebât-ı fenniyenin istihsâliyle emrâz-ı hayvâniyeye ve bağ ve nebâtâta müteᶜallik husûsât ve ipek böcekçiliği ve bâ-husûs mevâdd-ı ku'ûliyenin ihtimârât üzerine mü'esses Pasteur'ün keşfiyât-ı mühimmesi usûllerin tatbîk ve taᶜmîmine ve bu yüzden sanâyiᶜ-i mahalliyenin terakkisine hidmet etmek maksadına müsteniddir.

Bir de vebâ serumunun istihzârı mes'elesi vardır ki derece-i ehemmiyeti müstağni-i ᶜarz ve îzâhdır. Hudâ-negerde ᶜillet-i müstevliye-i mezkûre bu taraflarda hüküm-fermâ olduğu takdîrde Paris'ten celb olunup ihtiyâten bulundurulan birkaç şişeden başka elde serum yoktur. Mezkûr serumun bir ân evvel iᶜmâline teşebbüs olunması muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâneden bulunduğundan ve bunun şimdilik bulunduğumuz dâ'irede istihzârı gayr-i kabil olup inşâ olunacak mahallde evvel-be-evvel vebâ serumu dâ'iresinin vücûda getirilmesi muktezî idüğünden ve dîger taraftan inşâ'ât mevsimi geçmekte olduğundan îfâ-yı muktezâsı merhûn-ı re'y-i ᶜâlîleridir fermân. Fî 5 Temmûz 316 [18 Temmuz 1900 Çarşamba]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri

Doktor Nikol

9)

Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyeti

Mektûbî Kalemi

ᶜAded 65

Maᶜrûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Şişli civârında ᶜİzzet Paşa Çiftliği denilen mahallde vaktiyle taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden Dersaᶜâdet Sergisi'nin inşâsı içün ihsân buyurulan mahallin bir kısmında te'sîsi mukarrer olan Bakteriyolojihâne içün Doktor Nikol'ün taᶜrîfi dâ'iresinde miᶜmâr Mösyö Valori ve Deranko taraflarından tanzîm olunan iki kıtᶜa resim ve plan ile keşif defteri tercemesinin gönderildiğine dâ'ir taraf-ı vâlâ-yı Serᶜaskerîden ve bu bâbda baᶜzı ifâdeyi hâvî Ormân ve Mâᶜadin ve Zirâᶜat Nezâret-i celîlesinden vârid olan tezkireler ile mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından verilen mütâlaᶜanâmenin Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâda baᶜde'l-mütâlaᶜa takımıyla gönderildiği ve binâ-yı mezkûr içün dermiyân olunan otuz bin lirâ masraf istiksâr olunur derecede görünmüş olmağla evvel-emirde nezâret-i ᶜâcizîce resimler mûcebince keşfi bi'l-icrâ netîcesinin inbâsı ve mürsel evrâkın iᶜâdeten isrâsı 11 Temmûz 316 târîhli tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinde emr u işᶜâr buyurulmuş olduğundan mahall-i mezkûrun Tophâne-i ᶜÂmire Ebniye Komisyonunca keşfi bi'l-icrâ Mecîdî on dokuz kuruş hesâbıyla iki milyon yetmiş bir bin yetmiş iki kuruş masrafla vücûda geleceğini mutazammın tanzîm kılınan defteri leffen takdîm-i pîş-gâh-ı sâmî-i sadâret-penâhîleri kılınmış ve Mösyö Nikol tarafından bu kere alınan ve melfûfen takdîm kılınan takrîrde dahi mahall-i mezkûrun masârif-i inşâ'iyesi otuz bin lirâ tahmîn edilmiş ise de bunun yalnız yirmi bin lirâsı inşâ'âta hasr edilip dîger on bin lirâsı tanzîmat-ı dâhiliyesiyle derûnuna irsâl olunacak su ve gaz ve makine ve edevât-ı sâ'ireye karşılık tutulması iktizâ edeceği ve kendisi me'zûnen Paris'e ᶜazîmet edeceğinden gerek orada ve gerek Avrupa'nın sâ'ir bilâdındaki bakteriyoloji ᶜameliyâthânelerinin en muntazamlarını ziyâretle ona göre tertîbât-ı dâhiliyesinin tanzîmi zımnında tedkîkat-ı lâzime îfâ edeceği cihetle evrâk-ı müteᶜallikanın huzûr-ı sâmîlerine takdîmiyle Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin vazᶜı-ı esâsı resminin şeref-i hulûl edecek cülûs-i hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı hazret-i şehriyârî yevm-i mübârekinde ……en icrâsı zımnında müsâᶜade-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhînin istihsâli husûsu istirhâm olunmuş ve bu husûsa müteᶜallik evrâk iᶜâde ve takdîm edilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.Fî 30 Rebiᶜu'l-ahir 318 ve fî 12 Ağustos 316 [26 Ağustos 1900 Pazar]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm

Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı Zeki

EK – CCCLXXIII: Y.EE 49/11

2)
Makam-ı Ser^{c}askerî
Mektûbî Kalemi

Devletlü Efendim Hazretleri
Paris'te mu^{c}allim Mösyö Roux tarafından keşf edilmiş olan kuş palazı hastalığı aşı ^{c}ameliyâtını tahsîl ile işbu ^{c}illet-i mühlikenin önünü almak için ^{c}umûm devletler cânibinden me'mûrîn –i lâzime ta^{c}yîn ve i^{c}zâm edilmekte bulunmasına ve sâye-i me^{c}âlî-vâye-i hazret-i mülûkânede ^{c}âlem-i tabâbetce bir keşf-i cedîd hükmünde bulunan işbu ^{c}ameliyâtı tahsîl etmek için erbâb-ı istidâd ve ehliyetten etıbbâ gönderilmesi emsâli keşfiyât-ı fenniye hakkında ve meşhûd-ı ^{c}uyûn-ı ibtihâc olan ^{c}uluvv-i ^{c}inâyât-ilhâmât-ı gâyât-ı hazret-i hilâfet-penâhî ile mütenâsib olacağına mebnî bu ile Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne hıfzü's-sıhha mu^{c}allim mu^{c}âvini ka'im-makam Mahmûd Hakkı Bey ile müfredât-ı tıbb mu^{c}allimi Binbaşı Münir ve serîriyât-ı dâhiliye mu^{c}allim mu^{c}âvini Binbaşı Celâl İsmâ^{c}îl Efendilerin ta^{c}yînleriyle kendilerine emsâli misillü harcırâh ve tahsîsât i^{c}tâsıyla Paris'e i^{c}zâmları Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire iş^{c}âr olunmuş ve vâkı^{c}â zikr olunan ^{c}ameliyâtın tahsîli zımnında sâye-i seniyye-i hazret-i mülûkânede buradan etıbbâ-yı münâsib i^{c}zâmı münâsib ve bunların ba^{c}de'l-tahsîl ^{c}avdetlerinde işbu aşı ^{c}ameliyâtının memâlik-i mahrûsa-i şâhânece de mevki^{c}-i icrâya konulması imkânı hâsıl olacağına göre bu sûret dahi te'mîn-i sıhhat ve selâmet-i ^{c}umûmiye hakkında bî-dirîğ ve şâyân buyurulan ^{c}uluvv-i eltâf-ı hikmet-âyât-ı hazret-i şehriyârîye bir ^{c}ilâve-i cedîde-i ebedî-ül-devâm olacağı derkâr bulunmuş olduğuna ve bu iş için üç tabîb gönderilmesi kâfî olamayıp bunların dörde iblâğı îcâb edeceğine mebnî makrûn-ı tasvîb-i hikmet-nasîb-i ^{c}âlî buyurulduğu hâlde mûmâ-ileyhim ile Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne emrâz-ı etfâl ve dâhiliye mu^{c}allimi ka'im-makam Sâlih Bey'in ^{c}ameliyât-ı mezkûreyi tahsîl etmek ve tahsîl için dört mâh müddet kâfî idüğüne mebnî bu müddet zarfında usûl-i tedâvîyi öğrenip ^{c}avdet eylemek üzere mûmâ-ileyhimin emsâli misillü harcırâh ve tahsîsât i^{c}tâsıyla Paris'e i^{c}zâmları hakkında istîzân-ı emr u irâde-i hikmet-ifâde-i hazret-i zıllü'l-llâhiye ibtidâr kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 22 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 10 Teşrîn-i Evvel 310 [23 Ekim 1894 Salı]
Ser^{c}asker Rızâ

3)
Cenâb-ı hayrü'l-hâfizîn vücûd-ı mekârim-behbûd-ı şehriyârîleri her türlü ekdâr-ı kevniyeden mâsûn buyursun. Âmîn.
Bundan on beş gün akdem ^{c}atebe-i melek-mertebe-i cenâb-ı şehriyârîlerine takdîmine cür'et eylediğim bir raporda ahibbâ-yı ^{c}âcizânemden bulunan Doktor Roux cenâblarının iktişâf eylediği kuş palazı devâ-yı mahsûsasından ^{c}âcizlerine irsâl etmesiyle devâ-yı mezkûrun burada taraf-ı çâkerânemden istihzâr ve tertîbi için bir dârü'l-^{c}ameliyâtın te'sîsini ^{c}arz eylemiş idim. Sâye-i ihsân-vâye-i cenâb-ı şehriyârîlerinde devâ-yı mezkûrun bugünlerde bi'l-isti^{c}mâl islâm bir kadının kuş palazının dest-i tasallutundan tahlîsine muvaffak oldum.
Bu bâbda şeref-südûr ve sünûh buyurulacak irâdât-ı mekârim-gâyât-ı şehriyârîlerine intizâr etmekte ve devâ-yı mezkûrun tertîb ve istihzârı için muktezî tedâbîre teşebbüs etmek üzere evâmir-i lâzimenin südûrunu terekküb etmekte iken devâ-yı mezkûrun sûret-i tertîb ve istihzârını ta^{c}allüm ve tahsîl etmek üzere birkaç tabîbin Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmine der-dest-i i^{c}zâm bulunacağını istihbâr eyledim.
Bunları ^{c}atebe-i mülûkânelerine ^{c}arz ve ifâdeye müsâberet edenler ^{c}âcizlerinin devâ-yı mezkûrun tertîb ve isti^{c}mâliyle sûret-i istihzârının tedrîsi ve ta^{c}lîmi husûsundaki iktidârımı bilemeyerek

gerek Mösyö Pasteur ile Doktor Roux'ya ve gerek ^{c}âcizlerine bundan dolayı husûle gelecek hakaret ve ihânını nazar-ı i^{c}tibâra alamadıkları nezd-i ^{c}âcizîde meczûmdur. Te'sîs eylediğim Bakteriyoloji Laboratuvarının müdîriyeti ^{c}uhde-i ^{c}âcizîye tevdî^{c} buyurulması ve kontrat-ı âcizînin birkaç gün evvel tecdîdi hasebiyle iktidâr-ı ^{c}âcizânemi nezd-i mekârim-vefd-i cenâb-ı mülûkânelerinde müsellem bulunacağı ma^{c}lûm-ı ^{c}abîdânem olduğundan bu bâbda mevrû^{c}-ı ^{c}uhde-i ^{c}abidânem olan vezâ'if-i esâsiyeye ta^{c}alluk eylemekte bulunan bir işte iktidâr-ı ^{c}âcizânemin isbâtına müsâ^{c}ade buyurulması istirhâmındayım. Zâten kulları birkaç sene zarfında Mösyö Roux'nun mu^{c}âvini bulunup bir hayli zamândan beri bâlâda ^{c}arz olunan devânın tertîb ve istihzârıyla meşgûl oldum. Müşârü'n-ileyh Mösyö Roux iktişâfını i^{c}lân ve resmen neşr etmeden evvel ^{c}âcizleri bu iktişâfa muttali^{c} olup beynimizde hâsıl olan i'tilâf üzerine devâ-yı mezkûrun burada sûret-i tertîb ve istihzârını der-^{c}uhde edecek idim. Ve şimdiye kadar beyhûde iştigâlât ile mütemâdiyen iz^{c}âc olunmuş idim. Hiç şübhe yoktur ki devâ-yı mezkûrun tertîbine bir çok zamândan beri mübâşeret eder idim. Binâ'en-^{c}aleyh Paris'e i^{c}zâm olunacak hey'et-i fenniyenin ta^{c}allüm ve tahsîl edeceği istihzârât ve tertîbât hiçbir işe yaramayacağı gibi birkaç gün evvel Mösyö Roux'nun meb^{c}ûs hey'et-i fenniyeye verdiği cevâb bu bâbda delîl-i kâfî ^{c}add olunabilir.
Fransa'nın en büyük şehirlerinin belediye idâreleri tarafından mersûl hey'et-i fenniyenin ^{c}umûmuna devâ-yı mezkûrun kendi şehirlerinde istihzârı kabil ve bunun içün bir laboratuvarın te'sîsi mümkün olup olmadığının su'al ve istifsârına cevâben Mösyö Roux demiştir ki: "hayır mümkün değildir demekte tereddüd etmem. Zîrâ kuş palazına karşı isti^{c}mâl edilecek devânın hîn-i istihzârı ve te'sîrâtının te'mîni bir hayli dekayık-ı fenniyeye ve bir isti^{c}dâd-ı fevk-al-^{c}âde ile meleke-i tâma ve mümâreset-i mütemâdiyeye muhtâc olup bu saffâtı câmi^{c} kimseler bir hayli zamândır bakteriyoloji iştigâlâtıyla müteveggıl olmaları lâ-büddür. Binâ'en-^{c}aleyh yalnız birkaç husûsî bakteriyologun bu işe isti^{c}dâd ve kabiliyeti vardır ki bunlar da Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîminde bir hayli müddet îfâ-yı hidmet etmiş mehere-i etıbbâdır." Bu fikre istinâden kulunuzdan mâ^{c}adâ burada devâ-yı mezkûrun istihzârına kabiliyeti olan ferd-i efrîde bulunmadığını ve Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmine i^{c}zâm olunacak etıbbâ dahi lâzım gelen ma^{c}lûmâtı tahsîl etmeğe muktedir olamayacaklarını zât-ı şehriyârîlerini te'mîne cür'et eylerim.
Bu ^{c}ilâve-i vazîfeden dolayı ^{c}âcizleri bir gûne zamm-ı ma^{c}âş ve sâ'ire taleb edemediğim gibi devâ-yı mezkûrun istihzârı içün te'sîsi îcâb eden laboratuvarın inşâ'âtı masârifi ve sûret-i tertîbini Doktor Roux ile müzâkere etmek üzere on beş günlük içün ^{c}âcizlerinin Paris'e ^{c}azîmetle müsâ^{c}ade buyurulması kâfîdir. ^{c}Avdetimde Doktor Roux nâmıyla ve ^{c}âcizlerinin nânıma olarak bir rapor takdîm ile ma^{c}rûzât-ı ^{c}âcizânemiz makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârîleri buyurulduğu hâlde kemâl-i sür^{c}atle devâ-yı mezkûrun istihzâr ve isti^{c}mâliyle Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîminde icrâ olunacağı ^{c}aynı şerâ'it-i mü'temene ve tertîbât-ı mükemmele dâ'iresinde tamâmiyle tevâfuk edeceği şübheden vârestedir. ^{c}Aksi hâlinde ya^{c}nî devâ-yı mezkûrun sûret-i istihzâr ve isti^{c}mâli münhasıran ^{c}uhde-i ^{c}âcizîye tevdî^{c}i münâsib görülemeyeceği takdîrde iktisâbına muvaffak olduğum iştihâr-ı fennî ve sâye-i şâhânelerinde hâ'iz olduğum haysiyet-i şahsiye-i ^{c}ilmiyemi muhâfaza etmek içün mezkûr bakteriyoloji laboratuvarı müdîriyetini terk etmeğe mecbûr olacağımı ^{c}arz eyler ve zîr-i himâye-i cenâb-ı şehriyârîlerinde te'sîs buyurulan Dersa^{c}âdet Bakteriyoloji Laboratuvarının müdîriyeti ^{c}uhde-i ^{c}âcizîye ihâle buyurulduğundan bakteriyoloji fennine ^{c}â'id bi'l-cümle tedkîkat ve tanzîmât ile meşgûliyet ve bundan dolayı tevellüd edecek mes'uliyet ^{c}âcizlerine ^{c}â'id olacağı ^{c}alâkaten ^{c}arz ve ifâdesine ictisâr ederim. Ol bâbda ve katibe-i ahvâlde emr u fermân lutf u ihsân şevketlü kudretlü pâdişâh-ı ^{c}âlem-penâh efendimiz hazretlerinindir.
Fî 11 Teşrîn-i Evvel 310 [24 Ekim 1894 Çarşamba]
Kulları Doktor Nikol

4)

Cenâb-ı Hayy-ı lâ-yezâl ^{c}ömr u şevket-i mülûkâneyi makrûn-ı bi'l-^{c}izz ve'l-ikbâl buyursun. Âmîn.
Geçenlerde fî 11 Teşrîn-i Evvel 310 târîhinde ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ-yı şehriyârîlerine mufassal bir rapor takdîm eylediğim hâlde kuş palazı ^{c}illetine karşı iktişâf olunan devâ-yı cedîdin tertîb ve i^{c}mâli içün muktezî edevât ve malzemenin taraf-ı ^{c}abidâneme i^{c}tâsını âmir fî 31 Eylûl 310 târîhli irâde-i seniyye-i mülûkâneleri şeref-südûr buyurulduğunu haber almamış idim. Muvaffakiyet-i tâmeyi her yerde ihrâz eden Mösyö Roux devâ-yı cedîdinin memâlik-i mahrûsa-i şâhânelerinde isti^{c}mâli husûsunda Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmine bu kere de ibrâzına ^{c}inâyet buyurulan te^{c}âtufât-ı seniyye-i şâhânelerinden dolayı îfâ-yı dâ'ime-i şükrân etmek vazîfe-i mukaddes ^{c}add eylerim. ^{c}Arz olunan kuş palazı hastalığına karşı istihzâr edilecek edviyenin tertîbi zîrdeki şerâ'it dâ'iresinde icrâsı lâzım gelmekle ber-vech-i âtî ^{c}arz-ı keyfiyete ictisâr eylerim. Evvelen: pây-ı taht-ı saltanat-ı seniyyeleri dâhilinde el-yevm bir Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîmi mevcûd olup idâresi ^{c}uhde-i çâkerîye havâle buyurulduğundan ve bendeleri her türlü hidemâtın îfâsına hâzır ve müheyyâ olduğum gibi tahammülü gayr-ı kabil bir hakarete mazhar olmaklığım hâşâ nezd-i şâhânelerinde rehîn-i cevâz buyurulamayacağı i^{c}tikadında bulunduğumdan berâ-yı ta^{c}lîm Paris'e i^{c}zâm olunacak etıbbânın irsâlinden sarf-ı nazar olunması. Sâniyen: Dersa^{c}âdet'te inşâ olunacak kuş palazı laboratuvarı Doktor Mösyö Roux'nun tanzîm etmekte olduğu laboratuvarın bir nüsha-i sâniyesi olmak gerekdir ki bakteriyoloji fennine ^{c}â'id kısmından mâ^{c}adâ hâ'iz olduğu ehemmiyet hasebiyle umûr-ı idâresi mu^{c}âvenât-ı ^{c}umûmiye mevâddına ve idâre-i fennine vâkıf Avrupalı bir zâtın ^{c}uhdesine havâlesiyle şâyân-ı emniyet ve i^{c}timâd olacak bir zâtın taraf-ı ^{c}abidânemden teklîfi husûsuna müsâ^{c}ade-i seniyye-i mülûkânelerini istirhâm eylerim. İşbu laboratuvarın idâresi matlûb vechile cereyânı içün masârifât-ı külliyeye ihtiyâcı tabî^{c}i olmasına ve icrâ'ât-ı ibtidâ'iyeyi taraf-ı eşref-i mülûkânelerinden iltizâm olunan bir ^{c}amel-i hayrın ^{c}umûma hâsıl edeceği muhassenât ve fevâ'id-i ^{c}azîme müsellem bulunmasına nazaran masârifât-ı muktezîye münhasıran hazîne-i celîlelerine tahmîli muvâfık-ı insâf olamayacağından başka mahallerde icrâ olunacağı misillü i^{c}ânât-ı lâzimenin cem^{c}i münâsib olacaktır.
Dâ'ire-i mezkûrenin hidemâtı mücâvir bulunan hükûmât-ı ecnebiye memâlikinde intişârı tabî^{c}i olduğundan bu bâbda makam-ı mu^{c}allâ-yı saltanat-ı seniyyeleri hükûmât-ı mezkûreye bir hakk-ı tefevvuk ve riyâset ibrâz ve devlet-i ebed-müddet-i ^{c}aliyyeleri fenn ^{c}âleminde bir mevki^c-i iftihâr ve şerefiyet ihrâz edecektir.
Binâ'en-^{c}aleyh ma^{c}rûzât-ı çâkerânem rehîn-i müsâ^{c}ade-i seniyye-i mülûkâneleri buyurulur ise sür^{c}at-i mümkine ile tanzîmât projesini bi'l-tertîb ^{c}atebe-i felek-mertebe-i şehriyârîlerine ^{c}arz ve takdîm edilmek üzere bu bâbda şeref-müte^{c}allik buyurulacak irâde-i ilhâm-^{c}âde-i seniyyeleri başkâtib devletlü paşa hazretleri vâsıtasıyla çâkerlerine teblîğini istid^{c}â eyler ve bu sadedde kemâl-i ihtişâm ile tasdî^{c}a cür'et eylemekte isem de kuş palazı ^{c}illetine giriftâr olan birçok etfâlin tedâvîsi için her gün ^{c}âcizlerine mürâca^{c}at edilmekte ve Pasteur Dârü'l-ta^{c}lîminden Mösyö Roux devâ-yı mahsûsunun irsâlini taleb eylediğim hâlde cihânın aktâr-ı erba^{c}asından müterâdif olan talebât-ı lâ-tahsâba mebni tertîb ve istihzârına muktedir olduğum bir ^{c}ilâcın bizzât burada i^{c}mâli lüzûmu cevâben çâkerlerine bildirilmekte olmasından neş'et eylediği kemâl-i ihtirâm ve ta^{c}zîm ile ^{c}arzına cür'et-yâb olurum. Ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân lutf-ı bî-pâyân şevketlü ^{c}azâmetlü pâdişâh-ı ^{c}âlem-penâh efendimiz hazretlerinindir.
Fî 17 Teşrîn-i Evvel 310 [30 Ekim 1894 Salı]
Kulları Doktor Nikol

5)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Meclis-i Mahsûsa
1296

Paris'te mu^{c}allim Mösyö Roux tarafından keşf edilmiş olan kuş palazı hastalığı aşı ^{c}ameliyâtının memâlik-i şâhânede dahi mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı zımnında ^{c}ameliyât-ı mezkûreyi tahsîl içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneden dört zâtın i^{c}zâmı hakkında taraf-ı Ser^{c}askerîden ve ol bâbda ba^{c}zı ifâdât ve müsted^{c}iyâtı hâvî Doktor Nikol tarafından ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınan tezkire ve ^{c}arîzaların bi'l-mütâla^{c}a karârının bâ-mazbata ^{c}arzı şeref-sâdır olan irâdât-ı seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğunu mübelliğ iki kıt^{c}a tezkire-i husûsiye meyâne-i bendegânemizde kırâ'at olundu. Mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün hülâsa-i müsted^{c}iyâtı mezkûr aşının tertîb ve istihzârı ve müteferri^{c}âtı hakkında Mösyö Roux ile müzâkere etmek üzere Paris'e bir hey'et-i tıbbiye i^{c}zâmından sarf-ı nazarla kendisinin on beş gün müddetle Paris'e ^{c}azîmetine ruhsat i^{c}tâsı ve bu iş içün tarafından intihâb olunacak Avrupalı bir me'mûrun ta^{c}yîniyle masârif-i mukteziyenin te'mîni esbâbının istihsâli ^{c}arz ve beyânından ^{c}ibâret bulunmuştur. Devâ-yı mezkûrdan ^{c}umûm memâlik-i şâhâne ahâlisinin müstefîd edilmesi lâzımeden ve bu ise zikr olunan devânın sûret-i tertîb ve icrâsı hakkında iktizâ eden nazariyât ve ^{c}ameliyâtın bilinmesine mütevakkıf olacağı umûr-ı müsellemeden olmasıyla tezkire-i Ser^{c}askerîde ^{c}arz ve iş^{c}âr olunduğu vechile ma^{c}lûmât-ı lâzimeyi istihsâl etmek üzere etıbbâ-yı ^{c}Osmâniye'den birkaç zâtın Paris'e i^{c}zâmı münâsib görünmüş ise de mûmâ-ileyh Doktor Nikol kendisinin hidmet-i devlet-i ^{c}aliyyede bulunduğu hâlde aharlarının hükûmet-i seniyye cânibinden i^{c}zâm edilmesine muvâfakat edemeyeceğini ve hîn-i ^{c}avdetinde zikr olunan kuş palazı aşı ^{c}ameliyâtını buraca lâzım gelenlere ta^{c}lîm eyleyeceğini ifâde eylediği Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nâzırı paşa tarafından beyân edilmesine mebnî şimdilik dîger etıbbâ i^{c}zâmından sarf-ı nazarla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol'ün ber-vech-i istid^{c}â on beş gün müddetle Paris'e ^{c}azîmetine müsâ^{c}ade olunması müttehiden bi'l-tensîb sâlifü'l-beyân tezkire ve ^{c}arîzalar leffen ^{c}arz ve takdîm olunmuş olmağla muvâfık-ı re'y-i dârâ-yı isâbet-^{c}âde-i cenâb-ı hilâfet-penâhî olduğu takdîrde icrâ-yı îcâbı zımnında taraf-ı Ser^{c}askerî'ye ve Mâliye Nezâreti'ne teblîgât-ı lâzime îfâ olunacağı muhât-ı ^{c}ilm-i ^{c}âlî buyuruldukta ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 8 Cemâdiye'l-evvel 312 ve fî 26 Teşrîn-i Evvel 310 [7 Kasım 1894 Çarşamba]
[İmzâlar]

6)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1296

Devletlü Efendim Hazretleri
Paris'te mu^{c}allim Mösyö Roux tarafından keşf edilmiş olan kuş palazı hastalığı aşı ^{c}ameliyâtının memâlik-i şâhânede dahi mevki^{c}-i icrâya vaz^{c}ı zımnında ^{c}ameliyât-ı mezkûreyi tahsîl içün Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneden dört zâtın i^{c}zâmı hakkında taraf-ı vâlâ-yı Ser^{c}askerîden ve ol bâbda ba^{c}zı müsted^{c}iyâtı hâvî Doktor Nikol tarafından ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınan tezkire ve ^{c}arîzaların bi'l-mütâla^{c}a karârının bâ-mazbata ^{c}arzı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğunu mübelliğ iki kıt^{c}a tezkire-i husûsiye-i devletleri Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâda lede'l-mütâla^{c}a cereyân eden müzâkerâtın netîcesini şâmil kaleme alınan mazbata melfûflarıyla berâber ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla mündericâtı hakkında her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve südûr buyurulur ise mantûk-ı ^{c}âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.
Fî 8 Cemâdiye'l-evvel 312 ve fî 26 Teşrîn-i Evvel 310 [7 Kasım 1894 Çarşamba]
Sadr-ı a^{c}zam ve Yâver-i Ekrem

EK – CCCLXXIV: Y.EE-KP 11/1048

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesine

Hastadan alınan mâddenin fenn-i bakteriyoloji nokta-i nazarında usûl-i muhtelife ile icrâ kılınan tedkîkatı netîcesinde bugün vebâ basilleri bulunmuştur. Mezkûr basillerin ^{c}adeden az ve kaviyyen za^{c}îf bulunmalarıyla hastadan alınan mâddenin gerek mikroskob ile icrâ kılınan mu^{c}âyenesinde ve gerek yapılan kültürlerde bugüne kadar basiller mevcûd değil idi. Mâdde-i mezkûre ile muhtelif cins hayvânâta edilen telkîhât dahi henüz onları telef edememiştir.

Vebâ basillerinin mevcûdiyeti tahakkuk eylemesi üzerine hastaya şâfî olarak mikdâr-ı külli ve berâ-yı tahaffuzen berâberinde bulunan familyasıyla hastaya bakmakta olan âdeme dahi vâfî mikdâr muzâdd-ı vebâ serumu zerk edilmiştir.

Binâ'en-^{c}aleyh gerek basillerin za^{c}îf bulunmaları ve gerekse zerk edilen serum ve sâye-i hazret-i pâdişâhîde ittihâz olunan tedâbîr-i tahaffuziye sâyesinde hastalığın mûcib-i endîşe bir şekil ahz eylemesi mahzûru bulunmadığı ma^{c}rûzdur. Fermân.

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
M. Nicolle

Şems-i sabâh ile şifre edilmiştir. Fî 30 Nisân 316 [13 Mayıs 1900 Pazar]

EK – CCCLXXV: Y.MTV 83/13

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Bîmârhâne ile Şehremânet-i celîlesinde mün^{c}akid sıhhiye komisyonuna bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî bakteriyoloji mütehassısları taharriyât-ı hurdebîniye icrâ etmek üzere lâzım gelen edevât ve âlât ve levâzımât-ı sâ’ire bi’l-istihzâr îcâbının oraca îfâsına müsâra^{c}at olunduğu ve bu gibi taharriyâtın icrâsı içün mevâdd-ı müteferrikanın mekteb derûnuna idhâli tehlikeden vâreste olmadığı ve taharriyât-ı hurdebîniye izâ^{c}a-yı vakt etmekten başka bir netîce vermeyeceği cihetle asıl maksada hidmet edemeyeceğinden bahisle sıhhat-i ^{c}umûmiyenin hüsn-i muhâfazası emrinde rây-gân buyurulagelen merâhim ve eşfâk-ı ^{c}âliyenin mâ-vaz^{c}-ı lehine sarfı zımnında bir ka’ide-i sâlime-i emr-i muttaride tahtında vesâ’it-i sıhhiye-i tahaffuziye ve tedâbîr-i mü’essire ittihâzı lüzûmuna dâ’ir Meclis-i Tıbbiye-i Mülkiye ve sıhhiye-i ^{c}umûmiyeden tanzîm ve i^{c}tâ olunan karârnâmenin leffen irsâl kılındığı Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâretinden mevrûd 30 Ağustos 309 târîhli tezkirede iş^{c}âr olunmuş ve mezkûr karârnâme leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmış olduğundan bu bâbda emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî her ne vechile şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîline tevfîk hareket olunmak üzere ^{c}arz ve istîzâna ibtidâr olundu. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 2 Rebi^{c}u’l-evvel 311 ve fî 31 Ağustos 309 [13 Eylül 1893 Çarşamba]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı

Bu bâbda Sadârete îfâ-yı teblîgât edilmiş ve kendisine de ma^{c}lûmât verilmiştir.
Fî 3 Rebi^{c}u’l-evvel 311 ve fî 1 Eylûl 309 [14 Eylül 1893 Perşembe]

EK – CCCLXXVI: Y.MTV 83/69

Nezâret-i Zabtiye

Şehremânet-i celîlesinde müteşekkil tedâbîr-i sıhhiye komisyonunun bugünkü müzâkerât ve mukarrerâtına dâ’ir komisyon-ı mezkûrun me’mur-ı mektûbî-i nezâret Ahmed Râgıb Bey Efendi hazretleri tarafından tanzîm ve i^{c}tâ kılınan hülâsa leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 6 Eylûl 1309 [18 Eylül 1893 Pazartesi]
Zabtiye Nâzırı

EK – CCCLXXVII: Y.MTV 92/48

3)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi

Paris Sefâret-i Seniyyesinden Şifre Telgrafnâme

Mösyö Pasteur bu kere taraf-ı ^{c}âcizâneme gönderdiği bir mektûbda Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânede bakteriyoloji fennini tedrîs etmek içün mukaddemâ Doktor Chantemesse vâsıtasıyla celb ettirilen ve Doktor Nikol ile kolera zamânında umûr-ı tathîriyede kullanılmak üzere getirtilen Mösyö Mondragon altı aydan beri ma^{c}âş alamadıklarını ve Doktor Nikol'ün ^{c}ameliyâthâne içün sarf ettiği akçe dahi henüz tesviye edilmediğini beyân ile mûmâ-ileyhimânın tedâhülde kalan ma^{c}âşlarıyla masârif-i vâkı^{c}anın tesviyesi husûsunda delâlet-i ^{c}âcizâneme mürâca^{c}at eylemiş olduğu ma^{c}rûzdur. Ol bâbda.
Fî 8 Mart 94
Es^{c}ad

Bu bâbda bir çâre bulunarak mûmâ-ileyhimânın ma^{c}âşlarıyla masârif-i vâkı^{c}anın tesviye edilmesi ve ba^{c}demâ bu yolda mürâca^{c}at vukû^{c}una meydân verilmemesi lüzûm-ı kat^{c}î mertebetinde olduğu Sadârete teblîğ olunmuştur. Fî 4 Ramazân 311 [11 Mart 1894 Pazar]

EK – CCCLXXVIII: Y.MTV 93/60

1)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Muhâfazasına me'mûr oldukları bendlerle İhtiyât Bendi'nin her yerinden mikdâr-ı kâfî suyun ayrı ayrı şişelere vaz^{c} ve ağızları temhîr edilerek Doktor Mösyö Nikol'e gönderilmesi bend sularının mu^{c}âyenesine me'mûr Kolağası Yûsuf Ziyâ Efendi'ye teblîğ edilmiş olduğundan mezkûr suların vürûdunda bunların mûmâ-ileyh Mösyö Nikol vâsıtasıyla bakteriyoloji fennine tevfîkan ve mükemmelen mu^{c}âyene ettirilerek ol bâbda tanzîm ettirilecek raporun ^{c}arz-ı hâk-i pây-i ^{c}âlî kılınması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunduğu şeref-vürûd 31 Kânûn-ı Sânî 309 târîhli tezkire-i ^{c}aliyye-i asafânelerinde emr u teblîğ buyurulmuş ve mezkûr bend suları numûneleri ta^{c}kîm edilmiş şişeler derûnuna mevzû^{c}an Mekteb-i Fünûn-ı Tıbbiye-i Şâhâneye celb edilmiş olmağla mûmâ-ileyh Mösyö Nikol ma^{c}rifetiyle bakteriyoloji fennine tevfîkan tahlîlât-ı lâzimeleri icrâ ettirilerek istihsâl kılınan netîceyi hâvî mûmâ-ileyh tarafından tanzîm ve i^{c}tâ kılınan rapor ile sûret-i mütercemesi ve mezkûr bend sularının mu^{c}âyene-i bakteriyolojisi netâyicini irâ'e eden hutût-ı şekliyeyi şâmil varaka manzûr-ı dakayık-nuşûr-ı hazret-i hilâfet-penâhî buyurulmak üzere leffen takdîm-i pîş-gâh-ı ^{c}âlî-i asafâneleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 9 Şevval 311 ve fî 3 Nisan 310 [15 Nisan 1894 Pazar]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

4)
Bend sularının mikrobiyolojice mu^{c}âyenesi raporudur.

Zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî bend sularının mu^{c}âyene-i mikrobiyolojiyesini emr u fermân buyurmaları üzerine ber-mûceb-i emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı tâcidârî Doktor İsmâ^{c}îl Efendi'ye gönderdiğim mu^{c}akkam şişelere mûmâ-ileyh tarafından dikkat ve i^{c}tinâ ile vaz^{c} olunan bend sularının ber-vech-i âtî dokuz ^{c}aded numûnesi
Belgrad Bendleri: Ayvad Bendi, Kirazlı Bendi, Topuzlu Bendi, Büyük Bend.
Bahçeköyü Bendleri: Sultân Mahmûd Bendi, Vâlide Sultân Bendi, Topuzlu Bendi, İhtiyât Bendi (iki numûne) sularından ^{c}ibârettir.
İşbu numûnelerin beheri kerrâren mu^{c}âyene olunarak ^{c}âcizlerine netâyic-i âtîyeyi i^{c}tâ eylediği
1- Kirazlı Bendi ile Belgrad Bendi'nin Topuzlu Bendi ve Belgrad Bendi'nde hiçbir mikrob-ı müvellidü'l-maraz mevcûd olmayıp ancak saprofit cinsinden olan bakterilerin envâ^{c}-ı nâdiresi bulunduğu
2- Ayvad Bendi ile Bahçeköyü Bendi'nin Topuzlu Bendi sularında bulunan bir vibriyon şeklen kolera vibriyonuna ba^{c}zı müşâbeheti var ise de jelös üzerinde etüvün harâretinde neşvünemâ bulamamasından ve jelatini temyî^{c} etmemesinden ve kültürü havaya ^{c}arz olunduğunda siyâhlanmasından kolera vibriyonundan tamâmiyle tefrîk olunur. Bu hâlde mezkûr vibriyon tamâmiyle saprofit ve bilâ-te'sîr olduğundan mâ^{c}adâ te'sîr semîdinde mahrûm olduğu
3- Sultân Mahmûd Bendi ile Vâlide Sultan Bendi - sedd hizâsında bulunan - İhtiyât Bendi sularında bakteri coli commune tesâdüf ettim. İmdi işbu üç bend mevâdd-ı gâ'ita ile telvîs olunmuştur. Geçen kânûn-ı evvelde Bahçeköyü Bendleri sularında bacterium coliye tesâdüf etmiş idim. Dört aylık fâsılalı iki mu^{c}âyenenin tamâmiyle yek-dîgerine tevâfuk ettiği

Hülâsa

A- Belgrad Bendleri'nde ve Bahçeköyü'nün Topuzlu Bendi'nde ᶜuzeyvât-ı hurdebîniye-i maraziye mevcûd olmadığından suları tehlikeli olmadığı

B- İhtiyât, Sultân Mahmûd, Vâlide Sultân Bendleri'nde bacterium coli bulunduğundan mezkûr bendlerin mevâdd-ı gâ'ita ile mülevves olduğundan suları tehlikeli olduğu maᶜrûzdur.

Fî 4 Nisan 1894 ve fî 23 Mart 310

Nikol

EK – CCCLXXIX: Y.MTV 129/82

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîleleri Huzûr-ı ^{c}Âliyesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Memeleketim cânibine azîmet etmek üzere Teşrîn-i Evvel'in ibtidâsından yirmisine kadar müsâ^{c}ade-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî ihsân buyurulmağla bugünlerde hareket etmek üzere iken üstâd-ı muhteremim ^{c}âlim-i şehîr Mösyö Pasteur'ün vukû^{c}-ı vefâtı hasebiyle cenâze alayının ihtifâlâtı içün dünyânın ^{c}umûm mü'essesât-ı ^{c}ilmiye rü'esâsı Paris'e gelmeğe şitâb eylediklerinden zîr-i himâye-i cenâb-ı mülûkânede te'sîs olunan Dersa^{c}âdet Bakteriyoloji Dârü't-ta^{c}lîmi nâmına ^{c}âcizlerinin de bulunmasını münâsib gördüm. Binâ'en-^{c}aleyh önümüzdeki Pazartesi gününde icrâ olunacak mezkûr cenâze alayında hâzır bulunmak üzere azîmet-i ^{c}âcizânemin ta^{c}cîline mecbûriyet görerek bugünkü gün hareket eden Şark Sür^{c}at Katarıyla doğrudan doğruya Paris'e hareket ediyorum. Muvâsalatımda zât-ı şevket-simât-ı cenâb-ı şehriyârînin asâr-ı ta^{c}zifât-ı mülûkâneleri olarak Madam Pasteur'e beyân-ı ta^{c}ziyetle mütevvefâ-yı müşârü'n-ileyhin cenâze alayında bulunacağımın ^{c}arzına ibtidâr eylerim. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 21 Eylûl 311 [3 Ekim 1895 Perşembe]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – CCCLXXX: Y.MTV 132/32

Şehremâneti

Dersa^{c}âdetce i^{c}mâli muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden olan kuş palazı serumunun istihzârâtı rehîn-i hitâm olup tevzî^{c}ine mübâşeret olunacağından kuş palazı ^{c}illetine mübtelâ olan etfâlin serum ile keyfiyet-i tedâvîsi ve devâ-yı mezkûrun sûret-i hıfz ve isti^{c}mâli ve ^{c}illetin bakteriyoloji fenni nokta-i nazarınca teşhîsi içün iktizâ eden ma^{c}lûmât-ı fenniye i^{c}tâsı ve ^{c}ameliyât-ı lâzime vicâhen icrâ olunmak ve iki kısımdan ^{c}ibâret olmak üzere devâ'ir-i belediye etıbbâsına ikişer müzâkere-i tıbbiye icrâsı teklîfi ve evkat-ı mu^{c}ayyenede hâzır bulunacak etıbbânın esâmîsini mübeyyin defterin dört gün akdem kendisine i^{c}tâsı lüzûmunu hâvî Doktor Nikol tarafından irsâl kılınan defterin gönderildiğinden bahisle iktizâsının sür^{c}at-i icrâ ve inbâsı bugün alınan tezkire-i sâmiyede iş^{c}âr buyurulmuş ve tabîb-i mûmâ-ileyhin takrîr-i mebhûsü'n-^{c}anhâsında mezkûr iki kısımdan her biri yirmişer tabîbi tecâvüz etmemek üzere birincisinin işbu teşrîn-i sânînin on üçüncü günü ve dîgerinin şehr-i mezkûrun yirmi altıncı günü sâ^{c}at altıda Nişantaşı'nda vâki^{c} Bakteriyolojihâne ittihâz olunan hânede icrâsı mukarrer bulunduğundan etıbbâ-yı mûmâ-ileyhimin mezkûr günlerde mahall-i mezkûreye gelmeleri husûsunun tefhîmi dermiyân olmasıyla devâ'ir-i belediyenin etıbbâ-yı dâ'imesine münhasır olmak üzere bir kıt^{c}a defterin hemân bi'l-tanzîm tezkire-i sâmiye-i mezkûreye cevâben makam-ı sadârete irsâli iktizâ edenlere teblîğ ve ihtâr edilmiş olduğundan ^{c}arz-ı keyfiyete cür'et kılnıdı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 2 Cemâdiye'l-ahir 313 ve fî 8 Teşrîn-i Sânî 311 [20 Kasım 1895 Çarşamba]
Şehremîni

EK – CCCLXXXI: Y.MTV 135/115

1)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Bâş Kitâbet-i Celîlesine

ᶜAtûfetlü Efendim Hazretleri
Leffen ᶜarz ve takdîmine cür'et-yâb olduğum raporun ᶜatebe-i seniyye-i cenâb-ı şâhâneye ᶜarzıyla hâsıl olacak netîceden ᶜâcizlerine maᶜlûmât iᶜtâsına ᶜinâyetle geçenlerde Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin baᶜzı me'mûrlarının taltîfi içün ᶜarz ve takdîm eylediğim ᶜarîzâ-i çâkerinin mündericâtı isᶜâfına delâlet-i ᶜaliyye-i münᶜimânelerinin bî-dirîğ buyurulması husûsuna müsâᶜade-i celîle-i âsafânelerinin şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 14 Şaᶜban 1313 ve fî 17 Kânûn-ı Sânî 311 [30 Ocak 1896 Perşembe]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

2)
Cenâb-ı Hakk ᶜömr ü şevket-i şâhâneyi müzdâd buyursun âmîn.
Maᶜlûm-ı hakayık-ı melzûm-ı ᶜâlî-yi cenâb-ı hilâfet-penâhîleri buyurulduğu üzere zîr-i himâye-i cenâb-ı mülûkânelerinde ve idâre-i ᶜabîdânem tahtında te'sîs buyurulan Bakteriyolojihâne-i Şâhânede yalnız bakteriyoloji fenni tedrîsâtıyla iştigâl olunmayıp birçok ᶜilel ve emrâzın teşhîsi ve onların çâre-i tedâvîsinin taharrîsiyle tevaggul edilmekte olduğu ve geçen senede keşf olunan muhassenât ve fevâ'idiyle cihân-ı medeniyeti ihyâ eden ve nice bin etfâlin hayâtı pençe-i mevt-i hakîkiden tahlîs eyleyen kuş palazı serumu sâye-i ᶜinâyet-vâye-i cenâb-ı şevket-penâhîlerinden burada iᶜmâl olunduğu ve geçenlerde ᶜarz ve takdîmiyle şeref-yâb olduğum numûneleri mûcebince gerek Dersaᶜâdet ve civârı ve gerek vilâyât-ı şâhâne ve mülhakatı istiᶜmâli içün şimdiye kadar bin iki yüz şişeye karîb bir mikdâr serum tevzîᶜ ve iᶜtâ kılındığı gibi bundan böyle vukûᶜ bulacak taleb içün dahi mikdâr-ı kâfî yetiştirileceği derkâr bulunmuştur.
Sâye-i seniyye-i cenâb-ı mülûkânelerinde bugünde ᶜabd-i ᶜâcizleri tarafından îcâd olunup ol bâbdaki keşfiyâtı Pasteur Dârü'l-ᶜameliyâtının gazetesiyle işbu ayın nihâyetinde neşri mukarrer olan bir usûl-i cedîd sâyesinde Paris'te ᶜaynı mikdâr hayvânâttan istihsâl olunan serumun iki misli kadar buraca istihsâli mümkün olduğu bâ-tecrübe sâbit olduğuna ve Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânelerinin ihtiyâcâtı içün taleb olunacak mikdârdan fazla dahi tevzîᶜ ve irsâli müteyessir olduktan sonra buraca birçok serum kalacağı muhakkak bulunduğuna mebnî geçen senede bu mes'ele içün Paris'e vukûᶜ bulan ᶜazîmet-i ᶜabîdânem esnâsında ol vakt hâriciye nâzırı bulunan muhibbim Mösyö Hanotaux cenâbları tarafından vâkiᶜ olan ihtâr üzerine ᶜarzına cür'et eylediğim vechile civâr bulunan memâlik-i ecnebiye içün de mikdâr-ı kâfî serum irsâliyle zât-ı şevket-simât-ı cenâb-ı tâcidârîlerinin hükûmât-ı mücâvereye bir çok riyâset-i fenniye ihrâzına bâᶜis bulunacağı cihetle ᶜarz-ı keyfiyete cür'et-yâb eyledim. Memâlik-i mezkûrenin başlıcaları Rusya, İrân, Yunanistan ve Sırbistan hükûmetleri dâhilinde olup baᶜzılarının Paris'ten baᶜidiyetleri ve Dersaᶜâdet'e kurbiyetleri cihetiyle buradan serum tedârikleri muvâfık-ı maslahat olup ve bâ-husûs baᶜzı iᶜtizâdât-ı mezhebiyeye mebnî İrânîler'in Paris ve Berlin ᶜameliyâthânelerinden serum celbinden istinkâf ettikleri ve İrân'da ekseriyâ hüküm-fermâ olan kuş palazı ᶜilletinin tedâvîsi usûl-i ᶜatîka dâ'iresinde icrâ olunmakta olduğu istihbâr edilip burada ise serumun istihzârâtı ehl-i İslâm'dan bulunan muᶜâvinlerin maᶜrifetiyle icrâ edilmekle zann-ı ᶜabîdâneme göre rağbet etmeleri tabîᶜi olacağından gerek İrân hükûmetiyle Mısır Hidîviyet-i celîlesine ve Bulgaristan Emâretine ve gerek Rusya, Yunan ve Sırbistan hükûmetlerine Hâriciye Nezâret-i celîlesi vâsıtasıyla teblîğ-i keyfiyet buyurulup muvaffakiyet olunacağı hâlde Pasteur

Dârü'l-cameliyâtı'nda istihzâr olunan serumun caynı ve bi't-tabic daha tâzesi olarak mikdâr-ı kâfî tevzîc ve irsâl edileceğinin inbâ ve işcârı ve bu vâsıta ile hem hükûmât-ı müşârü'n-ileyhimânın memnûniyetlerini mûcib olacağı ve hem de böyle bir camel-i hayra sacyâtla binlerce etfâlin hayâtı tahlîsiyle iktisâb-ı ecr ve sevâb edilip zât-ı kudsiyet-sıfât-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîlerine bir kat daha isticlâb-ı dacvât-ı hayriye bulunacağı gibi nâm-ı nâme-i hümâyûnları kulûb-ı müstahsenede ile'l-ebed bâkî kalıp devlet-i ebed-müddet-i caliyyelerinin terakkisinden ve ikbâline bâdî bulunacağı cihetle muvâfık-ı re'y-i zerrîn-isâbet-karîb-i cenâb-ı mülûkâneleri bulunduğu takdîrde ol vechile îfâ-yı muktezâsı içün irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bânîlerinin şeref-südûr ve sünûh buyurulması tenmîmi hayât-ı cubûdiyet-kârânemin te'yîdiyle carz ve istirhâmına cür'et eylerim. Ol bâbda katıbe-i ahvâlde emr u fermân lutf u ihsân hazret-i veliyyü'n-nicam pâdişâh-ı şevket-penâh efendimiz hazretlerinindir.

Fî 12 Şacbânü'l-mucazzam 313 ve fî 16 Kânûn-ı Sânî 311 [28 Ocak 1896 Salı]

Kulları

Bakteriyolojihâne Müdîri

Doktor Nikol

EK – CCCLXXXII: Y.MTV 179/85

1)
Nezâret-i Umûr-ı Bahriye

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne mu^{c}âvinlerinden olup bu sene Mekke-i Mükerreme'ye i^{c}zâm kılınan Hey'et-i Sıhhiye meyânında me'mûren gitmiş olan bahriye etıbbâsından Kolağası Nûrî Efendi'nin Cidde'de zuhûr ederek lehü'l-hamd mündefi^{c} olan vebâ ^{c}illet-i müdhişesi hakkında tedkîkat-ı fenniye icrâ eylediği sırada tahaddüs eden vak^{c}anın tafsîlâtına dâ'ir mûmâ-ileyh tarafından verilip Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol cânibinden bâ-tezkire sûy-ı ^{c}âcizîye gönderilmiş bir kıt^{c}a rapor manzûr-ı ^{c}âlî buyurulmak üzere leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 11 Safer 1316 [1 Temmuz 1898 Cuma]
Nâzır-ı Bahriye

2)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyet-i ^{c}Aliyyesine

Geçenlerde Dâ'ire-i Sıhhiye tarafından Hicâz'a i^{c}zâm kılınan Hey'et-i Sıhhiye meyânında me'mûren Mekke-i Mükerreme'ye ^{c}azîmet eylemiş bulunduğum ma^{c}lûm-ı ^{c}âliyeleridir. Mahall-i mezkûrda bir mâh kadar îfâ-yı vazîfe eyledikten sonra Cidde'de zuhûr eden vebâ ^{c}illet-i mündefi^{c}asının bakteriyoloji fenni nokta-i nazarınca tedkîk ve teşhîsiyle tedâbîr-i lâzıme ittihâzı zımnında mahall-i karantina enspektörlüğünün Sıhhiye Nezâret-i celîlesinden bi'l-istîzân Cidde'ye ^{c}azîmetim husûsu makam-ı vilâyetce iltimâs eylemesiyle makam-ı müşârü'n-ileyhâdan aldığım emir üzerine hemân Cidde'ye hareket eyledim. Evvelce taraf-ı ^{c}âlîlerinden tevdî^{c} olunan âlât ve edevâtı müstecmi^{c}an Cidde'ye muvâsalatımla berâber tedkîkat-ı lâzımeye ibtidâr eylemiş ve vâki^{c} olan mu^{c}âyene ve tedkîkat-ı fenniye netîcesinde vebâ mikrobunu tefrîka muvaffak olarak hastalığın vebâ olduğu tahakkuk eylemekle tedâbîr-i lâzıme-i fenniyeye tevessül olunmuş ve lehü'l-hamd ve'l-minne sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i tâcidârîde mezkûr hastalığın telefâtı mahdûd bir derecede kalmıştır.

Bakteriyoloji fennince olan vazîfe ve tatbîkatı îfâ ve ikmâlden sonra Cidde'ye muvâsalat eden Sıhhiye Müfettiş-i ^{c}Umûmîsi sa^{c}âdetlü Koçoni Efendi hazretlerinin emriyle vefât edenlerin mu^{c}âyenesine me'mûr olmuş idim. İşte işbu me'mûriyetin îfâsı sırasında bir vak^{c}a-i mü'ellime başa geldi. Nisân-ı Rûmî'nin on ikinci günü idi ki Cidde'nin mazlûm mahallesinde bir fevt vukû^{c} bulduğu haber verilmesiyle Cidde sıhhiye tabîb-i sânîsi Binbaşı İbrahim Behlûl Beyle birlikte berâ-yı mu^{c}âyene meyyit-i mezkûrun bulunduğu mahalle ^{c}azîmet olundu. Mahalle-i mezkûreye vâsıl olmak içün bir takım dolaşıklı sokaklardan geçmek zarûrî olduğundan mezkûr sokakların birisine ve meyyitin hânesine karîb bir yere vusûlümüzde Cidde'de sâkin Takrûrî Kabîlesi'ne mensûb siyâh Arablardan mürekkeb ve takrîben iki yüz elli kişi râddesinde bulunan cemm-i gafîr ki erkeklerin birinde sopa ve kadınların eteklerinde taş olduğu hâlde hemân üzerimize hücûm ettiler. Bunların şu hareketlerine karşı bir şey yapamayacağımızı anladığımızdan ric^{c}at edeceğimizi kendilerine tefhîm etmek istedik ise de tehevvür ve tehdîd ile hücûmlarına devâm eylemeleriyle refîkim İbrahim Beyle birlikte kemâl-i sür^{c}atle geriye döndük. O esnâda mûmâ-ileyh İbrahim Bey'i gâ'ib eyledim ve sağ tarafıma tesâdüf eden bilmediğim dar bir sokağa saparak hâlî ve çıkmaz bir vîrâneliğe dâhil oldum. Mahall-i mezkûra açılan bir hâne kapısından Ciddeli bir ^{c}Arab çıkarak tahlîs-i cân içün hânesine duhûlümü tavsiye eylemesiyle hemân oraya ilticâ eyledim. Mûmâ-ileyh bendelerine ev altında karanlık bir helâ göstererek orada gizlenmekliğimi işâret eyledi. Helâya duhûlümü müte^{c}âkib Takrûrîler bağırarak ev altına hücûm

ile bendelerini aramağa başlamışlar ise de hâne sâhibinin kimse olmadığını defeᶜâtle te'mîn etmesiyle çekildiler. Bir çeyrek kadar helâda kaldıktan sonra Takrûrîlerin henüz sokakta müctemiᶜ bulunmaları hasebiyle üst katta hareme mahsûs bir odaya götürüldüm ve mezkûr odada bir sâᶜat kadar ihtifâ' ile hâne sâhibleri bulunan Şeyh ᶜallâme Müferrî ᶜAhmed bin ᶜAbdullah Mütevellî Yûsuf Levkî? taraflarından muhâfaza olundum. ᶜÂcizlerini tahlîs içün hükûmet-i mahalliyeyi haber-dâr etmelerini ev sâhiblerinden iltimâs eylediğimde mûmâ-ileyhimden biri o sırada kapının önünden geçmekte bulunmasına kazâ-i belediye kâtibi Süleymân Efendi'ye işi bildirmesiyle mûmâ-ileyh Süleymân Efendi hemân keyfiyeti mahallî hükûmetine ihbâr ederek yarım sâᶜat sonra zabtiye mülâzımı Sâlih Efendi onbaşı Süleymân ve nefer Hacı Hüsnü'yü müstecmiᶜan gelip Takrûrîlerin henüz cenâzelerini defn etmek üzere alıp gittikleri bir zamânda ᶜâcizlerini hâneden çıkarıp Sıhhiye Dâ'iresi'ne sâlimen getirdiler.
Vukûᶜ-ı hâli mufassalan orada me'mûr bulunan müfettiş-i ᶜumûmî saᶜâdetlü Koçoni Efendi hazretlerine ve Cidde Ka'im-makamlığına ᶜarz eylediğim gibi berâ-yı maᶜlûmât-ı keyfiyetin taraf-ı ᶜâliyelerine de ᶜarzına mübâşeret eyledim. Ol bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.
Fî 14 Haziran 314 [26 Haziran 1898 Pazar]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
Muᶜâvini Etıbbâ-yı Bahriyeden
Kolağası
Nûrî

EK – CCCLXXXIII: Y.MTV 180/114

1)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded 61

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Vebâ-i bakarî ^{c}illeti hakkında icrâ olunmakta olan terakkiyât-ı fenniyeye dâ'ir geçenlerde takdîm eylediğim raporlarda Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânede bulunan hayvânât-ı bakariyenin işbu ^{c}illet-i müdhişeden vikayesi içün bir usûl-i telkîhin der-dest-i taharrî bulunduğu ^{c}arz olunmuş idi. Mezkûr usûlün muhassenâtı bu kere sâye-i kemâlât-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhî sâye-ârâ-yı husûl olmağla keyfiyetin ^{c}arzına cür'et eylerim şöyle ki:

Vebâ-i bakarî ^{c}illetiyle evvelce musâb olup şifâ-yâb olan hayvânât-ı bakariyeye tedrîcen mâdde-i virüsiye zerkiyle mu^{c}âfiyetleri tezyîd ettirilmiş ve mezkûr hayvânâtın kanından istihsâl olunan serum ^{c}illet-i mezkûreye karşı mâdde-i mülakkaha hâline ifrâğ olunmuştur. Bu bâbda Bakteriyolojihâne-i Şâhânede icrâ olunan müte^{c}addid tecrübelerde muvaffakiyet-i kâmile hâsıl olmuştur ki ez-cümle Haleb cinsinden iki buzağı alınıp mâdde-i mülakkaha olan serum ile yalnız birisi aşılandıktan sonra her ikisine aynı mikdâr mâdde-i virüsiye zerk olunmuştur. Serum ile aşılanmış olan hayvâna hiçbir şey ^{c}ârız olmadığı hâlde dîgeri vebâ-i bakarî ^{c}illetinden müte'essiren telef olmuştur. Dîger tecrübede Kırım cinsinden alınan iki danadan birisine serum telkîh olunup ba^{c}de her ikisi vebâ-i bakarî ^{c}illetiyle şiddetle musâb olan bir hayvânın mevâdd-ı süfliyesiyle kanından ağız ve burunlarına sürülerek bulaşık bir mahallde terk edilmiş ise de evvelce serum ile telkîh olunan hayvân tamâmiyle mukavemet eylemiş iken dîgeri vebâ-i bakarînin bi'l-cümle a^{c}râzını göstererek telef olmuştur. İşbu tecârib mükerreren tedkîk edildikten sonra geçenlerde Halkalı Zirâ^{c}at Mektebi Çiftliğinde bulunan hayvânât-ı bakariye meyânında vebâ-i bakarî zuhûr eylediği ve bir hayli telefâtı mûcib olduğu zirâ^{c}at hey'et-i fenniyesi riyâsetinde ^{c}âcizlerine bildirilmekle hemân mahall-i mezkûra ^{c}azîmet edildi. ^{c}İlletin vebâ-i bakarî olduğu teşhîs edildikten sonra tedâbîr-i lâzime ittihâzı zımnında mu^{c}âvinlerimden birisi orada ibkâ edilerek istihzâr eylemiş olduğum serumdan mevcûd mikdârı hemân oraya gönderildi. Mezkûr serum vâsıtasıyla vâfî sûrette telkîh olunan Haleb cinsinden üç hayvânın dîger musâb hayvânât meyânında ve binâ'en-^{c}aleyh devr-i tefrîhde bulundukları hâlde ^{c}illet-i mezkûreden mâsûn kaldıkları gibi musâb olup telef olmak derecesine gelen Rumeli cinsinden dört öküze mikdâr-ı kâfî serumla telkîhât icrâ edilerek önlerinde şifâ-yâb oldukları müşâhede olunmağla artık usûl-i mezkûrenin muhassenâtında kat^{c}an eser-i şekk ve şübhe kalmamıştır. Binâ'en-^{c}aleyh muhassenâtı sâbit olan işbu usûlün ^{c}umûm memâlik-i mahrûse-i şâhâne'de tatbîkiyle fevâ'id-i ^{c}âzîmesinin teşmîli servet-i mahalliyenin tezyîdine ve vâridât-ı hazînenin teksîrine bâ^{c}is olacağı aşikâr bulunmağla keyfiyet Zirâ^{c}at Hey'et-i Fenniyesi riyâseti tahtında geçenlerde in^{c}ikad eden zâbıta-i sıhhiye-i hayvâniye komisyonunda ^{c}arîz ve ^{c}amîk müzâkere edilerek usûl-i mezkûrun mevki^{c}-i tatbîka vaz^{c}ı kararlaştırılmıştır.

Bugünlerde Çatalca, Kütahya ve Samsun sancaklarında vebâ-i bakarî ^{c}illeti hüküm-fermâ olduğu ve gittikçe kesb-i şiddet eylemekte bulunduğu mahallî iş^{c}ârâtından anlaşılmasına ve ol havâlideki hayvânât-ı bakariyenin serum telkîhi vâsıtasıyla vikayeleri mümkün bulunduğu mütâla^{c}a olunmasına mebnî mikdâr-ı kâfî serumun istihzârı vücûb-ı müberrem tahtında bulunduğu bedîhîdir.

Şimdilik Bakteriyolojihâne'de kesb-i mu^{c}âfiyet ettirilmiş olan üç hayvânın serumu tecârib-i fenniyeye ve Halkalı Çiftliği hayvânâtına ancak yetişebileceğinden ve hâlbuki külliyetli serum istihzârı içün kâfî hayvânâtın bulunması lâzım ve kavâ^{c}id-i fenniye dâ'iresinde mezkûr serumun istihsâli lâ-büdd bulunduğundan Zirâ^{c}at Hey'et-i Fenniyesi komisyonunda hâsıl olan mukarrerât

mûcebince mezkûr vebâ-i bakarî serumunun Halkalı Mektebinde ve ᶜâcizlerinin idâresi tahtında istihzârı ve usûl-i telkîhin tatbîk ve taᶜmîmi ve muktezî masârifin de Zâbıta-i Sıhhiye-i Hayvâniye vâridâtından tesviye ve îfâsı zımnında irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhînin istihsâli içün keyfiyetin ᶜatebe-i felek-mertebe-i hazret-i hilâfet-penâhîye ᶜarzı istirhâm olunur.
ᶜArz olunan usûlün tatbîk-i keyfiyeti Hazîne-i Devlete te'mîn edeceği vâridâttan mâᶜadâ nice bin tebᶜa ve zîr-i destânın daᶜvât-ı hayriyesinin isticlâbına ve servet-i ᶜumûmiyenin muhâfazasına vâsıta olacağı ve bu da ᶜasr-ı terakkiyât-ı hâzır-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkânenin cümle-i muvaffakiyâtından bulunacağı cihetle maᶜrûzât-ı ᶜâcizânemin makrûn-ı müsâᶜade-i seniyye-i hazret-i mülk-dârî buyurulacağına katᶜiyyen ümîd-vârım. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 26 Temmûz 314 [7 Ağustos 1898 Pazar]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

2)
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi

ᶜAtûfetlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından evvelce mikrobu keşf olunan vebâ-i bakarî ᶜilletinden hayvânâtın teleften vikayesi zımnında şimdiye değin icrâ kılınan tecârib-i fenniye netîcesinde serum ile bir usûl-i telkîh vücûda getirilip ᶜillet-i mezkûre ile maᶜlûl hayvânât üzerinde bu usûl-i telkîh icrâ edilerek muvaffakiyet-i kâmile hâsıl olmak ve sâye-i hazret-i pâdişâhîde vâridât-ı devlet ve servet-i memlekete hâdim olan devâ-i mezkûrun ᶜumûm Memâlik-i Şâhâneye taᶜmîmi hakkında lâzım gelen serumun Halkalı Mektebinde ve kendisinin idâresi tahtında olarak istihzârı muktezî olduğu ve masârifin Zâbıta-i Sıhhiye-i Hayvâniye vâridâtından tesviyesini müsterham mûmâ-ileyh Nikol tarafından verilen ᶜarîza-i mufassala manzûr-i mekârim-nüşûr-ı hazret-i hilâfet-penâhî buyurulmak üzere leffen takdîm kılınmış ve menfaᶜat-ı devlet ve memleketi te'mîn eden işbu usûl-i keşfin ᶜasr-ı celîl-i terakkiyât-ı delîl hazret-i pâdişâhîde sâhe-ârâ-yı mevkiᶜ-i husûl olması şükrâniyet-i ᶜumûmiyeyi müstelzim mü'essir-i mübecceleden bulunmuş olduğundan ol vechile icrâ-yı îcâbına lutfen müsâᶜade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şâyân buyurulduğu hâlde îfâ-yı muktezâsına himem-i ᶜaliyye-i ᶜatûfîleri bî-dirîğ buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
19 Rebiᶜu'l-evvel 316 ve fî 26 Temmûz 314 [7 Ağustos 1898 Pazar]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CCCLXXXIV: Y.MTV 181/16

1)
Makam-ı Ser^{c}askerî
Mektûbî Kalemi

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihâne mu^{c}âvini baytar Yüzbaşı Mehmed Refîk ve mezkûr Bakteriyolojihâneye me'mûr tabîb Yüzbaşı Ahmed Refîk ve Şişli'de te'sîs buyurulan Hamidiye Etfâl Hastahânesi mu^{c}âvini tabîb Yüzbaşı Ziyâ Efendilerin târîh-i nasblarına nazaran müddet-i nizâmiyelerini me^{c}a-ziyâdetin ikmâl ederek terfi^{c}-i rütbeye kesb-i istihkak eyledikleri anlaşılmasına ve müddet-i hidmet ve gayretleri de tasdîk ve beyân olunmakta bulunmasına binâ'en mûmâ-ileyhden baytar Yüzbaşı Mehmed Efendi'nin kayden mevcûd görünen on üç ve tabîb Yüzbaşı Ahmed Refîk Efendi'nin yüz altmış sekiz ve Ziyâ Efendi'nin dahi yüz altmış altı nefer kıdemlilerine takdîmen tabîb kısmının sınıf-ı sâlisinde bulunmak üzere sâye-i mekârim-pirâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde rütbelerinin sol kolağalığa terfi^{c}i istîzânına dâ'ir Sıhhiye Dâ'iresinden terkîm olunan mazbata mûmâ-ileyhimin terceme-i hâllerini şâmil varaka ile leffen ^{c}arz ve takdîm kılınmış olmağla mûmâ-ileyhimin ol vechile terfi^{c}-i rütbeleri husûsuna müsâ^{c}ade- i mekârim-ifâde-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şâyân buyurulduğu hâlde mu^{c}âmelâtı îfâ ve buyuruldular tastîr ve i^{c}tâ olunacağı beyânıyla istîzâna ibtidâr kılınmağla ol bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.
Fî 5 Rebi^{c}u'l-ahir 316 ve fî 11 Ağustos 314 [23 Ağustos 1898 Salı]
Ser^{c}asker Rızâ

2)
Makam-ı Ser^{c}askerî
Sıhhiye Dâ'iresi

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihâne'sine me'mûr tabîb Yüzbaşı Ahmed Efendi
Mûmâ-ileyh 27 Haziran 310 târîhinde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneden bâ-diploma neş'et ederek 23 Ağustos 310 târîhinde ^{c}uhdesine yüzbaşılık rütbesi tevcîhiyle ikmâl-i ^{c}ameliyât içün Haydar Paşa Hastahânesine ve 20 Mayıs 311 târîhinde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'ün refâkatine ta^{c}yîn olunduğu ve 17 Eylûl 313 târîhinde de Alasonya Ordû-yu Hümâyûnuna me'mûr edilerek 20 Şubat 313 târîhinde yine Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihânesine i^{c}âde kılındığı ve başka meşrûhâtı olmadığı kayden anlaşılmıştır.

Şişli'de te'sîs buyurulan Hamidiye Etfâl Hastahânesi mu^{c}âvini tabîb Yüzbaşı Mehmed Ziyâ'eddin Efendi

Mûmâ-ileyh 27 Haziran 310 târîhinde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâneden bâ-diploma neş'et edip 23 Ağustos 310 târîhinde ^{c}uhdesine yüzbaşılık rütbesi tevcîhiyle ikmâl-i ^{c}ameliyât içün Haydar Paşa Hastahânesine ve 20 Mayıs 311 târîhinde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mu^{c}allimi Mösyö Nikol'ün refâkatine ta^{c}yîn olunduğu ve 17 Eylûl 313 târîhinde de Alasonya Ordû-yu Hümâyûnuna me'mûr edilerek 20 Şubat 313 târîhinde zikr olunan Bakteriyolojihâneye i^{c}âdeten me'mûriyeti icrâ kılındığı ve üç yüz on dört senesi Mayıs'ında bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Şişli'de te'sîs olunan Hamidiye Etfâl Hastahânesinin mu^{c}âvinliğine nakl edildiği ve 21 Kânûn-ı Evvel 311 târîhinde beşinci rütbeden bir kıt^{c}a Mecîdî nişân-ı zî-şânıyla taltîf buyurulduğu ve dîger meşrûhâtı olmadığı kayden müstebân olmuştur.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihâne mu^{c}âvini baytar Yüzbaşı Mehmed Refîk Efendi Mûmâ-ileyh Mekteb-i Harbiye-i Şâhâneden mülâzım-ı evvellikle neş'et edip 16 Kânûn-ı Sânî 311 târîhinde ^{c}uhdesine yüzbaşılık rütbesi tevcîh buyurulduğu 29 Ağustos 311 târîhinde bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihâne mu^{c}âvinliğine ve 21 Eylûl 312 târîhinde de ^{c}ilâve-i me'mûriyet sûretiyle Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne baytar sınıflarının fisyoloji mu^{c}allim mu^{c}âvinliğine ta^{c}yîn kılındığı ve 10 Kânûn-ı Evvel 313 târîhinde hudûd-ı Yunâniye Ordû-yu Hümâyûnuna ta^{c}yîn kılınarak 21 Şubat 313 târîhinde yine me'mûriyet-i asliyesine i^{c}âde edildiği ve 23 Haziran 314 târîhinde Çifteler çiftlik-i hümâyûnunda zuhûr eden hayvân hastalığından dolayı tahkîkat-ı fenniye icrâsına me'mûr edilmiş idüğü ve başka meşrûhâtı olmadığı kayden müstefâd olmuştur.
Fî 14 Rebi^{c}u'l-evvel 316 ve fî 21 Temmûz 314 [2 Ağustos 1898 Salı]

3)
Makam-ı Ser^{c}askerî
Sıhhiye Dâ'iresi

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihâne mu^{c}âvini	Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihânesine me'mûr	Şişli'de te'sîs buyurulan Hamidiye Etfâl Hastahânesi mu^{c}âvini
Baytar Yüzbaşı	Tabîb Yüzbaşı	Tabîb Yüzbaşı
Mehmed Refîk Efendi	Ahmed Refîk Efendi	Mehmed Ziyâ'eddin Efendi
İbn-i İsmâ^{c}il Hakkı	İbn-i Mehmed	İbn-i Seyfullah
Harem-i Şerîf	Âsitâne	Âsitâne
Nasb: 16 Kânûn-ı Sânî 311	Nasb: 23 Ağustos 310	Nasb: 23 Ağustos 310
4 Mayıs 307	23 Ağustos 310	23 Ağustos 310

1001
Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Bakteriyolojihâne mu^{c}âvini baytar Yüzbaşı Mehmed Refîk ve mezkûr Bakteriyolojihâneye me'mûr tabîb Ahmed Refîk ve Şişli'de te'sîs buyurulan Hamidiye Etfâl Hastahânesi mu^{c}âvini tabîb Yüzbaşı Ziyâ Efendilerin bâlâya terkîm olunan künyesi cenâhlarında gösterilen târîh-i nasblarına nazaran müddet-i nizâmiyelerini me^{c}a-ziyâdetin ikmâl ederek terfi^{c}-i rütbeye kesb-i istihkak eyledikleri anlaşılmasına ve hüsn-i hidmet ve gayretleri de tasdîk ve beyân olunmakta olmasına nazaran mûmâ-ileyhden baytar Yüzbaşı Mehmed Refîk Efendi'nin kayden mevcûd görünen on üç ve tabîb Yüzbaşı Ahmed Refîk Efendi'nin yüz altmış sekiz ve Ziyâ Efendi'nin dahi yüz altmış altı nefer kıdemlilerine bi'l-takdîm tabîb kısmının sınıf-ı sâlisinde bulunmak üzere rütbelerinin sol kol ağalığa terfi^{c}i bi'l-tensîb terceme-i hâl varakaları da merbûten takdîm kılınmış olmağla keyfiyetin ^{c}arz ve ibtidâr buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 14 Rebi^{c}u'l-evvel 316 ve fî 21 Temmûz 314 [2 Ağustos 1898 Salı]
Sıhhiye Dâ'iresi Re'isi

EK – CCCLXXXV: Y.MTV 185/91

Makam-ı Sercaskerî
Mektûbî Kalemi
Husûsî

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından vârid olan tezkirede Edirne Vilâyeti dâhilinde Vize ve Çorlu Kazâlarında vebâ-i bakarî cilleti şiddetle hüküm-fermâ olduğundan bahisle istihzâr eylediği serum ile telkîhât-ı lâzime icrâsı içün mucâvinlerinden Baytar Yüzbaşı Refîk Efendi'nin mahall-i mezkûra sürcat-i cazîmetine lüzûm gösterilmiş ve ber-mûceb-i işcâr mûmâ-ileyhe mikdâr-ı kâfî serum ictâsıyla zikr olunan kazâlara iczâmı sıhhiye dâ'iresince bi'l-tensîb îcâbı der-dest-i icrâ bulunmuş olmağla muhât-ı cilm-i câlî buyurulmak üzere carz-ı maclûmâta ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.
Fî 24 Şacbân 316 ve fî 26 Kânûn-ı Evvel 314 [7 Ocak 1899 Cumartesi]
Sercasker
Rızâ

EK – CCCLXXXVI: Y.MTV 191/22

1)
Makam-ı Serᶜaskerî
Mektûbî Kalemi

Bu milelin ve devletin teceddüd-i hayât ve te’eyyüd-i saᶜâdet ve necâtı içün yaradılmış olan velî-niᶜmet-i bî-minnetimiz hilâfet-penâh-ı pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin memâlik-i mâhrûse-i şâhânelerinde muhâfaza-i sıhhat-ı ᶜumûmiyesi esbâb-ı ciddiyesinin tekemmülü emrinde dahi bî-dirîğ ve şâyân buyurageldikleri sunûf-ı müsâᶜadât-ı merâhim-i teᶜâlî âyât-ı celîle cümle-i ᶜâliyesinden olan ve bi’l-hassa te’sîs-gerde-i hümâyûn-ı mülûkâneleri bulunan Bakteriyolojihâne’nin istihzâr etmekte olduğu serumların bi-inâyetallahi teᶜâlâ nufûs-ı beşeriye üzerinde te’sîrât-ı nâfiᶜa-i ᶜazamiyesi görülmekte olarak bu ᶜinâyet-i hayât-bahşâ-yı ᶜâliyeden dolayı dahi elsine-i bende-gân ve cihâniyân daᶜvât-ı tevâkki-eyyâm ᶜömr u şevket ve iclâl-i mülûkâneleriyle pîrâye-dâr-ı mehemmedet ve şükrân olup bu kere mezkûr Bakteriyolojihâne müdîri Doktor Nikol tarafından ᶜatebe-i ᶜulyâ-yı mülûkâneye terfîᶜ olunmak üzere verilip leffen ᶜarz ve takdîm kılınan ᶜarzuhâlde vebâ-i bakarî hakkında bakteriyolojihânece icrâ olunan taharriyât-ı fenniye netîcesinde îcâd ve istihzâr kılınan serum ile hayvânâta edilen telkîhât-ı müteᶜaddide fevk-al-me’mûl te’sîrât-ı hasene gösterdiğinden ve bundan şimdilik şehrî iki bin beş yüz şişenin Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâret-i celîlesine muntazaman verilmekte olduğundan bahisle mezkûr serumun istihzârı içün îcâd olunan usûlün daha ziyâde husûl-i mükemmeliyeti hakkında bir takım tecâribin icrâsına ve lüzûm görünen baᶜzı alâtın tedârik ve mübâyaᶜasına medâr olmak üzere şimdilik beş yüz liranın Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtından defᶜaten iᶜtâsı ve bakteriyolojihâne umûrunun mihver-i matlûbda cereyânı içün şehrî yirmi liranın muhassasât-ı kadîme-i şehriyesine zamîmeten tahsîsi lüzûmunun Mâliye Nezâret-i ᶜaliyyesine teblîği husûsuna müsâᶜade-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bân-ı aᶜzamînin bî-dirîğ ve şâyân buyurulması istirhâm olunmuş ve mezkûr serumun vebâ-i bakarî ile musâb olan hayvânâta telkîhi ᶜameliyâtında bulunmak üzere me’mûren Anadolu cihetine ᶜazîmet eden me’mûrîn-i sıhhiyeden devâ-yı mebhûsu’n-ᶜanhânın derece-i te’sîr ve menfaᶜati hakkında vukûᶜ bulan tahkîkat-ı ᶜâcizânem îcâbınca işbu hastalığa tutulan hayvânâttan telkîh edilmeyenlerin üç yüzde yüz sekseni telef ve helâk olmakta olduğu hâlde mezkûr serum ile telkîh olunanlardan binde ancak biri telef olmakta bulunduğuna nazaran mezkûr serumun vebâ-i bakarîye karşı devâ-yı şâfî ve mü’essir bulunduğu anlaşılmakta olarak bunun mâ-bihi’l-kıvâm zirâᶜat olan hayvânâtın bi-lutf-i teᶜâlâ telef ve ziyâᶜdan ve zirâᶜın zarar ve hasârdan vikayesiyle zirâᶜatın tekessürünü kâfil olacak fevâ’id-i müteselsileyi mutazammın ve fevâ’id-i mezkûre dahi hazîne-i devlete ᶜâ’id olduğuna göre zikr olunan serumun sâye-i kudret-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde idâme-i iᶜmâlâtı zımnında alât-ı mukteziyenin celbi ve usûl-i istihzârının tekemmülüne medâr olacak tecâribin icrâsı içün müdîr-i mûmâ-ileyh tarafından taleb olunan akçe fevâ’id-i mebhûs-ı ᶜanhâya nisbetle cüz’-i lâ-yetecezzâ kabîlinden olacağı ᶜarz u beyândan mustağnî bulunmuş olmağla mûmâ-ileyh Nikol’ün istidᶜâsı vechiyle sâlifü’l-ᶜarz beş yüz liranın Dâhiliye Nezâret-i celîlesince Tıbbiye-i Mülkiye tahsîsâtından defᶜaten iᶜtâ ettirilmesi ve Bakteriyolojihâne muhassasât-ı kadîme-i şehriyesine dahi Mâliye Nezâretince yirmi liranın zamm ve ᶜilâve kılınması husûsunun Bâb-ı ᶜÂlîye emr u fermân buyurulması zımnında istirhâm müsâᶜade-i hikmet-ᶜâde-i cenâb-ı hilâfet-penâhîye ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr u irâde efendim hazretlerinindir.
Fî 6 Safer 317 ve fî 3 Haziran 315 [15 Haziran 1899 Perşembe]
Serᶜasker Rızâ

2)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne

Cenâb-ı rabbü'l-^{c}ibâd ^{c}ömr u şevket-i şâhâneleri müzdâd ve lutf-i ^{c}amîm-i hüsrevâneleri cümleye delîl-i sedâd buyursun âmîn.
Vebâ-i bakarî hakkında icrâ ettiğimiz tecribât-ı fenniyenin netîcesi sâye-i ^{c}âlî-vâye-i cihân-bânîlerinde şâfî ve vâfî bir devâ-yı mü'essirin vücûb-yâb-ı husûl olmasına müncer olduğu ma^{c}lûmdur. İstihzâr-gerde-i ^{c}âcizânemiz olan serum ile şimdiye kadar icrâ olunan telkîhât-ı müte^{c}addidenin hâsıl ettiği netâyîc doğrusu me'mûlün fevkindedir. Mezkûr serumdan şimdilik şehrî iki bin beş yüz şişe Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesine muntazaman verilmektedir.
Bu bâbda esâsî ittihâz eylediğimiz taharriyât-ı fenniye bizi bir ziyâ-ı masrafa giriftâr eylemekle berâber îcâd eylediğimiz usûlün daha ziyâde kesb-i mükemmeliyet etmesi içün bir takım tecâribin icrâsına ve ba^{c}zı alâtın celbine lüzûm görülmüş ve dîger taraftan muhassasât-ı şehriyemizin masârif-i vâki^{c}ye ^{c}adem-i kifâyeti vâzıh bulunmuştur.
Zât-ı akdes-i hazret-i pâdişâhînin böyle umûr-ı fenniyenin terakkisi içün ^{c}ale'l-devâm râygân buyurulan lutf u ^{c}âtıfet-i seniyyelerine mağrûren şimdilik beş yüz liranın Tıbbiye-i Mülkiye muhassasâtından def^{c}aten i^{c}tâsı ve bakteriyolojihâne umûrunun mihver-i matlûbunda cereyânı içün şehrî yirmi liranın muhassasât-ı şehriyemize zammı hakkında Mâliye Nezâret-i ^{c}aliyyesine teblîği husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı tâcidâr-ı e^{c}âzimîlerinin şeref-rîz-i sünûh buyurulması istirhâmına cür'et eyledim. Ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde lutf u ihsân-ı bî-şâyân hazret-i velî-ni^{c}met-i bî-imtinân şevketlü ^{c}azâmetlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerinindir.
Kulları
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – CCCLXXXVII: Y.MTV 194/108

1)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne'ye me'mûr Doktor Marie tarafından taraf-ı ^{c}âcizâneme yazılıp tercümesiyle berâber leffen takdîm kılınan Fransızca mektûbda evvelki gün Fransa Sefâret-hânesinden kendisine terfîk edilen bir tercümân vâsıtasıyla Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâretine mürâca^{c}at ederek Dâ'ü'l-kelb hidemâtının ^{c}uhdesine tevdî^{c} olunmaması esbâbını su'al etmesi üzerine Mekteb Nâzırı tarafından telkîh ^{c}ameliyâtını Zo'eros Paşa'nın taht-ı idâresinde olarak îfâ etmekliği beyân olunmuş ve bu ise hayretini mûcib olmasıyla şu cevâbı Pasteur ^{c}Ameliyâthânesine yazmış ve bunun üzerine Paris'te Mösyö Doktor Roux Dersa^{c}âdet'te Pasteur ^{c}Ameliyâthânesi vekillerinden birine böyle bir takım entrikalar yapılmakta olduğunu Hâriciye Nâzırı Mösyö Delcassé'a beyân etmek üzere bi'l-hassa Paris'e ^{c}avdet eylediğini cevâben bildirmiş olduğundan Dâ'ü'l-kelb hidemâtı ^{c}uhdesine ihâle olunmaz ise Doktor Nikol ile berâber Paris'e ^{c}avdet edeceği beyân olunmuş olmağla ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 26 Cemâziye'l-evvel 317 ve fî 19 Eylûl 315 [2 Ekim 1899 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Tercüme Kalemi

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Me'mûru Doktor Marie Tarafından Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâret-i Celîlesine mütekaddim 29 Eylûl 99 târîhli ^{c}arîzanın tercümesidir.

Dün Fransa Sefîri hazretleri tarafından refâkat-ı ^{c}âcizîye verilen bir tercüman vâsıtasıyla Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne Nezâretine mürâca^{c}at ederek Dâ'ü'l-kelb hidemâtının ^{c}uhde-i ^{c}âcizîye tevdî^{c} olunmamasının esbâbını resmen istifsâr eyledim.
Bu bâbdaki ifâdâtıma cevâben nazariyât-ı telkîh ^{c}ameliyâtını Zo'eros Paşa'nın taht-ı idâresinde olarak îfâ etmekliğimi beyân etmiş olduklarından mûcib-i hayret olan şu cevâbı derhâl Pasteur ^{c}Ameliyâthânesi'ne yazdım.
Bunun üzerine Mösyö Doktor Roux Dersa^{c}âdet'te Pasteur ^{c}Ameliyâthânesi vekillerinden birine böyle bir takım entrikalar yapılmakta olduğunu Hâriciye Nâzırı Mösyö Delcassé'a ^{c}arz ve beyân etmek üzere bi'l-hassa Paris'e ^{c}avdet eylediğini cevâben taraf-ı ^{c}âcizîye bildirmiştir.
Binâ'en-^{c}aleyh dâ'ü'l-kelb hidemâtı bir ân evvel ^{c}uhde-i ^{c}âcizâneme ihâle olunmadığı hâlde Mösyö Doktor Nikol ile zarûrî olarak Paris'e ^{c}avdet edeceğimizi me^{c}a't-te'essüf ^{c}arz eylerim.
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne hakkında vukû^{c} bulan eltâf-ı ^{c}aliyyelerine ne derecelerde medyûn-ı şükrânı olduğumuz zât-ı ^{c}âlî-yi nezâret-penâhîce de malûm olduğu gibi işbu dâ'ü'l-kelb hidemâtı husûsundaki hemân dâfi^{c}-i devletlerinde ayrıca Pasteur ^{c}Ameliyâthânesine beyân ve iş^{c}âr kılınmış olduğunu ^{c}arz ile ihtirâmât-ı fâ'ika-i kemterânemin kabûlünü temenni eylerim.
Aslına mutâbıktır. Fî 19 Eylûl 315 [2 Ekim 1899 Pazartesi]

EK – CCCLXXXVIII: Y.MTV 198/115

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded 506

Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i ^{c}Aliyyesine

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Sâye-i terakki-vâye-i hazret-i pâdişâhîde buraca istihzârına muvaffak olduğumuz vebâ-i bakarî serumunun şimdiye kadar her tarafta vukû^c bulan tatbîkatından netâyîc-i hasene-i fevk-al-^{c}âde husûle gelmiş ve bu sûretle senevî hazîne-i devlete üç yüz bin lira râddesinde bir vâridât-ı mühimmenin ziyâ^{c}dan vikayesine hidmet olunmuştur. İşbu muvaffakiyetin haber-ârâ-yı husûl olması mahzâ mu^{c}âvinlerimin gayret ve ihtimâmı eseri olup bu gibi ibrâz-ı mü'essir-i ehemmiyet ve ikdâm ve beyn-el-akrân temeyyüz etmiş olan me'mûrînin taltîfi ise şân-ı mekârim-^{c}unvân-ı hazret-i hilâfet-penâhîden bulunduğu gibi ^{c}arîzaları mükerreren mazhar-ı taltîf-i ^{c}âlî buyurulduğum hâlde anların mahrûm bırakılması muvâfık-ı nasfet olamayacağı cihetle bu bâbda bi'l-hâssa kesb-i istihkak eden Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin umûr-ı hesâbiye ve taharriye müdîri Şücâzâde ^{c}izzetlü Yusuf Bey bendelerinin hâ'iz olduğu sâniye sınıf-ı semâniye rütbesinin ûlâ sınıf-ı sâniyesine ve mu^{c}âvin-i ^{c}âcizânemden ve Paris'teki Alfort Mektebi me'zûnlarından mu^{c}allim-i şehîr Mösyö Nocard'ın mu^{c}âvinliğinde bulunmuş olan Baytar Kolağası fütüvvetlü ^{c}Âdil Efendi bendelerinin de rütbesinin binbaşılığa terfî^{c}i husûsunun ^{c}atebe-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneye ^{c}arzıyla tesriyeleri husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhînin istihsâli bi'l-hâssa istirhâm olunur bâkî her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 15 Kânûn-ı Sânî 315 [27 Ocak 1900 Cumartesi]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – CCCLXXXIX: Y.MTV 199/103

1)
Tophâne-i cÂmire Müşîriyeti
Husûsî

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından vârid olup leffen takdîm-i savb-ı câlî-i catûfîleri kılınan tezkirede şeref-mütecallik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî hükm-i münîfine tevfîkan dünkü gün cazîmet etmemiş ise de hidmet-i saltanat-ı seniyyeye duhûlünden beri cuhdesine terettüb eden vezâ'ifin cümlesini hîn-i îfâya bezl-i mesâcî ederek hidemâtının mazhar-ı takdîr-i câlî buyurulduğu kemâl-i memnûniyetle müşâhede eylediği hâlde Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânedeki Meclis-i Sıhhiye-i cUmûmiye ve Cemciyet-i Mülkiye-i Şâhânenin hakkında tevbîhâtı hâvî verdikleri tahkîr-âmiz karâr cidden istiğrâb ve hayretini mûcib olduğu ve hasb'el-vazîfe kendisiyle aslâ münâsebeti olmayan şu iki meclis tarafından dûçâr-ı tacarruz ve tahkîr olmasına sebeb ise vaktiyle maciyetinde bulunduğu hâlde harekât-ı vâkıcasından dolayı Bakteriyolojihâneden ihrâc olunup elyevm mezkûr meclislerde aczâ bulunan ve mu'ahharan dahi Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne bakteriyoloji mucallim mucâvinliğine tacyîn olunan tabîb Aristidi Bey'in teşvîki idüğü ve şimdiki me'mûriyetlerinden bi'l-istifâde altı senelik semere-i iştigâl ve ikdâmı olan âsârın birer birer tahrîbine kalkışarak muzâdd-ı difteri serum ile bakteriyoloji tedrîsâtı başlıca câlib-i buğz ve hasedi olmasına mebnî dîger aczâyı da ileri sürerek menvî-i hafîlerini bu sûretle mevkic-i icrâya koymağa teşebbüs etmiş olduğu bacde'l-ityân bu âna değin bahş olunan nüfûz-i macnevî ile gerek kendisinin ve gerek şâyeste-i câtufet-i culyâ olan mucâvinlerinin semere-i sacy ve gayreti olan âsârın emr-i muhâfazasını arzû ettiğinden mahzâ Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin menâfîci nokta-i nazarınca âtîdeki macrûzâtına müsâcade buyurulmasını istidcâ etmiştir. Birincisi bi'l-cümle serum ve aşıların münhasıran Bakteriyolojihâne-i Şâhânede kendi tarafından istihzârı hakkında vaktiyle taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkâneden şâyân buyurulan müsâcade-i mahsûsanın muhâfazası. İkincisi Cemciyet-i Tıbbiye-i Mülkiye ile Meclis-i Sıhhiye-i cUmûmiyenin hakkında vukûc bulan tecâvüzât-ı gayr-i lâyıkasından dolayı kendisine tahrîren ictizâr etmeleri. Üçüncüsü işbu müşkülâtın îkacına sebebiyet veren tabîb Aristidi Bey'in dîger bir mahallde istihdâm edilmek üzere mezkûr iki meclisten ve hem de Mekteb-i Tıbbiyedeki mucallim mucâvinliğinden ihrâcı husûslarıdır ki bu sûretle Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin şeref ve haysiyeti muhâfaza edilerek ve zîr-i himâye-i füyûzât-vâye-i hazret-i mülûkânede bulunmağla iktisâb-ı mübâhat eylemekte ber-devâm olacağı gibi kemâ-fî's-sâbık hidemât-ı nâfîca îfâsıyla matlûb olan terakkiyât-ı fenniye ve cilmiyenin husûlüne sacy ve gayret eyleyeceği ve şu macrûzâtına müsâcade buyurulmadığı takdîrde kemâl-i te'essüfle me'mûriyetinden infikâk ve Dersacâdet'ten cazîmet etmeğe mecbûr olacağı bildirilmiş ve kendisine istihzârını istidcâ ettiği serum ve aşıların şimdiye kadar istihsâl ve icrâ ettiği serum ve aşılardan cibâret olacağı tabîci bulunmuş olmağla karîn-i hikmet-rehîn-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulduğu hâlde keyfiyetin Bâb-ı cÂlî-i cenâb-ı sâmiyesiyle makam-ı vâlâ-yı Sercaskerîye teblîği ve taraf-ı câcizîye de maclûmât ictâsı husûsuna himem-i caliyye-i câtûfîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 23 Şevval 317 ve fî 11 Şubat 315 [24 Şubat 1900 Cumartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i cÂmire Müşîri ve cUmûm
Mekâtib-i cAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne

^{c}Aded 540

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i tâcidârî hükm-i münîfine tevfîkan dünkü gün ^{c}azîmet etmedim. Hükûmet-i seniyyenin hidmetine duhûlümden beri ^{c}uhde-i ^{c}âcizâneme terettüb eden vezâ'ifin cümlesini hüsn-i îkaya bezl-i mesâ^{c}î etmiş ve hidemâtımın mazhar-ı takdîr-i ^{c}âlî buyurulduğunu şimdiye kadar kemâl-i memûniyetle müşâhede eylemiş idim. Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânedeki Meclis-i Sıhhiye-i ^{c}Umûmiye ve Cem^{c}iyet-i Mülkiye-i Şâhânenin hakk-ı ^{c}âcizânemde verdikleri tahkîr-âmiz karârın ihtivâ eylediği tevbîhât cidden istiğrâb ve hayretimi mûcib oldu.

Hasb'el-vazîfe ^{c}âcizleriyle aslâ münâsebeti olmayan şu iki meclisin bu sûretle ta^{c}arruz ve tahkîrlerine hedef olmaklığımın esâsı ve şâyân-ı te'essüf olan bu hâdisenin sebebi taharrî olunursa kemâl-i sühûletle bulunabilir. Vaktiyle ma^{c}iyet-i ^{c}âcizânemde bulunup harekât-ı vâkı^{c}asından dolayı Bakteriyolojihâneden ihrâc ettiğim tabîb Aristidi'nin teşvîkiyle Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânedeki mecâlis hey'eti bu işe iştirâk etti. Zâten mûmâ-ileyh tabîb Aristidi mecâlis-i mezkûre a^{c}zâsından bulunduğu gibi mu'ahharan dahi Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânenin bakteriyoloji mu^{c}allim mu^{c}âvinliğine ta^{c}yîn olunmuş idi. Mûmâ-ileyh bulunduğu işbu me'mûriyetlerden bi'l-istifâde altı senelik semere-i iştigâl ve ikdâmım olan âsârın birer birer tahrîbine şitâbân olarak muzâdd-ı difteri serum ile bakteriyoloji tedrîsâtı başlıca câlib-i nazar-ı buğz ve hasedi olmasıyla dîger a^{c}zâyı da ileri sürerek menvî-i hafîlerini bu sûretle mevki^{c}-i icrâya koymağa teşebbüs etti. Bu âna değin ^{c}âcizlerine bahş olunan nüfûz-ı ma^{c}nevî ile gerek ^{c}âcizlerinin ve gerek şâyeste-i ^{c}âtufet-i ^{c}ulyâ olan mu^{c}âvinlerimin semere-i sa^{c}y ve gayreti olan âsârın emr-i muhâfazasını arzû ettiğimden mahzâ Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin menâfi^{c}i nokta-i nazarınca ber-vech-i zîr ma^{c}rûzâtımın serdine cür'et eylerim:

Evvelen: Bi'l-cümle serum ve aşıların münhasıran Bakteriyolojihâne-i Şâhânede taraf-ı ^{c}âcizânemden istihzârı hakkında vaktiyle taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden sezâ-vâr buyurulan müsâ^{c}ade-i mahsûsanın muhâfazası.

Sâniyen: Cem^{c}iyet-i Tıbbiye-i Mülkiye ile Meclis-i Sıhhiye-i ^{c}Umûmiyenin hakk-ı ^{c}âcizânemde vukû^{c} bulan tecâvüzât-ı gayr-ı lâyıkasından dolayı ^{c}âcizlerine tahrîren i^{c}tizâr etmeleri.

Sâlisen: İşbu müşkülâtın îkasına sebebiyet veren tabîb Aristidi'nin dîger bir mahallde istihdâm edilmek üzere hem iki meclisden hem de Mekteb-i Tıbbiyedeki mu^{c}allim mu^{c}âvinliğinden ihrâcı.

Sâlifü'l-beyân ma^{c}rûzât-ı bendegânem karîn-i müsâ^{c}ade buyurulduğu takdîrde Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin şeref ve haysiyeti muhâfaza edilecek ve zîr-i himâye-i füyûzât-ser-mâye-i hazret-i mülûkâneden bulunmağla iktisâb-ı mübâhat eylemekte ber-devâm olacağı gibi kemâ-fî's-sâbık hidemât-ı nâfi^{c}a îkasıyla matlûb-ı ^{c}âlî olan terakkiyât-ı fenniye ve ^{c}ilmiyenin husûl-yâb-ı vücûd olmasına sa^{c}y ve gayret edilecektir. Bu sûret rehîn-i tecvîz buyurulmadığı hâlde kemâl-i te'essüfle me'mûriyetinden infikâk ve Dersa^{c}âdet'ten ^{c}azîmet etmeğe mecbûr bulunacağımdan cevâb-ı devletlerinin sür^{c}at-i mümkine ile i^{c}tâsına muntazır bulunduğumu ^{c}arz eder ve ihtirâmât-ı fâ'ikamın kabûlünü istirhâm eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 11 Şubat 315 [24 Şubat 1900 Cumartesi]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri

Doktor Nikol

EK – CCCXC: Y.MTV 202/44

1)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri

Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin mahalle arasında kâ'in olmasına ve sûret-i kâfiye ve mükemmelede serum i^{c}mâl ve istihzârına elverişli bulunmamasına mebnî münâsib bir mahallde mükemmel bir bakteriyolojihâne inşâsı şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı celîlesinden olduğu cihetle inşâ olunacak bakteriyolojihânenin Avrupa'da olduğu gibi fennin bi'l-cümle şu^{c}abâtını câmi^{c} ve terakkıyât-ı ahîre-i fenniyeye mutâbık ve ileride zuhûr edecek nevâkıs ikmâl olunabilmek ve zirâ^{c}at ve sanâyi^{c}in fevk-el-^{c}âde terrakîsi cihetiyle zirâ^{c}î ve sınâ^{c}î iki laboratuvarın te'sîsi fâ'ideden hâlî kalmayacağından bu bâbda Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresine bi'l-mürâca^{c}a işbu iki laboratuvarın te'sîsi hâlinde hâsıl olacak vâridâttan te'diye edilmek üzere on beş bin liranın avans tarîkıyla i^{c}tâsı idâre-i mezkûrece takarrür eylemiş ve inşâ'atın îcâb ettireceği sâ'ir masârif dahi Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesinden der^{c}uhde edildiğinden cihet-i mâliyesi nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan tesviye edilmek üzere tarafından tanzîm ve i^{c}tâ olunacak proje ve plan mûcebince Şişli civârında ^{c}İzzet Paşa Çiftliği nâm mahallde ve vaktiyle taraf-ı eşref-i hazret-i hilâfet-penâhîden Dersa^{c}âdet Sergisi'nin inşâsı içün ^{c}inâyet ve ihsân buyurulmuş olan mahallin bir kısmı ya^{c}nî bir taraftan Dârü'l-^{c}acezeye ve Ok Meydânı'na mümtedd şoseye ve dîger taraftan Kağıthâne Câddesi'ne nâzır olan dıl^{c}da inşâsına müsâ^{c}ade buyurulması Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından alınıp leffen takdîm-i pîş-gâh-ı ^{c}âlî-yi ^{c}atûfîleri kılınmış olmağla makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî buyurulduğu sûrette keyfiyetin Bâb-ı ^{c}Âlî-yi cenâb-ı sâmiyesiyle nezâret-i müşârü'n-ileyhâya teblîği husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i ^{c}atûfîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
8 Muharrem 318 ve fî 24 Nisân 316 [7 Mayıs 1900 Pazartesi]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı

2)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded 97

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin şimdilik bulunduğu dâ'ire mahalle arasında ve sûret-i kâfiye ve mükemmelede serum i^{c}mâl ve istihzârına elverişli bulunmamasına mebnî münâsib bir mahallde mükemmel bir bakteriyolojihânenin te'sîs ve inşâsı şeref-müte^{c}allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı ^{c}âliyesinden bulunduğu beyân-ı sâmiyesiyle îcâbının icrâsı şeref-vârid eden tezkire-i sâmiye-i cenâb-ı sadâret-penâhî teblîğ ve izbâr buyurulduğu hâme-pîrâ-yı ta^{c}zîm olan yüz on üç ^{c}adedli ve fî 15 Nisân 316 târîhli tezkire-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerinde emr u iş^{c}âr buyurulmuştur.

Sâye-i terakkî-vâye-i hazret-i pâdişâhî iki seneden beri istihzâr olunmakta olan vebâ-i bakarî serumundan şimdiye kadar elli bin şişeden ziyâde istihzâr olunup Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânenin her tarafında icrâ kılınan telkîhâttan netâyîc-i fevk-el-^{c}âde husûl-yâb-ı vücûd olduğu ve işbu muvaffakiyet her tarafa şâyi^c olmak hasebiyle geçenlerde İngiltere Hükûmeti tarafından dört bin beş yüz şişenin i^{c}tâsı taleb olunmuş ve vebâ-i bakarî zuhûr edecek sâ'ir memâlik-i ecnebiyenin dahi mezkûr serumdan taleb edeceği tabi^{c}î bulunmuş olduğundan binâ-yı hâzır dâhilinde bu kadar külliyetli serumun istihzârı gayr-i kabil bulunmasına ve memâlik-i mahrûse-i mesâlik-i şâhânenin başlıca men^c şurûtu olan hayvânât-ı gayriyeye her ne sûret-i müstevliyede savlet eden şarbon ^{c}illetine karşı Pastör'ün keşfiyât-ı mühimmesinden olan mâdde-i mülakkahanın tatbîki Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesince takarrür edeceği ve hatta bu senede yüz bin dozun istihzârı taleb olunduğu hâlde dâ'iremizin ^{c}adem-i vüs^{c}atinden nâşî buraca yapılamayıp Avrupa'dan celb olunacağı gibi Memâlik-i ^{c}Osmâniye'de cins-i feresin izmihlâline bâ^{c}is olan ru^{c}âm ^{c}illeti sâriyesi içün "malleus" ve veremli enîkler içün de "tüberkülis" tâm iki mâdde-i mülakkahanın istihzârı matlûb-ı ^{c}âlî olmasına nazaran müceddeden bir bakteriyolojihânenin te'sîs ve inşâsı taht-ı vücûb ve elzemiyette bulunmuştur.

Zâten el-hâletü hâzihi bulunduğumuz dâ'ire sûret-i muvakkatede bakteriyolojihâne ittihâz olunmak istîcâr edilmiş ve ol vakitte şeref-sâdır olup fî 9 Eylûl 311 târîhli tezkire-i ^{c}aliyye-i nezâret-penâhîleriyle teblîğ buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde Ok Meydânı cihetlerinde bir mahallin lüzûm-ı inşâsı irâde ve fermân buyurulmuş idi.

İnşâ olunacak bakteriyolojihâne Avrupa bilâd-ı meşhûresindeki ^{c}ameliyâthâneler misillü fennin bi'l-cümle şu^{c}abâtını câmi^c ve terakkiyât-ı ahîre-i fenniyeye mutâbık bulunacağı ve der-dest-i istihzâr olan kuş palazı ve vebâ-i bakarî serumlarından mâ^{c}ada dîger serum ve aşıların i^{c}mâline ve bâ-husûs cemre ya^{c}nî şarbon aşısından hiç olmaz ise bir milyon dozun istihzârına kâfî bulunması muktezî idüğünden ileride zuhûr edecek nevâkıs ikmâl olunabilmek içün ihtiyâten vâsi^c bir ^{c}arsada inşâsı îcâb eder. Bir de bugünkü günde bakteriyoloji fenni sâyesinde gerek zirâ^{c}at ve gerek sanâyi^c fevk-el-^{c}âde terakki etmekte olduğundan bağlarla nebâtât-ı sâ'ireye ^{c}arsa olan emrâz-ı sâriyenin tedkîki ve ipek böcekçiliğinin terakkisiyle Pasteur usûlüne tevfîkan mevâdd-ı ku^{2}ûliyenin ihtimârât üzerine mü'esses tatbîkatının ahâliye ta^{c}mîmi içün taharriyât-ı fenniye icrâsı zımnında zirâ^{c}î ve sınâ^{c}î laboratuvarın te'sîsi fâ'ideden hâlî kalmayacağından bu bâbda Duyûn-ı ^{c}Umûmiye İdâresine bi'l-mürâca^{c}a işbu aşı laboratuvarın te'sîsi hâlinde idâreye ve binâ'en-^{c}aleyh hazîne-i devlete hâsıl olacak menfa^{c}at-ı ^{c}azîme nazar-ı dikkate alınarak gerek vebâ-i bakarî serumunun ve gerek cemre aşısının fürûhtundan mu'ahharan hâsıl olacak vâridâttan te'diye edilmek üzere on beş bin liranın avans tarîkıyla i^{c}tâsı irâde-i mezkûrece takarrür eylemiş ve inşâ'atın îcâb ettireceği sâ'ir masârif dahi Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesi tarafından der-^{c}uhde edildiğinden cihet-i mâliyesi nezâret-i müşârü'n-ileyhâdan tesviye edilmek üzere ^{c}âcizleri tarafından tanzîm ve i^{c}tâ olunacak proje ve plan mûcebince Şişli civârında ^{c}İzzet Paşa Çiftliği nâm mahallde ve vaktiyle taraf-ı akdes-i hazret-i pâdişâhîden Dersa^{c}âdet Sergisi'nin inşâsı içün ^{c}inâyet ve ihsân buyurulmuş olan mahallin bir kısmı ya^{c}nî bir taraftan Dârü'l-^{c}acezeye ve Ok Meydânı'na mümtedd şoseye ve dîger taraftan Kağıthâne Câddesi'ne nâzır olan dıl^{c}da ^{c}arz olunan bakteriyolojihâne inşâsına müsâ^{c}ade buyurulması hakkında keyfiyetin ^{c}atebe-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâneye ^{c}arzıyla irâde-i seniyyenin istihsâli husûsuna müsâ^{c}ade-i ^{c}aliyye-i cenâb-ı müşîr-i ekremîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

23 Nisân 316 [6 Mayıs 1900 Pazar]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – CCCXCI: Y.MTV 202/115

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîlesine

^{c}Atûfetlü efendim hazretleri

Şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî hükm-i münîfine tevfîkan mu^{c}âvinim tabîb Binbaşı rif^{c}atlü Nûrî Efendi bendeleriyle berâber İzmir'e ^{c}azîmet ettim. Oraya muvâsalat-ı ^{c}âcizânem üzerine şübheli hastalığa tutulduğu etıbbâ-yı mahalliye tarafından beyân olunan hastanın mu^{c}âyenesine hemân mübâşeretle pey-der-pey dest-res olunan meşhûdât ve tedkîkat-ı fenniye hakkında ma^{c}lûmât-ı lâzime telgrafla iş^{c}âr olunduğu gibi ahîren hastalığın vebâ olduğu fennen anlaşılmasına mebnî keyfiyet Aydın Vilâyet-i celîlesi vâsıtasıyla şifreli telgrafla ^{c}arz olunmuştur.

Bu bâbda vukû^{c} bulan tahzîzât-ı ^{c}âcizânem ber-vech-i zîr ^{c}arzına cür'et olunur şöyle ki: musâb olan kişi millet-i mûsevîyeden Yuda nâm altmış yaşında bir süpürgeci olup mu^{c}âyene-i evveliyesinde hastalığın teşhîsi mümkün olamamış vebâ basillerinin ^{c}adeden az ve kuvveten hafîf olması hasebiyle ancak üç gün nihâyetinde neşv ü nemâ olmasından ileri gelmiştir. Bilâhare telkîh edilen hayvânât vebâ ^{c}illetinin a^{c}râzını göstererek telef olduklarından hastalık vebâ olduğu tahakkuk etmiş ve hemân tedâbîr-i lâzimeye tevessül olunmuştur.

Hasta zâten evvelce tecrübe edilmiş bulunmasından nâşî hâric-i şehirde bir sâ^{c}atlik mesâfede kâ'in bir tepe üzerine nakl edilerek her türlü ihtilâttan men^{c} edilmek şartıyla kendisine şâfî sûretle mikdâr-ı kâfî vebâ serumu zerk olunduğu gibi berâberinde bulunan zevcesiyle tahsîs edilen mûsevî hademe vâfî olarak dahi mezkûr serum ile telkîh edilmiştir. Lehü'l-hamd ve'l-minne bu sûretle hastalığın intişârına meydân verilmemiştir. İttihâz olunduğu bâlâda ^{c}arz olunan işbu tedâbîrle berâber şehirde nezâfet ve tahâret-i kâmileye fevk-el-^{c}âde dikkat ve i^{c}tinâ olunmuş makam-ı vilâyete bildirilmekle bu bâbda son derece gayret ve ihtimam olunmuş ve sâye-i hazret-i pâdişâhî başka vukû^{c}ât olması muhtemel bulunmamıştır.

Şâyân-ı ehemmiyet bir cihet vardır ki etıbbâ-yı mahalliyenin mezkûr vukû^{c}âtı mülâhaza ederek haber vermeleri ve hasta tecrîd edilmek sûretiyle kâffe-i tedâbîr-i fenniye lâzime ittihâz etmiş olmalarıdır. Bu da ^{c}askerî hastahânesi tabîb-i evveli Mîralây ^{c}izzetlü Fâyik Bey Efendi ile Dâ'ire-i Sıhhiye tabîbi Doktor Metçi? ve vilâyet-i sıhhiye müfettişi Mehmed ^{c}Ali Bey ve etıbbâ-yı mahalliyeden Amarud Leon Efendilerin himmetiyle husûl-yâb olmuştur.

Geçen sene ^{c}illet-i müdhişe-i mezkûre yine İskenderiye'de zuhûr-nümâ olması üzerine Hudâ-negerde pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyeye veyâhûd civâr bulunan vilâyât-ı şâhânenin birine sirâyeti hâlinde ittihâzı lâzım gelen tedâbîre dâ'ir taraf-ı ^{c}âcizânemden kaleme alınan lâyiha ve ta^{c}lîmât Dâhiliye Nezâret-i celîlesi vâsıtasıyla bi'l-cümle vilâyât-ı şâhâneye ta^{c}mîm edilmiş ve bugün de İzmir'de tesâdüf edilen işbu vukû^{c}ât hakkında ta^{c}lîmât-ı mezkûre harfiyyen mevki^{c}-i icrâya konulmuştur.

Şimdilik ^{c}illet-i mezkûre hıtta-i Mısriye'den henüz mündef^{c} olmadığından ve elde bulunan gâyet cüz'î serum pâyitaht-ı saltanat-ı seniyyede zuhûr edecek birinci vukû^{c}âta kifâyet edeceğinden bu bâbda taraf-ı ^{c}âcizânemden mütekaddim lâyiha ve raporlar mûcebince mezkûr vebâ serumunun bir ân evvel i^{c}mâline mübâşeret olunması ve berâberce İzmir'de ^{c}azîmet eden mu^{c}âvinim tabîb binbaşı rif^{c}atlü Nûrî Efendi bendeleri cân-sipârâne îfâ-yı hidmet ile gece gündüz ^{c}ameliyât-ı fenniye ile iştigâl etmiş ve cidden ^{c}âtıfet-i seniyyeye sezâ-var bulunmuş olmasına nazaran rütbesinin bir derece terfi^{c}i ve bâlâda isimleri zikr olunan İzmir etıbbâsının hidmeti doğrusu şâyân-ı takdîr bulunduğundan birer sûretle taltîfleri husûsuna müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî bî-dirîğ buyurulması istirhâmına cür'et eyledim. Ol bâbda ve katıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. 10 Mayıs 316 [23 Mayıs 1900 Çarşamba]

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Nikol

EK – CCCXCII: Y.MTV 208/36

1)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol'den alınıp leffen takdîm-i pîş-gâh-ı ^{c}âlî-i ^{c}atûfîleri kılınan takrîrde vebâ ^{c}illet-i müdhişesine karşı isti^{c}mâl edilmekte bulunan muzâdd-ı vebâ serumun istihzârı derece-i vücûbda bulunmağla bu husûs hakkında şeref-sudûr buyurulan irâdât-ı seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî hükm-i münîfi vechile mezkûr serumun istihzârına bed' ve mübâşeret olunacağından dârü'l-istihzâr ittihâz olunmak üzere bir ^{c}ameliyâthâne binâsına teşebbüs edilmeğle inşâ'âta sarf olunacak meblağın tedâriki içün keyfiyet Duyûn-ı ^{c}Umûmiye-i ^{c}Osmâniye meclis-i idâre a^{c}zâsından kumandan Berje ile bi'l-müzâkere mûmâ-ileyhin sıhhat-ı ^{c}umûmiyeye kemâl-i ehemmiyetle cihet-i ta^{c}alluk ve merbûtiyeti olan bu gibi bir emr-i mühim içün sarfı iktizâ eden on beş bin lirânın i^{c}tâsını idâre-i müşârü'n-ileyhânın der^{c}uhde edeceğini beyân ve ifâde eylediğinden meblağ-ı mezbûrun idâre-i mezkûreden ahz olunabilmesi husûsu beyân ve istirhâm kılınmış olmağla makrûn-ı müsâ^{c}ade-i kerâmet-^{c}âde-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulduğu sûrette keyfiyetin Bâb-ı ^{c}Âlî-i cenâb-ı sâmîsine teblîği husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i ^{c}atûfîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 6 Receb 318 ve fî 16 Teşrîn-i Evvel 316 [30 Ekim 1900 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded
409

^{c}Umûm Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri
Vebâ ^{c}illet-i müdhişesine karşı isti^{c}mâl edilmekte bulunan muzâdd-ı vebâ serumun istihzârı derece-i vücûbda bulunmağla bu husûs hakkında birkaç def^{c}a irâdât-ı seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurulmuş ve işbu irâdât-ı seniyyenin infâz-ı hükm-i münîfi zımnında bu kere sâye-i terakki-vâye-i hazret-i tâcidârîde mezkûr serumun istihzârına bed' ve mübâşeret edileceğinden dârü'l-istihzâr ittihâz olunmak üzere bir ^{c}ameliyâthâne binâsına teşebbüs edilmekle inşâ'âta sarf olunacak meblağın tedâriki içün keyfiyet Duyûn-ı ^{c}Umûmiye-i ^{c}Osmâniye meclis idâre a^{c}zâsından kumandan Berje ile bi'l-müzâkere mûmâ-ileyh sıhhat-i ^{c}umûmiyeye kemâl-i ehemmiyetle cihet-i ta^{c}alluk ve merbûtiyeti olan bu gibi bir emr-i mühim içün safı iktizâ eden on beş bin lirânın i^{c}tâsını idâre-i müşârü'n-ileyhâ der^{c}uhde edeceğini beyân ve ifâde eylediğinden lutfen işbu emr-i mühimmin bir ân evvel hayr-ârâ-yı husûl olmasına medâr olmak üzere meblağ-ı mezbûrun idâre-i müşârü'n-ileyhâdan ahz olunabilmesi içün iktizâ eden mu^{c}âmele-i resmiyesinin îfâsı husûsunda teshîlât-ı lâzimenin ibzâl buyurulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 9 Teşrîn-i Evvel 316 [22 Ekim 1900 Pazartesi]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri

EK – CCCXCIII: Y.MTV 208/163

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne içün Ormân ve Ma^{c}âdin ve Zirâ^{c}at Nezâret-i celîlesine muhavvel beş yüz otuz buçuk lirâ şehrî masârifden yüz otuz lirâsı Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol'ün yetmiş lirâsı Dâ'ü'l-kelb ^{c}Ameliyâthânesi Müdîriyetinin ma^{c}âşlarına ve elli lirâsı Bakteriyolojihâne ile tahlîl ve on beş buçuk lirâsı su ve gaz ve teshîn masâriflerine ve kırk beş lirâsı muzâdd-ı difteri serumuna ve yüz lirâsı vebâ-i bakarî ve yüz yirmi lirâsı vebâ-i insânî içün sarf edilmekte olup işbu yedi kalem meblağın yekûnu bulunan sâlifü'l-zikr beş yüz otuz buçuk lirâ-yı ^{c}Osmânînin senevîsi altı bin üç yüz altmış altı lirâdan ^{c}ibâret bulunduğu cihetle meblağ-ı mezkûrenin Duyûn-ı ^{c}Umûmiyeye tahvîli icrâ bulunduğu hâlde sûret-i muntazamada tesviye olunacağı Duyûn-ı ^{c}Umûmiye Direktörü Kumandan Berje tarafından va^{c}ad ve ta^{c}ahhüd edildiği ve mûmâ-ileyh Nikol'ün yüz otuz lirâdan ^{c}ibâret olan ma^{c}âşının bunca mesâ^{c}îsine karşılık kifâyetsizliği ve Vernif? Paşa gibi emsâline nazaran dûn derecede bulunduğu beyânıyla ma^{c}âş-ı hâliyesine yirmi lirânın daha zammıyla yüz elli lirâya iblâğı ve işbu zammdan dolayı Bakteriyolojihâne masârifinin mikdâr-ı senevîsi altı bin altı yüz altı lirâya bâliğ olacağından meblağ-ı mezbûrun Duyûn-ı ^{c}Umûmiyeye tahvîliyle oradan tesviye ve îfâsı mûmâ-ileyh Nikol tarafından istirhâm olunmuş olmağla makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulduğu sûrette keyfiyetin Bâb-ı ^{c}Âlî-i cenâb-ı sâmiyesine teblîği husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i ^{c}atûfîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 29 Receb 318 ve fî 8 Teşrîn-i Sânî 316 [22 Kasım 1900 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CCCXCIV: Y.MTV 209/31

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından alınıp 16 Teşrîn-i Evvel 316 târîhli tezkire-i ma^{c}rûza-i ^{c}âcizânemle takdîm kılınan takrîrde vebâ ^{c}illet-i müdhişesine karşı isti^{c}mâl edilmekte bulunan muzâdd-ı vebâ serumunun istihzârı derece-i vücûbda bulunduğundan bu husûs hakkında şeref-sudûr buyurulan irâdât-ı seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî hükm-i münîfi vechile mezkûr serumun istihzârına bed’ ve mübâşeret olunacağından dârü’l-istihzâr ittihâz olunmak üzere bir ^{c}ameliyâthâne binâsına teşebbüs edilmekle inşâ’âta sarf olunacak mebâliğin tedâriki içün keyfiyet Duyûn-ı ^{c}Umûmiye-i ^{c}Osmâniye meclis idâre a^{c}zâsından kumandan Berje ile bi’l-müzâkere mûmâ-ileyhin sıhhat-ı ^{c}umûmiyeye kemâl-i ehemmiyetle cihet-i ta^{c}alluk ve merbûtiyeti olan bu gibi emr-i mühim içün sarfı iktizâ eden on beş bin lirânın i^{c}tâsını idâre-i müşârü’n-ileyhânın der^{c}uhde edeceğini beyân ve ifâde eylediğinden meblağ-ı mezkûrun idâre-i mezkûreden ahz olunabilmesi husûsuna istirhâm kılındığı ^{c}arz olunmuştu. Bu kere dahi mûmâ-ileyh Mösyö Nikol tarafından i^{c}tâ olunan takrîrde bu husûs hakkında iktizâ eden mu^{c}âmele-i resmiyenin îfâsı zımnında teshîlât-ı lâzimenin icrâsı te’kîden istirhâm olunmuş olmasıyla makrûn-ı müsâ^{c}ade-i kerâmet-^{c}ade-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulduğu sûrette keyfiyetin Bâb-ı ^{c}Âlî-i cânib-i sâmîsine teblîği husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i ^{c}atûfîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u irâde hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 6 Şa^{c}bân 318 ve fî 15 Teşrîn-i Sânî 316 [29 Kasım 1900 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CCCXCV: Y.MTV 214/166

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Dersâ^{c}adet'te bakteriyoloji fennine âşinâ pek çok etıbbâ-yı müslime bulunduğu beyânıyla bunlardan Tedkîkat-ı Emrâz-ı İntâniye Komisyonu nâmıyla dâ'imî bir komisyon terkîb ve teşkîl edilecek olur ise şübheli hastalıkların ta^{c}yîn ve tedkîk-i mâhiyeti husûsunda ihzâr-ı mürâca^{c}at ihtiyâcından vâreste kalacağı ^{c}arz-ı ^{c}atebe-i ^{c}ulyâ kılınmış ve bu sûret nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede tensîb buyurulmuş olduğundan iktizâ-yı keyfiyetin taraf-ı ^{c}âcizîden mülâhaza ve mütâla^{c}asıyla hâk-i pây-i şâhâneye ^{c}arz ve inbâsı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî îcâb-ı münîfinden bulunduğu şeref-vârid olan 24 Nisân 317 târîhli tezkire-i husûsiye-i atûfîlerinde teblîğ ve iş^{c}âr buyurulmuş ve ber mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı cihân-bânî bakteriyoloji fenninde ihtisâsları derkâr olan etıbbâ-yı ^{c}Osmânî'den Mirlivâ Hamdi Paşa ve Ka'im-makam Celâl Muhtâr ve Rif^{c}at Hüsâmeddin Beyler ile Bahriyeye mensûb Binbaşı Nûreddin Efendi'den mürekkeben bir komisyon teşkîliyle Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhânedeki Bakteriyolojihânede icrâ-yı tedkîkat eylemeleri muktezî ise de bunlar tarafından verilecek raporların karantinaca muğber tutulması ve sâ'ilinin evvelce te'mîni lüzûmu vârid-i hatır-ı ^{c}âcizânem olmağla ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 21 Muharrem 319 ve fî 27 Nisân 317 [10 Mayıs 1901 Cuma]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CCCXCVI: Y.MTV 218/123

1)
Sefâret-i Kübrâ-i Saltanat-ı Seniyye-i ^{c}Osmânî
Paris
15428

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîlesine

^{c}Atûfetlü Efendim Hazretleri
Dersa^{c}âdet'te bakteriyoloji mu^{c}allimi Doktor Nikol'e îfâ-yı vazîfe ettirilmemekte olduğunden ve hakkında nâ-revâ mu^{c}âmele olunmakta bulunduğundan ve bu ise kendisini mukaddemâ Dersa^{c}âdet'e gönderen Fransa Dârü'l-tedâvîsinin haysiyetine dokunduğu cihetle mûmâ-ileyh Doktor Nikol'ün Paris'e aldırılacağından bahisle ba^{c}zı ifâdâtı ve beyânâtı hâvî mezkûr dârü'l-tedâvî müdîri cem^{c}iyet-i dâniş a^{c}zâsından Doktor Roux'nun sefâret-i seniyyeye gönderdiği Fransızca tezkire ^{c}aynen ve leffen takdîm kılınmıştır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 9 Rebi^{c}u'l-ahir 319 ve fî 12 Temmûz 317 [26 Temmuz 1901 Cuma]
Me^{c}a Bern Brüksel ve Paris
Sefîr-i Kebîri
Salih Münîr

EK – CCCXCVII: Y.MTV 218/156

1)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Mösyö Nikol tarafından alınan tezkirenin tercemesinde Bakteriyolojihâne-i Şâhânenin tecdîden inşâ ve tanzîmi husûsunda me’mûrîn-i ^{c}Osmânye’den mu^{c}âvenet-i lâzime göremediği ve mu^{c}âyene-i mikroskobîye içün de mürâca^{c}at olunmadığı ve vebâ-i insânî hakkındaki keşfîyâtı üzerine i^{c}tâ eylediği ta^{c}lîmâta tevfîk-i hükûmet edilmeyerek memleketin ahvâl-i sıhhiyesi şübheli bir hâle geldiği cihetle bu bâbdaki sa^{c}yinin icrâsız kalmasından dolayı kendisinin isti^{c}fâ eylemesine dâ’ir mensûbu olduğu Paris’te Pasteur Mü’essesesi direktörü Doktor Roux tarafından aldığı mektûbun gönderildiğinden bâhis kendisine ^{c}izzeti içün müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhînin şâyân buyurulması ve ma^{c}âşât-ı müterâkimesinin te’diyesi zımnında evâmir-i mukteziye i^{c}tâsı istirhâmında bulunmuş ve sâlifü’l-^{c}arz tezkire ve mektûbun aslıyla tercemesi leffen takdîm-i pîş-gâh-ı âlî-i ^{c}atûfîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 15 Rebi^{c}u’l-ahir 1319 ve Fî 19 Temmûz 1317 [1 Ağustos 1901 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

4)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Numero
119

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesine mersûl tezkirenin tercemesidir.

Pastör Mü’essesesi nâmına olmak üzere Mösyö Doktor Roux tarafından ^{c}âcizlerine gönderilmiş da^{c}vet mektûbunun bir sûretini takdîm ile kesb-i fahr eylerim. ^{c}Âcizleri içün burada yapılacak hiçbir iş kalmadığı hakkında Pastör Mü’essesi de tamâmiyle bendenizle hem-fikirdir. Binâ’en-^{c}aleyh keyfiyetten ^{c}atebe-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîye ^{c}arz-ı ma^{c}lûmât ile ma^{c}âşât-ı müterâkimemin te’diyesiyçün irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhînin istihsâl buyurulmasını recâ ve te’diyâtın vukû^{c}âtını müte^{c}âkib istenilen berâhine tevdî^{c} olunmak üzere bakteriyolojihâneyi idâre-i ^{c}aliyyelerine teslîm eyleyeceğimi ^{c}arz ile takdîm-i hırâmâne müsâra^{c}at eylerim.

Paris’te Pastör Mü’essesesi direktörü Mösyö Doktor Roux tarafından Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Nikol tarafından mersûl mektûbun tercemesi.

^{c}Azîzim Nikol
Birkaç aylardan beri Dersa^{c}âdetçe tesâdüf eylemekte olunduğun müşkülâttan bizi haberdâr eylediğine teşekkür eyleriz. Bakteriyolojihânenin tecdîden inşâ ve tertîbini ümîd eylediğimiz müddetçe size sabr u sebât tavsiye eylmiş idim. Fakat bugün me’mûrîn-i ^{c}Osmâniye’nin ^{c}an-kasd kayıtsızlıkları âşikârdır. Size çalışacak vesâ’it verilmediği gibi ma^{c}âşınızı ve gerekse Bakteriyolojihâne masârifini tesviye eylemiyorlar. Ve mu^{c}âyene-i mikroskobiye içün de gûyâ

size mürâcaᶜat olunmuyor tavrında bulunyorlar. Bu hâl hem sizin içün ve hem de oraca vekâletini îfâ eylediğiniz Pastör Mü’essesesi içün bir hakarettir.
Îfâ eylediğiniz hidemâtınızla yedi seneden beri taht-ı idârenizde bulunan Bakteriyolojihâneye sâ’ir mevcûd mü’essesât-ı fenniye arasında mümtâz bir mevkiᶜ kazandırdınız. Tedrîsâtınızla bilhâssa vebâ-i bakarî hakkındaki keşfiyât ve serum dârü’l-istihzârına ᶜâ’id icrâᶜâtınızla hükûmet-i ᶜOsmâniye’ye pek büyük hidemâtta bulundunuz. Vebâ-i insânîyi daha ilk zuhûrunda keşf eylediniz. Bu bâbdaki taᶜlîmâtınıza tevfîk-i hareket edilmiş olsa idi bugün memleketin ahvâl-i sıhhiyesi daha ziyâde şâyân-ı memnûniyet bir hâlde bulunurdu. Pastör Mü’essesesinin vekîli sıfatıyla hidemâtınızı bi-hakkın ve ᶜâlimâne bir sûretle îfâ eylediğiniz içün ᶜarz-ı teşekkür eyleriz.
Me’mûrîn-i ᶜOsmâniye’nin hakkınızda ibrâz eylemiş olduğu hürmetsizliği bir hakaret gibi telakki eylemiş olduğumuzdan me’mûriyetinizden istiᶜfâ ve bu mektûbu ᶜavdetiniz içün bir sened makamında telakki eylemenize müsâᶜade eyler ve hissiyât-ı samîmemin kabûlünü temenni eylerim.

Aslına mutâbıktır. Fî 19 Temmûz 1317 [1 Ağustos 1901 Perşembe]

EK – CCCXCVIII: Y.MTV 219/27

Dâ’ire-i Hâriciye
Husûsî
331

Vebâyı mahv u izâleye muktedir olduğundan bahisle tensîb olunduğu hâlde Dersa^{c}âdet’e gelerek ^{c}arz-ı hidmet edeceğini iş^{c}âr eden Doktor Grifit’in istid^{c}â-yı vâkı^{c}ı nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede is^{c}âf buyurulduğundan hemân harcırâhı i^{c}tâ ve irsâl olunarak Dersa^{c}âdet’e celbi ve mûmâ-ileyhin Londra’dan hareket edip etmediğinin ve etmiş ise elyevm nerede bulunduğunun hemân bi’l-tahkîk ^{c}arz ve iş^{c}ârı ve her hâlde ta^{c}cîl-i muvâsalatı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunduğunu mübelliğ resîde-i dest-i tekrîm olan 14 Rebi^{c}u’l-ahir târîhli iki kıt^{c}a tezkire-i ^{c}aliyye-i kerîmâneleri mütâla^{c}a-güzâr-ı ^{c}âcizî olmuş ve mûceb-i ^{c}âlîlerince Londra Sefâret-i seniyyesine teblîğ-i keyfiyet olunduğundan alınacak cevâbın ^{c}arz ve iş^{c}ârına mübâderet olunacağı derkâr bulunmuş olmağla emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 19 Rebi^{c}u’l-ahir 319 ve fî 23 Temmûz 317 [5 Ağustos 1901 Pazartesi]
Hâriciye Nâzırı

EK – CCCXCIX: Y.MTV 219/62

1)
Dâ'ire-i Hâriciye
Husûsî
340

Vebâyı mahv u izâleye muktedir olduğundan bahisle tensîb olunduğu hâlde Dersa^{c}âdet'e gelerek ^{c}arz-ı hidmet edeceğini iş^{c}âr eden ve hemân harcırâhı i^{c}tâ ve irsâl olunarak Dersa^{c}âdet'e celbi şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı ^{c}âlîsinden bulunan Doktor Grifit'in üç dört güne kadar Londra'dan çıkıp çıkmayacağı hakkında ma^{c}lûmât vereceğini va^{c}ad eylediğine ve ba^{c}zı ifâdâta dâ'ir Londra Sefîri devletlü paşa hazretlerinden alınan telgrafnâmenin tercemesi 20 Rebi^{c}u'l-ahir 319 târîhli tezkire-i ^{c}âcizîyle takdîm kılınmıştı. Karîben Dersa^{c}âdet'e ^{c}azîmete muvâfakat etmiş ve yevm-i ^{c}azîmetini bildireceğini va^{c}ad eylemiş olan mûmâ-ileyh doktordan alınan bir tezkirede kendisinin tebdîl-i fikr eylemiş olduğu anlaşılmakta olup zîrâ mûmâ-ileyh hükûmet-i seniyyece ta^{c}yîn-i ücret edilmemiş olduğundan bahisle Dersa^{c}âdet'e ^{c}azîmet içün ber-vech-i peşîn iki bin İngiliz Lirâsı ücret ve seksen lirâ harcırâh taleb ve Londra'dan infikâk etmeksizin ya^{c}nî Dersa^{c}âdet'e gelmeksizin hükûmet-i seniyyeye hidmet edebilecek ise o hâlde peşîn te'diye olunmak üzere beş yüz İngiliz Lirâsı ücretle iktifâ edeceğini ve vebâ hakkındaki tedkîkatıyla hastalığın sûret-i tedâvîsine ve memâlik-i şâhânede ittihâzı îcâb eden tedâbîr-i sıhhiyeye dâ'ir Londra'dan hükûmet-i seniyyeye mükemmel bir rapor irsâl edebileceğini ^{c}ilâveten beyân ve tarz-ı tedâvîsi telkîh-i serum usûlü olmayıp ^{c}Osmânlı etıbbâsı tarafından bi'l-suhûle tatbîk olunabilecek sûrette idüğünü dermiyân eylemekte olduğu ve işin bu sûretle tagayyür eylediğinden kendisine cevâb vermezden evvel ta^{c}lîmâta intizâr olunduğunu ve keşfiyâtını Hindistan'da ^{c}illet-i vebânın mahv u izâlesine kemâl-i keremi ile çalışmakta olan İngiltere Hükûmeti'ne teblîğ edip etmediği mûmâ-ileyh doktordan su'al olundukta hiçbir sebeb-i ma^{c}kûl dermiyân etmeyerek bunu yapmadığını beyân eylemiş olup bu cihetle de şâyân-ı dikkat bulunduğunu tezekkür sefîr-i müşârü'n-ileyhden bu kere zeylen ahz olunan 6 Ağustos 901 târîhli ve üç yüz otuz üç numerolu telgrafnâmenin tercemesi dahi leffen ^{c}arz ve tesyîr olunmağla emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 21 Rebi^{c}u'l-ahir 1319 ve fî 25 Temmûz 317 [7 Ağustos 1901 Çarşamba]
Hâriciye Nâzırı

2)
Bâb-ı ^{c}Âlî
Dâ'ire-i Hâriciye
Terceme Odası
^{c}Aded

Hâriciye Nezâretine 6 Ağustos 901 târîhiyle Londra Sefâret-i seniyyesinden vârid olan 333 numerolu telgrafnâmenin tercemesidir.

Üç yüz otuz bir numerolu telgrafnâme-i ^{c}âcizâneme zeyldir.
Karîben Dersa^{c}âdet'e ^{c}azîmete muvâfakat etmiş ve yevm-i ^{c}azîmetini bendenize bildireceğini va^{c}ad eylemiş olan Doktor Grifit'ten şimdi aldığım bir tezkirede mûmâ-ileyhin tebdîl-i fikr eylemiş olduğu anlaşılıyor. Zîrâ mûmâ-ileyh hükûmet-i seniyyece ta^{c}yîn-i ücret edilmemiş olduğundan bahisle Dersa^{c}âdet'e ^{c}azîmet içün ber-vech-i peşîn iki bin İngiliz Lirâsı ücret ve seksen lirâ da harcırâh taleb ediyor. Londra'dan infikâk etmeksizin ya^{c}nî Dersa^{c}âdet'e gitmeksizin hükûmet-i seniyyeye hidmet edebilecek ise o hâlde ber-vech-i peşîn te'diye olunmak

üzere beş yüz İngiliz Lirâsı ücretle iktifâ edeceğini ve vebâ hakkındaki tedkîkatıyla hastalığın sûret-i tedâvîsine ve memâlik-i şâhânede ittihâzı îcâb eden tedâbîr-i sıhhiyeye dâ’ir Londra’dan hükûmet-i seniyyeye mükemmel bir rapor irsâl edebileceğini ^{c}ilâveten beyân ve tarz-ı tedâvîsi telkîh-i serum usûlü olmayıp ^{c}Osmânlı etıbbâsı tarafından bi’l-suhûle tatbîk olunabilecek sûrette idüğünü dermiyân eyliyor. İş şu sûretle tagayyür eylediğinden kendisine cevâb vermezden evvel ma^{c}lûmât-ı ^{c}aliyye-i âsafânelerine intizâr eder ve şurasını da ^{c}arz etmeği vazîfeden ^{c}add eylerim ki keşfiyâtını Hindistan’da ^{c}illet-i vebânın mahv u izâlesine kemâl-i keremi ile çalışmakta olan İngiltere Hükûmeti’ne teblîğ edip etmediğini doktor-ı mûmâ-ileyhden dün su’al eylediğimde hiçbir sebeb-i ma^{c}kûl dermiyân etmeyerek bunu yapmadığını beyân eylemiştir ki bu cihetin de şâyân-ı dikkat olduğu i^{c}tikadındayım.

EK – CD: Y.MTV 219/74

1)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından bu kere dahi vürûd edip tercemesiyle berâber leffen takdîm kılınan Fransızca tezkirede kendisinin ^{c}avdet etmesi hakkında Pasteur Mü’essesesi tarafından mersûl mektûb ile isti^{c}fânâmesini sekiz gün evvel takdîm etmiş olduğu hâlde elân bir cevâb dest-resi olamadığından isti^{c}fâsının kabûlüyle müterâkim ma^{c}âşlarının tesviyesi istirhâm olunmuş olmağla ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 22 Rebiyyü’l-ahir 319 ve Fî 26 Temmuz 317 [8 Ağustos 1901 Perşembe]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
8 Ağustos 1901 târîhiyle Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri Doktor Mösyö Nikol tarafından
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesine mersûl tezkirenin tercemesi
Bundan sekiz gün evvel huzûr-ı ^{c}âlîlerine Pastör Mü’essesesi tarafından mersûl bir ^{c}avdet mektûbuyla merbûten isti^{c}fânâmemi takdîm eylemiş idim. Bu bâbda elân bir cevâb dest-resi olamadığından bugün nezd-i ^{c}âlîlerinin isti^{c}fâ-yı ^{c}âcizânemin kabûlüyle müterâkim ma^{c}âşlarımın tesviyesi istirhâmını tekrâr ve takdîm-i ihtirâmâne müsâra^{c}at eylerim.

Aslına mutâbıktır. Fî 26 Temmuz 317 [8 Ağustos 1901 Perşembe]

EK – CDI: Y.MTV 220/10

1)
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Mösyö Nikol tarafından vârid olan tezkirenin tercemesinde bundan on beş gün evvel Pasteur Mü’essesesinin bir da^{c}vet-nâmesine merbûten isti^{c}fâ-nâmesini takdîm ile me’mûriyetinin yoluna konulması hakkında bir cevâb alamadığı gibi sekiz gün mukaddem dahi isti^{c}fâsını tekrâr eylediği hâlde bunun da cevâbına dest-res olamadığını ve bu günden i^{c}tibâren Bakteriyolojihâneyi terk ve idâresinden tamâmiyle keff-i yed ederek yerine bir başkası ta^{c}yîn edilebileceğini bi’l-beyân mütedâhil ma^{c}âşâtının tesviyesiyle çok zamân beklemeye mecbûr edilmemesi istirhâm olunmuş ve mezkûr tezkirenin aslıyla tercemesi leffen takdîm-i pîş-gâh-ı ^{c}âlî-i ^{c}atûfîleri kılınmış olmağla ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 1 Cemâdiye’l-evvel 319 ve fî 2 Ağustos 317 [16 Ağustos 1901 Cuma]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

2)
14 Ağustos 1901 târîhiyle Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Direktörü Mösyö Nikol tarafından Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyet-i celîlesine mersûl tezkirenin tercemesidir.

Bundan on beş gün evvel Pasteur Mü’essesesi’nin bir da^{c}vet-nâmesine merbûten isti^{c}fâ-nâmemi huzûr-ı ^{c}âlîlerine takdîm eylemiş idim.

Me’mûriyet-i ^{c}âcizânemin bir yoluna konulması husûsunda bir cevâba dest-res olmamış olduğumdan sekiz gün evvel isti^{c}fâmı tekrâr eylemiş ve elân buna da bir cevâb alamamışımdır.

Bugün Bakteriyolojihâneyi taht-ı nezâret-i devletlerine terk ve bu andan i^{c}tibâren Bakteriyolojihâne-i mezkûrenin idâresinden tamâmiyle keff-i yed eyliyorum. Binâ’en-^{c}aleyh zât-ı sâmî-i âsafâneleri bendenizin yerime bir başkasını ta^{c}yîn buyurabilirler. Bununla berâber hükûmet-i seniyyenin ^{c}âcizlerine medyûn bulunduğu ma^{c}âşât-ı mütedâhileyi unutmamasını recâ ve bunların tesviyesiyçün çok zamân beklemeğe mecbûr tutulmayacağımı ümîd ile takdîm-i ihtirâmâne müsâra^{c}at eylerim.

Aslına mutâbıktır. Fî 2 Ağustos 317 [16 Ağustos 1901 Cuma]

EK – CDII: Y.MTV 228/78

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Bugün nezd-i ^{c}âcizâneme Rusya Sefârethânesi tercümânlarından Vladimir Nikoyef gelerek sefâret tabîblerinden Doktor Kadomoğlu'nun bakteriyoloji fenni tahsîl etmek arzûsunda olduğu ve bunun içün Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye birkaç vakit devâmına müsâ^{c}ade olunması baş tercümân Mösyö Maksimof tarafından recâ eylemiş ve ecnebî doktorların Bakteriyolojihâne'ye devâmı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîye mütevakkıf olduğundan vâsıta-i ^{c}aliyye-i atûfîleriyle ^{c}atebe-i seniyye-i hazret-i şehriyârîden istirhâm olunacağı cevâbı verilmiş olmasıyla bu husûsta her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulur ise hükm-i celîline tevfîk-i hareket olunacağının ^{c}arz ve istîzânına ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 13 Muharrem 320 ve fî 8 Nisân 318 [22 Nisan 1902 Salı]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CDIII: Y.MTV 281/171

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Mektûbî Kalemi
^{c}Aded

Devletlü Efendim Hazretleri
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîri olup bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî me'zûnen Paris'te bulunan Doktor Mösyö Remlinger tarafından alınan tahrîrâtta Dâ'ü'l-kelb hakkındaki hidemâtından dolayı sâye-i hazret-i pâdişâhîde Paris Fünûn-ı Ecnebiyesiyle Tıb Encümeninden bin beş yüz frank mükâfât takdîrine nâ'il olup meblağ-ı mezbûr Kânûn-ı Sânî'nin birinci günü te'diye olunacağı ve müddet-i me'zûniyeti ise daha evvel münkazî olacağı cihetle bu şereften mahrûm kalmamak üzere üç hafta daha temdîd-i me'zûniyeti istirhâm olunmuş olmasıyla makrûn-ı müsâ^{c}ade-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulduğu sûrette keyfiyetin sûy-i ^{c}âcizîye emr u iş^{c}ârı husûsuna himem-i ^{c}aliyye-i âsafâneleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 29 Şevval 323 ve fî 13 Kânûn-ı Evvel 321 [27 Aralık 1905 Çarşamba]
Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CDIV: Y.PRK.ASK 102/77

Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîriyeti
Husûsî

Doktor Nikol'den bu akşâm alınan bir rapora nazaran bugün kendisine gönderilen ve bir hastadan alındığı beyân edilen mevâdd-ı gâ'ita derûnunda kolera mikrobları bulunmasına nazaran mezkûr hastadaki hastalığın kolera olduğu sâbit olmuş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 29 Receb 1312 ve fî 14 Kânûn-ı Sânî 1310 [26 Ocak 1895 Cumartesi]
Yâvertân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ^{c}Âmire Müşîri ve ^{c}Umûm
Mekâtib-i ^{c}Askeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CDV: Y.PRK.ASK 157/74

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Husûsi

Beyoğlu kışla-i hümâyûnunda ârâm-sâz numûne topçu alayı hayvânâtı meyânında sekave ᶜilleti zuhûr ettiği Baytar ᶜAmeliyât Mektebi Müdîriyetinden bâ-takrîr bildirilmiş ve ᶜillet-i mezkûre hayvândan hayvâna sârî olmakla berâber insânlara da sirâyet etmesi ve insânda mühlik olması fennen maᶜlûm bulunmuş olduğundan yârınki cumartesi günü Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri Doktor Nikol ile maᶜiyetinde bulunan Baytar Kolağası ᶜÂdil Efendi'nin mezkûr kışlaya ᶜazîmetle mekteb-i mezkûr müdîri ve alayda müstahdem baytarlar ile birlikte tedâbîr-i lâzime-i fenniyenin ittihâz ve icrâsı mukarrer idüğü berâ-yı maᶜlûmât ᶜarz olunur. Ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 11 Ramazân 317 ve fî 31 Kânûn-ı Evvel 315 [12 Ocak 1900 Cuma]
Yâvertân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Tophâne-i ᶜÂmire Müşîri ve ᶜUmûm
Mekâtib-i ᶜAskeriye-i Şâhâne Nâzırı
Zeki

EK – CDVI: Y.PRK.AZJ 28/45

Atebe-i Ulyâ-yı Cenâb-ı Tacidâriye Ma^{c}rûzât-ı Çâkerânemdir

Çâker-i kemterleri on aydan beri Dersaâdet’te bulunduğum müddette hakk-ı ^{c}âcizânemde icrâ olunan mu^{c}âmelâta dâir Paris’te bulunan Mösyö Pasteur’e takdîm eylediğim bir rapor üzerine bu kerre oraya ^{c}avdet etmekliğim müşârünileyh tarafından taraf-ı ^{c}âcizâneme tebliğ buyurulmuştur. Mösyö Pasteur’e karşı beyân-ı hâl etmekliğim bâis-i esbâbı ise burada vakit ve akça-i ^{c}âcizânemden gâ’ib ve telef olması ^{c}ale-l-husûs buraca hâl ve mevki^{c}-i ^{c}âcizâneme lâyık sûrette mazhar-ı ri^{c}âyet olmamaklığım husûslarıdır. Çünkü ibtidâ-i emirde tedkîkât ve tetebbu^{c}ât-ı ^{c}âcizâneme elzem olan bakteriyoloji ^{c}ameliyâthânesinin inşâ ve tanzîmi hakkında kerrâren ve merrâren irâdât-ı ilmâ-yı sa^{c}âdât-ı cenâb-ı gîtî-sitânîleri şeref-südûr ve sünûh buyurulmuş ise de icrâsı bir hayli zamân ta^{c}lîk eylediği gibi bugünkü günde dahi oraya tamâmiyle su cereyân ettirilmemiş ve binâya müte^{c}allik bir kaç cihet dahi ihmâl edilmiştir. Bundan başka on ay zarfında pek intizâmsız bir takım ahvâl içinde çalışmış olduğum cihetle icrâ eylediğim tedkîkâtca beyhûde yere meşgûlât-ı ^{c}azîmeye uğradım. Hâlbuki ber-vech-i ma^{c}rûz mükerreren şeref-südûr buyurulan ol emrin tekâsül ve temâhülün son derecesinde denilecek bir sûrette icrâ eylediği me^{c}a-t-te’essüf ^{c}arzına mecbûrum. Ma^{c}âşât-ı ^{c}acizânemin istîfâsı içün beş ay müddet ikametten sonra Mösyö Pasteur’e mürâca^{c}ât ve ânda dahi metâlib vukû^{c}u iktizâ eylemiş ve bu da gayr-i muntazam sûrette vukû^{c} bulmuştur. Hattâ el-yevm dahi temmûz ma^{c}âşını intizâr eylemekte olduğum gibi ma^{c}iyet-i ^{c}âcizânemde bulunan mu^{c}âvin Mösyö Lormier beş aydan beri burada bulunduğu hâlde henüz ne masârif-i râhiyyesini ne de ma^{c}âşâtını istîfâ edebilmiştir. Ve-l-hâsıl burada bulunduğum müddetce su tahlîli ile kolera musâbının ve şübheli vukû^{c}âtta tedkîki gibi ^{c}uhde-i ^{c}âcizâneme havâle buyurulan mütecaddid tahlîllerin îcâb ettirmiş oldukları masârif taraf-ı ^{c}âcizânemden te’diye edildiği hâlde henüz ahzına dest-res olamadım. Bu kabilden olmak üzere ^{c}araba ücreti tercemân ma^{c}âşı gibi masârifi dahi kendi akçem ile tesviye eyledim. İşte bunlara dâ’ir beş ay evvel takdîm eylediğim hesâb pusulası henüz tesviyesi yoluna gidilmemiş olmağla ikinci bir pusula nakdiyesine sarf-ı nazar eyledim. Bir de ^{c}ameliyâthânenin büdcesi üç aydan beri te’diye olunmadığından bu masârif dahi taraf-ı bendegânemden îfâ edilmiştir. Hâlbuki bendelerine tahsîs buyurulan cüz’î ma^{c}âş bu gibi masârif-i külliyeyi tahammül edemeyeceği derkârdır. Mösyö Pasteur’ün bendelerini buraya irsâlinden maksadı el-yevm üss-ül-esâsı bakteriyoloji fenni bulunan mesâ’il-i sıhhiyenin tedkîkince buraca bir mevki^{c}-i mühim ihrâz etmekliğim fikrine müstenid iken şimdiye kadar bu gibi mesâ’ile müte^{c}allik müzâkerâtta hiç bir vakit re’y-i ^{c}âcizâneme mürâca^{c}ât edilmemiştir. Dâ’imâ bir çok tahkîkat ve bakteriyolojiye müte^{c}allik tahlîlât ^{c}uhde-i ^{c}âcizâneme havâle buyurulmuş ise de netîcelerinden yalnız teşkîl edilen komisyonlar müstefîd olmuş ve bendeleri ise bu komisyonların müzâkerâtında aslâ re’y sâhibi ^{c}add ve i^{c}tîbâr olunmamıştır. Bu hâl ol derecelerde ilerlemiştir ki âhiren hükûmet-i seniyyenin talebi üzerine hıfz-üs-sıhha dâ’iresine (büro dijyen) dâ’ir tanzîm eylediğim mükemmel bir rapor derhâl mazhar-ı takdîr ve kabul buyurulduğu ve teşkîl edilen encümen-i mezkûrda her türlü mesâ’ilin müzâkeresiyçün vücûd-ı ^{c}âcizânem elzem olduğu hâlde a^{c}zâ sınıfıyla bile ta^{c}yîn olunmadım. İşte Paris’te bir hayli emek ve mesâ^{c}înin semeresi olarak iktisâbına muvaffak olduğum ma^{c}lûmât-ı fenniyenin bir sûretle buraca mahv u zıyâ^{c}ına meydân vermekliğim ^{c}abes olduğundan ve bâ-husûs buraca bir gûşeye atılmış olduğum hâlde Mösyö Pasteur Paris’teki laboratuvarında mevki^{c}-i ^{c}âcizânemi ihrâza lâyık bir zât henüz bulamadığından oraya ^{c}avdet etmekliğim zarûret derecesinde bulunmuş olmağla Paris’e bir ân evvel ^{c}azîmet edebilmek üzere evvelen temmuz ayından beri ma^{c}âşât-ı ^{c}âcizânem, sâniyen 3 Nisân târihinden beri mu^{c}âvinim Mösyö Lormier’nin ma^{c}âşâtıyla masârif-i seferiyesi, sâlisen 4 Teşrîn-i Sânî 93 târihinden 25 Mart 94 târihine kadar taraf-ı ^{c}âcizânemden sarf olunan mebâliğden ^{c}ibâret olan matlûbanın sür^{c}at-i tesviye ve i^{c}tâsı içün lâzım gelenlere irâde-i seniyye-i cenâb-ı veliyyü’n-ni^{c}meleri şeref-südûr buyurulmak bâbında ve

her hâlde emr u fermân lutf-ı bî-pâyân şevketlü kudretlü pâdişâh-ı ᶜâlem-penâh ve şehr-i yâr-ı mekârim-iktinâ’ efendimiz hazretlerinindir.

Kulları
Doktor Nikol
M. Nicolle

EK – CDVII: Y.PRK.AZJ 31/40

Bir takım vâhî bahâneler serdiyle Paris’e giden Doktor Nikol’ün infikâkına sebeb-i esâsî kuş palazı devâsını ihtirâ^c eden ve Mösyö Pasteur’ün Bakteriyoloji Dârü’t-tâ^{c}lîminde halefi olmağa ka’im bulunan Doktor Roux’nun gâyet keyifsiz olmasından nâşî elyevm ihtirâ^c-gerdesi olan usûl-i fenniyeye vukûf-ı tâm hâsıl ederek vukû^c-ı vefât-ı muhtemeli hâlinde yerine geçebilmek üzere Mösyö Pasteur tarafından sûret-i husûsiyede da^{c}vet edildiği ve ancak Doktor Roux i^{c}âde-i sıhhat ederse ^{c}avdet eyleyeceği mevsûkan haber alınmağın berâ-yı ma^{c}lûmât-ı ^{c}atabe-i felek-mertebe-i cenâb-ı cihân-bânîlerine ^{c}arz ve takdîmine mübâşeret kılındı. Ol bâbda ve katibe-i ahvâlda emr u fermân ve lutf u ^{c}inâyet-i bî-pâyân halîfe-i zî-şân ve pâdişâh-ı ^{c}âdil-fevân şevketlü kudretlü velî-ni^{c}met-i bî-imtinânımız efendimiz hazretlerinindir.

EK – CDVIII: Y.PRK.BŞK 35/34

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi

Rapor Tercemesidir

Telkîn etmiş olduğum emr u fermân-ı hümâyûna imtisâlen Yıldız ve Gümüşsuyu ve Beylerbeyi Hastahânelerinin ahvâl-i sıhhiyeleri hakkındaki üçüncü raporumu takdîm ile kesb-i fahr eylerim. Bu hafta Gümüşsuyu Hastahânesinde bir kolera vukû^{c}âtı zuhûr etmiştir. Fakat ihtilâtın men^{c} edilmiş olması hasebiyle bunun hâricden sirâyet etmemiş olduğu gibi yirmi gün evvel burada zuhûr etmiş vukû^{c}âta da ^{c}atf edilmesi lâzım gelir. El-hâletü hazihi tedâbîr-i müttehizenin nazarî ve ^{c}amelî cihetleri bizi ^{c}illet-i sâriyeden masûn kılacak derecede değildir. Hastalık birkaç vakittir yine yüz göstermiş olması üzerine hastahânelerde ve bâ-husûs kışlalarda usûl-i hâzıra ile suların kaynatılması husûsundaki müşkülât ve noksâniyeti bi'l-münâsebe akdemki raporumda beyân eylemiştim.
Zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî birkaç ^{c}aded Pasteur - Chamberland filtresi tedârikini lutf-ı fermân buyurmuş olduklarından kaynatılmış ve filtreden geçmiş sular arasındaki rüchâniyeti takdîr içün taharriyât-ı fenniye tecârib-i lâzimeye mübâşeret elzemdir. Bunun içün lâzım gelen âlât ve edevâtı ancak Bakteriyoloji ^{c}Ameliyâthânesinde bulabilirim. Sıhhiye nokta-i nazarından pek mühim olan işbu taharriyâtın mevki^{c}-i fi^{c}ile konulması içün refîkim Doktor Mösyö Nikol ile mu^{c}âvini Doktor Zühdü Efendi'nin refâkatimde bulunmaları kâfî ve lâzımdır.
Hâsıl olacak netâyîc evsâf-ı matlûbe ve kat^{c}iyyeyi hâ'iz ve suların ta^{c}kîmine hâdim vâsıta ve mahallin te'sîsi içün tanzîm edilecek bir lâyiha ile ^{c}arz kılınacaktır. Gümüşsuyu Hastahânesinde şübheli hastalara mahsûs olarak inşâ edilmekte olan barakanın sür^{c}at-i ikmâlini ve bu hastaların elyevm kışla derûnunda kalmaları mahzûrâtını tekrâr beyân eylerim.
Fî 18 Şubat 309 [2 Mart 1894 Cuma]
Doktor Margery

EK – CDIX: Y.PRK.BŞK 37/95

1)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi

İstanbul'da Mahmûd Paşa civârında Dâye Hâtun Mahallesi'nde sâkin olup koleradan musâb olarak vefât eden Melek Hanım'dan başka Devâ'ir-i Belediye dâhilinde vukû^{c}ât olmadığı teblîgât-ı vâkı^{c}aya cevâben devâ'ir-i mezkûre müdîriyetlerinden sâ^{c}at bir buçukta alınan telgrafnâmeler mündericâtından anlaşıldığı ma^{c}rûzdur.
Fî 30 Rebi^{c}u'l-evvel 312 [1 Ekim 1894 Pazartesi]
^{c}Abd-i mahlûkları
Süreyyâ

2)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
Sıra Numerosu
2704

Şehremânetine gönderilen tezkire sûreti

İstanbul'da Mahmûd Paşa civârında Hâce Hanı karşısında Dâye Hâtun Mahallesi'ndeki hânesinde sâkin jandarma çavuşlarından Mehmed'in zevcesi Melek Hanım'ın hastalanarak ibrâz eylediği ba^{c}zı a^{c}râzın kolera hastalığına delâlet eylediği etıbbâ tarafından ifâde edilmesiyle hastalığın kat^{c}iyyen tahkîki içün Doktor Nikol ma^{c}rifetiyle mu^{c}âyene icrâ ettirileceğine ve tathîrât-ı fenniye icrâsı içün Mondragon'un derhâl ^{c}azîmeti kendisine ihtâr edildiğine ve tedâbîr-i fenniye ittihâz kılındığına dâ'ir 29 Rebi^{c}u'l-evvel 312 târîhli tezkire-i devletleri lede'l-^{c}arz manzûr-ı ^{c}âlî olarak mûmâ-ileyh Mondragon'un serî^{c}an mahall-i mezkûra i^{c}zâmıyla tathîrât-ı fenniyenin bi-tamâmihâ icrâ ettirilmesi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 29 Rebi^{c}u'l-evvel 312 ve fî 17 Eylûl 310 [30 Eylül 1894 Pazar]
Mukabele olunmuştur.

3)
Şehremâneti

İstanbul'da Mahmûd Paşa civârında Hâce Hanı karşısında Dâye Hâtun Mahallesi'ndeki hânesinde sâkin jandarma çavuşlarından Mehmed'in zevcesi Melek Hanım'ın bugün hastalandığı derhâl haber alınması üzerine hıfzu's-sıhha komisyonu a^{c}zâsından Mîrlivâ Feyzî Paşa ile dâ'ire-i belediye etıbbâsından Besim Efendi gönderilip icrâ ettikleri mu^{c}âyene-i tıbbiyede hastalığın koleraya delâlet edecek ba^{c}zı ^{c}alâ'im göstermesine mebnî tekrâr mezkûr komisyon a^{c}zâsından Doktor Mahe ile Zambako Paşa ve sıhhiye müfettiş-i ^{c}umûmîsi Ferîk ^{c}Ömer Paşa hazretleri i^{c}zâm olunarak cümlesinin icrâ ettikleri mu^{c}âyenede mezbûrenin ibrâz eylediği ba^{c}zı a^{c}râzın kolera hastalığına delâlet eylediği ifâde edilmesiyle derhâl hâne-i mezkûra kordon vaz^c olmuş ve lede'l-tahkîk mezbûre her ne kadar Bursalı ise de bundan yirmi beş sene mukaddem Dersa^{c}âdet'e gelip şimdiki hâlde Bursa'dan gelenlerle bir gûne ihtilâtı vukû^c bulmadığı ve Dersa^{c}âdet civârında hastalık olan mahallerden dahi sirâyet-i marazı müstelzem olacak hiçbir kimse ile ihtilât etmediği ve bundan bir hafta mukaddem ….. hastalığına dûçâr olmuş ise de o da mündef^c olarak dün gece

fasülye ve üzüm ekl ettikten sonra nısfu’l-leylde ishâl ve ba^{c}de gaşyân zuhûr ettiği anlaşılmış olup hastalığın kat^{c}iyyen tahkîki zımnında usûl-i fenniye dâ’iresinde alınan mevâdd-ı gâ’itası li-ecli’l-mu^{c}âyene Doktor Nikol’e gönderilmiş olduğu gibi dâ’ire-i tıbbiye ma^{c}rifetiyle sirâyet-i marazı def^c edecek sûrette muzâdd-ı ta^{c}affün eczâ ettirilerek tathîrât-ı fenniye icrâsı zımnında Mondragon’un da derhâl ^{c}azîmeti kendisine ihtâr ve ihbâr olunmuş ve tedâbîr-i fenniye lâyıkıyla tevsîk olunarak Sıhhiye Nezâret-i celîlesine de iş^{c}âr-ı keyfiyet edilmiş olmağla ve geçen sene o mahallede kolera zuhûr etmediği haber verilmekte ise de istatistika mürâca^{c}atla orada ve gerek civârında hastalık zuhûr edip etmediği mâddesi de der-dest-i tahkîk bulunmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.
Fî 29 Rebi^{c}u’l-evvel 312 ve fî 17 Eylûl 310 [30 Eylül 1894 Pazar]
Şehremîni

4)
Nezâret-i Zabtiye

Mahmûd Paşa civârında jandarma çavuşlarından Mehmed Çavuş’un dün geceden beri hasta bulunan zevcesinde görülen ^{c}alâ’im koleraya müşâbih olduğuna ve mahall-i mezkûr kordon altına alındığına dâ’ir şimdi etıbbâ dâ’iresinden alınan rapor ^{c}aynen ^{c}arz ve takdîm kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 17 Eylûl 1311 [30 Eylül 1894 Pazar]
Zabtiye Nâzırı

5)
Mahmûd Paşa civârında Hâce Hanı karşısında sâkin jandarma çavuşlarından Mehmed Çavuş’un zevcesi Melek Hâtun’un dün geceden beri hastalanıp kayy etmekte olduğu haber verilmesiyle dâ’iremiz a^{c}zâsından Simon ve ^{c}Ârif Beyler derhâl ^{c}azîmetle icrâ eyledikleri mu^{c}âyenede dâ’i-i iştibâh kolera ^{c}alâ’imi görülmesi üzerine hıfzü’s-sıhha-i ^{c}umûmiye sermüfettişi ^{c}Ömer Paşa hazretlerine ma^{c}lûmât verilerek müşârü’n-ileyh ile komisyon a^{c}zâsından Feyzî ve Zambako Paşalar ve Doktor Mahe ve bir tabîb kolağası derhâl gidip bunların da icrâ eyledikleri mu^{c}âyene netîcesinde mezbûrede görünmüş ^{c}alâ’im koleraya müşâbih olduğu anlaşılmasıyla hânesinin vürûdunda bulunan dokuz kişi ile berâber kordon altına alınmasına karâr verip ve etıbbâ-yı mûmâ-ileyhim fennen tathîr edilip ^{c}avdet eylemiş oldukları ma^{c}rûzdur fermân.
Fî 17 Eylûl 310 [30 Eylül 1894 Pazar]

EK – CDX: Y.PRK.BŞK 40/18

Doktor Nikol'den gelen tezkirede yarın Paris'e gideceği ve mu[c]âvin sıfatıyla atadığı doktorların verilmemesi ve kuşpalazı hastalığı içün mübâya[c]a olacak alât ve edevât esmânı hakkında taraf-ı sadârete ve Mekteb Nezâretine vukû[c] bulan mürâca[c]atının dahi kabûl edilmemesi buraca mesâ[c]îye teşvîk olunmadığına delâlet ederek binâ'en-[c]aleyh [c]avdetine mahall görmediği beyân olunduğu,

Mu[c]âvinlerin i[c]tâsı hakkında evvelce şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîlerinin teblîğ edildiği ma[c]rûzdur.

Lehü'l-hamd dün kolera vuku[c]âtı olmadığı ve Hacı Mahmûd Efendi kulları vâsıtasıyla şeref-yâb-ı teblîği olduğum emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhîleri mantûk-ı [c]âliyesi üzere yevm-i mezkûr jurnalinin bugünkü gazetelere derci ta[c]allukuna binâ'en Rıdvân Paşa kullarına teblîğ edilmiş ise de pazartesi gününün henüz neşr olunmayan jurnali derc edilmiş olduğu görüldüğü ma[c]rûzdur.

Fî 16 Ramazân 1312 [13 Mart 1895 Çarşamba]
[c]Abd-i mahlûkları

EK – CDXI: Y.PRK.BŞK 43/41

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi
Defter Numerosu 101
Resmî Numerosu 2735

Kuş palazı serumlarının istihzârı zımnında ittihâz kılınacak ^{c}ameliyâthânenin Ok Meydânı'nda te'sîsi hakkında şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i mülûkâneye tevfîkan sebk eden teblîgâta cevâben kuş palazı hastagânı içün yapılacak hastahânenin Ok Meydânı cihetinde inşâsı münâsib olup harîtasıyla keşif defteri ta^{c}zîm kılınacağına ve Nişantaşı civârında sûret-i muntazamada tertîbâtı ikmâl olunan ^{c}ameliyâthâne yalnız bakteriyoloji tedrîsâtıyla serum istihzârına ve tetkîkat-ı fenniye ile tahlîlât icrâsına tahsîs edilerek oraya hasta kabûl olunmayacağına ve ba^{c}zı îzâhâta dâ'ir Bakteriyolojihâne mu^{c}allimi Mösyö Nikol tarafından Mekâtib-i ^{c}Askeriye Nezâretine verilen müzekkerenin takdîmini hâvî sadâretten tezkire-i husûsî.
Fî 13 Rebi^{c}u'l-ahir 1313 [3 Ekim 1895 Perşembe]

EK – CDXII: Y.PRK.OMZ 2/45

Bakteriyolojihâne-i Şâhâne
^{c}Aded

Mâbeyn-i Hümâyûn Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i ^{c}Aliyyesine

^{c}Âtufetlü Efendim Hazretleri
Fenn-i celîl-i tıbbın terakkiyât-ı hâzırası nisbetinde tahsîlin ıslâhı maksad-ı hayr-mirsad-ı cenâb-ı mülûkâneden bulunduğu hengâmda Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye-i Şâhâneden bed’ ve mübâşeret buyurulmuş ve bunun içün Avrupa’dan mütehassıs etıbbâ celbi husûsunun irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârîleri şeref-pâk-i südûr buyurulmuş idi.
Tasavvur buyurulan ıslâhât-ı fenniyenin mevki^{c}-i vaz^{c}ına iştirâk etmek cidden arzû eyledim ise de kesret-i meşâgil-i ^{c}âcizânem buna mâni^{c} olmuştur. Dîger taraftan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiyenin dahi maksad-ı ^{c}âlîye tevfikan ıslâhı vârid-i hatır-ı ^{c}âcizî olmasıyla mekteb-i mezkûrda ikmâl-i tahsîl eden etıbbânın Bakteriyolojihâne-i Şâhâneye devâm ettirilmesine ve ma^{c}lûmât-ı fenniyelerinin tevsî^{c} ve ikmâline çalışılmış ise de icrâ etmekte olduğum tedrîsât yalnız bunlara münhasır olmayıp esâsen Mekteb-i Tıbbiye-i ^{c}Askeriye talebesiyle ^{c}askerî ve mülkî Mekâtib-i Baytâriye şâkirdlerine de teşmîl olunmasından nâşî iki senede bir def^{c}a ancak mülkiye doktorlarına sıra gelmekte bulunmuştur.
Hâlbuki Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiyeden neş’et eden doktorlar belediye tabâbeti gibi gâyet nâzik ve min külli’l-vücûh hâ’iz-i ehemmiyet-i fevk-al-^{c}âde olan vezâ’ifte istihdâm edilmekte ve kuş palazı serumuyla sâ’ir serum ve aşıların tatbîkatı mûmâ-ileyhime ihâlesi tabî^{c}i bulunacağı gibi vilâyât-ı şâhânenin herhangi bir noktasında Hudâ-negerde bir ^{c}illet-i müstevliye zuhûrunda sür^{c}at-i mümkine ile marazın teşhîsi ve tedâbir-i fenniye-i lâzime ittihâzı sıhhat-i ^{c}umûmiyenin muhâfaza ve sıyânetine dahl-i ^{c}azîmesi bulunmakta olduğundan tabâbet-i fenniye ve bakteriyoloji fenni tatbîkatı nokta-i nazarınca mekteb-i mezkûr cidden muhtâc-ı ıslâhdır.
İşbu vazîfe-i mühimmeyi der-^{c}uhde etmeğe me^{c}a’l-iftihâr âmâde ve arzû-keş isem de bâlâda ^{c}arz eylediğim gibi meşâgil-i kesîre-i tâkat-fermâdan dolayı buna müyesser olamayacağım şu kadar ki Bakteriyolojihâne-i Şâhâne müdîr mu^{c}âvinliğine ve Dâ’ü’l- kelb ^{c}Ameliyâthânesi müdîriyetine geçenlerde ta^{c}yîn buyurulmuş olan Doktor Mösyö Marie Pasteur Dârü’l-istihzârı mu^{c}âvinlerinden bulunduğu gibi mesâ’il-i tıbbiye-i fenniyede yed-i tûlâsı olduğu ve mezkûr ıslâhâtın rızâ-yı ^{c}âlî-yi cenâb-ı mülûkâneye tevfîkan teyessür-nümâ-yı husûl olmasına sa^{c}y u gayret etmeğe müheyyâ bulunduğundan vazîfe-i mezkûrenin ^{c}uhdesine ihâlesini istirhâm eylerim. Re’y-i rezîn-i isâbet-karîn-i cenâb-ı mülûkâneye tevâfuk buyurulduğu hâlde mûmâ-ileyh Mösyö Marie’nin Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şâhâne Müfettişliğine ta^{c}yîni husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-südûr buyurulması istirhâmına cür’et eylerim. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.
Fî 24 Şubat 315 ve fî 6 Zilka^{c}ade 1317 [8 Mart 1900 Perşembe]
Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîri
Doktor Nikol

EK – CDXIII: Y.PRK.SH 4/56

Telgrafnâme

Chantemesse tarafından Paris’te Pasteur’e

Zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî cenâb-ı ^{c}âliyesinden tarafınızdan intihâb olunmak üzere genç ve kâmil ve mâhir bir hekîm taleb buyuruluyor. Burada ikamet edecek ve mikrob dersleri verecektir. Ne kadar aylık verilmek lâzım geleceğinin iş^{c}ârı muntazırdır. Meşgûliyetim çoktur. Her taraftan hüsn-i kabûl görmekteyim.
Fî 16 Eylûl 309 [28 Eylül 1893 Perşembe]

EK – CDXIV: Y.PRK.ŞH 5/53

1)

Şehremâneti

Geçen sene kolera zuhûr eden mahallerin icrâ-yı tathîri hakkında şeref-müte^{c}allik buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfi vechile tathîrâtı icrâ kılınmakta olan mahallerin defterleri pey-der-pey makam-ı sâmî-i sadâret-penâhîye irsâl olunduğu gibi bu kere dahi tathîrât me'mûru Mondragon ve hey'et-i sıhhiye ma^{c}rifeti ve tathîrât me'mûrları vâsıtasıyla tathîrâtı icrâ kılınan yüz doksan üç bâb hâne ve peykâr odalarıyla kahvehâne ve külliye ve sâ'irenin semti ve esâmîsini ve bunlardan tathîri kabil olmayan on yedi bâb mahallin ne sebebe mebnî tathîr olunamadıklarını mübeyyin hey'et-i sıhhiye müfettiş-i ^{c}umûmîliğinden bâ-tezkire i^{c}tâ kılınan defter makam-ı müşârü'n-ileyhâya gönderilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 29 Eylûl 310 [12 Ekim 1894 Cuma]

Şehremîni

2)

Şehremâneti

Yenibahçe civârında Ördek Kasab Mahallesi'nde vâki^{c} karakolhâne karşısındaki kahveye geldiği sırada kolera ^{c}alâ'imi izhâr etmiş olan Karînabâdlı Hasan nâm şahsın sûret-i müttehizede icrâ-yı mu^{c}âyenesiyle hastalığının kolera olup olmadığının ta^{c}yîni zımnında hıfzu's-sıhha-i ^{c}umûmiye komisyonu a^{c}zâsından İlyâs Paşa ile Corci Bey ve sıhhiyeden me'mûr Vitâlis Efendi'nin derhâl mahall-i mezbûra i^{c}zâm kılındıkları demincek ^{c}arz edilmişti. Müşârü mûmâ-ileyhim taraflarından şimdi alınan raporda merkumun nabzı za^{c}îf ve harâret-i garîziyesi otuzyedi derecede bulunup sesi cüz'î ve kısık ve lisânı yâbis ve paslı olup etrâf-ı ^{c}ulvî ve süflîsinin cüz'î bârid ve bevl mevcûd olup ta^{c}akkur-ı batn ve ta^{c}akkur-ı ^{c}uyûn gayr-i mevcûd olduğu ve sabâhtan bu âna kadar iki def^{c}a kayy ve ishâl zuhûra geldiği ve ishâlin safravî ve kayy dahi bir takım mevâdd-ı gayr-i hazmiyeden ^{c}ibâret bulunduğu ve merkumun bu sabâh Yeni Câmi^{c}-i Şerîf solunda balık kızartmasıyla bir mikdâr üzüm ekl eylediği tahkîkat-ı vâkı^{c}adan anlaşılarak merkumun hastalığının bir tühme-i mi^{c}de-i em^{c}âdan ^{c}ibâret olduğu gösterilmiş ve merkumun ihtiyâten yârın sabâha kadar taht-ı nezârette bulundurulacağı gösterilmiş olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 24 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 12 Teşrîn-i Evvel 310 [25 Ekim 1894 Perşembe]

Şehremîni

3)

Şehremâneti

Ticâret-i Bahrî vapuruyla vürûd ederek Selîmiye kışla-i hümâyûnu civârında itfâ'iye koğuşuna alınan efrâd-ı cedîde meyânında Geyveli Mustafa'da koleraya müşâbih ba^{c}zı ^{c}alâ'im izhâr eylemesine mebnî ol bâbda sahîfe-pirâ-yı sünûh ve sudûr buyurulup tezkire-i husûsiye-i âsafâneleriyle teblîğ buyurulan emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne mantûk-ı münîfine tevfîkan mahall-i mezbûra i^{c}zâm kılınmış olan devâ'ir-i belediye hey'et-i sıhhiyesi müfettiş-i ^{c}umûmîsi Ferîk ^{c}Ömer Paşa ve hıfzu'sıhha-i ^{c}umûmiye komisyonu a^{c}zâsından Nâfiz ve Feyzî Paşa ve Hüseyin Paşa ve sıhhiyeden Halîm Paşa ve teftîş-i insânî komisyonu a^{c}zâsından Lambeki ve Aleksandr Beylerin icrâ eyledikleri mu^{c}âyene netîcesinde merkum neferin nabzı mefkûd ve harâret-i garîziye otuz beş derece santigrad ve etrâf-ı ^{c}ulvî ve süflîde tezerruk-ı cild ve bürûdet mevcûd olup elastikiyet-i cildiye mefkûd olduğu gibi ^{c}adem-i tebevvül ve sadânın kısıkca ve gözler çukurlaşmış ve kazûrâtın pirinç matbûhuna müşâbih olduğu gibi ma^{c}rız-ı adalî dahi mevcûd olduğu görülmekle merkumun koleraya dûçâr olduğu anlaşılarak taharriyât-ı mikrobiyenin icrâsı zımnında mevâdd-ı gâ'itası Mekteb-i Tıbbiyeye gönderilip şimdi Doktor

Nikol'den alınan raporda icrâ eylediği tedkîkat üzerine kolera mikropları mevcûd olduğu bildirilmiş olduğu gibi iktizâ eden tedâbîr-i sıhhiye ve tathîrât-ı fenniyenin ittihâz ve icrâsı zımnında îcâb edenlere tenbîhât-ı muktezîyenin icrâ edildiği sûret-i mahsûsada celb edilmiş olan tathîrât me'mûru Mondragon ma^{c}rifetiyle de mezkûr kışlada tathîrât-ı lâzime icrâ edilmiş olduğu gösterilmiş ve bi'l-tahkîk anlaşıldığına göre merkumun hâmili olduğu Ticâret-i Bahrî vapurunun Fener Bahçesi açıklarında çarkı bozulması üzerine Kadıköyü vapuruna rabt olunarak Sirkeci'ye kadar götürüldükten sonra efrâd-ı merkume Marmara vapuruna aktarma edilerek onuna Kadıköyü'ne nakl ettirilmiş olmasına mebnî mezkûr vapurlarca da lâzım gelen tathîrât-ı fenniyenin icrâsı Bahriye Nezâret-i celîlesine de bildirilmiş olmağla ^{c}arz-ı ma^{c}lûmâta ibtidâr olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 27 Rebi^{c}u'l-ahir 312 ve fî 15 Teşrîn-i Evvel 310 [28 Ekim 1894 Pazar]
Şehremîni

EK – CDXV: Y.PRK.ŞH 11/24

Şehremâneti
530

Paris'e sipâriş olunan altmış bin doz hücre mâdde-i mülakkahasının birinci kısmı vürûd eylediği Bakteriyolojihâne-i Şâhâne Müdîriyetinden bildirilmiş ve mâdde-i mezkûrenin otuz iki bin dozu munhasıran Dersaᶜâdet civârıyla Çatalca ve Büyükçekmece ve Silivri havâlisindeki ağnâma telkîh edilmek mukarrer bulunmuş olmağla Mösyö Nikol'ün muᶜâvinlerinden Doktor Kolağası Refîk Bey ile Baytar ᶜOsmân Nûrî Efendi'yi ve Mülkiye Baytar Mektebi müntehî sınıf talebesini lüzûmu kadar kollara taksîm ile Emânet-i Baytar Müfettişliği maᶜrifetiyle hemân zerkiyâta mübâşeret olunması lüzûmu Ormân ve Maᶜâdin ve Zirâᶜat Nezâret-i celîlesinden bâ-tezkire işᶜâr edilmiş ve mâdde-i mezkûre edevât-ı lâzime ile teslîm olunmuş olduğundan ve bunların sürᶜat-i mümkine ile sarf ve istiᶜmâli lâzimeden olup birkaç gün mürûr edecek olur ise bozularak gayr-i kabil-i istiᶜmâl bir hâle geleceğinden ve Çatalca ile Küçükçekmece dâhilinde zerkiyâta mübâşeret olunacağından bahisle mûmâ-ileyhimi istishâben hemân işe mübâşeret olunmak üzere Kağıthâne Kasr-ı Hümâyûnu mandırasında ve dâhil-i dâ'ire-i me'mûriyetinde bulunan çiftlikât-ı şâhâne hayvânât-ı ganemiye ve muğazziyesinin telkîh olunup olunmadığı müfettişlik-i mezkûrdan istifsâr kılınmakta bulunmuş ve makarrdan müsâᶜade-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulduğu takdîrde icrâ-yı îcâbına müsâraᶜat kılınmak üzere keyfiyetin ᶜarz ve istîzânına cür'et kılınmış olmağla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.
Fî 22 Zilhicce 317 ve fî 9 Nisân 316 [22 Nisan 1900 Pazar]
Şehremîni

EK – CDXVI: Y.PRK.TKM 30/13

1)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi

Tercüme

Çarşamba günü akşamı Bağlarbaşı'nda yaptığım ^{c}ameliyât-ı teşrîhiye üzerine icrâ ettiğim tedkîkat-ı mikrobiye hastalık eski olmakla berâber em^{c}âda birçok kolera basil virgülü olduğunda zerre kadar iştibâh bırakmamıştır. Bu mikrobun şekli ve mevâdd-ı muhtelife derûnunda sûret-nümâsı bu bâbda delîldir. Yalnız bunlarla kobayların telkîh-i ^{c}ameliyâtı kalmıştır ki bunu da yârın icrâ edebileceğimi ümîd ederim.

Bu mikrobun keşfinden sonra Berlin'deki Mösyö Koch ta^{c}rîf ettiği mikrob nev^{c}inin her türlü ahvâl ve evsâfı dâ'imâ lâ-yetegayyer olduğu fikrinde bulunmuştur. O vakitten beri ve hattâ Hindistan'da bile Cunningham nâmındaki İngiliz doktoru Hind'de zuhûr eden muhtelif ^{c}ilel-i sâriyede bir nev^{c}e mensûb olmakla berâber aralarında ufak tefek tahavvülât ve tagayyürât irâ'e eden basil virgüller müşâhede etmiştir. Bu hâl cihât-ı sâ'irede dahi vâki^{c} olmuştur. Musû^{c}? kolerasında görülen mikrob virgüller Kalküta'da müşâhede edilenlerin tamâmen ^{c}aynı değildir. Musû^{c}daki mikrobun Hamburg'da görülen mikrobların ve Hamburg'daki mikroblar dahi (1892) târîhinde Paris'te keşf olunan mikrobun tamâmen müşâbihi değildir.

Bağlarbaşı'ndaki vukû^{c}âtta keşf ettiğim mikrob Mösyö Koch tarafından ta^{c}rîf edilen mikrob nev^{c}inden azıcık tahallüf eder mi? Burası bunların yek-dîgerine tatbîki ve bu bâbda daha etrâflıca tedkîkat icrâsıyla anlaşılabilecektir. Şimdilik yalnız kolera ^{c}alâ'imi ile Dersa^{c}âdet'teki hastaların em^{c}âsında bu basil virgülün mevcûdiyeti arasında bir münâsebet olduğu tasdîk ve i^{c}tirâf olunabilir.
Fî 1 Teşrîn-i Evvel 93 [13 Ekim 1893 Cuma]
Doktor Chantemesse

2)
Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu
Baş Kitâbet Dâ'iresi

Tercüme

Dün sabâh Beylerbeyi üstünde bir Alman kumpanyası tarafından inşâ olunan su bendleriyle kumdan ma^{c}mûl süzgeçleri mu^{c}âyene ettim. İnşâ'ât hîn-i sûrette ve su tevzî^{c} olunmağa hâzır bir hâldedir. Süzgeçten geçmemiş su ile süzülmüş sudan aldım ve tahlîlât-ı bakteriyolojiyelerine mübâşeret ettim. Öğleden sonra Şehremânetindeki Tedâbîr-i Sıhhiye Komisyonunda bulundum. Koleraya karşı ittihâz olunacak tedâbîr-i sıhhiyeye dâ'ir ahâliye hitâben neşr edilecek i^{c}lân-nâmenin sûret-i tahrîri hakkında mübâhesât vukû^{c} buldu. Bu i^{c}lân-nâmenin bi'l-cümle tedâbîr-i esâsiyeyi şâmil olmakla berâber mehmâ-emken kayd olmasına karâr verildi.

Bu sabâh daha dün Haydar Paşa Hastahânesine gâyet şübheli sûrette ishâl ^{c}alâ'imi izhâr eden on iki kişi gönderen Selimiye Kışla-i hümâyûnunu ziyâret ettim. Bu kışla temiz ve hîn-i hâlde muhâfaza edilmektedir. Me^{c}a-mâ-fîh orada ^{c}âdî vakitte bile ishâl ve dizanteri ^{c}umûmî bir hâldedir. Ağleb-i ihtimâle nazaran mezkûr kışlanın suyu temiz değildir. Birkaç günden beri ^{c}asâkir-i şâhâneye kaynamış su veriliyor ise de ^{c}âdî su muslukları elleri altında bırakılmıştır. Hâlbuki her memleketin ^{c}askeri her nasıl olursa olsun soğuk suyu soğukluktan ^{c}âdî olan kaynamış

suya tercîh eder. ^{c}Âdî su mursluklarının kapanıp yalnız abdesthânelerde bulunan ve tahâret husûsunda isti^{c}mâl edilecek olan muslukların açık bırakılmasını taleb eylerim. Şürb ve ağızları gasl içün kaynamış su isti^{c}mâl edilmelidir. Kışla müzdehim bir hâlde olmadığından sıhhatte bulunan ^{c}asâkiri çadırlara çıkarmakta hiçbir fâ'ide yoktur. İshâle dûçâr olanlar derhâl tefrîk ve haklarında her türlü tedâbîr-i sıhhiye ittihâz olunmalıdır.

Bunlardan çabuk iyi olmayanlar Haydar Paşa Hastahânesine gönderilmelidir. ^{c}Araba süblime ile ıslatılmış ve mâyi^{c}âtın nüfûzuna gayr-i müsâ^{c}id bulunan bezlerle muhâfaza edilmelidir. ^{c}Asâkir-i şâhâne kışladan nâdiren çıkarılmak ve kışla hâricinde hiçbir şey yiyip içmemelidirler. Hastahânelerde koleralılara takarrüb eden etıbbâ çoktan beri hastahâneden çıkamamaktadır. Bunların elbiseleri de dezenfekte edildikten ve haklarında tedâbîr-i sıhhiye ve tahaffuziye icrâ olunduktan sonra hârice çıkmalarına müsâ^{c}ade edilebilir. Bu gibi etıbbâ hakkında koleralıları mu^{c}âyeneye giden etıbbâ gibi mu^{c}âmele edilebilir.
Fî 5 Teşrîn-i Evvel 93 [17 Ekim 1893 Salı]
Doktor Chantemesse

EK – CDXVII: Y.PRK.ZB 14/17

Nezâret-i Zabtiye

Evvelki gün Çorlu'ya gitmiş olan Doktor Mösyö Chantemesse bugün şimendüferle Dersa^{c}âdet'e ^{c}avdet ederek Beyoğlu'nda kâ'in Bristol Oteli'ne gittiği ma^{c}rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.
Fî 10 Eylûl 310 [23 Eylül 1894 Pazar]
Zabtiye Nâzırı

EK – CDXVIII: Y.PRK.ZB 14/78

Bugün sâ^{c}at on râddelerinde Hıfzü's-sıhha-i ^{c}Umûmiye Komisyonuna gidildi. Re'is paşa gelmemişler idi. A^{c}zâdan Ferîk Sâlih ve İlyâs ve Mîrlivâ Feyzî ve Nâfiz ve Zambako ve İspiraki Paşalar ile zabtiye muhâsebecisi ^{c}Azîz ve Horasancıyan ve Vitalis Efendiler ile Mîralây Corci Bey Doktor İstakoli orada idiler.

Geçende efrâd-ı cedîdeden Kabataş'ta musâb olup Gümüşsuyu Hastahânesindeki barakaya nakl edilmiş olan neferin hastalığı kolera olmayıp iltihâb-ı mi^{c}de ve em^{c}âdan ^{c}ibâret olduğu Vitalis Efendi'nin tedkîkat-ı fenniyesine müstenid olan Sıhhiye Nezâretinin iş^{c}ârına ^{c}atfen bâ-tezkire-i sâmiye teblîğ buyurulmuş ise de merkumun musâbiyeti hengâmında hastahâne-i mezkûrdan gelen rapor ile Doktor Nikol'ün tedkîkat-ı bakteriyoloji netîcesini hâvî raporu be-tekrâr kırâ'at ve tedkîk olunarak hastalığın kolera olduğunda tereddüde mahall kalmadığı anlaşılmış ve Vitalis Efendi de bu sûreti tasdîk ve kabûle mecbûr olarak keyfiyet bâ-mazbata makam-ı Sadârete bildirilmiştir.

Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne teşrîh sınıfı talebesi içün hastahâne-i ^{c}umûmiden gönderilmekte olan beş altı meyyitin ^{c}adem-i kifâyetinden bahisle Gurebâ-yı Müslimîn Hastahânesinden dahi emvât gönderilmesi hakkında Mekâtib-i ^{c}Umûmiye-i ^{c}Askeriye Nezâretinden gelen tezkire üzerine su'al-i mu^{c}âmele ve mütâla^{c}ayı mutazammın Zabtiye Nezâretinden yazılan tezkire komisyonda kırâ'at olunarak ^{c}ilm-i teşrîhin derkâr olan ehemmiyet ve elzemiyetine mebnî çiçek hastalığıyla vefât edenlerden mâ^{c}adâ emvâtın gönderilmesinde be'is olmadığı tezekkür ve tensîb olunmuştur.

Göksu'da vefât ettiği evvelki hülâsalarda ^{c}arz olunan Kazanlık muhâcirlerinden Emîn Ağa'nın keşf ve mu^{c}âyenesine ve ol bâbdaki tahkîkata dâ'ir müfettiş-i ^{c}umûmî Ömer Paşa ile Mîrlivâ Feyzî Paşa ve Doktor İstakoli'nin raporları kırâ'at olundu. Tabîb Le'on Efendi ile keyfiyeti ihbâr eden tabîb Nûrî Efendilerin celb ve isticvâb edilmeksizin bir karâr verilmek musîb olamayacağı esnâ-yı müzâkerede dermiyân edilmesiyle mûmâ-ileyhimânın celbine karâr verilmiştir.

Bugünlük bundan başka iş olmadığından sâ^{c}at on ikide heyet dağılmıştır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 14 Kânûn-ı Evvel 310 [26 Aralık 1894 Çarşamba]

Zabtiye Mektûbcusu